

PREZYDENT MIASTA BYDGOSZCZY

**RAPORT O STANIE MIASTA BYDGOSZCZY
ZA 2021 ROK**

Bydgoszcz, maj 2022

Spis treści

WPROWADZENIE	4
BYDGOSZCZANKI I BYDGOSZCZANIE	5
Obszar I. Sprawne i efektywne zarządzanie miastem.....	10
Władze Miasta	11
Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju.....	13
Budżet Miasta i inwestycje	15
Społeczeństwo obywatelskie	23
Rady Osiedli.....	24
Bydgoski Budżet Obywatelski	25
Program inicjatyw lokalnych	36
Bydgoskie konsultacje	37
Otwarty urząd	39
Współpraca krajowa i międzynarodowa.....	43
Współpraca metropolitalna	48
Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze I.....	53
Obszar II. Aktywni, otwarci i kompetentni obywatele.....	55
Edukacja	56
Aktywność społeczna	68
Integracja społeczna.....	73
Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze II.....	77
Obszar III. Przyjazne warunki życia	79
Ochrona zdrowia	80
Sport i rekreacja	87
Kultura.....	94
Warunki zamieszkania	121
Bezpieczeństwo.....	134
Polityka społeczna.....	149
Pomoc społeczna	149
Opieka nad dzieckiem i wsparcie rodzin.....	157
Opieka nad dziećmi do lat 3.....	161
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami	162
Seniorzy.....	167
Przeciwdziałanie bezrobociu	173

Programy wsparcia	182
Gminny Program Rewitalizacji	189
Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze III.	192
Obszar IV. Zdrowe i bezpieczne środowisko	196
Zagospodarowanie przestrzenne	197
Jakość powietrza i gospodarka niskoemisyjna	200
Gospodarka wodno-ściekowa	211
Zieleń.....	216
Ochrona powierzchni ziemi.....	222
Hałas.....	228
Edukacja ekologiczna.....	230
Adaptacja miasta do zmian klimatu	235
Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze IV.	236
Obszar V. Nowoczesny transport i komunikacja.....	238
Transport	239
Infrastruktura komunikacyjno-informacyjna	256
Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze V.	258
Obszar VI. Nowoczesna gospodarka	260
Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa mieszkańców	261
Wsparcie przedsiębiorczości, promocja gospodarcza, internacjonalizacja.....	263
Rozwój sieci współpracy	270
Działalność naukowa, badawczo-rozwojowa i innowacje.....	272
Turystyka	277
Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze VI.	279
ANEKS DOTYCZĄCY SYTUACJI FINANSOWEJ MIASTA BYDGOSZCZY	282
Załącznik nr 1. Projekty Miasta Bydgoszczy współfinansowane ze środków UE w ramach RPO WK-P oraz krajowych programów operacyjnych	285
Załącznik nr 2. Realizacja uchwał Rady Miasta Bydgoszczy	298
Wykaz skrótów i skrótowców	316

WPROWADZENIE

Rok 2021 był trudnym czasem dla samorządów. To kolejny rok pandemii koronawirusa wraz z jej ograniczeniami, to czas przygotowań do nowej perspektywy finansowej UE i niepewności dotyczących pozyskania unijnych funduszy, to okres rosnącej inflacji, presji wzrostu wydatków bieżących i kosztów realizacji inwestycji w sytuacji obniżonych dochodów z podatków dochodowych. W tym trudnym czasie udało się jednak zrealizować szereg zadań wpływających na funkcjonowanie miasta oraz przedsięwzięć skierowanych bezpośrednio do mieszkańców. Działania te zostały opisane w Raporcie.

„Raport o stanie Miasta Bydgoszczy za 2021 rok” stanowi wywiązanie się z ustawowego obowiązku przedstawienia podsumowania działalności Prezydenta w roku poprzednim. Jednak Raport jest przede wszystkim informacją dla mieszkańców na temat najważniejszych przedsięwzięć realizowanych w roku ubiegłym i przyczynkiem do debaty o sytuacji w mieście i wyzwaniach rozwojowych na najbliższe lata.

Raport, nawiązując do strategii rozwoju Bydgoszczy, przygotowany został w układzie sześciu kluczowych obszarów rozwoju miasta:

OBSZAR I	Spółczeństwo obywatelskie, finanse miasta, metropolitalność, realizacja uchwał – sprawne i efektywne zarządzanie miastem.
OBSZAR II	Edukacja, aktywność społeczna, różnorodność kulturowa, otwartość – aktywni, otwarci i kompetentni obywatele.
OBSZAR III	Zdrowie, wypoczynek, sport, kultura, bezpieczeństwo, warunki mieszkaniowe, spójność społeczna – przyjazne warunki życia.
OBSZAR IV	Jakość powietrza, świadomość ekologiczna, zrównoważone gospodarowanie zasobami – zdrowe i bezpieczne środowisko.
OBSZAR V	Dostępność krajowa i międzynarodowa, transport lokalny, infrastruktura informacyjno-komunikacyjna – nowoczesny transport i komunikacja.
OBSZAR VI	Innowacyjność, przedsiębiorczość, rynek pracy, promocja gospodarcza – nowoczesna gospodarka.

Działania w każdym z obszarów zostały podsumowane poprzez przedstawienie osiągniętych na koniec roku wielkości wskaźników zawartych w dokumencie „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”. Trudnością w przedstawianiu zmian wielkości wskaźników jest różna dostępność czasowa danych statystycznych. Część danych, dotyczących 2021 roku (a nawet dla lat wcześniejszych) nie jest jeszcze dostępna. Zaprezentowane zostały dane dostępne w połowie maja 2022 r. Ponadto dla części informacji zostały zweryfikowane dane z lat wcześniejszych. Źródłami danych były: Bank Danych Lokalnych GUS, wydziały Urzędu Miasta Bydgoszczy i miejskie jednostki organizacyjne oraz instytucje m.in.: Powiatowy Urząd Pracy, Wydział Zdrowia Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, Port Lotniczy Bydgoszcz S.A., Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku, Państwowa Komisja Wyborcza, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Informacja na temat realizacji dokumentów miejskich (strategii, programów, polityk) znajduje się w poszczególnych rozdziałach dotyczących danej dziedziny funkcjonowania miasta.

Zapraszam do lektury Raportu i włączenia się w debatę na temat stanu miasta.

BYDGOSZCZANKI I BYDGOSZCZANIE

W 2021 r. Bydgoszcz pod względem liczby mieszkańców znajdowała się na ósmej pozycji wśród miast województwa kujawsko-pomorskiego, udział bydgoszczan w ludności województwa wyniósł blisko 17%. Liczba ludności miasta na koniec 2021 r. wyniosła 339 053.

Ludność w podziale na płeć

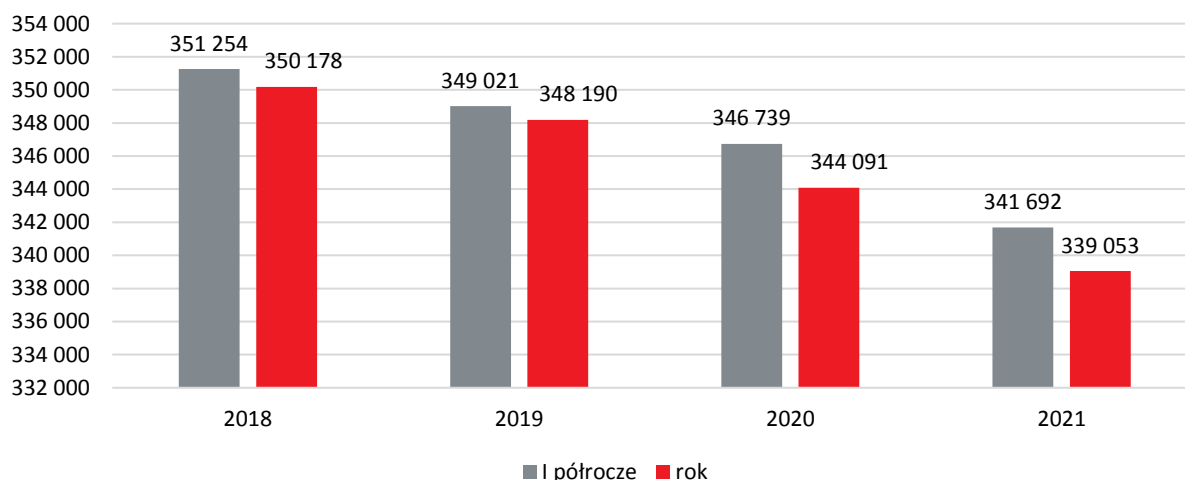
53%

47%

Kobiety: 179 804

Mężczyźni: 159 249

Liczba ludności w Bydgoszczy w latach 2018-2021

Źródło: BDL GUS, Baza Demografia

Liczba mieszkańców Bydgoszczy w dalszym ciągu maleje. W 2021 r. utrzymały się dotychczasowe tendencje dotyczące struktury mieszkańców Bydgoszczy według ekonomicznych grup wieku: przeważała ludność w wieku produkcyjnym, jednocześnie wzrosła liczba, a wraz z nią udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

Podstawowe informacje o sytuacji demograficznej Bydgoszczy w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Ludność (stan na 31 XII)	350 178	348 190	344 091	339 053
mężczyźni	164 754	163 704	161 761	159 249
kobiety	185 424	184 486	182 330	179 804
udział % kobiet w ludności	53,0	53,0	53,0	53,0
Wskaźnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn)	113	113	113	113
Udział % ludności miasta w ludności województwa	16,9	16,8	16,7	16,6
Udział % ludności miasta w ludności kraju	0,9	0,9	0,9	0,9
Gęstość zaludnienia na 1 km ²	1 990	1 979	1 955	1 927
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	55 880	55 696	55 042	53 922
udział w ludności Bydgoszczy (%)	16,0	16,0	16,2	15,9
Ludność w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata)	205 548	202 212	197 958	193 965
udział w ludności Bydgoszczy (%)	58,7	58,1	57,5	57,2
w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	129 134	126 579	122 927	119 129
w wieku produkcyjnym niemobilnym (45 lat i więcej)	76 414	75 633	75 031	74 836

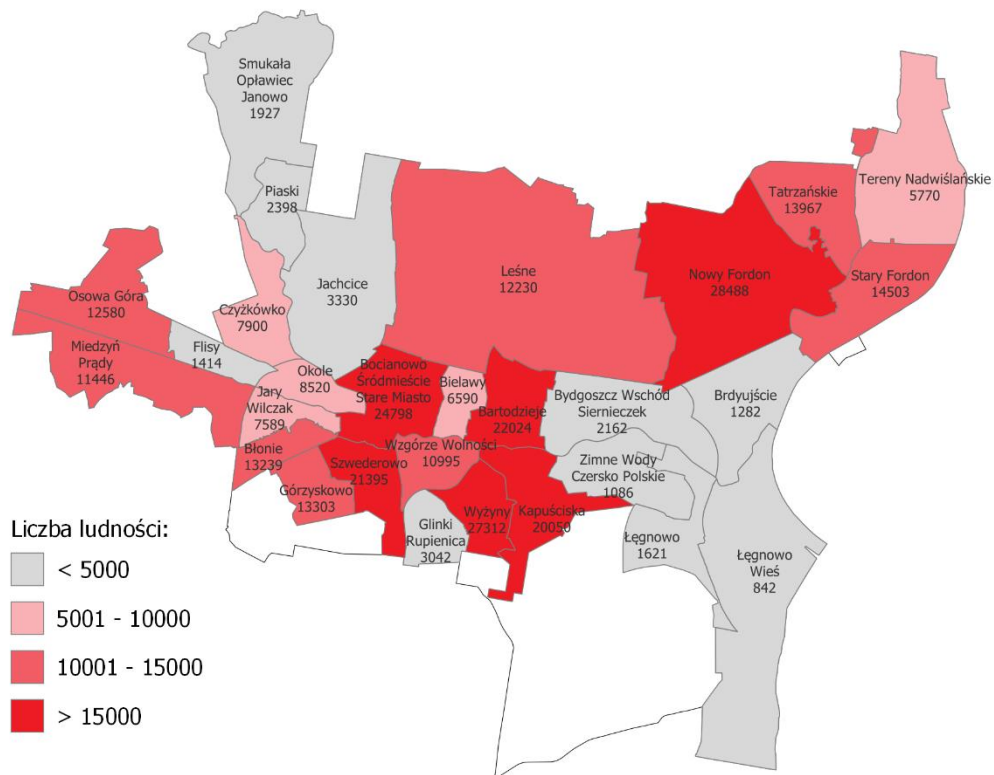
Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Ludność w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60/65 lat)	88 750	90 282	91 091	91 166
udział w ludności Bydgoszczy (%)	25,3	25,9	26,5	26,9
kobiety	60 070	60 756	60 929	60 650
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	70,4	72,2	73,8	74,8

Źródło: BDL GUS, Baza Demografia

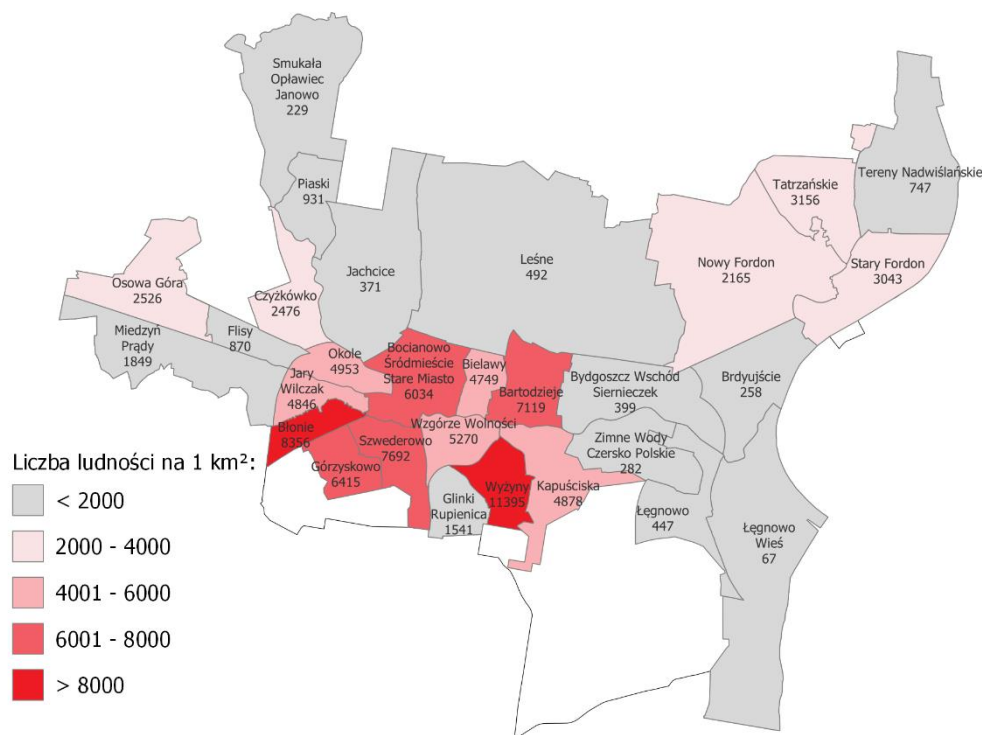
W 2021 r. w Bydgoszczy na pobyt stały lub czasowy zameldowało się 5 329 cudzoziemców. W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano wzrost liczby zameldowanych cudzoziemców o 699 osób.

Liczba osób zameldowanych na pobyt stały na koniec 2021 r. wyniosła 301,8 tys. Zarówno w 2021 r., jak i rok wcześniej, najwięcej bydgoszczan zameldowanych było w Nowym Fordoniu, na Wyżynach oraz na osiedlu Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto. Najmniej natomiast na osiedlu Łęgowo-Wieś. Najgęściej zaludnionym osiedlem były Wyżyny, a najmniej Łęgowo-Wieś. Na trzech osiedlach mieszkańców przybyło. Były to Tereny Nadwiślańskie (+64 osoby), Smukała-Oplawiec-Janowo (+21 osób) oraz Piaski (+13 osób). Na pozostałych osiedlach ubyło ludności, przy czym najwięcej na osiedlu Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto (-950 osób), na Wyżynach (-688 osób) i Bartodziejach (-640 osób).

Liczba ludności na osiedlach w 2021 r.

Gęstość zaludnienia na poszczególnych osiedlach w 2021 r.

Na liczbę ludności w mieście największy wpływ wywiera liczba urodzeń i zgonów, które bezpośrednio przekładają się na wartość przyrostu naturalnego. Dane na koniec pierwszego półrocza 2021 r. (ostatnie dostępne dane GUS) wskazują na utrzymanie się w mieście ujemnego przyrostu naturalnego oraz brak zapewnienia prostej zastępowalności pokoleń (liczba urodzeń nie kompensuje liczby zgonów).

W kwestii zgonów wśród niemowląt, na 1 000 urodzeń odnotowano 6 takich zdarzeń.

W porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku w Bydgoszczy nastąpił wzrost liczby urodzeń (o 46) oraz wzrost liczby zgonów (o 754).

Ruch naturalny w Bydgoszczy w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	3 236	3 071	2 822	b.d.
Zgony ogółem	4 115	4 036	4 677	b.d.
Przyrost naturalny	-879	-965	-1 855	b.d.
Współczynnik dynamiki demograficznej (stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów)	0,79	0,76	0,60	b.d.
Wskaźniki na 1 000 ludności:				
Urodzenia żywe na 1 000 mieszkańców	9,2	8,8	8,2	b.d.
Zgony na 1 000 ludności	11,7	11,6	13,6	b.d.
Zgony niemowląt na 1 000 urodzeń żywych	4,3	5,9	6,0	b.d.
Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	-2,5	-2,8	-5,4	b.d.

b.d. Brak danych według stanu na 31 XII, dane na dzień 30 VI nie są porównywalne z danymi rocznym.

Źródło: BDL GUS

W pierwszym półroczu 2021 r. zawarto 552 małżeństwa. Na każdy 1 000 ludności przypadały 3 zawarte małżeństwa (wzrost o 1 w porównaniu z pierwszym półroczem 2020 r.)

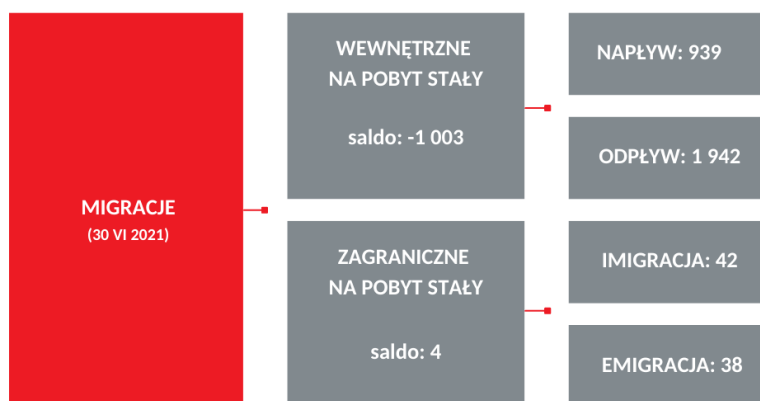
Małżeństwa i rozwody w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Małżeństwa zawarte	1 855	1 706	1 368	b.d.
Małżeństwa na 1 000 ludności	5,3	4,9	4,0	b.d.
Rozwody	646	704	767	b.d.
Rozwody na 1 000 ludności	1,8	2,0	2,2	b.d.

b.d. Brak danych według stanu na 31 XII, dane na dzień 30 VI nie są porównywalne z danymi rocznym.

Źródło: BDL GUS

W Bydgoszczy notuje się ujemne saldo migracji, według danych GUS w połowie 2021 r. saldo migracji ogółem wyniosło - 999.

Migracje wewnętrzne i zagraniczne w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Migracje wewnętrzne				
zameldowania	2 644	2 839	1 875	b.d.
wymeldowania	3 753	3 919	3 630	b.d.
Migracje zewnętrzne				
zameldowania z zagranicy	126	171	98	b.d.
wymeldowania za granicę	73	77	44	b.d.
Saldo migracji				
ogółem	-1 056	-986	-1 701	b.d.
wewnętrznych	-1 109	-1 080	-1 755	b.d.
zewnętrznych	53	94	54	b.d.

b.d. Brak danych według stanu na 31 XII, dane na dzień 30 VI nie są porównywalne z danymi rocznym.

Źródło: BDL GUS

Według prognoz GUS, liczba ludności w Bydgoszczy w kolejnych latach będzie maleć. Znajdzie to swoje odzwierciedlenie także w strukturze wieku mieszkańców Bydgoszczy – przewidywany jest spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz dalszy wzrost udziału grupy osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem.

Prognozowana liczba ludności według funkcjonalnych grup wieku

Wyszczególnienie	2021 ^a	2022	2025	2030
Ludność miasta (stan w dniu 31 XII)	339 053	342 825	336 415	324 648
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	53 922	54 964	53 293	48 393
udział w ludności Bydgoszczy (%)	15,9	16,0	15,8	14,9
Ludność w wieku produkcyjnym	193 965	194 087	187 942	180 962
udział w ludności Bydgoszczy (%)	57,2	56,6	55,9	55,7
Ludność w wieku poprodukcyjnym	91 166	93 774	95 180	95 293
udział w ludności Bydgoszczy (%)	26,9	27,4	28,3	29,4
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	74,8	76,6	79,0	79,4

^a Dane rzeczywiste.

Źródło: GUS „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)”

OBSZAR I.

SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

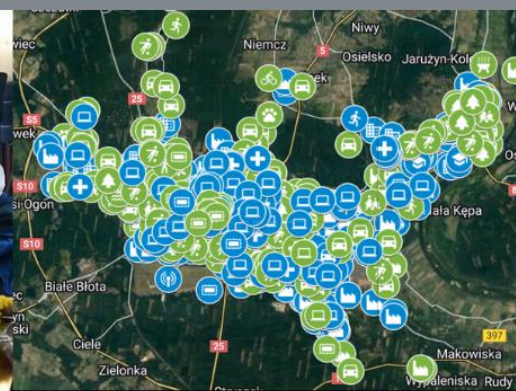
MUZYKA FILMOWA

ZACZAROWANY SAKSOFON
KONCERT FAMILIJNY

10 PAŹDZIERNIKA | GODZ. 13:00
WSTĘP WOLNY

ZADANIE REALIZOWANE W RAMACH
BYDGOSKIEGO BUDŻETU OBYWATELSKIEGO

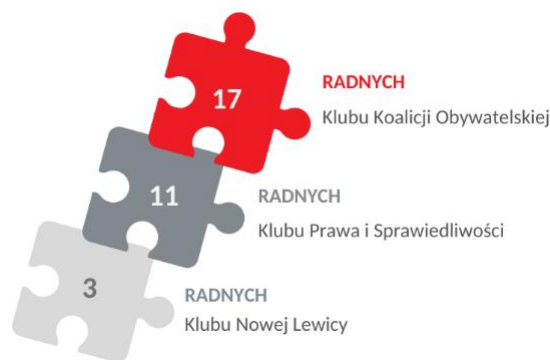
BYDGOSKI BUDŻET OBYWATELSKI

Władze Miasta

Organem stanowiącym oraz kontrolnym Miasta jest **Rada Miasta Bydgoszczy**. W 2021 r. trwała VIII kadencja Rady Miasta Bydgoszczy wybranej na lata 2018-2023. Rada liczy 31 osób, spośród których 32% stanowią kobiety, zaś 68% mężczyźni. W ramach Rady powołano 13 Komisji:

- Budżetu i Polityki Finansowej,
- Przedsiębiorczości i Rozwoju Miasta,
- Gospodarki Przestrzennej,
- Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska,
- Skarg, Wniosków i Petycji,
- Kultury i Nauki,
- Edukacji,
- Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki,
- Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego,
- Samorządności i Statutowo-Organizacyjna,
- Rodziny, Polityki Społecznej i Polityki Zdrowotnej,
- Promocji Miasta i Współpracy z Zagranicą,
- Rewizyjna.

Przewodnicząca Rady Miasta Bydgoszczy

Prezydium Rady Miasta

Monika Matowska

Wiceprzewodniczący Rady Miasta Bydgoszczy

**Lech
Zagłoba-Zygler**

**Anna
Mackiewicz**

**Joanna
Czerska-Thomas**

Skład Rady Miasta Bydgoszczy

Lp.	Imię i nazwisko	Klub radnych	Lp.	Imię i nazwisko	Klub radnych
1.	Wojciech Bulanda	Koalicja Obywatelska	17.	Mateusz Zwolak	Koalicja Obywatelska
2.	Joanna Czerska-Thomas	Koalicja Obywatelska	18.	Wojciech Bartoszek	Prawo i Sprawiedliwość
3.	Janusz Czwojda	Koalicja Obywatelska	19.	Paweł Bokiej	Prawo i Sprawiedliwość
4.	Paulina Jankowska	Koalicja Obywatelska	20.	Bogdan Dzakanowski	Prawo i Sprawiedliwość
5.	Robert Kufel	Koalicja Obywatelska	21.	Krzysztof Frelichowski	Prawo i Sprawiedliwość
6.	Robert Langowski	Koalicja Obywatelska	22.	Jan Gaul	Prawo i Sprawiedliwość
7.	Monika Matowska	Koalicja Obywatelska	23.	Marcin Lewandowski	Prawo i Sprawiedliwość
8.	Jakub Mikołajczak	Koalicja Obywatelska	24.	Bernadeta Michałek	Prawo i Sprawiedliwość
9.	Ireneusz Nitkiewicz	Koalicja Obywatelska	25.	Jerzy Mickuś	Prawo i Sprawiedliwość
10.	Justyna Polasik	Koalicja Obywatelska	26.	Szymon Róg	Prawo i Sprawiedliwość
11.	Elżbieta Rusielewicz	Koalicja Obywatelska	27.	Grażyna Szabelska	Prawo i Sprawiedliwość
12.	Maciej Świątkowski	Koalicja Obywatelska	28.	Jarosław Wenderlich	Prawo i Sprawiedliwość
13.	Katarzyna Tomaszewska	Koalicja Obywatelska	29.	Kazimierz Drozd	Nowa Lewica
14.	Szymon Wiłnicki	Koalicja Obywatelska	30.	Anna Mackiewicz	Nowa Lewica
15.	Lech Zagłoba-Zygler	Koalicja Obywatelska	31.	Zdzisław Tylicki	Nowa Lewica
16.	Katarzyna Zwierzchowska	Koalicja Obywatelska			

Organem wykonawczym Miasta jest **Prezydent**

Prezydent Miasta Bydgoszczy

Rafał Bruski

Zastępcy Prezydenta Miasta Bydgoszczy

**Michał
Szybel**

**Iwona
Waszkiewicz**

**Maria
Wasiak**

**Mirosław
Kozłowicz**

Sprawy Miasta w imieniu Prezydenta i w ustalonym przez niego zakresie prowadzi Sekretarz Miasta.

Elżbieta Wiewióra

Funkcje głównego księgowego budżetu Miasta i Urzędu Miasta sprawuje Skarbnik Miasta.

Piotr Tomaszewski

Bydgoszcz w 2030 roku będzie miastem, w którym każda mieszkanka i każdy mieszkaniec znajdzie odpowiednie warunki rozwoju, to miasto zapewniające bydgoszczankom i bydgoszczanom najlepsze rozwiązania na każdym etapie życia – dobre miejsce do życia.

Spełnienie wizji to Bydgoszcz ludzi otwartych na innych i ciekawych świata, posiadających wysokie kompetencje i umiejętności, dzięki którym będą mogli realizować swoje aspiracje i życiowe zamierzenia w miejscu, które sobie wybiorą. Jednocześnie możliwości rozwoju oraz jakość życia w mieście sprawią, że stanie się ono bardziej atrakcyjne i będzie przyciągać nowych mieszkańców z innych ośrodków.

Jej urzeczywistnienie to również społeczność miasta, budująca swoją tożsamość na bazie naturalnej różnorodności oraz tworząca więzi, wspólnie rozwiązując problemy i rodzące się konflikty.

Tak określona wizja to także nasza świadomość i akceptacja metropolitalności Bydgoszczy – miasta oferującego usługi i pełniące funkcje ponadregionalne w zakresie kultury, nauki, gospodarki, edukacji, opieki zdrowotnej, sportu, transportu, administracji, wojskowości i wielu innych.

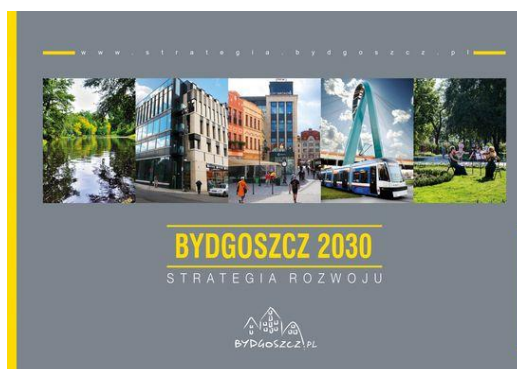
System realizacji Strategii opiera się na programach wdrożeniowych – dokumentach operacyjnych, które zawierają konkretne przedsięwzięcia. Dlatego ważna jest aktualność tych dokumentów oraz ich ścisłe powiązanie z celami Strategii. Realizacja, zapisanych w programach zadań, przyczynia się do osiągnięcia określonych w Strategii celów.

W ramach prac nad programami wdrożeniowymi w 2021 r. uchwalono kolejne edycje następujących dokumentów:

- Program wspierania rodziny dla Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2023,
  - Program rozwoju pieczy zastępczej Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2023,
  - Program rozwoju edukacji na lata 2021-2030,
  - Aktualizacja "Założeń do planu zaopatrzenia Bydgoszczy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe do 2025 roku",
  - Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta na lata 2022-2030,
- oraz przyjęto nowy dokument: Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku.

Prowadzone były również prace nad przygotowaniem kolejnych dokumentów wdrożeniowych m.in.:

- Planu zrównoważonej mobilności miejskiej z uwzględnieniem bydgoskiego obszaru funkcjonalnego SUMP,
- Strategii ZIT,
- Bydgoskiego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania,
- Programu ochrony środowiska dla miasta Bydgoszczy,
- Miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

Dwa ostatnie lata naznaczone pandemią Covid-19, to jednocześnie dwa pierwsze lata wdrażania dokumentu „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”. W innych warunkach, po dwóch latach, należałoby formułować pierwsze wnioski i rekomendacje. Ich podstawą byłoby kształtowanie się wskaźników realizacji celów. Dane dotyczące wskaźników dla poszczególnych obszarów rozwojowych są zamieszczone w Raporcie. Podstawą określenia wartości docelowych wskaźników lub ich tendencji, były trendy z lat 2015-2019, kształtujące się jednak w zupełnie innych uwarunkowaniach.

Okres pandemii istotnie wpłynął na funkcjonowanie społeczeństwa, nastąpiło ograniczenie w aktywności i mobilności miejskiej. Miało to duży wpływ na kształtowanie się wielu wskaźników. Wiele tendencji, dotychczas pozytywnych, zostało zachwianych, powstają też wątpliwości czy możliwe będzie osiągnięcie wartości docelowych wskaźników. Jednak w obecnej tak trudnej sytuacji: pandemii, wojny w Ukrainie i fali uchodźców, niepewnej sytuacji finansowej, nie można rekomendować twardych posunięć: aktualizacji Strategii czy budowy nowego dokumentu. W okresie niestabilności i bardzo dużej niepewności, co do rozwoju sytuacji, ważniejszym jest tworzenie programów operacyjnych, wskazujących konkretne działania.

W 2021 r. przeprowadzono konsultacje społeczne związane z wyborem przez mieszkańców kolejności realizacji inwestycji Miasta Bydgoszczy. Ograniczenia środków dla samorządów spowodowane niekorzystnymi zmianami w prawie krajowym oraz dodatkowymi wydatkami związanymi z sytuacją epidemiczną oznaczają zmiany w wieloletnim programie inwestycyjnym Bydgoszczy. Niższe od zakładanych wpływy do budżetu Miasta oznaczają, że wiele z zaplanowanych wcześniej inwestycji będzie realizowanych w dłuższej perspektywie. Miasto chciało wspólnie z mieszkańcami zdecydować, które zadania są najpilniejsze spośród 15 wskazanych propozycji. W konsultacjach wykorzystano karty konsultacyjne w wersji elektronicznej i papierowej oraz zorganizowano cykl spotkań online. W głosowaniu ważne głosy oddało 17 237 osób. Na podstawie wyników głosowania opracowano kolejność realizacji tych zadań w najbliższych latach.

Szczegółowe wyniki głosowania:

Miejsce	Nazwa inwestycji	Liczba głosów
1.	Rewitalizacja nabrzeży Brdy	4 866
2.	Przebudowa ul. Nakielskiej (od granic miasta do ronda Grunwaldzkiego)	4 680
3.	Rewitalizacja Kanału Bydgoskiego	4 593
4.	Zwiększenie wydatków na budowę infrastruktury rowerowej	4 116
5.	Budowa otwartego kąpieliska na Astorii, Bałatonie lub w Parku Centralnym	3 489
6.	Rozbudowa trasy W-Z - etapowanie	3 457
7.	Rozwój funkcji rekreacyjnych w Myślęcinku: budowa kolejki wąskotorowej i biegunarium	3 449
8.	Budowa drogi rowerowej i chodnika wzdłuż Trasy Uniwersyteckiej nad Brdą	3 370
9.	Rozbudowa stadionu Polonii Bydgoszcz	3 029
10.	Zwiększenie wydatków na wieloletni program utwardzania ulic gruntowych zlokalizowanych na terenie miasta Bydgoszczy	2 955
11.	Budowa zachodniej pierzei Starego Rynku	2 051
12.	Budowa basenu na osiedlu Leśnym	1 952
13.	Utworzenie Centrum Kultury Fordon	1 743
14.	Rewitalizacja Parku Akademickiego	1 640
15.	Budowa basenu rehabilitacyjnego przy ul. Jesionowej	1 108

Budżet Miasta i inwestycje

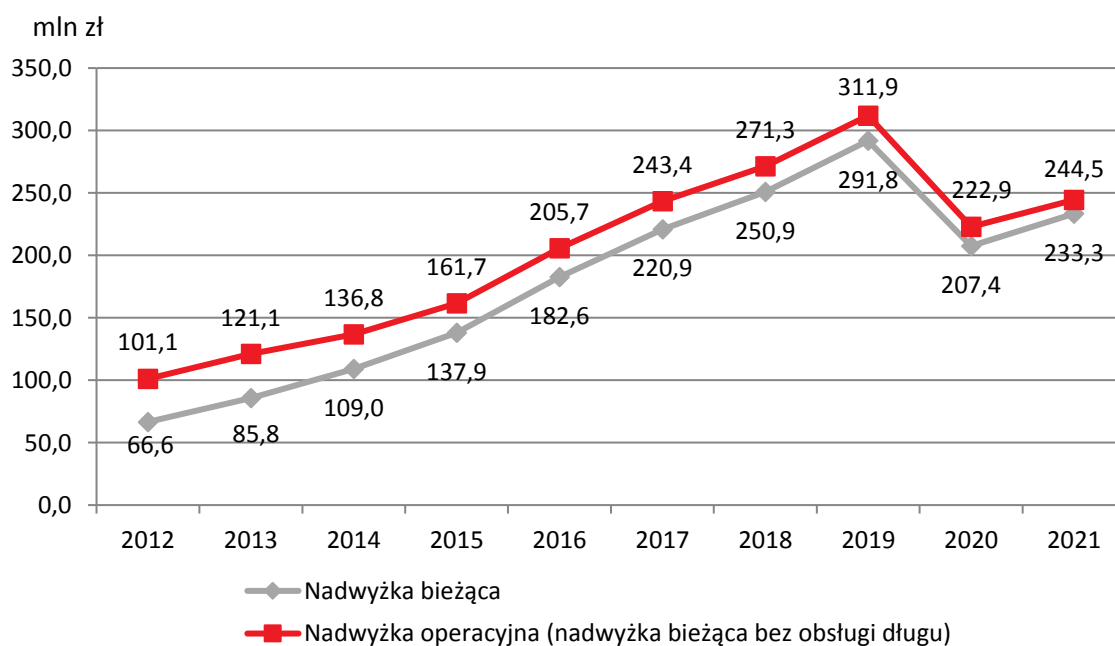
Budżet Miasta Bydgoszczy w 2021 r. realizowany był w ramach wyznaczonych przez Radę Miasta uchwałą Nr XXXII/758/20 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta na 2021 r., z uwzględnieniem zmian dokonanych w trakcie roku budżetowego.

Dochody budżetu zostały wykonane w wysokości 2 544,2 mln zł, tj. 102,7% planu, a wydatki w kwocie 2 388,7 mln zł, tj. 97,4% planu. Oznacza to zamknięcie roku nadwyżką w kwocie 155,5 mln zł.

Wyszczególnienie	2018 (mln zł)	2019 (mln zł)	2020 (mln zł)	2021 (mln zł)
Dochody	2 109,1	2 373,1	2 380,2	2 544,2
w tym udział we wpływach z podatku od osób fizycznych (PIT)	486,4	534,0	514,3	570,9
Wydatki	2 087,1	2 445,5	2 422,6	2 388,7
w tym wydatki majątkowe	407,8	591,6	408,3	260,6
Nadwyżka/Deficyt	+22,0	-72,4	-42,4	+155,5

Nadwyżka bieżąca wyniosła 315,9 mln zł, a w warunkach porównywalnych, tj. po wyłączeniu uzupełnienia subwencji przekazanej w grudniu na wydatki 2022 r. – 233,3 mln zł. Jest ona wyższa od nadwyżki bieżącej uzyskanej w 2020 r. tylko o 26 mln zł, co pomimo wzrostu oznacza spadek jej dynamiki w stosunku do lat poprzednich, będący wynikiem zarówno zmian legislacyjnych w zakresie podatku dochodowego PIT wprowadzonych w 2019 r., jak i odczuwalnej presji po stronie wydatków bieżących. Podkreślić należy, iż nadwyżka bieżąca uzyskana w 2021 r. stanowi jedynie 9,9% dochodów bieżących, podczas gdy w 2019 r. stanowiła 13,6% tych dochodów. Natomiast nadwyżka operacyjna (tj. nadwyżka bieżąca bez obsługi długu) wyniosła 10,4% wykonanych dochodów bieżących. Wynik ten świadczy o przejściowym zatrzymaniu trendu spadkowego, który rozpoczął się w 2020 r.

Nadwyżka operacyjna i bieżąca w latach 2012-2021

Dzięki wypracowanej w tych latach odpowiedniej strukturze budżetu, Miasto mogło w 2021 r. w sposób niezakłócony realizować zarówno zadania bieżące, obsługę długu, jak i rozpoczęte inwestycje. Natomiast istotnie ograniczony został potencjał jego dalszego rozwoju w kolejnej perspektywie finansowej UE.

Pomimo historycznie pozytywnych wyników finansowych Miasta i uzyskanej wysokiej ocenie ratingowej wiarygodności kredytowej na poziomie A-, agencja ratingowa Fitch Polska w grudniu 2021 r. umieściła Bydgoszcz na liście obserwacyjnej z uwagi na znaczące ograniczenie dochodów własnych samorządów z PIT w wyniku wdrożenia rządowego programu Polski Ład, bez długoterminowych rekompensat dla samorządów.

Ograniczonemu wzrostowi dochodów do decyzji Miasta w 2021 r. towarzyszyła presja wzrostu wydatków bieżących o 5,3% (po wyłączeniu wydatków na bieżące projekty unijne). Wzrost ten wynika z całorocznych skutków podwyżek wynagrodzeń nauczycieli (wprowadzonych z dniem 1 września 2020 r.), regulacji wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej, wzrostu dotacji dla niepublicznych placówek oświatowych, wzrostu cen energii, opłat za pobyt w domach pomocy społecznej poza Bydgoszczą, a także wydatków na przeciwdziałanie pandemii Covid-19.

W części **majątkowej budżetu** plan dochodów majątkowych został zrealizowany w kwocie 100,2 mln zł (tj. 80,3% planu). Jest to kwota niższa od uzyskanej w 2020 r. o ponad 58 mln zł z uwagi na odmienny harmonogram wpływu dofinansowania pozyskanego na realizację miejskich inwestycji (w tym RFIL). Natomiast plan wydatków majątkowych 2021 r. wykonano w kwocie 260,6 mln zł, tj. 94,8% (bez planu niewykorzystanych rezerw). Stanowiły one 10,9% wydatków ogółem. W strukturze wydatków majątkowych w 2021 r., podobnie jak w latach poprzednich, dominowały wydatki na zadania związane z rozwojem komunikacji publicznej i transportu – 50,1% środków przeznaczonych na inwestycje. Wydatki majątkowe i ich struktura w 2021 r. przedstawiały się następująco:

Dział	Wydatki w zł	Struktura w %
Transport i łączność	130 567 134	50,10
Turystyka	50 533	0,02
Gospodarka mieszkaniowa	25 912 451	9,94
Działalność usługowa	413 899	0,16
Informatyka	397 941	0,15
Administracja publiczna	1 246 296	0,48
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	238 866	0,09
Oświata i wychowanie	22 040 027	8,46
Pomoc społeczna	1 219 376	0,47
Edukacyjna opieka wychowawcza	221 103	0,08
Rodzina	94 566	0,04
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	32 226 629	12,36
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	36 690 500	14,08
Kultura fizyczna	9 310 519	3,57
RAZEM	260 629 840	100,00

Wydatki majątkowe 2021 r. związane były m.in. z realizacją następujących zadań:

- zakończeniem budowy linii tramwajowej w ul. Kujawskiej i rozpoczęciem budowy połączenia ul. Toruńskiej z ul. Fordońską,
- budową infrastruktury Park&Ride oraz buspasa w ul. Kolbego,
- rewitalizacją Starego Fordonu,

- zakończeniem budowy, przebudowy i rozbudowy obiektów na potrzeby trzech instytucji kultury (Park Kultury, Teatr Kameralny i MOB),
- budową nowego basenu przy ul. Pijarów oraz wyposażeniem obiektu Astorii,
- utwardzaniem ulic osiedlowych oraz przebudową nawierzchni głównych ulic objętych transportem zbiorowym oraz chodników,
- budową lub modernizacją infrastruktury komunalnej zainicjowanej przez mieszkańców w ramach programu BBO i 25/75.

Dofinansowanie z programów rządowych

Miasto Bydgoszcz w 2021 r. aplikowało lub korzystało z programów ogólnokrajowych i funduszy centralnych:

I. Programy rządowe, do których składano wnioski i uzyskano środki finansowe:

Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych – uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 23.07.2020 r. w sprawie wsparcia na realizację zadań inwestycyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Jest to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje m.in. w szkoły, przedszkola, żłobki, wodociągi i kanalizację, szpitale, domy pomocy społecznej, chodniki czy remonty. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania Covid-19.

W 2021 r., w ramach III naboru, Miasto wnioskowało o dofinansowanie budowy 4 energooszczędnych budynków Centrum Pomocy dla Bezdomnych przy ul. Kaplicznej w kwocie 20,0 mln zł – otrzymano kwotę 3,5 mln zł.

W ramach RFIL łącznie Bydgoszcz pozyskała 91,8 mln zł, które przeznaczone zostały na zadania:

- Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego oraz zakupem taboru – 31,7 mln zł.
- Budowa trasy tramwajowej łączącej ul. Fordońską z ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego oraz przebudową infrastruktury transportu szynowego – 31,6 mln zł.
- Termomodernizacja miejskich budynków użyteczności publicznej (Przedszkole nr 4, 16, 19, 22, przy SP nr 34 i SP nr 22) oraz Galerii Miejskiej bwa przy ul. Gdańskiej 20 – 25,0 mln zł.
- Budowa 4 energooszczędnych budynków Centrum Pomocy dla Bezdomnych przy ul. Kaplicznej – 3,5 mln zł.

Bydgoszcz wnioskowała również o środki na: rozbudowę ul. Nakielskiej, przebudowę zajezdni tramwajowej oraz zakup nowego taboru tramwajowego oraz termomodernizację dodatkowych 69 obiektów użyteczności publicznej.

Rządowy Fundusz „Polski Ład” – Program Inwestycji Strategicznych – uchwała Nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 01.07.2021 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych.

Program to bezzwrotne dofinansowanie inwestycji publicznych realizowanych przez gminy, powiaty, miasta i województwa w całej Polsce. Program obejmuje ponad 30 obszarów gospodarki, w tym m.in.: inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, modernizację źródeł ciepła na zeroemisyjne, czy w gospodarowanie odpadami, a także inwestycje społeczne tj. żłobki, przedszkola czy ścieżki rowerowe.

W I naborze Bydgoszcz złożyła 3 wnioski. Miasto otrzymało wsparcie dla 2 przedsięwzięć:

- Rewitalizacji bulwarów i nabrzeży obejmującej: przebudowę umocnień, zagospodarowanie terenu nad rzeczno-rz. Brdy wraz z towarzyszącą infrastrukturą – dofinansowanie w kwocie 30,0 mln zł,
- Rewitalizacji Placu Kościeleckich – dofinansowanie w kwocie 5,0 mln zł.

Bydgoszcz składała również wniosek o środki na zakup 46 tramwajów. Wniosek ten został odrzucony.

Rządowy Program Popierania Budownictwa Mieszkaniowego – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20.10.2015 r. w sprawie warunków i trybu finansowania zwrotnego w ramach realizacji przez Bank Gospodarstwa Krajowego rządowego programu popierania budownictwa mieszkaniowego oraz minimalnych wymagań dotyczących lokali powstałych przy udziale tego finansowania.

Celem programu finansowego wsparcia budownictwa mieszkaniowego jest zwiększenie zasobu lokali mieszkalnych oraz lokali i pomieszczeń z zakresu pomocy społecznej, służących zaspokajaniu potrzeb osób o niskich i przeciętnych dochodach. Jest on adresowany głównie do społecznych inicjatyw mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych oraz spółek z większościovym udziałem gminy.

Bydgoskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. wnioskowało do Banku Gospodarstwa Krajowego o udzielenie kredytu bankowego na realizację inwestycji mieszkaniowych przy ul. Swarzewskiej 43 oraz Sobieszewskiej 6 i otrzymało go we wnioskowanej kwocie 15,4 mln zł.

Rządowy Fundusz Rozwoju Mieszkalnictwa – ustawa z dnia 26.10.1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego.

Celem Funduszu jest pobudzenie inwestycji mieszkaniowych realizowanych przez Społeczne Inicjatywy Mieszkaniowe (SIM). O środki funduszu mogą się ubiegać wszystkie gminy.

Miasto w imieniu Bydgoskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. starało się o wsparcie finansowe realizacji inwestycji mieszkaniowych przy ul. Jasnej 33, ul. Swarzewskiej 43 oraz ul. Sobieszewskiej 6 o wartości 3,0 mln zł i kwotę wsparcia w tej wysokości pozyskało.

Rządowy Program „Laboratoria Przyszłości” – uchwała nr 129 Rady Ministrów z dnia 29.09.2021 r. w sprawie wsparcia na realizację inwestycyjnych zadań jednostek samorządu terytorialnego polegających na rozwijaniu szkolnej infrastruktury – „Laboratoria przyszłości”.

Laboratoria Przyszłości to Program skierowany do szkół podstawowych oraz ogólnokształcących szkół artystycznych. Jego celem jest budowanie kompetencji kreatywnych i technicznych, z tzw. kierunków STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka oraz matematyka) wśród uczniów. O wsparcie mogą się ubiegać JST prowadzące szkoły podstawowe lub szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej oraz niepubliczne szkoły podstawowe.

Bydgoszcz aplikowała o 7,0 mln zł na zakup wyposażenia technicznego niezbędnego do rozwoju umiejętności praktycznych uczniów bydgoskich szkół podstawowych i uzyskała wsparcie we wnioskowanej kwocie.

Ministerialny Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” – art. 7 ust. 5 oraz art. 13 ustawy z dnia 23.10.2018 r. o Funduszu Solidarnościowym.

Program zakłada wsparcie finansowe w zakresie świadczenia usług asystencji osobistej, która będzie dostosowana do potrzeb osoby niepełnosprawnej, mieszkającej na terenie danej JST. Jest on adresowany do wszystkich gmin i powiatów.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wnioskował o kwotę 4,6 mln zł. Przyznane środki w kwocie 2,4 mln zł umożliwiły zatrudnienie 100 asystentów osobistych na potrzeby 166 osób z niepełnosprawnością.

„Sportowa Polska” – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej (edycja 2021) – art. 86 ust. 4 ustawy z dnia 19.11.2009 r. o grach hazardowych oraz § 5 rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12.08.2019 r. w sprawie przekazywania środków z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

Celem programu jest wsparcie realizacji zadań inwestycyjnych dotyczących obiektów sportowych na terenie całego kraju. Dofinansowanie obejmuje obiekty ogólnodostępne, umożliwiające masowe uprawianie sportu. O dofinansowanie mogą się ubiegać podmioty prowadzące działalność w dziedzinie kultury fizycznej: jednostki sektora finansów publicznych, stowarzyszenia, fundacje oraz spółki prawa handlowego utworzone przez JST.

Bydgoszcz wnioskuje o dofinansowanie modernizacji nawierzchni boiska piłkarskiego bocznego przy ul. Gdańskiej 163 w kwocie 1,04 mln zł i taką kwotę pozyskało z programu.

Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 „MALUCH+” (edycja 2021) – ustawa z dnia 04.02.2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Celem programu jest zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dla wszystkich dzieci, w tym dzieci również niepełnosprawnych oraz wymagających szczególnej opieki. Program adresowany jest do wszystkich JST (gmina, powiat, województwo), osoby fizyczne, w tym pracodawcy oraz podmioty współpracujące z pracodawcami, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, w tym uczelnie i współpracujące z nimi podmioty.

Zespół Żłobków Miejskich wnioskuje o środki w kwocie 398 tys. zł na dofinansowanie utworzenia 50 nowych miejsc w Żłobku nr 17 „Muszelka” (ul. Morska 2) i wsparcie w tej kwocie pozyskał. Ponadto jednostka otrzymała dofinansowanie kosztów utrzymania 8 żłobków w kwocie 355 tys. zł.

Ministerialny program „Poznaj Polskę” – komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 27.08.2021 r. o ustanowieniu przedsięwzięcia pn. „Poznaj Polskę”.

Celem programu jest wsparcie organów prowadzących publiczne i niepubliczne szkoły dla dzieci i młodzieży w realizacji zadań mających na celu uatrakcyjnienie procesu edukacyjnego dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie im poznawania Polski, jej środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii oraz osiągnięć polskiej nauki. Jest adresowany do wszystkich szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Miasto wnioskuje o kwotę 303 tys. zł na organizację szkolnych wycieczek krajoznawczych. Dzięki wsparciu we wnioskowanej kwocie, z programu skorzystało ponad 20 placówek oświatowo-wychowawczych.

Rządowy program rozwijania szkolnej infrastruktury i kompetencji „Aktywna tablica” – uchwała nr 109/2021 Rady Ministrów z dnia 20.08.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020-2024 – „Aktywna tablica”.

Program ma na celu rozwijanie kompetencji uczniów i nauczycieli przez wykorzystywanie w procesie dydaktycznym nowoczesnego sprzętu, nowoczesnych pomocy dydaktycznych oraz narzędzi do terapii, wybranych przez szkoły zgodnie z ich zdefiniowanymi potrzebami. O wsparcie mogą się ubiegać szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, które nie otrzymały wsparcia finansowego w poprzedniej edycji programu na lata 2017-2019; szkoły podstawowe, w których uczą się uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze dla uczniów niewidomych lub słabowidzących.

Bydgoszcz wnioskuje o kwotę 1,03 mln zł na zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych dla kilkunastu bydgoskich szkół. Przyznane 294 tys. zł wsparcia pozwoliło zaopatrzyć w nowoczesny sprzęt 4 licea oraz 2 szkoły branżowe (m.in.: 15 monitorów dotykowych interaktywnych, 5 laptopów).

„Program wyrównywania różnic między regionami III” PFRON – art. 47 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Celem strategicznym jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Adresatami programu są: gminy, powiaty, organizacje pozarządowe, zarządcy w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych, placówki służące rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz jednostki prowadzące warsztaty terapii zajęciowej.

Likwidując bariery transportowe Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia wnioskuje o kwotę 264 tys. zł i dzięki przyznanym środkom w tej samej kwocie, zakupił 3 pojazdy przystosowane do przewozu osób z niepełnosprawnością.

„Rządowy program pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2020-2022” – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26.06.2020 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2020-2022.

Celem programu jest wyrównywanie szans edukacyjnych i wspieranie rozwoju edukacyjnego uczniów niepełnosprawnych przez dofinansowanie zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych. O wsparcie mogą się ubiegać jednostki samorządu terytorialnego odpowiedzialne za lokalną politykę oświatową i społeczną oraz rodziny wychowujące uczniów niepełnosprawnych.

Miasto wnioskowało o kwotę 210 tys. zł. Dofinansowanie w kwocie 168 tys. zł pozwoliło na zakup niezbędnych materiałów edukacyjnych, spełniających potrzeby uczniów niepełnosprawnych.

Wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” – uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15.10.2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Jego celem jest zapewnienie pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach oraz dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Przewiduje on wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Bydgoszcz ubiegała się o kwotę 640 tys. zł. Otrzymane środki o wartości 160 tys. zł wykorzystano na remont i zakup wyposażenia kuchni dla 2 placówek oświatowych.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskał dofinansowanie na realizację programu „Pomoc Miasta w zakresie dożywiania – posiłek w szkole i w domu” w kwocie 788 tys. zł. Wsparcie otrzymały 594 rodziny - posiłki łącznie dla 658 osób.

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 – uchwała nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21.05.2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”.

Celem programu jest poprawa stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmocnienie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy. Ze wsparcia mogą korzystać publiczne i niepubliczne przedszkola, oddziały przedszkolne w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych, publiczne i niepubliczne: szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub liceum ogólnokształcącego oraz publiczne i niepubliczne biblioteki pedagogiczne.

Miasto aplikowało o kwotę 453 tys. zł. Otrzymana kwota 117 tys. zł pozwoliła zaopatrzyć 6 bydgoskich przedszkoli oraz 8 szkół w książki (papier/e-book), wyposażyć biblioteki szkolne w: regały, półki, czytniki i komputery.

Ministerialny program „Wspieraj Seniora” – art. 65 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 31.03.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Celem programu jest zapewnienie usługi wsparcia seniorom, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu, nie mając możliwości zabezpieczenia sobie artykułów podstawowej potrzeby we własnym zakresie, w tym artykułów spożywczych oraz środków higieny osobistej. Program zakłada wsparcie finansowe dla gmin w zakresie organizacji i realizacji usługi wsparcia, polegającej w szczególności na dostarczeniu seniorom zakupów.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ubiegał się o kwotę 556 tys. zł. Dzięki pozyskanym środkom w kwocie 95 tys. zł MOPS udzielił wsparcia osobom starszym i samotnym powyżej 70. roku życia, którzy w okresie pandemii Covid-19 pozostawali w swoich domach.

Program ministerialny „Akademia Chóralna – Śpiewająca Polska”

Jego celem jest upowszechnianie śpiewu zespołowego wśród dzieci i młodzieży szkolnej jako elementu edukacji muzycznej. Program jest adresowany do jednostek samorządu terytorialnego, instytucji kultury, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i podmiotów prowadzących działalność dydaktyczną i kulturalną.

Miasto aplikowało o kwotę 24 tys. zł. Suma ta pozwoliła wdrożyć program edukacji chóralnej bydgoskiej młodzieży, realizowany przez Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego.

II. Programy rządowe, do których składano wnioski, lecz nie otrzymano dofinansowania:

- 4 wnioski złożono do programu ministerialnego „**Edukacja kulturalna**” (2x Teatr Kameralny, Muzeum Okręgowe, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna),
- wniosek Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej do programu „**Infrastruktury kultury**”,
- 3 wnioski złożono do programu „**Kultura cyfrowa**” (Teatr Kameralny, Park Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna),
- wniosek Teatru Kameralnego do programu ministerialnego „**Kultura dostępna**”,
- wniosek Teatru Polskiego w ramach programu „**Literatura**”,
- wniosek Miejskiego Centrum Kultury do programu ministerialnego „**Muzyczny ślad**”,
- wniosek Muzeum Okręgowego do programu „**Narodowa kolekcja sztuki współczesnej**”,
- 4 wnioski Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej o wsparcie z programu „**Partnerstwo dla książki**”,
- wniosek Muzeum Okręgowego o dofinansowanie z programu ministerialnego „**Promesa dla kultury**”,
- 2 wnioski złożono do programu „**Promocja czytelnictwa**” (Park Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna),
- 3 wnioski do programu „**Rozwój sektorów kreatywnych**” (2x Park Kultury, Miejskie Centrum Kultury),
- 2 wnioski do programu ministerialnego „**Sztuki wizualne**” (Teatr Polski, Park Kultury),
- 3 wnioski złożono do programu „**Wspieranie działań muzealnych**” (Miejskie Centrum Kultury, Muzeum Okręgowe, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna).

Programy z zakresu kultury mają na celu dofinansowanie zadań o charakterze projektowym z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. W 2021 r. przyznano dotacje na cele kulturalne w ramach 33 programów – o środki z 13 programów Bydgoszcz aplikowała, niestety bezskutecznie.

Należy również wspomnieć o:

- **Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg** (*Ustawa z dnia 23.10.2018 r. o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg, dawniej Fundusz Dróg Samorządowych*). W 2018 r. z katalogu beneficjentów zostali wyłączeni prezydenci miast na prawach powiatu, będących siedzibą wojewody lub sejmiku województwa, więc Miasto nie miało możliwości ubiegania się o dofinansowanie zadań drogowych w ramach tego programu. Dopiero w 2021 r. przywrócono możliwość ubiegania się o dofinansowanie na budowę, przebudowę lub remont zarządzanych przez nich dróg wojewódzkich, dróg powiatowych lub dróg gminnych. Dofinansowanie może wynieść do 80% wartości zadania, ale nie więcej niż 30 mln zł. Jednak w 2021 r. nie ogłoszono naboru na „Zadania miejskie” skierowane do miast na prawach powiatu.

- **Rządowym Programie Uzupelniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Drogowej – „Mosty dla Regionów”** (uchwała nr 64/2020 Rady Ministrów z dnia 27.05.2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia Programu). Wsparcie w ramach programu obejmuje wszystkie JST zarządzające drogami gminnymi, powiatowymi lub wojewódzkimi, w ciągu których mają powstać przeprawy mostowe, z wyłączeniem miast na prawach powiatu.
- **Program Priorytetowy NFOŚiGW „Zielony Transport Publiczny”**. Celem programu jest dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu wykorzystania energii i paliw emisyjnych w transporcie publicznym. Program jest adresowany do wszystkich operatorów oraz organizatorów publicznego transportu zbiorowego. Pierwszy nabór wniosków rozpoczął się w styczniu 2021 r. Miasto nie przystąpiło do konkursu. *Analiza kosztów i korzyści wykorzystania autobusów zeroemisyjnych*, wykazała przewagę kosztów nad korzyściami wynikającymi z ewentualnego zakupu zeroemisyjnych autobusów miejskich. Minimalna rentowność takiej inwestycji pojawia się przy dofinansowaniu zakupu pojazdów na poziomie 70-80%. Natomiast Bydgoszcz mogłaby pozyskać z programu dofinansowanie na zakup autobusów zeroemisyjnych na poziomie do 20% kosztów kwalifikowanych.

Zadłużenie

Kwota długu Miasta na koniec 2021 r. wyniosła 1 066,8 mln zł i była wyższa od zadłużenia na koniec 2019 r. tylko o 6,4 mln zł. Jednocześnie okres potencjalnej spłaty całości zadłużenia z nadwyżki bieżącej wyniósł 4,6 roku. Łączna kwota obsługi zadłużenia w 2021 r. wyniosła 68,7 mln zł, w tym spłata długu wyniosła 57,5 mln zł, a spłata odsetek 11,2 mln zł. W związku z powyższym wartość wskaźnika obrazującego stosunek wielkości obsługi zadłużenia do kwoty wykonanych dochodów wyniósł 3,66%, przy ustawowym indywidualnym limicie 15,64%.

Rok 2021 jest ostatnim, w którym bieżąca sytuacja finansowa Miasta była dobra, co znalazło również potwierdzenie w ocenie instytucji zewnętrznych. Jednakże znaczący spadek bieżących dochodów własnych spowodowany wprowadzeniem programu Polski Ład oraz zapowiedź dalszych zmian legislacyjnych ograniczających wpływy z PIT bez długofalowej perspektywy rekompensaty przy znacznej presji inflacyjnej na wydatki bieżące w znacznym stopniu ograniczy możliwości rozwojowe naszego Miasta.

Miarą dojrzałości bydgoskiego społeczeństwa obywatelskiego jest m.in. jego aktywność w sferze świadomego i autonomicznego uczestnictwa w życiu publicznym miasta. Aktywność i zaangażowanie mieszkańców w sprawy najbliższego sąsiedztwa, osiedla, bądź w rozwój całego miasta przejawiają się udziałem bydgoszczan w miejskich przedsięwzięciach i debatach.

Jedną z form wpływu mieszkańców na podejmowane decyzje dotyczące funkcjonowania Miasta i realizowanych zadań jest działalność powołanych gremiów opiniodawczych i doradczych. W mieście funkcjonują:

- Rada ds. Partycypacji Społecznej – zabiera głos doradczy i opiniodawczy w zakresie konsultacji społecznych i Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego.
- Rada Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy – opiniuje projekty uchwał dotyczące sfery zadań publicznych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Bydgoska Rada Seniorów – działa w celu poprawy jakości życia oraz pobudzania aktywności obywatelskiej seniorów mieszkających na terenie Bydgoszczy.
- Młodzieżowa Rada Miasta Bydgoszczy – prowadzi działania na rzecz upowszechniania idei samorządności wśród młodzieży bydgoskich placówek oświatowych.
- Komitet Rewitalizacji – zajmuje się współpracą i dialogiem ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji oraz z organami Miasta w sprawach dotyczących prowadzenia rewitalizacji na terenie Bydgoszczy.
- Bydgoska Rada ds. Równego Traktowania – zajmuje się wszelkimi przejawami dyskryminacji, a w szczególności ze względu na: płeć, wiek, niepełnosprawność, światopogląd, religię, wyznanie, orientację seksualną, narodowość, rasę, pochodzenie etniczne.
- Powiatowa Rada Rynku Pracy w Bydgoszczy – włącza partnerów rynku pracy w proces zarządzania środkami Funduszu Pracy, programowania i monitorowania polityki rynku pracy.
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych – działa na rzecz integracji zawodowej i społecznej oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych, opiniuje projekty programów w tym zakresie.
- Rada Gospodarcza przy Stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz – działa w celu wspierania rozwoju i promocji gospodarczej obszaru Stowarzyszenia oraz jego członków.
- Rada Sportu Miasta Bydgoszczy – opiniuje miejskie dokumenty w zakresie kultury fizycznej oraz programy rozwoju bazy sportowej.
- Rada ds. Estetyki Miasta Bydgoszczy – kreuje i realizuje działania związane z poprawą estetycznego wizerunku miasta.
- Zespół ds. polityki rowerowej Bydgoszczy – opracowuje założenia polityki rowerowej miasta, konsultuje i opiniuje standardy techniczne i wykonawcze dla infrastruktury rowerowej Bydgoszczy.
- Zespół do działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego Miasta Bydgoszczy – analizuje rozwiązania techniczne, podejmuje inicjatywy oraz współpracuje z przedstawicielami społeczności i innymi jednostkami na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury – prowadzi działalność doradczą i inicjującą, wspierając działania samorządu na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury.

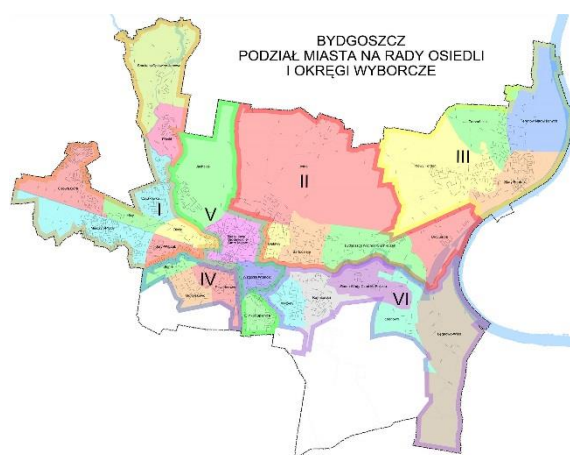
Oprócz powyższych gremiów, których działanie ma przeważnie umocowanie w miejskich aktach prawnych, zawiązują się również inne, na potrzeby poszczególnych przedsięwzięć i inicjatyw tematycznych. Przykładem tego jest funkcjonujący od maja 2021 r. Zespół ds. Zieleni, powołany w ramach realizacji projektu „Bez Lipy!”, którego jednym z celów jest wypracowanie miejskich standardów zieleni.

Kolejnym przejawem postaw obywatelskich jest udział w wyborach różnych szczebli. W 2021 r. zgodnie z obowiązującym krajowym i miejskim kalendarzem wyborczym, powinny odbyć się wybory do wybranych Rad Osiedli, jednak z uwagi na utrzymujący się stan epidemii, nie zostały one przeprowadzone.

Aktywność społeczna mieszkańców jest najlepiej widoczna poprzez działalność różnych stowarzyszeń oraz grup nieformalnych. Istotne znaczenie dla integracji lokalnych społeczności i grup sąsiedzkich miały **Rady Osiedli**. Natomiast bezpośredni wpływ na realizację różnorodnych zadań w mieście mieszkańcy mogli również wywrzeć poprzez: **Program Bydgoski Budżet Obywatelski** oraz **Program inicjatyw lokalnych 25/75**. Natomiast opinie w sprawach istotnych dla miasta mieszkańcy mogą wyrazić w ramach prowadzonych **konsultacji społecznych**.

Rady Osiedli

W mieście znajduje się 29 Osiedli będących jednostkami pomocniczymi Miasta Bydgoszczy. Organem uchwałodawczym Osiedla jest Rada Osiedla, której kadencja trwa 4 lata. Współpracą z Radami Osiedli zajmuje się Pełnomocnik Prezydenta Miasta Bydgoszczy ds. rad osiedli. Ponadto w mieście zawiązało się Bydgoskie Porozumienie Rad Osiedli.

W 2021 r. zasłużeni działacze Rad Osiedli podczas XLI/21 sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 30 czerwca 2021 r. otrzymali Medale Prezydenta Miasta za wieloletni wkład i pracę na rzecz Bydgoszczy i jej mieszkańców. Medale przyznano: **Magdalenie Wawrzyniak** – Przewodniczącej Rady Osiedla Kapuściska, **Jarosławowi Cholewcyńskiemu** – Przewodniczącemu Rady Osiedla Wilczak-Jary, **Robertowi Ciszewskiemu** – Zastępcy Przewodniczącego Rady Osiedla Okole.

Rady Osiedli zajmowały się opiniowaniem istotnych spraw dla osiedla, m.in. uczestniczyły w:

- pracach Zespołu ds. weryfikacji projektów Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego,
- konsultacjach społecznych m.in.: dotyczących budowy ulic osiedlowych,
- pracach Rady ds. Partycypacji Społecznej.

Informacja o potrzebach bydgoskich Rad Osiedli (dotycząca m.in.: funkcjonowania, miejskich inwestycji, problemów, postulatów, wniosków) była jednym z tematów podczas XLVII/21 nadzwyczajnej sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 6 grudnia 2021 r. Głos zabrali przedstawiciele Rad Osiedli, którzy zgłaszali problemy związane z funkcjonowaniem poszczególnych osiedli oraz potrzeby inwestycyjne. Wśród najczęściej powtarzających się uwag były te o złym stanie chodników i dróg osiedlowych, problemy z miejscami parkingowymi, brakiem zieleni czy niesprzyjającymi rozwiązaniami dla pieszych i rowerzystów. Wiele Rad Osiedli postulowało o przyspieszenie prac nad nowym statutem dla rad.

W 2021 r. w ramach Rady ds. Partycypacji Społecznej, stworzony został zespół roboczy ds. reformy Rad Osiedli, który przygotowuje rekomendacje dotyczące dalszego sposobu funkcjonowania Rad Osiedli, natomiast Komisja Samorządności i Statutowo-Organizacyjna Rady Miasta Bydgoszczy odbyła posiedzenie na temat procedury pracy nad statutami osiedli i regulaminami wyborów do rad osiedli.

Rady Osiedli podejmowały liczne inicjatywy skierowane do ogółu mieszkańców osiedla, jak również do wybranych grup, w tym seniorów i dzieci:

- organizowały pikniki rodzinne, wydarzenia dla dzieci m.in.: Dzień Dziecka na poszczególnych osiedlach, Mikołajki oraz międzyszkolne turnieje, wydarzenia dla seniorów np. „Muzyczna karuzela” z piosenkami z lat 50 i 60-tych,
- organizowały zawody i wydarzenia sportowe mające na celu promowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców, w tym m.in.: wędkarskie „Grand Prix”, rajdy rowerowe, „Letni Festiwal Biegowy”,
- organizowały wydarzenia kulturalne dla mieszkańców, m.in.: „Koncert Muzyki Klasycznej” na plantach Starego Kanału Bydgoskiego, kino plenerowe nad Balatonem, „Koncert Muzyki Francuskiej – Nad dachami Paryża”, koncerty plenerowe z cyklu „Kanał Kultura”,
- podejmowały działania związane z dożywianiem dzieci, np. zakup jabłek dla szkół i przedszkoli w ramach akcji „Drugie śniadanie – kolej na jabłko”,
- przekazywały paczki i talony do lokali gastronomicznych z okazji świąt Bożego Narodzenia,
- organizowały wycieczki dla dzieci i dorosłych oraz liczne konkursy: plastyczne, fotograficzne, wiedzy i umiejętności,
- współuczestniczyły w cyklicznej inicjatywie Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki "BORPA" pn. „Wakacyjny plac zabaw” polegającej na organizacji zabaw podwórkowych połączonych z wypoczynkiem i profilaktyką.

Inne inicjatywy i działania Rad Osiedli:

- organizacja wspólnie z Bydgoskim Alarmem Smogowym akcji promocyjnej „Zobacz czym oddychasz” mającej na celu uświadomienie mieszkańców na temat zanieczyszczeń powietrza w mieście oraz zachętę do wymiany pieców na paliwa stałe,
- udział w opracowaniu standardów zieleni w mieście oraz nasadzeniach drzew i krzewów w ramach programu „Bez lipy!” realizowanego przez Pracownię Zrównoważonego Rozwoju i Urząd Miasta Bydgoszczy,
- współpraca z Towarzystwem Miłośników Miasta Bydgoszczy podczas kolejnej edycji konkursu „Bydgoszcz w kwiatkach i zieleni”,
- organizacja II Festynu Ekologicznego „Bioróżnorodność miejskich żywołów”,
- udział w obchodach świąt państwowych i miejskich: włączenie w obchody Dnia Flagi RP, spotkanie Przewodniczących Rad Osiedli z Pełnomocnikiem Prezydenta ds. Rad Osiedli z okazji obchodów Dnia Samorządu Terytorialnego, obchody 100-lecia włączenia Czyżkówka do Bydgoszczy oraz „Bieg Pamięci Pomordowanych na Szwedzerowie w czasie okupacji”,
- włączenie w kwestowanie na cmentarzach Starofarnym i Nowofarnym zorganizowane przez Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy,
- organizacja akcji sprzątnięcia osiedli i okolicznych lasów,
- prowadzenie współpracy z przedszkolami, szkołami, bibliotekami, Bydgoską Radą Seniorów,
- wspieranie Dobrodzielnicy Wisła Stary Fordon.

Bydgoski Budżet Obywatelski

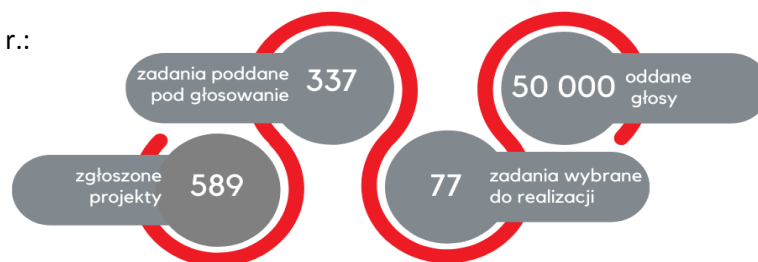
Program Bydgoski Budżet Obywatelski to szczególna forma konsultacji społecznych, mająca na celu włączenie mieszkańców Bydgoszczy w decydowanie o wydatkowaniu określonej części budżetu Miasta Bydgoszczy na wskazane przez mieszkańców propozycje zadań w danym roku kalendarzowym.

Ustalenie regulaminu programu Bydgoski Budżet Obywatelski w 2021 r. poprzedzone zostało konsultacjami społecznymi w sprawie rozwoju programu, w których udział mogli wziąć wszyscy mieszkańcy Bydgoszczy. W ramach konsultacji przeprowadzono szereg działań i narzędzi, które pozwoliły poznać zdanie bydgoszczan

na temat dotychczasowych zasad – przeprowadzono ankietę oraz zorganizowano spotkanie konsultacyjne w formule online. Wszystkie uwagi zostały przekazane do Rady ds. Partycypacji Społecznej, w skład której wchodzi przedstawiciele m.in. wszystkich klubów radnych Rady Miasta, organizacji pozarządowych, Rad Osiedli, Młodzieżowej Rady Miasta czy też Bydgoskiej Rady Seniorów. Powołano także specjalny Zespół Roboczy, który na podstawie propozycji mieszkańców opracował zmiany do Regulaminu BBO.

W 2021 r. na realizację projektów Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego zostało przeznaczone 16 mln zł. Projekty mogły być zgłaszane przez wszystkich mieszkańców Bydgoszczy. Każdy mieszkaniec mógł złożyć 3 projekty osiedlowe, 3 projekty ponadosiedlowe oraz 3 małe projekty społeczne.

Wybór projektów w 2021 r.:

Razem na projekty osiedlowe oddano 17 368 głosów, ponadosiedlowe 15 517 głosów, a na małe projekty społeczne 16 155 głosów.

Lista zadań wybranych w 2021 r.

Osiedle	Nazwa projektu	Szacunkowy koszt
Projekt osiedlowy		
Bartodzieje	Pumptrack przy ul. B. Głowackiego	384 374
Bartodzieje	Nasadzenia drzew	380 000
Bielawy	Przedłużenie drogi dla rowerów na Al. Powstańców Wielkopolskich	159 946
Bielawy	Przebudowa skweru E. Woyniłłowicza	159 946
Błonie	Rewitalizacja alejek w parku przy stacji	200 000
Błonie	Wymiana chodnika przy ul. 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich	252 111
Bocianowo - Śródmieście - Stare Miasto	Cyfrowy projektor i serwer kinowy w sali widowiskowej Pałacu Młodzieży	268 632
Bocianowo - Śródmieście - Stare Miasto	Rewitalizacja ul. P. Skargi	411 892
Brdyujście	Utwardzenie drogi gruntowej	81 357
Brdyujście	Oświetlenie przejścia dla pieszych	50 000
Bydgoszcz Wschód - Siernieczek	Kontynuacja budowy osłon przeciwhałasowych na estakadzie przy ul. Lewińskiego	81 468
Bydgoszcz Wschód - Siernieczek	Montaż lamp ulicznych przy ul. Inwalidów 19	81 468
Czyżkówko	Utwardzenie ul. Bruskiej płytami ażurowymi (na odcinku od ul. Łebskiej do ul. Charzykowskiej)	162 000
Czyżkówko	Kontynuacja przebudowy ul. Filtrowej i ul. Deszczowej	162 242
Flisy	Rozbudowa placu zabaw	70 555
Flisy	Bezpieczne przejścia dla pieszych na ul. Mińskiej	70 555

Osiedle	Nazwa projektu	Szacunkowy koszt
Glinki - Rupienica	Plac zabaw i ćwiczeń dla dzieci i młodzieży	93 697
Glinki - Rupienica	Sprzątanie świata z Czystą Puszcą Bydgoską	12 693
Górzyskowo	Dokończenie budowy ul. Gersona z uregulowaniem skrzyżowania z ul. Ks. Skorupki	482 000
Jachcice	Utwardzenie części ul. Batalionów Chłopskich	99 306
Jachcice	Utwardzenie płytami ażurowymi sięgacza przy ul. Księcia Witolda	99 306
Kapuściska	Strefa aktywnego umysłu w bibliotece	339 177
Kapuściska	Miasteczko ruchu drogowego „w cieniu drzew” w SP nr 46	339 000
Leśne	Kontynuacja remontu ul. Powstania Listopadowego	228 886
Leśne	Remont ul. Czerkaskiej wraz z chodnikami i kanalizacją deszczową	228 886
Łęgnowo	Utwardzenie ul. Okólnej na odcinku od ul. Pionierów do ul. Spółdzielczej	82 685
Łęgnowo	Maty piankowe na placu zabaw przy ul. Ogólnej	82 685
Łęgnowo Wieś	Uzupełnienie oświetlenia na części ul. Toruńskiej	62 129
Łęgnowo Wieś	Montaż wiat przystankowych	56 000
Miedzyń - Prądy	Kontynuacja rewitalizacji nabrzeży nad Kanałem Bydgoskim	213 481
Miedzyń - Prądy	Posadzenie drzew nad Kanałem Bydgoskim	120 000
Nowy Fordon	Zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego wraz z wkładem na zakup pojazdu OSP Bydgoszcz-Fordon	459 638
Nowy Fordon	Zmiana nawierzchni na obiektach ZS nr 5 Mistrzostwa Sportowego	459 638
Okole	Trzytorowa bieżnia lekkoatletyczna oraz siłownia zewnętrzna nad Kanałem Bydgoskim	184 179
Osowa Góra	Miasteczko rowerowe przy ul. Puszczykowej	230 000
Osowa Góra	Wybieg dla psów w rejonie ul. Kormoranów	238 546
Piaski	Modernizacja oświetlenia przy ul. Mochelskiej	60 000
Piaski	Zjeżdżalnie dla dzieci i młodzieży	84 184
Smukała - Opławiec – Janowo	Osiedlowe centrum sportu i rekreacji	77 270
Smukała - Opławiec – Janowo	Plac zabaw „Uśmiech malucha”	77 000
Stary Fordon	Familijna strefa aktywności	259 760
Szwederowo	Tężnia solankowa	500 000
Tatrzańskie	Ścianka wspinaczkowa	250 963
Tatrzańskie	Integracyjna strefa relaksu dla małego i dużego/zdrowego i niepełnosprawnego	220 000
Tereny Nadwiślańskie	Kontynuacja budowy placu aktywnej rekreacji „Wiatrowy Młyn”	262 498
Wilczak - Jary	Rewitalizacja oczka wodnego w Parku Księżycowym	159 218
Wilczak - Jary	Zjazd linowy (tyrolka) nad Kanałem Bydgoskim	30 000
Wilczak - Jary	Boisko do gry w bule (pentanque)	120 000
Wyżyny	Rewitalizacja zejścia z ul. Ogrody na ul. W. Bełzy	461 388
Wyżyny	Miniboisko do piki nożnej ze sztuczną nawierzchnią i oświetleniem	461 388

Osiedle	Nazwa projektu	Szacunkowy koszt
Wzgórze Wolności	Pergola zamglawiająca przy SP nr 56	202 000
Wzgórze Wolności	Dirt park	200 000
Zimne Wody - Czersko Polskie	Doświetlenie szopek murowanych przy ul. Smoleńskiej	93 387
Zimne Wody - Czersko Polskie	Budowa chodnika od ul. Rolnej do ul. Kieleckiej	93 387
Projekt ponadosiedlowy		
Kontynuacja rewitalizacji Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim przy V i VI śluzie		1 547 000
Wielka pętla Fordonu – kontynuacja i monitoring		1 547 000
Mały projekt społeczny		
Wsparcie hospicjum perinatalnego		38 000
Kanał Kultura – koncerty nad Kanałem Bydgoskim		38 600
Złot zabytkowych autobusów		38 600
Niedzielne rejsy po Wiśle		34 000
Fordońskie kino pod chmurką – wakacje 2022		38 600
Sprzątanie Brdy – 50 spływów płetwonurków Brdą		38 600
Bezpłatne przejazdy zabytkowymi autobusami po Bydgoszczy		38 600
Zostań turystą w swoim mieście – darmowe spływy i spacer z przewodnikiem w wakacje 2022		38 600
Koncerty muzyki poważnej nad Starym Kanałem Bydgoskim		38 600
Piknik zdrowej, wiejskiej żywności przy muzyce country		38 600
Zadbaj o Brdę – królową kujawsko-pomorskich rzek		38 000
Projekt proekologiczny - 30 drzew dla bydgoskich dzieci		38 000
Warsztaty edukacyjne dla dzieci z przedmiotów ścisłych wyrównujące szanse po nauce zdalnej		38 600
Koszyczki ratunkowe w każdej szkole		25 920
Plenerowe kino nad Balatonem na Bartodziejach		38 600
Wakacje z Chemikiem – otwarte i bezpłatne treningi piłki nożnej dla dzieci		38 600
Światowy dzień jazzu – UNESCO 2022		38 600
Potańcówki, kino plenerowe, pokazy artystyczne nad Kanałem Bydgoskim		38 600
Biegiem przez Bydgoszcz – cykl 2 imprez biegowych dla dzieci i dorosłych		37 000
Zajęcia sportowe w klasach 1-3 szkół podstawowych		38 600
Kącik malucha – miejsce spotkań i zabaw w bibliotece		10 000

Źródło: Biuro Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Realizacja w 2021 r. przedsięwzięć wybranych w ramach wcześniejszych edycji BBO:

▪ zadania zakończone w 2021 r.:

- **Remont chodników na ul. Kanałowej oraz ul. Nowogrodzkiej na os. Okole** – na ul. Kanałowej wykonano nawierzchnię z płytek betonowych o powierzchni 173 m² oraz wjazdy z kostki betonowej o powierzchni 10 m². Na ul. Nowogrodzkiej wykonano nawierzchnię z płytek betonowych o powierzchni 330 m² oraz wjazdy z kostki betonowej o powierzchni 204 m².

- **Remont ul. Filtrowej i ul. Deszczowej na os. Czyżkówko** – wykonano nawierzchnię chodnika z kostki betonowej o powierzchni 555 m² oraz przejście dla pieszych. W kolejnej edycji BBO wybrano kontynuację zadania.
- **Utwardzenie ul. Żnińskiej nawierzchnią z płyt ażurowych na os. Czyżkówko** – wykonano stabilizację nawierzchni ulicy płytami ażurowymi o powierzchni 350 m² oraz nawierzchnię z kostki betonowej o powierzchni 329 m².
- **Biblioteka czynna całą dobę – książkomat na os. Miedzyń-Prądy** – zamontowano książkomat przy osiedlowej bibliotece, przy ul. Nakielskiej 175a.
- **Stwórzmy Park nad Kanałem Bydgoskim i posadźmy 100 drzew na 100-lecie os. Miedzyń i KS Gwiazda na os. Miedzyń-Prądy** – przygotowano projekt nasadzeń oraz zrealizowano nasadzenia.
- **Miedzyń zarzuca sieć na smog – budowa osiedlowych sieci czujników jakości powietrza na os. Miedzyń-Prądy** – zamontowano 3 czujniki do pomiaru jakości powietrza w lokalizacjach wybranych przez Urząd Miasta. Pomiarzy z czujników dostępne są na stronie internetowej i w aplikacjach mobilnych. Przeprowadzono także warsztaty (w formule online) na temat zanieczyszczeń powietrza oraz zagrożeń z nich wynikających.
- **Oświetlenie ulic: Runowskiej, Hoffmana, Żółdowskiej na os. Piaski** – wykonano oświetlenie na 3 ulicach.
- **Budowa utwardzonego parkingu w okolicach ul. Inwalidów 19 na os. Bydgoszcz Wschód-Siernieczek** – wykonano 19 miejsc parkingowych ogólnodostępnych o powierzchni 237,50 m² oraz 2 miejsca dla osób niepełnosprawnych o powierzchni 36 m².
- **Remont ul. Łowickiej na os. Brdyujście** – wykonano 440 m² nawierzchni jezdni.
- **Siłownia dla osób niepełnosprawnych na os. Brdyujście** – wykonano siłownię zewnętrzną dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- **Oświetlenie terenów nad Wisłą na os. Stary Fordon** - wykonano oświetlenie.
- **Zakup środków ochrony indywidualnej dla członków OSP Bydgoszcz Fordon na os. Tatrzeńskim** – zakupiono środki ochrony indywidualnej dla członków OSP Fordon.
- **Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych na Górzyskowie – oświetlenie przejść dla pieszych na os. Górzyskowo** – wykonano prace oświetleniowe wzdłuż ulicy Żwirki i Wigury.
- **Mini rondo Inowrocławska/Bielicka na os. Szwedkowo** – wybudowano mini rondo wraz z infrastrukturą przyległą. Wykonano nawierzchnię z nakładki bitumicznej o powierzchni 800 m² oraz przebudowę przyległych chodników z kostki betonowej o powierzchni 410 m².
- **Montaż oświetlenia przejścia dla pieszych i ścieżki rowerowej przy ul. Żeglarskiej (koło Ludwikowo) na os. Jachcice** – wykonano prace oświetleniowe.
- **Naprawa chodnika i terenu przed sklepem na os. Łęgnowo** – wykonano podejście, pieszojezdnię, przebudowano fragment chodnika przyległego do sklepu: z kostki betonowej o powierzchni 110 m² oraz płytek betonowych o powierzchni 40 m². Wykonano 4 miejsca parkingowe o powierzchni 54 m².
- **Budowa oświetlenia na ul. Toruńskiej od nr 372 na os. Łęgnowo-Wieś** – wykonano prace oświetleniowe.
- **Monitoring gazów złownonych na os. Łęgnowo-Wieś** – zainstalowano monitoring oparty na czujnikach, które zlokalizowano na terenie oczyszczalni oraz uruchomiono system prezentowania danych o stężeniach na stronie internetowej.
- **Kanał Kultura – koncerty nad Kanałem Bydgoskim** – cykl 4 koncertów zgromadził nad Kanałem Bydgoskim tłumy bydgoszczan. Oprócz atrakcji muzycznych, mieszkańcy mogli przypomnieć sobie historię Kanału Bydgoskiego.
- **Plenerowe kino letnie nad Balatonem** – plenerowe pokazy filmowe nad Balatonem cieszyły się dużą popularnością mieszkańców. Bydgoszczanie, podczas letnich pokazów, mogli obejrzeć 7 filmów.

- **Zwiększenie świadomości mieszkańców z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej** – szkolenie, z którego skorzystało 105 osób, odbyło się na Wyspie Młyńskiej. Wspólnie z WOPR, Grupa Ratownictwa Medycznego PCK przeprowadziła pokaz udzielania pierwszej pomocy.
- **Rejs rzeką Brdą z Wyspy Młyńskiej do Brdujścia – miasto od strony rzeki** - rejsy na dwóch łodziach zrealizowane zostały w 4 wakacyjne dni lipca i sierpnia. Trasa rejsu odbyła się z przystanku tramwaju wodnego przy lodowisku Torbyd do przystani na Brdujściu.
- **Badania profilaktyczne seniorów** – zainteresowanym seniorom wykonano badania w kierunku określenia poziomu witaminy D3, kwasów Omega 3 oraz zanieczyszczenia organizmu glifosatem.
- **Walczone dzieciaki – bieg z przeszkodami dla dzieci** – dla najmłodszych bydgoszczan, na Wyspie Młyńskiej, przygotowano bieg przełajowy z przeszkodami i zadaniami.
- **Piłkarskie przedszkole** – odbyły się ogólnorozwojowe zajęcia piłkarskie dla przedszkolaków – chłopców i dziewczynek.
- **Bydgoszcz czyta bez końca** – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy umożliwiła czytelnikom ebook-ów skorzystanie z platformy Legimi. W ramach projektu instytucja zakupiła 266 abonentów na platformie Legimi.
- **Karuzela z piosenkami z lat 50, 60-tych – koncerty na Błoniu** – cykl weekendowych koncertów zgromadził zarówno młodszych, jak i starszych mieszkańców osiedla. Seniorzy mogli wrócić do czasów swojej młodości, a młodszy bydgoszczanie – posłuchać muzyki z tamtych lat.
- **Integracyjna świetlica terapeutyczna „To ma sens”** – zorganizowano cykl zajęć terapeutycznych.
- **Gry planszowe i VR w bibliotece** – Biblioteka w Starym Fordonie zaproponowała swoim czytelnikom zabawy edukacyjne wykorzystujące wirtualną rzeczywistość oraz gry planszowe.
- **Piknik zdrowej wiejskiej żywności przy muzyce country** – wydarzenie odbyło się w Fordonie na placu przy ul. Pelplińskiej. Mieszkańcy, którzy tłumnie odwiedzili piknik, mogli skorzystać z ofert zdrowej żywności oraz koncertów muzyki country i muzyki popularnej.
- **Bydgoski festiwal Zero Waste** – w ramach wydarzenia mieszkańcy mogli skorzystać z wymiany książek i ubrań, stoiska lokalnych wytwórców, warsztatów wyplatania makram, ekobizuterii czy tworzenia lasów w słoiku. Ponadto odbyły się prelekcje i warsztaty tematyczne.
- **Budowa miejsc parkingowych przy ul. Sułkowskiego 15 i ul. Sułkowskiego 17** – etap II na os. Leśnym - Wykonano 10 miejsc parkingowych ogólnodostępnych z płyt ażurowych o pow. 175 m² oraz 1 m-c dla osoby niepełnosprawnej z kostki betonowej wraz z dojazdami i wzdłuż miejsc parkingowych z kostki betonowej o łącznej pow. 90 m².
- zadania, których realizacja będzie kontynuowana w 2022 r.:
  - **Budowa parkingu na os. Czyżkówko** – trwa proces zrywania umowy z wykonawcą i rozliczania wykonanych prac projektowych (przetarg dot. dokończenia dokumentacji projektowej będzie możliwy po rozliczeniu przerwanych prac).
  - **Park sensoryczny na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 3 na os. Okole** – ze względu na opóźnienie dostaw urządzeń zabawowych umowa na wykonanie robót została przedłużona do 15.04.2022 r.
  - **Ścieżka nad Kanałem Bydgoskim na os. Flisy** – trwały prace nad opracowywaniem dokumentacji projektowej na projektowany zakres. Zakończenie zadania planowane na I kw. 2022 r.
  - **Budowa oświetlenia wzdłuż fragmentu ścieżki nad Kanałem Bydgoskim na os. Flisy** – w lutym 2021 r. uzyskano decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Po jej uprawomocnieniu przygotowaną dokumentację projektową złożono do uzyskania pozwolenia na budowę. W III kw. 2021 r., po uzyskaniu gotowości technicznej, przygotowano ogłoszenie o zapytaniu ofertowym na roboty budowlane. Planowane zakończenie realizacji zadania – wykonanie robót budowlanych I połowa 2022 r.

- **Remont nawierzchni ul. Flisackiej (etap I) na os. Flisy** – prowadzono przygotowania do wyboru wykonawcy. Zadanie ujęte jest w planie na 2022 r. Na całej ulicy przewidziane jest wykonanie prac przez Polską Spółkę Gazowniczą w 2022 r. Po wykonaniu prac przez PSG zostaną przygotowane materiały do zapytania ofertowego wyłaniającego wykonawcę.
- **Ścieżka nad Kanałem Bydgoskim (etap II) na os. Flisy** – w I kw. 2022 r. przygotowana zostanie dokumentacja projektowo-kosztorysowa. W III kw. 2022 r. planowana jest realizacja rzeczowa zadania.
- **Rewitalizacja nabrzeży Kanału Bydgoskiego przy ul. Spacerowej na os. Miedzyń-Prądy** – w I kw. 2022 r. nastąpi zlecenie na opracowanie dokumentacji projektowej. W I-III kw. 2022 r. planowany jest przetarg na roboty budowlane oraz realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Bieżnia tartanowa 4-torowa wraz z rozbiegiem do skoku w dal i piaskownicą na os. Osowa Góra** – w IV kw. 2021 r. przygotowano zapytanie ofertowe na dokumentację projektową. Termin realizacji zadania wraz z uzgodnieniami to min. 3 miesiące. Realizacja rzeczowa zadania planowana jest na II kw. 2022 r.
- **Melioracja, bagrowanie stawów na ul. Rekinowej 27-43a na os. Osowa Góra** – w 2021 r. wyłoniono wykonawcę koncepcji techniczno-ekonomicznej wykonania bagrowania. Po uzyskaniu pozwolenia wodnoprawnego na prowadzenie prac rewitalizacyjnych, do końca 2022 r. zaplanowano wykonanie robót związanych bagrowaniem.
- **Zagospodarowanie skweru przy ul. Błędzkiej na os. Piaski** – w IV kw. 2021 r. przygotowano dokumentację projektowo-kosztorysową. W I-II kw. 2022 r. nastąpi realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Zagospodarowanie terenu przy ul. Mochelskiej na os. Piaski** – w I kw. 2022 r. planowane jest ponowne przeprowadzenie postępowania – wyłonienie wykonawcy zadania, podpisanie umowy z wykonawcą i realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Uporządkowanie skweru przy ul. Smukalskiej na os. Piaski** – trwały prace nad opracowaniem dokumentacji projektowej.
- **Dostosowanie obiektu przychodni lekarskiej Opławiec do potrzeb osób niepełnosprawnych na os. Smukała-Opławiec-Janowo** – w I kw. 2022 r. – po uzyskaniu zgody na wycinkę, ogłoszone zostanie postępowanie o zapytaniu ofertowym. Wykonanie robót budowlanych planowane jest na II-III kw. 2022 r.
- **Modułowy pomost pływający – WODNY ORLIK na os. Smukała-Opławiec-Janowo** – w I kw. 2022 r. planowana jest realizacja rzeczowa zadania.
- **Budowa nawierzchni na ul. Mikołaja Kotowicza w miejscu obecnej drogi gruntowej** – po uzgodnieniach projektanta i MWiK uzyskano porozumienie z gestorami sieci oraz pozwolenie wodnoprawne. Roboty budowlane zaplanowane są na 2022 r. Trwa aktualizowanie części uzgodnień oraz uzgadnianie dokumentacji. Złożono dokumentację do UM WAB.
- **Nasadzenia oraz ule w Parku nad Kanałem na os. Wilczak-Jary** – zrealizowano częściowo zadanie: powstały ule oraz zasadzono drzewa i krzewy. W 2022 r. planowane jest przeprowadzenie zajęć edukacyjnych oraz utrzymanie pasieki.
- **Modernizacja placu zabaw przy Zespole Szkół nr 29 na os. Wilczak-Jary** – z uwagi na zmianę terminu dostaw urządzeń zabawowych, umowa z wykonawcą została przedłużona i planowane zakończenie inwestycji nastąpi w kwietniu 2022 r.
- **Utwardzenie parkingu kostką betonową na os. Bartodzieje** – realizacja zadania nastąpi w 2022 r.
- **Podświetlone tablice rozkładów jazdy autobusów** – realizacja rzeczowa inwestycji planowana jest na II kw. 2022 r.
- **Zagospodarowanie terenu przy ul. Żmudzkiej na os. Bartodzieje** – w październiku 2021 r. zakończono prace projektowe i uzyskano gotowość techniczną do realizacji inwestycji. Realizacja rzeczowa zadania planowana jest na I kw. 2022 r.

- **Udrożnienie i udostępnienie mieszkańcom nabrzeża Brdy na os. Bartodzieje** – w II kw. 2022 r. planowane jest przygotowanie dokumentacji przetargowej na budowę odcinka, ogłoszenie oraz wybór wykonawcy. Realizacja rzeczowa inwestycji planowana jest na II kw. 2022 r.
- **Plac do gier i zabaw na os. Bartodzieje** – podpisano umowę na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej. W I kw. 2022 r. planowane jest przygotowanie przetargu na roboty budowlane i rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji. Planowane zakończenie inwestycji to II kw. 2022 r.
- **Rewitalizacja ul. Krakowskiej** – zrealizowano budowę nowego chodnika. Termin dalszych prac uzależniony jest od prac MWiK (budowa kanału deszczowego). Zadanie ujęte do realizacji w planie na 2022 r.
- **Rewitalizacja Skweru Edwarda Woyniłłowicza na os. Bielawy** – uzgodniono zakres działań z autorem projektu. Realizacja rzeczowa zadania planowana jest na 2022 r.
- **Budowa osłon akustycznych na os. Bydgoszcz Wschód-Siernieczek** – została wykonana dokumentacja projektowa wraz z kosztorysem inwestorskim podzielonym na dwa odcinki – 152 m osłon realizowanych na estakadzie i 58 m osłon realizowanych na nasypie torowiska tramwajowego. Według kosztorysów suma obu odcinków przekracza kwotę aktualnego budżetu zadania. W uzgodnieniu z wnioskodawcami, zakres pierwszego przetargu na wykonawstwo będzie obejmował odcinek na estakadzie. Realizacja zadania nastąpi w 2022 r.
- **Ławka dla mieszkańca na os. Brdujście** – w I kw. 2022 r. planowane jest przeprowadzenie postępowania w formule „zaprojektuj i wybuduj”. W I/II kw. 2022 r. zaplanowano uzyskanie zgłoszenia na roboty budowlane, a w II kw. 2022 r. realizację rzeczową inwestycji.
- **Budowa miejsc parkingowych przy ul. Sułkowskiego 11 na os. Leśnym** – wykonano nakładkę bitumiczną przy ul. Topolowej. Dalszy zakres prac został wstrzymany ze względu na roboty MWiK. Planowane dokończenie robót nastąpi w 2022 r.
- **Rewitalizacja pasa zieleni w ciągu ul. 11 Listopada na os. Leśnym** – w I poł. 2022 r. planowane jest podpisanie umowy z wykonawcą i rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji.
- **Rewitalizacja terenu wokół placu zabaw na os. Leśnym** – w I poł. 2022 r. planowane jest rozpoczęcie prac, które potrwa do II poł. 2022 r.
- **Budowa ścieżki rowerowej przez centrum osiedla Leśnego, wzdłuż ul. J. Sułkowskiego** – zadanie, po uzgodnieniu z wnioskodawcą, zrealizowane zostanie łącznie z budową całego odcinka wzdłuż ul. Sułkowskiego.
- **Zagospodarowanie terenu przy ul. Bydgoskich Olimpijczyków na os. Nowy Fordon** – w II kw. 2022 r. planowane jest ogłoszenie przetargu na roboty budowlane związane z budową ścieżki pieszo-rowerowej i rozpoczęcie robót budowlanych. W I kw. 2022 r. planowane jest zlecenie opracowania dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy oświetlenia w oparciu o nowe warunki z ENEA. W II-III kw. 2022 r. realizacja rzeczowa robót budowlanych.
- **Trybuny sportowe na os. Nowy Fordon** – zakończenie realizacji zadania planowane jest w I kw. 2022 r.
- **Modernizacja terenu rekreacyjnego na terenie Szkoły Podstawowej nr 65 na os. Nowy Fordon** – zakończenie realizacji rzeczowej inwestycji nastąpi w IV kw. 2022 r.
- **Chodnik wraz ze ścieżką rowerową przy ul. Andersa na os. Nowy Fordon** – w przeprowadzonym postępowaniu oferty wykonawców trzykrotnie przekroczyły budżet na realizację zadania. ZDMiKP samodzielnie opracowuje dokumentację projektową, następnie ogłoszony zostanie przetarg na prace budowlane.
- **Doposażenie Parku Milenijnego na os. Stary Fordon** – w I kw. 2022 r. przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz decyzji pozwolenia na budowę w oparciu o platformę zakupową. W II/III kw. 2022 r. nastąpi realizacja rzeczowa inwestycji.

- **Budowa tężni solankowej wraz z zagospodarowaniem terenu przy ul. Targowisko na os. Stary Fordon** – w I kw. 2022 r. opracowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie pozwolenia na budowę. W II kw. 2022 r. przetarg na roboty budowlane, w III kw. 2022 r. planowana jest realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Budowa wybiegu dla psów na os. Tatrzańskim** – w I kw. 2022 r. ogłoszenie postępowania na wykonanie zadania na platformie zakupowej. Realizacja rzeczowa zadania w I-III kw. 2022 r.
- **Zakup butelkomatu na os. Tatrzańskim** – ze względu na zmiany prawa dotyczącego systemu kaucyjnego oraz rozszerzonej odpowiedzialności producentów, działania nad projektem zostały wstrzymane. Planowane przez rząd zmiany przepisów wpłyną znacząco na ustawianie butelkomatów w przestrzeni publicznej, będzie to obowiązek producentów opakowań i powstaną one w masowej skali. Wobec powyższego w porozumieniu z autorem projektu w BBO, do czasu nowelizacji prawa, wstrzymano się z działaniami, gdyż niezasadne byłoby ustawianie jednego butelkomatu zrealizowanego poza nowym systemem odbioru odpadów segregowanych.
- **Tatrzańska trasa spacerowo-rowerowa w ramach przebiegu Wielkiej Pętli Fordonu na os. Tatrzańskim** – w III/IV kw. 2021 r. - przygotowanie zapytania ofertowego na dokumentację projektową. Termin realizacji projektu wraz z uzgodnieniami to min. 6 m-cy. Ze względu na długotrwały proces uzgadniania dokumentacji i uzyskiwanie niezbędnych uzgodnień realizacja rzeczowa inwestycji będzie kontynuowana w 2022 r. Planowane zakończenie robót - IV kw. 2022 r.
- **Wybieg dla psów na os. Tatrzańskie** – w I kw. 2022 r. postępowanie na platformie zakupowej, w I-II kw. 2022 r. realizacja rzeczowa zadania.
- **Otwarty ogród sztuki – Fordon Art na os. Tereny Nadwiślańskie** – zakończono roboty budowlane. W 2022 r. planowane są działania artystyczne na terenie ogrodu.
- **Zielony plac zabaw na os. Tereny Nadwiślańskie** – w I kw. 2022 r. planowane jest wyłonienie wykonawcy i podpisanie umowy. Termin realizacji wraz z uzgodnieniami to minimum 3 m-ce. Realizacja rzeczowa zadania planowana jest na II kw. 2022 r.
- **Wiatrowy młyn – rekreacja dzięki odnawialnym źródłom energii na os. Tereny Nadwiślańskie** – w I kw. 2022 r. – opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej. W III kw. 2022 r. – postępowanie przetargowe na roboty budowlane. W III-IV kw. 2022 r. – realizacja rzeczowa robót budowlanych.
- **Naprawa nawierzchni alejek w parku przy ul. Schulza na os. Błonie** – w I kw. 2022 r. – przygotowanie zapytania ofertowego w trybie „zaprojektuj i wybuduj”. W I kw. 2022 r. planowane jest wyłonienie wykonawcy i podpisanie umowy. Termin realizacji wraz z uzgodnieniami to minimum 6 m-cy. Realizacja rzeczowa zadania planowana jest na III kw. 2022 r.
- **Zwiększenie bezpieczeństwa na ogólnodostępnych terenach na Błoni – nowe lampy i kamery na os. Błonie** – dwa postępowania przetargowe na realizację zadania nie przyniosły rozstrzygnięcia. Ostatnie postępowanie w dniu 22.12.2021 r. przyniosło rozstrzygnięcie i wyłonienie wykonawcy. Przewidywany termin zakończenia zadania w II. kw. 2022 r.
- **Kontynuacja prac związanych z budową drogi przy ul. Gersona na os. Górzyskowo** – zakończono I etap, trwa proces zrywania umowy z dotychczasowym wykonawcą II etapu i rozliczania wykonanych prac projektowych. ZDMiKP samodzielnie opracowuje dokumentację do realizacji w formule „projektuj i buduj”. (przetarg będzie możliwy po rozliczeniu przerwanych prac).
- **Budowa skateparku na os. Górzyskowo** – w sierpniu 2021 r. uzyskano pozwolenia na budowę, rozstrzygnięto postępowania przetargowe i wyłoniono wykonawcę robót budowlanych obydwóch etapów. Na II-III kw. 2022 r. planowany jest koniec realizacji rzeczowej zadania.
- **Modernizacja chodnika na ul. Ks. I. Skorupki na os. Górzyskowo** – w planach MWiK na ul. Ks. Skorupki jest budowa kolektora deszczowego. Po wykonaniu kolektora przez MWiK, ZDMiKP rozpocznie procedurę przetargową na wykonanie chodnika. Zadanie zgłoszono do planu inwestycyjnego na 2022 r.

- **Aktywne Górzyskowo – wsparcie aktywnego spędzania czasu w parku rekreacji przy ul. Kossaka na os. Górzyskowo** – w I kw. 2022 r. ogłoszone zostanie postępowanie przetargowe, wyłonienie wykonawcy. W II kw. 2022 r. realizacja rzeczowa zadania łącznie z budową skateparku na os. Górzyskowo.
- **Modernizacja sceny widowiskowej na os. Szwederowo** – planowane jest ogłoszenie postępowania przetargowego na roboty budowlane oraz podpisanie umowy z wykonawcą i realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Budowa miejsc parkingowych na ul. Goszczyńskiego na os. Szwederowo** – uzyskano pozwolenie na budowę, planowane rozpoczęcie prac w I kw. 2022 r. Wykonawca uzupełnia braki w przekazanej dokumentacji projektowej, trwa procedura odbiorowa.
- **Doposażenie terenu rekreacyjnego Domu Kultury nr 2 na os. Szwederowo** – w I kw. 2022 r. przeprowadzona zostanie analiza zakresu zadania pod kątem finansowym oraz przygotowanie postępowania przetargowego na roboty budowlane. W I kw. 2022 r. planowane jest podpisanie umowy z wykonawcą i rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji.
- **Rewitalizacja skweru Alojzego Bukoła na os. Szwederowo** – w I kw. 2022 r. planowane jest wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz uzyskanie pozwolenia na budowę oświetlenia terenu. W II/III kw. 2022 r. planowana jest realizacja rzeczowa przez wykonawcę wybranego w trybie przetargowym.
- **Siłownia plenerowa przy Szkole Podstawowej nr 63 na os. Szwederowo** – w I i II kw. 2022 r. odbędzie się procedura formalno-prawna przygotowania inwestycji oraz przygotowanie zapytania ofertowego na dokumentację projektową. Planowany termin zakończenia realizacji zadania III kw. 2022 r.
- **Przebudowa chodnika na ul. Mazowieckiej na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto** – zadanie polega na przebudowie nawierzchni chodnika. Prace uzależnione są od wykonania przez MWiK robót dotyczących budowy kanalizacji deszczowej – przewidywany termin rozpoczęcia prac to I półrocze 2022 r.
- **Bocianowo na zielono 2021 na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto** – realizacja prac na pl. Kościuszki odbędzie się po zakończeniu prac przez MWiK – zadanie ujęte w budżecie miasta na 2022 r.
- **Remont chodnika po obu stronach ul. Śniadeckich na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto** – zrealizowano odcinek chodnika do ul. Pomorskiej. Dokończenie zadania zostało ujęte w planie na 2022 r. ze względu na budowę kolektora deszczowego przez MWiK.
- **Modernizacja terenu rekreacyjnego na terenie SP nr 58 oraz utworzenie ekologicznej strefy na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto** – w I kw. 2022 r. – zlecenie i opracowanie dokumentacji projektowej. W II kw. 2022 r. – uzyskanie pozwolenia na budowę, przetarg na roboty budowlane. W II/III kw. 2022 r. – realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Modernizacja placu zabaw na Wyspie Młyńskiej na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto** – w II kw. 2022 r. odebranie dokumentacji projektowej, w III kw. 2022 r. uzyskanie pozwoleń na realizację inwestycji, w III-IV kw. realizacja rzeczowa zadania.
- **Budowa polany rekreacyjnej na os. Glinki-Rupienica** – w I kw. 2022 r. – przygotowanie opracowania dokumentacji projektowej na zakres z II etapu zgodnie z zawartą umową. Złożenie dokumentacji projektowej do organów administracji budowlanej celem uzyskania pozwolenia na budowę. Rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji po uzyskaniu gotowości technicznej. W III kw. 2022 r. – zakończenie robót budowlanych.
- **Kontynuacja budowy toru do jazdy na rolkach i rowerach na os. Glinki-Rupienica** – w III kw. 2021 r. zakończono realizację rzeczową związaną z budową toru. Trwały prace nad przygotowaniem dokumentacji związanej z doposażeniem terenu w elementy małej architektury oraz zagospodarowaniem terenu w bezpośrednim sąsiedztwie toru.
- **Aleja i skwer osiedlowy w centrum os. Jachcice** – w I kw. 2022 r. opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej. Realizacja rzeczowa inwestycji po uzyskaniu gotowości technicznej w 2022 r.
- **Utwardzenie ulicy Kosmonautów na os. Jachcice** – w 2021 r. prowadzono przygotowania do prac budowlanych. Zadanie zostało ujęte w planie na 2022 r.

- **Ogród społeczny ze ścieżką sensoryczną na os. Wzgórze Wolności** – w III kw. 2021 r. wybór wykonawcy i podpisanie umowy. W I kw. 2022 r.– realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Zagospodarowanie terenu w Parku Wolności na os. Wzgórze Wolności** – zrealizowano naturalny plac zabaw, wiatę drewnianą i oświetlenie. W I kw. 2022 r. – ustalenie z wnioskodawcą oraz użytkownikiem terenu zakresu dodatkowego wyposażenia. W I-III kw. 2022 r. – wykonanie robót budowlanych dot. pozostałych środków na zadaniu.
- **Osiedlowa świetlica na świeżym powietrzu na os. Wzgórze Wolności** – w I kw. 2022 r. uzyskanie pozwolenia na budowę. W II-III kw. 2022 r. realizacja rzeczowa zadania.
- **Tor OCR na os. Wzgórze Wolności** – w I-II kw. 2022 r. – uzyskanie zaświadczenia o braku wniesienia sprzeciwu w przedmiocie wykonania robót budowlanych. W II-III kw. 2022 r. realizacja rzeczowa zadania.
- **Budowa miejsc parkingowych na ul. Szarych Szeregów 13 na os. Kapuściska** – unieważniono postępowanie przetargowe, najniższa oferta przekraczała posiadane środki. Ograniczono zakres rzeczowej realizacji do posiadanych środków i przeprowadzono ponownie procedurę przetargową i wybór wykonawcy. Planowana realizacja to III kw. 2022 r.
- **Mobilne bramki, kurtyny wodne, mgiełki schładzające dla przechodniów i mieszkańców na os. Kapuściska** – z uwagi na epidemię zakończenie zadania zostało przesunięte na II kw. 2022 r.
- **Przeniesienie skateparku z Szarych Szeregów na boisko przy V LO i organizacja parkingu w miejscu po nim na os. Kapuściska** – I kw. 2022 r. – przetarg na roboty budowlane oraz rozpoczęcie pracy. W II poł. 2022 r. zakończenie robót budowlanych.
- **„W cieniu drzew” – park kieszonkowy na os. Kapuściska** – w I kw. 2022 r. planowane jest złożenie projektu rozbiórek garaży blaszanych i uzyskanie pozwolenia na ich rozbiórkę. W II kw. 2022 r. przetarg na roboty budowlane i rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji. Do końca III kw. 2022 r. realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Skwer małej łąki na os. Wyżyny** – w I poł. 2022 r. – przetarg na roboty budowlane, rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji. Planowane zakończenie w II kw. 2022 r.
- **Jar Czynu Społecznego – rewitalizacja trasy pieszo-rowerowej na Jarze na os. Wyżyny** – na ogłoszone postępowanie przetargowe nie zgłosił się żaden wykonawca. Zadanie zostało ujęte w planie na 2022 r.
- **Plenerowa siłownia przy placu zabaw na os. Zimne Wody-Czersko Polskie** – w I kw. 2022 r. planowane jest przygotowanie postępowania przetargowego na roboty budowlane i rozpoczęcie realizacji rzeczowej inwestycji. Planowane zakończenie realizacji zadania II kw. 2022 r.
- **Renowacja/budowa chodnika przy ul. Kieleckiej na os. Zimne Wody-Czersko Polskie** – na wnioskowanym odcinku wykonywane są prace rozbiórkowe starej zabudowy przemysłowej. Budowane będą nowe duże magazyny oraz zostaną wykonane przyłącza do istniejącego uzbrojenia w jezdni. Planowane są nowe wjazdy do przylegających posesji. Zadanie ujęte w planie na 2022 r.
- **Rozbudowa placu na ul. Żółwińskiej 5 na os. Łęgowo** – w I kw. 2022 r. planowane jest przygotowanie zapytania ofertowego na zaprojektowanie i budowę monitoringu terenu rekreacyjnego. W II-III kw. 2022 r. – realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Rewitalizacja nabrzeża Starego Kanału Bydgoskiego** – zadanie zostało częściowo zrealizowane. W I kw. 2022 r. planowany jest przetarg na roboty budowlane i dostawę fontann, a w I-II kw. 2022 r. realizacja rzeczowa zadania.
- **Wielka Pętla Fordonu – pierwszy fragment trasy rekreacyjnej** – w IV kw. 2021 r. podpisano umowę na opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej trasy od ul. Orlińskiego do „strumienia” – etap I cz. II. Ze względów proceduralnych konieczne będzie przeniesienie realizacji rzeczowej inwestycji na 2022 r. Nastąpiło złożenie dokumentacji na pozwolenie na budowę.

- **Budowa miniteżni w Myśliczku** – w I kw. 2022 r. opracowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie pozwolenia na budowę, w II kw. 2022 r. przetarg na roboty budowlane, w III kw. 2022 r. – realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Budowa kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego nad Starym Kanalem Bydgoskim** – w I kw. 2022 r. zlecenie i opracowanie dokumentacji projektowej, w II kw. 2022 r. – uzyskanie pozwolenia na budowę, przetarg na roboty budowlane, w III kw. 2022 r. realizacja rzeczowa inwestycji.
- **Łączka kwietna dla owadów** – projekt wspólny z projektem pn. „Bocianowo na zielono 2021 na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto”, zadanie częściowo wykonano. Planowane działania: realizacja prac na Placu Kościuszki po zakończeniu prac MWiK – 2022 r.
- **Kaczkomaty** – realizację zadania przeniesiono na 2022 r.
- **Gry i zabawy integracyjne oraz rozrywki sportowe dla dzieci i rodziców** – zadanie zostało częściowo zrealizowane, z uwagi na sytuację związaną z Covid-19, realizację zadania przeniesiono na 2022 r.
- **Audycje muzyczne dla dzieci, koncerty i spektakle dla seniorów w Fordonie** – zadanie częściowo wykonane, z uwagi na sytuację związaną z Covid-19, realizację zadania przeniesiono na 2022 r.

Z uwagi na sytuację związaną z Covid-19, na 2022 r. przeniesiono realizację następujących zadań:

- Organizacja wydarzenia promocyjno-sportowego pod nazwą Rolkowisko,
- Organizacja międzysiedlowego festynu sportowo-rekreacyjnego Młodych Olimpijczyków na Dzień Dziecka na sportowo,
- Czysta Puszcza Bydgoska,
- Fordońska plaża filmowa,
- Bezpłatne przejazdy zabytkowymi autobusami po Bydgoszczy,
- 19. Festyn rodzinny „Śluzy” 2021,
- Złot zabytkowych autobusów,
- Dzień kapusty na osiedlu Kapuściska,
- CoderDojo – przeprowadzenie bezpłatnych warsztatów z programowania i druku 3D dla dzieci z rodzicami,
- Rajd bydgoskich klasyków,
- Osiedlowa gra terenowa na os. Zimne Wody-Czersko Polskie.

Program inicjatyw lokalnych

Program **Inicjatyw Lokalnych 25/75** umożliwi realizację zadań publicznych z inicjatywy i przy współudziale mieszkańców. Dla takich zadań 75% kosztów ponosi Miasto, a 25% wnioskujący mieszkańcy. Istnieje możliwość podniesienia dofinansowania (budowa dróg) przez Miasto do 85%, jeśli wnioskodawcy wcześniej finansowali budowę wodociągu i kanalizacji. W programie do końca 2021 r. łącznie zrealizowano 58 zadań.

W 2021 r. na realizację zadań w trybie inicjatywy lokalnej zaplanowano w budżecie kwotę 5 000 000 zł. łącznie prowadzono 12 postępowań dotyczących realizacji inwestycji w ramach inicjatywy lokalnej. Zrealizowano cztery inwestycje na łączną kwotę 2 134 311 zł, z czego wkład finansowy Miasta wyniósł 1 666 819 zł (płatność wkładu Miasta w wysokości 1 030 333 zł nastąpi z budżetu na rok 2022 ze względu na przesunięcie terminu odbiorów inwestycji spowodowane złymi warunkami atmosferycznymi).

- Przebudowa ul. Błękitnej wraz z odwodnieniem na działkach nr 24/3, 133 i 136 w obrębie 43. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 463 139 zł z czego: Stowarzyszenie pokryło 20%, a Miasto 80% kosztów inwestycji.
- Przebudowa ul. Szczupakowej wraz z odwodnieniem na działkach nr 184 i 104/1 w obrębie 309. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 312 912 zł z czego: Stowarzyszenie pokryło 15%, a Miasto 85% kosztów inwestycji.

- Przebudowa ul. Cytrusowej wraz z odwodnieniem i kanałem technologicznym na działkach nr 6/6 i 6/8 w obrębie 41 (w ramach II etapu inwestycji). Całkowity koszt inwestycji wyniósł 232 756 zł, z czego: Stowarzyszenie pokryło 20%, a Miasto 80% kosztów inwestycji.
- Przebudowa fragmentu ul. Bernarda Chełkowskiego oraz fragmentu ul. ks. Prałata Stefana Brylla wraz z budową kolektora deszczowego i kanału technologicznego na działkach nr 4/23, 4/30, 4/31, 5/1, 5/24, 5/27 i 5/31 w obrębie 292 (w ramach I i II etapu inwestycji). Całkowity koszt inwestycji wyniósł 1 125 504 zł, z czego: Stowarzyszenie pokryło 25%, a Miasto 75% kosztów inwestycji.

Realizacja siedmiu inwestycji tj. budowy ulic: Sarniej, Krzywej-Podnóże, Tranowej, Maciejowickiej, Przemyskiej, Trzcinowej i Siewnej, planowana jest w 2022 r. W 2021 r. wnioskodawcy nie zdążyli skompletować dokumentów niezbędnych do podpisania umowy z Miastem, przygotowywana jest dokumentacja projektowa. Z kolei dla ulicy Nefrytowej, Stowarzyszenie uzyskało decyzję o pozwoleniu na budowę.

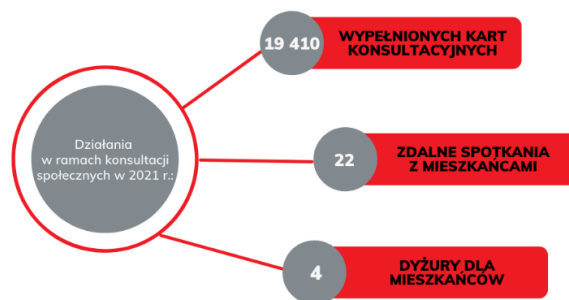
Ponadto prowadzone były rozmowy z inwestorami w sprawie realizacji kolejnych inwestycji: budowy ul. Amurowej, budowy sięgacza drogowego ul. Grunwaldzkiej oraz wykonania oświetlenia ulic Chełkowskiego i Brylla.

Wydział Administracji Budowlanej udziela mieszkańcom na bieżąco informacji i wyjaśnień dotyczących realizacji Programu Inicjatyw Lokalnych 25/75 i przygotowania projektów. W 2021 r. ze względu na ogłoszony stan pandemii niemożliwe było organizowanie spotkań w urzędzie czy też w terenie. Informacje o Programie przekazywane były telefonicznie oraz poprzez Skype'a. Informacje na temat Programu i realizowanych zadań udostępniane są na stronie poświęconej programowi, a także na oficjalnym serwisie Miasta Bydgoszczy.

Bydgoskie konsultacje

Mieszkańcy Bydgoszczy mają możliwość wywarcia realnego wpływu na decyzje podejmowane w mieście. Jednym z narzędzi, które to umożliwia są konsultacje społeczne, realizowane na podstawie *Uchwały Nr XLI/879/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Bydgoszczy*. Celem konsultacji społecznych jest nawiązanie otwartego dialogu z mieszkańcami Bydgoszczy w ważnych z punktu widzenia mieszkańców i miasta sprawach. Konsultacje zapewniają możliwość aktywnego uczestnictwa w ww. procesie poprzez zgłaszanie przez mieszkańców uwag, wniosków i sugestii dotyczących konsultowanych przedsięwzięć. Mogą być one prowadzone z inicjatywy:

- Prezydenta Miasta Bydgoszczy,
- Rady Miasta Bydgoszczy,
- Rad Osiedli, w zakresie ich obszaru działania,
- Rad lub Zespołów doradczych powołanych uchwałą Rady Miasta Bydgoszczy lub zarządzeniem Prezydenta Miasta Bydgoszczy,
- co najmniej trzech organizacji pozarządowych lub podmiotów, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- grupy co najmniej 100 mieszkańców Bydgoszczy.

W 2021 r. przeprowadzono 10 procesów konsultacji społecznych (wszystkie z inicjatywy Prezydenta Miasta Bydgoszczy), na potrzeby których łącznie odbyło się 26 spotkań/wydarzeń z udziałem mieszkańców.

Przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczyły:

- **koncepcji programowo-przestrzennych dla ulic Koguciej, Pszczelnej, Sowiej i Strusiej**

Termin: 11 stycznia – 2 lutego 2021 r.

Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (55 ankiet), spotkanie online z mieszkańcami (443 wyświetlenia).

- Efekt konsultacji:* po przeanalizowaniu wszystkich wniosków zgłoszonych przez mieszkańców, wprowadzono zmiany do koncepcji programowo-przestrzennych konsultowanych ulic. Zadbano m.in. o większą liczbę miejsc do parkowania, dodatkowe oznakowanie i nasadzenia krzewów.
- **koncepcji funkcjonalno-użytkowych otwartych kąpielisk w Parku Centralnym oraz nad Balatonem**
Termin: 18 stycznia – 8 lutego 2021 r.
Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (483 ankiety), spotkanie online z mieszkańcami (6,1 tys. wyświetleń).
Efekt konsultacji: zebrano uwagi mieszkańców w sprawie koncepcji funkcjonalno-użytkowych otwartych kąpielisk w Parku Centralnym oraz nad Balatonem. Z uwagi na rządowe ograniczenia finansowania samorządów, nie jest planowane wykonanie inwestycji w roku budżetowym 2022 r.
  - **rozwoju sieci tramwajowej w Bydgoszczy**
Termin: 1 – 28 lutego 2021 r.
Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej, spotkanie online z mieszkańcami (11,1 tys. wyświetleń).
Efekt konsultacji: do poszczególnych elementów w/w zadania złożono łącznie około 1 350 wniosków. Większość została złożona za pomocą dedykowanej strony internetowej <http://bydgoskiekonsultacje.pl/tramwaje>. Wnioski zostały złożone również w formie komentarzy podczas spotkania online z mieszkańcami oraz zostały nadesłane pocztą tradycyjną. Zaakceptowane uwagi będą uwzględnione na etapie sporządzania projektów poszczególnych odcinków torowisk. W przypadku torowiska na os. Bocianowo, do dalszych prac rekomendowano wariant preferowany przez mieszkańców (odcinek Chocimska-Nowoświecka) z uwzględnieniem braku wyburzeń kamienic na ul. Gdańskiej.
  - **koncepcji programowo-przestrzennych dla ulic: Generała Władysława Bortnowskiego, Gościeradzkiej, Gradowej, Odrzańskiej, Płatynowej, Podhalańskiej, Rajdowej, Wejherowskiej, Wycieczkowej**
Termin: 24 lutego – 22 marca 2021 r.
Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (127 ankiet), spotkanie online z mieszkańcami (1,5 tys. wyświetleń).
Efekt konsultacji: po przeanalizowaniu wszystkich wniosków zgłoszonych przez mieszkańców, wprowadzono zmiany do koncepcji programowo-przestrzennych konsultowanych ulic.
  - **kolejności realizacji inwestycji przez Miasto Bydgoszcz**
Termin: 22 marca – 21 maja 2021 r.
Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (17 237 ankiet), cykl spotkań online z mieszkańcami (60,8 tys. wyświetleń).
Efekt konsultacji: mieszkańcy Bydgoszczy wskazali priorytetowe inwestycje na najbliższe lata. W pierwszej kolejności realizowane będą: rewitalizacja nabrzeży Brdy, przebudowa ul. Nakielskiej i rewitalizacja Kanału Bydgoskiego.
  - **regulaminu programu Bydgoski Budżet Obywatelski**
Termin: 31 marca – 20 kwietnia 2021 r.
Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (619 ankiet), dyżur konsultacyjny, spotkanie online z mieszkańcami (2,7 tys. wyświetleń).
Efekt konsultacji: wszystkie uwagi zostały przekazane Radzie ds. Partycypacji Społecznej. Podczas posiedzeń Rady powołano specjalny Zespół roboczy, który opracował (na podstawie propozycji mieszkańców) zmiany do regulaminu w programie Bydgoski Budżet Obywatelski.
  - **potrzeb i oczekiwań mieszkańców Bydgoszczy w zakresie zieleni w mieście (projekt „Bez lipy!”)**
Termin: 25 maja 2021 r. – 30 września 2022 r.

Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna dotycząca opracowanego projektu dokumentu „Bydgoskie standardy zieleni”, spotkania (praca w Zespole ds. Zieleni), zielone inicjatywy (działania wspólnie z mieszkańcami).

Efekt konsultacji: w ramach konsultacji w 2021 r. przeprowadzono nabór i utworzono Zespół ds. Zieleni złożony z przedstawicieli UMB, ekspertów, społeczników i mieszkańców. Przeprowadzono diagnozę praktyk stosowanych w Bydgoszczy oraz problemów, z jakimi musi się zmierzyć miasto. W ankiecie dostępnej online mogli wypowiedzieć się mieszkańcy miasta. Ponadto ogłoszono nabór wniosków na Zielone Interwencje. Pomysły mogły zgłaszać m.in.: grupy mieszkańców, organizacje pozarządowe, szkoły oraz rady osiedli. W efekcie wybrano 4 projekty, które otrzymały dofinansowanie na realizację działań na terenie miasta.

– **koncepcji programowo-przestrzennych dla ulic Krynickiej, Kudowskiej i Przytubskiej**

Termin: 1 – 31 lipca 2021 r.

Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (28 ankiet), spotkanie online z mieszkańcami (241 wyświetleń).

Efekt konsultacji: po przeanalizowaniu wszystkich wniosków zgłoszonych przez mieszkańców, wprowadzono zmiany do koncepcji programowo-przestrzennych konsultowanych ulic.

– **przebudowy układu drogowego związanego z budową nowej siedziby Akademii Muzycznej**

Termin: 4 – 31 października 2021 r.

Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (70 ankiet), spotkanie online z mieszkańcami (240 wyświetleń), dyżur konsultacyjny.

Efekt konsultacji: uwagi zgłoszone przez mieszkańców zostały przeanalizowane, część z nich zostanie uwzględniona i wprowadzona do koncepcji oraz programu funkcjonalno-użytkowego. Kolejnym działaniem będzie przygotowanie i udzielenie zamówienia w trybie zaprojektuj i wybuduj.

– **koncepcji rozbudowy ul. Nakielskiej**

Termin: 10 listopada – 20 grudnia 2021 r.

Narzędzia konsultacyjne: karta konsultacyjna w formie papierowej i elektronicznej (70 ankiet), spotkanie online z mieszkańcami (240 wyświetleń), dyżur konsultacyjny.

Efekt konsultacji: uwagi zgłoszone przez mieszkańców zostały przeanalizowane, część z nich zostanie uwzględniona i wprowadzona do koncepcji.

Odbływały się również konsultacje w formie wyłożenia do wglądu publicznego projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dotyczyły one obszarów: Fordon: osiedle Bajka Wschód i Ryńskiego, Czersko-Polskie - Mokra II, Miedzyń - Cieplicka.

W 2021 r. do publicznego wglądu został również wyłożony projekt „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bydgoszczy”. Był to kolejny (po konsultacjach społecznych) etap prac nad dokumentem, w którym mieszkańcy mogli zgłosić swoje uwagi. Studium to najważniejszy dokument planistyczny decydujący o rozwoju miasta.

Otwarty urząd

W 2021 r. złożono 535 wniosków o udostępnienie informacji publicznej (o 19 więcej niż rok wcześniej), z czego dla 3 wniosków wydano decyzję o odmowie udzielenia informacji.

Urząd Miasta Bydgoszczy na bieżąco przekazuje mieszkańcom szeroki zakres informacji o toczących się w mieście wydarzeniach i sprawach miasta. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców wykorzystywane są różne środki przekazu, w tym zwłaszcza miejskie portale i kanały społecznościowe:

Wyszczególnienie	2021
Liczba odston portali miejskich:	8 269 462
https://www.bydgoszcz.pl/	2 901 107
Biuletyn Informacji Publicznej	5 368 355
Liczba obserwujących kanały społecznościowe:	174 644
Facebook:	
www.facebook.com/bydgoszczpl	133 260
www.facebook.com/bydgoskiekonsultacje	2 273
www.facebook.com/bdgbg	7 100
Instagram:	
www.instagram.com/bydgoszcz.pl	25 000
Twitter:	
www.twitter.com/BydgoszczPl	4 831
YouTube:	
www.youtube.com/bydgoszczpl	2 180

Źródło: Biuro Komunikacji Społecznej, Biuro Prasowe Urzędu Miasta Bydgoszczy

Działający od 2020 r. system **Dbamy o Bydgoszcz** usprawnia kontakt z urzędem. Mieszkańcy mogą zgłaszać informacje o nieprawidłowościach w obszarze miasta w dziewięciu kategoriach tematycznych dotyczących: dróg, odśnieżania, komunikacji miejskiej, pojazdów, śmieci, zieleni i środowiska, zwierząt, uszkodzeń i dewastacji oraz bezpieczeństwa i porządku. Na podstawie podkategorii uszczegóławiających zgłoszenie, trafia ono do odpowiednich jednostek. Usterki można zgłaszać 24 godziny na dobę za pośrednictwem aplikacji pobranej na telefon lub na stronie internetowej www.dbamy.bydgoszcz.pl. System wspomaga pracę urzędników oraz podległych służb, a także usprawnia obieg informacji poprzez wewnętrzną elektroniczną korespondencję zleceń między wykonawcami – sześcioma wydziałami Urzędu Miasta Bydgoszczy oraz zewnętrznymi jednostkami miasta, tj. Zarządem Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej, Strażą Miejską, Miejskimi Wodociągami i Kanalizacją Sp. z o.o. oraz Administracją Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o. Instytucje miejskie mają też możliwość wysyłania różnego rodzaju komunikatów, np. ostrzegających o ekstremalnych warunkach pogodowych czy pomagających zwalczać dzikie wysypiska śmieci.

W 2021 r. było niemalże 15 tys. zgłoszeń, z których 85,3% zostało wykonanych. Najczęściej zgłaszane usterki to nieprawidłowo zaparkowany pojazd, awarie oświetlenia ulicznego, uszkodzenia jezdni, chodników i ścieżek rowerowych oraz nieporządek. Ponadto prowadzono prace nad wdrożeniem kolejnych wykonawców: Bydgoskie Obiekty Sportowe Sp. z o.o., Bydgoskie Centrum Sportu, Leśny Park Kultury i Wypoczynku "Myślęcinek" Sp. z o.o., Tramwaj Fordon Sp. z o.o., Wydział Mienia i Geodezji Urzędu Miasta Bydgoszczy.

W 2021 r. odbywały się spotkania Prezydenta Miasta z:

- przedstawicielami Rad Osiedli oraz mieszkańcami w ramach programu Bydgoski Budżet Obywatelski, Bydgoskie Konsultacje,
- przedstawicielami stowarzyszeń oraz mieszkańcami w ramach Programu Inicjatyw Lokalnych 25/75,
- pracodawcami oraz pracownikami podczas odwiedzin bydgoskich firm,
- przedstawicielami organizacji pozarządowych,
- innymi samorządowcami, m.in. w ramach przynależności miasta do związków i stowarzyszeń np. Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, UMP i ZMP,
- uczestnikami uroczystości miejskich i rocznicowych,
- uczestnikami zawodów sportowych, w tym o charakterze międzynarodowym,

- władzami uczelni wyższych,
- przedstawicielami sił zbrojnych, w tym oficerów korpusu państw NATO stacjonujących w Bydgoszczy,
- korpusem dyplomatycznym innych krajów,
- przedstawicielami jednostek oświatowych oraz młodzieżą ze szkół i wychowankami przedszkoli,
- mieszkańcami w sprawach dotyczących Miasta.

Z uwagi na pandemię Covid-19, większość spotkań w 2021 r. odbywała się w trybie zdalnym.

W 2021 r. odbyło się 79 konferencji prasowych. Bieżące materiały informacyjne, komunikaty prasowe, zaproszenia na konferencje oraz zamierzenia oficjalnych wyjść prezydenta oraz jego zastępców przesyłane są do dziennikarzy znajdujących się w bazie mailingowej Biura Prasowego. W 2021 r. odbyło się 317 wysyłek medialnych. Na www.bydgoszcz.pl zamieszczane są także prezentacje z konferencji oraz fotorelacje z oficjalnych wydarzeń.

Ponadto Miasto wydaje publikację „Bydgoszcz Informuje” – materiał informujący mieszkańców o aktualnych wydarzeniach w mieście. Jest on publikowany na stronie Miasta oraz w wersji papierowej bezpłatnie dostępny jest w ponad 20 miejscach, m.in. urzędzie miasta, bibliotekach, centrach handlowych oraz miejskich obiektach. W 2021 r. publikacja została wydana 12 razy.

Podstawowym warunkiem realizacji idei miasta inteligentnego i otwartego jest cyfryzacja usług miejskich. Rozwój usług świadczonych drogą elektroniczną był szczególnie istotny w obliczu pandemii Covid-19.

W 2021 r. w zakresie **cyfryzacji usług miejskich**:

- Przygotowywano do uruchomienia aplikację do rezerwacji wizyt w urzędzie miasta, dzięki której w kilku prostych krokach mieszkańcy mogą umówić się do urzędnika, we wskazanej w formularzu sprawie, na konkretny dzień i godzinę. Usługa dostępna jest od lutego 2022 r. w elektronicznej wersji urzędu pod adresem um.bydgoszcz.pl. Za pośrednictwem e-kalendarza mieszkańcy mogą umówić się w 85 różnych sprawach urzędowych.
- Zainicjowano projekt „Program cyfryzacji usług Miasta Bydgoszczy”. Zostanie opracowana koncepcja cyfryzacji usług Miasta z naciskiem na zdalną obsługę obywateli oraz zdalną pracę pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy np. w trybie „home office”.
- Przyłączono Teatr Kameralny, Park Kultury oraz Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej.
- Rozwijano proces robotyzacji w Zespole ds. Zarządzania Energią oraz przystąpiono do kolejnego procesu robotyzacji w Urzędzie Miasta – Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi. Trwają prace nad zautomatyzowaniem procesu wprowadzania elektronicznych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi z aplikacji SIDAS do aplikacji KSON. Działania te przyspieszają realizację spraw dla mieszkańców, poprzez skrócenie drogi pozyskania informacji w danej sprawie.
- Kontynuowano udział Miasta w projekcie „Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0” w ramach, którego prowadzono:
  - rozbudowę Systemu Informacji Przestrzennej ERGO, w którym będą uruchomione usługi o charakterze geodezyjnym świadczone drogą elektroniczną,
  - wdrożenie i uruchomienie Platformy Miejskiej, która jest działaniem z zakresu e-administracji mającym w znacznym stopniu uprościć kontakt mieszkańca z jednostkami administracji samorządowej. Platforma będzie głównym punktem komunikacji mieszkańca ze wszystkimi usługami oferowanymi mu w sposób elektroniczny przez Miasto. Docelowo Platforma Miejska ma zintegrować wszystkie systemy informatyczne Miasta.
- W ramach projektu „Edu(R)ewolucja 2” – zmodernizowano sieć LAN w 8 liceach ogólnokształcących.

- Kontynuowano umowę na świadczenie usług dostępu do infrastruktury sieciowej dla Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej, której operatorem jest NASK, w ramach której Miasto osiągnie ponad 1 mln zł dochodu.
- Wydział Informatyki wspólnie z Wydziałem Windykacji pracują nad modernizacją systemów informatycznych w celu centralizacji windykacji, która docelowa ma poprawić ściągalność należności Miasta.
- Nastąpiła aktualizacja serwerów świadczących usługi poczty elektronicznej dla pracowników Urzędu Miasta i współpracujących jednostek w celu zwiększenia wydajności, pojemności i bezpieczeństwa usług.
- Zostało uruchomione nowe urządzenie do wykonywania kopii bezpieczeństwa kluczowych danych będących w zasobach UMB.
- Uruchomiono system pozwalający na zarządzanie uprawnieniami dostępu do danych przez ich właścicieli, co skraca i upraszcza dostęp do danych oraz pozwala na ograniczanie dostępu bezpośrednio przez ich właścicieli bez pośrednictwa Wydziału Informatyki UMB.
- Trwa aktualizacja systemu wykorzystywanego do szybkiej budowy aplikacji i rejestrów na potrzeby pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy, na którym oparty jest m.in. internetowy asystent radnego, internetowe kolegium prezydenta i wiele innych rejestrów użytkowanych przez Wydział Informatyki i jednostki wewnętrzne UMB, co zwiększy bezpieczeństwo systemu oraz zapewni wsparcie producenta oprogramowania przez kolejne lata jego użytkowania.
- W celu poprawienia bezpieczeństwa usług świadczonych drogą elektroniczną, Wydział Informatyki nieustannie aktualizuje systemy informatyczne wykorzystywane zarówno przez urzędników, jak i udostępniane mieszkańcom.

Sytuacja epidemiczna była przyczyną uruchomienia nowego trybu pracy w urzędzie tj. pracy zdalnej, co przełożyło się na intensyfikację działań Wydziału Informatyki w udostępnianiu bezpiecznego połączenia VPN oraz zwiększeniu dostępności systemów teleinformatycznych online. Wydział Informatyki uruchomił dwuskładnikowe uwierzytelnianie, co znacznie podniosło bezpieczeństwo dostępu do systemów informatycznych UMB oraz podniosło świadomość użytkowników w zakresie podstawowej wiedzy z obszaru bezpieczeństwa pracy w Internecie.

2030)STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

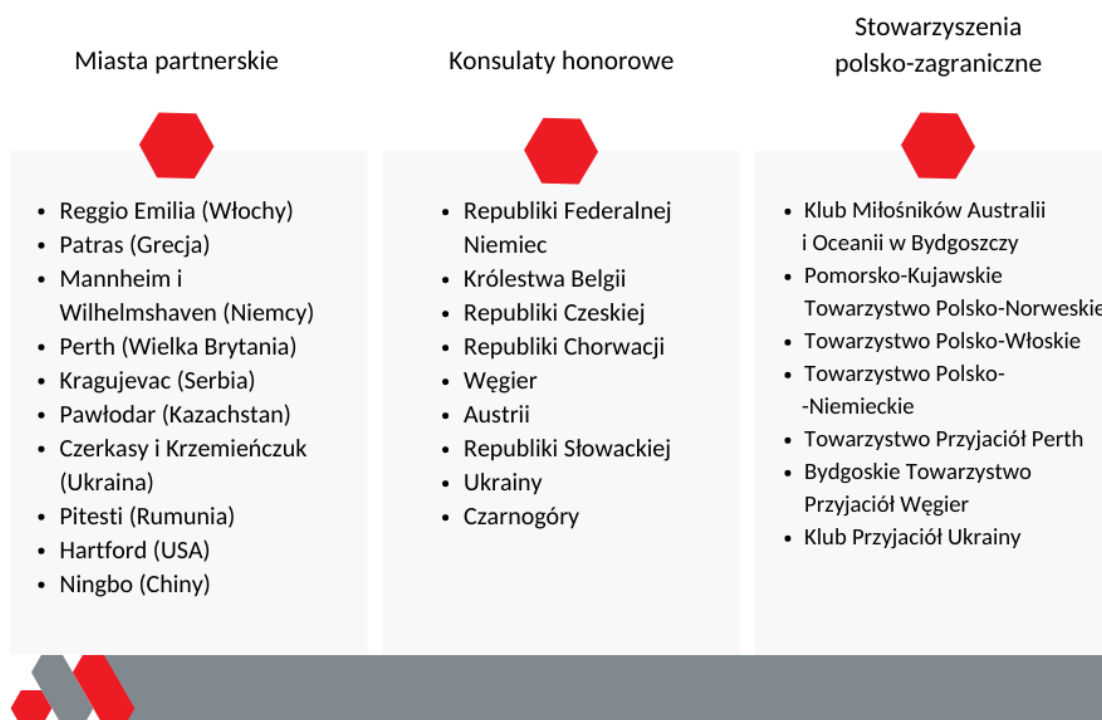
I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli.

I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta.

I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach.

Współpraca krajowa i międzynarodowa

Bydgoszcz jest aktywnym partnerem we współpracy zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej. Miasto współpracuje w sieciach i organizacjach zrzeszających samorządy i instytucje, realizuje projekty międzynarodowe z partnerami z różnych miast, a także uczestniczy w wymianie dobrych praktyk w ramach różnego rodzaju przedsięwzięć i projektów. Ma to istotne znaczenie dla promowania miasta, wspierania rozwoju samorządności terytorialnej, przyciągania inwestorów zagranicznych i zwiększania ruchu turystycznego, a także dla transferu wiedzy, rozwiązań i technologii.

W 2021 r. Bydgoszcz była członkiem następujących organizacji:

- EUROCITIES – międzynarodowej sieci zrzeszającej ponad 200 dużych miast europejskich.
- ALDA – Europejskiego Stowarzyszenia na rzecz Demokracji Lokalnej.
- Stowarzyszenia Inland Waterways International – stowarzyszenia śródlądowych dróg wodnych.
- Porozumienia Burmistrzów na rzecz klimatu i energii.
- Stowarzyszenia Gmin Polska Sieć „EnergieCities”.
- Unii Metropolii Polskich.
- Związku Miast Polskich.
- Stowarzyszenia Miast Króla Kazimierza Wielkiego.
- Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia Europa Kujaw i Pomorza.
- Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej.
- Bydgoskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej „ByLOT”.
- Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz.
- Stowarzyszenia Bydgoska Lokalna Grupa Działania "Dwie Rzeki".
- Stowarzyszenia „Droga Ekspresowa S-10”.

Ponadto od sierpnia 2020 r. działa, powołane w Gdańsku, Stowarzyszenie „Samorządy dla Polski”, w którym Prezydent Miasta Bydgoszczy zasiada w Radzie Stowarzyszenia. Celem jego działania jest m.in. stworzenie

platformy dialogu i wymiany doświadczeń dla samorządowców, niezależnie od szczebla i wielkości ich wspólnoty lokalnej.

Trwające ograniczenia związane z pandemią Covid-19 wywarły wpływ na zakres prowadzonej współpracy międzynarodowej. Pomimo tej sytuacji w 2021 r. udało się zrealizować następujące zadania:

- Kontynuowano współdziałania z miastami partnerskimi:
  - **Kragujevac**: współpraca w zakresie gospodarki komunalnej miast, wymiana grup artystycznych, współpraca środowisk młodzieżowych.
  - **Mannheim**: współpraca w zakresie kultury, edukacji, nauki, sportu, ekologii, tematyki smart city i nowoczesnych instrumentów zarządzania w administracji publicznej. Wspólne działania przy wsparciu finansowym Towarzystwa Polsko-Niemieckiego w Bydgoszczy i Towarzystwa Niemiecko-Polskiego w Mannheim realizowały środowiska młodzieżowe i organizacje pozarządowe. Bydgoszcz uczestniczyła w projekcie pt.: „Ogród miast bliźniaczych”, polegającym na zaprojektowaniu przez miasta partnerskie Mannheim: Bydgoszcz (Polska), Zhenjiang (Chiny), Kłajpeda (Litwa), Windsor (Kanada), Hajfa (Izrael), Kiszyniów (Mołdawia), Tulon (Francja) i Riesa w Saksonii, obszaru znajdującego się na terenie Luisenpark. Efekt końcowy zostanie zaprezentowany podczas Federalnej Wystawy Niemieckich Ogródów w 2023 r. Ma on wyrażać zarówno różnorodność miast uczestniczących w projekcie, jak i powiązania między nimi. Bydgoszcz wzięła także udział w przedsięwzięciu „Harte Zeiten/Ciężkie Czasy”, czyli w polsko-niemieckim projekcie artystycznym na rzecz krzewienia dialogu i współpracy poprzez wystawy, wizyty studyjne oraz sympozjum. Celem projektu było podkreślenie wspólnych wartości europejskich, opartych na tradycjach humanistycznych. Wystawy odbywały się równolegle w PORT25 – Raum für Gegenwartskunst w Mannheim oraz w Galerii Miejskiej bwa w Bydgoszczy. W ramach projektu swoją twórczość prezentowało łącznie dwudziestu artystów (10 polskich i 10 niemieckich).
  - **Perth**: współpraca w zakresie kultury (m.in. wspólne przedsięwzięcia muzyczne artystów profesjonalnych oraz grup amatorskich), edukacji (organizacja kursów językowych i szkoleń nauczycieli przy udziale Perth College). Wspierane przez miasta wspólne działania Towarzystwa Przyjaciół Miasta Perth w Bydgoszczy i Friends of Bydgoszcz w Perth.
  - **Czerkasy i Krzemieńczuk**: współpraca w zakresie: obsługi inwestorów i tworzenia przez miasto stref przyjaznych dla rozwoju nowych firm, zarządzania potencjałem ludzkim, zarządzania jakością w instytucjach administracji publicznej, gospodarki odpadami oraz bezpieczeństwa, a także wymiany młodzieży i studentów.
  - **Ningbo**: współpraca w zakresie kultury, edukacji, szkolnictwa wyższego, inwestycji komunalnych, gospodarki oraz bezpieczeństwa publicznego. Miasto Ningbo zorganizowało, w ramach konferencji „China International Petrochemical Conference 2021”, Forum Burmistrzów oraz konferencję: „Chiny – Kraje Europy Centralnej i Wschodniej.” Swoje wystąpienia na forum zaprezentowali: Prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski i Prezes BPPT Andrzej Półgrabski z tematem „Nowa rzeczywistość gospodarcza i możliwości współpracy po pandemii” oraz Tomasz Bońdos, Koordynator Zespołu ds. Zarządzania Energią z prezentacją „Miasto dążące do samowystarczalności energetycznej”.
- Wzorem poprzednich lat ogłoszono konkursy, w ramach których dofinansowanie otrzymały podmioty realizujące działania w obszarze szeroko rozumianej działalności międzynarodowej na projekty mające znaczenie dla promocji i rozwoju współpracy z partnerami z zagranicy. Projekty zrealizowane w 2021 r.:
  - **Dwujęzyczne Polsko-Ukraińskie Widowisko Sceniczne „Dwudziesty”** – celem projektu było przygotowanie przez młodzież z Polski i Ukrainy, a następnie wystawienie na scenie spektaklu w oparciu o twórczość wybranych dwudziestowiecznych poetów polskich i ukraińskich, a także realizacja reportażu dokumentującego pracę młodzieży nad spektaklem. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez Stowarzyszenie Slavos – Słowiańską Pracownię Kultury i Dialogu.

- **Międzynarodowe polsko-ukraińskie warsztaty filmowe** – w ramach przedsięwzięcia przygotowano film krótkometrażowy przez młodzież z Polski i Ukrainy oraz reportaż dokumentujący pracę nad projektem. Nakręcenie filmu poprzedziły warsztaty z zakresu tworzenia i pracy nad materiałem filmowym. Przedsięwzięcie zrealizowało Stowarzyszenie Slavos – Słowiańską Pracownię Kultury i Dialogu.
- **Klub Dziecięco-Młodzieżowy „Malwa”** – w ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie Pracy Społecznej przez cały rok funkcjonowała świetlica dla dzieci z Ukrainy. Prowadzono zajęcia artystyczne oraz naukę języka polskiego, ukraińskiego i angielskiego.
- **III Festiwal Muzyki Ukraińskiej „Barwy Muzyki”** – kolejna edycja jedyne w naszym kraju festiwalu organizowanego przez Ukraińców mieszkających w Polsce. W ramach festiwalu zaprezentowano muzyczne formy w wykonaniu ukraińskich artystów i amatorów mieszkających w Bydgoszczy. Organizatorem przedsięwzięcia było Towarzystwo Inicjatyw Kulturalnych.
- **Ukraiński Klub Czasu Wolnego** – w ramach projektu, realizowanego przez Stowarzyszenie Pracy Społecznej, organizowano niedzielne pikniki, parkowe spotkania dla rodzin, spływy kajakowe, zwiedzanie Miasta oraz wycieczki rowerowe, w których udział wzięli pracownicy ukraińscy zatrudnieni w bydgoskich zakładach pracy.
- **„Bydgoszcz - moje miejsce na świecie”** – program edukacyjnego wsparcia cudzoziemców zamieszkujących gminy Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz realizowany przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Dom Ukraiński. W ramach projektu odbyły się kursy języka polskiego dla obcokrajowców w trybie online.
- **„Łączy nas Bydgoszcz”** – program społecznego wsparcia cudzoziemców zamieszkujących gminy Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz realizowany przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Dom Ukraiński. W ramach projektu odbył się cykl spotkań z praktykami, ekspertami i pracownikami świata biznesu, administracji i kultury.
- **Dni Bydgoszczy w Ukrainie** – zrealizowano spotkania promujące Bydgoszcz jako miasto przemysłów kreatywnych, o tradycji rzemieślniczej i przemysłowej. Spotkania z przedstawicielami środowisk akademickich, młodzieżowych, artystycznych, samorządowych i biznesowych odbyły się w Kijowie, Białej Cerkwi i w partnerskim Krzemieńczuku. Organizatorem projektu była Wyższa Szkoła Gospodarki.
- **Bydgoszcz daje szanse i możliwości** – projekt polegał na realizacji filmu krótkometrażowego promującego Bydgoszcz w języku ukraińskim. W ramach przedsięwzięcia zrealizowano film „Bydgoszcz – nasze wspólne miasto”. Jak widzą Bydgoszcz mieszkający nad Brdą Ukraińcy? Czy czują się u nas dobrze? Czy Bydgoszcz to przyjazne miejsce do życia i rozwoju? Między innymi na te pytania odpowiada w filmie 4 bohaterów, którzy od kilku lat mieszkają nad Brdą. Ideą stworzenia filmu było jak najszersze jego rozpowszechnianie. Film został przez autora przesłany do Ambasady Ukrainy w Polsce, Konsula Generalnego Ukrainy w Gdańsku, do miast partnerskich Bydgoszczy na Ukrainie i wielu innych potencjalnie zainteresowanych nim podmiotów. Projekt zrealizował Jakub Herold Consulting.
- **„Pamięć i zrozumienie – 40 lat Towarzystwa Niemiecko-Polskiego Mannheim-Ludwigshafen”** – w związku z rocznicą powołania Towarzystwa została wydana książka „Pamiętać i zrozumieć/Erinnern und verstehen” autorstwa Giseli Medzeg – wieloletniej Prezes Towarzystwa Niemiecko-Polskiego. Spotkania promujące publikację, których organizatorem był Piotr Robert Piłkowski, odbyły się w Archiwum Marchivum w Mannheim oraz w Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy.
- **„Bydgoszcz – Kragujevac ścieżki przyjaźni II”** – zrealizowano warsztaty plastyczne, artystyczne i sesje nagraniowe skierowane do młodzieży, które odbyły się jednocześnie w Bydgoszczy i w Kragujevcu. Organizatorem przedsięwzięcia było Stowarzyszenie Fordońska Piwnica Artmuza 5.
- **Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny** – udział Zespołu Pieśni i Tańca Ziemia Bydgoska na festiwalu w Tiranie (Albania) w dniach 22-25.07.2021 r.

- **Bydgoski Festiwal Kultury Węgierskiej** – w ramach kolejnej edycji wydarzenia, którego celem jest promowanie kultury węgierskiej w Bydgoszczy i umacnianie relacji bydgosko-węgierskich, zrealizowano działania edukacyjne we współpracy z International School of Bydgoszcz. Konsul Ambasady Węgier w Polsce, Konsul Generalny z Gdańska oraz dyrektor Instytutu Kultury Węgierskiej przy Ambasadzie Węgier w Warszawie spotkali się z przedstawicielami Miasta w Pałacu w Ostromecku. Organizatorem wydarzenia było TANDEM Agencja Marketingowa Sp. z o. o.
- **Samodzielność 2021. Akademia samopomocy dla osób niepełnosprawnych - III Dźwiękowa Mapa Bydgoszczy** – w ramach projektu zrealizowano szkolenia kompetencji i umiejętności dla ukraińskich nauczycieli szkół i ośrodków specjalnych oraz powstała III część mapy dźwiękowej Bydgoszczy tj. przewodnika dźwiękowego po muzeach bydgoskich dla osób z niepełnosprawnościami. Organizatorem przedsięwzięcia była Fundacja Ari Ari.
- **Przyjazne Miasto Bydgoszcz** – w ramach projektu organizowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Miasta Perth w Bydgoszczy zorganizowano cykl spotkań o Szkocji, konkursy i projekty na poziomie szkolnym, konkurs krasomówczy we współpracy z English Speaking Union Bydgoszcz, English Speaking Union Rosja, Perth Friends of Bydgoszcz, spotkanie z pisarką szkocką Gillian Galbraith, spotkania z podróżnikami oraz spotkanie połączone z warsztatami tańców szkockich.
- Przedstawicielka Biura Radcy ds. Edukacji przy Ambasadzie Królestwa Hiszpanii w Polsce spotkała się z Zastępcą Prezydenta Bydgoszczy Iwoną Waszkiewicz oraz z dyrekcją i nauczycielami I Liceum Ogólnokształcącego. Celem spotkania było omówienie współpracy dot. rozpoczynającego się naboru do tzw. klasy wstępnej, przygotowującej do nauki w oddziale dwujęzycznym z językiem hiszpańskim, która będzie funkcjonowała od 1 września 2022 r.
- Ambasador Czech oraz Konsul Honorowy Republiki Czeskiej w Bydgoszczy spotkali się z Zastępcą Prezydenta Bydgoszczy Michałem Sztymbem. Podczas spotkania rozmawiano m.in. na tematy gospodarcze i przedstawiano ofertę inwestycyjną Bydgoszczy.
- W bydgoskim Ratuszu, w obecności Ambasadora Słowacji w Polsce i Konsula Honorowego Republiki Słowackiej w Bydgoszczy, odsłonięto wystawę zdjęć „Zamek Orawski, Orawska Kolejka Leśna – skarby Słowacji”.
- Ambasador oraz I sekretarz Republiki Azerbejdżanu w Polsce spotykali się z Prezydentem Bydgoszczy. Tematem spotkania było omówienie możliwości współpracy pomiędzy miastem Bydgoszcz i Azerbejdżanem. Prezentowany był również gospodarczy potencjał naszego miasta.
- W ramach obchodów 30-lecia Niepodległości Kazachstanu odbyły się w Bydgoszczy różnego rodzaju wydarzenia upamiętniające tę okrągłą rocznicę. Na kampusie WSG odbył się Festiwal Kultury Kazachskiej, a na budynku Ratusza zawisła kazachska flaga. W wydarzeniu poza studentami udział wzięły władze WSG, przedstawiciel Miasta Bydgoszczy oraz przedstawiciele Ambasady Kazachstanu.
- Dwie rodziny z Białorusi, które spotkały represje polityczne znalazły azyl w Bydgoszczy. Od Miasta rodziny otrzymały w najem czasowy mieszkania komunalne.
- Poczet Dębów Honorowych w Al. Ossolińskich wzbogacił się o drzewo „Dla Wolności Białorusi”. W uroczystości wzięli udział Prezydent Rafał Bruski, przedstawiciele społeczności białoruskiej, przedstawiciele świata kultury oraz Józef Herold – pomysłodawca Pocztu Dębów Honorowych (kolekcja drzew upamiętniających znaczące dla Bydgoszczy osoby, wydarzenia lub idee).

Ważnym działaniem była również współpraca i wymiana doświadczeń w ramach realizowanych w 2021 r. projektów międzynarodowych:

- **Program Interreg Europa Środkowa:**
  - Obieg Wody w Mieście – City Water Circles.
- **Program Interreg Region Morza Bałtyckiego:**
  - Wzmocnienie transportu kombinowanego w Regionie Morza Bałtyckiego (COMBINE).

- **Program Horyzont 2020:**
  - Inteligentna przemiana miast UE w kierunku nowej koncepcji inteligentnego życia i gospodarki (mySMARTLife).
  - Współpraca miast na rzecz integracji zrównoważonych rozwiązań transportowych, energetycznych i w obszarze planowania przestrzennego (MULTIPLY).
  - Łagodzenie skutków zmian klimatu w obszarze mobilności w mieście (2050 CliMobCity).
  - Badanie zastosowania lokalnych obszarów bilansowania energii dla optymalizacji i rozwoju sieci rozproszonych (eNeuron).
- **Program URBACT III:**
  - Budowanie i łączenie miast świadomych roli pszczół w Europie (BeePathNet).
- **Program LIFE:**
  - LIFE-MAPPING AIR/PL „Czy wiesz czym oddychasz? Kampania informacyjno-edukacyjna na rzecz czystszej powietrza”.
- **Program Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy (finansowany z Funduszy EOG):**
  - Wypracowanie i wdrożenie mechanizmów usprawniających system zarządzania zielenią (Bez Lipy!).
  - Bydgoski Włącznik Antysmogowy.
- **Europejski Instrument Miejski (EUCF):**
  - Bydgoszcz – the city of clean energy.

W zakresie współpracy krajowej Bydgoszcz współdziałała z innymi miastami i gminami, zarówno w bezpośrednich kontaktach, jak również w ramach stowarzyszeń: Unii Metropolii Polskich oraz Związku Miast Polskich. Ta współpraca to m.in. wypracowanie stanowisk miast na Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz wspólne apele miast do władz krajowych odnoszące się do funkcjonowania miast, uzgadnianie uwag do projektów rozwiązań prawnych, bieżąca wymiana doświadczeń i rozwiązań na spotkaniach zespołów branżowych. Bydgoszcz uczestniczyła również w różnych spotkaniach jednostek samorządu terytorialnego o zasięgu regionalnym i krajowym.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym.

Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz

W 2021 r. przypadło pięciolecie funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Wzajemne oddziaływanie dużego miasta i ościennych gmin to proces naturalny. Utworzenie i działalność Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz w skuteczny sposób wspiera proces pogłębiania współpracy, budowania pozytywnych relacji i wzajemnego zaufania między samorządami, a także rozwijania poczucia wspólnoty metropolitalnej pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości. Działania te, konsekwentnie i w namacalny sposób, potwierdzają wzajemne ciążenie zrzeszonych samorządów i w przyszłości powinny być kluczowe przy podejmowaniu decyzji przez rządzących, co do kształtu formalnej metropolii w naszym województwie. Pierwsze ich efekty to określenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bydgoszczy w strategii rozwoju województwa, a w konsekwencji realizacja ZIT dla obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Natomiast nadzieję na prawne uregulowanie funkcjonowania metropolii/związków metropolitalnych dają zapisy projektu aktualizowanej Krajowej Polityki Miejskiej 2030.

W ramach współpracy metropolitalnej Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz w 2021 r. realizowało różne inicjatywy, m.in.:

- Współpraca z BARR Sp. z o.o. w zakresie promocji gospodarczej regionu:
  - oferty inwestycyjne: samorządy mają możliwość zamieszczania swoich ofert terenów inwestycyjnych w metropolitalnej, internetowej bazie pod adresem www.invest.barr.pl,
  - projekt pn. „Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz”: pomoc finansowa dla przedsiębiorstw w zakresie takich działań jak udział w międzynarodowych targach i wystawach oraz związanych z nimi misjach gospodarczych (z uwagi na pandemię Covid-19 wyjazdy zaplanowane na 2021 r. nie odbyły się), wyszukiwanie i dobór partnerów na rynkach docelowych, spotkania szkoleniowo-informacyjne, poświęcone różnym

aspektem prowadzenia działalności gospodarczej na rynkach zagranicznych; kampania promocyjna potencjału gospodarczego i inwestycyjnego regionu (katalogi, ulotki, film, kampania w mediach tradycyjnych i elektronicznych); stworzenie profesjonalnej internetowej bazy ofert inwestycyjnych.

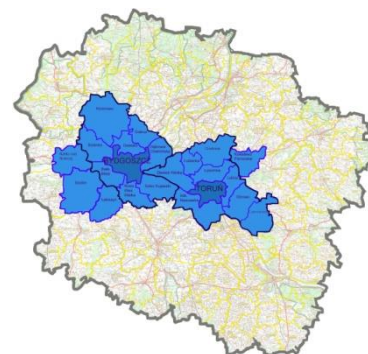
- Przygotowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej – SUMP dla obszaru Stowarzyszenia, w ramach rządowego projektu pilotażowego (od 2019 r.). Plany (SUMP-y) mają być wymagane przez Komisję Europejską przy pozyskiwaniu dofinansowania ze środków unijnych na projekty transportowe i komunikacyjne w perspektywie finansowej 2021-2027. W 2021 r. podpisano umowę z wyłonionym wykonawcą SUMP oraz zrealizowano I etap opracowania tj. diagnozę stanu istniejącego, pomiary i analizę cech ruchu drogowego, badania uzupełniające przemieszczeń mieszkańców na podstawie kart SIM, konsultacje społeczne w każdej gminie SMB oraz pogłębione wywiady focusowe ze stroną społeczną.
- Metropolitalna Karta Seniora 60+ – seniorzy mogą korzystać z szeregu zniżek i atrakcji w ramach karty, która obowiązuje u wszystkich partnerów z całego obszaru metropolii. W 2021 r. kontynuowano realizację cieszącego się wśród mieszkańców dużym zainteresowaniem programu.
- Aplikacja mobilna „Metropolia Bydgoszcz”, skupiająca w jednym miejscu niezbędne informacje dotyczące zrzeszonych samorządów, m.in.: kalendarz wydarzeń, bazę noclegową, partnerów Karty Seniora 60+.
- Bydgoska Grupa Zakupowa tworzona przez Miasto Bydgoszcz, do której poza innymi podmiotami, należy 12 samorządów z terenu SMB. Członkowie Bydgoskiej Grupy Zakupowej wspólnie kupują gaz ziemny oraz energię elektryczną po uzyskanej w drodze przetargów atrakcyjnej cenie. W 2021 r. odbył się kolejny wspólny przetarg na zakup energii elektrycznej.
- Współpraca w zakresie gospodarowania odpadami i ich utylizacji w bydgoskim Zakładzie Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych. Na koniec 2021 r. do bydgoskiej instalacji trafiały odpady z 11 gmin z obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. W ramach współpracy metropolitalnej miasto przystąpiło do opracowania długoletniej koncepcji dojścia do samowystarczalności w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych z całego obszaru Metropolii Bydgoszcz.
- Rozwój połączeń aglomeracyjnych Bydgoszczy z gminami ościennymi w oparciu o miejskie autobusy. Siatka podmiejskich połączeń, z roku na rok się rozwija, a oferta cieszy się coraz większym zainteresowaniem mieszkańców regionu. W 2021 r. funkcjonowały linie do: Łochowic (90), Przyłek (91 i 96), Murowańca/Łochowa (92), Wilcza/Niw (93), Nekli/Żołędowa (94), Strzelec Górnych (95), Kozielca (97), Bożenkowa (98) i Nowej Wsi Wielkiej (99) oraz linia sezonowa do Ostromecka (40). W 2022 r. planowane jest wzmocnienie linii autobusowych (93, 94, 95) do gmin Osielsko i Dobrcz.
- Metropolitalna Karta Uczniowska dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych mieszkających na terenie gmin, z którymi Miasto Bydgoszcz zawarło porozumienie dotyczące komunikacji miejskiej (Dobrcz, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska). Karta umożliwia uczniom korzystanie z komunikacji miejskiej zarówno na liniach międzygminnych, jak i na terenie Bydgoszczy w bardzo atrakcyjnej cenie (bilet miesięczny 10 zł, roczny 100 zł). W 2020 r. rozszerzono możliwość dołączenia do programu gminom, do których nie kursują połączenia międzygminne. Pierwszą gminą, która skorzystała z tej możliwości jest Gmina Sicienko, w marcu 2021 r. podpisano stosowne porozumienie.
- Zorganizowano piątą edycję akcji rabatowej „Metropolia za pół ceny”. Mając na uwadze panujące obostrzenia i trudną sytuację przedsiębiorców w czasie pandemii zdecydowano, aby organizowana wcześniej akcja w formule weekendowej trwała w tej edycji, podobnie jak w 2020 r., przez cały tydzień.
- Od 2019 r. Metropolia bierze udział w ogólnopolskiej rywalizacji Rowerowa Stolica Polski. Głównym organizatorem i inicjatorem akcji jest Miasto Bydgoszcz, które z gminami stowarzyszenia startuje jako drużyna Metropolia Bydgoszcz. W ogólnopolskim projekcie w 2021 r. wzięły udział 53 miasta ze wszystkich województw. W ramach działań integrujących mieszkańców obszaru metropolii zorganizowano cosobotnie

przejazdy rowerowe z Bydgoszczy do turystycznie atrakcyjnych miejsc na terenie gmin członkowskich. W ramach wewnętrznej rywalizacji wybrano Najbardziej Rowerową Gminę (Bydgoszcz) i Najbardziej Rowerową Szkołę (SP Żołądowo) Metropolii Bydgoszcz 2021 r.

- W czerwcu 2021 r. KPEC Sp. z o.o. zakończyła budowę w Nakle nad Notecią, drugiej z pięciu, nowoczesnych elektrociepłowni gazowych pracujących w wysokosprawnej kogeneracji. Budowa pozostałych tj. na bydgoskiej Osowej Górze oraz w Solcu Kujawskim i Koronowie jest w trakcie realizacji. Dzięki elektrociepłowniom, Spółka wyprodukuje energię elektryczną i energię ciepłą. Pozwoli to Spółce na rezygnację z użycia węglowych źródeł ciepła do podgrzania wody w okresie letnim oraz na zredukowanie ilości spalonego węgla w okresie zimowym, dzięki wspomaganie ciepłowni tradycyjnej źródłem gazowym.
- W ramach funkcjonowania Rady Gospodarczej przy Stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz zorganizowano dla jej członków oraz przedsiębiorców z obszaru Stowarzyszenia spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami samorządu województwa dotyczące Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza 2021-2027.
- Działania zmierzające do utworzenia instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027 w oparciu o obszar i strukturę Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. W grudniu 2020 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął nową Strategię Województwa – Strategia Przyspieszenia 2030+. W dokumencie tym oficjalnie uznano obszar Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, jako Miejski Obszar Funkcjonalny Bydgoszczy, co umożliwi realizację ZIT w jego granicach. Pozwoliło to na formalne rozpoczęcie i prowadzenie w 2021 r. prac przygotowawczych do realizacji instrumentu ZIT. Rozpoczęto opracowywanie materiałów niezbędnych do przygotowania strategii ZIT oraz innych dokumentów strategicznych dla obszaru Metropolii Bydgoszcz, a także prowadzono rozmowy z samorządem województwa w zakresie zadań, jakie ma realizować ZIT Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego, puli środków do wykorzystania w ramach ZIT, a także możliwości realizacji dodatkowych zadań, m.in. pełnienia przez Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz roli Instytucji Pośredniczącej.
- Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz zleciło opracowanie dokumentu „Program Ograniczenia Emisji Gazów Ciepłarnianych dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (Obszar Działania SMB) – 2027+”, którego celem jest poprawa jakości powietrza, stanu środowiska jako całości oraz zdrowia ludzi poprzez ograniczenie emisji gazów ciepłarnianych. Program ma stanowić narzędzie do kreowania przyszłej współpracy na rzecz Metropolii Bydgoszcz. Dokument pozwoli na uzyskanie przekrojowych informacji o przedsięwzięciach inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Pozytywnym aspektem opracowania Programu będzie możliwość aplikowania o środki finansowe na zaplanowane inwestycje w latach 2021-2027, jak i w latach kolejnych w zdefiniowanych obszarach oraz przygotowanie i koordynowanie projektów zintegrowanych w Bydgoskim Obszarze Funkcjonalnym. W październiku 2021 r. podpisano umowę z wykonawcą.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Najistotniejszym narzędziem dedykowanym wsparciu miast i ich obszarów funkcjonalnych są **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)**. Od 2014 r. w województwie kujawsko-pomorskim istnieje związek ZIT Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego, do którego należą 23 gminy i 2 powiaty.

ZIT BTOF jako Instytucja Pośrednicząca zarządza kwotą 708 105 798 zł w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Podstawą do realizacji projektów finansowanych w ramach ZIT jest **Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego**.

Do 31 grudnia 2021 r. ogłoszone zostały 93 nabory wniosków w ramach instrumentu ZIT RPO WK-P, w tym **4 w roku 2021 r.**, tj.:

- Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT.
- Kształcenie ogólne w ramach ZIT (2 konkursy).
- Nabór w trybie pozakonkursowym dla projektów znajdujących się w wykazie projektów zidentyfikowanych.

Nabory rozstrzygnięte w 2021 r.:

- Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym w ramach ZIT.
- Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych w ramach ZIT, schemat: modernizacja oświetlenia ulicznego.
- Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych w ramach ZIT, schemat: budowa i przebudowa ścieżek rowerowych (2 nabory).
- Wsparcie ochrony zasobów kultury w ramach ZIT, schemat: ochrona zasobów kultury jednostek samorządu terytorialnego.
- Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT.
- Kształcenie zawodowe w ramach ZIT (2 nabory).

Kontraktacja i certyfikacja środków ZIT

Według danych z systemu SL 2014 na dzień 31.12.2021 r. w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych BTOF podpisanych zostało 397 umów o dofinansowanie projektów na łączną kwotę dofinansowania UE 715 985 676,78 zł, **co stanowi 101,11% alokacji ZIT BTOF**. Zwiększona kwota w stosunku do alokacji stanowi wykonanie nadkontraktacji, na którą IP ZIT uzyskała zgodę Instytucji Zarządzającej RPO WK-P 2014-2020. Wartość dofinansowania UE z zatwierdzonych wniosków o płatność dofinansowania UE to 453 517 559,34 zł, co stanowi 64,05% alokacji ZIT BTOF.

Efekty realizacji Strategii ZIT dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego

Oś priorytetowa Poddziałanie	Nazwa wskaźnika	Wartość osiągniętych wskaźników	% wykonania wartości docelowej
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie / 3.5.1	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – szt.	89	72,36
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie / 3.5.2	Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra – km	3,11	110,35
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie / 3.5.1; 3.5.2	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – euro	84 687 928	79,43
OP 4 Region przyjazny środowisku / 4.6.1	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków – RLM	12 146	73,17
OP 4 Region przyjazny środowisku / 4.6.2	Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem – szt.	21	100,00
OP 4 Region przyjazny środowisku / 4.6.1; 4.6.2; 4.6.3	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – euro	17 474 600	92,78
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry / 6.4.2; 6.4.3	Liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – szt.	32	100,00

Oś priorytetowa Poddziałanie	Nazwa wskaźnika	Wartość osiągniętych wskaźników	% wykonania wartości docelowej
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry / 6.4.1; 6.4.2; 6.4.3	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – euro	25 602 240	61,71
OP 8 Aktywni na rynku pracy / 8.4.3	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – szt.	259	115,11
OP 8 Aktywni na rynku pracy / 8.4.3	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – euro	1 025 560	62,27
OP 9 Solidarne społeczeństwo / 9.1.1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – osoby	611	98,39
OP 9 Solidarne społeczeństwo / 9.1.2	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w programie – osoby	1 095	108,85
OP 9 Solidarne społeczeństwo / 9.1.1; 9.1.2	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – euro	3 772 021	44,39
OP 10 Innowacyjna edukacja / 10.1.1	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – szt.	1 235	216,29
OP 10 Innowacyjna edukacja / 10.1.2	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy w programie – osoby	18 375	198,63
OP 10 Innowacyjna edukacja / 10.1.3	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy – osoby	1 319	116,73
OP 10 Innowacyjna edukacja / 10.1.1; 10.1.2; 10.1.3	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – euro	10 879 846	64,95

Źródło: Biuro ZIT BTOF

W związku z wygaśnięciem perspektywy finansowej instrumentu ZIT RPO WK-P na lata 2014-2020 oraz rozpoczęciem nowej na lata 2021-2027, podjęto przygotowania do pełnienia roli Instytucji Pośredniczącej dla ZIT Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego:

- zakończono prace analityczne nad diagnozą Strategii ZIT i przystąpiono do opracowania dokumentu,
- Miasto Bydgoszcz wraz ze Stowarzyszeniem Metropolia Bydgoszcz podpisało umowę z wyłonionym w postępowaniu przetargowym wykonawcą na opracowanie dokumentu „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego – SUMP BydOF”. SUMP będzie warunkiem w dostępie do środków finansowych w ramach Polityki Spójności w obszarze transportowym w latach 2021-2027 dla ZIT-u bydgoskiego obszaru funkcjonalnego. W grudniu 2021 r. odebrano I etap zadania SUMP – „Raport diagnostyczno-strategiczny”.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

**I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego.
I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym.**

Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze I.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa /tendencja
Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE						
I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli	Frekwencja w wyborach do Rady Miasta	53,05% (2018)	—	—	—	powyżej średniej dla miast wojewódzkich
	Udział osób głosujących w wyborach do Rad Osiedli wśród pełnoletnich mieszkańców osiedli, na których odbyły się wybory w danym roku	2,0% od 1,3% do 6,3% (2018)	1,2% od 0,4% do 13,6 %	Z uwagi na sytuację epidemiczną (Covid-19), wybory się nie odbyły.	Z uwagi na sytuację epidemiczną (Covid-19), wybory się nie odbyły.	tendencja wzrostowa
	Frekwencja w wyborach do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej: – Sejm – Senat	66,77% 66,78% (2019)	66,77% 66,78%	— —	— —	powyżej średniej dla miast wojewódzkich
	Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego	51,25% (2019)	51,25%	—	—	powyżej średniej dla miast wojewódzkich
I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta	Liczba osób biorących udział w głosowaniu w ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego	24 422 (2018)	24 152	21 885	18 139	tendencja wzrostowa
	Liczba procesów konsultacyjnych prowadzonych w ciągu roku (dane nie obejmują wyłożenia do publicznego wglądu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego)	8 (2018)	12	8	10	powyżej 20

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa /tendencja
Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE						
I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach	Ocena wiarygodności kredytowej miasta	A- (2018)	A-	A-	A-	najwyższa możliwa ocena w kraju
	Udział jednostek miejskich podłączonych do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej	66,7% (2018)	67,8%	69,3%	70,9%	100%
	Liczba osób korzystających z portalu otwartych danych miejskich w ciągu roku	—	—	—	—	15 000
	Udział uchylonych przez organ odwoławczy decyzji administracyjnych w liczbie złożonych odwołań od decyzji	28,8% (2018)	32,3%	37,5%	36,8%	coroczny spadek
I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego	Liczba porozumień zawartych z jednostkami samorządu terytorialnego w obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	45 (2018)	47	50	48	powyżej 50
	Liczba dojeżdżających do pracy do Bydgoszczy z innych gmin Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	40 017 (2018)	40 084	34 187	b.d.*	tendencja wzrostowa
I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym	Saldo migracji na pobyt stały mieszkańców obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	- 89 (2018)	- 57	-195	b.d.**	saldo dodatnie
	Liczba studentów zagranicznych w Bydgoszczy Liczba studentów zagranicznych na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy	1 453 (2018) 4,1 (2018)	1 487 4,3	1 270 3,7	b.d.**	tendencja wzrostowa

* Dane Izby Administracji Skarbowej będą dostępne w drugiej połowie 2022 r.

** Dane statystyki publicznej będą dostępne w III/IV kwartale 2022 r.

OBSZAR II.

AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Edukacja

W roku szkolnym 2021/2022 strukturę szkolnictwa w mieście tworzyły:

- przedszkola,
- 8-letnie szkoły podstawowe,
- 4-letnie licea ogólnokształcące,
- 5-letnie technika,
- 3-letnie branżowe szkoły I stopnia,
- 2-letnie branżowe szkoły II stopnia,
- 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy,
- szkoły policealne.

W 2021 r. w Bydgoszczy wychowaniem przedszkolnym objętych było 11 895 dzieci, z czego do placówek prowadzonych przez Miasto uczęszczało 5 165 osób, tj. 43% ogółu.

Edukacja przedszkolna

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Przedszkola (bez specjalnych):	108	110	115	116
Dzieci	11 089	11 415	11 416	11753
Miejsca	12 632	11 449	11 586	11 766*
Przedszkola (specjalne):	1	2	1	1
Dzieci	31	48	26	34
Miejsca	40	130	26	34*
Punkty przedszkolne:	8	8	8	8
Dzieci	116	113	111	108
Miejsca	155	102	111	111*

* Dane szacunkowe opracowane przez Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy.

Źródło: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

Ponadto działało również 26 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz 5 zespołów wychowania przedszkolnego.

Na terenie Bydgoszczy funkcjonuje sieć szkół podstawowych i ponadpodstawowych, która uwzględnia także edukację dzieci ze specjalnymi potrzebami:

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Szkoły podstawowe:	64	63	60	60
w tym specjalne	8	7	5	5
uczniowie	24 709	24 768	24 448	24 559
Licea ogólnokształcące:	27	28	26	26
w tym specjalne	4	4	1	1
uczniowie	5 126	7 123	7 142	7 380
Technika:	24	24	23	24
w tym specjalne	2	2	0	0
uczniowie	7 259	9 187	8 720	8 866
Branżowe szkoły I stopnia:	15	16	17	17
w tym specjalne	3	3	1	1
uczniowie	1 067	2 062	2 159	2 241

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Branżowe szkoły II stopnia:	–	–	2	3
w tym specjalne	–	–	0	0
uczniowie			21	113
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy zawodowej:	5	5	3	3
uczniowie	143	176	132	119
Szkoły policealne:	8	42	33	47
w tym specjalne	2	2	0	0
uczniowie	324	2 914	3 298	3971

Źródło: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

Powyższe zestawienia nie obejmują placówek publicznych, dla których Miasto Bydgoszcz nie jest organem prowadzącym tj. Państwowego Zespołu Szkół Muzycznych im. Artura Rubinsteina, Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille'a w Bydgoszczy, Zespołu Szkół Plastycznych im. Leona Wyczółkowskiego, Zespołu Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej oraz zarejestrowanych placówek niepublicznych nieprowadzących działalności.

W roku szkolnym 2021/2022 Miasto Bydgoszcz było organem prowadzącym dla 82% szkół podstawowych, 76% szkół branżowych I stopnia, 67% szkół branżowych II stopnia, 58% liceów ogólnokształcących oraz 54% techników funkcjonujących w mieście. Do szkół prowadzonych przez Miasto uczęszczało ok. 37,5 tys. dzieci i młodzieży. Ok. 53,2 tys. dzieci i młodzieży było objętych działalnością dydaktyczno-opiekuńczo-wychowawczą.

Szkoły dla dzieci i młodzieży prowadzone przez Miasto Bydgoszcz

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Szkoły podstawowe:	49	49	49	49
w tym specjalne	4	4	4	4
uczniowie	22 559	22 524	22 683	22 805
Branżowe szkoły I stopnia:	13	13	13	13
w tym specjalne	1	1	1	1
uczniowie	589	1 169	1 291	1 345
Branżowe szkoły II stopnia:	–	–	2	2
w tym specjalne	–	–	0	0
uczniowie	–	–	21	83
Licea ogólnokształcące:	15	15	15	15
w tym specjalne	1	1	1	1
uczniowie	4 570	6 229	6 296	6 424
Technika:	13	13	13	13
uczniowie	5 621	7 162	7 141	7 091
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy zawodowej:	3	3	3	3
uczniowie	110	141	132	119

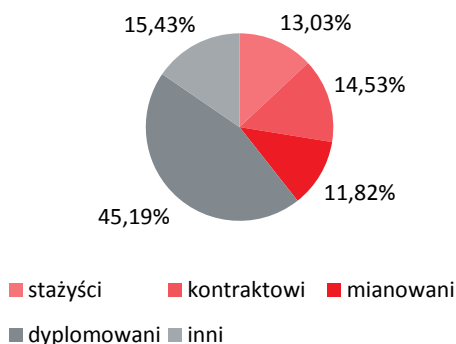
Źródło: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

W związku z reformą systemu oświaty szkoły branżowe II stopnia w 2020 r. po raz pierwszy przyjęły uczniów (absolwentów szkół branżowych I stopnia).

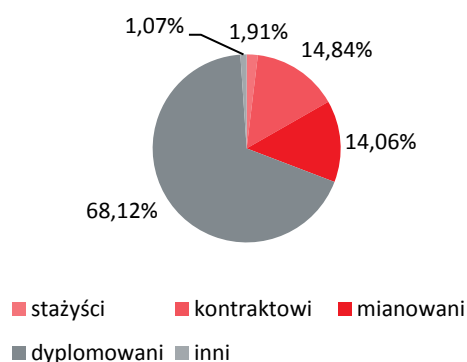
W ramach miejskiej sieci placówek oświatowych prowadzonych przez Miasto działały również: 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne, 5 burs i internatów, 6 młodzieżowych domów kultury, Pałac Młodzieży, szkolne schronisko młodzieżowe. Oferta edukacyjna Pałacu Młodzieży i Młodzieżowych Domów Kultury skierowana jest do dzieci w wieku przedszkolnym, młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W placówkach tych realizowane są m.in.: zajęcia fotograficzne, instrumentalne, komputerowe, modelarskie, naukowe, plastyczne, rekreacyjne, sportowe, taneczne, teatralne, techniczne, turystyczne, wokalne, z języków obcych, a także akademia malucha, czy klub filmowy.

W 2021 r. w Bydgoszczy zatrudnionych było 8 698 nauczycieli, z czego 5 305 (tj. 61% ogółu) w jednostkach prowadzonych przez Miasto. W porównaniu z 2020 r. liczba zatrudnionych nauczycieli wzrosła o prawie 900 osób, natomiast w placówkach prowadzonych przez Miasto utrzymała się na zbliżonym poziomie. Strukturę bydgoskich nauczycieli w 2021 r. według stopnia awansu zawodowego przedstawiają poniższe wykresy.

Nauczyciele ogółem

Nauczyciele w placówkach prowadzonych przez Miasto

W ramach wsparcia dydaktycznego w mieście od 2013 r. prowadzi swą działalność **Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli**, który stanowi akredytowaną placówkę doskonalenia nauczycieli. Ośrodek oferuje szkolenia, warsztaty, konferencje, sieci współpracy tworzone na podstawie wymagań i priorytetów określanych przez Ministra Edukacji i Nauki i Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty, zadań ujętych w lokalnej polityce oświatowej oraz przeprowadzonych diagnoz i analiz. Kadre tworzą wysoko wykwalifikowani nauczyciele konsultanci, specjaliści oraz nauczyciele doradcy metodyczni. Podejmowana tematyka dotyczy bieżących wyzwań, w tym m.in. współpracy z rodzicami i motywowania ich do działania, nauki zdalnej, wyrównywania szans uczniów po okresie przerw w nauce stacjonarnej, a także korzystania z programów dotyczących Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych. W 2021 r. miały miejsce:

- konferencja pn. „(Po) pandemiczna rzeczywistość – wyzwania i rozwiązania w edukacji” (501 uczestników),
- dwa seminaria pn. „Nauczyciel i uczeń w kryzysie Covid-19. Jak sobie radzić ze stresem, izolacją i trudnymi emocjami?” (440 uczestników),
- dwa równoległe cykle comiesięcznych seminariów online z ekspertami dla nauczycieli: „Uczeń w centrum uwagi” oraz „Zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży” (1 007 uczestników),
- szkoleniowe rady pedagogiczne dotyczące m.in. motywacji uczniów do nauki, współpracy z młodzieżą,
- realizacja projektu z holenderskim partnerem w zakresie nauczania matematyki (w ramach przedsięwzięcia zakupiono zestawy gier, które będą udostępniane nauczycielom w Mobilnym Centrum Pomocy Dydaktycznych; stworzono dwie ścieżki edukacyjne, które można pobrać w ramach aplikacji „Aktywne miasta”),

- seminaria i warsztaty będące wsparciem metodycznym dla nauczycieli, m.in.: „Edukacja historyczna przyszłości. Co przyniesie nam doświadczenie edukacji zdalnej?”, „Praca z uczniem przejawiającym trudne emocje takie jak bunt, opór, złość – warsztaty dla nauczycieli wychowania fizycznego i edukacji wczesnoszkolnej”. Ponadto nauczyciele mieli możliwość dzielenia się dobrymi praktykami i wymianą doświadczeń w ramach sieci współpracy.

Rok 2021 był kolejnym, w którym na funkcjonowanie systemu edukacji istotny wpływ wywarła pandemia. Przez część roku kontynuowano prowadzenie zajęć dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w trybie zdalnym: od 9 listopada 2020 r. do 29 maja 2021 r. Uczniowie klas I-III wznowili naukę w hybrydowym systemie nauczania od 26 kwietnia 2021 r., a stacjonarną od 15 maja 2021 r. Kolejne zamknięcie szkół nastąpiło od 20 grudnia 2021 r. do 9 stycznia 2022 r. Ponadto o czasowym prowadzeniu zajęć zdalnych dla poszczególnych oddziałów decyzje podejmowano w szkołach adekwatnie do sytuacji epidemicznej w danej placówce. Dyrektorzy szkół, w związku ze zmianami w zasadach funkcjonowania szkół z powodu zagrożenia epidemicznego, stanęli przed koniecznością wykonywania wielu zadań, m.in.: ustalenia możliwości dostępu do infrastruktury informatycznej oraz technologii wykorzystywanej do prowadzenia zajęć, określenia źródeł i materiałów niezbędnych do realizacji zajęć, zapewnienia równomiernego obciążenia uczniów w poszczególnych dniach tygodnia oraz zróżnicowania zajęć w każdym dniu, a także koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa wynikającego ze specyfiki realizowanych zajęć.

Nauka w zmienionych warunkach była jednym z czynników, które wpłynęły na przebieg egzaminów ósmoklasisty oraz maturalnych. W 2021 r. egzaminy były przeprowadzane na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16.12.2020 r., a nie jak w ubiegłych latach na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. W odniesieniu do średnich wyników egzaminu ósmoklasisty w kraju, w porównaniu z poprzednim rokiem na zbliżonym poziomie utrzymały się wyniki z matematyki i języka polskiego oraz z języka angielskiego. Porównując do średniej krajowej wyniki egzaminu maturalnego z matematyki i z języka polskiego były niższe, natomiast z języka angielskiego kolejny rok wyniki były wyższe niż średni wynik kraju.

Uzupełnieniem oferty edukacyjnej są publiczne szkoły dla dorosłych. W 2021 r. do tej grupy skierowana była działalność:

- Centrum Kształcenia Ustawicznego nr 1,
- Centrum Kształcenia Ustawicznego nr 2,
- Szkoły Podstawowej dla Dorosłych przy Zespole Szkół Drzewnych im. Stanisława Staszica w Bydgoszczy,
- I Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych przy Zespole Szkół nr 1 im. Bartłomieja z Bydgoszczy,
- VI Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych przy Zespole Szkół Mechanicznych nr 2.

Uzupełnienie i zmianę kwalifikacji zawodowych poprzez różnego rodzaju kursy i szkolenia oferowało również szereg niepublicznych szkół i placówek kształcenia ustawicznego.

W 2021 r. w Bydgoszczy można było zdobyć wyższe wykształcenie na 10 uczelniach. Były to:

- 4 uczelnie publiczne:
  - Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy,
  - Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu - Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy,
  - Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy,
  - Politechnika Bydgoska im. J.J. Śniadeckich w Bydgoszczy (*Ustawa o zmianie nazwy Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich z dnia 20 maja 2021 r. – Dz.U. z 2021 r. poz. 114; wejście w życie z dniem 1.09.2021 r.*),

- 4 uczelnie niepubliczne:
  - Bydgoska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy,
  - Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy,
  - Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy,
  - Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy,
- 2 wydziały zamiejscowe uczelni niepublicznych:
  - Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Bydgoszczy,
  - Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Wydział Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy.

W 2021 r. zarówno Politechnika Bydgoska jak i UKW, uwzględnione w rankingu publicznych uczelni akademickich PERSPEKTYWY, utrzymały swoje pozycje z 2020 r. Spośród uczelni niepublicznych swoją pozycję ponownie poprawiła WSG (awans o 6 miejsc), natomiast nieznacznie pogorszyły swoje lokaty KPSW (spadek o 1 miejsce) oraz BSW (spadek o 4 miejsca).

Najwięcej studentów w mieście kształciło się na UKW (6 760), Politechnice Bydgoskiej (5 897) oraz CM UMK (5 230).

Liczba studentów na bydgoskich uczelniach

Wyszczególnienie	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Studenci ogółem:	32 471	30 825	28 361	28 583
w tym cudzoziemcy	1 216	1 453	1 487	1 270
Słuchacze studiów podyplomowych	b.d.	3 895	4 808	2 085*

* Nie uzyskano informacji z Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy oraz Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Bydgoszczy.

Źródło: BDL GUS, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, uczelnie wyższe zlokalizowane na terenie Bydgoszczy

W roku akademickim 2021/2022 zauważalny jest wzrost liczby studentów podyplomowych w mieście. Na bydgoskich uczelniach uruchomiono szereg nowych kierunków studiów, w tym m.in.: prawo, cyberdemokrację i studia nad rozwojem, zarządzanie zdrowiem i wellness, pedagogikę medialną z nowoczesnymi technologiami w edukacji, fizyczne podstawy radioterapii i diagnostyki obrazowej, neurologopedię z elementami neurogeriatrii, inżynierię farmaceutyczną, psychologię zwierząt towarzyszących.

W 2021 r. został opracowany **Program rozwoju edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030**, który stanowi kontynuację zakończonej w 2020 roku „Strategii rozwoju edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. Celem programu jest poprawa dobrostanu psychicznego i fizycznego wśród wszystkich uczestników procesu edukacyjnego. W programie wskazano trzy cele operacyjne:

1. Świadczenia oferty edukacyjnej dostosowanej do wymagań nowoczesnego rynku pracy, technologii i gospodarki.
2. Wsparcie rozwoju świadomego społeczeństwa obywatelskiego opartego na poszanowaniu środowiska naturalnego, współpracy międzynarodowej i pomocy potrzebującym.
3. Zwiększenie poziomu dobrostanu psychofizycznego uczniów, nauczycieli i pracowników systemu edukacji.

1. Świadczenia oferty edukacyjnej dostosowanej do wymagań nowoczesnego rynku pracy, technologii i gospodarki.

Podejmowano działania, które pozwolą młodemu człowiekowi świadomie zaplanować swoją drogę edukacyjno-zawodową poprzez kontakt z doradcami, ale także poprzez dostosowanie ofert kształcenia szkół oraz kształcenia osób dorosłych zarówno w systemie szkolnym, jak i pozaszkolnym, umożliwią kontynuację nauki na kierunkach wzmacniających konkurencyjność na rynku pracy, których ukończenie zwiększa prawdopodobieństwo zatrudnienia lub podjęcia własnej działalności gospodarczej.

Cel ten realizowano w 2021 r. poprzez współpracę z podmiotami zewnętrznymi:

- staże wakacyjne – m.in. uczniowie Zespołu Szkół Budowlanych odbywali staże w Biurze Projektowym DELTA, Pracowni Projektowej DYRLA, Castorama Polska Sp. z o.o., Geogrot, Łukuć Nieruchomości, Kubit Bydgoskie Centrum Geodezji, UniGlob Sp. z o.o., Anita Studio, Bohemet SA, Pracowni Konserwacji Zabytków, Jeźbud FHU; uczniowie Zespołu Szkół Chemicznych – Nitrochem, Studio Graf–Foto, Hotel Campanile, Crisp Malt,
- praktyki zawodowe – uczniowie Zespołu Szkół Budowlanych realizowali praktyki w EBUD-Przemysłówka Sp. z o.o., BYDGOSTA Sp. z o.o., Biuro Projektowe DELTA, Autorska Pracownia Projektowa PROJEKTYKA, Castorama Polska Sp. z o.o., Baumat SA, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., FORT Polska Sp. z o.o.; uczniowie Zespołu Szkół Chemicznych – Wydawnictwo „Kreska”, GRAFPOL, SOPUR, Hotel City, Hotel Campanile,
- dodatkowe zajęcia dla uczniów klas patronackich np. Wydawnictwo „Kreska”,
- stypendia firm patronackich dla najlepszych uczniów np. GRAFPOL – Zespół Szkół Chemicznych.

Pracodawcy zostali włączeni w proces kształcenia kadr, we wspólne przygotowanie programów i realizację kształcenia praktycznego.

Wsparciem na rzecz współpracy placówek oświatowych z firmami są programy unijne m.in.:

- „*Dzisiaj staż jutro praca*” – program obejmuje staże i praktyki u pracodawców. Grupę docelową stanowią uczniowie uczący się w 67 zawodach z 14 bydgoskich placówek prowadzących kształcenie zawodowe.
- „*Akcja - kwalifikacja 2*” – uczestniczy 14 szkół prowadzących kształcenie zawodowe – zajęcia dodatkowe, kursy i szkolenia dla uczniów, studia podyplomowe, kursy i szkolenia dla nauczycieli, staże dla uczniów i nauczycieli, doradztwo zawodowe, zakup pomocy dydaktycznych do pracowni zawodowych.
- „*Akcja - kwalifikacja 3*” – współpraca szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wsparciem objęto 1 760 uczniów i 110 nauczycieli z 23 szkół w 13 zespołach szkół zawodowych.
- „*Akcja - kwalifikacja 4*” – kompleksowa współpraca 23 szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Udział uczniów w specjalistycznych kursach i szkoleniach, zajęciach dodatkowych rozwijających kompetencje matematyczne i przygotowujących do egzaminów zawodowych, ukierunkowanych na podniesienie kompetencji, zdobycie kwalifikacji zawodowych i ułatwienie wejścia na rynek pracy oraz doradztwie edukacyjno-zawodowym.
- „*Poszerzamy granice w matematyce*” – projekt ponadnarodowy, uwzględniający doświadczenia z realizacji warsztatów w projekcie „Edu(R)ewolucja”, który jest skierowany do nauczycieli matematyki bydgoskich szkół podstawowych w zakresie wypracowania metod i sposobów nauczania matematyki w oparciu o praktyki holenderskiego partnera. Szczególna uwaga została zwrócona m.in. na relacje, organizację pracy zespołowej w trakcie rozwiązywania problemu matematycznego. W ramach planowanych działań odbyły się wizyty studyjne, warsztaty, seminaria, opracowano poradnik metodyczny wraz z materiałami do prowadzenia zajęć.
- „*Moje E - Nauczanie. Kre@tywne edukacja cyfrowa*” – wsparcie dla szkół – projekt edukacji cyfrowej skierowany do dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych, w ramach którego prowadzone są szkolenia z doskonalenia kompetencji cyfrowych.
- „*Zadanie planowanie*” – celem projektu jest poprawa efektywności i jakości kształcenia w zakresie doradztwa zawodowego związanego z wyborem dalszych kierunków kształcenia i uwzględniającego potrzeby rynku pracy w 28 szkołach podstawowych, poprzez realizację zajęć dla 3 093 uczniów (głównie uczniowie klas 7 i 8) oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji 66 nauczycieli-doradców. Uczniowie biorą

udział w zajęciach indywidualnych oraz warsztatach grupowych w zakresie doradztwa zawodowego, natomiast nauczyciele – udział w szkoleniach i studiach podyplomowych.

- „*Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą w Bydgoszczy*” – projekt pilotażowy, którego celem jest poprawa dostępności usług edukacyjnych dla dzieci/uczniów/słuchaczy ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rolę tę spełniać ma Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 przy ul. Granicznej. Wsparciem objęte są 2 przedszkola i 6 szkół.

W 2021 r. kontynuowano realizację **Miejskiego Programu Wspierania Ucznia Zdolnego „Zdolni znad Brdy”**, który składa się z kilku elementów, w tym z działań skierowanych do nauczycieli, rodziców i uczniów, m.in.: Granty Rozwoju Zdolności, Granty Fabryka Szans, udział w kołach naukowych prowadzonych przez bydgoskie uczelnie. Odbyły się konferencje naukowe, wykłady, warsztaty, zajęcia na uczelni oraz obóz naukowy dla uczniów zdolnych, z których łącznie skorzystało ok. 960 uczniów z bydgoskich szkół. Prowadzący warsztaty, konferencje, wykłady, to 23 uczniów i 26 wykładowców, pedagogów, psychologów oraz innych specjalistów. Przyznane zostały nagrody dla uczniów oraz ich nauczycieli za szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach przedmiotowych w roku szkolnym 2020/2021 – otrzymało je 66 uczniów i 41 nauczycieli z 19 szkół. W ramach programu zrealizowano m.in.:

- cykl konferencji naukowych prowadzonych przez zdolnych uczniów, laureatów i finalistów konkursów i olimpiad przedmiotowych oraz przez nauczycieli, wykładowców - pasjonatów, *Forum Olimpijczyków – Laboratorium Zdolności* (łącznie dla 380 uczniów),
- warsztaty wsparcia psychologicznego dla uczniów zdolnych z cyklu *Poradnia Rozwoju Zdolności* (łącznie dla 275 uczniów), prowadzone przez pedagogów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 np. „Trening twórczości”, „Jak uczyć się efektywniej – ćwiczenia rozwijające twórcze myślenie”, „Trening antystresowy dla uczniów zdolnych”, „Jak efektywnie radzić sobie ze stresem?”,
- warsztaty poszerzające wiedzę uczniów zdolnych z cyklu *Poszerzanie Horyzontów Myślowych* (łącznie dla 230 uczniów) - warsztaty online: „Internet: szanse i zagrożenia”,
- warsztaty z cyklu *Zdolny uczeń na uczelni* (łącznie dla 42 uczniów): zajęcia laboratoryjne „Podstawy izolacji mikroorganizmów oraz ich identyfikacji metodami tradycyjnymi i molekularnymi” – laboratoria Pracowni Mykologii Molekularnej, Fitopatologii i Entomologii na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Politechniki Bydgoskiej, „Rozwój dronów i ich zastosowań we współczesnej gospodarce” oraz „Wspomaganie projektowania z zastosowaniem oprogramowania CAD Autodesk Fusion 360”,
- warsztaty poszerzające wiedzę, przygotowujące do matury i olimpiady z biologii dla uczniów zdolnych, podczas realizacji obozu naukowego (łącznie dla 15 uczniów),
- warsztaty wsparcia dla rodziców z cyklu *Niezwykły umysł a funkcjonowanie w rodzinie* (dla 320 rodziców/opiekunów): „Psychoneuroimmunologia – jak poprzez psychikę budować odporność na co dzień?”, „A jaką super moc ma Twoje dziecko? Jak znajomość stylu poznawczego i stylu działania dziecka może wesprzeć komunikację w rodzinie?”, „Pozytywna komunikacja”, „Instrukcja obsługi emocji - czyli niesamowita podróż po uczuciach”, „Komunikacja bez przemocy - czyli o rozmowach, które budują relacje”.

Dodatkowo realizowano projekt „Bydgoska Liga Debat”, w którym udział brało 8 zgłoszonych szkół.

Młodzież stanowiąca przyszłe kadry dla gospodarki była **zachęcana do zainteresowania się techniką**, m.in. poprzez Bydgoski Festiwal Nauki, organizowany przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Politechnikę Bydgoską, Collegium Medicum UMK, Wyższą Szkołę Gospodarki i Bydgoską Szkołę Wyższą. Maksymą Festiwalu jest hasło: „Złap bakcyła nauki”. Bydgoski Festiwal Nauki to zajęcia dla studentów, nauczycieli, dzieci w wieku szkolnym, seniorów i najmłodszych. Festiwal odbył się w formie online i przyciągnął ponad 14 000 odbiorców filmów popularnonaukowych zamieszczonych w Internecie (40 ogólnodostępnych materiałów filmowych, zawierających wykłady, warsztaty i prelekcje).

2. Wsparcie rozwoju świadomego społeczeństwa obywatelskiego opartego na poszanowaniu środowiska naturalnego, współpracy międzynarodowej i pomocy potrzebującym.

W 2021 r. wspierano przedsięwzięcia o charakterze kulturalnym, edukacyjnym, czy wzmacniającym aktywność społeczną młodzieży. Prowadzono działania na rzecz aktywności samorządów uczniowskich i wychowania w duchu tolerancji i demokracji, poszanowania wartości społeczeństwa obywatelskiego, m.in.:

- Kontynuowano miejski projekt „Szkoła Otwarta i Tolerancyjna”, którego celem jest podjęcie działań przez bydgoskie szkoły, promujących postawę tolerancji i otwartości na ludzi, bez względu na rasę, pochodzenie, wygląd, poglądy, wyznanie oraz status społeczny i materialny. Program obejmuje liczne przedsięwzięcia, m.in.:
  - akcje: „Mapa Tolerancji II”, „Zegar Nie–tolerancji”, Bydgoski Hayde Park, Długopisowy Przyjaciel, Klub Filmowy „Miasto gniewu”, Rada Yedi, Tolerancyjna Lista Przebojów,
  - konkursy i gry miejskie: Gra miejska Open Your Mind, Bydgoszcz Miastem Otwartym, Tolerancja Oczami Dziecka, Tropiciele, Gramy w zielone, Mapa Tolerancji I, Renesans Naszych Czasów, Wielki Turniej, Wszyscy Ludzie są Równi.

W 2021 r. zorganizowano trzy eventy oraz 7 konkursów, w których nagrodzonych zostało 25 uczniów.

- **Młodzieżowa Rada Miasta Bydgoszczy** – do jej zadań należy upowszechnianie idei samorządności wśród młodzieży, kształtowanie postaw obywatelskich i zachęcanie do aktywnego włączenia się w życie lokalnej społeczności. W 2021 r. Rada organizowała debaty i konkursy online, wspierała inicjatywy uczniów i udzielała patronatów. Przedstawiciele MRMB uczestniczyli w Radach ds. Partycypacji Społecznej i Równego Traktowania, Kapitułach Bydgoskich Autografów i Dębów Honorowych oraz komisjach eksperckich dotyczących Hali Targowej oraz Parku Ludowego im. W. Witosa. W grudniu 2021 r. rozpoczęła się nowa kadencja Rady. W jej skład wybrano 31 nowych, młodych radnych spośród uczniów bydgoskich szkół ponadpodstawowych.

Wśród innych przedsięwzięć kształtujących postawy obywatelskie wymienić można działania w zakresie edukacji kulturalnej prowadzone w ramach statutowej działalności przez młodzieżowe domy kultury i Pałac Młodzieży oraz przez szkolne koła zainteresowań.

Bydgoskie Granty Oświatowe stanowią formę wsparcia finansowego dla inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych wyróżniających się innowacyjnością, nowatorstwem i oryginalnością, podejmowanych przez szkoły i placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Miasto Bydgoszcz. Przyznawane w drodze konkursu na dany rok kalendarzowy, przeznaczone są na realizację adresowanych do dzieci i młodzieży ponadstandardowych projektów edukacyjnych oraz animacyjnych o charakterze naukowym, artystycznym, rekreacyjnym i integracyjnym. Podejmowane w celu zapewnienia warunków do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, poszerzają i urozmaicają ofertę edukacyjną szkół i placówek oświatowych stanowiąc propozycję zagospodarowania czasu wolnego oraz płaszczyznę rozwijania pasji i zainteresowań dzieci i młodzieży. W 2021 r. przyznano granty 18 jednostkom oświatowym na realizację 28 projektów. W ramach BGO placówki zorganizowały różnorodne przedsięwzięcia w zakresie nauki, kultury i sztuki, integracji środowiskowej i rekreacji. Przeprowadzono konkursy i olimpiady przedmiotowe, warsztaty specjalistyczne, prelekcje, dyskusje, biesiady, gry terenowe, koncerty, imprezy mające wymiar integracyjny od poziomu szkoły do przedsięwzięć o zasięgu miejskim, regionalnym, ogólnokrajowym. Dofinansowano działalność zespołów artystycznych wokalnych, tanecznych, instrumentalnych, organizację przedsięwzięć promujących aktywność, twórcze i artystyczne osiągnięcia dzieci i młodzieży, przeprowadzono autorskie programy zajęć z dziećmi i młodzieżą. Łącznie, w zajęciach objętych dofinansowaniem BGO w 2021 r. brało udział 17 245 uczestników.

Miasto wsparło rozwój chórów szkolnych realizujących projekt **Akademia Chóralna – Śpiewająca Polska**. Projekt realizowany jest przez Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu, przy finansowym wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 2021 r. realizowało go 9 zespołów chóralnych w 8 placówkach oświatowych.

Przy Pałacu Młodzieży funkcjonuje **Młodzieżowe radio internetowe OMG RADIO** działając w przestrzeni Internetu. Radio prowadzone jest przez młodzież już od ośmiu lat. Realizuje autorskie audycje radiowe oraz prowadzi akcje informacyjne wspierając politykę edukacyjną, kulturalną i sportową, skierowaną do bydgoskiej młodzieży. W 2021 r. zrealizowało ponad 600 młodzieżowych audycji dotyczących tematów interesujących młodzież, promujących zdrowy styl życia m.in. zachowania w czasie pandemii, akcję szczepień, potrzebę zadbania o seniorów oraz wzorce i normy współżycia społecznego. Radio realizowało również nagrania dla recytatorów, zespołów, solistów, wokalistów lub instrumentalistów. Było jednym z organizatorów konferencji pt. „(Po) pandemiczna rzeczywistość – wyzwania i rozwiązania w edukacji” przeznaczonej dla uczniów, nauczycieli, dyrektorów i rodziców. Udzielało pomocy organizacyjnej przy projekcie „Bajka improwizowana” oraz było partnerem imprez Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, Związku Harcerstwa Polskiego, a także szkół średnich Bydgoszczy. W 2021 r. OMG Radio liczyło 52 osoby.

Celem **Młodzieżowego Centrum Informacji i Rozwoju (MCIiR)**, działającego przy Pałacu Młodzieży, jest prezentowanie pozytywnego wizerunku Bydgoszczy wśród młodzieży, jako miejsca atrakcyjnego do podejmowania wszelkiej aktywności, w tym kontynuowania nauki. W 2021 r. MCIiR prowadziło różnorodne działania m.in.: rekrutację nowej grupy wolontariuszy „ambasadorów Bydgoszczy”, szkolenia, zajęcia integracyjne dla wolontariuszy, koordynację pracy młodzieży, prowadzenie akcji dla medyków oraz seniorów, organizację Bydgoskiego Uniwersytetu Otwartego i Dnia Pamięci. Ponadto, promowało swoje działania oraz Młodzieżowej Rady Miasta Bydgoszczy i innych podmiotów np. szkół wyższych, których działalność jest skierowana do młodzieży.

3. Zwiększenie poziomu dobrostanu psychofizycznego uczniów, nauczycieli i pracowników systemu edukacji

Cel ten realizowano poprzez wspieranie działań i programów profilaktycznych, w tym zapewnienie dostępu do oferty psychologicznej i psychoterapeutycznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli, realizację programu wyposażenia i doposażenia szkół i placówek, zarówno gabinetów przedmiotowych, świetlic, bibliotek, placów zabaw, jak i wewnątrzszkolnej sieci internetowej.

W 2021 r. w zakresie bazy materialnej placówek oświatowych m.in.:

- zrealizowano następujące przedsięwzięcia:
  - dostosowanie Zespołu Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich do wymogów p.poż. (budynek główny szkoły wraz z aulą oraz budynek sali gimnastycznej),
  - modernizację boiska wielofunkcyjnego oraz budowę hali sportowej przy I Liceum Ogólnokształcącym,
  - kreatywne podwórko przy Szkole Podstawowej nr 46 w ramach Programu BBO – wykonano nową nawierzchnię z kostki brukowej,
  - budowę skateparku, modernizację trybun przy ul. Piwnika Ponurego – Zespół Szkół nr 5 Mistrzostwa Sportowego,
  - w ramach rozbudowy, modernizacji i wyposażenia gabinetów dydaktycznych oraz bibliotek zakupiono dla 5 placówek oświatowych meble do sal lekcyjnych, pomoce dydaktyczne, szafki i inne wyposażenie specjalnie przystosowane do przechowywania specjalistycznego sprzętu do nauki zawodu w pracowniach zawodowych, szafki uczniowskie do szatni szkolnej oraz wymieniono drzwi zewnętrzne i założono instalację alarmową do nowej biblioteki,

- opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej termomodernizacji budynków: Przedszkola nr 59 i 70; Szkoły Podstawowej nr 4, 20, 27, 28, 41, 46 i 60; Zespołu Szkół Spożywczych, MDK nr 5,
- wykonanie robót wykończeniowych auli w VI Liceum Ogólnokształcącym,
- w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 dla 6 przedszkoli i 8 szkół zakupiono książki oraz wyposażenie bibliotek szkolnych,
- w ramach realizacji rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych „Aktywna tablica” zakupiono nowoczesne pomoce dydaktyczne (15 monitorów dotykowych interaktywnych, 5 laptopów) dla 4 liceów i 2 szkół branżowych,
- w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” przeprowadzono remont pomieszczeń kuchennych w Szkole Podstawowej nr 34 oraz zakupiono wyposażenia do remontowanej kuchni.
- w trakcie realizacji pozostają inwestycje:
  - termomodernizacja Przedszkola przy Szkole Podstawowej nr 34; Przedszkola nr 4, 16, 19 i 22; VII Liceum Ogólnokształcącego,
  - opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej termomodernizacji budynków: Przedszkola nr 34 i 66; Zespołu Szkół nr 5 i 29; Zespołu Szkół Elektronicznych – szkoła i internat; Zespołu Szkół Chemicznych; Zespołu Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych; MDK nr 2, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
  - wykonanie dokumentacji projektowych oraz prace inwestycyjne w: Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3; Szkole Podstawowej nr 16 i 63; Zespole Szkół nr 19 i Zespole Szkół nr 29 - Ośrodek dla Dzieci z Autyzmem; V Liceum Ogólnokształcącym, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1,
  - przebudowa budynku przy ul. Fredry 3 na potrzeby XIII Liceum Ogólnokształcącego,
  - adaptacja budynku przy ul. Kościuszki 37a na Centrum Teatrów Alternatywnych i Edukacji Kulturowej oraz na potrzeby przedszkola.

Ponadto realizowano projekty ze wsparciem środków unijnych w celu poprawy warunków kształcenia, m.in.:

- modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w Zespole Szkół Handlowych, w Zespole Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych oraz w Zespole Szkół Samochodowych,
- „Edu(R)Ewolucja” – projekt realizowany był w 25 szkołach podstawowych oraz w Miejskim Ośrodku Edukacji Nauczycieli. Celem projektu była poprawa efektywności i jakości kształcenia w szkołach podstawowych, przeprowadzenie zajęć dla uczniów oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli. W ramach projektu doposażono pracownie w pomoce dydaktyczne i sprzęt informatyczny,
- „Edu(R)Ewolucja 2” – celem projektu była poprawa efektywności i jakości kształcenia w szkołach ponadpodstawowych, przeprowadzenie zajęć dla uczniów oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli. W 2021 r. projekt realizowany był w 14 liceach ogólnokształcących i Miejskim Ośrodku Edukacji Nauczycieli. Podłączono 7 szkół do sieci LAN, dokonano adaptacji pracowni chemicznej w IX LO oraz doposażono pracownie w pomoce dydaktyczne,
- „Edu(R)Ewolucja 3” – projekt był realizowany w 21 jednostkach oświatowych, gdzie zorganizowano szkolenia dla nauczycieli z zakresu robotyki i programowania,
- „Akademia Przedszkolaka IV” – projekt był realizowany w 2 przedszkolach funkcjonujących w zespołach szkół. Zorganizowano szkolenia dla nauczycieli oraz wyposażono w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji zajęć,
- „Lokalny Ośrodek Wiedzy i Edukacji w Bydgoszczy” – projekt był realizowany w 1 szkole ponadpodstawowej, gdzie prowadzono kursy i zajęcia z podnoszenia kompetencji m.in. w obszarze językowym, informatycznym i społecznym. Celem projektu było przeprowadzenie diagnozy potrzeb w zakresie aktywności edukacyjnej i rozwoju kompetencji kluczowych dla osób dorosłych w społeczności lokalnej,

- „Ścieżki współpracy - wsparcie dla podmiotów wdrażających współpracę międzynarodową” – projekt realizowany był przez Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli, którego celem było wypracowanie nowych metod i sposobów nauczania matematyki. Opracowano grę miejską, realizowano wizyty studyjne oraz szkolenia nauczycieli,
- „PO WER” – projektem objęte zostało 16 placówek oświatowych, tj. 2 przedszkola, 3 szkoły podstawowe oraz 11 szkół ponadpodstawowych. Celem projektu był rozwój kompetencji zawodowych, poprawa jakości pracy placówek, podwyższenie umiejętności językowych i jakości nauczania,
- „ERASMUS+” – projekt był realizowany w 12 jednostkach oświatowych, tj. w 1 przedszkolu, 2 szkołach podstawowych i 9 szkołach ponadpodstawowych. Celem projektu było przeprowadzenie kursów i szkoleń pracowników, rozwijanie i wzmocnienie kompetencji zawodowych nauczycieli oraz zdobywanie przez uczniów zawodu i podwyższenie umiejętności językowych.

Miasto wspiera rozwój bydgoskich uczelni akademickich w formie dotacji, przyznawania nagród i stypendiów naukowych, nagród Prezydenta Miasta dla naukowców, którzy zostali nominowani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na profesora zwyczajnego, Nagród Prezydenta Miasta Bydgoszczy za pracę inżynierską, licencjacką, magisterską lub doktorską związaną z Bydgoszczą. W 2021 r. przyznano:

- nagrody naukowe Prezydenta Miasta:
  - w dziedzinie nauk ścisłych, medycznych i nauk o zdrowiu dla zespołu naukowego Politechniki Bydgoskiej,
  - w dziedzinie nauk humanistycznych, społecznych i sztuki dla adiunkta Politechniki Bydgoskiej,
- 2 stypendia naukowe dla wybitnych młodych naukowców z Politechniki Bydgoskiej i Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika,
- 2 stypendia dla wyróżniających się studentów z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego i Akademii Muzycznej,
- po trzy nagrody w kategorii prace magisterskie i doktorskie oraz po trzy nagrody w kategorii prace inżynierskie i licencjackie związane z Bydgoszczą,
- stypendium dla studenta Politechniki Bydgoskiej,
- wsparcie na rozwój bydgoskich uczelni publicznych dla:
  - Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego – na promocję Bydgoskiego Festiwalu Nauki, na zakup materiałów i narzędzi ogrodniczych do utrzymania i ochrony kolekcji roślin oraz wzbogacenia i konserwacji infrastruktury Ogrodu Botanicznego, na zakup sprzętu komputerowego do pracowni multimedialnej,
  - Politechniki Bydgoskiej – na doposażenie w sprzęt informatyczny,
  - Akademii Muzycznej – na zakup instrumentarium i akcesoriów oraz sprzętu informatycznego, multimedialnego i audiowizualnego,
  - Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika - na doposażenie sal ćwiczeniowych Katedry Transplantologii i Chirurgii Ogólnej, Katedry Geriatrii, Centrum Symulacji Medycznych, Katedry Patofizjologii oraz Katedry Botaniki.

W 2021 r. pracowano nad przygotowaniem porozumienia pomiędzy Miastem, a bydgoskimi publicznymi uczelniami wyższymi (Akademią Muzyczną, Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, Politechniką Bydgoską) na rzecz realizacji inicjatywy pn. „Akademicka Bydgoszcz”.

Z dniem 1.09.2021 r. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich funkcjonuje, jako **Politechnika Bydgoska**. Poprzez zmianę nazwy podkreślono techniczny rodowód i charakter uczelni. Planowane jest sukcesywne poszerzanie oferty dydaktycznej w ścisłej współpracy z otoczeniem biznesowo-gospodarczym w odpowiedzi na potrzeby zmieniającego się rynku pracy dla inżynierów. Wzmacniane będą kierunki realizowane z praktykami z regionu i całej Polski. Uczelnia chce rozwijać współpracę międzynarodową, w planach jest m.in. utworzenie kierunku dla studentów z krajów azjatyckich. Równolegle rozwija się również

infrastruktura naukowo-dydaktyczna Politechniki. Obecnie na terenie fordońskiego kampusu trwa budowa nowego budynku dydaktycznego – na powierzchni 4 700 m² znajdują się nowoczesnie wyposażone sale dydaktyczne, laboratoria oraz wielofunkcyjna aula dla blisko 600 osób. W 2021 r. Miasto przekazało w formie darowizny na rzecz Politechniki Bydgoskiej nieruchomość gruntową położoną przy ul. Aleje Prof. Sylwestra Kaliskiego i ul. Akademickiej. Umożliwi to budowę Akademickiego Centrum Sportu, w którym znajdują się wielofunkcyjne boiska, siłownia, ścianki wspinaczkowe, sale do fitnessu, tańca czy rehabilitacji.

Akademia Muzyczna w 2021 r. ogłosiła postępowanie przetargowe na budowę **nowego kampusu**. Inwestycja jest konsekwentnie wspierana przez Miasto. Uczelni przekazany został niezbędny grunt, uchwalono zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i trwają przygotowania do budowy nowego układu ulic i przystanków obsługującego kampus. Nowoczesny kampus powstanie w ciągu 4 lat na terenach o powierzchni 3 ha pomiędzy ulicami Kamienną i Chodkiewicza. Będzie to nowy ośmiokondygnacyjny gmach, który pomieści m.in. cztery sale koncertowe – symfoniczną, kameralną, teatralno-operową i organową, a także sale dydaktyczne i dom studenta. Inwestycja ta to szansa dla bydgoskiej uczelni na zwiększenie zakresu prowadzonej działalności, poprawy jakości nauczania i stworzenie możliwości wyrównania szans edukacyjnych w stosunku do innych ośrodków akademickich w Polsce. Ponadto uczelnia będzie mogła również zwiększyć liczbę studentów, w tym również studentów zagranicznych.

Rada Miasta Bydgoszczy w 2021 r. podjęła uchwałę umożliwiającą Wyższej Szkole Nauk o Zdrowiu nabycie nieruchomości przy ul. Jagiellońskiej 2. Uczelnia jest właścicielem nieruchomości sąsiedniej przy ul. Jagiellońskiej 4 i nabycie nieruchomości znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie pozwoli na rozwinięcie infrastruktury Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu, a tym samym pozwoli na rozbudowanie oferty edukacyjnej ukierunkowanej na potrzeby rynku pracy, gwarantującej studentom jak najlepsze warunki lokalowe.

W 2021 r. Rada Miasta Bydgoszczy sprzeciwiała się planowanym zmianom w systemie oświaty zwiększającym uprawnienia przysługujące organom nadzoru pedagogicznego, niezgodnym z konstytucyjną zasadą pomocniczości – szanującą podmiotowość obywateli i ich wspólnot.

2030)STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia.

II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców.

Aktywność społeczna

Otwarci i zaangażowani mieszkańcy stanowią istotny potencjał dla rozwoju Bydgoszczy. Miasto dąży do rozwijania swojej współpracy z organizacjami pozarządowymi, ruchami obywatelskimi oraz grupami formalnymi i nieformalnymi działającymi w mieście. W 2021 r. Bydgoszcz współpracowała z organizacjami pozarządowymi w wielu obszarach życia – kultury, sportu, opieki społecznej oraz profilaktyki i zwalczania uzależnień, a także w zakresie zadań oświatowo-wychowawczych.

Liczba organizacji pozarządowych w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Organizacje pozarządowe, z tego:	1 083	1 144	1 170	1 215
Stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym	615	626	622	633
Stowarzyszenia zwykłe wpisane do ewidencji prowadzonej przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy	83	101	110	118
Fundacje	274	305	327	353
Odziały stowarzyszeń bez osobowości prawnej	111	112	111	111

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. spośród wszystkich organizacji pozarządowych działających w mieście, 84% stanowiły organizacje zarejestrowane od co najmniej 3 lat. Z ogółu organizacji stowarzyszenia zarejestrowane w KRS stanowiły ponad połowę.

Organizacje pożytku publicznego mają możliwość otrzymywania 1% podatku od osób fizycznych. Za 2020 r. 1% przekazano w 76,8% zeznań, zaś na organizacje bydgoskie w 10,7%. W sumie bydgoszczanie przekazali blisko 1,1 mln zł.

Podstawowym dokumentem regulującym współpracę organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest roczny **Program współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2021**. Określa on m.in. cele, zasady, formy oraz zakres współpracy samorządu z organizacjami, a także priorytetowe zadania publiczne. Główny cel Programu to umacnianie partnerskiej współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu działań zmierzających do rozwoju miasta i poprawy jakości życia mieszkańców. Przyjęte formy współpracy mogą mieć charakter pozafinansowy (działania informacyjne, organizacyjne, szkoleniowe i doradcze) oraz finansowy (zlecenie realizacji zadań publicznych w otwartych konkursach ofert poprzez powierzenie wykonania zadania lub wspieranie wykonywania zadania wraz z udzieleniem dofinansowania jego realizacji). Ponadto, na wniosek organizacji pozarządowej, samorząd może zlecić organizacji pozarządowej realizację zadania publicznego o charakterze lokalnym z pominięciem otwartego konkursu ofert w ramach tzw. małego grantu.

W ramach Programu w 2021 r. ogłoszone zostały konkursy na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarach: pomoc społeczna, edukacyjna opieka wychowawcza, turystyka, kultura fizyczna i sport (w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, polityka społeczna oraz wsparcie osób niepełnosprawnych.

Miasto Bydgoszcz w 2021 r. na realizację przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego zadań publicznych przeznaczyło kwotę w łącznej wysokości 28 240 848 zł,

w tym: 26 632 801 zł w trybie otwartych konkursów ofert, 204 960 zł tzw. „małych grantów”, natomiast 776 051 zł w ramach „inicjatywy lokalnej” (na realizację Programu „25/75”).

Zestawienie dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego z budżetu Miasta Bydgoszczy w latach 2018-2021 (w zł)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Wydatki ogółem	25 387 165	33 096 099	29 494 559	28 240 848
Pomoc społeczna	3 661 005	4 590 250	9 064 260	9 483 163
Ochrona i promocja zdrowia, w tym:	1 143 262	843 260	967 531	857 036
promocja zdrowia	224 202	228 840	197 370	200 000
profilaktyka uzależnień - przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii	918 660	614 420	770 161	657 036
Edukacyjna opieka wychowawcza	290 300	290 300	290 300	272 862
Turystyka	81 403	81 465	–	81 750
Kultura fizyczna i sport	16 822 180	19 147 289	15 105 623	14 130 267
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 039 274	2 548 100	1 692 000	1 800 000
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	45 000	50 000	65 444	80 000
Wymiar sprawiedliwości	422 343	438 075	448 140	448 140
Polityka społeczna	111 496	239 735	209 119	311 579
Inicjatywa lokalna	771 302	4 867 625	1 652 142	776 051
Liczba organizacji pozarządowych podejmujących zadania publiczne zlecone lub współfinansowane przez Miasto Bydgoszcz	223	218	130	162

Źródło: Biuro Aktywności Społecznej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2021” zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 25.05.2022 r.

W 2021 r. przygotowano i uchwalono Program na rok 2022. Dokument powstał w sposób partycypacyjny, tj. we współpracy z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w Bydgoszczy, został poddany konsultacjom społecznym oraz zaopiniowany przez Radę Działalności Pożytku Publicznego.

W 2021 r. Miasto Bydgoszcz zleciło opracowanie diagnozy III sektora w Bydgoszczy, co ma na celu m.in.:

- poznanie potrzeb bydgoskich organizacji pozarządowych i ocenę jakości współpracy z Miastem,
- analizę struktury i aktywności bydgoskich organizacji pozarządowych,
- poznanie źródeł pozyskiwania finansowania dla działalności organizacji.

Wyniki diagnozy będą stanowić podstawę do przygotowania nieobligatoryjnego **Wieloletniego programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i podmiotami pożytku publicznego**.

Wsparcie w zakresie współpracy Miasta z organizacjami stanowi również licząca 16 członków **Rada Działalności Pożytku Publicznego**, która w swojej już V kadencji prac zajmuje się m.in.:

- wyrażaniem opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy,

- udzielaniem pomocy i wyrażaniem opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy,
- wyrażaniem opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych, w tym zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy oraz w sprawach rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych.

W 2021 r. odbyło się 6 posiedzeń Rady, które ze względu na stan epidemii Covid-19 miały formę online, natomiast w każdy ostatni wtorek miesiąca przedstawiciel Rady pełnił dyżur w BCOPW. W ramach dyżurów zbierano również informacje na temat potrzeb i oczekiwań organizacji, dzielono się doświadczeniami w zakresie prowadzenia organizacji oraz informowano o możliwości pozyskiwania środków. Ponadto Rada we współpracy z Zespołem ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu przygotowała webinaria z zakresu: darowizny w NGO, Bydgoski Budżet Obywatelski, NGO a biznes (możliwości współdziałania).

W rozwijaniu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi istotną rolę odgrywa **Bydgoskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu „BCOPW Gdańska 5”**, będące miejscem spotkań i integracji wolontariuszy, partnerów oraz bydgoskich NGO. Centrum pośredniczy między podmiotami angażującymi wolontariuszy, a samymi wolontariuszami.

W 2021 r. w BCOPW odbyły się w sumie 884 wydarzenia (średnio 74 wydarzenia w miesiącu), w których łącznie uczestniczyło 8 860 osób. Zorganizowana liczba wydarzeń jest o 247 wyższa niż w poprzednim roku, co może świadczyć o przystosowaniu się organizacji do życia w cieniu epidemii, jednak niższa niż w 2020 r. liczba ich uczestników (o 405 osób) wskazuje na ostrożność mieszkańców. Wśród zorganizowanych wydarzeń było:

- 19 wystaw, w tym m.in.: fotografii „Detal kobiecy w architekturze bydgoskiej” Agaty Kornik (organizator: Stowarzyszenie FELIKS); obrazów Agnieszki Anioł pt. „Między słowem a obrazem” (organizator: Stowarzyszenie FELIKS); prac plastycznych np. „Kolaże rodzinne” (organizatorzy: Stowarzyszenie Działań Artystycznych, Klub Seniora „Fredry 3”),
- 34 spotkania/transmisje online, w tym m.in.: V Bydgoskie Forum Inicjatyw Pozarządowych pod hasłem „NGO w sieci”; 1% dla twojej organizacji! Jak zrobić to zgodnie z prawem?; Dzień położnych; cykl spotkań BCOPW Tworzą ludzie.

Do dnia 31 grudnia 2021 r. podpisano 139 umów współpracy z organizacjami pozarządowymi dotyczących różnych form korzystania z przestrzeni oraz zasobów BCOPW Gdańska 5.

W zakresie działalności wolontariackiej, przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy funkcjonuje grupa **Siła Wolontariuszy Miejskich Bydgoszcz**, zrzeszająca młodzież ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Młodzi ludzie są angażowani w obsługę imprez miejskich: sportowych, kulturalnych, rozrywkowych i innych, współorganizują eventy charytatywne, akcje społeczne, szkolą się i zdobywają pierwsze doświadczenia zawodowe oraz współpracują z organizacjami pozarządowymi. W związku z podejmowanymi aktywnościami wolontariusze miejscy otrzymują przydatne w poszukiwaniu pracy certyfikaty.

W roku szkolnym 2021/2022 Bydgoskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu oraz Miejski Ośrodek Edukacji i Nauczycieli oferowali również **wsparcie wolontariatu w szkołach**. Ofertę wsparcia skierowano zarówno do szkół, które rozpoczynały działalność w obszarze wolontariatu (chciały założyć koło/klub wolontariusza i zaplanować jego działania), jak i dla tych, które miały już doświadczenie, ale liczyły na inspirowane pomysły lub okazję do wymiany doświadczeń. W ramach pomocy oferowano następujące działania:

- bieżące wsparcie:
  - doradztwo indywidualne, tj. indywidualne konsultacje z pracownikami Zespołu ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu dla opiekunów początkujących oraz już działających klubów, którzy potrzebują wsparcia w konkretnych, bieżących sprawach (podpisanie porozumienia, wydanie zaświadczeń)

czenia, pomoc w znalezieniu oferty wolontariatu, odpowiedzi na pytania związane z organizacją wolontariatu, pomoc w nawiązaniu kontaktu z instytucjami prowadzącymi wolontariat młodzieżowy itp.), ale także dla tych, którzy chcieliby skorzystać z indywidualnego doradztwa w zakresie rozwoju wolontariatu w szkole;

- warsztaty, szkolenia, spotkania, tj. kursy znajdujące się w bieżącej ofercie BCOPW skierowane do organizatorów wolontariatu (nauczycielek i nauczycieli będących opiekunami szkolnych klubów wolontariatu, pracowników jednostek miejskich oraz przedstawicieli bydgoskich NGO-sów), spotkania o charakterze praktycznym prowadzone przez doświadczonych trenerów, praktyków i ekspertów z wykorzystaniem aktywnych metod; szkolenia dotyczyły m.in.: formalnych i prawnych aspektów prowadzenia wolontariatu, organizacji akcji wolontariackich, sposobów pracy z wolontariuszem, wymiany dobrych praktyk.
- program **„Inkubator Szkolnego Klubu Wolontariusza”** – skierowany do szkół, które chciały stworzyć szkolny klub wolontariusza lub rozwinąć go i poprawić jego działanie; w ramach programu oferowano:
  - 2-dniowe szkolenie dla przedstawicieli szkoły (opiekun wolontariatu + dyrektor),
  - spotkanie indywidualne z zespołem zaangażowanym w projekt wolontariatu w szkole z możliwością zaproszenia do szkoły eksperta/aktywnego wolontariusza na warsztaty dla uczniów,
  - 1 spotkanie ewaluacyjne dla opiekunów wolontariatu (1 osoba z każdej szkoły),
  - materiały pomocnicze (dzienniczki dla uczniów),
  - możliwość udziału w gali Bydgoski Wolontariusz Roku oraz innych wydarzeniach organizowanych przez Miasto.

Aby docenić zaangażowanie wolontariuszy w prace na rzecz potrzebujących oraz popularyzować pozytywne postawy i działania osób, które poświęcają bezinteresownie swój czas dla innych, corocznie (począwszy od 2003 r.) organizowany jest konkurs **„Bydgoski Wolontariusz Roku”**. Kapituła Konkursowa wyłania spośród zgłoszonych kandydatur zwycięzców w czterech kategoriach:

- wolontariat dziecięcy (do 14. roku życia),
- wolontariat młodzieżowy (od 15. do 25. roku życia),
- wolontariat dorosły (osoby, które ukończyły 25. rok życia),
- opiekun wolontariatu.

W 2021 r. przyznano następujące nagrody i wyróżnienia:

- wyróżnienia w kategorii wolontariat dziecięcy: Julia Dokurno, Julia Lange, Blanka Łukasik, Arina Repalowa – Stowarzyszenie T.1 Dance,
- wyróżnienia w kategorii wolontariat młodzieżowy: Joanna Chrośniak (Bursa Nr 1 im. M. Szułczyńskiej w Bydgoszczy), Aleksander Niemielewski (Zespół Szkół Mechanicznych nr 1), Jakub Dekowski (Stowarzyszenie Wspólnota Duchowa „Iskierki”), Gabriela Leszczyńska (Kujawsko-Pomorski Oddział Okręgowy PCK),
- w kategorii wolontariat dorosły: główna nagroda – Barbara Małecka (Chorągiew Kujawsko-Pomorska ZHP Hufiec Bydgoszcz); wyróżnienia – Jan Klatecki (Stowarzyszenie Wspólnota Duchowa „Iskierki”), Radosław Kuzmider (Stowarzyszenie Wspólnota Duchowa „Iskierki”), Zbigniew Pawelski (Stowarzyszenie Wspólnota Duchowa „Iskierki”),
- wyróżnienia w kategorii opiekun wolontariatu: Marzena Wojtynowska (Zespół Szkół Mechanicznych nr 1), Krystyna Klatecka (Stowarzyszenie Wspólnota Duchowa „Iskierki”).

W trakcie gali wręczenia tytułu Bydgoskich Wolontariuszy Roku, Medal Prezydenta Miasta Bydgoszczy otrzymała Maria Jolanta Matuszewska, wieloletnia pedagog szkolna, inicjatorka wolontariatu szkolnego, która szczególnie wspierała wychowawców klas. Pracowała przy opracowaniu programu „Wolontariat Miejski”. Maria Jolanta Matuszewska jest współinicjatorką konkursu „Bydgoski Wolontariusz Roku”. W latach 2013-2020 pełniła funkcję przewodniczącej Rady Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy.

Aktywność mieszkańców przejawia się również w organizacji imprez i wydarzeń inicjowanych przez obywateli. Imprezy organizowane w mieście obejmowały m.in.: wydarzenia sportowe, artystyczne i rozrywkowe.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba przedsięwzięć i wydarzeń organizowanych w mieście z inicjatywy obywateli	122	111	66	36

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bydgoszczy

W związku z ograniczeniami związanymi z zapobieganiem rozprzestrzeniania się epidemii Covid-19 liczba zorganizowanych wydarzeń była znacząco niższa niż przed pandemią, w 2021 r. odbyło się ich o prawie 68% mniej niż w 2019 r.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne.

Zasada równości to jedna z podstawowych zasad zapisanych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. W Bydgoszczy aktywnie realizowane są działania mające na celu budowanie postaw tolerancji, równości i akceptacji społecznej. Podejmowane są liczne kroki i inicjatywy mające na celu wdrożenie polityki równego traktowania z uwzględnieniem wszystkich przesłanek.

Od 2019 r. działa **Bydgoska Rada ds. Równego Traktowania**, która jest organem monitorująco-doradczym Prezydenta w zakresie przeciwdziałania wszelkim przejawom nietolerancji. W skład Rady wchodzi 26 osób będących przedstawicielami także organizacji pozarządowych. Do zadań Rady należy m.in. monitorowanie i analizowanie zjawisk dyskryminacji oraz formułowanie rekomendacji, edukowanie oraz promowanie idei i postaw równego traktowania, a także opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miasta Bydgoszczy. W 2021 r. odbyły się 4 posiedzenia Rady, natomiast w każdy pierwszy wtorek miesiąca w Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu odbywał się dyżur Rady, pełniony online z uwagi na epidemię. Dyżury były skierowane do wszystkich osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w sytuacjach związanych z naruszeniem zasad równego traktowania, jak również mieszkańców, którzy chcieli porozmawiać lub zasięgnąć porady.

Jednym z istotniejszych zadań Rady jest wypracowanie **Programu na rzecz równego traktowania mieszkańców Bydgoszczy**. W 2021 r. zrealizowano pierwszy etap prac nad programem, opracowana została diagnoza sytuacji grup narażonych na wykluczenie, w oparciu o którą powstaną ogólne założenia i kierunki programu. Będą one podstawą do prac nad drugim etapem – operacyjnymi rekomendacjami dla Miasta. Trzeci, ostatni etap prac, będzie obejmował konsultacje społeczne i próbę weryfikacji wypracowanych założeń. W Diagnozie sytuacji grup narażonych na wykluczenie oraz kierunki działań w zakresie polityki równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy wskazano m.in.:

- potrzeby i problemy grup narażonych na dyskryminację w Bydgoszczy,
- analizę dokumentów strategicznych w kontekście równego traktowania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- 58 kierunków działań w zakresie polityki równego traktowania w Bydgoszczy zgrupowanych według czterech obszarów funkcjonowania miasta, tj.: sprawne i efektywne zarządzanie miastem; aktywni, otwarci i kompetentni obywatele; przyjazne warunki życia – zdrowie, sport, kultura, bezpieczeństwo, mieszkania – dostępność, infrastruktura publiczna.

Bydgoszcz włącza się również w międzynarodowe inicjatywy na rzecz równości. W styczniu 2021 r. Prezydent Bydgoszczy podpisał **Kartę Różnorodności**. Jest ona zobowiązaniem do wprowadzenia zakazu dyskryminacji w Urzędzie Miasta Bydgoszczy oraz do działań na rzecz tworzenia i promocji różnorodności. Wyraża gotowość do zaangażowania wszystkich osób zatrudnionych oraz partnerów biznesowych i społecznych w te działania. Natomiast w październiku 2021 r. Bydgoszcz, podobnie jak 15 innych polskich miast, została sygnatariuszem **Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym**. Karta została opracowana przez Komisję Stałą ds. Równouprawnienia (CEMR), działającą w ramach Rady Gmin i Regionów Europy. Zainicjowano ją w 2006 r., zaś przyjęło ją już ponad 1 850 samorządów lokalnych i regionalnych z 36 krajów europejskich. W uroczystości podpisania, która odbyła się w Poznaniu, udział wzięli m.in. Europejska Komisarz ds. Równości Helena Dalii, Sekretarz Generalny CEMR Frederic Vallier, zaś Miasto Bydgoszcz reprezentował DPa zastępczyni prezydenta Iwona Waszkiewicz będąca jednocześnie

Przewodniczącą Bydgoskiej Rady ds. Równego Traktowania. Podpisując Kartę, podmioty lokalne i regionalne podejmują silne i formalne zobowiązanie publiczne do przestrzegania zasady równości oraz wdrażania polityki i konkretnych działań we współpracy z instytucjami i organizacjami na swoim terytorium. Sygnatariusze Karty zobowiązali się do podjęcia następujących kroków w celu wdrożenia jej postanowień:

- w rozsądnym terminie (nie dłuższym niż dwa lata) od daty jej podpisania, opracowania i przyjęcia Planu Działań na rzecz Równości, a następnie jego wdrażanie,
- określenia celów, priorytetów, harmonogramu, środków oraz zasobów w ramach Planu Działań na rzecz Równości, które planuje się uruchomić, aby wprowadzić w życie Kartę i jej zobowiązania,
- jeśli Sygnatariusz posiada już Plan Działań na rzecz Równości, dokona jego przeglądu, aby upewnić się, że odnosi się on do wszystkich istotnych kwestii wynikających z Karty,
- przeprowadzenia konsultacji przed przyjęciem Planu Działań na rzecz Równości, a po jego przyjęciu szerokiego rozpowszechniania,
- regularnego publicznego informowania o postępach we wdrażaniu Planu,
- weryfikowania Planu Działań na rzecz Równości, jeśli wymagać tego będą okoliczności,
- współpracy w ramach ewaluacji wdrażania Karty.

Od kilku lat w bydgoskich szkołach działa **program „Szkoła Otwarta i Tolerancyjna”**, który ma na celu stworzenie wspólnej platformy działań dla bydgoskich uczniów oraz promowanie postaw tolerancji i otwartości na ludzi. W 2021 r. wykonano pierwsze prace i zakupy w związku z planowaną budową i otwarciem Parku Tolerancji. Doposażono również biuro projektu, w którym odbywają się cykliczne nagrania filmów Akademii Pięknego Umysłu. W 2021 r. zorganizowano 3 eventy i zrealizowano 7 konkursów, w ramach których nagrodzono 25 uczniów. Natomiast 30.11.2021 r. konferencją „7 ważnych słów”, zorganizowaną w auli Copernicanum UKW, zainaugurowano kolejny (piąty) sezon Szkoły Otwartej i Tolerancyjnej. Nowy sezon zyskał tytuł „Nowa nadzieja” i w jego ramach przywrócono wcześniej realizowane inicjatywy, które ze względu na sytuację epidemiczną i naukę zdalną w szkołach nie doszły do skutku.

W maju 2021 r. Miasto, będąc sygnatariuszem Karty Różnorodności, włączyło się w inicjatywę **„Miesiąc Różnorodności”** w ramach ogłoszonego przez Komisję Europejską #EUDiversityMonth. Głównym założeniem tego wydarzenia było połączenie sił dużych i małych pracodawców, prywatnych przedsiębiorstw, organizacji publicznych i organizacji non-profit, by wspólnie dążyć do realizacji jednego celu, jakim jest promowanie różnorodności w miejscach pracy i w społeczeństwie. Stąd też do udziału w obchodach oraz promowania równości i tolerancji w miejscu pracy Miasto zachęcało wszystkich bydgoskich pracodawców.

Natomiast w listopadzie 2021 r. Miasto wraz z Bydgoską Radą ds. Równego Traktowania włączyło się w obchody **Międzynarodowego Dnia Tolerancji**. Z uwagi na wydarzenia na granicy polsko-białoruskiej działania podjęte w 2021 r. ukierunkowane były na tematykę osób uchodźczych. Z tej okazji w przeddzień głównych obchodów, tj. 15 listopada, Bydgoska Rada ds. Równego zorganizowała webinar pt. „Uchodźcy w naszym regionie – garść faktów z pierwszej ręki”. Gościem spotkania był Łukasz Lewandowski, prawnik współpracujący z Fundacją Emic, na co dzień udzielający porad prawnych migrantom. Ponadto z inicjatywy Bydgoskiej Rady ds. Równego Traktowania prowadzono również zbiórkę dla osób uchodźczych na granicy polsko-białoruskiej. W ramach obchodów w BCOPW, odbył się projekt Żywa Biblioteka. Celem projektu było tworzenie przestrzeni, by oswajać z innością. Wykorzystano metodę spotkania i rozmowy do przeciwstawiania się uprzedzeniom i stereotypom. Do współpracy, jako Żywe Książki zaproszono osoby, które ze względu na swoje osobiste doświadczenia chciały opowiedzieć o różnych sytuacjach, w których spotykały się z marginalizacją ze względu na wiek, pochodzenie, przekonania, orientację seksualną, zawód, religię, czy niepełnosprawność.

Monitorowane są również statystyki w zakresie przestępczości związanej z brakiem tolerancji, które przedstawiają się następująco.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności	375	330	370	377
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności (%)	84,0	77,4	75,9	84,4
Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności na 1 000 mieszkańców	1,07	0,95	1,07	1,10

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W 2021 r. wszczęto w Bydgoszczy 13 postępowań w zakresie tzw. przestępstw motywowanych przynależnością: narodową, etniczną, rasową, polityczną, wyznaniem lub bezwyznaniowością (art. 119, 256 i 257 kodeksu karnego). Ponadto wszczęto 1 postępowanie dotyczące złośliwego przeszkadzania w publicznym wykonywaniu aktu religijnego lub obrzędu żałobnego (art. 195 kodeksu karnego).

Programem dla osób polskiego pochodzenia przyjeżdżających do Polski z zamiarem osiedlenia się na stałe (Karta Polaka) objęto w 2021 r., 28 cudzoziemców, którym wypłacono 252 świadczenia pieniężne na częściowe pokrycie kosztów zagospodarowania i bieżące utrzymanie w Polsce. Ponadto dwie rodziny z Białorusi, które spotkały represje polityczne znalazły azyl w Bydgoszczy. Od Miasta rodziny otrzymały w najem czasowy mieszkania komunalne.

Bydgoszcz była także miejscem pracy dla osób przybyłych z zagranicy. W 2021 r. zarejestrowano 19 760 oświadczeń pracodawców z Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom na okres 6 miesięcy. Oświadczenia te dotyczyły obywateli Armenii, Białorusi, Gruzji, Rosji oraz Ukrainy. Ponadto złożono 843 wnioski o wydanie zezwolenia na pracę sezonową, natomiast wydano 291 zezwoleń.

Bydgoszcz jest również docelowym miejscem podróży dla osób z zagranicy kontynuujących naukę na studiach wyższych. W 2021 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej studentów cudzoziemców odnotowała Wyższa Szkoła Gospodarki (544 osoby), na drugim miejscu uplasowało się Collegium Medicum UMK (354 studentów), a na trzecim Uniwersytet Kazimierza Wielkiego (140 osób).

Jednym z istotnych aspektów integracji społecznej jest podejmowanie działań wobec osób wykluczonych, w tym m.in. z przyczyn społeczno-zawodowych. W Bydgoszczy wsparcie osób w usamodzielnianiu społecznym i ekonomicznym oferuje **Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia**. Przedmiotem działalności Centrum jest realizacja zadań w zakresie:

- Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego, który obejmuje:
  - kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom nie podlegającym wykluczeniu społecznemu,
  - nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
  - nauka planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów poprzez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
  - uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.
- Programu „Bezpieczna droga”, polegającemu na:
  - zatrudnianiu i koordynowaniu pracy opiekunów dzieci i młodzieży wykonujących swoje obowiązki na przejściach dla pieszych zlokalizowanych w najbliższym otoczeniu bydgoskich szkół podstawowych.

Do rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych przyczynia się funkcjonujący w branży poligraficznej **Zakład Aktywności Zawodowej w Bydgoszczy**. Zatrudniane są w nim osoby niepełnosprawne, które w ten sposób otrzymują szansę na usamodzielnienie. Praca w Zakładzie przygotowuje do życia w otwartym środowisku, uczestnictwa w życiu społecznym oraz przysposabia do pracy na otwartym i chronionym rynku pracy.

2030)STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych.

Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze II.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa /tendencja
Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI						
II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w stosunku do średniej krajowej (Polska=100):					tendencja wzrostowa
	– z matematyki	104,4 (2019)	104,4	102,2	102,1	
	– z języka polskiego	98,4 (2019)	98,4	100,0	100,0	
	– z języka angielskiego	108,5 (2019)	108,5	109,3	106,1	
	Średni wynik egzaminu maturalnego pisemnego na poziomie podstawowym w stosunku do średniej krajowej (Polska=100)					tendencja wzrostowa
	– z matematyki	101,8 (2018)	101,7	100,0	98,2	
	– z języka polskiego	96,4 (2018)	94,2	96,2	94,5	
	– z języka angielskiego	102,7 (2018)	102,8	104,2	102,6	
	Liczba studentów na 1 000 mieszkańców	88,0 (2018)	81,5	83,1	b.d.*	powyżej 90
II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców	Liczba uczestników stałych zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia na 1 000 dzieci i młodzieży w placówkach prowadzonych przez Miasto					utrzymanie poziomu
	– zajęcia pozalekcyjne (w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych)	538,3 (2018)	b.d.**	90,4	138,8	
	– zajęcia pozaszkolne (dzieci i młodzież w wieku 3-21 lat)	285,1 (2018)	286,3	253,7	268,8	

* Dane statystyki publicznej będą dostępne w IV kwartale 2022 r.

** Brak danych za 2019 r. w Systemie Informacji Oświatowej.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa /tendencja
	Liczba osób przystępujących do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie na 1 000 mieszkańców (z wyłączeniem uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe)	9,2 (2018)	6,2	1,7	1,4	tendencja wzrostowa
	Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 1 000 mieszkańców	11,1 (2018)	13,8	6,1*	7,3*	15
Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY						
II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne	Liczba zarejestrowanych NGO na 1 000 mieszkańców	3,1 (2018)	3,3	3,4	3,6	5,0
	– w tym zarejestrowanych od co najmniej 3 lat	2,4 (2018)	2,6	2,7	3,0	4,5
	Udział bydgoskich podatników, którzy przekazali 1% podatku na organizacje pożytku publicznego	65,6% (2019)	65,6%	66,4%	76,8%	80%
	– w tym na organizacje bydgoskie	10,6% (2019)	10,6%	9,3%	10,7%	20%
II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych	Liczba cudzoziemców zameldowanych na pobyt stały lub czasowy	4 394 (II 2019)	5 097	4 630	5 329	tendencja wzrostowa
	Liczba wszczętych postępowań w zakresie tzw. przestępstw popełnionych na tle nienawiści, homofobii oraz rasizmu z art. 119, 256 i 257 kodeksu karnego	17** (2018)	10	14	13	0

* Dane nie obejmują studentów Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy oraz Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Wydziału Zamiejscowego w Bydgoszczy.

** Korekta danych Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy.

OBSZAR III.

PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Bydgoszcz jest ważnym ośrodkiem medycznym o dużym znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, z wyspecjalizowanymi placówkami i kadrą medyczną. W mieście siedzibę mają regionalne oddziały instytucji krajowych zajmujących się opieką zdrowotną m.in.: Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny, Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna. W Bydgoszczy znajdują się: Wojewódzka Przychodnia Zdrowia Psychicznego, Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy oraz Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego, która realizuje zadania poprzez 18 zespołów ratownictwa medycznego zlokalizowanych w 9 miejscach, na terenie miasta i powiatu bydgoskiego.

W Bydgoszczy funkcjonuje publiczna uczelnia medyczna Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera UMK w Toruniu, z ofertą kształcenia prowadzoną na trzech wydziałach: Lekarskim, Farmaceutycznym i Nauk o Zdrowiu. Uczelnia korzysta z bazy dwóch szpitali uniwersyteckich (dla nauczania i prowadzenia badań naukowych przez kadrę uniwersytecką), dla których jest podmiotem tworzącym, natomiast Politechnika Bydgoska proponuje przyszłym studentom kształcenie na kierunku inżynierii biomedycznej. Kształcenie na kierunkach medycznych i pokrewnych oferują również niepubliczne szkoły wyższe w Bydgoszczy m.in.: pielęgniarstwo (Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa); dietetyka, kosmetologia, pielęgniarstwo, fizjoterapia (Bydgoska Szkoła Wyższa); pielęgniarstwo, fizjoterapia i kosmetologia (Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu); fizjoterapia, dietetyka, fitness i poradnictwo dietetyczne, usługi medyczno-opiekuńcze, pielęgniarstwo (Wyższa Szkoła Gospodarki, na terenie kampusu działa Centrum Dietetyki i Fitness Rewital oraz Akademickie Centrum Medyczne).

Placówki ochrony zdrowia

Bydgoskie szpitale charakteryzują się dużym potencjałem, z szerokim zakresem świadczonych usług i wyspospecjalistyczną kadrą medyczną. Świadczenia medyczne, którymi się wyróżniają zarówno w kraju, jak i na świecie, to m.in. przeszczepy (szpiku, wątroby, rogówki i wszczepianie sztucznego oka dla osób po nowotworze), leczenie otyłości, zabiegi wszczepiania implantów ślimakowych i pionowych u dzieci, kompleksowa opieka nad dziećmi chorymi na padaczkę lekooporną, operacje neurochirurgiczne oraz leczenie nowotworów ośrodkowego układu nerwowego.

W Bydgoszczy funkcjonowało 14 podmiotów leczniczych udzielających świadczeń w trybie stacjonarnym i dziennym:

- 9 szpitali publicznych, w tym:
    - 5 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego: Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka, Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii, Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. dr. Emila Warmińskiego, Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego, Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. Tadeusza Browicza;
    - 2 prowadzone przez Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera: Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza, Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. Jana Bizuela;
    - 2 prowadzone przez ministerstwa: Samodzielny Publiczny Wielospecjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, 10 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką;
  - 5 szpitali prywatnych przedsiębiorców: Centrum Medyczne Gizińscy, Centrum Medyczne ALFA-MED, Prywatna Klinika WIDENT, CONSULTRON Sp.j., Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej STADMEDICA Sp. z o.o.
- Usługi świadczyły również następujące prywatne podmioty lecznicze zapewniające opiekę pacjentów po zabiegach, posiadające w strukturze wyłącznie oddziały leczenia jednego dnia: Centrum Chirurgiczne Chirurgia Plastyczna Bieńkowski, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej VISCO, Specjalistyczny Ośrodek Okulistyczny OCULOMEDICA, ENDONET Sp. z o.o., OFTALMIKA Klinika Okulistyczna Sp. z o.o.

W trzech szpitalach bydgoskich: Wojskowym, Uniwersyteckim nr 1 i nr 2 funkcjonują Szpitalne Oddziały Ratunkowe (SOR-y). Dodatkowo w Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 utworzono jedno z 14 w kraju Centrów Urazowych, w którego strukturze działają specjalistyczne oddziały zabiegowe i pracownie diagnostyczne.

W Smukale znajduje się sanatorium Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii dla przewlekle chorych z dwoma oddziałami: rehabilitacji oraz leczenia gruźlicy i chorób płuc.

Liczba łóżek	Wyszczególnienie	Możliwość dostawienia łóżek
228	Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. dr E. Warmińskiego	100
906	Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. A. Jurasza	80
593	Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. J. Biziela	10
299	Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii	120
300	Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka	20
223	Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego	20
116	Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza	10
127	Szpital z Polikliniką Służby Zdrowia MSWiA	20
530	10 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką (MON)	200

Szpitale publiczne w Bydgoszczy dysponowały w 2021 r. ponad 3,3 tys. łózkami (6,9% w Szpitalu Miejskim im. dr E. Warmińskiego).

Bydgoskie szpitale świadczą usługi na wysokim poziomie, otrzymując liczne wyróżnienia w konkursach i rankingach ogólnopolskich. Tytuł Lidera Zmian w Ochronie Zdrowia 2021 w IV edycji Konkursu otrzymał Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. J. Biziela za projekt „Usprawnienie komunikacji z pacjentem i współpracy personelu” w kategorii Zarządzanie jakością – Zarządzanie bezpieczeństwem pacjenta. Ponadto Centrum Interwencyjnego Leczenia Udarów Mózgu Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 wysunęło się w kraju na prowadzenie w zakresie leczenia udarów mózgu metodą trombektomii mechanicznej.

W Rankingu Newsweeka Najlepszych Polskich Szpitali wyróżnione zostały 3 bydgoskie placówki: 12 miejsce – 10. Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką, 16 miejsce – Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. A. Jurasza, 33 miejsce – Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. J. Biziela.

W ramach konkursu Sukces Roku w Ochronie Zdrowia – Liderzy Medycyny, organizowanego przez wydawnictwo Termedia wraz z redakcjami "Menedżera Zdrowia" i "Kuriera Medycznego", bydgoski Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza otrzymał nagrodę za najbardziej innowacyjną placówkę w Polsce.

W 2021 r. w Bydgoszczy na 10 tys. mieszkańców przypadało 6 przychodni. Do dyspozycji mieszkańców było również 1 178 poradni specjalistycznych. Do placówek opieki zdrowotnej świadczących usługi specjalistyczne należą również zakłady opiekuńczo-lecznicze (Bydgoski Zakład Opiekuńczo-Leczniczy MSWiA, Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. A. Jurasza, Wielospecjalistyczny Ośrodek Zdrowia GRYF-MED Sp. o.o., Centrum Opieki Leczniczej ATMA Mateusz Mularski Sp. J., PALLMED Sp. z o.o.), zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze (Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Bydgoszczy, Wielospecjalistyczny Ośrodek Zdrowia GRYF-MED Sp. z o.o.), hospicja stacjonarne (Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Świętych Polskich Braci Męczenników, PALLMED Sp. z o.o.) oraz oddziały medycyny paliatywnej (Szpital Uniwersytecki nr 1).

Zakłady/oddziały opieki długoterminowej w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Opiekuńczo-lecznicze	5	5	5	5
Pielęgnacyjno-opiekuńcze	3	2	2	2
Hospicja stacjonarne	1	1	1	2
Oddziały opieki paliatywnej	2	2	2	1

Źródło: Kujawsko-Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki

W 2021 r. prowadzono modernizacje i przebudowy bydgoskich szpitali i placówek specjalistycznych m.in.:

- W Wielospecjalistycznym Szpitalu Miejskim im. dr. E. Warmińskiego prowadzono postępowanie przetargowe na opracowanie dokumentacji projektowej budowlanej zamiennej oraz sporządzenie dokumentacji wykonawczej dla zamierzenia inwestycyjnego pn. "Przebudowa Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii oraz Centralnej Sterylizatorni wraz z uzyskaniem zamiennej pozwolenia na budowę".
- W Kujawsko-Pomorskim Centrum Pulmonologii prowadzono roboty budowlane związane z rozbudową kompleksu budynków przy ul. Seminaryjnej. Został przebudowany i nadbudowany o jedną kondygnację budynek C, dobudowane zostały budynki E i F. Trwają prace wewnątrz obiektów, przebudowywane są sieci zewnętrzne oraz zostanie zagospodarowany teren. Budynek C zrównany został wysokością z budynkiem D, a wewnątrz wszystkich obiektów został zmieniony układ komunikacyjny – wyrównano poziomy, tak aby powstała jedna kondygnacja we wszystkich obiektach szpitala.
- Podpisano umowę na wykonanie prac projektowych dla Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych przy ul. Sułkowskiego 58 A, które będzie pełnić funkcję budynku opieki zdrowotnej.
- Centrum Onkologii podpisało umowę z wykonawcą prac projektowych rozbudowy budynku głównego szpitala w wyniku, której powstaną nowoczesne: Dział Sal Operacyjnych, Dział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Zakład Patologii Nowotworów i Patomorfologii, Zakład Diagnostyki Obrazowej i Radiologii Interwencyjnej, Zakład Endoskopii, Apteka Szpitalna oraz Dział Centralnej Sterylizacji. Ponadto powstanie nowy 4-kondygnacyjny pawilon – Centrum Innowacyjnych Terapii Onkologicznych.
- Rozpoczęto budowę nowego budynku Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 z ładowiskiem dla śmigłowców, przebudowę części istniejącego budynku oraz modernizację i adaptację części istniejącego budynku w celu połączenia z projektowaną rozbudową. W nowym budynku umiejscowione zostaną: Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Blok Operacyjny, Dział Sterylizacji i Dezynfekcji, Klinika Hematologii i Chorób Rozrostowych Układu Krwiotwórczego, Klinika Foniatrii i Audiologii z Oddziałem Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej z Pododdziałem Chirurgii Szczękowej, Oddział Kliniczny Rehabilitacji.
- Rozpoczęto prace remontowe w Klinice Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej z Pododdziałem Audiologii i Foniatrii, Klinice Chirurgii Wątroby i Chirurgii Ogólnej oraz w Zakładzie Radiologii i Diagnostyki Obrazowej Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr. A. Jurasza. Ponadto w Szpitalu został opracowany i wdrożony panel zarządczy do monitorowania m.in. obłożenia łóżek, informacji o przyjęciach i wypisach w danym dniu. Na bieżąco przekazywane są też informacje o pacjentach przebywających w SOR i czas oczekiwania na udzielenie świadczeń pacjentom w poszczególnych grupach triażowych. Gdy ogłoszono pandemię rozszerzono funkcjonalność panelu o rejestr zakażeń Covid-19, liczby wykonywanych testów, liczby zakażeń wśród personelu.

Następował też rozwój infrastruktury placówek niepublicznych m.in.:

- Rozbudowano Klinikę Okulistyczną OFTALMIKA działającą przy ul. Modrzewiowej wraz z modernizacją istniejącego obiektu. Powstaje tutaj Centrum Badawczo-Rozwojowe, w którym prowadzone będą badania obejmujące nowoczesną diagnostykę i leczenie w dziedzinie okulistyki.
- Rozpoczęto rozbudowę Centrum Medycznego Gizińscy, które działa przy ul. Leśnej. Powstaje tutaj budynek na potrzeby planowanego Centrum Badawczo-Rozwojowego, które będzie zajmować się diagnostyką

i nowymi algorytmami postępowania w leczeniu lekoopornych i wymagających przewlekłego leczenia poważnych zaburzeń psychicznych.

- Rozbudowano Centrum Medyczne Stadmedica działające przy ul. Nakielskiej, w którym znajdują się gabinety badań i zaplecze biurowo-administracyjne. Budynek do tej pory miał jedną kondygnację nadziemną, a teraz nowy – ma trzy kondygnacje.

W 2021 r. rozpoczęto budowę innowacyjnej inwestycji – **Centrum Innowacyjnych Symulacji Medycznych VR i AR, czyli „Wirtualny szpital”**. Będzie to miejsce, w którym będą opracowywane zaawansowane technologicznie rozwiązania z wykorzystaniem wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości dla medycyny. Inwestorem jest polska spółka Invention Med, która specjalizuje się w tworzeniu symulatorów medycznych w technologii wirtualnej rzeczywistości na potrzeby edukacji w dziedzinie dermatologii klinicznej i estetycznej. Docelowo, przygotowane aplikacje mają umożliwić realizację wielu różnych zabiegów dermatologicznych.

Miasto od kilku lat podejmuje działania, które mają służyć podniesieniu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców. Corocznie, określane są do realizacji programy polityki zdrowotnej. Stanowią one kierunek działań w obszarze profilaktyki i promocji zdrowia w danym roku. Programy polityki zdrowotnej planowane do realizacji przez Bydgoszcz nie pokrywają się z innymi programami o tematyce zdrowotnej, przygotowanymi przez Ministerstwo Zdrowia oraz Narodowy Fundusz Zdrowia. W 2021 r. Miasto proponowało mieszkańcom w różnym wieku udział w kilku **Programach polityki zdrowotnej**:

- **Wcześniak w domu**, którego celem była poprawa opieki zdrowotnej nad matką, noworodkiem i małym dzieckiem. Objęto nim 128 dzieci urodzonych przed 37/38 tygodniem ciąży oraz dzieci urodzonych o czasie, ale z niską wagą urodzeniową. Udzielono 265 indywidualnych porad, tj. porad lekarskich, jak również porad rehabilitacyjnych, pielęgniarских i laktacyjnych. Zorganizowano 8 wykładów, które prowadzili lekarze neonatolodzy, pielęgniarki, położne, Międzynarodowy Konsultant Laktacyjny oraz rehabilitant.
- **Program szczepień przeciw grypie dla mieszkańców miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030**, z którego skorzystało 1 600 seniorów. Program przeznaczony był dla osób po 65. roku życia. Realizacja programu polegała na przeprowadzeniu badań kwalifikacyjnych połączonych z edukacją pacjenta i wykonaniu szczepień.
- We współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz w podziale kosztów 50/50 zrealizowano **Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w Województwie Kujawsko-Pomorskim**. Realizacja programu polegała na przeprowadzeniu badań kwalifikacyjnych połączonych z edukacją pacjenta i wykonaniu szczepień. Miasto sfinansowało szczepienia dla 296 osób powyżej 65. roku życia.
- **Program polityki zdrowotnej z zakresu wsparcia leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego - in vitro dla mieszkańców Miasta Bydgoszczy w latach 2019-2022** – umożliwiała jednorazowe skorzystanie z procedury zapłodnienia pozaustrojowego i metod medycznie wspomaganą reprodukcji tym parom, u których zdiagnozowano niepłodność, a inne możliwości terapeutyczne nie istnieją lub zostały już wykorzystane. Pary, które cierpią na niepłodność otrzymały dofinansowanie zabiegu zapłodnienia in vitro z budżetu miasta w wysokości 5 000 zł. W 2021 r. z programu skorzystało łącznie 68 par.

Dodatkowo w ramach Programu BBO zrealizowano:

- badania profilaktyczne dla 283 seniorów w wieku 60+ w kierunku określenia poziomu witaminy D3, kwasów Omega 3 oraz zanieczyszczenia organizmu glifosatem, które przeprowadzone w 2 punktach pobrań na terenie Fordonu i Szvederowa,
- szkolenie na Wyspie Młyńskiej podczas festynu rodzinnego z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej, w którym uczestniczyło 105 mieszkańców.

W 2021 r. Bydgoszcz przyłączyła się do akcji „Złoty wrzesień” – w ramach solidarności z dziećmi zmagającymi się z nowotworem, na złoto oświetlono zabytkową Wieżę Ciśnień.

Miasto realizowało **Miejski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego do 2022 roku**, którego głównym celem jest stworzenie podstaw do podjęcia działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia psychicznego mieszkańców Bydgoszczy:

- **Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne nr 1 oraz nr 2** w 2021 r. realizowały działania mające na celu wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży oraz udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach. Terapią w obydwu poradniach objętych było 2 962 dzieci, terapią w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka – 59 dzieci, terapią indywidualną dzieci niepełnosprawnych lub zagrożonych niepełnosprawnością w wieku od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole, w ramach rządowego programu „Za życiem” – 191 dzieci. Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej obejmowało: zajęcia grupowe, interwencje kryzysowe, terapie logopedyczne oraz podejmowanie działań, których celem było wspieranie rozwoju osobistego dzieci i młodzieży z uwzględnieniem profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia, upowszechnianie wiedzy umożliwiającej nabywanie umiejętności i zachowań związanych z podejmowaniem decyzji zgodnych z procesem rozwojowym.
- **Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi**
Zgodnie z zasadą równości szans i równego traktowania osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi miały możliwość pełnego dostępu do działań prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy. W 2021 r. osoby niepełnosprawne skorzystały m.in. z: pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu, miejsca zatrudnienia lub kierunku przekwalifikowania. W ramach określenia predyspozycji zawodowych i przygotowania do wejścia na rynek pracy, kształtowania postaw gotowości do podjęcia pracy - 12 osób skorzystało z porad indywidualnych, 2 rozpoczęły kurs psychodietetyki z elementami dietetyki, dietetyki zaawansowanej oraz dietetyki podstawowej, a także szkolenie na wózki jezdniowe podnośnikowe, 5 osób odbyło staż na takich stanowiskach, jak: sekretarz szkoły, pracownik działu kadr i płac, kosmetyczka, pracownik ds. administracyjno-księgowych, pracownik biurowy. Ponadto PUP brał udział w pracach Kapituły etapu Regionalnego Konkursu dla Pracodawców Wrażliwych Społecznie „LODOŁAMACZE 2021” oraz włączył się aktywnie w akcję promocyjną Konkursu poprzez rozpowszechnianie informacji o korzyściach z tytułu zatrudniania osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy. PUP zachęcał pracodawców do zatrudnienia osób bezrobotnych z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi poprzez promocję środków z PFRON (organizacja staży, szkoleń, czy refundacja kosztów wyposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy). Osoby z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami psychicznymi mogły również skorzystać z samozatrudnienia, przy pomocy środków z PFRON w postaci dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W celu zdobycia przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi stałego zatrudnienia przez okres, co najmniej 6 miesięcy PUP kierował do odbycia robót publicznych. W 2021 r. - 1 bezrobotny z niepełnosprawnością z Bydgoszczy skorzystał z tej formy wsparcia. Roboty publiczne odbywały się na stanowisku opiekunki. Ponadto PUP skierował 2 osoby niepełnosprawne bezrobotne do wykonywania prac interwencyjnych. Odbywały się one na stanowiskach sprzątaczk i rejestrarki medycznej. Jedna osoba niepełnosprawna bezrobotna została skierowana do wykonywania prac w ramach zatrudnienia wspieranego. Odbywało się ono na stanowisku pomocy biurowej. W 2021 r. 3 osoby bezrobotne z niepełnosprawnością zamieszkałe w Bydgoszczy otrzymały jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej. Dzięki wsparciu Urzędu osoby uruchomiły działalność z zakresu usług remontowych, usług groomerskich oraz usługi z zakresu konserwacji i restauracji dzieł sztuki. Na przestrzeni 2021 r. Powiatowy Urząd Pracy posiadał w dyspozycji 749 propozycji zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych od pracodawców funkcjonujących na terenie Bydgoszczy (było to o prawie 30% więcej niż w roku poprzednim), z czego ponad 0,3% stanowiły oferty pracy subsydiowanej. Pracodawcy najczęściej poszukiwali pracowników: ekipy sprzątającej, utrzymania czystości, gospodarczych, ochrony, produkcji, biurowych oraz dozorców/portierów, recepcjonistek, kasjerów-sprzedawców, magazynierów. W okresie

2021 r. z ewidencji PUP z tytułu podjęcia pracy wyłączonych zostało 239 osób z niepełnosprawnością zamieszkałych w Bydgoszczy. W 2021 r. 91 niepełnosprawnych osób z uwagi na zaburzenia psychiczne zamieszkałych w Bydgoszczy zostało wyłączonych z ewidencji PUP z powodu podjęcia zatrudnienia. Ich udział w ogóle wyłączeń w wyniku znalezienia pracy wśród niepełnosprawnych bydgoszczan wynosił 38,16%, natomiast wśród ogółu podjęć pracy przez bezrobotnych bydgoszczan wynosił 2,1%.

Zakład Aktywności Zawodowej poprzez działalność usługowo-wytwórczą branży poligraficznej oraz niszczenie dokumentów, prowadził rehabilitację zawodową oraz społeczną osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi. Z ogólnej liczby beneficjentów tj. 49 osób zatrudnionych na umowę o pracę, w 2021 r. przypadało 31 osób z zaburzeniami psychicznymi. Zakład zapewnia dostosowane pomieszczenia pracy, a także transport pracowników.

- Działania w obszarze ochrony zdrowia psychicznego podjęte zostały również przez **Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia**. W 2021 r. zrealizowano 23 560,5 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych. Łącznie wsparciem objęto 156 osób (dzieci oraz dorośli), w tym były to osoby ze spektrum autyzmu, z upośledzeniem umysłowym, z chorobami i zaburzeniami psychicznymi, z opóźnieniami rozwoju oraz innymi zakłóceniami czynności psychicznych zaliczanymi do zaburzeń psychicznych. Środowiskowe Domy Samopomocy prowadziły dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi działania aktywizująco-wspierające, zapobiegające wykluczeniu społecznemu, aktywizujące zawodowo, zapewniające poradnictwo i wsparcie specjalistyczne. W 2021 r. objętych wsparciem zostało 215 osób. Dom Pomocy „Słoneczko” dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie prowadził działania w zakresie usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających, zapewniał edukację, zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze. W 2021 r. objęto wsparciem 57 osób. Ośrodek Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelektualnie w 2021 r. objął wsparciem 59 osób. Głównym zadaniem Ośrodka było prowadzenie działań wspierająco-aktywizujących, zapewnienie fachowej i troskliwej opieki (m.in. psychologa, logopedy, rehabilitanta, terapeuty, opiekuna, pielęgniarki). Celem podejmowanych działań było wykształcenie u osób niepełnosprawnych, umiejętności niezbędnych do samodzielnego zaspokajania własnych potrzeb.

Promowanie zdrowego stylu życia przyczynia się do poprawy stanu zdrowia. Według Światowej Organizacji Zdrowia współcześnie największymi zagrożeniami zdrowotnymi są: palenie tytoniu, nadużywanie alkoholu, nieodpowiednia dieta (uboga w warzywa i owoce), stres, niedostateczna aktywność fizyczna. Bydgoszcz działa wielotorowo na rzecz promocji zdrowego stylu życia. Szkoły i placówki oświatowe aktywnie uczestniczyły w programach prozdrowotnych np. promowano zdrowe odżywianie, realizowano zajęcia z zakresu gimnastyki korekcyjnej oraz nauki pływania m.in.:

- Szkolny Klub Sportowy, w ramach którego funkcjonowały 84 grupy ćwiczebne w 47 placówkach oświatowych i łącznie w zajęciach wzięło udział ponad 1 200 uczniów,
- program „Umiem pływać”, z którego skorzystało ok. 450 dzieci,
- organizację lekcji wychowania fizycznego na lodowisku Torbyd - w pierwszym półroczu 2021 r. z lodowiska skorzystało 29 placówek oświatowych, a w drugim półroczu z lodowiska skorzystało 31 placówek,
- realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem informacyjno-edukacyjnym, dostosowanym do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie osoby dorosłe. Ze względu na epidemię program realizowany był od 4 października do 21 grudnia 2021 r., natomiast w II semestrze roku szkolnego 2020/2021 zajęcia te nie były organizowane. W zajęciach uczestniczyło 950 uczniów z 34 szkół.

Bydgoszcz jest pomysłodawcą i organizatorem „Rowerowej Stolicy Polski”, której celem jest propagowanie aktywnego wypoczynku, promocja turystyki rowerowej, promocja jazdy rowerem, jako alternatywnego środka transportu. Mieszkańcy, jeżdżąc na rowerze w ciągu jednego miesiąca rywalizacji zbierają kilometry

dla swojego miasta lub obszaru metropolitalnego. W 2021 r. prowadzono działania w ramach projektu „Ambasador Marki Aktywna Bydgoszcz”, promującego aktywność fizyczną i zdrowy tryb życia.

W 2021 r. Miasto kontynuowało realizację projektu „**reGENERATOR UMB – program prozdrowotny dla pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy**”. Celem projektu jest wydłużanie aktywności zawodowej pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy, w szczególności osób w wieku powyżej 50. roku życia poprzez wdrożenie programu działań prozdrowotnych i eliminację zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Pracownicy uczestniczyli w zajęciach sportowych oraz korzystali z konsultacji fizjoterapeutycznych i zabiegów.

Nowym zadaniem dla samorządów w związku z wystąpieniem pandemii na mocy decyzji wojewody kujawsko-pomorskiego z dnia 14.01.2021 r. było zorganizowanie transportu (dowozu) do punktów szczepień przeciwko wirusowi SARS-CoV-2 dla osób niepełnosprawnych oraz osób mających obiektywne i niemożliwe do przezwyciężenia we własnym zakresie trudności w samodzielnym dotarciu do najbliższego punktu szczepień, jak również zorganizowanie telefonicznego punktu zgłoszeń potrzeb transportowych i informacji o szczepieniach przeciwko wirusowi. Kolejnym zadaniem związanym z pandemią było zorganizowanie na terenie Bydgoszczy **Punktów Szczepień Powszechnych**. Zostały utworzone dwa punkty, z których pierwszy został otwarty w budynku Politechniki Bydgoskiej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich, w którym dziennie można było wykonać minimum 700 szczepień. Drugi punkt w Bydgoskim Centrum Targowo-Wystawienniczym, w którym dziennie można było wykonać minimum 1 300 szczepień.

Miasto we współpracy z Przychodnią Bajka oraz Centrum Medycznym Gizińscy zorganizowało dwudniowe akcje szczepień plenerowych przeciwko Covid-19. Zainteresowani mieszkańcy mieli możliwość zaszczepienia się bez wcześniejszej rezerwacji (wymóg posiadania jedynie dowodu osobistego). Punkty zorganizowane były m.in. na Wyspie Młyńskiej, przy Amfiteatrze przy Muzeum ul. Grodzka, Leśnym Parku Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek”. Łącznie zaszczepiono ok. 500 osób.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna.

Bydgoszcz posiada bogate tradycje i sukcesy sportowe m.in. w: lekkiej atletyce, kajakarstwie, wioślarstwie, sporcie żużlowym i kolarstwie. Działalność w mieście prowadzą liczne kluby sportowe w wielu dyscyplinach. Miasto oferuje bydgoszczankom i bydgoszczanom wiele możliwości uprawiania sportu zarówno amatorskiego, jak i zawodowego. Istnieje tu rozbudowana infrastruktura sportowa dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, na której odbywają się zawody o randze krajowej i międzynarodowej.

Do dyspozycji mieszkańców są ogólnodostępne tereny i obiekty sportowe: stadiony, boiska, hale sportowe, korty tenisowe, baseny, strzelnice, kręgielnie, skate parki, kartodrom, lodowisko, pola golfowe, wypożyczalnia sprzętu sportowego, a także kluby fitness i siłownie. W mieście działa nowoczesny kompleks – Centrum Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, w którym znajduje się pełnowymiarowa hala sportowa z trybunami, nowoczesna pływalnia, siłownia, boisko do piłki nożnej, korty tenisowe. Kompleks sportowy uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych.

Z historią bydgoskiego sportu można zapoznać się w Galerii Sportu Bydgoskiego, jedynym tego typu miejscem w regionie. Ekspozycja zawiera, m.in.: materiały archiwalne dotyczące Stadionu Zawiszy oraz prezentuje archiwa, pamiątki, medale i trofea bydgoskich klubów i sportowców.

Walory dotyczące zieleni miasta sprzyjają wypoczynkowi na świeżym powietrzu. Na terenie Bydgoszczy znajdują się liczne parki i tereny zielone. Dużym kompleksem przeznaczonym do rekreacji i wypoczynku, który chętnie odwiedzają nie tylko mieszkańcy miasta jest Leśny Park Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek”. Znajdują się tu: Ogród Botaniczny, Ogród Fauny Polskiej - ZOO, Park linowy, Park Rozrywki - Lunapark, Ośrodek Rekreacji Konnej, Całoroczne Centrum Rekreacji, wyposażone w stoki narciarskie i pole golfowe, a także infrastruktura gastronomiczna, tereny sportowe i spacerowe oraz hotel.

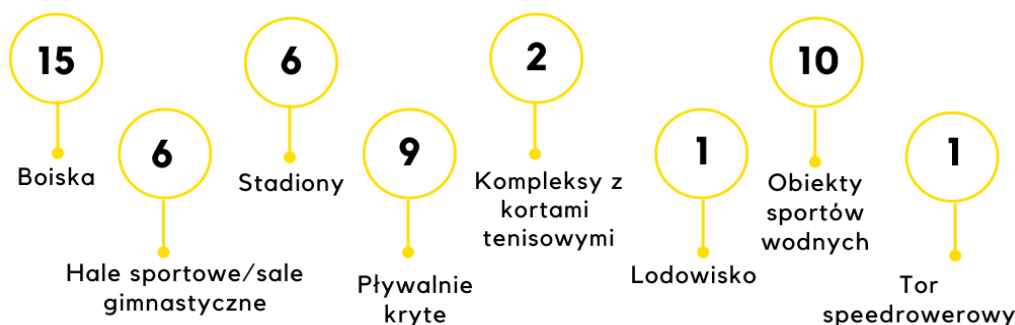
Miasto oferuje rozbudowaną sieć dróg rowerowych. Od marca do października mieszkańcy korzystali z roweru miejskiego (Bydgoski Rower Aglomeracyjny), natomiast dla osób, które chciały zobaczyć Bydgoszcz z poziomu wody, dostępna była wypożyczalnia sprzętu wodnego znajdującego się w Przystani Bydgoszcz. Funkcjonowała również bezpłatna wypożyczalnia sprzętu wodnego, która dostępna była w sezonie od czerwca do września na torze regatowym w Brdyujściu.

Na terenie kampusu Politechniki Bydgoskiej powstanie Akademickie Centrum Sportu. Miasto na ten cel przekazało działki u zbiegu ul. Akademickiej i Al. prof. S. Kaliskiego. Nowy obiekt ułatwi prowadzenie zajęć, rozgrywek sportowych oraz dużych imprez. Pomieści między innymi dużą halę sportową z boiskiem do siatkówki, koszykówki i piłki ręcznej. Zostanie wyposażony w trybunę stałą na ponad 200 osób oraz rozkładaną, dzięki czemu najbardziej interesujące zawody będzie mogło oglądać dwa razy więcej widzów.

Miejskimi obiektami przeznaczonymi do uprawiania sportu, wychowania fizycznego oraz rehabilitacji ruchowej zarządzają **Bydgoskie Centrum Sportu** oraz **Bydgoskie Obiekty Sportowe Sp. z o.o.** Na obiektach trenują zarówno olimpijczycy, medaliści mistrzostw świata i Europy, członkowie klubów sportowych, jak i dzieci i młodzież. Ponadto jednostki te oferują usługi związane z wynajmem: obiektów, powierzchni reklamowych, sal i powierzchni eventowych oraz udostępniają zaplecze hotelowe.

Bydgoskie Centrum Sportu

Liczba obiektów sportowych w 2021 r.

Bydgoskie Centrum Sportu w 2021 r. pomimo ograniczeń związanych z pandemią znacząco przyczyniło się do podniesienia aktywności fizycznej mieszkańców Bydgoszczy. Na obiektach sportowych zarządzanych przez jednostkę odbyło się około 50 tys. zajęć sportowych dla dorosłych, dzieci i młodzieży. Udział w nich wzięło ponad 600 tys. osób, nie tylko z Bydgoszczy i okolic, ale w ramach zgrupowań sportowych także z całej Polski. Liczba osób trenujących na obiektach oraz wyniki sportowców na arenie międzynarodowej i krajowej pokazują, że Bydgoszcz nie tylko utrzymuje, ale i rozwija swoją pozycję na sportowej arenie Polski. Na obiektach Bydgoskiego Centrum Sportu w 2021 r. odbyło się blisko 250 zawodów rangi międzynarodowej, ogólnopolskiej, wojewódzkiej i miejskiej, w których wzięło udział około 110 tys. uczestników. Wydarzenia sportowe to m.in.: Speedway European Championships, III Memoriał Ireny Szewińskiej, Finał Drużynowych Mistrzostw Świata Juniorów na żużlu, Paralekkoatletyczne Mistrzostwa Europy.

Z obiektów korzystają również drużyny siatkarskie i koszykarskie, występujące w najwyższych klasach rozgrywkowych w Polsce: Pałac Bydgoszcz, KS 25 Basket oraz Enea Astoria. Ponadto na stadionach i boiskach piłkarskich w minionym roku rywalizowały kluby sportowe, występujące od IV ligi do B Klasy.

Bydgoskie Centrum Sportu zarządza następującymi pływalniami: Bryza (ul. S. Goszczyńskiego 3), Czwórka (ul. Stawowa 39), Ikar (ul. T. Golloba 7), Laguna (ul. Glinki 117), Neptun (ul. Swarzewska 10), Perła (ul. A. Grzymały-Siedleckiego 11), Piąta Fala (ul. Szarych Szeregów 4a), Sardynka (ul. Sardynkowa 7) oraz **otwartą w maju 2021 r. 9. miejską pływalnią** – Aqua Fordon przy Szkole Podstawowej nr 67 (ul. Kromera 11 – 3-kondygnacyjny obiekt o charakterze parku wodnego). Z każdego z basenów korzystali bydgoszczanki i bydgoszczanie w ramach wejść indywidualnych oraz dzieci i młodzież w ramach zorganizowanych zajęć sportowych (kluby sportowe, szkoły pływania). W 2021 r. z pływalni skorzystało 527,1 tys. osób, a największym zainteresowaniem cieszyła się najnowsza bydgoska pływalnia Aqua Fordon, którą odwiedziło 119,7 tys. osób. Również basen Perła oraz Bryza cieszył się dużą popularnością (odpowiednio: 84,0 tys. oraz 68,4 tys. odwiedzających).

Niezwykle ważnym elementem jest wsparcie rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży. Na obiektach sportowych, w miarę możliwości, z zachowaniem reżimu sanitarnego i obostrzeń, trenowały dzieci zarówno z bydgoskich klubów sportowych, jak i z bydgoskich placówek oświatowych. W 2021 r. odbyło się 10 tys. zajęć szkolnych z wychowania fizycznego dla 285 tys. uczniów, m.in. na pływalniach miejskich oraz na bieżniach lekkoatletycznych Kompleksu Sportowego Zawisza i Stadionu Miejskiego przy ul. Sielskiej.

W minionym roku Bydgoskie Centrum Sportu istotnie przyczyniło się do wzmocnienia pozycji miasta w kraju w kontekście sportu osób z niepełnosprawnościami. Na stadionie Zawisza odbyły się Paralekkoatletyczne Mistrzostwa Europy. Była to największa i najważniejsza impreza paralekkoatletyczna poprzedzająca igrzyska paraolimpijskie w Tokio. Podczas Mistrzostw reprezentacja Polski wywalczyła aż 49 medali, w tym 15 złotych.

Paralekkoatletyczne Mistrzostwa Europy zostały wyróżnione przez Polski Komitet Paraolimpijski nagrodą w plebiscytcie „Guttmany” w kategorii „Wydarzenie roku 2021”.

Na tym samym obiekcie zorganizowano także lekkoatletyczne Mistrzostwa Świata Virtus 2021, dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Z kolei dzięki rozwojowi bazy sportowej, Bydgoszcz była stałym miejscem przygotowań polskich paraolimpijczyków do najważniejszych imprez sportowych, w tym do paraolimpiady w Tokio 2021, na której Polacy wywalczyli 25 medali. Ponadto w 2021 r. w Bydgoszczy zorganizowano dla osób niepełnosprawnych 1 tys. zajęć sportowo-rekreacyjnych z udziałem ok. 10 tys. osób oraz następujące zawody sportowe:

- 49. Paralekkoatletyczne Mistrzostwa Polski,
- Mistrzostwa Polski osób niepełnosprawnych w podnoszeniu ciężarów,
- Mistrzostwa Polski osób niepełnosprawnych w strzelectwie,
- Mistrzostwa Polski osób niepełnosprawnych w szachach.

W minionym roku na obiektach BCS odbyło się ponad 300 szkoleń, konferencji, targów oraz innych wydarzeń biznesowych. Dostępna jest oferta wszystkich miejsc szkoleniowo-konferencyjnych oraz targowo-eventowych, wykorzystujących obiekty, m.in. Kompleks Sportowy Zawisza oraz Hala Widowiskowo-Sportowa Immobile Łuczniczka. Odbywały się także koncerty, widowiska oraz imprezy o charakterze rodzinnym oraz dla amatorów, w których wzięło udział około 42 tys. uczestników.

W 2021 r. zakończono kilka inwestycji w infrastrukturę sportową BCS m.in.:

- budowę pływalni Aqua Fordon,
- budowę hali pneumatycznej z boiskiem ze sztuczną nawierzchnią przy Szkole Podstawowej nr 60 na ul. Bohaterów Kragujewca 10 (Kompleks Sportowy Chemik),
- przebudowę nawierzchni bieżni lekkoatletycznej wokół boiska głównego na terenie Kompleksu Sportowego Gwiazda.

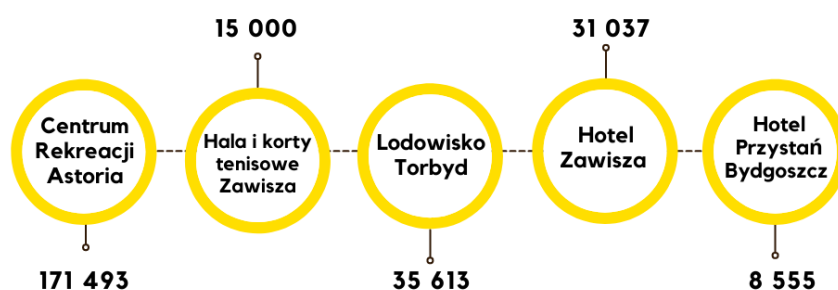
Ponadto wykonano dokumentację przebudowy południowej trybuny stadionu Polonii oraz rozpoczęto budowę kolejnego obiektu, którym zarządzać będzie Bydgoskie Centrum Sportu – pływalni na osiedlu Miedzyń przy Zespole Szkół nr 8, ul. Pijarów 4.

Bydgoskie Obiekty Sportowe Sp. z o.o.

Bydgoskie Obiekty Sportowe realizowały w 2021 r. działania mające na celu aktywizację społeczeństwa, wykorzystując przy tym funkcjonalność obiektów o charakterze sportowym: Lodowisko Torbyd, Halę Tenisową Zawisza oraz Centrum Rekreacji Astoria. Organizowano również szkolenia, konferencje oraz eventy firmowe wraz z usługą hotelową, a także wydarzenia skierowane do wszystkich mieszkańców.

Bydgoskie Obiekty Sportowe Sp. z o.o.

Liczba osób korzystających z obiektów w 2021 r.

Centrum Rekreacji Astoria zostało otwarte 8 marca 2021 r. Mieszkańcy mogą korzystać z 10 torów pływackich o szerokości 25 m i długości 50 m, strefy SPA oraz klubu fitness (otwartego kilka miesięcy później). W trosce o środowisko na budynku zamontowane zostały panele fotowoltaiczne oraz nowoczesny system uzdatniania wody przy zastosowaniu filtracji szkłem, co zapewnia krystalicznie czystą wodę, bezpieczną dla pływających, a także pozbawioną charakterystycznego zapachu chloru.

Olimpijski Basen Astoria został uznany za najlepszy obiekt sportowy w konkursie „Budowa na Medal Pomorza i Kujaw”, organizowanym przez Pomorsko-Kujawską Izbę Budownictwa. Uchonorowani zostali zarówno Miasto Bydgoszcz, jak i wykonawca inwestycji – firma Alstal.

Mieszkańcy skorzystali z oferty basenowej 235 tysięcy razy. To rekord wszystkich pływalni w Bydgoszczy. Z infrastruktury basenowej korzystają także szkoły, zgrupowania sportowe oraz szkoły sportowe. Nowoczesny obiekt stał się także miejscem organizacji wielu ogólnopolskich wydarzeń sportowych: Mistrzostwa Polski Juniorów, Zimowe Mistrzostwa Polski osób z niepełnosprawnością oraz Zimowe Mistrzostwa Polski Seniorów, Młodzieżowców, Juniorów 17-18 lat.

Lodowisko Torbyd cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców Bydgoszczy i okolicznych gmin szczególnie w okresie zimowym. Spełnia ono wymogi Międzynarodowej Federacji Hokeja na Lodzie i dysponuje m.in.: wypożyczalnią łyżew, szatniami i suszarnią sprzętu hokejowego, pomieszczeniami medycznymi, trybunami dla widzów oraz restauracją. Na terenie lodowiska odbywały się stałe rozgrywki hokejowe grup amatorskich. W wakacje letnie odbyły się cztery warsztaty oraz zgrupowania dla dzieci i młodzieży w hokeju oraz łyżwiarstwie figurowym. Bydgoski Klub Sportowy przeprowadził dwutygodniowy stacjonarny obóz dla dzieci i młodzieży. Bydgoskie Obiekty Sportowe, w porozumieniu z Polskim Związkiem Łyżwiarstwa Figurowego współorganizowały ogólnopolski program „Chodź na łyżwy”, gdzie prowadzona była darmowa nauka jazdy na łyżwach. Na Lodowisku odbyły się Mistrzostwa Polski w łyżwiarstwie Synchronicznym, zawody o Puchar Bydgoszczy w łyżwiarstwie Figurowym oraz I Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików Północy. Pod koniec roku odbyły się, sponsorowane przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, zajęcia nauki jazdy na łyżwach dla przedszkolaków.

Z hali tenisowej Zawisza korzystają zawodnicy objęci systemem szkolenia Polskiego Związku Tenisowego. Realizowane są również zajęcia nauki tenisa dla dzieci i młodzieży oraz doskonalenia gry dla dorosłych. Ponadto treningi przeprowadza młodzież z licencjami Polskiego Związku Tenisowego. W okresie letnim (maj-wrzesień) do dyspozycji amatorów gry w tenisa głównie młodzieży są korty odkryte.

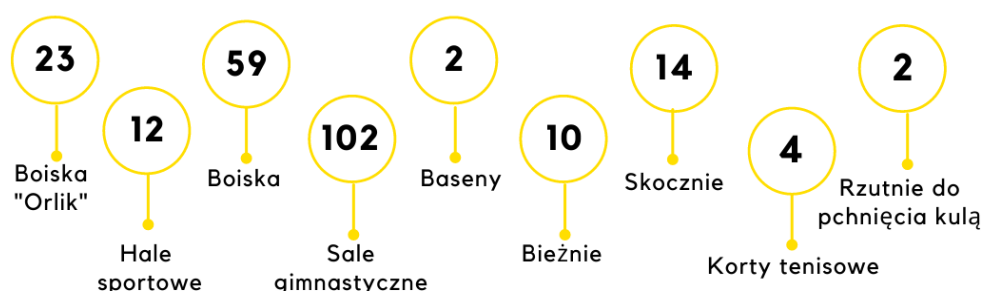
Ze względu na obostrzenia związane z pandemią wszystkie obiekty musiały ograniczyć funkcjonowanie. Dwa tygodnie po otwarciu, Centrum Rekreacji Astoria nie mogło obsługiwać klientów indywidualnych (strefa fitness została otwarta w czerwcu 2021 r.). Zawieszono również działalność Hali Tenisowej (w miesiącach od marca do czerwca oraz od października do grudnia) natomiast Hotel Przystań Bydgoszcz oraz Hotel Zawisza przez miesiąc obostrzeń mocno ograniczyły swoje działania zmniejszając liczbę gości indywidualnych.

Sport szkolny

Miasto Bydgoszcz wspiera aktywność fizyczną dzieci i młodzieży. Uczniowie korzystają z obiektów sportowych bydgoskich szkół m.in.: hal sportowych, sal gimnastycznych i pomieszczeń do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego, kortów tenisowych, pływalni, boisk oraz „orlików”- dostępnych również dla wszystkich mieszkańców.

Obiekty sportowe szkół

Liczba obiektów sportowych w 2021 r.

Placówki oświatowe dbając o rozwój fizyczny uczniów co roku organizują imprezy sportowe. W ubiegłym roku, ze względu na czasowe ograniczenia w funkcjonowaniu placówek, udało się przeprowadzić około 170 zawodów i turniejów, w których wzięło udział 17,1 tys. osób.

W 2021 r. zrealizowano następujące inwestycje mające na celu poprawę stanu przyszkolnej infrastruktury sportowej, przeznaczonej na potrzeby realizacji zajęć wychowania fizycznego, służącej jednocześnie lokalnym społecznościom do aktywnego spędzania czasu wolnego:

- budowa hali sportowej oraz modernizacja boiska wielofunkcyjnego przy I Liceum Ogólnokształcącym, ul. Plac Wolności 9,
- dostosowanie budynku głównego Zespołu Gastronomiczno-Hotelarskiego wraz z aulą oraz budynku sali gimnastycznej do wymogów p.poż., ul. Konarskiego 5,
- kreatywne podwórko przy Szkole Podstawowej nr 46 przy ul. Kombatantów,
- budowa skateparku, modernizacja trybun przy ul. Piwnika Ponurego – ZS nr 5 Mistrzostwa Sportowego. Realizowano modernizację obiektu UKS przy ul. Smukalskiej 177 (Program BBO).

Kluby sportowe

Działalność sportowa prowadzona jest w szczególności w formie klubu sportowego, w ramach którego tworzona jest sekcja danej dyscypliny sportu, której zadaniem jest utworzenie drużyny sportowej mającej występować w rozgrywkach sportowych. Bydgoszczanki i bydgoszczanie trenowali w 122 klubach sportowych (w tym 42 klubach przeznaczonych dla uczniów). W Bydgoszczy działają również kluby sportowe, które zarejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym lub w ewidencji stowarzyszeń zwykłych.

Bydgoskie kluby sportowe^a

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba klubów sportowych:	119	121	120	122
liczba uczniowskich klubów sportowych	46	45	44	42
Liczba miejskich stypendiów sportowych:	29	25	26	23
seniorzy	20	18	20	17
młodzież	7	4	4	4
juniorzy	2	3	2	2
juniorzy młodszy	–	–	–	–
Wartość środków na miejskie stypendia sportowe (tys. zł)	336,0	225,4	304,2	213,6

^a Na podstawie ewidencji klubów sportowych Prezydenta Miasta Bydgoszczy.

Źródło: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wysokość przekazanych w 2021 r. dotacji celowych dla stowarzyszeń sportowych to 14 052 891 zł, z czego:

- dotacje na szkolenie sportowe: 12 758 960 zł; na które składa się:
  - szkolenie sportowe seniorów w indywidualnych dyscyplinach olimpijskich oraz szkolenie sportowe dzieci i młodzieży w indywidualnych dyscyplinach sportu objętych systemem sportu młodzieżowego,
  - szkolenie sportowe dzieci i młodzieży w dyscyplinach drużynowych,
  - szkolenie sportowe osób niepełnosprawnych,
  - szkolenie sportowe seniorów w dyscyplinach drużynowych.

Dotacji na szkolenie sportowe udzielono 49 stowarzyszeniom, prowadzącym szkolenie w 20 dyscyplinach indywidualnych oraz 5 dyscyplinach drużynowych i objęto nimi około 4 570 zawodników w kategoriach wiekowych dzieci i młodzieży oraz 550 seniorów.

- dotacje na imprezy sportowe: kwota 1 293 932 zł.

Za osiągnięcia sportowe w minionym roku Prezydent Miasta Bydgoszczy przyznał nagrody finansowe na łączną kwotę 400 200 zł dla drużyny Artego Bydgoszcz prowadzonej przez KS Basket 25 Ekstraklasa Sp. z o.o., 41 zawodników oraz 18 trenerów.

Miasto wspiera utalentowanych sportowców przyznając okresowe stypendia sportowe dla zawodników z Bydgoszczy, którzy osiągnęli wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym współzawodnictwie w dyscyplinach objętych programem igrzysk olimpijskich. Stypendia przyznawane są zawodnikom w kategorii od juniora do seniora za sukcesy w poprzednim sezonie. Wysokość stypendiów wypłacanych co miesiąc przez okres 12 m-cy wynosiła od 375 zł do 1 050 zł. W przypadku uzyskania dwóch lub więcej wyników sportowych w okresie danego roku, zawodnikowi przyznaje się jedno stypendium w kwocie za najwyższe osiągnięcie.

Mijający rok pomimo trwającej pandemii i związanych z nią ograniczeń był udany dla bydgoskich sportowców. Stawali oni na podium igrzysk olimpijskich, mistrzostw świata i Europy. W 2021 r. stypendyści otrzymywali stypendia z podziałem na dwie grupy: pierwsza to zawodnicy, których zawody odbyły się w 2020 r., druga to sportowcy, którzy osiągnęli wyniki sportowe w międzynarodowym współzawodnictwie sportowym w 2019 r., a nie mieli możliwości wzięcia udziału w zawodach z powodu ich odwołania w 2020 r. z uwagi na obowiązywanie stanu zagrożenia epidemicznego. Łączna kwota przyznanych w 2021 r. stypendiów wyniosła 213 600 zł. Skorzystało z nich 23 sportowców, którzy reprezentowali 11 klubów w 6 dyscyplinach: 8 wioślarzy, 2 lekkoatletów, 5 kajakarzy, 2 sztangistów, 2 strzelców i 4 para-cykliści.

Organem doradczym Prezydenta w zakresie kultury fizycznej jest **Rada Sportu Miasta Bydgoszczy** – złożona z przedstawicieli sportów drużynowych z klubów biorących udział w krajowych rozgrywkach ligowych na poziomie najwyższej klasy rozgrywkowej. Rada m.in. opiniuje wnioski w zakresie przyznawania stypendiów sportowych oraz współdecyduje o sposobie finansowania szkoleń sportowych dzieci, młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Głos Rady jest ważny także przy organizacji imprez sportowych w mieście.

Aktywna Bydgoszcz

Portal Aktywna Bydgoszcz jest miejscem, gdzie gromadzone są informacje o wszystkich sportowych imprezach w Bydgoszczy i okolicach oraz umożliwia pasjonatom sportu uczestnictwo w rywalizacjach jako zawodnik. Miejskie imprezy o charakterze sportowo-rekreacyjnym odbywają się pod szyldem Aktywnej Bydgoszczy. W minionym roku udało się zorganizować duże imprezy sportowo-rekreacyjne, które uzyskały tytuł ambasadorów Marki Aktywna Bydgoszcz (dofinansowane przez Miasto przedsięwzięcia sportowo-rekreacyjne o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym oraz o istotnej roli budowania wizerunku i promocji Miasta): Terenowa Masakra (dwie edycje), Enea Bydgoszcz Triathlon, Ocean Lava Triathlon Polska Bydgoszcz-Borówno, PKO Bydgoski Festiwal Biegowy, Ice Swimming Bydgoszcz Festival. Nie udało się natomiast zrealizować biegu „Run Budlex for Woman”.

W czerwcu 2021 r. odbyła się, poprzedzona wiosennym treningiem, trzecia edycja rywalizacji miast o Puchar Rowerowej Stolicy Polski, której Bydgoszcz jest inicjatorem i głównym organizatorem. Darmowa aplikacja Miasta Bydgoszczy „Aktywne Miasta”, rejestruje trasy i ich długości. Na jej podstawie sumowane są przejechane kilometry. W imprezie wzięły udział 53 miasta, a niemal 30 tys. rowerzystów przejechało ponad 7 mln km. Miejsce na podium zajęły: Nowa Sól, Biała Podlaska oraz Puławy.

W ramach Aktywnej Bydgoszczy wśród mieszkańców miasta zorganizowano zbiórkę sprzętu sportowego dla dzieci i młodzieży z Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, który został przekazany podopiecznym w Dniu Dziecka.

Rekreacja

Istotne z punktu widzenia mieszkańców dużych miast są miejsca przeznaczone do odpoczynku i rekreacji. Bydgoszcz wyróżnia się pod względem dużej powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej i ulicznej oraz lasów (ok. 6 tys. ha). Do dyspozycji mieszkańców jest m.in. największy w Polsce park miejski – Leśny Park Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek” (830 ha powierzchni wraz z lasami Nadleśnictwa Żołędowo). Jest dużym obszarem rekreacyjno-wypoczynkowym łączącym piękno natury z infrastrukturą, która pozwala na aktywny wypoczynek, relaks i uprawianie sportów wyczynowych.

Parki oraz tereny osiedlowe doposażano obiektami i urządzeniami do rekreacji i wypoczynku (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ścieżki zdrowia). Dużym zainteresowaniem cieszyły się projekty realizowane w oparciu o Bydgoski Budżet Obywatelski związane z rozbudową bazy rekreacyjnej. W 2021 r. prowadzono prace dotyczące modernizacji/budowy m.in.:

- parku kieszonkowego na os. Kapuściska,
- modułowego pomostu pływającego Wodny Orlik na os. Smukała-Optawiec-Janowo,
- placów zabaw na osiedlach: Kapuściska (Kreatywne Podwórko), Wilczak-Jary przy Zespole Szkół nr 29 przy ul. Słonecznej 26 oraz ogród sensoryczny, Bartodzieje przy Szkole Podstawowej nr 14 przy ul. Żmudzkiej 12, Brdyujście przy Szkole Podstawowej nr 43 przy ul. Łowickiej 45 (plac dla niepełnosprawnych), Tereny Nadwiślańskie przy ul. Hallera, Wzgórze Wolności – Park Wolności,
- skateparków na osiedlach: Górzyskowo, Nowy Fordon,
- ścieżek rowerowych w ul. Andersa na os. Nowy Fordon,
- toru do jazdy na rolkach i rowerach na osiedlu Glinki-Rupienica,
- toru rolkowego do jazdy na rolkach i deskorolkach na terenie skweru im. Gen. Fieldorfa-Nila,
- tężni solankowych: ul. Hallera, ul. Wielorybia, ul. Modrakowa,
- skwerów/parków: Parku Wolności, Parku sensorycznego na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 3 os. Okole, Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim (mała architektura), Skweru Nowakowskiego na os. Szwederowo.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców.

III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej.

Bydgoszcz posiada cenne zasoby dziedzictwa kulturowego, m.in. zachowany układ urbanistyczny miasta lokacyjnego i XIX-wieczny śródmiejski układ urbanistyczny, Kanał Bydgoski z infrastrukturą techniczną oraz zespół kościołów średniowiecznych: katedra p.w. św. Marcina i Mikołaja, kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (klaryski), zespół klasztorny bernardynów, liczne kościoły dziewiętnastowieczne oraz Stary Fordon z jego najstarszą budowlą sakralną: Kościołem św. Mikołaja z I połowy XVII w., Synagogą z XVII w., a także Kościołem św. Jana Apostoła i Ewangelisty z II połowy XIX w. Krajobraz kulturowy Bydgoszczy najczęściej utożsamiany jest z charakterem zabudowy Śródmieścia i Starym Miastem, które stanowią obszary o największej koncentracji historycznej zabudowy mieszkalnej i najbardziej reprezentacyjnych dla miasta obiektów: kościołów, gmachów użyteczności publicznej, instytucji kultury.

Bydgoszcz wyróżnia się pod względem rozwoju kultury muzycznej. Znajdują się tu kluczowe w województwie instytucje kultury związane z muzyką: Opera Nova, Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego oraz szkoły muzyczne: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego i Państwowy Zespół Szkół Muzycznych im. A. Rubinsteina. Szczególnym walorem funkcjonalnym i przestrzennym jest wzajemna bliska lokalizacja Teatru Polskiego im. Hieronima Konieczki, Filharmonii Pomorskiej, Akademii, Szkoły, a także Rozgłośni Radiowej oraz Parku im. Jana Kochanowskiego, które razem tworzą tzw. dzielnicę muzyczną miasta.

INSTYTUCJE KULTURY:

- Miejskie Centrum Kultury
- Teatr Polski im. Hieronima Konieczki
- Teatr Kameralny
- Park Kultury
- Galeria Miejska bwa
- Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego
- Muzeum Wojsk Lądowych
- Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego
- Opera Nova
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury

Ważny wkład w rozwój kultury mają także pozostałe jednostki kultury. Do największych placówek muzealnych należy Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego. Unikalnym na skalę światową jest Exploseum (Centrum Techniki Wojennej DAG Fabrik Bromberg), które należy do sieci obiektów Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego (ERIH), a także współtworzy bydgoski Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O.

W 2021 r. dobiegła końca rewitalizacja Teatru Kameralnego oraz Młynów Rothera (Park Kultury) – miejsce gdzie mieszkańcy mogą twórczo i aktywnie spędzić czas oraz odpocząć.

Kulturalna działalność edukacyjna, której odbiorcami są głównie dzieci i młodzież, realizowana jest przez młodzieżowe domy kultury, Pałac Młodzieży, a także placówki i instytucje kultury (Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, Teatr Polski, Galerię Miejską bwa).

W galeriach organizowane są każdego roku setki wernisaży i wystaw. Ponadto w Bydgoszczy działają kluby muzyczne, kulturalne imprezy organizują rady osiedla i branżowe środowiska. Do dyspozycji bydgoszczanek i bydgoszczan w 2021 r. były 4 kina stałe z 31 salami, na których odbyło się 32,4 tys. seansów dla 527,4 tys. widzów. W Bydgoszczy odbywają się festiwale i przeglądy kulturalne o zasięgu ogólnopolskim, bądź międzynarodowym. Przykładami są: Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego, Bydgoski Festiwal Operowy, czy też Festiwal Prapremier.

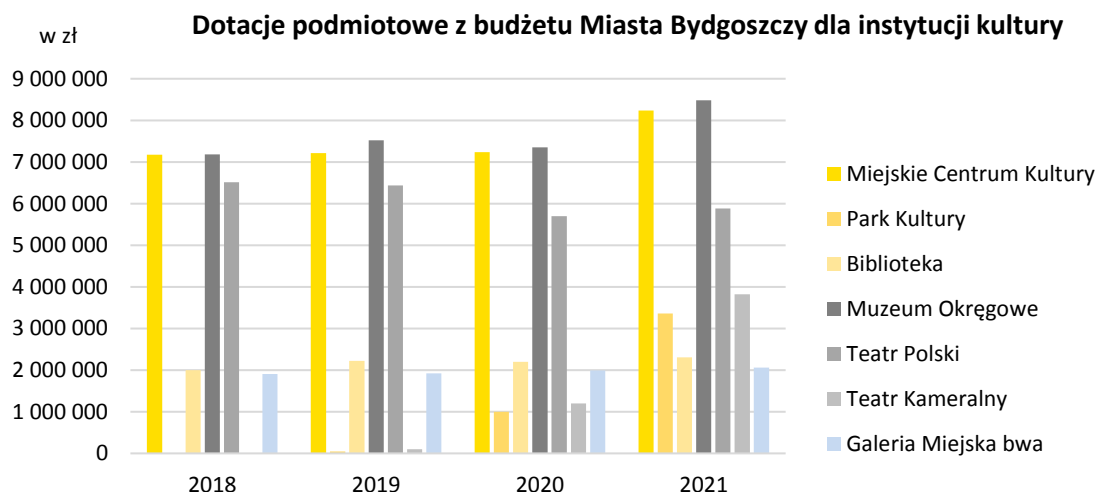
Najważniejszym dokumentem, będącym podstawą do podejmowania decyzji w dziedzinie polityki kulturalnej jest **Strategia rozwoju kultury Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2026**. Misją strategii sformułowaną w postaci hasła: **Kultura energią i marką Bydgoszczy**. Jej realizację podzielono na cztery cele strategiczne wyznaczające obszary działania:

- Wyraziste oblicze kulturowe Bydgoszczy budujące poczucie tożsamości mieszkańców.
- Aktywne i powszechne uczestnictwo mieszkańców Bydgoszczy w kulturze.
- Miasto kreatywne kulturowo.
- Mechanizmy zarządcze samorządu miasta wspierające rozwój kultury.

Celom przypisano szereg działań, których realizacja przewidziana jest na lata 2017-2026. Do najważniejszych z nich, realizowanych przez samorząd Bydgoszczy w 2021 r. zaliczyć można:

Tworzenie warunków dla stabilnego rozwoju miejskich instytucji kultury

Z budżetu Miasta finansowana jest działalność: Teatru Polskiego im. Hieronima Konieczki, Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego, Galerii Miejskiej bwa, Miejskiego Centrum Kultury, Teatru Kameralnego, Parku Kultury oraz Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, zgodnie z warunkami zawartego w 1999 r. porozumienia między Zarządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a Miastem Bydgoszcz w sprawie wspólnego prowadzenia instytucji.

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Dotacje podmiotowe i celowe z budżetu miasta (bez inwestycji) dla miejskich i współprowadzonych instytucji kultury (w złotych)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Galeria Miejska bwa	1 903 820	1 956 096	1 988 586	2 093 848
dotacja podmiotowa	1 903 820	1 926 296	1 988 586	2 060 374
dotacja celowa	–	29 800	–	33 474
Miejskie Centrum Kultury	7 383 502	8 043 582	7 257 784	8 262 735
dotacja podmiotowa	7 178 780	7 214 575	7 237 784	8 232 735
dotacja celowa	204 722	829 007	20 000	30 000
Muzeum Okręgowe	7 184 880	7 523 627	7 353 203	8 479 507
dotacja podmiotowa	7 184 880	7 523 627	7 353 203	8 479 507
dotacja celowa	–	–	–	–
Teatr Polski	6 613 778	6 608 447	5 727 656	5 950 727
dotacja podmiotowa	6 513 778	6 438 447	5 697 656	5 880 727
dotacja celowa	100 000	170 000	30 000	70 000

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Teatr Kameralny	–	100 000	1 200 000	3 825 520
dotacja podmiotowa	–	100 000	1 200 000	3 825 520
dotacja celowa	–	–	–	–
Park Kultury	–	45 000	1 000 000	3 357 488
dotacja podmiotowa	–	45 000	1 000 000	3 357 488
dotacja celowa	–	–	–	–
WiMBP	2 000 000	2 224 000	2 200 000	2 310 000
dotacja celowa	2 000 000	2 224 000	2 200 000	2 310 000
OGÓŁEM	25 085 980	26 500 752	26 727 229	34 279 825

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. dotacje z budżetu miasta na działalność miejskich i współprowadzonych instytucji kultury wzrosły o kwotę **7 552 596 zł** w stosunku do roku poprzedniego, zmiany obrazuje poniższa tabela:

Instytucje	2020	2021	Różnice	Przeznaczenie
	w zł			
Galeria Miejska bwa	1 988 586	2 093 848	105 262	działalność statutowa, m.in. remont kanalizacji
Miejskie Centrum Kultury	7 257 784	8 262 735	1 004 951	działalność statutowa, m.in. przywrócenie dotacji na realizację festiwalu, które zostały odwołane z powodu Covid-19 w 2020 r., Dzielnicowy Program Edukacji Kulturowej - Fordon, remont fortepianu
Muzeum Okręgowe	7 353 203	8 479 507	1 126 304	działalność statutowa, m.in. koszty utrzymania Gdańskiej 4 i zwiększenie zatrudnienia o 4 etaty, regulacja wynagrodzenia z uwagi na wzrost najniższego wynagrodzenia
Teatr Polski	5 727 656	5 950 727	223 071	działalność statutowa, m.in. przywrócenie dotacji na działalność merytoryczną, która została odwołana z powodu Covid-19 w 2020 r.
Teatr Kameralny	1 200 000	3 825 520	2 625 520	działalność statutowa oraz tworzenie struktury organizacyjnej instytucji
Park Kultury	1 000 000	3 357 488	2 357 488	działalność statutowa oraz tworzenie struktury organizacyjnej instytucji
WiMBP	2 200 000	2 310 000	110 000	działalność statutowa
OGÓŁEM	26 727 229	34 279 825	7 552 596	

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wspieranie działalności bydgoskich instytucji kultury dla których Miasto nie jest organizatorem

Miasto od wielu już lat wspiera działalność instytucji kultury finansowanych przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego tj. **Operę Nova, Filharmonię Pomorską** oraz **Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury**. Instytucje te są organizatorami prestiżowych dla miasta przedsięwzięć o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym, w tym wpisanych do kalendarium priorytetowych imprez miejskich: *Bydgoskiego Festiwalu Muzycznego* czy *Bydgoskiego Festiwalu Operowego*. Dotacja z budżetu miasta na ten cel przekazywana jest co-rocennie w formie pomocy finansowej udzielanej Samorządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wykaz dotacji udzielonych z budżetu Miasta w formie pomocy finansowej instytucjom kultury, dla których Miasto nie jest organizatorem

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Filharmonia Pomorska im. I. J. Paderewskiego	185 000	200 000	200 000	200 000
Bydgoski Festiwal Muzyczny	185 000	200 000	200 000	200 000
Opera Nova	365 000	240 000	–	–
Bydgoski Festiwal Operowy	365 000	240 000	–	–
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna	10 000	20 000	20 000	67 600
LiterObrazki – Festiwal Książki Obrazkowej dla dzieci	10 000	20 000	20 000	20 000
Bydgoszcz czyta bez końca (Program BBO)	–	–	–	38 600
Gry planszowe i VR w Bibliotece (Program BBO)	–	–	–	9 000
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury	34 000	18 700	10 000	10 000
Kwartalnik Artystyczny Kujawy i Pomorza	10 000	10 000	10 000	10 000
Publikacja „Industrialne dziedzictwo Bydgoszczy”/„Przemysł, który tworzył Bydgoszcz”	19 700	–	–	–
Ekspozycja plenerowa pn. „Architektura bydgoskich fabryk w winietach papierów firmowych”	4 300	–	–	–
Wystawa "Niepewny czas – Bydgoszcz w latach 1918-1920"	–	8 700	–	–
OGÓŁEM	594 000	478 700	230 000	277 600

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Rozwój oferty instytucji kultury

Analizując działalność merytoryczną miejskich instytucji kultury, biorąc pod uwagę takie wskaźniki, jak frekwencja, liczba wydarzeń kulturalnych, w tym o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej, można stwierdzić, że największą różnorodność i przekrojowość oferty prezentowało **Miejskie Centrum Kultury**.

Działalność merytoryczna Miejskiego Centrum Kultury

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba imprez kulturalnych	1 801	1 776	915	1 195
Liczba wystaw	32	36	22	19
Liczba premier	113	115	77	76
Liczba uczestników	207 840	199 063	106 772	136 547
Liczba audycji radiowych i wydawnictw	429	436	370	375
Liczba słuchaczy i czytelników	95 620	105 670	108 280	105 270
Liczba wydarzeń online/liczba wyświetleń	–	–	130/675 575	132/361 493

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Instytucja konsekwentnie realizuje swoją strategię rozwoju w oparciu o partycypację społeczną oraz kreatywne partnerstwa. Prezentuje liczne projekty artystyczne, animacyjne, edukacyjne w swojej siedzibie, w przestrzeni miejskiej oraz w Zespole Pałacowo-Parkowym w Ostromecku. MCK organizuje działalność w pięciu zasadniczych obszarach tematycznych: *uczestnictwo* (odnotować należy stały wzrost uczestnictwa w ofercie kulturalnej MCK), *kreatywność* (nowe pomysły i projekty lub nowatorskie podejście do już istniejących), *tożsamość* (realizacja projektów przybliżających historię, topografię miasta i twórczość bydgoskich artystów), *rewitalizacja* (współpraca z organizacjami pozarządowymi, których cele statutowe obejmują pomoc dzieciom i młodzieży ze środowisk wykluczonych), *współpraca* (szeroko podejmowana współpraca z organizacjami pozarządowymi, konsultacje środowiskowe, współpraca ze środowiskami artystycznymi). Program realizowany jest w dwunastu pracowniach tematycznych. W 2021 r. działalność merytoryczna MCK uwarunkowana była sytuacją epidemiczną oraz związanymi z tym obostrzeniami, które w znaczącym stopniu

ograniczały, bądź uniemożliwiały jej prowadzenie. W poszczególnych sekcjach, do najważniejszych przedsięwzięć zrealizowanych w 2021 r., zaliczyć należy:

▪ **Literatura i Nowe Media:**

- Festiwal Literatury Przeczytani – odbył się w formie online. Przygotowano 15 filmów, prezentowanych w sieci (w mediach społecznościowych oraz YouTube). Wydarzenia o charakterze edukacyjnym w formule online obejmowały warsztaty z młodzieżą oraz nauczycielami.
- Bydgoszcz – przewodnik literacki – warsztaty literackie. Powołano jeszcze jedną grupę (i tym samym zwiększono liczbę godzin warsztatów) dla młodych oraz początkujących pisarzy.
- Działalność wydawnicza: *Bydgoski Informator Kulturalny* (5 numerów drukowanych i 6 numerów w wersji cyfrowej), 10. zeszyt z serii *Czytanki miejskie: Ostromecko w opowiadaniach*, dwie książki bydgoskich pisarek: Małgorzaty Grosman *Bydgoszcz jest kobietą* i Emilii Walczak *Z kluczem*, książka *Improwizowane szkice jazzowe* Witolda Burkera oraz zbiór pięciu dramatów *Aurora. Nagroda Dramaturgiczna Miasta Bydgoszczy* (wydana wspólnie z Teatrem Polskim).

▪ **Prezentacja, Produkcja i Edukacja Muzyczna:**

- Zarządzanie dźwiękiem. Regularne praktyki (10 h w tygodniu) uczniów prywatnej szkoły TEB, uczących się na kierunku: realizacja nagrań i nagłośnień.
- Festiwal Drums Fusion – jako prolog zaprezentowano: teatr perkusyjny ze spektaklem Preludium Słowiańskie, występy i warsztaty prowadzone przez Dziecięcą Orkiestrę Recyklingową Beatgoszcz oraz cały program Międzynarodowego Forum Perkusyjnego, którego osią był wibrafonista David Friedman. Kolejna część odbyła się w sierpniu: koncert „New York Sessions in Bydgoszcz” – Jojo Mayer & The Nerve, warsztaty masterclass Jojo Mayer’a. Mocnym, kończącym tą część festiwalu akcentem był koncert Anny Marii Jopek w Filharmonii Pomorskiej.
- Działania w przestrzeni miasta w ramach festiwalu Drums Fusion - muzyczna scena Offbeat, Open Dub Sesion na Placu Teatralnym oraz podwieczorek taneczny na Starym Rynku w wykonaniu Jazz Bandu Młynarski – Masecki w specjalnie do tego zaaranżowanej przestrzeni w klimacie lat 20-tych i 30-tych.
- Big Bike Orchestra (orkiestra grająca i jeżdżąca na specjalnie skonstruowanym sześćoosobowym rowerze) – projekt, którego pomysłodawcą i wykonawcą jest MCK. Orkiestra swoją premierę miała podczas festiwalu Drums Fusion, zagrała w kraju ponad 30 koncertów, zakwalifikowała się do półfinału programu „Mam Talent”. Na zaproszenie ogólnopolskiej anteny radia RMF, otwierała swoimi piosenkami trzy kolejne muzyczne przedświąteczne weekendy radiowe.
- Bydgoska Akademia Jazzu (w tym Klub Akademii Jazzu) – cechą charakterystyczną cyklu jest stała obecność Big Bandu AM w Bydgoszczy.
- Premiery płytowe – koncerty w formule online: Antoni Jachna, Wojciech Kotwicki, Danza Poetica, Dubska, premiera z publicznością na żywo: zespół „Valery Mess”.
- Muzyka z Bydgoszczy – prezentacje.
- Projekty partnerskie – realizacja koncertów, spotkań, warsztatów i festiwali będących konsekwencją współpracy z partnerami m.in. z Wydziałem Edukacji Muzycznej UKW, "Bydgoscy Muzycy w hołdzie...", z fundacją Story ART, z fundacją Nowa Sztuka Wet Music itp.
- Dziecięca Orkiestra Recyklingowa – działająca pod opieką muzyka-perkusisty Jacka Kwaśniaka, artyści orkiestrowego Opery Nova. Wystąpiła w ramach festiwalu Drums Fusion.
- Kultura ProNatura – letni cykl kameralnych wydarzeń, skupionych wokół ekologii, recyklingu, szacunku do przyrody i kultury. Wydarzenia odbywały się na parkingu MCK; w Smukale; na Barce Lemara; nad Kanałem Bydgoskim; w Starym Fordonie; w Myślęcinku i na Placu Kościuszki.
- Ewolucja brzmienia fortepianu – cykl pokazuje ewolucję brzmienia fortepianu na przestrzeni wieków. Efektem projektu są 4 koncerty w formie video, impresja filmowa pod tytułem "Ewolucja brzmienia fortepianu" oraz wydawnictwo płytowe z 4 koncertami w formie audio. Z uwagi na wydłużony cykl

produkcyjny płyt winylowych całość projektu będzie miała premierę w I kwartale 2022 r.

▪ **Sztuki wizualne:**

Ze względu na sytuację pandemiczną MCK zdecydowało się ograniczyć liczbę wystaw i wydłużyć czas trwania poszczególnych ekspozycji, aby umożliwić odbiorcom zwiedzanie ich w formie fizycznej.

- Działalność wystawiennicza w Galerii Wspólnej: prezentacja malarstwa Kazimierza Jułgi, wystawa grafik Piotra Gojowego wraz z oprowadzaniem autorskim w ramach Nocy Muzeów oraz finisażem, malarstwo i rysunek Waldemara Malaka, wystawa fotografii Anny Liminowicz, wystawa „Negatyw”, wystawa artystów związanych z pracownią Janusza Kaczmarek „Nie do śmiechu”.
- Wystawy i aranżacje w siedzibie głównej MCK – 8 wystaw.
- Piątki w pracowni, warsztaty plastyczne i wykłady.
- E-kultura – cykl „Za progami pracowni” – wideorelacje z wizyt w pracowniach artystów (Adriany Majdzińskiej, Magdaleny Nowej, Anny Gross, Tomasza Gosa) prezentowanych w formie online.
- Pozostałe działania: aranżacja przestrzeni i wystaw tematycznych w ZPP w Ostromecku: sali balowej, sali ogrodowej, sali Katarzyny Bnińskiej, saloniku Schönbornów, salonu Alvenslebenów, sali kominkowej i starej kuchni, a także przestrzenie w strefie wejściowej i restauracyjnej. Dodatkowo powstały nowe salony tematyczne: Gabinet Schinkla oraz Skład Sommerfelda: przestrzeń stylizowana na Warsztat oraz Salon Sommerfelda i Kolekcja Instrumentów z Bydgoskiej Fabryki Akordeonów.

▪ **Kino i edukacja filmowa:**

- Kino Orzeł – działalność filmowa – ponad 700 seansów zobaczyło przeszło 12 tys. widzów: akcje specjalne: seanse upamiętniające bydgoski Marzec '81, Urodziny Kina Orzeł; wiele premier; filmy Dzień Dziecka; Wakacje z Kinem Orzeł i Małe Animacje; Międzynarodowy Dzień Animacji.
- Seanse na platformie Mojeekino.pl – wirtualną salę wykupiono ponad 850 razy.
- Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych Animacje – X edycja festiwalu odbyła się online. Filmy prezentowane były na platformie MCK – kultureo.pl, a warsztaty na platformie Teams i YouTube. Festiwal to jednak nie tylko projekcje kinowe, ale też spotkania z twórcami. Odbyła się również seria wywiadów pt. „Rozmowy poklatkowe”, publikowana na kultureo.pl.
- Bydgoski Klub Filmowy – nabór na nowy cykl warsztatowy, BKF powróci do swojej klasycznej formuły.
- Współpraca z festiwalami o zasięgu lokalnym oraz ogólnopolskim: Międzynarodowy Festiwal Filmowy MILLENIUM DOCS AGAINST GRAVITY, Festiwal Filmowy PRZEŻROCZA, Festiwal FONOMO, Festiwal PRAPREMIER Teatru Polskiego. Powrócił też Klub Miłośników Filmów MOZAIKA.

▪ **Edukacja i sztuka improwizacji teatralnej:**

- Prezentacja Impro – cykl Letnia Scena Impro (5 spektakli), działalność grupy teatralnej Teatr Improwizowany wymyWammy (8 spektakli). Teatr prowadził też improwizowaną galę rozdania nagród w ramach Festiwalu Animacje.
- Edukacja i Laboratorium Impro – odbyły się 2 warsztaty, przeznaczone dla młodzieży zwieńczone wspólnym spektaklem teatralnym. Sekcja kontynuowała współpracę ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym Nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. L. Braille’a. Pracownia tłumaczyła z języka angielskiego na język polski miesięcznik o improwizacji „Status”, będąc jednocześnie jego partnerem (12 numerów).
- Film fabularny Impro. Nowym projektem Sekcji Impro, przy kooperacji z Sekcją Produkcji i Promocji Wydarzeń MCK „MACHINARIUM”.

▪ **Dziedzictwo kulturowe i lokalne:**

- Weekendowe wydarzenia artystyczne: udział w akcji ESKAPADA – Poznaj swój region z przewodnikiem, Rajd Doliny Dolnej Wisły połączony ze zwiedzaniem, „Prawdziwe kobiety” – sesja zdjęciowa do projektu Jarosława Kamińskiego, koncerty: TORTILLA & Vesta Chawira (Zimbabwe), TRAMP Objazdowy Festiwal Folkowy - Buskin' Jack & Marcin Biały, piknik Zespołu Pieśni i Tańca Płomienie, wieczór muzyczny

poświęcony pamięci Piotra Trelli, wieczór węgierski, „Piernikowe mikołajki w Pałacu Ostromecko”.

- Czwartki jazzowe w Ostromecku.
- Salon muzyczno-artystyczny: kameralne koncerty i recitale fortepianowe korespondujące z klimatem pałaców, m.in. recital pianistki prof. Ewy Pobłockiej, recital Tomasza Rittera – zwycięzcy I Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego na Instrumentach Historycznych, koncert Emilii Biskupskiej i Konrada Fiszera.
- Edukacja artystyczna: bezpłatne warsztaty bębniarskie dla początkujących. Założenie ostromeckiej pasieki we współpracy z pasieką Miejska Pszczoła Mateusza Andryszaka, organizacja warsztatów dla rodzin z dziećmi, pn. „Co w ulu piszczy?”.
- Działania z obszaru dziedzictwo kulinarne: kulinarne rekonstrukcje, warsztaty z kuchmistrzami oraz spotkania z dziedzictwem związanym z kulturą żywienia m.in. pałacowy GęsiNovy koncert kulinarny w Ostromecku, z okazji wigilii dnia świętego Marcina, spotkanie z prof. Jarosławem Dumanowskim, który opracował i wydał „Zbiór dla kuchmistrza tak potraw jako ciast robienia wypisany roku 1757 dnia 24 lipca” udział w festiwalu „Ryby po bydgosku” w ramach TehoFest 2021. Restauracja w Pałacu Nowym w Ostromecku, została wpisana na listę Sieci Dziedzictwa Kulinarne Kujaw i Pomorza, która działa w ramach Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne.
- Wyremontowanie unikatowego fortepianu stołowego z warsztatu Bernharda Wiszniewskiego.
- „Kurier Ostromecki” – ukazały się dwa numery, o nakładzie tysiąc egzemplarzy. Kurier stał się gazetą o dużym formacie, liczącą cztery strony, utrzymane w stylistyce retro.
- Organizacja i współorganizacja: wystawy zdjęć w alejach parkowych Krzysztofa Heyke pn. „Ostatni europejcy bartnicy, których spotkałem”, współorganizacja „Międzynarodowych Spotkań Nieprzypadkowych Oko Nigdy Nie Śpi”, otwarcie wystawy zdjęć Dariusza Gackowskiego: Ostromecko jako plan filmowy „Wesela” Wojciecha Smarzowskiego. Filmowy spacer śladami scen z nowego filmu Wojciecha Smarzowskiego "Wesele", VI Światowy Dzień Tańca w Kręgu.
- Muzeum Legend Szyperskich – w 2021 r. znacząco powiększył się zasób eksponatów Barki Lemara, cykliczne zakupy realizowane są w ramach programu „Legends Szyperskie”. Pływający zabytek jest jednym z najczęściej fotografowanych i odwiedzanych obiektów turystycznych Bydgoszczy.
- Organizacja dwóch planowanych ekspozycji – wystawa „Pamiętka z Hamburga” i „Wiślane powidoki szypra Kałuży”.
- Organizacja wiślanego rejsu na trasie Bydgoszcz – Toruń, związanego z udziałem „Lemary” w festiwalu Wisły. Przez dwa dni barkę odwiedziło wówczas ok. 2 500 zwiedzających.
- Stworzenie filmu „Diamentowy lamus filmowy” – publikowanego na facebooku.
- **Sztuka Ludowa, Tradycja i Design:**
  - Festiwal „Ethniesy” – 8. edycja jednego z największych festiwali muzyki ludowej w Polsce. Hasłem przewodnim imprezy było „Nature is The New Culture”.
  - Koło Gospodyń Miejskich – kursy: kreatywnego pisania, „Elementarz projektowania, czyli krótki kurs projektowania wnętrz”, warsztaty dla dzieci „Mały człowiek, wielkie wnętrze”.
  - Kultura na świeżym – w 2021 r. odbyło się 10 wycieczek pieszych i rowerowych po regionie – 1 raz w miesiącu, poza czasem wakacyjnym. Z uwagi na zapotrzebowanie pań na krótsze wycieczki uruchomiony został cykl „Kultura na świeżym. Wyprawy kobiece.”
- **Laboratorium Animacji Kultury:**
  - Konsultacje eksperckie.
  - Projekt Bardzo Młoda Kultura – zrealizowano trzecią edycję trzyletniego programu pt. Terenowy Dom Kultury. W 2021 r. zrealizowano 18 projektów lokalnych w partnerstwie z instytucjami kultury, oświaty, organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi, osobami fizycznymi.
  - Fordon – Program Edukacji Kulturowej „Kooperacje” – przeprowadzono konkurs grantowy, dofinan-

sowano 10 projektów kulturalno-edukacyjnych realizowanych w Fordonie.

▪ **Edukacja senioralna:**

- Działalność Artystycznego Uniwersytetu Trzeciego Wieku Agora Nestora: wykłady – realizowane w formule online, hybrydowej i stacjonarnie (2 razy w miesiącu); warsztaty i zajęcia stałe realizowane częściowo w formule online (tańce w kręgu, taniec flamenco, akademie ruchu) lub w plenerze.
- Działania dla seniorów: 3 warsztaty online „Seniorzy w przestrzeni wirtualnej”, cykl spotkań „Czwartki w Ostromecku”, Bydgoski Dzień Seniora, spotkanie z prawnikiem.

▪ **Radio Kultura:** Kontynuacja działalności reporterskiej stacji i umacnianie marki reklamującej Bydgoszcz na mapie muzycznej i w szeroko pojętej kulturowej oraz kulturalnej świadomości Polski. „Poranek” - prowadzony na żywo, co jest ewenementem, jeśli chodzi o rozgłośnie internetowe. „Z kawą przy mikrofonie” - to audycja rozpoznawana i doceniana w całym kraju oraz poza jego granicami. To ponad 220 gości i materiałów reporterskich. Pozostałe audycje to: „POR -Przesłuchane/Obejrzone/Retro”, „Muzyczna pajęczyna”, „Kulturalna masakra muzyką metaliczną”, „Siła bluesa”, „Uszy szeroko otwarte”, „Co tam, panie, na ekranie?”, „Idzie Lis” i „Z dała od zgiełku”. Średnia, miesięczna liczba audycji: 30.

▪ **Produkcja i promocja wydarzeń:**

- Promocja stałych i markowych wydarzeń MCK.
- Realizacja kampanii informacyjnej poświęconej premierze kinowej filmu Marcina Sautera „Miasto”.
- Start platformy VOD Kultureo.pl. Promocja serwisu w mediach społecznościowych i w Internecie.
- TeH2O produkcja filmu prezentującego dziedzictwo przemysłowe miasta pt. „Industrial Symphony”.
- Film Impro. Zdjęcia do filmu realizowane w oparciu o metodę improwizacji aktorskiej – bez scenariusza, z udziałem najlepszych bydgoskich improwizatorów oraz aktorów występujących gościnnie. Film w całości nagrany w bydgoskich wnętrzach i plenerach, wybrane miejsca stanowiły jeden z podstawowych elementów inspirujących aktorskie improwizacje. Premierę filmu przesunięto na rok 2022.
- Festiwalowe projekty partnerskie m.in.: Festiwal Millennium Docs Against Gravity, Festiwal Przeźrocza.
- Organizacja planu zdjęciowego i realizacja zdjęć do filmu „Negatyw” – filmowej adaptacji powieści „Wyspa” Dmitrija Strielnikoffa. Zdjęcia do filmu kręcone były w Ostromecku, w Galerii Wspólnej przy ul. Batorego, w siedzibie MCK oraz w ikonicznych punktach naszego miasta – na Starym Rynku, przy ul. Mostowej (z widokiem na Przechodzącego przez rzekę), na Wyspie Młyńskiej. Druga część zdjęć została zrealizowana na terenie bydgoskiej Pesy. Premiera filmu planowana jest na I połowę roku 2022.

▪ **Koordinacja wydarzeń i sprawozdawczość:** Impresariat koncertów i spektakli.

Teatr Polski im. Hieronima Konieczki poza typową prezentacją spektakli premierowych i repertuarowych realizował również projekty edukacyjne.

Działalność merytoryczna Teatru Polskiego

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba premier	8	6	2	5
Liczba spektakli	218	229	74	107
Liczba wydarzeń kulturalnych	27	55	24	14
Liczba widzów	35 013	38 255	11 028	6 950
Liczba wydarzeń online/liczba wyświetleń	–	–	22/3 179	29/1 314

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Do najważniejszych przedsięwzięć artystycznych Teatru Polskiego w 2021 r. zaliczyć można:

- spektakle premierowe: *Maszyna* reż. Jagoda Szelc, *Ach, jeżeli przyjdę dać tak okrutne, moje ostatnie pożegnanie* reż. Klaudia Hartung-Wójciak, *Twarzą w twarz* reż. Maja Kleczewska, *Katyń*. *Teoria barw* reż. Wojciech Faruga, *Przemiany* reż. Michała Borczucha,
- pozostałe spektakle: *Sprzedawcy bajek* reż. Jakub Krofta, *Plastusiowy pamiętnik* reż. Lena Frankiewicz,

- Wielce Szanowna Pani* reż. Martyna Peszko, *Pchła Szachrajka* reż. Łukasz Gajdzis,
- spektakle grane poza siedzibą: *Ach, jeżeli przyjdę dać tak okrutne, moje ostatnie pożegnanie* reż. Klaudia Hartung – Wójciak, *Inna Dusza* reż. Michał Siegoczyński,
  - spektakle grane online: *Kopciuszek* reż. Łukasz Gajdzis, *Balladyna. Wojna wewnętrzna* reż. Justyna Łagowska, *Maria Antonina. Ślad Królowej* reż. Wojciech Faruga, *Motyle* reż. Emilia Piech, *Mur* reż. Justyna Sobczyk, *Ptak* reż. Magda Drab, *Trump i pole kukurydzy* reż. Paweł Łysak,
  - spektakle gościnne: *Strażak Sam*, IV Magiczny Festiwal Świata Baśni i Bajek POZYTYWKA: *Grajkółko w Bydgoszczy*, *Pan Satie*, *Preludium Słowiańskie, Jestem. Tylko. Ja* - teatr niebopiektło, *Królowa Margot* – spektakl dyplomowy studentów Akademii Muzycznej,
  - słuchowiska: Projekt „*Teatr w odstuchu. Odzyskane przedstawienia*”: *Trędowata. Melodramat* reż. Tomasz Cyz, *Rękopis znaleziony w Saragossie* reż. Paweł Sztarbowski,
  - Festiwal Prapremier - ODZYSKIWANIE 2021 – podczas jubileuszowej 20. edycji Festiwalu zaprezentowano łącznie 23 wydarzenia kulturalne. Powołano „AURORĘ Nagrodę Dramaturgiczną Miasta Bydgoszczy” przyznawaną za wybitny dramat współczesny. W 2021 r. nagrodę główną przyznano Mikicie Ilyinychowi za sztukę „Dark Room”.
  - działania, współorganizacja:
    - Tupot w Bydgoszczy – słuchowisko w Polskim Radio PiK w ramach audycji „Ziarna losu”.
    - Współorganizacja: rekonesans wiślany szlakiem teatru na barce, dwóch pokazów spektaklu "Odyseja" Teatru Nowszego, inauguracji festiwalu Drums Fusion spektaklem „Preludium Słowiańskie” – spektakl muzyczny zainspirowany Kalendarzem Słowiańskim oraz symboliką przyrody zaklętą w czterech porach roku, spotkania "Pamiętnik gapia, pamiętnik Raszewskiego", które miało przywołać pamięć „Profesora” jako wybitnego teatrologa oraz autora jednego z najważniejszych wydawnictw dotyczących Bydgoszczy poprzedniego wieku.
    - Teatr dołączył do ogólnopolskiej akcji „Różowa skrzyneczka”.
  - projekty edukacyjne:
    - Pracownia Przemiany – Teatr Studio, Teatr Polski oraz Boska Komedia zaprosiły młodzież w wieku 12-17 lat do uczestnictwa w projekcie Michała Borczucha, którego punktem wyjścia jest praca nad spektaklem inspirowanym „Przemianami” Owidiusza.
    - Warsztaty online do spektakli na VOD – w ofercie dla szkół Instytucja udostępniła także warsztaty do spektakli „Balladyna. Wojna wewnętrzna” oraz „Kopciuszek”.
    - Warsztaty reżyserskie - *Odzyskiwanie spojrzenia. Warsztat metodologiczny z upamiętnień, historii i konspiracji.*
    - *Story Lab 1981. Stan wojenny* – warsztaty/laboratorium, w których uczestnicy projektu spotykali się ze świadkami grudnia 1981 r., współpraca z Seniorami Domu Dziennego Pobytu.
  - spektakle wyjazdowe:
    - *My, Europa, Uczta Narodów* reż. Roland Auzet – spektakl, którego Teatr Polski był koproducentem miał pokaz w Opera de Limesos (Francja),
    - *Nic o nas bez nas* reż. Data Tavadze – prezentacja spektaklu w Tbilisi (Gruzja) w Royal District Theatre,
    - *Inna dudziarze*. Michał Siegoczyński – został zaprezentowany na Festiwalu R@port w Gdyni,
    - *Przemiany* reż. Michała Borczucha oraz *Maszyna* reż. Jagoda Szalc – spektakle zostały zaprezentowane w ramach Festiwalu Boska Komedia w Krakowie.

Zdobyte nagrody i wyróżnienia Teatru Polskiego:

- Spektakl *Maszyna* w reż. Jagody Szalc został zakwalifikowany do udziału w 27. Ogólnopolskim Konkursie na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej,
- Spektakl *Przemiany* w reż. Michała Borczucha otrzymał Grand Prix Festiwalu Korczak Dzisiaj.

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego, którego podstawowym zadaniem jest sprawowanie opieki nad zabytkami, poza działalnością naukowo-badawczą oraz wystawienniczą proponuje urozmaiconą ofertę edukacyjną cieszącą się zainteresowaniem odbiorców.

Działalność merytoryczna Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba wystaw	41	30	22	30
stałych	9	10	9	11
czasowych	16	15	9	14
poza muzeum	16	5	4	5
Liczba zwiedzających	78 526	75 969	23 191	47 245
Liczba wystaw online/liczba wyświetleń	–	–	5/18 882	5/39 676

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wystawy prezentowane w Muzeum Okręgowym:

- ekspozycje stałe:
  - *Skarb bydgoski* – Europejskie Centrum Pieniądza, ul. Mennica 4,
  - *Na pograniczu Wielkopolski i Pomorza. Bydgoszcz i region u zarania dziejów* – Zbiory Archeologiczne, ul. Mennica 2,
  - *Od Starego Rynku do Placu Wolności. Spacer ulicami międzywojennej Bydgoszczy* – Spichrze nad Brdą, ul. Grodzka 7-11,
  - *Twórczość Leona Wyczółkowskiego (1852-1936)* – Dom Leona Wyczółkowskiego, ul. Mennica 7,
  - *Leon Wyczółkowski wystawa biograficzna* – Dom Leona Wyczółkowskiego, ul. Mennica 7,
  - *Galeria Sztuki Nowoczesnej* – Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,
  - *Exploseum – Centrum Techniki Wojennej Dag Fabrik Bromberg* – Exploseum,
  - *Mennica Bydgoska* – Europejskie Centrum Pieniądza, ul. Mennica 4,
  - *W grodzie Bydgosta. Tajemnice życia wczesnośredniowiecznych mieszkańców Bydgoszczy i okolic* – Zbiory Archeologiczne, ul. Mennica 2,
  - *Jan Stanisławski i uczniowie z kolekcji Wandy i Leonarda Pietraszaków* – Gmach Główny, ul. Gdańska 4,
  - *Obrazy nie-/rzeczywistości: inspiracje i aspiracje* – Gmach Główny, ul. Gdańska 4.
- ekspozycje czasowe kontynuowane:
  - *Artyści niepodległościowi poza Polską* – Spichrze nad Brdą, ul. Grodzka 7-11,
  - *Bydgoszcz nie tylko pieniądzem stała* – Zbiory Archeologiczne, ul. Mennica 2,
  - *Mistrzowie* – Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,
  - *Wymarzone Muzeum. Wszystko gra!* – online,
  - *O tym, jak Bydgoszcz stała się wolna* – online.
- ekspozycje czasowe nowe:
  - *Leon Wyczółkowski „Cztery wiosny”* – Dom Leona Wyczółkowskiego, ul. Mennica 7,
  - *Stan zero* – Gmach Główny, ul. Gdańska 4,
  - *Jestem, kim jestem, gdzie jestem* – Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,
  - *Wystawa Wspólne Przypadki – Spotkania malarskie im. Leona Wyczółkowskiego w Brdzie* – Gmach Główny, ul. Gdańska 4 oraz Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,
  - *#przemysłowaFOTObydgoszcz* – Spichrze nad Brdą, ul. Grodzka 7-11,
  - *Marcin Sauter – FOTOGRAFIE* – Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,
  - *Od princeski do New Look. Ubioru damskie z kolekcji Adama Leja* – Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,

- *Czterdzieści. Refleksja 40-lecia wprowadzenia stanu wojennego* – Galeria Sztuki Nowoczesnej, ul. Mennica 8,
- *Przepis na Bydgoszcz. Kulinarne tradycje miasta i regionu* – Spichrze nad Brdą, ul. Grodzka 7-11,
- *Wymarzone muzeum. Przyprawione tradycjami* – wystawa pokonkursowa – Spichrze nad Brdą, ul. Grodzka 7-11,
- *Wystawa patefonów*,
- *Oko na zimę 2021* (online),
- *Solidarność. Wirtualny pokaz zabytków ze zbiorów MOB* (online),
- *Kolekcja „Galwana”* (online).
- ekspozycje plenerowe kontynuowane: *Na szlaku TeH2O*,
- ekspozycje plenerowe nowe: *Urodziny Leona Wyczółkowskiego* – wystawa,
- ekspozycje poza siedzibą muzeum nowe:
  - *Leon Wyczółkowski. Malarstwo, rysunek, grafika - kolejne odwiedziny* – wystawa dla Muzeum Regionalnego w Szczecinku,
  - *KLASYKA* – wystawa malarstwa dla Galerii Miejskiej w Inowrocławiu,
  - *BYDGOSZCZ 1939-1945* – wystawa posterowa dla Biblioteki UKW.

W ramach działalności edukacyjnej w Muzeum przeprowadzono 132 lekcje oraz lekcje z warsztatem, w tym 28 lekcji wyjazdowych. Po wystawach oprowadzono 68 grup zorganizowanych. Z uwagi na pandemię działalność edukacyjna w trybie stacjonarnym została ograniczona. Muzeum przeniosło ofertę do sieci w ramach realizacji aktywizującego projektu kulturalnego #zMOBwDOMu. Przeprowadzono 11 zajęć online.

Ponadto Muzeum było organizatorem różnych wydarzeń kulturalnych m.in.:

- *Historyczny Spacer Tematyczny: Spacer z architektem* – szlakiem obiektów zaprojektowanych przez bydgoskiego architekta Fritza Weidne, Tropem wydarzeń Bydgoskiego Marca 1981, Śladami tajemnic staropolskiej Bydgoszczy, Ora et Labora. Ślady działalności zakonów w Bydgoszczy, 148 lat. Polacy w niemieckiej Bydgoszczy, Tropem wydarzeń, związanych z działaniami Solidarności w latach osiemdziesiątych.
- *Wieczór w Muzeum* – impreza plenerowa zachęcająca do samodzielnego poruszania się po Bydgoszczy szlakiem budynków muzealnych,
- *Piknik graficzny MOB na Frymarku* – warsztatowe stanowisko graficzne,
- *Wielcy nieobecni* – prezentacja artystyczna z udziałem Joachima Perlika z zespołem Żuki,
- *Literatura w Muzeum* – spotkanie autorskie z: Janem Rulewskim autorem książki pt. „Wysoka temperatura. Od wolności do wolności 1980-1990”, Dionisiosem Sturisem autorem książki pt. „Zachód słońca na Santorini”, Kacprem Pobłockim autorem książki pt. „Chamstwo”, Łukaszem Lamzą autorem książki pt. „Światy równoległe”,
- cykliczne wykłady: *Tajemnice medycyny, czyli jak leczono w przeszłości; Gotowi na zmiany (?), czyli jak zmieni się świat w kilka lat; Historia medycyny dla dociekliwych; Jak się zdrowo leczyć i nie przedawkować, czyli o lekach na poważnie; towarzyszące wystawie *Od princeski do New Look. Ubiory damskie z kolekcji Adama Leja*,*
- warsztaty: *Przestrzeń łączności, Światowy Dzień Pluszowego Misia* – cykliczne warsztaty dla dzieci, *Bizuteria Patriotyczna, Warsztaty malowania bombek, Mikołajkowa Fabryka Bombek; Fabryka bombek* – oferta dla seniorów, *ROBO project* - warsztaty w Exploseum, *Twórczość Leona Wyczółkowskiego, Rybne Glinki, Dziecięce graffiti, Kalkotestowanie, Żywa natura Wyczółkowskiego*.
- organizacja kursu na certyfikowanych przewodników po Exploseum,
- TehoFest 2021 „Wrzesień miesiącem TeHo” – festiwal Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O;
- *Ryby po bydgosku. Festiwal kulinarno-kulturalny* – prelekcja z pokazem, warsztaty plastyczne.

Działalność naukowa, współpraca:

Muzeum w 2021 r. zrealizowało wydruk opracowań i wydawnictw m.in. albumy, prace popularno-naukowe, katalogi do wystaw, foldery i ulotki oraz inne druki. Muzeum realizowało także prace związane z inwentaryzacją i nadzorem nad zbiorami, a także konserwacją muzealiów, przeglądem konserwatorskim oraz opisem konserwatorskim. W ramach działalności naukowej Muzeum Okręgowe brało udział w projektach badawczych i prowadziło badania własne, brało udział w sesjach i konferencjach naukowych. Przeprowadzono, w zakresie posiadanych zbiorów i związanej z nimi tematyki: 455 kwerend i konsultacji w Muzeum. W 2021 r. zanotowano 431 odwiedzin w czytelnicy, 153 wypożyczenia książek z Biblioteki. W 2021 r. instytucja nabyła 725 muzealiów (w formie zakupu 11 eksponatów i w formie daru/przekazu/ujawnienia 714 eksponatów). Do depozytu otrzymano 2 348 obiektów.

Zakupy i pozyskiwanie muzealiów Muzeum Okręgowego

Lata	Zakupy		Dary i przekazania		Pozyskania własne
	liczba	wartość zł	liczba	wartość zł	liczba
2018	7 229	962 262	192	161 360	393
2019	298	307 555	334	186 907	451
2020	250	111 782	1 277	74 249	–
2021	11	4 794	714	1 583 484	–

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Galeria Miejska bwa realizuje działalność merytoryczną w obszarze sztuk wizualnych poprzez organizację wystaw i działań artystycznych z zakresu malarstwa, rysunku, rzeźby, performance, sztuki video i filmu. Są to działania podejmowane wspólnie z instytucjami i organizacjami oraz artystami bydgoskimi, ogólnopolskimi, europejskimi i światowymi. Wstęp do Galerii jest bezpłatny.

Działalność merytoryczna Galerii Miejskiej bwa

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba wystaw	31	28	25	28
Warsztaty	72	66	37	38
Liczba wydarzeń kulturalnych	53	41	45	59
Liczba zwiedzających	33 320	32 940	7 430	16 702
Liczba wydarzeń online/liczba wyświetleń	–	–	50/336 004	31/221 081

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Do najważniejszych przedsięwzięć artystycznych Galerii Miejskiej w 2021 r. zaliczyć można:

- wystawy w gmachu głównym: *Włocławki* – wystawa ceramiki; *Wolałabym być Yeti* – Sonia Rammer; *La'ó Lemorai. Jak być w domu, nie mając domu* – wystawa Albertiny Viegas w ramach rezydencji artystycznych; *Dyplomy* – Wzornictwo UTP; *Poświęty* – Dobrawa Borkała; *Przyrodolub* – Paweł Szaibel; *Ćwiczenia z przeplatania czasów i miejsc* – Alicja Bielawska; *Coś dziwnego dzieje się z moim trawnikiem* – Mateusz Piestrak; *Międzyprzestrzeń* – Magdalena Rucińska; *Michał Slezkin i Gery de Smet*; *Oko nigdy nie śpi* – wystawa Marka Chlandy; *Harte Zeiten* – *Ciężkie czasy 2 wystawy (cz.1 i 2)*; *Ela Jabłońska wystawa (nie)dokładnie*; *Dyplomy* – Architektura wewnątrz UTP; *FONOMO* – Bartosz Kucharczyk; *Stan zawieszenia w samym środku niczego* – Jerzy Hejnowicz; *Nad morzem mgieł* – Stanisław Baj i Rafał Borcz;
- wystawy w galerii ul. Gdańska 3: *Nabytki 2*; *Leki na lęki* – Agata Królak; *Uauproject Warstwy*; *Pocztówka z Polski* – Sylwia Szyrszeń; *Rzeka rzeczy* – Grzegorz Bibro; *Ichigo Ichie* – Jędrzej Hofman; *Sprawa domowa* – Zofia Kiepuszewska;

- wystawy poza Galerią: *Przygodolub*. Paweł Szaibel współpraca z BWA w Legnicy; *Harte Zeiten - Ciężkie Czasy 2* wystawy (cz.1 i 2) współpraca z Port 25 w Mannheim w Niemczech;
- imprezy – warsztaty: *Dziecko na warsztat* – warsztaty dla przedszkoli i szkół podstawowych (22, w tym 5 online); *Sztuka w samo południe* – warsztaty dla seniorów (4 w tym 2 online); warsztaty dodatkowe różne (12 w tym 3 online);
- pozostałe realizacje artystyczne:
  - działania artystyczne: mikrokoncert Jurkiewicz, Borkała; pokazy performance – partytury oddechowe (2 online); koncert w ramach wystawy Wojciecha Kucharczyka,
  - działania artystyczno-edukacyjne: Akademia Sztuki – wykłady i warsztaty (15, w tym 9 online); wykład Jędrzeja Hofmana,
- inne: Open Call do wystawy *Harte Zeiten Ciężkie Czasy*; Rezydencje artystyczne (5 działań); Spotkania z artystami i oprowadzania kuratorskie po wystawach (18, w tym 7 online); Udział w grze miejskiej; Spotkanie z mieszkańcami w ramach projektu *Brama*; Rewitalizacja Bramy ul. Mazowiecka 5; VII Zjazd Dyrektorów i Pracowników Galerii Sztuki Współczesnej (9 wydarzeń); Sympozjum *Ciężkie Czasy/Harte Zeiten* (1 online); Prezentacja na konferencji *Sztuka i Edukacja* w Galerii Narodowej Zachęta (1 online); Akcja społeczna *Wymiana* dla granicy.

Ponadto Galeria Miejska bwa utrzymuje i konserwuje rzeźby w mieście: rzeźba w przestrzeni miasta *Linokoczek* Jerzego Kędziory, rzeźba wolnostojąca *Wędrowiec* Michała Kubiaka, rzeźba wolnostojąca *Runda* Jerzego Beresia, forma przestrzenna płyta kamienna *Nieznanemu Artyście* Kostas Bogdanas, forma przestrzenna *Krzesa* Krzysztofa Sikorskiego, forma przestrzenna *Drzewo Pinokio* Markunas Eimitus, forma przestrzenna *1:2* Pawła Grobelnego.

Instytucja w 2021 r. wydała: 16 pozycji katalogów, 15 tytułów zaproszeń, 2 foldery, 19 tytułów plakatów, 1 pocztówkę.

Teatr Kameralny rozpoczął swoją działalność pod koniec 2019 r. Pomimo braku siedziby w 2020 r. instytucja zrealizowała spektakl premierowy, wystawiała spektakle w użyczonych salach oraz realizowała projekty edukacyjne. W 2021 r. dzięki przeprowadzce do nowej siedziby możliwe było dalsze kompletowanie zespołu artystycznego i administracyjnego, a także prezentacja spektakli na własnej scenie.

Działalność merytoryczna Teatru Kameralnego

Wyszczególnienie	2020	2021
Liczba premier	1	7
Liczba spektakli	2	53
Liczba wydarzeń kulturalnych	29	19
Liczba widzów	626	3 689
Liczba wydarzeń online/ Liczba wyświetleń, w tym słuchowisk radiowych	9/15 854	11/2 261

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Do przedsięwzięć artystycznych Teatru Kameralnego w 2021 r. należą:

- spektakle premierowe: *Proszę słońca!*, reż. Arkadiusz Klucznik (online); *Bajki dla niegrzecznych dzieci*, reż. Justyna Zar; *Wyspa/Islander*, reż. Agnieszka Płoszajska; *Dziewczynka z herbacianych pól*, reż. Arkadiusz Klucznik; *Nina i Paul*, reż. Rafał Matusz; *Nowe szaty TindiElli*, reż. Anna Wolszczak; *Adonis ma gościa*, reż. Jakub Szydłowski, Rafał Supiński; *Te sprawy*, reż. Tomasz Kaczorowski,
- działania edukacyjne:

- Nagrania kolejnych 5 odcinków serialu „*Detektyw Pozytywka w sieci*”. Serial w ramach programu edukacyjnego dostępny jest odpłatnie w wersji online dla szkół jako materiały uzupełniające przy omawianiu lektury „*Detektyw Pozytywka*”.
- Interaktywny cykl działań edukacyjnych „*Detektyw w muzeum*” adresowanych do dzieci w wieku 4-7 lat. We wszystkich odcinkach udział wzięli aktorzy oraz pedagog Teatru. Patronem cyklu zostało Wydawnictwo Nasza Księgarnia: „*Detektyw Pozytywka umywa ręce*” we współpracy z Muzeum Mydła i Historii Brudu; „*Detektywa Pozytywki kłopoty z ciśnieniem*” we współpracy z Muzeum Wodociągów; „*Detektyw Pozytywka na skraju Wybuchu*” we współpracy z Muzeum Okręgowym w Exploseum.
- Nowy interaktywny cykl działań edukacyjnych „*Saga rodu Korników*” dla dzieci w wieku 4-7 lat.
- Warsztaty edukacyjne z tworzenia i animowania lalek teatralnych w ramach projektu „*Kultura ProNatura*” MCK. Projekt ten skupiał się wokół zagadnień ekologii, recydingu, szacunku dla przyrody i pokory wobec natury w ramach idei zrównoważonego rozwoju.
- Współpraca przy realizacji projektu „*Jeremi się ogarnia. LOL. Warsztaty teatralno-ruchowe dla młodzieży*” w ramach programu „*Kooperacje - Fordon*” MCK. W projekcie wzięło udział 15 uczniów szkoły średniej; udział w projekcie był bezpłatny. Projekt zakończył się pokazem spektaklu dla uczniów 8 klas szkoły podstawowej i uczniów szkół średnich.
- Projekt „*Warsztaty teatralne z młotkiem i dłutem*” w ramach programu „*Kooperacje - Fordon*” MCK. Warsztaty teatralne z partnerami Aktywny Warsztat oraz Zespołem Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Bydgoszczy. W projekcie uczestniczyło 22 uczniów klasy 3, którzy przygotowali dekoracje, lalki oraz scenariusz i spektakl.
- Gra miejska „*Gdzie słoń jest, Proszę Słonia!*” podczas, której uczestnicy zgodnie ze wskazówkami poszukiwali ukrytych słoń w przestrzeni miejskiej.
- Warsztaty teatralne dla najmłodszych widzów, które odbywały się bezpośrednio po spektaklach. Spektakle połączone z warsztatem to: „*Bajki dla niegrzecznych dzieci*”, „*Proszę słonia*”, „*Dziewczynka z herbacianych pól*”, „*Nowe szaty TindiElli*”.
- inne działania:
  - Słuchowisko radiowe *Smoki* w reż. Jerzego Jana Połóńskiego,
  - Plenerowe inscenizowane czytanie sztuki *Kto się boi Pani Eś?* autorstwa Marty Guśniowskiej w inscenizacji Mariusza Napieraty z udziałem publiczności zgromadzonej na Wyspie Młyńskiej z okazji wydania cyklicznego „*Literobrazki*” realizowanego przez WiMBP. Spektakl był wydarzeniem inauguracyjnym sezon artystyczny 2020/2021. Udział był bezpłatny.
  - Nagranie i teledysk do pastorałki „*Dziwny list do Świętego Mikołaja*” Piotra Salabera (muzyka) oraz Szymona Jachimka (słowa). Nagranie prezentowane było na antenie Radia PiK oraz w sieci (teledysk),
- współpraca z wieloma organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami środowiska kultury.

Park Kultury rozpoczął swoją działalność pod koniec 2019 r.

Działalność merytoryczna Parku Kultury

Wyszczególnienie	2020	2021
Liczba imprez m.in. spotkania, warsztaty, prelekcje, wydarzenia, wprowadzania z przewodnikiem	–	98
Liczba pozostałych realizacji m.in. wydarzeń artystycznych, edukacyjnych realizowanych we współpracy/partnerstwie z zewnętrznymi organizatorami	–	36
Liczba widzów/zwiedzających	–	31 920
Liczba wydarzeń online/liczba wyświetleń	–	12/435

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Park Kultury w 2021 r. zorganizował 37 wydarzeń w siedzibie, w tym: 1 wydarzenie artystyczne, 1 wydarzenie edukacyjne oraz 35 spotkań animacyjnych z uczestnikami badań. Zorganizowano 60 oprowadzeń po obiekcie Młynów Rothera oraz zorganizowano 1 wydarzenie inauguracyjne działalności punktu informacyjnego oraz kawiarni „Zaczyn”. Instytucja współorganizowała 36 wydarzeń kulturalnych, w tym m.in. festiwale, koncerty, wystawy, pokazy filmów, debaty, konferencje. Ponadto instytucja zorganizowała 12 wydarzeń online: edukacyjnych 6, popularno-naukowych 6.

Program Parku Kultury realizowany jest w 9 obszarach:

- **UrządzaMY taras** – program działań animacyjnych na tarasie Młynów Rothera, projekty dla różnych grup odbiorców, w tym aktywności typu *action research*:
  - Instalacja *Iloczynny* zaprojektowana przez Izabelę Bołoz,
  - Projekt badawczy *Wszystkie drogi prowadzą na Wyspę*,
  - Badania w działaniu. Badanie użytkowników kompleksu Młynów Rothera i terenów zewnętrznych wokół instytucji.
- **Impulsy** – prezentacje dobrych praktyk i inspirujących inicjatyw, wykłady, dyskusje, spotkania dot. nowych pomysłów, modeli działania, trendów w prowadzeniu instytucji kultury i aktywizacji mieszkańców:
  - *Dobre życie. Jak je zaprojektować w mieście?* – spotkanie z Martyną Obarską (Magazyn Miasto) – wydarzenie online,
  - *Kultura i technologie – jak technologia zmienia nasze uczestnictwo w kulturze?* – spotkanie z Aleksandrą Janus (Centrum Cyfrowe) – wydarzenie online,
  - *Przejściówka z milionem wejść. Inspiracje z gdyńskiego UrbanLabu* – spotkanie z Joanną Krukowską (UrbanLab Gdynia) – wydarzenie online,
  - *Drugie życie przemysłowej materii* – spotkanie z Adamem Hajdugą (wiceprezydentem międzynarodowego stowarzyszenia European Route of Industrial Heritage – ERIH, współtwórcą Szlaku Zabytków Techniki województwa śląskiego i jego święta INDUSTRIADY).
- **Bydgoszcz Design Week** – opracowanie koncepcji cyklicznego wydarzenia związanego z upowszechnianiem wiedzy na temat projektowania wzorniczego, obejmującego działania w przestrzeni miejskiej, debaty, targi i warsztaty nawiązujące do lokalnych tradycji wzornictwa oraz prezentację osiągnięć związanych z miastem projektantów. Pierwsza edycja wydarzenia odbędzie się w 2022 r.
- **Węzły – miasto w sieci** – projekt, który poprzez opowieść o dziedzictwie kulturowym Bydgoszczy buduje tożsamość mieszkańców miasta oraz wskazuje, jak uczestnictwo w kulturze pomaga w tworzeniu wspólnoty poprzez upowszechnianie cyfrowych zasobów muzeów, bibliotek i archiwów oraz ich prezentacja w sieci, artykuły, wywiady wideo, debaty online.
- **Archiwum społeczne Bydgoszczy** – spotkania edukacyjne dla osób chcących dzielić się swoimi wspomnieniami, historiami i fotografiami o Bydgoszczy. W ramach współpracy nawiązanej z Centrum Archiwistyki Społecznej z Warszawy odbyły się dwa wydarzenia online: Webinarium *Budujemy kolekcję wspomnień. Jak zacząć?*; Webinarium *Budujemy kolekcję wspomnień. Historie mówione*.
- **Tydzień mózgu** – włączanie się w globalną kampanię, której celem jest zwiększenie świadomości społecznej na temat postępów i korzyści z badań mózgu: Wykład: *Między prokrastynacją a motywacją, czyli mózg (ucznia) pod napięciem*, który prowadził Marek Pisarski z Centrum Nauki i Techniki EC1 z Łodzi - online.
- **Działania wokół tworzenia oferty instytucji** – ekspertyzy, konsultacje, opracowania.
- **Młyny w budowie** – działania PR i marketingowe wokół inwestycji i programu instytucji:
  - Współpraca z mediami i liderami opinii;
  - Zwiedzanie Młynów Rothera – budynek został udostępniony dla zwiedzających od 2 czerwca 2021 r. (60 grup z przewodnikiem, 1 150 osób),
  - ZACZYN – punkt informacji - wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, którzy są zainteresowani pracami toczącymi się w Młynach, instytucja otworzyła od listopada 2021 r. ogólnodostępną

strefę i punkt informacji. W założeniu Zaczyn to miejsce spotkań – przedłużenie letniego tarasu, który był chętnie odwiedzany przez spacerowiczów. W weekendy działał w Zacznynie mobilny punkt kawiarniany prowadzony przez bydgoski lokal Parzemy Tutaj.

- **Partnerstwo i współorganizacja nowych wydarzeń w Młynach Rothera** – wydarzenia realizowane we współpracy z podmiotami zewnętrznymi m.in.:
  - *Mózg on Screen* i *MÓZG FESTIVAL* – Mózg Foundation,
  - Koncert *W Rytmie Chopina* – Stowarzyszenie Artystyczne Eljazz,
  - Koncert *Nowowiejski w wielu wymiarach* – Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego,
  - Pokaz filmów. Pokaz w formie kina plenerowego zorganizowany w ramach Festiwalu Przeźrocza – Stowarzyszenie KOLOROFFON,
  - *Vintage Photo Festival* – Fundacja Fotografistka,
  - *Ikony zwycięstwa #7* – wystawa fotografii z okresu stanu wojennego, Stowarzyszenia Edukacji i Postępu STEP,
  - Wystawa fotografii *Rytmy Natury* – Związek Polskich Fotografów Przyrody,
  - Wystawa *Niech żyje Pippi!* – poświęcona postaci Pippi Pończoszanki z okazji jej 75. urodzin, Fundacja 12 Kamienica,
  - Debaty *Horyzonty Edukacji* – w ramach 5. edycji Festiwalu Pozytywka, Fundacja Kultury Pozytywka,
  - Zjazd Fizyków Polskich – start sondy stratosferycznej z okazji 125. rocznicy pierwszej obserwacji stratosfery,
  - XI edycja Bydgoskiego Festiwalu Nauki – debata inauguracyjna,
  - Europejskie Dni Dziedzictwa – prelekcja Anny Kornelii Jędrzejewskiej *Opowieści o chlebie. Piekarnictwo w Bydgoszczy i okolicach* oraz warsztaty chlebowe – *Bydgoskie opowieści o chlebie*, Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury,
  - Światowy Tydzień Przedsiębiorczości – warsztaty *Zmapuj siebie* przeznaczone dla dziewcząt szkół średnich o rynku pracy, Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.,
  - *Święto Wolnych Książek* – Bydgoszcz Czyta, Fundacja BookCrossing Polska,
  - *Ekoplener* – Stowarzyszenia Czysta Puszcza,
  - Rękoczyny – targi rzeczy wyjątkowych, Otwarta Pracownia Sitodruku.

W życiu kulturalnym miasta i regionu aktywnie uczestniczy **Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna**, która realizuje swój program upowszechniania czytelnictwa nie tylko poprzez stałą działalność 24 placówek, ale również przez organizowanie spotkań autorskich, wystaw, lekcji bibliotecznych, konkursów oraz imprez skierowanych do najmłodszych czytelników.

Stan organizacyjny Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Placówki biblioteczne:	27	27	25	24
Biblioteka Główna	1	1	1	1
Filie dla dorosłych	6	6	4	4
Filie dla dzieci	2	2	2	2
Filie ogólne	18	18	18	17
Zbiory biblioteczne:	1 003 131	1 007 501	979 264	988 477
Książki	871 588	873 861	842 851	848 951
Czasopisma	62 813	63 289	64 101	64 727
Zbiory specjalne	68 730	70 351	72 312	74 799

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. Biblioteka działała w ograniczonym zakresie, dotyczyło to zwłaszcza działalności upowszechnieniowej. W siedzibie głównej oraz filiach przeprowadzono w sposób tradycyjny 805 wydarzeń kulturalnych, w których uczestniczyło 12 878 osób oraz 93 wydarzenia w formie online, w których uczestniczyło 8 687 osób. Wydarzenia zorganizowane w formie tradycyjnej, które przyciągnęły najliczniejszą grupę odbiorców to: zajęcia edukacyjne, lekcje biblioteczne, zajęcia plastyczne oraz głośne czytanie. Natomiast w formie online produkującymi były: spotkania autorskie, zajęcia edukacyjne, koncerty, przedstawienia teatralne, wystawy.

Do najważniejszych przedsięwzięć artystycznych WiMBP w 2021 r. zaliczyć można:

- *X Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci LiterObrazki* – to jedyne tego rodzaju przedsięwzięcie kulturalne w Bydgoszczy, skierowane do najmłodszych czytelników oraz rodziców, pokazujące najnowsze dokonania polskich autorów, ilustratorów i wydawców, promujące wartościową literaturę oraz utrwalające nawyki czytelnicze. Ze względów epidemicznych w 2021 r. część wydarzeń odbywała się na żywo, a część online. W programie Festiwalu znalazły się następujące działania: wystawa, spotkania autorskie, warsztaty, spektakle teatralne, koncerty, mobilne gry biblioteczne, konkursy, kiermasz książek, prelekcje psychologiczne i inne. Ogółem w ramach Festiwalu zorganizowano 69 działań, w których uczestniczyło 4 667 osób.
- Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Wandy Dobaczewskiej *Na chwałę słońca*,
- Tydzień Bibliotek *Znajdziesz mnie w Bibliotece*,
- „Faktycznie” czyli spotkania z literaturą faktu,
- *Bydgoskie środy literackie* – cykl spotkań z bydgoskimi twórcami,
- *Narodowe czytanie*,
- *Program ProKultura*,
- Spotkania autorskie, wystawy w formie tradycyjnej oraz online, koncerty, prelekcje,
- *Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O w Bydgoszczy*,
- *PROJEKTOR* – klub filmowy klasyki kina polskiego i światowego prezentowanych na bibliotecznym strychu,
- *Zostań ekoseniorem, Kreatywne hobby seniora* – warsztaty,
- *Pokój zagadek*.

Ponadto prowadzone są lekcje biblioteczne, celem zapoznania czytelników z działalnością biblioteki, posiadanymi zbiorami i zasadami korzystania. W 2021 r. przeprowadzono 84 lekcje biblioteczne, w których uczestniczyło 1 037 osób. W ramach działalności edukacyjnej odbywają się także szkolenia dla seniorów, praktyki studenckie oraz staże, a także wolontariat.

W ramach działalności wydawniczej zrealizowano publikacje: *Na chwałę słońca* – pokłosie I Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Wandy Dobaczewskiej „Na chwałę słońca”, *Bibliografia województwa kujawsko-pomorskiego*, *Bibliotekarz kujawsko-pomorski*, *Kalendarium na rok 2022* oraz *newsletter*.

Zbiory biblioteczne według stanu na 31.12.2021 r. wyniosły 988 477 woluminy (Biblioteka Główna – 567 401, w tym zbiory specjalne 68 496, filie miejskie 414 773). Księgozbiór Biblioteki w 2021 r. wzbogacił się o 31 434 nowych pozycji.

Dostęp do książki elektronicznej odbywa się poprzez platformy:

- ACADEMICA – Biblioteka udostępnia zasoby cyfrowe Biblioteki Narodowej, w tym współczesne książki i czasopisma naukowe ze wszystkich dziedzin wiedzy. W 2021 r. skorzystały 102 osoby, udostępniono 331 pozycji,
- IBUK Libra – WiMBP wraz z bibliotekami z podregionów bydgoskiego i toruńskiego tworząc konsorcjum 18 bibliotek wykupiła dostęp do elektronicznych wersji publikacji udostępnionych przez PWN w systemie ibuk.pl. W 2021 r. czytelnicy WiMBP wchodzili na strony IBUKa 1 553 razy pobierając 9 847 stron,

- LEGIMI – WiMBP wraz z innymi bibliotekami wspólnie opłacało dostęp do platformy. W 2021 r. było zarejestrowanych 1 239 użytkowników, czytelnicy WiMBP wykorzystali ogółem 6 926 kodów i pobrali z platformy Legimi na swoje urządzenia mobilne 68 199 darmowych e-booków.

Poziom czytelnictwa

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Czytelnicy zarejestrowani w wypożyczalniach	46 155	44 624	36 346	34 683
Wypożyczenia na zewnątrz	778 966	781 611	571 998	724 521
Książki i czasopisma udostępnione na miejscu	62 906	64 421	32 099	28 569

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Zakupy książek w WiMBP

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba wpływów	23 232	24 476	26 219	31 434
Liczba zakupów ogółem	12 207	13 725	13 622	20 772
Wartość ogółem w zł	371 296	396 445	402 002	614 574

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wspieranie nowatorskich inicjatyw organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów nieinstytucjonalnych działających na rzecz rozwoju oferty kulturalnej miasta

Obecnie w Bydgoszczy funkcjonuje w formie stowarzyszeń lub fundacji blisko 140 organizacji pozarządowych, których statut przewiduje możliwość prowadzenia działalności kulturalnej. Reprezentują one różnorodne dziedziny sztuki, edukacji kulturalnej, współpracy międzynarodowej, animacji społecznej oraz organizatorów przedsięwzięć z zakresu muzyki, plastyki, teatru, filmu i literatury.

Bydgoszcz doceniając społeczne zaangażowanie przedstawicieli organizacji pozarządowych podejmuje różnorodne formy współpracy obejmujące wsparcie finansowe, jak również przyznając prawo do wpływania na podejmowane przez samorząd decyzje w sferze polityki kulturalnej. Corocznie z budżetu miasta wspierane są przedsięwzięcia inicjowane przez bydgoskie środowiska twórcze. Najbardziej powszechną formą wsparcia są dotacje udzielane **w trybie otwartych konkursów ofert** o charakterze tematycznym:

- **Realizacja projektów i przedsięwzięć artystycznych tworzących ofertę kulturalną Bydgoszczy** – w 2021 r. pozytywnie rozpatrzono 32 wnioski z 83 złożonych. Kwota przekazanych dotacji wyniosła 845 000 zł, dzięki którym wsparcie finansowe otrzymały m.in. następujące zadania: *Z innej bajki* - przegląd niezwykłych zjawisk teatralnych, *Bydgoska Scena Barokowa – III edycja festiwalu, F-torki, Europejska Akademia Jazzu – edycja 8*.
- **Realizacja projektów z zakresu edukacji i animacji kulturalnej** – w 2021 r. nie został wybrany żaden projekt ze względu na wprowadzone obostrzenia związane z epidemią.
- **Popularyzacja tradycji, historii, dziedzictwa kulturowego i wielokulturowości Bydgoszczy** – w 2021 r. nie został wybrany żaden projekt ze względu na wprowadzone obostrzenia związane z epidemią.
- **Realizacja projektów dokumentacyjnych oraz wydawniczych** – w 2021 r. pozytywnie rozpatrzono 13 wniosków z 45 złożonych. Kwota przekazanych dotacji wyniosła 240 000 zł, dzięki którym wsparcie finansowe otrzymały m.in. następujące zadania: *Kalendarz Bydgoski 2022*, *Magiczna Bydgoszcz* – książka dla dzieci, *Wydawanie Kwartalnika o Nowej Kulturze "Fabularie"*, *Wydanie albumu Zawisza Bydgoszcz 75-lat. Dekada 2011-2021*.
- **Ponadlokalna prezentacja inicjatyw kulturalnych** – w 2021 r. nie został wybrany żaden projekt ze względu na wprowadzone obostrzenia związane z epidemią.
- **Realizacja cyklicznych projektów i przedsięwzięć artystycznych o znaczeniu promocyjnym dla miasta Bydgoszczy** – w 2021 r. dofinansowano realizację 9 projektów. Kwota dotacji przekazanych wyniosła

680 000 zł, dzięki którym wsparcie finansowe otrzymały m.in. następujące zadania: *Vintage Photo Festiwal – Międzynarodowy Festiwal Miłośników Fotografii Analogowej, Oko Nigdy Nie Śpi, Fonomo Music & Film Festival; Festiwal Muzyki Kameralnej Muzyka u Źródeł.*

Otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w 2021 r.

Nazwa konkursu	Liczba zadań wybranych do realizacji	Kwota przyznanych dotacji na 2021 r. w zł	Liczba zadań zrealizowanych	Kwota dotacji rozliczonych za 2021 r. w zł
Realizacja projektów i przedsięwzięć artystycznych tworzących ofertę kulturalną Bydgoszczy	32	880 000	30	845 000
Realizacja projektów dokumentacyjnych oraz wydawniczych	13	250 000	12	240 000
Realizacja cyklicznych projektów i przedsięwzięć artystycznych o znaczeniu promocyjnym dla miasta Bydgoszczy (lata 2019-2021)	10	745 000	9	680 000
Ogółem	52	1 875 000	51	1 765 000

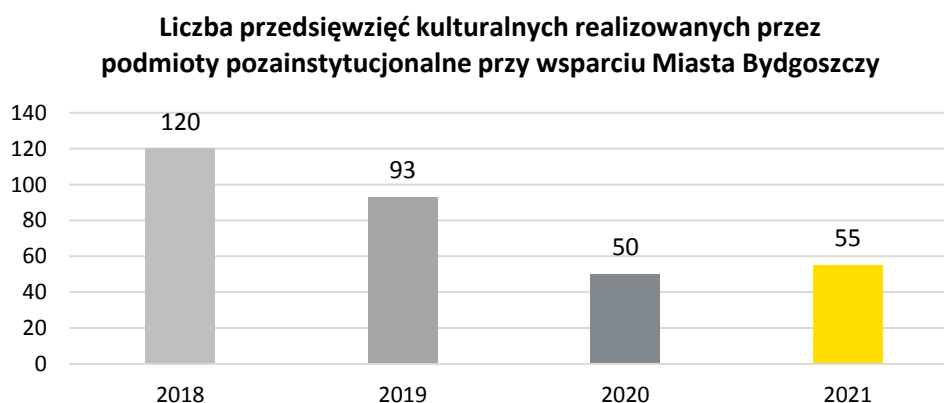
Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Kolejną formą wspierania realizacji zadań publicznych z zakresu kultury są dotacje udzielane w trybie *art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, czyli tzw. **"małe granty"**. W 2021 r. ze środków budżetu Miasta dofinansowano 4 przedsięwzięcia na łączną kwotę 25 000 zł m.in.: *II Ogólnopolski Konkurs Wokalny im. Bogdana Paprockiego w Bydgoszczy* organizowany przez Stowarzyszenie im. Bogdana Paprockiego, *Koncert Muzyki Polskiej* organizowany przez Fundację Aktywności Artystycznych i Wspierania Inicjatyw Muzycznych MAGNA ARTIS.

Realizacja zadań publicznych w zakresie kultury w trybie tzw. „małych grantów”

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba dofinansowanych przedsięwzięć	48	25	1	4
Liczba dofinansowanych podmiotów	37	23	1	4
Kwota wykorzystanej dotacji (w zł)	269 956	133 248	3 100	25 000

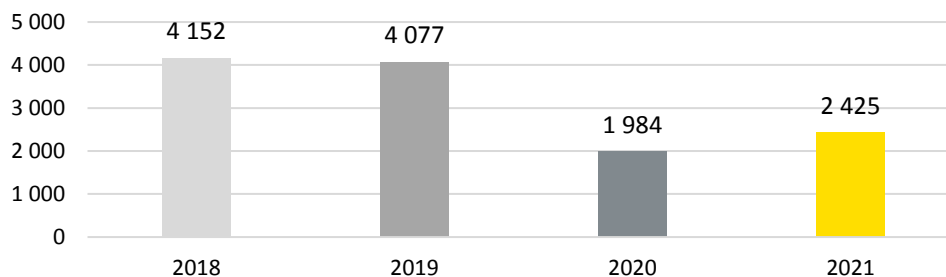
Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

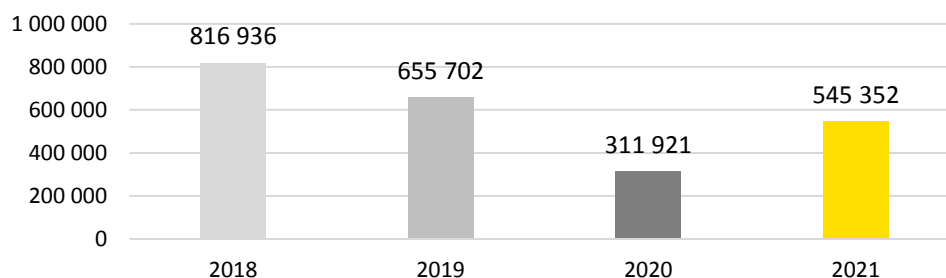

Liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych w sposób tradycyjny przez instytucje kultury i organizacje pożytku publicznego przy wsparciu Miasta Bydgoszczy

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych organizowanych w sposób tradycyjny przez instytucje kultury oraz organizacje pożytku publicznego przy wsparciu Miasta Bydgoszczy

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wspieranie indywidualnych twórców i animatorów kultury

Znaczącą rolę w życiu kulturalnym miasta odgrywają przedstawiciele środowisk twórczych oraz artystycznych reprezentujący różnorodne działalności kulturalne. Przedstawiciele bydgoskich środowisk twórczych znacząco wzbogacają ofertę kulturalną miasta organizując różnorodne przedsięwzięcia artystyczne, imprezy kulturalne, sesje naukowe, popularyzując muzykę, plastykę, teatr, literaturę, folklor i sztukę ludową oraz wydawnictwa, które skutecznie promują bydgoską kulturę.

W ramach mecenatu nad twórcami kultury corocznie, od 1995 r. przyznawane są: **Nagroda Artystyczna i stypendia artystyczne Prezydenta Miasta**. Prezydent przyznaje nagrody oraz stypendia na wniosek Kapituły Nagród i Stypendiów Artystycznych. W 2021 r. Kapituła wyłoniła następujących laureatów:

- Nagroda Artystyczna – Małgorzata Witkowska,
- stypendia artystyczne – Marcin Gumiela, Maciej Cuske.

Nagrody przyznano również laureatom **Konkursu na Bydgoską Literacką Nagrodę Roku „Strzała Łuczniczki”**, dla najlepszej książki treścią lub osobą autora związanej z Bydgoszczą, wydanej w roku kalendarzowym poprzedzającym rok przyznania nagrody. W 2021 r. nagrodę „Strzała Łuczniczki” otrzymali:

- **w kategorii poezja:** *Wieżowiec Zero* – Karolina Sałdecka,
- **w kategorii proza i estetyka:** *Wojna* – Jarosław Jakubowski,
- **w kategorii poziom edytorski:** *Sonia Rammer: Wolałabym być Yeti (Galeria Miejska bwa w Bydgoszczy)*.

Łącznie w 2021 r. wysokość nagród i stypendiów stanowiła kwotę 77 694 zł.

W ramach mecenatu Miasta nad indywidualnymi twórcami, ze środków budżetu Miasta, przyznawane są **stypendia dla osób zajmujących się twórczością artystyczną oraz upowszechnianiem kultury na rzecz Miasta Bydgoszczy**. Stypendia są przyznawane osobom indywidualnym lub grupom osób na konkretne przedsięwzięcia i projekty artystyczne oraz twórcze, działania artystyczne w przestrzeni miasta, udział w konkursach lub festiwalach – również odbywających się poza granicami kraju. Mogą się o nie ubiegać osoby mieszkające lub tworzące w Bydgoszczy lub realizujące projekt dotyczący miasta.

Stypendia dla osób zajmujących się twórczością artystyczną oraz upowszechnianiem kultury

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Przedsięwzięcia stypendialne:				
wydawnictwa książkowe w formie drukowanej i elektronicznej	43	35	33	15
wydawnictwa muzyczne	18	29	26	26
filmy	4	2	–	3
koncerty	10	8	4	–
wystawy	14	8	10	3
spektakle	2	2	–	–
projekty interdyscyplinarne	13	23	16	15
projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego	1	–	–	–
przedsięwzięcia o charakterze jubileuszowym	3	1	1	1
uczestnictwo w kursach, festiwalach, konkursach	25	11	1	3
Liczba projektów stypendialnych	133	119	91	66
Liczba osób	121	126	93	74

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. z budżetu Bydgoszczy sfinansowano 66 projektów stypendialnych na łączną kwotę 307 000 zł. Poza funkcją wspierania indywidualnego rozwoju artystycznego twórców, stypendia pełnią rolę promocyjną bydgoskich osiągnięć poza granicami kraju. Z uwagi na obostrzenia związane z pandemią wiele przedsięwzięć miało formę online. Poza prezentacją bydgoskich osiągnięć artystycznych stypendia promują uznanych artystów, takich jak m.in.: Rafał Gorzycki, Michał Dobrzyński, Michał Szymanowski, Marta Lutrzykowska i Joanna Czerwińska, a także debiutantów, takich jak m.in. Mikołaj Macioszczyk, Róża Klekotko, Patryk Chenc.

W 2021 r. przyznano 33 działaczom kultury nagrody okolicznościowe Prezydenta Miasta na łączną kwotę 75 940 zł.

Modernizacja i rozbudowa instytucji kultury. Tworzenie nowych podmiotów i form organizacyjnych w kulturze

Zapewnienie właściwej infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej jest jednym z najistotniejszych zadań samorządu miasta warunkującym prawidłowe funkcjonowanie oraz rozwój instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych podmiotów kultury. W 2021 r. z budżetu miasta w dziale kultura i ochrona dziedzictwa narodowego zrealizowano 18 zadań inwestycyjnych na łączną kwotę 36 690 500 zł.

Wysokość środków finansowych przeznaczanych z budżetu Miasta na realizację zadań inwestycyjnych w dziedzinie kultury

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Środki przeznaczone z budżetu Miasta na zadania inwestycyjne (kwota w zł)	12 482 028	55 392 828	53 483 253	36 690 500

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wykaz zadań inwestycyjnych z zakresu kultury w 2021 r.

Obiekt	Zakres prac	Kwota w zł
Galeria Miejska bwa	Modernizacja budynku Galerii Miejskiej bwa przy ul. Gdańskiej 20 oraz zakupy inwestycyjne.	46 282
Miejskie Centrum Kultury	Zakupy inwestycyjne dla instytucji kultury - zakup licencji do wykorzystania piosenki "FEMME FATALE" zespołu The Velvet Underground.	30 000
	Zakupy inwestycyjne dla instytucji kultury – zaprojektowanie i stworzenie strony internetowej projektu "Bydgoszcz - kreatywne Miasto Muzyki UNESCO".	39 000
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego	Remont konserwatorski i rozbudowa obiektu Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego, ul. Gdańska 4. Zadanie kontynuowane.	645 451
	Zakupy inwestycyjne dla instytucji kultury – MOB.	84 297
	Modernizacja budynku MOB na cel organizacji wystawy stałej "Skarb bydgoski". Zadanie kontynuowane.	93 707
Teatr Polski im. H. Konieczki	Modernizacja i przebudowa infrastruktury Teatru Polskiego im. H. Konieczki w Bydgoszczy (GPR).	92 373
	Modernizacja pomieszczeń budynku Teatru Polskiego oraz zakupy inwestycyjne - wykonanie drenażu w dwóch pomieszczeniach piwnicznych w budynku Teatru	35 614
Teatr Kameralny - druga scena	Rewitalizacja nieruchomości dawnego Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej. Zadanie kontynuowane.	13 678 416
	Zakupy inwestycyjne dla instytucji kultury – zakup samochodu dostawczo - osobowego.	118 500
Park Kultury	Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy. Zadanie kontynuowane.	16 949 456
	Rewaloryzacja Młyna Rothera w Bydgoszczy na cele kulturalno-turystyczne. Zadanie kontynuowane.	2 110 851
	Przestrzeń edukacji w Młynach Rothera.	1 163 140
	Zakupy inwestycyjne dla instytucji kultury - fotografia artystyczna autorstwa Macieja Markowicza.	24 600
Wyspa Młyńska	Modernizacja zagospodarowania centralnej części (polany) Wyspy Młyńskiej.	468 106
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna	"Biblioteka czynna całą dobę - książkomat na osiedlu Miedzyń-Prądy" – BBO.	129 841
Filharmonia Pomorska	Wykonanie popiersia maestro Jerzego Maksymiuka – pomoc finansowa Województwu Kujawsko-Pomorskiemu.	20 000
Obiekty zabytkowe	Bydgoski Program Wsparcia Renowacji Zabytków.	960 865
OGÓŁEM		36 690 500

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Estetyczna przestrzeń publiczna

Działania w tym zakresie prowadzi Plastyk Miejski, wspólnie ze Społeczną Radą ds. Estetyki. W 2021 r. podjęto następujące działania w zakresie porządkowania i estetyzacji przestrzeni miejskiej:

- opracowano i ustandaryzowano formy stosowanej nawierzchni i elementów wygradzających w przestrzeni miejskiej w ramach całościowego projektu,

- uczestnictwo: w konsultacjach projektowych dot. parkingu oraz rozwiązań architektonicznych „Park & Ride” przy ul. Grudziądzkiej; w opracowaniu koncepcji: zaaranżowania Wyspy św. Barbary, muru przy rondzie Bernardyńskim; zaopiniowanie koncepcji plenerowej wystawy przy Młynach Rothera,
- wskazywano na: właściwe rozwiązania przy zagospodarowaniu terenów parkowych i założeń zieleni (m.in. skwer Małej Łąki); optymalne rozwiązania estetyczne oraz stylistyczne dla rewitalizacji Placu Wolności oraz Placu Kościeleckich; niewłaściwe rozwiązanie zabudowy pierzejowej przy skrzyżowaniu ulic Gdańskiej i Śniadeckich; właściwe rozwiązania estetyczne zabudowy pierzejowej oraz poprawy estetyki budynków osiedlowych na terenie miasta m.in. ul. Wojska Polskiego.

Ponadto, w ramach ochrony i zachowania funkcji kulturowych dla szczególnie wartościowych oraz symbolicznych przestrzeni i obiektów miasta, brano udział w pracach zespołów doradczych przy realizacji najważniejszych inwestycji tj.: Młyny Rothera, Teatr Kameralny, nabrzeża w Starym Fordonie oraz projektach rewitalizacji przestrzeni miejskiej: zabudowa pierzejowa ul. Nakielskiej w miejscu byłej Fabryki Obrabiarek do Drewna, zabudowa pierzejowa ul. Królowej Jadwigi.

Podjęto szereg działań m.in.:

- interwencyjnych w zakresie porządkowania przestrzeni publicznej w zakresie reklamy zewnętrznej: porządkowanie szyldów, reklam w pasie drogowym, kiosków, pawilonów handlowych, nadzór nad estetyką i formą funkcjonujących ogródków gastronomicznych, audyt nieestetycznych reklam w ramach praktyk studenckich oraz wprowadzenie do przestrzeni miasta właściwych rozwiązań.
- podejmowanie interwencji na wniosek mieszkańców w sprawie nieestetycznych, zaniedbanych terenów, m.in. tereny przyległe do budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Żwirki i Wigury 22-38,
- opiniowanie kolorystyki elewacji budynków,
- zaaranżowanie plastyczne i scenograficzne świątecznej iluminacji w przestrzeni miejskiej,
- opracowanie stałej iluminacji ulicy Parkowej, Ku Młynom i przejścia łączącego Wełniany Rynek i Wyspę Młyńską – tzw. „Magiczne Schodki”,
- wskazanie niewłaściwych rozwiązań materiałowych i stylistycznych dla zaproponowanej formy stacji ładowania pojazdów elektrycznych.

W 2021 r. opracowano konkursy na projekty związane z estetyzacją przestrzeni miejskiej:

- konkursu na projekt i wykonanie Bydgoskiego Ekomuralu o tematyce nawiązującej do szeroko rozumianej ekologii na ścianie szczytowej budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Nowowiejskiego 1,
- konkursu na mural związany z wydarzeniami Bydgoskiego Marca 1981 na ścianie szczytowej kamienicy przy ul. Jagiellońskiej 38,
- konkursu organizowanego przez Nadleśnictwo Bydgoszcz na Leśny Ekomural na ścianie szczytowej budynku wielorodzinnego przy ul. Szubińskiej 22 (wsparcie merytoryczne).

W ramach współpracy z uczelniami i środowiskami na rzecz estetyki przestrzeni miejskiej realizowano:

- praktyki studenckie, w ramach których stworzono projekty związane z poprawą estetyki miasta,
- udostępnienie ścian tunelu przy ul. Kruszwickiej na swobodną realizację kompozycji graficznych street art,
- wykonanie kompozycji plastycznej psa – mopsa „Filipa” w przestrzeni Bydgoszczy, w ramach działań społecznych i współpracy z mieszkańcami Bydgoszczy we współtworzeniu charakteru przestrzeni miejskiej.

Jakość miejskiej przestrzeni podnoszą także nakazy remontów w stosunku do budynków, które znajdowały się w złym stanie technicznym i estetycznym. W 2021 r. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego przeprowadził 75 postępowań.

Ochrona zabytków i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego

Jednym z priorytetowych zadań samorządu jest ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego tj. dóbr kultury, nauki i sztuki, które stanowią ważny element tożsamości oraz wspólnoty kulturowej społeczności. Istotną część składową dziedzictwa kulturowego, ze względu na wiążące się z nią szczególne obowiązki prawne samorządu, stanowią zabytki. Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. W myśl zapisów ustawy zabytkami są m.in.: miejsca i budowle historyczne, dzieła sztuki, archiwalia, historyczne parki, ogrody, cmentarze, zachowany tradycyjny krajobraz kulturowy. W odróżnieniu od zabytków, których ochrona regulowana jest Ustawą, niezwykle istotne są działania na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, na które składają się tradycje i zwyczaje, które zapewniają wspólnotom poczucie tożsamości oraz ciągłości kulturowej.

Bydgoszcz dba o ochronę lokalnego dziedzictwa kulturowego. Umożliwia to szereg działań podjętych przez Miasto, m.in. dotacje konserwatorskie, rewitalizacja budynków np. Młynów Rothera, Teatru Kameralnego. W 2021 r. przyznano 21 miejskich dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków, z czego zostało zrealizowanych 16 dotacji. Dotowani, którzy nie zrealizowali dotacji lub nie podpisali umów, uzasadnili to brakiem wystarczających środków finansowych własnych na ten cel lub trudnościami w znalezieniu wykonawców spowodowanymi pandemią Covid-19. W 2021 r. dzięki miejskim dotacjom wypiękniło kilkanaście obiektów:

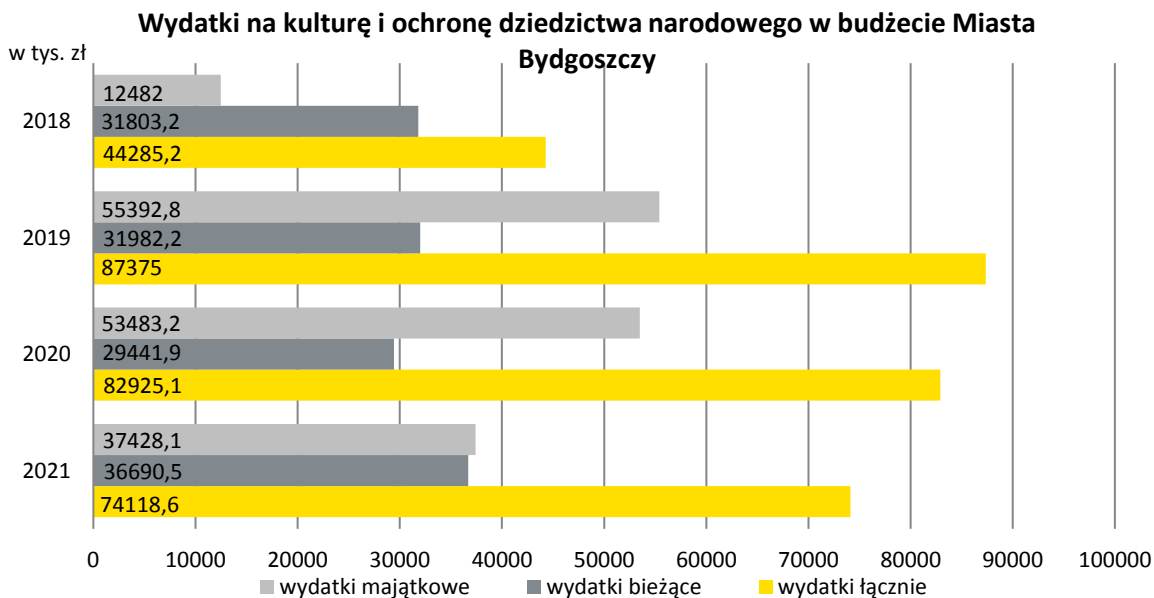
- przeprowadzono remonty elewacji budynków m.in. neogotyckiego gmachu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego przy placu Kościeleckich 8; przy ul. Świętojańskiej 15; ul. Chrobrego 21; ul. Obrońców Bydgoszczy 4; Kościoła pw. św. Antoniego z Padwy przy ul. Głuchej oraz budynków przy Al. Ossolińskich 4-6 będące niegdyś częścią zabudowań pierwszej wyższej bydgoskiej uczelni,
- zrekonstruowano oryginalną stolarkę okienną i drzwiową w budynkach przy ul. Cieszkowskiego 13 i 22; ul. Gdańskiej 28; ul. Niedźwiedzia 11; Pl. Wolności 1,
- wyremontowano dachy w budynkach przy ul. Gdańskiej 33 i 93, ul. Świętojańskiej 13 oraz w Kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa przy Pl. Piastowskim,
- wyremontowano balkony w kamienicy przy ul. 20 Stycznia 1920 r. Nr 16.

Ponadto Administracja Domów Miejskich Sp. z o.o. po uzgodnieniu z Miejskim Konserwatorem Zabytków przeprowadziła remonty obiektów historycznych (objętych ochroną konserwatorską) należących do Miasta m.in.: przy ul. Jagiellońskiej 63; ul. Bydgoskiej 23, 26, 29 i 42; ul. Jasnej 24 i 26; ul. Kapeluszników 2; ul. Rynek 3; ul. gen. Władysława Sikorskiego 2; ul. Bielickiej 6, ul. Wrocławskiej 9; ul. Nakielskiej 13 i 15; ul. Dworcowej 30 oraz ul. Czarnieckiego 7.

W 2021 r. prowadzono prace nad opracowaniem nowego ***Programu opieki nad zabytkami Miasta Bydgoszczy na lata 2022-2025***, który jest opracowywany raz na cztery lata.

Rada Miasta Bydgoszczy w 2021 r. przyjęła uchwałę o utworzeniu **Parku Kulturowego Stare Miasto Bydgoszczy** w celu ochrony krajobrazu kulturowego, zabytków nieruchomych i przestrzeni publicznych historycznego układu urbanistyczno-architektonicznego Starego Miasta oraz części Chwyłowa, wpisanych do rejestru zabytków oraz części Śródmieścia obejmującej ul. Gdańską wraz z Parkiem Kazimierza Wielkiego i Placem Wolności. Park obejmuje obszar ok. 6 km². Dzięki nowym regulacjom możliwe będzie rozwiązanie szeregu problemów estetyczno-przestrzennych, związanych z formą i lokalizacją elementów reklamowych, szyldów, małej architektury, urządzeń technicznych, a także z prowadzeniem prac remontowych w budynkach zabytkowych. Równie ważne są kwestie dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, w tym handlu obwoźnego, ogródków gastronomicznych, rodzaju organizowanych imprez, oświetlenia, estetyki elementów zagospodarowania. W uchwale określono 18-miesięczny termin dostosowania do przepisów i norm poprzez demontaż obiektów, zlokalizowanych niezgodnie z jej zapisami oraz dokonanie zmiany formy nośników informacji wizualnej, nośników reklamowych, stoisk handlowych i innych elementów zagospodarowania przestrzeni.

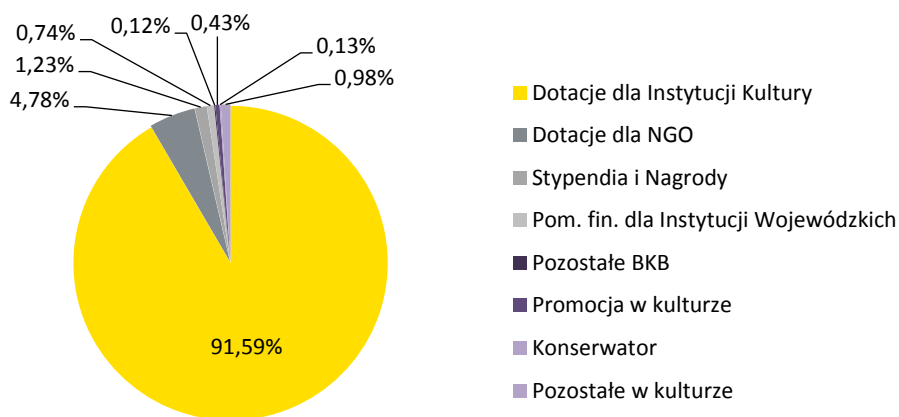
Finansowanie zadań związanych z realizacją polityki kulturalnej Bydgoszczy określa Uchwała nr IX/86/95 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 1.03.1995 r. o mecenacie miasta nad kulturą i nauką, wyznaczająca wysokość kwoty z budżetu miasta jaka jest przeznaczana na wspieranie działalności kulturalnej, naukowej oraz ochronę dziedzictwa narodowego – **nie mniej niż 2,6% dochodów miasta**, z wyłączeniem subwencji i dotacji z budżetu państwa, określonych w uchwale budżetowej, w roku poprzedzającym rok budżetowy.

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Podkreślić należy fakt, iż w 2021 r. **zachowany został wskaźnik nakładów finansowych przeznaczonych z budżetu miasta na kulturę** w zakresie wydatków bieżących, wynikający z *Uchwały o mecenacie miasta nad kulturą i nauką*, który wyniósł **3,3% dochodów Miasta**, z wyłączeniem subwencji i dotacji z budżetu państwa, określonych w uchwale budżetowej, w roku poprzedzającym rok budżetowy.

Kształtowanie się struktury wydatków bieżących w kulturze w 2021 r. przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Od 2017 r. w budżecie miasta wyznaczono dodatkowe środki w formie rezerwy celowej na realizację Strategii Rozwoju Kultury Miasta Bydgoszczy.

Wykaz przedsięwzięć sfinansowanych w 2021 r. ze środków rezerwy na realizację Strategii rozwoju kultury Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2026

Instytucja/ Podmiot	Przedsięwzięcia sfinansowane ze Strategii rozwoju kultury	Kwota w zł
Galeria Miejska bwa	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na realizację projektu "Ciężkie Czasy".	20 000
	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na organizację VII Zjazdu Dyrektorów i Pracowników Galerii Sztuki Współczesnej.	12 000
	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na działania w zakresie wystawy Elżbiety Jabłońskiej w roku jej 25-lecia pracy twórczej.	15 000
	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na realizację projektu artystycznego pn. "Termometry i Szklanki" autorstwa Joanny Rajkowskiej w bramie przy ul. Mazowieckiej 5.	15 000
Filharmonia Pomorska	Pomoc finansowa dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego - dofinansowanie realizacji zadania inwestycyjnego pn. „Wykonanie popiersia Maestra Jerzego Maksymiuka” z okazji jubileuszu 85-lecia urodzin kompozytora.	20 000
WiMBP	Zwiększenie dotacji celowej na zakup wyposażenia do filii przy ul. Pomorskiej.	10 000
Teatr Kameralny	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na realizację bezpłatnego spektaklu plenerowego na Dzień Dziecka pt. „Proszę Słonia”.	25 660
	Zwiększenie dotacji celowej inwestycyjnej z przeznaczeniem na zakup pierwszego wyposażenia niezbędnego do uruchomienia działalności obiektu oraz podjęcia w nim działalności statutowej.	37 000
Miejskie Centrum Kultury	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na pokrycie wkładu własnego na trzeci rok realizacji 3-letniego zadania pn. "Bardzo Młoda Kultura", polegającego na wypracowaniu nowego modelu funkcjonowania instytucji kultury i oświaty w oparciu o współpracę międzysektorową.	50 000
	Zwiększenie dotacji celowej inwestycyjnej z przeznaczeniem na wykonanie renowacji fortepianu stołowego firmy Jacob Bernhard Wiszniewski (koszt całkowity 55 585 zł).	30 000
	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na realizację cyklu letnich imprez "Kultura Pro Natura".	35 000
	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na realizację trzyczęściowego projektu artystyczno-badawczego pod nazwą "Ewolucja brzmienia fortepianu".	55 000
	Zwiększenie dotacji celowej inwestycyjnej z przeznaczeniem na zakup licencji do coveru piosenki "FEMME FATALE" zespołu The Velvet Underground.	30 000
	Zwiększenie dotacji celowej inwestycyjnej na zaprojektowanie i stworzenie profesjonalnej strony internetowej projektu "Bydgoszcz – Kreatywne Miasto Muzyki UNESCO".	39 000
	Zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na koprodukcję filmu "Negatyw" Roberta Wichrowskiego.	100 000

Instytucja/ Podmiot	Przedsięwzięcia sfinansowane ze Strategii rozwoju kultury	Kwota w zł
Teatr Polski	Zwiększenie dotacji podmiotowej na naprawę centralnego systemu sterowania oświetleniem awaryjnym i ewakuacyjnym.	6 340
OGÓŁEM		500 000

Źródło: Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Istotne inicjatywy w zakresie kultury w 2021 r.

W 2021 r. zainicjowała swoje działania założona z inicjatywy siedmiu organizacji pozarządowych **Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury**. Jest to ciało kolegialno-społeczne wspierające działania samorządu w obszarze kultury, wzorowane na podobnych rozwiązaniach funkcjonujących z powodzeniem w innych miastach. Komisja złożona jest z bydgoskich przedstawicieli artystów, twórców i animatorów, skupionych w bydgoskich organizacjach pozarządowych działających na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury. W ciągu roku Komisja spotykała się 11 razy podejmując działania i 16 uchwał o charakterze inicjatywnym i doradczym dotyczące realizacji polityki kulturalnej miasta. W 2021 r. działania Komisji dotyczyły w szczególności:

- realizacji „Strategii rozwoju kultury Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2026” i zadań wynikających z przyjętej strategii,
- finansowania działań NGO w 2021 i 2022 r.,
- integracji kultury i promocji oraz integracji NGO i miejskich instytucji kultury,
- zmian w zakresie warunków przeprowadzania konkursów na realizację zadań z obszaru kultury,
- możliwość uczestniczenia organizacji pozarządowych w Bydgoskim Budżecie Obywatelskim,
- propozycji zmian w obszarze programu stypendiów i „małych grantów”.

Sukcesywnie zwiększała się liczba członków Komisji, osiągając liczbę 24 członków na koniec 2021 r. (23 organizacje pozarządowe plus jeden przedstawiciel Biura Kultury Bydgoskiej).

Muzeum Okręgowe i Uniwersytet Kazimierza Wielkiego podpisały list intencyjny dotyczący współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie działalności edukacyjnej, naukowo-badawczej oraz wystawienniczej. Wzajemna współpraca będzie dotyczyła m.in. przedsięwzięć edukacyjnych, naukowo-badawczych ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień z historii, sztuki i techniki oraz organizacji konferencji naukowych. Wspólna działalność wystawiennicza będzie polegać na wzajemnej współpracy Muzeum z Biblioteką UKW oraz Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta.

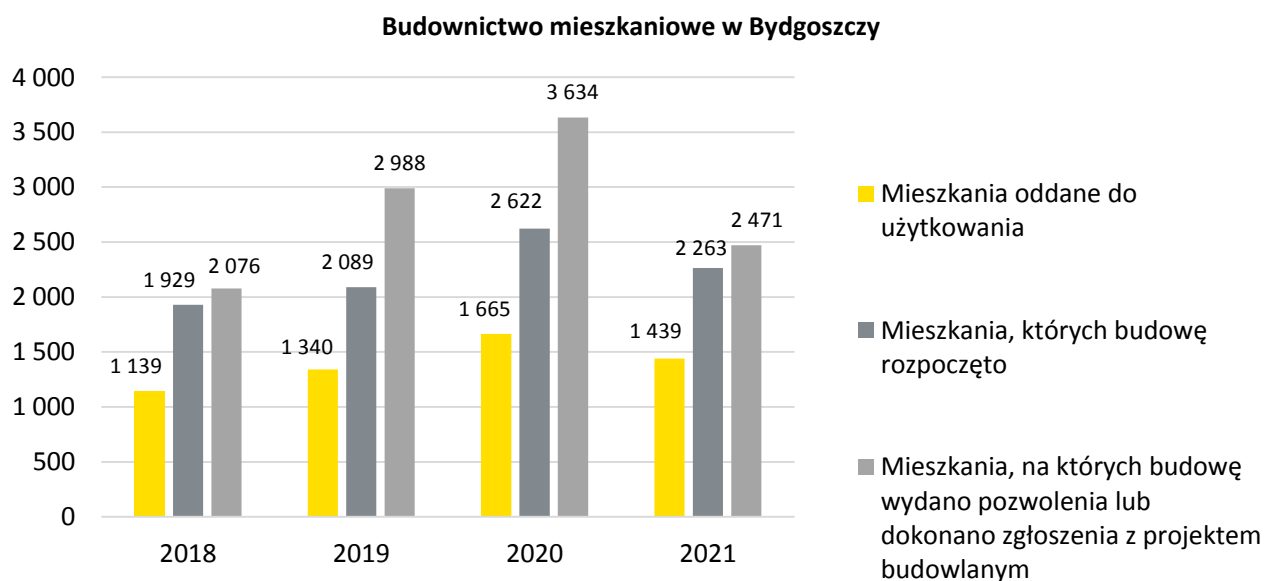

Warunki zamieszkania

Mieszkania wraz z infrastrukturą są podstawowymi czynnikami decydującymi o jakości życia, a dynamika sektora budowlanego bezpośrednio wpływa na zmiany społeczne oraz na tempo rozwoju gospodarczego. Istotne znaczenie ma tu przede wszystkim stopa bezrobocia, która bezpośrednio wpływa na poziom popytu na nieruchomości mieszkaniowe w regionie, a zatem również na poziom ich cen.

W ostatnich latach w Bydgoszczy nastąpił przyrost zasobów mieszkaniowych. Według szacunków, na koniec 2021 r., w mieście było ponad 155 tys. mieszkań (ponad 6% to mieszkania komunalne) o przeciętnej powierzchni około 58 m² z 3 pomieszczeniami, zamieszkiwane średnio przez 2,2 osoby. Ponad 72% mieszkań pozostawało w posiadaniu osób fizycznych. Odsetek ten zwiększa się na przestrzeni lat. Niemal wszystkie mieszkania są wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne. Sukcesywnie rośnie również odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie. Tereny mieszkaniowe stanowiły 11,4% gruntów w mieście.

W 2021 r. w 104 nowych budynkach oddano do użytkowania 1 439 mieszkań (o 13,6% mniej niż rok wcześniej) o przeciętnej powierzchni użytkowej 57,1 m², średnio z 3 pomieszczeniami (o powierzchni większej niż 4 m²). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców przypadały 4 nowe mieszkania (o 1 mieszkanie mniej niż w poprzednim roku). Wśród ogółu mieszkań oddanych do użytkowania 94,2% powstało w ramach budownictwa deweloperskiego.

Źródło: BDL GUS

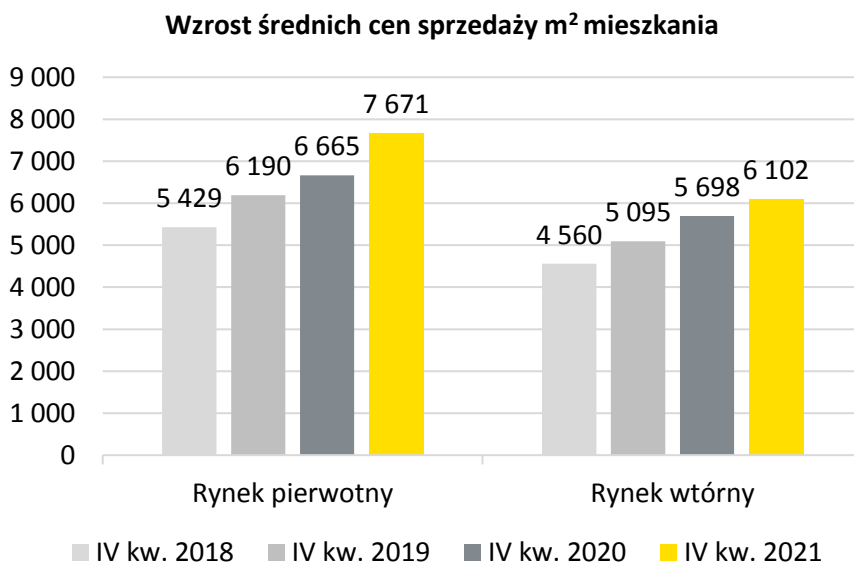
Największe inwestycje mieszkaniowe w minionym roku to:

- Balaton Apartamenty – ul. Ceramiczna 5, budynek wielorodzinny (114 mieszkań). Inwestycja zdobyła wyróżnienie w konkursie Arcydzieło Sztuki Budowlanej 2021, organizowanym przez Kujawsko-Pomorską Izbę Budownictwa,
- Aura Towers – ul. Fordońska 4, 168 mieszkań,
- Osiedle Filmowe – ul. Filmowa 3, 148 mieszkań,
- Park nad Kanałem – ul. Nakielska 46, budynek wielorodzinny (128 mieszkań),
- Kolorowe Garbary – ul. Garbary 22, budynek wielorodzinny (78 mieszkań),
- Mały Amsterdam – ul. Karolewska 4, budynek wielorodzinny (71 mieszkań).

W 2021 r. rozpoczęto budowę 2 263 mieszkań, o 13,7% mniej niż w poprzednim roku i prawie wszystkie z nich (93,1%) stanowiły mieszkania przeznaczone przez deweloperów na sprzedaż lub wynajem – 2 106 lokali. Ponadto realizowano również budowę 157 mieszkań w budownictwie indywidualnym.

Wydano także 163 pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na nowe budynki mieszkalne (wzrost o 23,5% względem poprzedniego roku), co pozwala na realizację 2 401 mieszkań.

Średnia cena transakcyjna 1 m² mieszkania na rynku pierwotnym w IV kwartale 2021 r. wyniosła 7 671 zł (wzrost o 15,1% w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku), natomiast na rynku wtórnym 6 102 zł – wzrost o 7,1% porównując do IV kw. 2020 r.

Źródło: Baza cen nieruchomości mieszkaniowych NBP (ceny transakcyjne)

Tereny z funkcją mieszkaniową wskazano w 3 mpzp uchwalonych w 2021 r., tj.:

- „Fordon - Ryńskiego” (15,4 ha),
- „Polonia” (0,71 ha),
- „Fordon: Osiedle Bajka-Wschód” (11,69 ha).

Bydgoskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. buduje mieszkania na wynajem korzystając z programów wspierania budownictwa czynszowego oraz zarządza powstałym zasobem mieszkaniowym. Oferta skierowana jest do osób, których nie stać na zakup własnego mieszkania lub dla których własne mieszkanie nie stanowi priorytetu, lecz ich stabilna sytuacja finansowa pozwala na długotrwały (na czas nieokreślony) najmu mieszkania. Na przydział mieszkania w BTBS oczekiwały 4 233 osoby.

Miasto Bydgoszcz w 2021 r. przekazało kwotę 539 tys. zł jako dofinansowanie do realizowanego przez BTBS projektu budowy budynków mieszkalnych przy ul. Swarzewskiej 43/Sobieszewskiej 6.

Spółka w 2021 r. zakończyła budowę budynku wielorodzinnego przystosowanego dla osób starszych i z niepełnosprawnością ruchową przy ul. Jasnej 33, w którym powstało 12 mieszkań na wynajem o średniej powierzchni 48,41 m². Do dyspozycji mieszkańców jest 5 stanowisk postojowych w garażu wielostanowiskowym. Budynek został zaprojektowany i zrealizowany z uwzględnieniem potrzeb osób z ograniczeniami mobilności (zainstalowano windę z poziomu hali garażowej, poszerzono drzwi, nie zakładano progów, obniżono włączniki światła). Wartość inwestycji to 4,2 mln zł.

Ponadto w 2021 r.:

- Realizowano budowę dwóch budynków wielorodzinnych (poniesione nakłady - 11 mln zł):
  - ul. Swarzewska 43 – 44 mieszkania o średniej powierzchni 50,14 m² z 30 stanowiskami postojowymi w garażu podziemnym,
  - ul. Sobieszewska 6 – 46 mieszkań o średniej powierzchni 53,54 m² z 30 stanowiskami postojowymi w garażu podziemnym.

Planowany termin zakończenia inwestycji to październik 2022 r., a jej szacowany koszt to 27,8 mln zł.

- Przygotowywano do realizacji (przeprojektowanie i zakup nieruchomości) inwestycję polegającą na budowie 3 budynków wielorodzinnych ze 124 mieszkaniami o średniej powierzchni 57,23 m² w rejonie ul. Z. Augusta/Rycerskiej. Rozpoczęcie robót budowlanych zaplanowana na 2022 r. a jej zakończenie w II kw. 2024 r.

Natomiast w 2022 r. planuje się przygotowania do realizacji (koncepcja architektoniczna i prace projektowe) budowy budynku wielorodzinnego z mieszkaniami przeznaczonymi na wynajem w rejonie ul. Postusznego. Wszystkie realizowane w 2021 r. oraz planowane do realizacji budynki mieszkalne będą wyposażone w windy osobowe.

Mieszkania komunalne – realizacja Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2021.

Cele programu:

- tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej o niskich dochodach oraz do poprawy jakości życia mieszkańców zamieszkujących w lokalach należących do zasobu miasta,
- zapewnienie lokali przeznaczonych do najmu socjalnego, lokali zamiennych, a także pomieszczeń tymczasowych,
- poprawa stanu technicznego budynków i lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta.

Cele zostaną osiągnięte poprzez realizację następujących zadań:

- remonty budynków, podnoszenie standardu budynków przez inwestycje i modernizacje,
- likwidacja zasobu substandardowego i technicznie zdegradowanego,
- wykonywanie remontów i modernizacji lokali przeznaczonych do ponownego zasiedlenia i wyznaczanie w nich lokali przeznaczonych do najmu socjalnego oraz lokali wynajmowanych na czas nieoznaczony,
- sprzedaż lokali nieprzeznaczonych do wynajęcia znajdujących się we wspólnotach mieszkaniowych na zasadach wolnorynkowych,
- likwidacja lokali wspólnych poprzez sukcesywne ich opróżnianie i wynajmowanie jako samodzielnych lokali mieszkalnych lub sprzedaż,
- racjonalizacja substancji zasobu mieszkaniowego, w tym poprzez budowę lub zakup nowych budynków/lokali mieszkalnych przy jednoczesnej wolnorynkowej sprzedaży, zwłaszcza budynków o niskim standardzie, wymagających znacznych nakładów, bądź nieruchomości wymagających poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych.

W dniu 15.12.2021 r. Rada Miasta Bydgoszczy przyjęła Uchwałę Nr XLVIII/1016/21 w sprawie **Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy na lata 2022-2030**. Zgodnie z wymogami ustawy wieloletni program powinien być opracowany na co najmniej pięć kolejnych lat. Obecnie okres obowiązywania wieloletniego programu zgodny jest z czasem obowiązywania „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”.

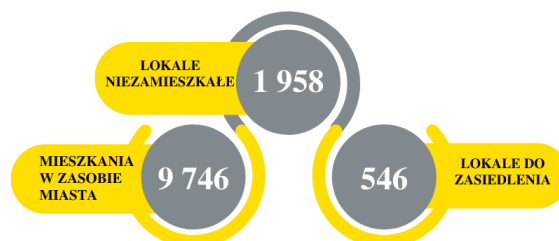
Sposób i zasady zarządzania lokalami

Mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy gospodaruje Prezydent Miasta. Czynności z zakresu zarządzania nieruchomościami powierzone zostały, Administracji Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Budynki i lokale w zasobie komunalnym

Miejski zasób mieszkaniowy obejmował ponad 6% wszystkich mieszkań w Bydgoszczy. W 1 814 budynkach znajdowało się 9 746 lokali mieszkalnych należących do zasobu Miasta Bydgoszczy (5 251 lokale znajdowały się w budynkach należących do Miasta Bydgoszczy – 53,9%).

Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o. zarządzała 1 561 budynkami mieszkalnymi, w których usytuowane były lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Bydgoszczy, w tym 901 budynkami własności Miasta Bydgoszczy, 608 budynkami stanowiącymi własność wspólnot mieszkaniowych, 45 budynkami mieszkalnymi w samoistnym posiadaniu oraz 7 budynkami mieszkalnymi stanowiącymi własność spółki. Ponadto ADM zarządzała lokalami Miasta w 26 budynkach spółdzielni mieszkaniowych oraz w 205 budynkach wspólnot mieszkaniowych zarządzanych przez innych zarządców.

Liczba budynków, w których znajdują się lokale należące do mieszkaniowego zasobu Miasta

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Budynki	1 878	1 865	1 849	1 814
Mieszkalne:	1 854	1 841	1 825	1 792
własność Miasta	936	924	910	901
własność lub współwłasność prywatna w samoistnym posiadaniu Miasta	57	55	49	45
własność ADM Sp. z o.o.	7	7	7	7
własność wspólnot mieszkaniowych w zarządzie ADM, w których Miasto posiada udziały	636	632	623	608
własność wspólnot mieszkaniowych będące w obcym zarządzie, w których Miasto posiada udziały	191	194	209	205
własność spółdzielni mieszkaniowych, w których Miasto posiada lokale (spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu)	27	29	27	26
Niemieszkalne:	24	24	24	22
w których Miasto posiada lokale mieszkalne	23	23	22	20
wspólnot mieszkaniowych, w których Miasto posiada lokale mieszkalne	1	1	2	2

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Na ubytek ogólnej liczby budynków, w których znajdują się lokale należące do mieszkaniowego zasobu Miasta, największy wpływ miały następujące działania:

- likwidacja budynków przy ulicach: Chodkiewicza 84, Hetmańska 22, Kapeluszników 3, Nakielska 25, Lubelska 44, Gdańska 3, Nowodworska 40,
- zbycie nieruchomości przy ulicach: Kalinowa 14a, Nad Wisłą 10, Dolina 4, Krakowska 10, Czarna Droga 41, Chodkiewicza 4,
- nabycie przez Skarb Państwa własności części udziałów w nieruchomości przy ul. Pomorskiej 69 w wyniku regulacji stanu prawnego nieruchomości,

- wyodrębnienia ostatniego lokalu w budynkach wspólnot mieszkaniowych (m.in.: wykup ostatniego lokalu przy ul. Topolowej 2, ul. Paderewskiego 20 oraz lokalu w budynku oficyny przy ul. Sienkiewicza 28 i 37).

Liczba lokali mieszkalnych

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Lokale mieszkalne	10 487	10 320	9 961	9 746
w budynkach mieszkalnych:	10 429	10 263	9 905	9 706
własność Miasta	5 480	5 418	5 293	5 251
własność lub współwłasność prywatna w samoistnym posiadaniu Miasta	290	287	271	262
własność ADM Sp. z o.o.	269	269	269	269
własność wspólnot mieszkaniowych w zarządzie ADM, w których Miasto posiada udziały	3 250	3 139	2 967	2 841
własność wspólnot mieszkaniowych będące w obcym zarządzie, w których Miasto posiada udziały	1 102	1 110	1 067	1 046
własność spółdzielni mieszkaniowych, w których Miasto posiada lokale (spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu)	38	40	38	37
w pozostałych budynkach (własność Miasta)	58	57	56	40

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Spadek liczby zarządzanych lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, jaki miał miejsce w 2021 r., wynikał przede wszystkim z wyodrębniania kolejnych lokali w budynkach wspólnot mieszkaniowych. Ponadto przyczynił się do niego ubytek liczby lokali w zasobach gminnych w wyniku rozbiórek budynków głównie z uwagi na ich zły stan techniczny. Istotne znaczenie miały również zbycia całych nieruchomości gminnych. Dodatkowo na zmniejszenie się przedmiotowego zasobu wpłynęły scalenia lokali mieszkalnych. Zanotowano też pojedyncze sprzedaże lokali w spółdzielniach mieszkaniowych. Wyżej opisane ubytki zostały w niewielkim stopniu zrekomensowane dzięki włączeniu do zasobów nieruchomości z lokalami mieszkalnymi.

Lokalne niezamieszkałe

W zasobie mieszkaniowym Miasta Bydgoszczy na koniec 2021 r. było 1 958 lokali niezamieszkałych (20,1% lokali komunalnych), w tym 546 przeznaczonych zostało do zasiedlenia (27,9% lokali niezamieszkałych) oraz 1 412 nie była przeznaczona do remontu i wynajęcia (72,1% wolnych lokali). W ramach komunalnego zasobu mieszkaniowego odzyskano 180 lokali.

Lokale niezamieszkałe według przeznaczenia

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Lokale niezamieszkałe ogółem	1 733	1 816	1 876	1 958
przeznaczone do zasiedlenia:	518	514	545	546
wskazane najemcom lokale mieszkalne do zasiedlenia	19	10	14	11
wskazane eksmitowanym pomieszczenia tymczasowe i lokale do najmu socjalnego	32	28	55	68
wolne lokale mieszkalne do remontu	205	189	166	139
wolne lokale do remontu przeznaczone do najmu socjalnego i na pomieszczenia tymczasowe	104	97	67	71
wolne lokale w budynkach przeznaczonych do przebudowy i modernizacji	158	190	243	257
nieprzeznaczone do remontu i wynajęcia:	1 215	1 302	1 331	1 412
wolne lokale przeznaczone do sprzedaży	155	154	135	152

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
wolne lokale do scalenia lub podziału	98	79	63	71
wolne lokale do przekwalifikowania na pomieszczenia gospodarcze	30	25	–	–
wolne lokale, w stosunku do których trwa regulacja stanu prawnego	48	14	11	7
wolne lokale położone w części budynku w złym stanie technicznym	106	80	118	98
wolne lokale w budynkach opróżnianych do zbycia	484	523	552	621
wolne lokale w budynkach przewidzianych do opróżnienia	294	427	452	463

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Lokale niezamieszkałe (odzyskane) są podstawą do realizacji zadań Miasta w zakresie:

- dostarczania zasądzonych wyrokami sądowymi lokali przeznaczonych do najmu socjalnego,
- dostarczania lokali dla osób o niskich dochodach,
- wskazywania lokali zamiennych dla rodzin uprawnionych (wykwaterowania związane z działalnością inwestycyjną Miasta, nakazy PINB).

Liczba lokali odzyskanych w ramach komunalnego zasobu mieszkaniowego według przyczyn

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Lokalne odzyskane	302	189	158	180
Zgon	82	68	76	78
Eksmisja	113	56	16	17
Wyprowadzenie	81	59	47	69
Porzucenie	26	6	5	12
Zamiana	–	–	14	4

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Zagospodarowanie lokali niezamieszkałych dokonywane jest na podstawie ich selekcji, pozwalającej określić, które lokale mogą zostać:

- wskazane osobom uprawnionym bez konieczności wykonania remontu,
- wskazane osobom uprawnionym po przeprowadzeniu remontu,
- wynajęte w ramach najmu socjalnego lub na pomieszczenia tymczasowe,
- przeznaczone do sprzedaży na wolnym rynku,
- przeznaczone na powiększenie mieszkań sąsiednich na wniosek ich najemców,
- przeznaczone do przekwalifikowania na pomieszczenia gospodarcze.

Lokale do zasiedlenia są przeznaczone do dalszego wynajmu, ale przed zawarciem umowy (poza tymi, które nie wymagają remontu) prowadzone są działania, które umożliwią oddanie ich w najem. Do nich należą m.in.: remonty podstawowe (głównie w budynkach typu blok), remonty mające na celu podniesienie standardu (poprzedzone wymaganym zleceniem projektu na remont lub przebudowę, zwykle związane z wymianą systemu grzewczego), remonty prowadzone w następstwie opracowania koncepcji podziału (dotyczy lokali wielkopowierzchniowych) lub scalenia (dotyczy lokali z częściami wspólnymi – przedpokój, łazienka, kuchnia). Wyremontowane/zmodernizowane zostały 87 niezamieszkałe lokale mieszkalne.

W ostatnich latach remonty lokali niezamieszkałych wykonują ich nowi najemcy, zarówno w ramach zamiany lokalu, jak i w ramach listy oczekujących na gminny lokal. Zawarte zostały 43 porozumienia dotyczące remontów wolnych lokali przez przyszłych najemców (lista – 39, zamiany – 4).

Remonty, modernizacje, inwestycje

Realizowane zadania w 2021 r. wynikały ze stanu technicznego zarządzanych budynków, jak i ich wyposażenia, potrzeb inwestycyjnych oraz otrzymanych dotacji na rewitalizację 7 budynków gminnych w Starym Fordonie i przebudowę 8 budynków na lokale przeznaczone do najmu socjalnego.

Remonty i modernizacje w mieszkaniowym zasobie gminy w 2021 r.

Wyszczególnienie	Wykonanie rzeczowe remontów (w szt.)	Wykonanie finansowe remontów (w tys. zł)
Remonty i modernizacje:		
Remonty pokryć dachowych i naprawy – budynki	13	552
Elewacje – budynki	3*	89
Remont instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej – budynki	1	7
Remont instalacji elektrycznej – lokale	26	256
Remont instalacji gazowej – budynki	2 i 1*	12
Wymiana stolarki okiennej – stolarka	229	533
Wymiana stolarki drzwiowej – stolarka	28	94
Dokumentacja techniczna – ekspertyzy, opinie stanu technicznego	24	101
Roboty ogólnobudowlane w lokalach zamieszkałych – lokale	8	185
Remont klatek schodowych – budynki	4	144
Roboty zduńskie	75	145
Roboty rozbiórkowe – budynki	13 i 9*	313
Wymiana, regulacja lub remont wewnętrznej instalacji c.o. – budynki	1 i 1*	214
Remonty pustostanów – lokale	49	1 441

* projekt techniczny; Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Inwestycje przeprowadzone w mieszkaniowym zasobie gminy w 2021 r. przez ADM Sp. z o.o.

Wyszczególnienie	Wykonanie rzeczowe inwestycji (w szt.)	Wykonanie finansowe inwestycji (w tys. zł)
Inwestycje:		
Modernizacja pustostanów przeznaczonych do wynajęcia – lokale	38	2 246
Podniesienie standardu technicznego zamieszkałych lokali – lokale	70, 8*, 2 opłaty do PSG i 2* w toku realizacji	634
Podłączenie budynków do sieci gazowej i wyposażenie w instalację gazową – budynki, w tym: przyłączenie do sieci i dokumentacja projektowa, wyposażenie budynków i lokali w instalację gazową	2 budynki 15 lokali	300
Podłączenie budynków do miejskiej sieci wodociągowej – budynki	1	12
Podłączenie budynków do miejskiej sieci ciepłej wraz z wyposażeniem budynków w instalacje c.o. i c.w.u. – budynki	1 w toku realizacji	123
Termomodernizacja budynków	6 i 1*	1 058
Rewitalizacja społeczno-gospodarcza budynków Starego Fordonu	7	6 988
Przebudowa i modernizacja budynków mieszkalnych	4 i 4 w realizacji	9 543

* projekt techniczny; Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

W ramach zadań remontowych i inwestycyjnych w zasobie komunalnym Miasta wydatkowano kwotę 24 990 tys. zł, w tym:

- 3 687 tys. zł (14,8%) na przygotowanie do zasiedlenia 87 lokali niezamieszkałych,
- 21 303 tys. zł (85,2%) na następujące zadania:
  - Modernizacja komunalnego zasobu nieruchomości:
    - podniesienie standardu technicznego zamieszkałych budynków i lokali - 2 budynki wyposażono w instalację gazową (ul. Witebska 19, 28), 31 lokali mieszkalnych wyposażono w ogrzewanie gazowe (ul. Pod Skarpą 94/1, 2, 4, 5, 6; ul. Fordońska 441/4; ul. Przemysłowa 6/1, ul. Przemysłowa 28/4; ul. Sułkowskiego 40/1, 2, 5, 6, 7; ul. Fordońska 237/5; ul. Opławiec 153; ul. Nakielska 13/1a; ul. Witebska 19/1, 2, 3, 4, 5, 6; ul. Witebska 28/1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 8a/9), 15 lokali mieszkalnych wyposażono w instalację gazową i kuchenki (ul. Witebska 19/1, 2, 3, 4, 5, 6; ul. Witebska 28/1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 8a/9); na 2 budynkach wykonano docieplenie przegród dachowych (ul. Piękna 27 i ul. Toruńska 49); dla 2 budynków wykonano przyłącze wody (ul. Wrocławska 9 i 11), 1 budynek wyposażono w monitoring (ul. Techników 2); na 6 budynkach odnowiono elewację wraz z sztukaterią (ul. Jagiellońska 63, ul. Nakielska 13, 25, ul. Dworcowa 30, ul. Żółwińska 4, ul. Czarnieckiego 7); dla 1 budynku rozbudowano istniejące przyłącze gazowe (ul. Bielicka 16 oficyna). Ponadto opracowano 9 dokumentacji projektowych na: wyposażenie zamieszkałych lokali w ogrzewanie gazowe (ul. Sienkiewicza 21/5, ul. Pomorska 54/15, ul. Fordońska 437/5, ul. Opławiec 153, ul. Gdańska 58, ul. Jasna 8, ul. Odrzańska 2 i 4), remont elewacji (ul. Jasna 8);
  - Przebudowa i remont budynków w celu ich adaptacji na mieszkania przeznaczone do najmu socjalnego:
    - zakończono prace remontowe na 4 budynkach: ul. Jasna 24, 26, ul. Bielicka 6, ul. Wrocławska 9 i uzyskano 28 pełnostandardowych mieszkań socjalnych. Budynki zostały wyposażone w węzły cieplne i wewnętrzną instalację c.o. i c.w.u., nową wewnętrzną instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną. Ponadto budynki uzyskały nową elewację, remont dachu, izolację przeciwwilgociową, wymianę stolarki otworowej, remont klatek schodowych, wyposażone w odrębne przyłącza wodociągowe. Prace były realizowane w latach 2020-2021.
    - realizowano remonty na 4 budynkach: ul. Jasna 21, 28, ul. Ugory 18, ul. Wrocławska 11, które zostaną zakończone w II kwartale 2022 r.
  - Remonty budynków stanowiące własność Miasta i lokale gminne w budynkach wspólnot mieszkaniowych zarządzanych przez ADM: wykonano m.in. remonty pokryć dachowych, instalacje wewnętrzne, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, roboty zduńskie, remonty klatek schodowych, roboty rozbiórkowe.
  - Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu – gminne budynki mieszkalne: projekt obejmował 7 budynków zlokalizowanych przy ul. Bydgoskiej 23, 26, 29, 42, ul. Rynek 3, ul. Kapeluszników 2 i ul. gen. Sikorskiego 2. Zmodernizowano 37 lokali mieszkalnych i 6 lokali użytkowych, które zostały wyposażone w ogrzewanie gazowe, pomieszczenia sanitarne, nową instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną, a budynki uzyskały nową elewację. Wykonano remont dachu i klatek schodowych, izolację przeciwwilgociową, wymianę stolarki otworowej, kanalizację deszczową z odprowadzeniem wód deszczowych. Zagospodarowano infrastrukturę terenu wokół budynków poprzez rozbiórkę budynków gospodarczych, zasianie nowej trawy, nasadzenie krzewów i ogrodzenie nieruchomości. Prace były realizowane w latach 2020-2021.

Modernizacja i remonty zasobów mieszkaniowych oraz infrastruktury odbywa się z uwzględnieniem potrzeb osób z ograniczeniami w mobilności i percepcji.

W 2021 r. kontynuowano prace przy przebudowie hotelu robotniczego przy ul. Łukasiewicza 10 – utworzenie 43 lokali mieszkalnych, w tym 1 lokalu dla osób z niepełnosprawnością. Zadanie dofinansowane z Banku Gospodarstwa Krajowego. W ramach zadania wykonano roboty elewacyjne wraz z dociepleniem ścian, wymianę

stolarki okiennej, roboty dekarские i blacharskie dachu, tynki wewnętrzne, podjazd dla osób z niepełnosprawnością oraz nowe instalacje elektryczne wewnątrz lokali mieszkalnych. Kolejną tego typu inwestycję, planuje się zrealizować przy ul. Łukasiewicza 5 – utworzenie 47 mieszkań komunalnych oraz termomodernizacja budynku.

Spółki ADM oraz KPEC prowadziły działania nad opracowaniem harmonogramu przyłączeń budynków gminnych do miejskiej sieci ciepłej. W 2021 r. przeprowadzono przeglądy pod kątem możliwości usytuowania węzłów dla 100 budynków, dla których istnieje możliwość podłączenia do sieci.

Potrzeby mieszkaniowe

W oparciu o założenia zawarte w Programie prowadzone są działania zmierzające do tworzenia warunków do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej oraz zapewnienia lokali w najmie socjalnym i lokali zamiennych na realizację zadań miasta określonych w ustawie o ochronie praw lokatorów (...) oraz w uchwale Rady Miasta Bydgoszczy w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Bydgoszczy. W rezultacie prowadzonych przez zarządzającego czynności w 2021 r. zawarto łącznie 138 umów na wolne lokale.

Potrzeby mieszkaniowe

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Potrzeby mieszkaniowe	1 573	1 579	1 424	1 264
Liczba rodzin do wykwaterowania w związku z realizacją decyzji PINB nakazujących opróżnienie budynku	12 ^a	13 ^a	10 ^b	3 ^c
Liczba rodzin uprawnionych do otrzymania lokalu w związku z inwestycjami i prowadzoną polityką mieszkaniową	78	112	93	67
Lista osób uprawnionych do otrzymania lokalu z tytułu trudnych warunków materialnych i mieszkaniowych, z tego:	163	233	189	198
lokal mieszkalny	116	189	148	145
lokal w najmie socjalnym	47	44	41	53
Liczba wyroków eksmisyjnych do realizacji, z tego:	1 298	1 221	1 132	996
z zasądzonym prawem do lokalu w najmie socjalnym do pomieszczenia tymczasowego	1 010	971	902	746
	288	250	230	250
Liczba rodzin do wykwaterowania z lokali socjalnych zlokalizowanych w budynkach niestanowiących w 100% własności Miasta Bydgoszczy	22	–	–	–

^a Dodatkowe postępowanie wyjaśniające prowadzone przez PINB - 6 budynków z 12 rodzinami.

^b Dodatkowe postępowanie wyjaśniające prowadzone przez PINB - 5 budynków z 10 rodzinami.

^c Dodatkowe postępowanie wyjaśniające prowadzone przez PINB – 1 budynek z 1 rodziną.

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Zasiedlenie wolnych lokali

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba umów na zasiedlenie wolnych lokali	227	238	156	138
Wykwaterowania w związku z realizacją decyzji PINB nakazujących opróżnienie budynku, z tego:	3	–	3	4
lokal mieszkalny	3	–	1	3
lokal w najmie socjalnym	–	–	2	1
Zawarcie umowy w związku z inwestycjami, prowadzoną polityką mieszkaniową oraz występującymi zdarzeniami losowymi, z tego:	57	54	67	60
lokal mieszkalny	55	50	55	56
lokal w najmie socjalnym	2	4	12	4

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Realizacja listy osób uprawnionych do otrzymania lokalu z tytułu trudnych warunków materialnych i mieszkaniowych, z tego:	64	77	51	46
lokal mieszkalny	58	72	47	43
lokal w najmie socjalnym	6	5	4	3
Realizacja wyroków eksmisyjnych, z tego:	32	49	30	22
lokal w najmie socjalnym	30	46	24	18
pomieszczenie tymczasowe	2	3	6	4
Zamiana na wolny lokal, z tego:	56	53	2	5
lokal mieszkalny	46	44	2	5
lokal w najmie socjalnym	10	9	–	–
Likwidacja lokali wspólnych w ramach scaleń, z tego:	9	5	3	1
lokal mieszkalny	9	5	3	1
lokal w najmie socjalnym	–	–	–	–
Zasiedlenie mieszkań chronionych i wspomaganych	6	–	–	–

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Najemcom lokali mieszkalnych zainteresowanym poprawą warunków mieszkaniowych, proponuje się dokonanie zamiany z innym najemcą bądź na wolny lokal. Zamiana lokali pomiędzy najemcami umożliwi również osobom posiadającym zadłużenie z tytułu opłat czynszowych pozbycie się długu. W 2021 r. zrealizowano 8 zamian pomiędzy najemcami, w tym 1 za spłatę zadłużenia, w ramach której odzyskano 12 691,28 zł zaległości. Na wolny lokal w 2021 r. przeprowadzono 5 zamian.

Następuje stopniowa likwidacja niesamodzielnych lokali mieszkalnych poprzez scalanie lokali o małej powierzchni użytkowej, w których nie ma możliwości wykonania pomieszczeń sanitarnych, oraz scalanie lokali wspólnych w ramach poszerzeń. W 2021 r. zawarto z tego tytułu 1 umowę. Takie działanie umożliwi uzyskanie zaświadczeń o samodzielności lokali oraz ich wykup przez lokatorów.

W 2021 r. zawarto 111 umów najmu lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony z dotychczasowym najemcą lokalu socjalnego lub lokalu w najmie socjalnym.

W celu poprawy wykorzystania i racjonalnego gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy podejmowanych jest szereg czynności. Zintensyfikowano działania w zakresie realizacji zobowiązań gminy do zabezpieczenia lokali zamiennych z tytułu wykwaterowań z budynków przeznaczonych do rozbiórki na mocy decyzji Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Na dzień 31.12.2021 r. decyzją PINB objętych pozostaje 1 budynek z 1 rodziną, w stosunku do których prowadzone jest dodatkowe postępowanie wyjaśniające.

Zasady polityki czynszowej

Czynsze za najem lokali mieszkalnych wynajmowanych przez Miasto są wyliczane na podstawie stawki bazowej określonej przez Prezydenta, do której stosuje się zwyżki i zniżki odpowiednio do występowania czynników podwyższających lub obniżających wartość użytkową lokalu określonych w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta.

W 2021 r. obowiązywała stawka bazowa czynszu za najem 1 m² powierzchni użytkowej lokali mieszkalnych w wysokości 10,80 zł/m² oraz 1,23 zł za najem 1 m² powierzchni użytkowej lokali w najmie socjalnym. Waloryzacja stawki bazowej czynszu doprowadziła do uzyskania zalecanego poziomu stawki czynszu zbliżonego do 3% wartości odtworzeniowej (13,07 zł/m²) oraz miała na celu wzrost przychodów Miasta przeznaczonych na sfinansowanie przez ADM Sp. z o.o. realizacji zadań remontowych i inwestycyjnych.

Najemcy lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Miasta albo w lokalu stanowiącym własność lub współwłasność Skarbu Państwa o niskich dochodach mogą uzyskać obniżki czynszu (zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 21.06.2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego). Udziela się je na okres 12 miesięcy.

Czynsz lokali mieszkalnych w mieszkaniowym zasobie Miasta Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba wniosków o udzielenie obniżki do czynszu	1 213	1 110	924	904
rozpatrzone pozytywnie	1 160	1 061	883	866
rozpatrzone negatywnie	51	48	37	25
wycofane	2	1	4	13
Kwota naliczonych obniżek (tys. zł)	2 733,11	2 447,96	2 177,60	2 005,78
Średnia stawka czynszu w lokalach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta (zł/1m ²)	9,16	9,19	9,24	9,25
Wysokość stawki bazowej czynszu za najem powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego (zł/1 m ²)	10,80	10,80	10,80	10,80
Wysokość stawki czynszu za najem powierzchni użytkowej lokalu w najmie socjalnym (zł/1 m ²)	1,23	1,23	1,23	1,23
Liczba gospodarstw domowych objętych zniżką czynszu (stan na dzień 31 grudnia)	4 107	3 480	3 335	3 504
Liczba gospodarstw domowych objętych wyższą czynszu (stan na dzień 31 grudnia)	46	37	36	33

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

W 2021 r. wpłynęły 904 wnioski o udzielenie obniżki czynszu, z czego 95,8% rozpatrzone pozytywnie. Łączna kwota naliczonych obniżek wyniosła 2 005,78 tys. zł.

Średnia stawka czynszu na dzień 31.12.2021 r. w lokalach mieszkalnych Miasta wynosiła 9,25 zł/m². Wynika ona z zastosowania obniżek ze względu na osiągnięte dochody w gospodarstwie domowym, a także zniżek uwzględniających wyposażenie i usytuowanie lokalu oraz stan techniczny budynku, których wysokość waha się od -5% do -50%, oraz wyższki ze względu na położenie budynku w strefie staromiejskiej, która wynosi +5% oraz lokalu w budynku jednorodzinnym +30%. Czynniki podwyższające i obniżające czynsz sumuje się, przy czym suma nie może przekroczyć 50%. Ze zniżek korzystały 3 504 gospodarstwa domowe, natomiast wyższą objęto 33 gospodarstwa domowe.

Warunkiem zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego jest wpłacenie przez przyszłego najemcę lokalu kaucji zabezpieczającej w wysokości 3 lub 6-krotnego miesięcznego czynszu. Kaucji nie pobiera się w przypadkach określonych ustawowo oraz w przypadku zawarcia umowy najmu lokalu z osobami o najniższych dochodach, opuszczającymi mieszkanie chronione, dom dziecka, rodzinę zastępczą lub inną placówkę wychowawczą w wyniku osiągnięcia pełnoletności, będącymi repatriantami, opuszczającymi lokal dotychczas zamieszkiwany z inicjatywy lub w związku z potrzebami Miasta oraz które za zgodą wynajmującego wykonały na własny koszt adaptację lub modernizację na lokal mieszkalny pomieszczeń innych niż mieszkalne oraz pomieszczeń niezdatnych uprzednio do użytkowania.

Źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej

Głównym źródłem finansowania gospodarki mieszkaniowej Miasta są wpływy czynszowe z lokali użytkowych, terenów, reklam, garaży oraz wpływy dotyczące lokali mieszkalnych, w najmie socjalnym, pomieszczeń tymczasowych i ogrodów. W stosunku do 2020 r. dochody wzrosły o kwotę 162 tys. zł. Jest to efektem wzrostu dochodów w lokalach użytkowych przy jednoczesnym spadku dochodów w lokalach mieszkalnych. W przypadku lokali niemieszkalnych wzrost dochodów spowodowany jest przede wszystkim wzrostem ściągłości

przy minimalnym wzroście przychodów. Spadek dochodów w lokalach mieszkalnych (przy minimalnym spadku przychodów i przy utrzymaniu ściągalności na tym samym poziomie w latach 2020 i 2021) nastąpił w skutek niższych niż w roku poprzednim wpłat dodatków mieszkaniowych i przyznanych zniżek za dochód. W 2021 r. łączne wpływy uzyskane z ww. tytułów wyniosły 71 mln zł, natomiast dochody ze sprzedaży budynków, lokali mieszkalnych i użytkowych wyniosły 10,4 mln zł (w tym dochody ze sprzedaży następujących budynków: ul. Dolina 4, ul. Krakowska 10, ul. Czarna Droga 41, ul. Chodkiewicza 4, ul. Mińska 45, ul. Nad Wisłą 10a, ul. Kalinowa 14a, ul. Czarotoryskiego 7).

Sprzedaż lokali mieszkalnych

W 2021 r. zostało sprzedanych na rzecz najemców 116 lokali mieszkalnych na łączną kwotę 3 326 524 zł. Poza sprzedażą lokali mieszkalnych w trybie bezprzetargowym na rzecz najemców w 2021 r. sprzedano również 5 lokali w trybie przetargu ustnego nieograniczonego na łączną kwotę 865 800 zł. Przedmiotem w/w postępowań przetargowych było również spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu w zasobach spółdzielni mieszkaniowych, które zostało sprzedane za kwotę 170 000 zł. Łącznie w wyniku sprzedaży substancji mieszkaniowej w drodze przetargu uzyskano 1 035 800 zł.

Źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej Miasta Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
	tys. zł			
Wpływy dotyczące lokali użytkowych, terenów, reklam, garaży (netto) oraz wpływy dotyczące lokali mieszkalnych, socjalnych, pomieszczeń tymczasowych i ogrodów	71 660	69 807	68 971	69 133
Pozostałe wpływy – odsetki od lokali użytkowych, terenów, reklam, garaży, lokali mieszkalnych, socjalnych, pomieszczeń tymczasowych i ogrodów	630	759	846	886
Przychody z tytułu wynagrodzenia Radcy, kosztów sądowych, pozostała sprzedaż oraz VAT do odliczenia	1 104	1 008	1 026	1 021
Dochody ze sprzedaży budynków, lokali użytkowych i lokali mieszkalnych:	4 456	4 740	10 971	10 363
sprzedaż budynków	2 013	2 814	5 255	6 000
sprzedaż lokali mieszkalnych na rzecz najemców	1 521	1 926	4 580	3 327
sprzedaż lokali nieprzeznaczonych do wynajęcia	922	–	1 136	1 036
Dotacje	2 260	1 578	714	2 218
RAZEM	80 110	77 892	82 528	83 621

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o., Wydział Mienia i Geodezji Urzędu Miasta Bydgoszczy

Wydatki na pokrycie kosztów bieżącej eksploatacji, remontów itp. mieszkaniowego zasobu gminy w 2021 r. poniesione zostały w wysokości 68,8 mln zł i były większe w porównaniu do ubiegłego roku ze względu na:

- wydłużenie okresu grzewczego, przyłączanie kolejnych budynków do sieci ciepłowniczej oraz wzrost cen na dostawę ciepła,
- zmiana stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi (od 01.08.2020 r. z 22 zł na 21 zł), opłata ta jest ściśle powiązana z liczbą osób zgłoszonych w deklaracjach oraz liczbą lokali użytkowych w najmie,
- ubytek zarządzanej powierzchni,
- wprowadzenie niższej stawki za zarządzanie nieruchomościami nieużytkowanymi, co spowodowało obniżenie średniej stawki za zarządzanie z 2,08 na 2,07 zł/m² powierzchni dla lokali w budynkach mieszkalnych Wspólnot Mieszkaniowych, lokali w budynkach pozostałych i budynkach niemieszkalnych (według stawek: 2,15 i 1,05 zł/m²),
- wzrost wydatków na legalizację oraz montaż pierwotny liczników,
- ceny uzyskane w przetargach, a także wielkości wykonanych usług.

Wydatki inwestycyjne oraz wydatki na pokrycie kosztów bieżącej eksploatacji poniesione na budynki i lokale mieszkalne

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
	tys. zł			
Wydatki inwestycyjne	7 081	2 567	7 759	20 904
Wydatki bieżące:	68 729	67 741	68 486	68 840
c.o. i c.w.u., zimna woda, gaz, energia elektryczna	15 290	15 021	14 499	15 324
podatek od nieruchomości	2 282	2 194	2 115	2 048
opłaty na rzecz budżetów jst	4 326	3 997	5 689	5 230
konserwacje i remonty	6 773	6 634	6 440	6 318
opłaty za administrowanie	19 105	18 563	18 318	17 998
ubezpieczenia budynków	213	204	238	241
koszty sądowe	983	812	579	626
pozostałe, w tym ścieki	19 758	20 316	20 608	21 055
RAZEM	75 810	70 308	76 245	89 744

Źródło: Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.

Wpływ pandemii Covid-19 na gospodarkę mieszkaniową Miasta

W związku z ogłoszeniem stanu pandemii zniesione zostały wszystkie eksmisje i będą mogły być wykonane w najszybszym możliwym terminie, po zakończeniu stanu pandemii w Polsce. W związku z tym aktualnie do komorników nie są kierowane żadne nowe wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, a już rozpoczęte postępowania egzekucyjne w sprawach o eksmisję nie są przez nich kontynuowane. Taki stan rzeczy ma wpływ na liczbę odzyskiwanych lokali, które mogłyby być przeznaczone na realizację zadań gminy – zablokowane są zarówno wskazane lokale do najmu socjalnego i pomieszczenia tymczasowe, jak i mieszkania, z których wezwani do opróżnienia na mocy wyroku sądu nie wyprowadzają się. Ogłoszenie pandemii miało również znaczący wpływ na niższe wydatki ponoszone w pozycji koszty sądowe, co jest wynikiem wstrzymania eksmisji.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych.

Bezpieczeństwo

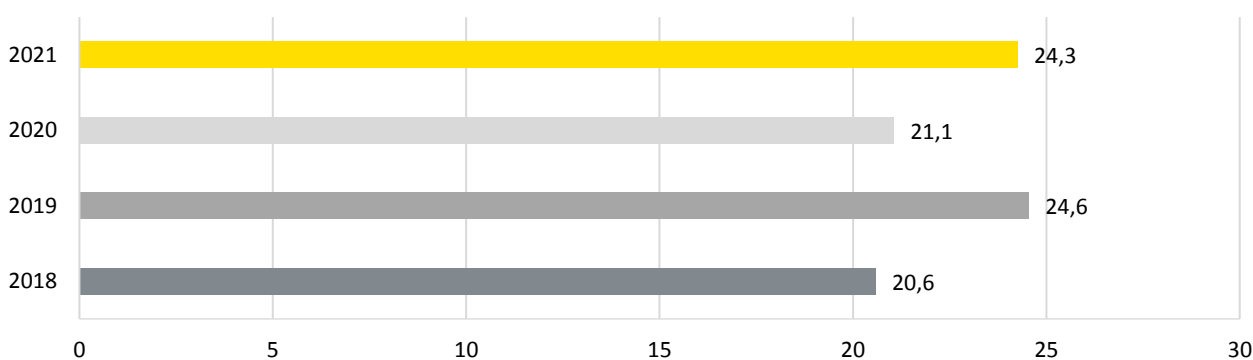
Poczucie bezpieczeństwa należy do podstawowych potrzeb mieszkańców. W 2021 r. nad ochroną bezpieczeństwa mieszkańców Bydgoszczy czuwało szereg współdziałających instytucji, do których należą: Komenda Miejska Policji, Straż Miejska, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej oraz Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Bydgoszczy. Współdziałanie wszystkich służb miało istotne znaczenie dla utrzymania porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców w związku z przedłużającym się w 2021 r. stanem epidemii Covid-19.

W 2021 r. w Bydgoszczy miało miejsce ponad 8 tys. przestępstw, co oznacza ich wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku o 13%:

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem	7 237	8 573	7 306	8 292
w tym przestępstwa:				
o charakterze kryminalnym	4 691	4 854	4 607	5 220
o charakterze gospodarczym	1 802	3 126	2 140	2 389
drogowe	327	346	336	386
Przestępstwa według rodzajów (z wartości ogółem):				
przeciwko życiu i zdrowiu	102	108	87	117
przeciwko mieniu	3 785	5 090	3 787	4 194
przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności	375	330	370	377
przeciwko rodzinie i opiece	645	671	505	567
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	409	405	404	462

Źródło: BDL GUS

Na poniższym wykresie zaprezentowano liczbę przestępstw stwierdzonych przez Policję w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2018-2021.

Źródło: BDL GUS

Dla poczucia bezpieczeństwa mieszkańców szczególnie istotna jest wykrywalność sprawców przestępstw, która w ostatnich trzech latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie:

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję	72,2%	74,6%	74,6%	75,0%
w tym przestępstwa:				

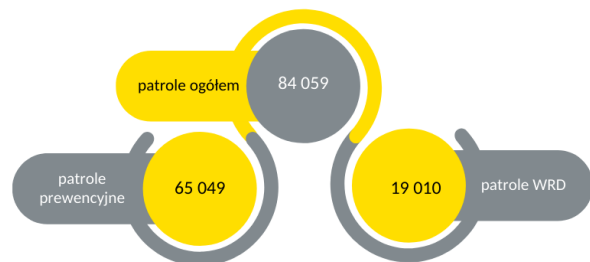
Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
o charakterze kryminalnym	63,0%	63,6%	66,8%	69,1%
o charakterze gospodarczym	86,2%	87,4%	85,6%	81,4%
drogowe	97,2%	97,4%	97,9%	99,5%
Przestępstwa według rodzajów (z wartości ogółem):				
przeciwko życiu i zdrowiu	84,5%	88,9%	93,1%	94,9%
przeciwko mieniu	58,3%	65,7%	61,6%	59,5%
przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności	84,0%	77,4%	75,9%	84,4%
przeciwko rodzinie i opiece	99,7%	99,9%	100%	100%
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	97,3%	97,3%	98,3%	99,4%

Źródło: BDL GUS

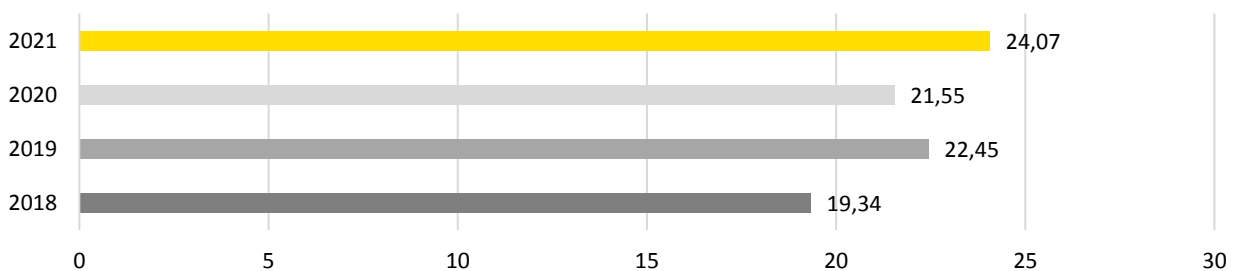
Komenda Miejska Policji

Informacje na temat działania Komendy Miejskiej Policji dotyczą całego obszaru jej działalności, tj. obejmują miasto Bydgoszcz oraz gminy powiatu bydgoskiego. Na koniec 2021 r. w szeregach Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy pracowało 1 002 funkcjonariuszy. W ciągu roku ze służby odeszły 72 osoby, natomiast przyjęto 89 osób.

Jednym z zadań realizowanych przez funkcjonariuszy policji, mającego istotny wpływ na indywidualne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, są realizowane patrole. W porównaniu z 2020 r. liczba patroli ogółem wzrosła o 2 090, patroli prewencyjnych o 2 206, natomiast liczba patroli Wydziału Ruchu Drogowego zmalała o 116. Spośród wszystkich patroli zrealizowanych w 2021 r. 64,2% to patrole zmotoryzowane, natomiast 35,8% piesze. Odsetki te utrzymały się na zbliżonym poziomie w porównaniu z poprzednim rokiem.

Poza realizowanymi patrolami funkcjonariusze KMP reagowali również na zgłoszenia mieszkańców. Średni czas reakcji Policji od otrzymania wezwania ogółem (minuty, sekundy) przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy

W wyniku realizacji służb patrolowo-interwencyjnych i obchodowych w minionym roku policjanci przeprowadzili 50 110 interwencji (o 559 więcej niż w 2020 r.). W 2021 r. odnotowano spadek liczby osób doprowadzonych do „Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych”. W całym 2021 r. doprowadzono 3 841 osób, tj. o 390 mniej niż rok wcześniej. Ponadto w 2021 r. 834 osoby osadzono w policyjnym „Pomieszczeniu dla Osób Zatrzymanych” celem wytrzeźwienia, przy 1 175 osobach doprowadzonych w 2020 r.

Policjanci z Komendy Miejskiej w 2021 r. nałożyli na sprawców wykroczeń 53 602 mandaty karne na łączną kwotę 8,97 mln zł, natomiast w 2020 r. nałożyli 47 723 mandaty karne na łączną kwotę 8,8 mln zł. W całym 2021 r. wobec osób popełniających wykroczenia skierowano 3 910 wniosków o ukaranie do sądu (3 509 w 2020 r.).

W związku z trwającym stanem epidemii oraz związanym z nim obowiązkiem przestrzegania obostrzeń, określonych ograniczeń, nakazów i zakazów, policjanci przeprowadzili na terenie Bydgoszczy ponad 134 tys. interwencji związanych z kontrolą obiektów handlowych, stacji paliw i innych, a także wykonali 38 216 sprawdzeń w środkach transportu zbiorowego. Ponadto sprawdzono 813 116 osób poddanych kwarantannie i izolacji łącznie w 387 198 punktach adresowych.

Do działań związanych ze zwalczaniem Covid-19 zrealizowano w sumie 18 245 służb funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji.

W 2021 r. odnotowano wzrost liczby wszczętych postępowań przygotowawczych w stosunku do poprzedniego roku. Łącznie wszczęto 10 275 postępowań przygotowawczych, tj. o 633 więcej niż w 2020 r. Dla przestępstw kryminalnych statystyki te wyglądały następująco:

- w kategorii przestępstw kryminalnych ogółem liczba wszczętych postępowań wyniosła 7 035, tj. o 153 sprawy więcej niż w 2020 r.,
- wszczęto 2 postępowania przygotowawcze o zabójstwo, tj. o 6 mniej niż w roku poprzednim, odnotowano 4 przestępstwa stwierdzone i ustalono sprawców wszystkich tych zbrodni,
- wszczęto 32 postępowania o gwałt, tj. o 5 mniej niż rok wcześniej, z czego stwierdzono również 32 przestępstwa, nie ustalono sprawców dwóch przestępstw z tej kategorii,
- w siedmiu kategoriach pospolitych przestępstw kryminalnych najbardziej uciążliwych dla społeczeństwa tj. uszczerbek na zdrowiu, bójka i pobicie, kradzież cudzej rzeczy, kradzież samochodu, kradzież z włamaniem, przestępstwa rozbójnicze oraz uszkodzenie rzeczy, odnotowano taką samą liczbę wszczętych postępowań jak w 2020 r., tj. 2 522, natomiast przestępstw stwierdzonych 3 004.

Szczegółowe informacje dla każdej z siedmiu kategorii pospolitych przestępstw kryminalnych najbardziej uciążliwych dla społeczeństwa:

- uszczerbek na zdrowiu: 114 przestępstw stwierdzonych, wykrywalność 94,7%,
- bójka i pobicie: 23 przestępstwa stwierdzone, wykrywalność 100%,
- kradzież cudzej rzeczy: 1 448 przestępstw stwierdzonych, wykrywalność 54,6%,
- kradzież samochodu: 32 przestępstwa stwierdzone, wykrywalność 33,3%,
- kradzież z włamaniem: 831 przestępstw stwierdzonych, wykrywalność 63,8%,
- przestępstwa rozbójnicze: 53 przestępstwa stwierdzone, wykrywalność 98,1%,
- uszkodzenie rzeczy: 535 przestępstw stwierdzonych, wykrywalność 44,5%.

Informacje dotyczące liczby przestępstw oraz wykrywalności Komendy Miejskiej Policji i poszczególnych Komisariatów przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Postępowania wszczęte ogółem				
Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy (wszystkie jednostki i komórki organizacyjne)	10 932	10 405	9 642	10 275
Komisariat Policji Śródmieście	2 947	2 965	2 911	3 118
Komisariat Policji Szwederowo	1 787	1 676	1 418	1 547
Komisariat Policji Błonie	1 641	1 569	1 406	1 418

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Posterunek Policji Osowa Góra	–	–	–	172
Komisariat Policji Wyżyny	1 611	1 376	1 350	1 411
Komisariat Policji Fordon	1 264	1 222	1 086	1 057
Przestępstwa stwierdzone ogółem				
Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy (wszystkie jednostki i komórki organizacyjne)	8 403	9 945	8 371	9 809
Komisariat Policji Śródmieście	2 438	2 749	2 535	2 740
Komisariat Policji Szwederowo	1 125	1 288	994	1 377
Komisariat Policji Błonie	1 209	1 083	1 036	1 131
Posterunek Policji Osowa Góra	–	–	–	109
Komisariat Policji Wyżyny	1 115	1 109	972	1 305
Komisariat Policji Fordon	962	1 003	1 071	1 154
Wykrywalność ogólna				
Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy (wszystkie jednostki i komórki organizacyjne)	70,8%	73,3%	73,1%	73,9%
Komisariat Policji Śródmieście	68,0%	67,3%	68,8%	69,8%
Komisariat Policji Szwederowo	69,5%	71,2%	75,3%	78,1%
Komisariat Policji Błonie	76,4%	69,5%	74,9%	74,7%
Posterunek Policji Osowa Góra	–	–	–	59,6%
Komisariat Policji Wyżyny	70,8%	71,6%	68,0%	71,7%
Komisariat Policji Fordon	71,8%	70,4%	75,9%	76,3%

Źródło: Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy

W katalogu przestępstw kryminalnych na wszystkich Komisariatach odnotowano wzrost przestępstw stwierdzonych. W katalogu siedmiu przestępstw uciążliwych dla społeczeństwa spadek liczby przestępstw stwierdzonych odnotowano wyłącznie na KP Błonie, natomiast na pozostałych nastąpił wzrost.

Skuteczność w walce z przestępczością:

- najczęściej postępowań w zakresie przestępstw kryminalnych (31,3%) wszczął Komisariat Policji Śródmieście, gdzie odnotowano również najwięcej przestępstw stwierdzonych (29,2%),
- najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw kryminalnych odnotował Komisariat Policji Szwederowo (78,9%), tj. wzrost o 5 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim,
- w siedmiu kategoriach pospolitych przestępstw kryminalnych najczęściej postępowań (34,3%), wszczął Komisariat Policji Śródmieście, gdzie odnotowano również najwięcej przestępstw stwierdzonych (34,3%),
- najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w powyższych siedmiu kategoriach odnotował Komisariat Policji Fordon (68,7%), tj. wzrost o prawie 13 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim.

W październiku 2021 r. minął pierwszy rok działalności Posterunku Policji Osowa Góra, który funkcjonuje w strukturze Komisariatu Policji Błonie. Swoim zasięgiem obejmuje on rejony dzielnic: Czyżkówko, Opławiec, Flisy oraz Osową Górę. Posterunek ten został utworzony w odpowiedzi na apel lokalnej społeczności po wcześniejszym przeprowadzeniu analizy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Efekty działań KMP w Bydgoszczy w 2021 r.:

- ustalenie łącznie 4 326 podejrzanych (3 774 w 2020 r.), spośród których dla 161 osób, na wnioski Prokuratury, sądy zastosowały środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania (133 w 2020 r.),
- ustalenie 88 nieletnich (123 w 2020 r.), którzy dokonali łącznie 181 czynów karalnych (229 w 2020 r.), co oznacza spadek przestępczości w środowisku nieletnich,

- w ramach codziennych kontroli oraz prowadzonych działań, policjanci zatrzymali 350 osób poszukiwanych listami gończymi,
- odzyskano mienie utracone przez pokrzywdzonych w wyniku przestępstw na łączną kwotę 2 603 715 zł,
- stwierdzono 1 123 (945 w 2020 r.) przestępstw z Ustawy z dnia 29.07.2005 r. „o przeciwdziałaniu narkomanii” oraz zatrzymano 671 podejrzanych (588 w 2020 r.), a z rynku przejęto łącznie ponad 99 kilogramów różnego rodzaju narkotyków (2020 r. – prawie 51 kilogramów),
- policjanci zajmujący się zwalczaniem przestępczości gospodarczej ujawnili i zabezpieczyli tytoń oraz alkohol, które nielegalnie usiłowano wprowadzić do sprzedaży, co mogło narazić Skarb Państwa na uszczuplenia z tytułu nieodprowadzonego podatku VAT, akcyzy i cła na kwotę 442 847 zł.

Niektóre dane dotyczące działania KMP w Bydgoszczy zostały skorygowane w porównaniu z „Raportem o stanie miasta za 2020 r.” na podstawie „Sprawozdania Komendanta Miejskiego Policji w Bydgoszczy z działalności w 2021 r.”

Straż Miejska

W 2021 r. minęło 30 lat od powołania Straży Miejskiej w Bydgoszczy. Na koniec 2021 r. w szeregach Straży Miejskiej pracowało 155 funkcjonariuszy, 28 osób przy obsłudze wideomonitoringu miejskiego i 22 pracowników cywilnych.

Według stanu na koniec 2021 r. strażnicy miejscy dysponowali 27 samochodami służbowymi oraz użytkowali 18 rowerów. Swą działalność prowadzili w sześciu siedzibach na terenie miasta, spośród których obiekt przy ul. Wiślanej 27, od 1 września 2021 r. został przejęty w trwały zarząd i jest przeznaczony na nową siedzibę Straży.

W 2021 r. działania Straży Miejskiej, podobnie jak rok wcześniej, były zdominowane przez realizowanie zadań wynikających z sytuacji epidemicznej. Na mocy obowiązującego przez cały rok polecenia Wojewody Kujawsko-Pomorskiego, strażnicy realizowali zadania wskazane przez Komendanta Miejskiego Policji w Bydgoszczy oraz wyłącznie zadania w zakresie, w jakim służyły one prowadzeniu działań związanych z weryfikacją nakazów, zakazów i obowiązków wynikających z przepisów, związanych z zapobieganiem rozprzestrzeniania się wirusa Covid-19. Od dnia 10.12.2021 r. na podstawie kolejnego Zarządzenia Wojewody Kujawsko-Pomorskiego strażnicy miejscy we współpracy z Policją podejmowali m.in. takie działania jak:

- dyslokacja patroli zgodnie ze wskazaniami Komendanta Miejskiego Policji,
- organizacja wspólnych patroli z Policją zgodnie ze wskazaniami Komendanta Miejskiego Policji,
- realizowanie innych form współpracy z Policją, w tym m.in. weryfikacja przestrzegania nakazów, zakazów i obowiązków wynikających z przepisów prawa w zakresie zapobiegania rozprzestrzeniania się wirusa Covid-19.

W minionym roku strażnicy miejscy zajmowali się również:

- dostarczaniem środków do dezynfekcji rąk oraz środków ochrony osobistej do bydgoskich placówek oświatowych i domów pomocy społecznej,
- dostarczaniem paczek żywnościowych osobom przebywającym na kwarantannie lub w izolacji,
- kontrolowaniem przestrzegania obowiązku noszenia maseczek (przy tej okazji wręczano również maseczki osobom, które ich nie posiadały),
- zabezpieczaniem i obsługą punktów szczepień masowych w budynkach Politechniki Bydgoskiej przy ul. Kaliskiego 7 (od kwietnia do sierpnia) oraz BCTW przy ul. Gdańskiej 187 (od kwietnia do listopada).

Przedłużający się stan pandemii oraz ukierunkowanie części działań na zapobieganie rozprzestrzeniania się wirusa Covid-19 spowodowały, że Straż Miejska w 2021 r. musiała ograniczyć realizację niektórych zadań

własnych, jak np. kontrole palenisk domowych, profilaktykę szkolną, badania alkomatem oraz interwencje w zakresie nieprawidłowego parkowania pojazdów.

W 2021 r. Straż Miejska wykonywała patrole zarówno samodzielnie, jak i we współpracy z innymi służbami. Szczegółowe informacje zawarte są w poniższym zestawieniu.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Patrole piesze	3 341	2 714,5	1 685	1 889,5
Patrole piesze z Policją (w tym z Żandarmerią Wojskową)	247,5	79	291,5	157
Patrole zmotoryzowane	6 039	6 078,5	6 632,5	6 887,5
Patrole zmotoryzowane z Policją (w tym z Żandarmerią Wojskową)	183	86	529	102,5
Patrole rowerowe	362	101	105,5	95
Razem	10 172,5	9 059	9 243,5	9 131,5

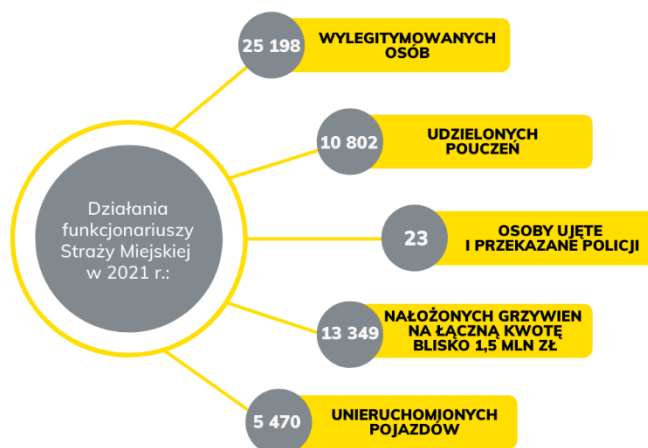
Źródło: Straż Miejska w Bydgoszczy

W 2021 r. liczba zgłoszeń do Straży Miejskiej wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem, jednak nie osiągnęła jeszcze poziomu z 2019 r. tj. sprzed epidemii Covid-19. Obowiązujące ograniczenia oraz zalecenia związane z unikaniem zatłoczonych miejsc przyczyniły się do zmniejszonego przemieszczania mieszkańców, a co za tym idzie do zmniejszonej liczby zgłoszeń. Mieszkańcy mogli także kierować swoje zgłoszenia do Straży z wykorzystaniem aplikacji „Dbamy o Bydgoszcz”. Z tej formy powiadamiania w 2021 r. skorzystały 6 123 osoby (24,7% wszystkich zgłoszeń). Zgłoszenia wymagające interwencji Straży Miejskiej dotyczyły bardzo wielu rodzajów wykroczeń:

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Zgłoszenia wpływające do Straży Miejskiej razem, w tym:	27 459	27 372	22 040	24 804
Naruszenie przepisów o zatrzymaniu i postoju, nieprawidłowe parkowanie	9 854	10 476	7 492	11 021
Niszczanie roślinności, trawnika, wycinka drzew	727	883	679	1 126
Spalanie odpadów, palenie ogniska	1 733	1 952	1 868	1 517
Spożywanie alkoholu w miejscach zabronionych	1 178	923	1 341	703
Zaśmiecanie/zanieczyszczenie miejsca publicznego	946	1 090	986	1 236
Zwierzęta bezpańskie	1 466	1 185	815	881
Udzielanie pomocy nietrzeźwym	2 252	1 598	811	799
Udzielanie pomocy bezdomnym	3 852	4 174	3 358	2 016

Źródło: Straż Miejska w Bydgoszczy

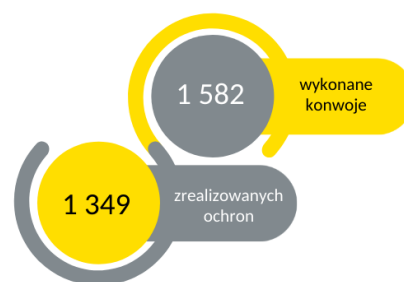
Najwięcej zgłoszeń (44,4%) dotyczyło nieprawidłowego parkowania, na drugim miejscu pod względem częstotliwości zgłaszania (8,1%) było udzielenie pomocy osobom bezdomnym. Ujawnione w toku interwencji wykroczenia kończyły się: mandatami karnymi (54,75%), pouczeniami (44,30%), wnioskami do sądu (0,91%) oraz przekazaniem sprawy innym organom (0,04%). Strażnicy miejscy podejmując interwencję sporadycznie zmuszeni byli do użycia środków przymusu bezpośredniego. W 2021 r. skorzystano z nich 14 razy w celu zapobieżenia ucieczce osób ujętych oraz pomocy w bezpiecznym przekazaniu Policji.

W okresie jesienno-zimowym strażnicy miejscy realizowali zadania związane z pomocą osobom bezdomnym. Przyjętą od kilku lat praktyką jest tworzenie tzw. map bezdomności, czyli wykazu miejsc przebywania osób bezdomnych. Na podstawie aktualizowanych na bieżąco informacji, strażnicy w ramach pełnionej służby patrolowej przeprowadzali kontrole ze szczególnym ich nasileniem w porze nocnej, gdy temperatury powietrza spadały poniżej 0° C. Ponadto patrole Straży Miejskiej były również kierowane w miejsca wskazywane bezpośrednio przez mieszkańców, w tym m.in. do klatek schodowych, wiat przystankowych i śmietnikowych, ogródków działkowych oraz do pustostanów. Bezdomnych, którzy wyrazili na to zgodę odwożono do schronisk i ogrzewalni. W 2021 r. w ramach działań skierowanych do osób bezdomnych:

- skontrolowano 671 miejsc w ramach zadań własnych,
- 2 006 razy podejmowano interwencje wobec osób, z których m.in.: 1 715 odmówiło przyjęcia pomocy, 87 potrzebowało pomocy pogotowia ratunkowego, 17 odwieziono do schroniska lub ogrzewalni.

Straż Miejska w Bydgoszczy w ramach ustawowych obowiązków realizowała również zadania polegające na ochronie obiektów komunalnych oraz konwojowaniu przedmiotów wartościowych i wartości pieniężnych na potrzeby gminy.

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej

Za bezpieczeństwo przeciwpożarowe miasta odpowiada Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy, która składa się z 4 jednostek ratunkowo-gaśniczych: nr 1 przy ul. Pomorskiej 16, nr 2 przy ul. Produkcyjnej 5, nr 3 przy ul. Ludwikowo 5, nr 4 przy ul. Łochowskiej 69.

W ramach KM PSP działają 3 grupy specjalistyczne, tj.:

- Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Wodno-Nurkowego,
- Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Chemicznego i Ekologicznego,
- Specjalistyczna Grupa Ratownictwa Wysokościowego.

Liczbę akcji gaśniczych PSP w latach 2018-2021 przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba pożarów ogółem	975	899	608	647
w tym:				
budynków mieszkalnych	189	167	127	164
innych obiektów	–	567	23	406
środków transportu	73	78	51	52
lasów	73	87	40	25
Požary według wybranych przyczyn:				
umyślne podpalenie	544	542	310	331
nieostrożne postępowanie się ogniem (w tym papierosami i zapałkami)	132	74	77	78
wady urządzeń i instalacji elektrycznych	52	49	35	38
wady środków transportu	38	46	39	34

Źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy

W 2021 r. średni czas dojazdu PSP do zdarzenia na terenie miasta wyniósł 9 minut, co oznacza, że wydłużył się o 1 minutę w porównaniu z 2020 r. W 2021 r. o ponad 6% wzrosła liczba interwencji w odniesieniu do poprzedniego roku. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Interwencje z powodu huraganu, silnego wiatru lub tornada	239	196	283	301
Interwencje w skutek gwałtownych opadów atmosferycznych	32	17	77	15
Interwencje w skutek wypadków w transporcie	472	470	409	351

Źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy

Od czerwca 2021 r. rozmowy numeru alarmowego 998 zostały przejęci przez europejski numer ratowniczy 112.

Ostatnie ogólnopolskie wyniki badań GUS (z 2015 r.), w których poruszono kwestię zaufania społecznego do instytucji publicznych wskazują, że straż pożarna cieszy się największym zaufaniem Polaków, na co wówczas wskazało 93,5% ankietowanych. Stąd też strażacy, w tym również bydgoscy, angażują się w liczne akcje społeczne. W 2021 r. bydgoscy strażacy uczestniczyli w kampaniach promujących szczepienia przeciwko Covid-19, przekazywali środki ochrony sanitarnej do walki z wirusem, a także realizowali transporty do punktów szczepień osób niepełnosprawnych oraz mających trudności z dostępem do wskazanych punktów. Ponadto jeden ze strażaków z Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 3 w Bydgoszczy wziął udział w Polskiej Misji Medycznej w Rumunii, której celem było wsparcie w walce z Covid-19.

W minionym roku PSP w Bydgoszczy została doposażona w nowy samochód Pegaz o wartości blisko 970 tys. zł. Samochód stacjonuje w Jednostce Ratowniczo-Gaśniczej nr 2. Ponadto w ramach BBO doposażona została jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej Bydgoszcz-Fordon.

Zarządzanie kryzysowe

Szeroki zakres działań zmierzających do zapobiegania zdarzeniom zagrażającym zdrowiu, życiu i mieniu mieszkańców oraz do likwidacji ich skutków na terenie Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego realizował Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Bydgoszczy. Do zadań Wydziału należało również organizowanie i koordynacja funkcjonowania Bydgoskiego Centrum Bezpieczeństwa oraz Bydgoskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Ponadto w 2021 r. prowadzono stały monitoring w zakresie:

- warunków pogodowych,
- awarii i planowanych wyłączeń dostaw energii elektrycznej, energii cieplnej, wody, gazu,
- utrudnień w ruchu drogowym, komunikacji zbiorowej,
- poziomu wód rzek Wisły i Brdy.

Codziennie sprawdzano także łączność:

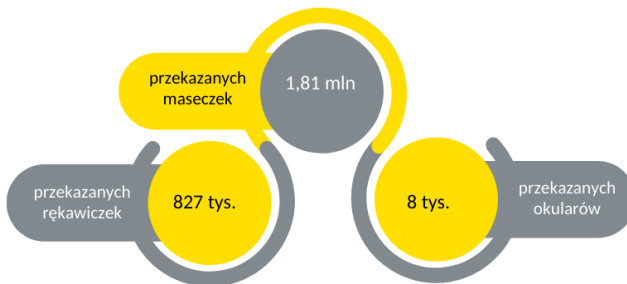
- radiowej sieci współdziałania służb ratowniczych „GOPŁO” – 47 podmiotów zapewniających bezpieczeństwo mieszkańcom, w tym z: 11 służbami ratowniczymi i bezpieczeństwa, 8 służbami pogotowia sieciowego, 11 szpitalami, WSPR i RCKiK, 4 zakładami posiadającymi materiały niebezpieczne, 3 podmiotami obsługi urządzeń hydrotechnicznych, 6 obiektami sportowymi, 4 podmiotami wojskowymi.
- w grupie zamkniętej telefonów komórkowych obejmujących 408 aktywacji – łączność alternatywna (uzupełniająca) służb ratowniczych Miasta Bydgoszczy oraz 117 Obiektowych Koordynatorów Bezpieczeństwa w jednostkach oświatowo-wychowawczych.

Utrzymywano w sprawności technicznej Centralny System Alarmowania Miasta Bydgoszczy. Ogółem w mieście funkcjonowały 102 syreny alarmowe, w tym 18 syren elektronicznych z funkcją umożliwiającą nadawanie komunikatów głosowych. Do mediów i służb przekazano 296 komunikatów informacyjno-ostrzegawczych. Dodatkowo za pośrednictwem:

- CB Radia (kanał 19 drogowy) nadano 9 komunikatów,
- systemu SI SMS oraz aplikacji „Blisko” nadano 223 komunikaty (w systemie SI SMS zarejestrowanych było 6 669 użytkowników, w aplikacji „Blisko” 2 145 użytkowników).

Na panelach informacyjnych ITS, zlokalizowanych na przystankach komunikacji miejskiej, umieszczono 30 komunikatów o osobach poszukiwanych.

W ramach systemu wczesnego ostrzegania dyżurni Bydgoskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego przekazywali codzienne meldunki dotyczące m.in. funkcjonowania komunikacji, awarii, katastrof, pożarów, zdarzeń kryzysowych w mieście i powiecie bydgoskim. Kierowane były one do: Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, Wojskowej Komendy Uzuppełnień, Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, Portu Lotniczego Bydgoszcz S.A. Ważniejsze zdarzenia umieszczano w Centralnej Aplikacji Raportującej „CAR”.

Na portalu miejskim www.bydgoszcz.pl w zakładce Bezpieczna Bydgoszcz na bieżąco publikowano informacje z zakresu bezpieczeństwa, w tym m.in. ostrzeżenia, komunikaty oraz codzienne raporty służb ratowniczych. Na stronie tej znajduje się również formularz internetowy dla mieszkańców, który umożliwia zgłaszanie zagrożeń.

Dyżurni Bydgoskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego na bieżąco aktualizowali listę osób wentylowanych mechanicznie (w miejscu zamieszkania) oraz monitorowali planowe wyłączenia energii elektrycznej. W przypadku potwierdzonego wyłączenia energii elektrycznej w miejscu przebywania osoby wentylowanej (w mieście Bydgoszczy lub powiecie bydgoskim) dyżurny Centrum powiadamiał opiekuna, lekarza prowadzącego osobę wentylowaną, administratora budynku oraz służby (Pogotowie Ratunkowe, Państwową Straż Pożarną). W 2021 r. miało miejsce 75 takich zdarzeń.

W 2021 r. dyżurni Bydgoskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, współdziałając ze służbami ratowniczymi i komunalnymi Miasta, Powiatu Bydgoskiego oraz jednostkami specjalistycznymi i mieszkańcami, w 2021 r. przyjęli oraz przekazali do realizacji 16 806 zgłoszeń, z czego 13 435 dotyczyło zdarzeń z terenu Bydgoszczy, 2 988 z terenu powiatu bydgoskiego, a 383 spoza tych terenów. W odniesieniu do 2020 r. liczba zgłoszonych zdarzeń zmniejszyła się o 661. Na terenie Bydgoszczy najwięcej zgłoszeń było z kategorii weterynaria i dotyczyły one rannych ptaków (1 462).

W zakresie zarządzania kryzysowego w 2021 r. zaktualizowano „Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Bydgoszczy” oraz „Plan Ewakuacji Miasta Bydgoszczy II stopnia na wypadek sytuacji kryzysowych, stanowiący załącznik do Planu Zarządzania Kryzysowego Miasta Bydgoszczy”. Ponadto Wydział Zarządzania Kryzysowego realizował szereg innych zadań, w tym m.in. związanych z łowiectwem i wydawaniem decyzji zezwalających na dokonanie odstrzału redukcyjnego zwierzyny łownej – w ramach odławiania i udzielania pomocy weterynaryjnej dzikim zwierzętom podjęto 1 520 interwencji (sarny, dziki, lisy, kuny, ptaki). W zakresie usuwania martwych zwierząt odnotowano 949 interwencji (ciężar martwych zwierząt wyniósł łącznie 4,1 ton).

W związku z przedłużaniem się stanu epidemii Covid-19 realizowano również zadania związane ze zmniejszaniem skutków pandemii, m.in. realizowano zakupy środków ochronnych przeznaczonych dla miejskich jednostek organizacyjnych (szkół, przedszkoli, żłobków, MOPS, DPS). Wsparciem dla Miasta były także przydziały Wojewody Kujawsko-Pomorskiego.

W ramach realizacji zadań **obrony cywilnej** w 2021 r.:

- utrzymywano w aktualizacji „Plan Obrony Cywilnej Miasta” oraz zaktualizowano „Plan Ewakuacji III stopnia Miasta Bydgoszczy na okres zagrożenia i wojny”,
- prowadzono wykaz przedsiębiorców, kierowników instytucji i innych jednostek organizacyjnych przewidzianych do prowadzenia przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej,
- zaktualizowano wykaz budowli ochronnych, Punktów Odkazania Transportu, Punktów Odkazania Odzieży oraz Punktów Zabiegów Sanitarnych,
- konsultowano i udzielano pomocy zakładom pracy w opracowaniu kart realizacji zadań obrony cywilnej (plany te uzgodniono łącznie 189 zakładom pracy),
- zaktualizowano wykaz obiektów zabytkowych podlegających ochronie na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- utrzymywano w aktualności „Miejski Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”,
- przeprowadzono weryfikację tworzonych formacji obrony cywilnej na terenie miasta, zaktualizowano wykaz i plan powiadamiania.

Urząd Miasta Bydgoszczy i 14 zakładów pracy tworzą ogółem 17 formacji obrony cywilnej liczących łącznie 178 członków.

Bydgoszcz dysponowała ok. 130 budowlami ochronnymi mogącymi pomieścić ponad 7 tys. osób oraz 6 budowlami wyposażonymi w piwnice ze wzmocnionym stropem mogącymi pomieścić ponad 300 osób. Obiekty te znajdują się w złym stanie technicznym. W zakresie stanów magazynowych obrony cywilnej, w magazynie Urzędu Miasta Bydgoszczy, występuje niedobór spowodowany brakiem dostaw masek przeciwgazowych i innego sprzętu ochronnego z zasobów zaopatrzenia centralnego.

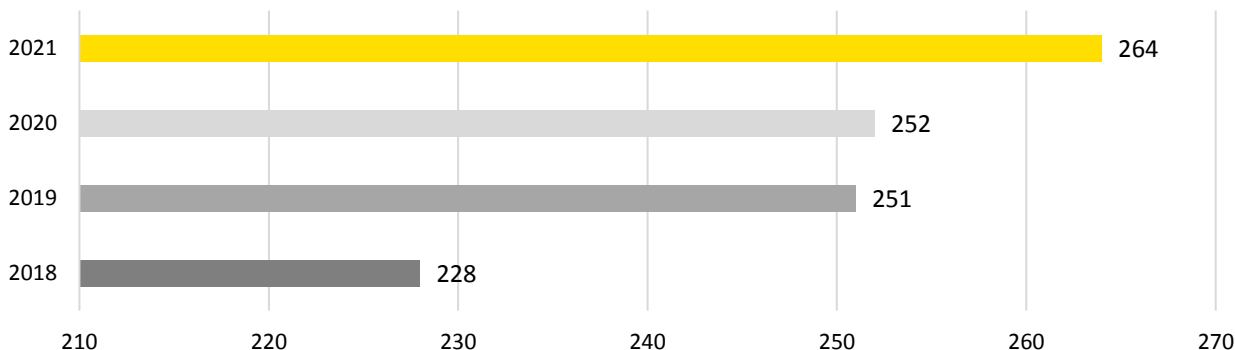
Natomiast w zakresie infrastruktury technicznej obrony cywilnej w 2021 r. utrzymywano w aktualności wykaz zakładowych ujęć wody pitnej, nadzorowano prace w zakresie utrzymania, konserwacji i remontu studni publicznych, studni awaryjnych, hydrantów i pompowni przewałowej oraz na bieżąco aktualizowano „Program funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Bydgoszczy”. Zlecono okresowy (5-letni) przegląd masztu antenowego na dachu budynku D Urzędu Miasta Bydgoszczy (ul. Grudziądzka 9-15). Ponadto w mieście funkcjonuje detektor burzowy oraz 5 stacji meteorologicznych zlokalizowanych na budynkach: Urzędu Miasta Bydgoszczy - budynek B (ul. Grudziądzka 9-15), Szkoły Podstawowej nr 65 (ul. Golloba 7), Szkoły Podstawowej nr 64 (ul. Sardynkowa 7), Bydgoskiego Centrum Targowo-Wystawienniczego (ul. Gdańska 187), oczyszczalni ścieków należących do Chemwik Sp. z o.o. (ul. Toruńska 324A).

W ramach realizacji **ochrony przeciwpowodziowej** w 2021 r.:

- na bieżąco aktualizowano „Plan ochrony miasta przed powodzią”,
- dokonywano codziennych notowań stanów i wielkości przepływów w rzekach Wiśle i Brdzie oraz poziomu rzeki Brdy z hydrowskazów na Moście Bernardyńskim i Jazie Walcowym,
- zapewniono całoroczną konserwację ochronnego wału przeciwpowodziowego Fordoń-Łoskoń wraz z rowem opaskowym Portu Drzewnego przy ul. Toruńskiej,
- konserwowano w każdym kwartale mechanizm podnoszenia i opuszczania śluz w Porcie Drzewnym.

Ważnym elementem systemu bezpieczeństwa jest **monitoring miejski**. Ogółem w mieście na koniec 2021 r. funkcjonowało 264 kamer wizyjnych monitoringu miejskiego stanowiących narzędzie wspierające działania służb. W 2021 r. ze środków budżetu Miasta sfinansowano zakup 2 nowych kamer wizyjnych, przyłącze ener-

getyczne monitoringu wizyjnego oraz zbudowano 5 dodatkowych punktów z 9 kamerami na Cmentarzu Starofarnym. Natomiast ze środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na Wyspie Młyńskiej wymieniono 10 kamer stałopozycyjnych i 8 obrotowych z dwiema stacjami operatorskimi i oprogramowaniem. Wzrost liczby kamer monitoringu wizyjnego w Bydgoszczy w latach 2018-2021 przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. z monitoringu miejskiego ujawniono 2 610 zdarzeń, z czego 992 skierowano do Policji, a 1 618 do Straży Miejskiej. Szczegółowe informacje dotyczące ujawnionych zdarzeń na podstawie monitoringu wizyjnego Bydgoszczy w rozbiciu na kategorie przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Liczba ujawnionych zdarzeń			
	2018	2019	2020	2021
Włamanie do pojazdów	–	–	–	–
Włamanie do obiektów	1	–	–	–
Bójki, awantury (szarpaniny) uliczne	204	127	114	137
Kradzieże	10	12	9	12
Dewastacje mienia	46	14	33	58
Zakłócanie ładu i porządku publicznego	261	86	56	46
Spożywanie alkoholu w miejscach zabronionych	738	219	222	303
Osoby nietrzeźwe	654	593	383	281
Zanieczyszczenie terenu	65	44	29	87
Nieprawidłowe parkowanie	915	1 330	542	1 045
Zdarzenia w ruchu drogowym	487	500	156	64
Łamanie przepisów handlowych	26	7	3	16
Inne zdarzenia	646	584	651	561
Razem	4 053	3 516	2 198	2 610
Przekazano do:				
Dyżurnego Straży Miejskiej	2 036	2 126	1 077	1 618
Dyżurnego Policji	2 017	1 390	1 121	992

Źródło: Straż Miejska w Bydgoszczy

Z myślą o poprawie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Miasto realizuje:

- **Miejski program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego**, który jest kompleksowym planem działań realizowanych przez różne podmioty mającym na celu stopniową poprawę stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego.
- **Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Miasta Bydgoszczy na lata 2018-2022**. Realizacja Programu skupiała się na rozwoju działań profilaktycznych oraz

udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy. W 2021 r. wsparcie realizowano m.in.: poprzez konsultacje indywidualne dla rodzin doświadczających problemu przemocy – udzielono 236 porad oraz w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” – pomocą objęto 520 rodzin (1 212 osób). Zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizuje Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która m.in. kieruje osoby na leczenie odwykowe do poradni lub występuje do Sądu Rejonowego z wnioskiem o wydanie postanowienia o przymusowym leczeniu. Natomiast Hostel Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych ma za zadanie udzielanie pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej bez względu na wiek, płeć, wykształcenie czy sytuację materialną, w tym prowadzenia poradnictwa, organizację grup wsparcia, grup edukacyjno-terapeutycznych i udzielanie tymczasowego schronienia. W 2021 r. w ramach poradnictwa indywidualnego udzielono w Hostelu 117 porad psychologicznych, natomiast ze wsparcia w formie całodobowego schronienia skorzystało 69 osób, w tym 30 osób dorosłych oraz 39 dzieci.

Sprawozdanie z realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Miasta Bydgoszczy na lata 2018-2022 za 2021 rok” zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 25.05.2022 r.

- **Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie Miasta Bydgoszczy na lata 2019-2022.** Adresatami programu są osoby dorosłe, które mają problem z zachowaniami przemocowymi, nie kontrolują swoich emocji i stosują przemoc wobec innych, deklarują chęć uczestnictwa w programie i mają motywację do zmiany. Uczestników do programu mogą kierować instytucje, np. sądy, kuratorzy sądowi, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Zespół Interdyscyplinarny i inne instytucje działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja programu została powierzona Stowarzyszeniu „TAK dla POMOCY”. W 2021 r. do programu skierowano 44 osoby, a ukończyły go 22 osoby.

Działania na rzecz realizacji programów wykonywało wiele instytucji m.in.: Komenda Miejska Policji, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”, Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej, Wydział Zarządzania Kryzysowego i Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi Urzędu Miasta Bydgoszczy oraz organizacje pozarządowe, które współdziałały ze sobą w obszarze bezpieczeństwa. W 2021 r. kontynuowano realizację szeregu programów profilaktycznych i akcji w zakresie:

▪ **bezpieczeństwa w ruchu drogowym m.in.:**

- „*Bezpieczna droga do szkoły*” – zrealizowano 187 spotkań z 4 465 dziećmi ze szkół podstawowych oraz przedszkoli, podczas których przekazywane były informacje dotyczące podstawowych zagadnień związanych z bezpiecznym przechodzeniem przez ulicę wraz z ćwiczeniami praktycznymi. Ponadto zrealizowano kampanię pn. „*Świeć przykładem*”, w ramach której omówiono z dziećmi potrzebę noszenia elementów odblaskowych.
- „*Bezpieczna droga do szkoły z Polfinkiem*” – zrealizowano 95 spotkań z 2 137 dziećmi oraz przeprowadzono ćwiczenia praktyczne na przejściach dla pieszych celem wyuczenia dzieci bezpiecznego przechodzenia przez ulicę.
- „*Jednośladem bezpieczniej do celu*” – w ramach 195 spotkań dotyczących bezpiecznej jazdy na rowerze omówiono zasady ruchu drogowego związane z poruszaniem się po drogach publicznych z 2 603 rowerzystami.
- „*Twoje światła - nasze bezpieczeństwo*”, „*Bezpieczeństwo w ruchu drogowym*”, „*Dla każdego jest miejsce na drodze*”, „*Niechroniony uczestnik ruchu drogowego*”, „*Patrz i słuchaj*”, „*Bezpieczny pasażer*”, „*Świeć przykładem*” – zrealizowano 51 spotkań poświęconych bezpieczeństwu w ruchu drogowym dla 1 618 uczestników.

- Przeprowadzono 4 spotkania z 90 uczniami z Zespołu Szkół nr 24 w związku z wprowadzoną zmianą przepisów Prawa o Ruchu Drogowym dot. hulajnog elektrycznych i urządzeń wspomagających ruch oraz zmian w przepisach dot. pieszych.
- „*Bezpieczni w Ruchu*” – przeprowadzono 2 spotkania z 82 uczniami Zespołu Szkół Samochodowych.
- „*Światowy Dzień Pamięci o Ofiarach Wypadków Drogowych*” – przeprowadzono prelekcję dla 67 uczniów Zespołu Szkół Samochodowych.
- Przeprowadzono 5 prelekcji dla 142 uczniów XII LO na temat definicji ruchu drogowego, pierwszeństwa na drodze, ruchu pieszych oraz ruchu rowerowego.
- W ramach Europejskiego Tygodnia Mobilności przeprowadzono akcję pn. *ROADPOL Safety Days (Dni Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego)* polegającą na rozmowie z kierowcami o ich bezpieczeństwie w ruchu drogowym.
- Przeprowadzono spotkanie z żołnierzami JFTC NATO nt. „*Podstawowe informacje dot. bezpieczeństwa w ruchu drogowym dla cudzoziemców*”.
- **bezpieczeństwa dzieci i młodzieży m.in.:**
  - Zrealizowano 505 tzw. „*Patrolu przyszkolnych*” w rejonach placówek oświatowych.
  - Przeprowadzono 172 spotkania z udziałem 3 366 młodzieży nt. „*Odpowiedzialność prawna nieletnich*”.
  - „*Bezpieczny przedszkolak*” – przeprowadzono 51 spotkań z 1 049 przedszkolakami dotyczące szeroko rozumianego bezpieczeństwa dzieci w domu, przedszkolu, na ulicy.
  - „*Obcy niebezpieczny*” – przeprowadzono spotkania z 484 przedszkolakami, podczas których omówiono zasady bezpieczeństwa podczas kontaktu z osobami nieznanymi dziecku.
  - „*Praca policjanta - ogólne pojęte zasady bezpieczeństwa*” – przeprowadzono 61 spotkań z 1 299 osobami wpisujące się w kampanię „*Zostań kimś wyjątkowym*”, podczas których omówiono pracę Policji oraz zaprezentowano sprzęt będący na wyposażeniu Policji.
  - „*Bezpieczeństwo w życiu codziennym*” – zorganizowano 37 spotkań dla 859 uczniów szkół podstawowych pn. „*Bądź bezpieczny*” na temat bezpiecznych zabaw, ograniczonego zaufania wobec obcych osób oraz bezpieczeństwa podczas przechodzenia przez ulicę.
  - „*Bezpieczne zachowania w kontakcie z psem*” – zrealizowano 18 spotkań z 457 dziećmi. Omówiono zasady bezpiecznego kontaktu z psem oraz przedstawiono pracę psa służbowego.
  - W XII LO w klasach o profilu policyjnym przeprowadzono 5 zajęć dla 138 uczniów przedstawiając zagadnienia z zakresu: środki przymusu bezpośredniego, cechy i predyspozycje kandydata do służby w Policji, bezpieczeństwo osobiste policjanta, przeprowadzenie interwencji policyjnych, pierwsza pomoc w służbie policjanta.
  - „*Bezpieczna szkoła*” – przeprowadzono 435 zajęć profilaktycznych w formie pogadanek dla dzieci i młodzieży szkolnej, 160 spotkań z przedstawicielami grona pedagogicznego, 348 kontroli szkół.
  - „*Bezpieczne ferie zimowe*” – zrealizowano 12 spotkań, w których wzięło udział 144 uczestników.
  - „*Bezpieczne wakacje*”, „*Bezpieczna woda*” – zrealizowano 127 spotkań, w których wzięło udział 3 601 dzieci i młodzieży.
  - Przeprowadzono 2 spotkania z plażowiczami na plaży w Chmielnikach, podczas których zaprezentowano sprzęt do ratowania tonących osób oraz przeprowadzono pogadankę o bezpieczeństwie nad wodą.
- **profilaktyki uzależnień m.in.:**
  - Przeprowadzono 90 spotkań z 1 483 uczniami na temat konsekwencji prawnych wynikających z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, odpowiedzialności prawnej nieletnich oraz działań w ramach profilaktyki uzależnień w ramach pogadanki „*Profilaktyka uzależnień - narkotyki, dopalacze, środki odurzające*”.
  - Zrealizowano 4 spotkania dla 147 osób z Technikum Kolejowego pn. „*Przeciwdziałanie zażywaniu narkotyków i dopalaczy przez młodzież*” – odpowiedzialność prawno-karna osób nieletnich.

- Ujawniono 18 osób nieletnich będących pod wpływem środków odurzających oraz 82 nieletnich znajdujących się pod wpływem alkoholu. 55 nieletnich skierowano do programu „*FreD goes net*”, który jest programem profilaktyki selektywnej, wczesnej interwencji w związku z używaniem środków psychoaktywnych przez młode osoby w wieku 13-19 lat.
- „*Żyj, nie ulegaj, walcz*” – celem przedsięwzięcia było zwrócenie uwagi młodzieży na różnorodne formy spędzania czasu wolnego bez alkoholu i narkotyków oraz na możliwości wykazania własnej aktywności. XIV finał konkursu zorganizowano w pięciu kategoriach: plastycznej, fotograficznej, literackiej, muzycznej i filmowej.
- **przemocy w rodzinie m.in.:**
  - Zrealizowano 88 patroli w ramach „*Przyjaznego Patrolu*”, podczas których policjanci wraz z pracownikami socjalnymi 216 razy interweniowali w sprawach zagrożenia dobra małoletnich dzieci. Każdorazowo informację z ustaleń przekazywano do MOPS oraz do Policji. W 8 przypadkach bezpośrednio informowano Sąd Rejonowy, rozpoznano sytuację opiekuńczo-wychowawczą 235 małoletnich oraz przeprowadzono rozmowy z 219 osobami dorosłymi.
  - „*Przemoc i agresja rówieśnicza*” – przeprowadzono 76 spotkań z 1 255 uczniami na temat przemocy w rodzinie, jak również nasilającej się przemocy rówieśniczej i domowej.
- **bezpieczeństwa osób starszych m.in.:**
  - „*Aktywnie w trosce o III wiek*”, „*Bezpieczny senior*” – zrealizowano 660 spotkań, w których uczestniczyło 1 501 seniorów. Spotkania miały na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludzi starszych, a także zapobieganie przestępstwom oraz przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych.
  - Przeprowadzono 2 spotkania dla 53 seniorów na temat oszustw popełnianych na szkodę osób starszych, wyjaśniono metody działania sprawców oszustw „metoda na wnuczka”, „policjanta”, omówiono pojęcie phishing, spoofing itp.
- **cyberprzestępczości m.in.:**
  - „*Bezpieczny Internet*” – zrealizowano 146 spotkania dla 2 985 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, podczas których poruszano tematykę cyberzagrożeń, bezpiecznego Internetu, cyberprzemocy i cyberprzestępstw. Podczas spotkań zwracano uwagę na bezpieczeństwo w sieci oraz konsekwencje prawne wynikające z popełnionych przestępstw za pośrednictwem Internetu.
  - „*Bezpieczny Internet / Hejt - kultura szacunku w sieci*” – w ramach kampanii „*Kręci mnie bezpieczeństwo przez cały rok szkolny*” zrealizowano warsztaty, w trakcie których przedstawiono tematykę tzw. „hejtowania”. W 54 spotkaniach uczestniczyło 1 020 osób.
  - „*Internet - możliwości i zagrożenia*” – na zajęciach obejmujących łącznie 149 godzin lekcyjnych, omawiano zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz odpowiedzialnością karną nieletnich za przestępstwa komputerowe.
- **bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej m.in.:**
  - „*Zabiegaj - Przetrywaj*” – program realizowany od 2009 r. przez powołany Zespół do spraw Koordynacji Bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych, którego zadaniem jest tworzenie i doskonalenie systemu bezpieczeństwa placówek oświatowych na terenie Bydgoszczy.
  - Przeprowadzono 26 spotkań z 502 osobami nt. „*Przestępstw z nienawiści*”, podczas których poruszano tematykę dotyczącą nienawiści, braku tolerancji, stereotypów, dyskryminacji i uprzedzeń.
- **inne m.in.:**
  - „*Handel ludźmi*” – przeprowadzono 53 spotkania dla 971 uczniów, podczas których omówiono to przestępstwo jako rażąco naruszające podstawowe prawa człowieka.

- „*Bezpieczny Ogród*” – odbyło się 49 spotkań z przedstawicielami ogródków działkowych, uczestniczono w 20 zebraniach, przeprowadzono 16 szkoleń instruktażowych, dokonano 322 kontrole stanu zabezpieczenia ogródków.
- „*Czyste powietrze - Smog*” – przeprowadzono 22 godziny zajęć profilaktyczno-ekologicznych w szkołach oraz 15 godzin zdalnie mających na celu wykształcenie u dzieci i młodzieży, dbania o dobrą jakość powietrza w środowisku. Ponadto wygłoszono wykład na Bydgoskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku.

Corocznie przyjmowany jest **Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt**, w ramach którego w 2021 r. m.in.:

- dokarmiano wolno żyjące koty - zakupiono 198 worków karmy,
- wykonano 97 kastracji i 241 sterylizacji wolno żyjących kotów wraz z ich odpchleniem i odrobaczeniem,
- zapewniono gospodarstwo rolne dla zwierząt gospodarskich i bezdomnych innych niż psy i koty,
- działalność prowadziło Schronisko dla Zwierząt, które przyjęło 1 779 zwierząt (psy i koty), do adopcji wydano 1 410 psów i kotów, zaszczepiono przeciwko wściekliźnie 712 zwierząt. Tak jak w latach wcześniejszych Schronisko prowadziło działania edukacyjne w szkołach, przedszkolach i mediach, przyjmowało wycieczki z przedszkoli i szkół, organizowało konkursy dla uczniów np. konkurs plastyczny „Moje serce dla zwierząt”, konkurs fotograficzny „Nasze cudowne koty”, „Mój kundelek w obiektywie”, organizowało stałe spacery z psami dla pełnoletnich osób odwiedzających Schronisko, zorganizowało szkolenie groomerskie w zakresie kosmetyki i pielęgnacji psów i kotów schroniskowych, prowadziło akcję adopcji zwierząt. Ponadto wspólnie z OTOZ Animals wydało podręcznik dla młodszych klas szkół podstawowych „Dbamy o zwierzęta”. W celu poprawy obsługi komunikacyjnej Schroniska rozpoczęła się budowa parkingu przy ul. Zalew z 17 miejscami parkingowymi, w tym również dla osób z niepełnosprawnościami. Wykonane zostały rozbiórki istniejących boksów dla zwierząt, roboty żelbetowe i murowe ścian pochylni i schodów wraz z ułożeniem nawierzchni z kostki brukowej. Prace będą kontynuowane w 2022 r.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

III.2.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

Problemy społeczne istnieją w różnym nasileniu i związane są m.in.: ze starzeniem się społeczeństwa, niską aktywnością seniorów i osób niepełnosprawnych, długotrwałym bezrobociem i biernością zawodową, ubóstwem osób pracujących, zaburzeniami psychicznymi, wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością, problemami opiekuńczo wychowawczymi rodzin, przemocą domową, usamodzielnieniem wychowanków pieczy zastępczej.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna opiera się na działaniach formalnie zorganizowanych, a jej celem jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Jednostką organizacyjną systemu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) wraz z 6 Działami Pomocy Środowiskowej (do 1 marca 2022 r. Rejonowe Ośrodki Pomocy Społecznej: „Bartodzieje”, „Błonie”, „Fordon”, „Śródmieście”, „Szvederowo”, „Wyżyny”). MOPS pomaga dzieciom i rodzinom, osobom starszym, z niepełnosprawnościami, bezdomnym, chorym oraz innym, które przeżywają różne sytuacje kryzysowe. Formy i metody wsparcia dostosowywane są do indywidualnych potrzeb i sytuacji konkretnej osoby lub rodziny. Oprócz wsparcia finansowego prowadzona jest praca socjalna, działania aktywizujące, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne, grupy wsparcia, wspieranie rodzicielstwa zastępczego. Dążąc do poprawy warunków socjalno-bytowych klientów pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2021 r. realizowali m.in. następujące działania:

- udzielanie wsparcia finansowego, rzeczowego i usługowego oraz wskazywanie możliwości otrzymywania dodatkowych form wsparcia gospodarstwa domowego,
- udzielanie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego; motywowanie do udziału w szkoleniach, kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe i społeczne,
- pomoc w uzyskaniu lub zamianie mieszkania, kierowanie osób do ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- pomoc w załatwianiu formalności związanych z orzecznictwem o niepełnosprawności,
- kierowanie do punktów wydawania żywności, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa,
- wskazywanie środowisk do udziału w akcjach pomocowych,
- zgłaszanie osób chorych, niepełnosprawnych do bezpłatnych świadczeń opieki zdrowotnej,
- prowadzenie monitoringu związanego z procedurą Niebieskiej Karty oraz współpracę ze specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych.

W strukturze bydgoskiego MOPS działa Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Dział Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Działalność społeczną prowadzą również następujące instytucje pomocy społecznej finansowane z budżetu Miasta: Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia, Domy Dniowego Pobytu, Schronisko dla Osób Bezdomnych, Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”, Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (wraz z Hostelem).

Bezdomni i ubodzy mogą otrzymać darmowe posiłki w następujących jadłodajniach znajdujących się w mieście: Bydgoskie Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a'Paulo, Al. Ossolińskich 2; Kuchnia dla Ubogich Centrum Pomocy im. św. Brata Alberta, ul. Koronowska 14; Centrum Pomocy Betlejem (Caritas Diecezji Bydgoskiej), ul. Drukarska 6; Centrum Chrześcijańskie Kanaan Misja Betezda, ul. A. Czartoryskiego. Funkcjonują również jadłodzielnie, miejsca nieodpłatnej wymiany żywności w ramach tzw. foodsharingu: Karmnik przy siedzibie Wyższej Szkoły Gospodarki (ul. Królowej Jadwigi 14 oraz przy ul. Naruszewicza 11, ul. Obrońców Bydgoszczy 1), Wspólna Spizarnia (ul. Gdańska 79) i Dobrodzielnia Wisła Stary Fordon (ul. Piekary 1).

Osoby potrzebujące pomocy mogą ją również uzyskać w działających na terenie miasta licznych fundacjach i stowarzyszeniach.

Świadczenia pomocy społecznej

Podstawową przesłanką udzielenia osobom i rodzinom wsparcia, w ramach pomocy społecznej jest trudna sytuacja życiowa, której nie można przezwyciężyć mimo uprzedniego wykorzystania wszystkich własnych środków, możliwości i uprawnień. MOPS udziela różnorodnych form wsparcia w formie pieniężnej oraz bezgotówkowej, polegających na pokrywaniu kosztów pomocy np. posiłków lub usług opiekuńczych.

Wsparcie w postaci **zasiłku stałego** przysługuje osobom pełnoletnim pozostającym w rodzinach lub samotnie gospodarującym, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy.

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej obejmował wsparciem osoby i rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie były w stanie przezwyciężyć występujących problemów bez wsparcia zewnętrznego. Świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań własnych i zleconych, bez względu na ich rodzaj, formę i źródła finansowania, przyznano łącznie 4 819 rodzinom (spadek o 4,7% porównując do poprzedniego roku), w których było 7 897 osób (spadek o 5,1%). Natomiast pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej objęto 1 752 rodzin (usługi z zakresu aktywizacji, profilaktyki i interwencji).

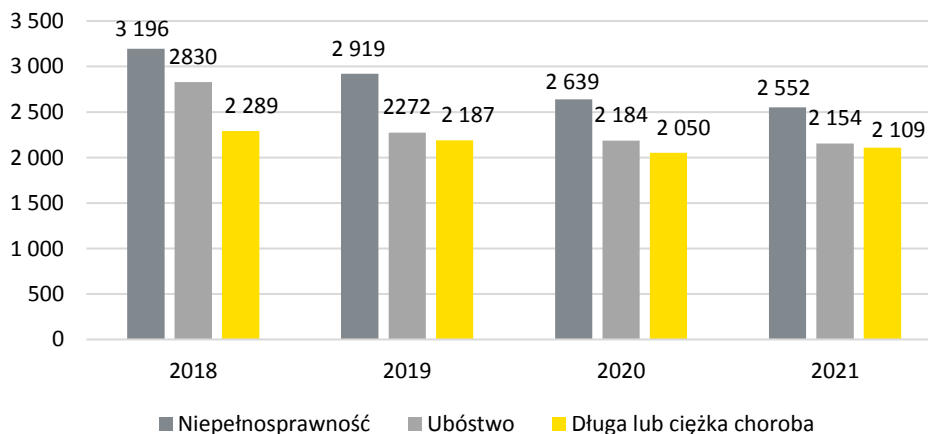
Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	5 757	5 350	5 057	4 819
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	10 175	9 250	8 318	7 897
Liczba rodzin objętych pomocą w postaci pracy socjalnej	2 951	2 335	1 743	1 752

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy

Głównym powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej była niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba. Niepełnosprawność dotyczyła 52,96% wszystkich gospodarstw domowych, trudna sytuacja bytowa – 44,70% gospodarstw domowych, natomiast z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby pomoc otrzymało 43,76% gospodarstw domowych. Również bezrobocie jest istotnym powodem przyznania świadczeń (1 091 rodzin, 2 305 osób).

Liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną według głównych powodów jej przyznania

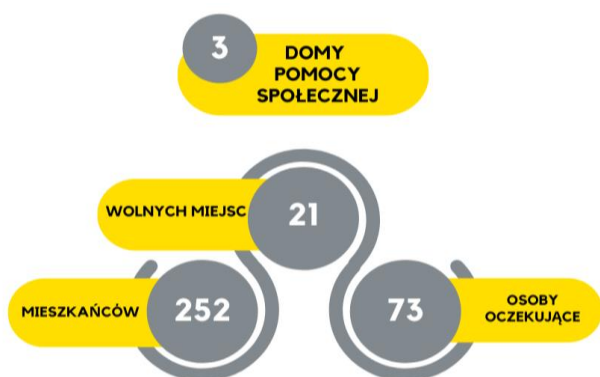

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy

Rzeczywista liczba rodzin objętych materialną pomocą społeczną wyniosła 3 592 (6 186 osób w rodzinach), natomiast świadczenia niepieniężnego udzielono 2 020 rodzinom (3 575 osobom).

Pomoc dla osób starszych i niepełnosprawnych

Zmieniająca się sytuacja demograficzna i wzrastająca populacja osób starszych powoduje systematyczny wzrost zapotrzebowania na opiekę sprawowaną w miejscu zamieszkania, jak również w ośrodkach wsparcia dziennego. Dlatego też w ostatnich latach usługi opiekuńcze oraz usługi realizowane w ośrodkach wsparcia stały się kluczową formą pomocy. W zależności od stanu zdrowia fizycznego i psychicznego. Miasto zapewnia wsparcie w postaci usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych.

Całodobowe formy usług, jakie świadczą **domy pomocy społecznej**, przysługują osobom wymagającym opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

W 2021 r. w Bydgoszczy funkcjonowały 3 domy pomocy społecznej, do których MOPS na podstawie decyzji kieruje mieszkańców. Pobyt w domu jest odpłatny do wysokości średniego kosztu utrzymania

mieszkańca. Mieszkaniec domu lub przedstawiciel ustawowy ponosi koszty do 70% swojego dochodu, natomiast pozostałą część gmina w wysokości różnicy pomiędzy kosztem utrzymania w placówce, a opłatą wnoszoną przez mieszkańca lub rodzinę. Spośród oczekujących na umieszczenie w bydgoskich domach pomocy społecznej najwięcej osób ubiegało się o miejsce w domu dla osób przewlekle i somatycznie chorych.

Domy Pomocy Społecznej w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
DPS "Promień Życia" ul. Łomżyńska 54 – dla osób przewlekle i somatycznie chorych				
liczba miejsc	170	170	170	142
liczba wolnych miejsc ^a	2	1	23	17
liczba mieszkańców ^a	168	169	147	125
liczba osób oczekujących ^a	58	39	54	46
średni czas oczekiwania na umieszczenie (w miesiącach)	24-28	24-28	32-36	36-40
DPS "Jesień Życia" ul. Mińska 15a – dla osób w podeszłym wieku				
liczba miejsc	75	75	75	75
liczba wolnych miejsc ^a	3	0	12	3
liczba mieszkańców ^a	72	75	63	72
liczba osób oczekujących ^a	51	37	21	26
średni czas oczekiwania na umieszczenie (w miesiącach)	29	20	20	17
DPS „Słoneczko” ul. Gałczyńskiego 2 – dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie				
liczba miejsc	56	56	56	56
liczba wolnych miejsc ^a	1	0	0	1
liczba mieszkańców ^a	55	56	56	55
liczba osób oczekujących ^a	0	7	1	1
średni czas oczekiwania na umieszczenie (w miesiącach)	0	2	9	9

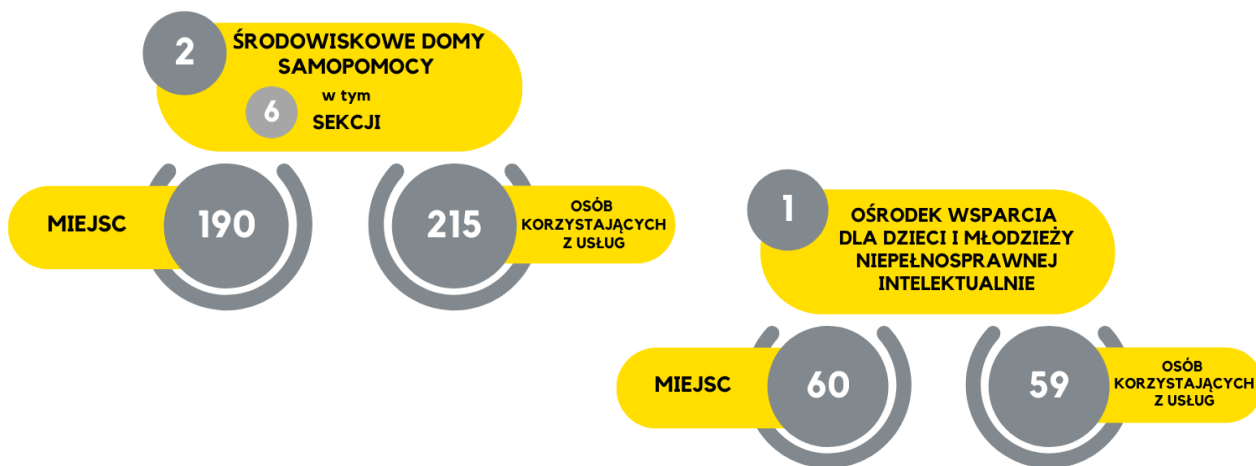
^a Stan na koniec roku. Źródło: Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia

W budżecie Miasta na 2021 r. zaplanowano środki finansowe na przygotowywanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej związanej z adaptacją budynku przy ul. Łomżyńskiej 54 na zakład całodobowej opieki długoterminowej. W związku z planowaną przez rząd reorganizacją podmiotów leczniczych, zadanie nie było realizowane.

Jednym z wyzwań, które pojawiło się w związku z pandemią, było zapewnienie bezpieczeństwa osobom przebywającym w domach pomocy społecznej. Podjęto szczególne działania zapewniające zaspokojenie potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób przebywających w placówkach, a jednocześnie chroniące mieszkańców przed transmisją koronawirusa, m.in.:

- ograniczono odwiedziny mieszkańców domów pomocy społecznej oraz zmieniły się zasady wyjścia mieszkańców poza teren domu pomocy społecznej,
- komunikatory internetowe i inne alternatywne źródła komunikacji zastąpiły standardowe kontakty mieszkańców z rodzinami i osobami najbliższymi,
- ograniczono zajęcia terapii zajęciowej – w trakcie wzrostu zachorowań prowadzone były zajęcia w formie indywidualnej w pokojach mieszkańców,
- zajęcia integracyjne z instytucjami zewnętrznymi zastąpiono zajęciami odbywającymi się w formie online; mieszkańcy mieli możliwość uczestnictwa m.in.: w zajęciach organizowanych przez Muzeum, w wideo spotkaniach w trakcie, których odbywały się słuchowiska, koncerty,
- ograniczono spotkania społeczności mieszkańców oraz comiesięczne urodziny mieszkańców,
- realizacja obowiązku szkolnego w szczyt 3 i 4 fali pandemii odbywała się w formie zdalnej,
- uniemożliwiano wstęp na teren obiektów domów osobom, których obecność nie jest konieczna do zapewnienia ciągłości działalności,
- dokonywano podziału budynków na strefy – dla zdrowych mieszkańców, dla zakażonych i dla mieszkańców przebywających na kwarantannie (tworzono izolatki/izolatoria).

Środowiskowe domy samopomocy i ośrodki wsparcia przeznaczone są dla osób, które potrzebują opieki i wsparcia oraz mają trudności w samodzielnym funkcjonowaniu spowodowane zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną. Nadrzędnym celem działalności jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji w życiu społecznym. Placówki świadczyły usługi w ramach indywidualnych i grupowych treningów umiejętności społecznych, m.in.: interpersonalnych i rozwiązywania problemów. Ponadto prowadzono terapię ruchową, pomoc w załatwieniu spraw urzędowych i w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych oraz poradnictwo psychologiczne. Średni koszt utrzymania 1 miejsca w środowiskowych domach samopomocy wyniósł 1 875,75 zł.

Środowiskowe domy samopomocy i ośrodek wsparcia w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY NR 1				
Sekcja „Stoneczko” ul. Gałczyńskiego 2 z filią przy ul. Gackowskiego 1b				
liczba miejsc	38	38	38	38
liczba osób korzystających ^a	48	48	43	47
Sekcja „Niezapominajka” ul. Ogrodowa 9				
liczba miejsc	35	35	42	42
liczba osób korzystających ^a	43	42	47	46
Sekcja „Stokrotka” ul. Mińska 15a				
liczba miejsc	30	30	30	30
liczba osób korzystających ^a	34	36	34	32
ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY NR 2				
Sekcja „Wrzos” ul. Janosika 4				
liczba miejsc	30	30	30	30
liczba osób korzystających ^a	37	36	35	34
Sekcja „Sami Swoi” ul. Szpitalna 25				
liczba miejsc	30	30	30	30
liczba osób korzystających ^a	34	37	35	33
Sekcja „Bławatek” ul. Dunikowskiego 2				
liczba miejsc	20	20	20	20
liczba osób korzystających ^a	25	22	21	23
OŚRODEK WSPARCIA				
Ośrodek Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelktualnie ul. Gałczyńskiego 2				
liczba miejsc	60	60	60	60
liczba osób korzystających ^a	71	83	61	59

^a Stan na koniec roku.

Źródło: Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia

Z powodu pandemii, decyzjami Wojewody Kujawsko-Pomorskiego, Środowiskowe Domy Samopomocy Nr 1 i Nr 2 były zamknięte w okresie od 01.01.2021 r. do 28.02.2021 r. oraz od 22.03.2021 r. do 30.04.2021 r. Zadania były wówczas realizowane w ograniczonym zakresie i w zmienionych formach, m.in. poprzez:

- stały kontakt telefoniczny z uczestnikiem/opiekunem,
- udzielanie porad i wsparcia uczestnikowi/opiekunowi dotyczących udzielenia pomocy przez instytucje pomocy społecznej, załatwiania spraw urzędowych, możliwości kontaktu z placówkami służby zdrowia,
- zapewnienie możliwości odbioru gorącego posiłku,
- współpracę w sprawie konsultacji lekarskich i otrzymania recepty oraz z Rejonowym Ośrodkiem Pomocy Społecznej m.in.: w sprawie przedłużania decyzji na pobyt, informowanie pracowników socjalnych o stanie zdrowia fizycznego, jak i psychicznego podopiecznych, którzy wymagają dodatkowego wsparcia,
- zajęcia terapeutyczne prowadzone w formie zdalnej,
- opracowywanie zadań do wykonywania w domu – zapewnienie materiałów do ich wykonywania.

W pozostałym okresie w związku z sytuacją epidemiczną włączenie społeczne uczestników Środowiskowych Domów Samopomocy realizowane było w sposób ograniczony (zmniejszona liczba oddziaływań aktywizacji społecznej w środowisku, urzędach, ośrodkach kultury itp.).

W trakcie pandemii Ośrodek Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelktualnie podjął dodatkowe działania związane z pandemią oraz funkcjonował zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Zdrowia i GIS:

- przyporządkowano stałych opiekunów i terapeutów do danej grupy, bez możliwości rotacji, natomiast w trakcie zajęć specjalistycznych zalecany był podział uczestników na małe grupy o stałym składzie,

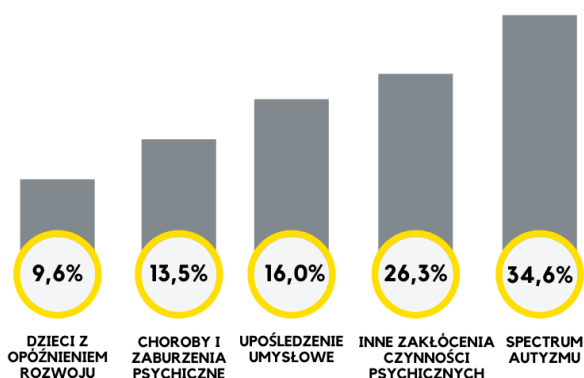
- przestrzegano wytycznych dotyczących minimalnej powierzchni na jedną osobę (co najmniej 4 m²) oraz zachowania dystansu (co najmniej 1,5 m), wymusiło to zmniejszenie liczby świadczeń w stosunku do lat ubiegłych,
  - zapewniono środki ochrony indywidualnej dla pracowników, dezynfekowano używane powierzchnie i wyposażenie do zajęć, zorganizowano dodatkowe pomieszczenia socjalne dla pracowników,
  - ograniczono wstęp na teren placówki osobom, których obecność nie była konieczna do zapewnienia ciągłości działalności placówki (głównie nauczycielom, którzy realizowali nauczanie indywidualne),
  - zrezygnowano z zajęć pokazowych, konsultacji specjalistycznych dla rodziców, obchodów świąt i zajęć integracyjnych, co ograniczyło przepływ informacji, poradnictwa i rozwoju społecznego podopiecznych.
- Ośrodek zawiesił swoją działalność od 1.01.2021 r. do 1.03.2021 r. oraz od 29.03.2021 r. do 4.05.2021 r., co uniemożliwiało realizację planowanych działań.

Celem poprawy warunków życia podopiecznych w 2021 r. przeprowadzone zostały następujące prace remontowe i modernizacyjne istniejącej infrastruktury:

- Dom Pomocy Społecznej „Jesień Życia” – wymiana napowietrzaczy instalacji kanalizacyjnej,
- Dom Pomocy Społecznej „Promień Życia” – dostosowanie obiektu do wymogów przeciwpożarowych oraz remont i adaptacja pomieszczeń,
- Dom Pomocy Społecznej „Słoneczko” – remont łazienek,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Nr 1 – montaż rolet zewnętrznych, remont platformy zewnętrznej dla osób niepełnosprawnych, remont pomieszczeń, modernizacja oświetlenia wewnętrznego,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Nr 2 – naprawa klimatyzatorów oraz modernizacja instalacji elektrycznej.

Dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane były **specjalistyczne usługi opiekuńcze** w miejscu zamieszkania osób wymagających pomocy (zadania zlecone z zakresu administracji rządowej). Celem pomocy jest utrzymanie osoby w jej środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji. Podopiecznym zapewnia się ochronę godności osobistej, poczucie intymności, niezależność dostosowaną do ich poziomu sprawności, bezpieczeństwo, kontakt z instytucjami.

Podopieczni objęci specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w 2021 r.

Usługi realizowane są na podstawie decyzji wydanej przez MOPS i przeznaczone są dla osób dorosłych oraz w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi pozbawionymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych. Spośród 156 osób, które skorzystały z usług specjalistycznych było 49 dzieci i młodzieży do 18. roku życia ze spectrum autyzmu oraz 19 z upośledzeniem umysłowym (43,6%).

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane przez ZDPSiOW

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba podopiecznych	268	242	221	156
Liczba godzin wykonanych usług	48 858,5	42 735,0	21 033,0	23 560,5

Źródło: Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia

Liczba godzin wykonanych usług w ostatnich dwóch latach była zdecydowanie niższa z uwagi na czas pandemii i związanymi z tym ograniczeniami.

Od 2020 r. MOPS realizuje **projekt „Zaopiekowani”**, którego głównym celem jest zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych poprzez świadczenie usług w miejscu zamieszkania osób niesamodzielnych oraz wspomaganie opiekunów faktycznych poprzez zapewnienie tzw. opieki wytchnieniowej. Projekt obejmuje również tzw. pomoc asystencką (zakup i szkolenie psa asystującego) zwiększającą mobilność i bezpieczeństwo osób z niepełnosprawnością ruchową lub niewidomych/niedowidzących. W 2021 r. usługami objęto 142 osoby (17 441 godzin), natomiast w ramach opieki wytchnieniowej objęto 39 osób (2 509 godzin usług) oraz zakupiono 3 psy asystujące.

Dzienna forma usług skierowana do osób starszych prowadzona była przez dwa **Domy Dziennego Pobytu**: „Senior” prowadzony przez Stowarzyszenie z Potrzeby Serca ul. Jodłowa 14 (55 miejsc) oraz „Kapuściska” prowadzony przez Stowarzyszenie Bydgoska Pomoc Społeczna ul. Kapuściska 10 (65 miejsc, w tym 30 miejsc dla osób z chorobą Alzheimera). Placówki przeznaczone są dla osób, które nie wymagają opieki całodobowej, ale ze względu na problemy zdrowotne potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Dienne formy pomocy społecznej zapewniają osobom różne formy aktywności, m.in.: urozmaiconą terapię zajęciową, rehabilitację leczniczą, opiekę pielęgniarstwa – promujące aktywność i samodzielność osób starszych, a także integrację społeczną. Osobom przyjętym do ośrodków zapewnia się 8-godzinny pobyt w dni robocze tygodnia, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, a także wyżywienie. Z pomocy instytucjonalnej, w ramach zajęć prowadzonych w Domach w 2021 r. skorzystało 160 uczestników.

Miasto kontynuowało w 2021 r. partnerską współpracę przy dwóch programach w ramach RPO: Bydgoski Dzienny Dom Pobytu „Senectus” przy ul. Długiej 34 oraz Bydgoski Dzienny Dom Pobytu „Virtus” przy ul. Fordońskiej 120. Sytuacja pandemiczna umożliwiła prowadzenie większości zajęć w formie stacjonarnej, przy zachowaniu ścisłego reżimu sanitarnego. W każdym z domów są do dyspozycji 23 miejsca, natomiast wsparcie i opiekę w trybie dziennym otrzymuje średnio około 20 seniorów.

W ramach projektu „Rozwój usług opiekuńczych w mieście Bydgoszczy”, realizowanego przez Wyższą Szkołę Gospodarki, Fundację PRO OMNIS oraz Urząd Miasta Bydgoszczy, działały placówki opieki dziennej: przy ul. Wojska Polskiego 65a, ul. Garbary 2, ul. Jarużyńskiej 9, ul. Karpackiej 52, dysponujące łącznie 85 miejscami.

Pomoc osobom w kryzysie bezdomności

Zadania z zakresu pomocy społecznej na rzecz osób pozostających w kryzysie bezdomności, w ramach działań MOPS, realizuje czterech pracowników socjalnych, którzy są niejako rzecznikami osób bezdomnych, bowiem w skutek bezpośredniego kontaktu ze zjawiskiem bezdomności poznają jego strukturę i prawidłami nim kierujące. W ramach podejmowanej pracy socjalnej pracownicy MOPS:

- przeprowadzali wywiady środowiskowe z osobami pozostającymi w kryzysie bezdomności; motywowali do przełamania postaw wykluczenia społecznego czy zawodowego, do podjęcia leczenia,
- pomagali w formalnym uporządkowaniu sytuacji zdrowotnej,
- kierowali osoby do Centrum Integracji Społecznej w celu wzmocnienia ich aktywności zawodowej i powrotu na otwarty rynek pracy,
- udzielali poradnictwa i wsparcia w zakresie: spraw urzędowych, rodzinnych, społecznych,
- pomagali w dopełnieniu formalności zmierzających do uzyskania własnych świadczeń finansowych (np. emerytury czy renty z ZUS, KRUS),
- motywowali i świadczyli pomoc w zakresie złożenia wniosków do ADM, w celu uzyskania przez osoby bezdomne lokalu z zasobów gminy,
- przeprowadzali trening ekonomiczny,
- wspierali w odbudowaniu zerwanych więzi rodzinnych.

W działaniach uczestniczą również inne organy i instytucje publiczne, Straż Miejska i Policja, a także organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje (m.in.: Caritas, PCK, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta).

Pomoc osobom w kryzysie bezdomności udzielano w **Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn** (schronisko i noclegownia, ul. Fordońska 422), **Centrum Pomocy dla Bezdomnych Kobiet** (ul. Polanka 9) prowadzone w 2021 r. przez Fundację Inkubator Społeczny (zadanie zlecone przez Miasto). Ponadto funkcjonowały dwie ogrzewalnie prowadzone przez organizacje pozarządowe: **Ogrzewalnia przy Zgromadzeniu Sióstr Albertynek dla Bezdomnych Posługującym Ubogim** (ul. Koronowska 14) oraz **Ogrzewalnia Bydgoskiego Stowarzyszenia Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo** (Al. Ossolińskich 2).

Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn dysponowało 100 miejscami dla osób w kryzysie bezdomności, natomiast Centrum Pomocy dla Bezdomnych Kobiet oferowało 80 miejsc. Z pomocy w formie schronienia, w 2021 r. łącznie skorzystało 317 osób, w tym 86 mężczyzn oraz 51 kobiet otrzymało wsparcie w postaci miejsca w schronisku oraz 180 mężczyzn skorzystało z noclegowni.

Ogrzewalnia Zgromadzenia Sióstr Albertynek dla Bezdomnych Posługującym Ubogim dysponowała 30 miejscami, z pomocy której w 2021 r. skorzystało 168 osób, natomiast Ogrzewalnia Bydgoskiego Stowarzyszenia Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo (11 miejsc) udzieliła pomocy 83 osobom.

W 2021 r. przeprowadzono modernizację Centrum Pomocy dla Bezdomnych przy ul. Polanki 9, wykonano m.in.: dodatkowe schody zewnętrzne, wymieniono podłogi w ciągach komunikacyjnych z wykładziny PCV na płytki, przebudowano zewnętrzną kanalizację deszczową, sygnalizację pożaru oraz oświetlenie ewakuacyjne.

Rozpoczęto prace związane z budową Centrum Pomocy dla Bezdomnych przy ul. Kaplicznej obejmującego 4 energooszczędne budynki: schronisko dla mężczyzn na 80 osób (w tym 50 miejsc z usługami opiekuńczymi i 30 miejsc bez usług opiekuńczych), schronisko dla kobiet na 60 osób (w tym 30 miejsc z usługami opiekuńczymi i 30 miejsc bez usług), noclegownię na 80 osób (20 kobiet i 60 mężczyzn) oraz budynek kuchenneo-administracyjny. Łącznie z placówki będzie mogło korzystać 220 osób. W 2021 r. opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową, inwentaryzacje ornitologiczne i chiropterologiczne, koncepcję zagospodarowania terenu w nowej lokalizacji oraz przygotowanie dokumentów i uzgodnień do uzyskania m.in. decyzji o warunkach zabudowy. Na realizację inwestycji Miasto pozyskało dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w wysokości 3,5 mln zł z wnioskowanych 20 mln zł.

Mieszkanie chronione (wspierane, treningowe)

Mieszkania chronione są formą pomocy społecznej wspomagającą (pod opieką pracownika socjalnego i innych specjalistów) osoby w nich przebywające w codziennym funkcjonowaniu lub przygotowujące te osoby do prowadzenia samodzielnego życia. Do mieszkań tych, w szczególności rekrutuje się osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

MOPS nadzoruje 8 mieszkań chronionych wspieranych przy ul. Techników 2, w których znajduje się 26 miejsc. W 2021 r. z pomocy w formie mieszkania chronionego wspieranego skorzystało 28 osób. Mieszkania wspomagane funkcjonujące w Bydgoszczy od 2017 r. zostały wydzielone z zasobów mieszkaniowych Miasta, na których remont i adaptację otrzymano dofinansowanie w ramach projektu pn. „Przebudowa zdegradowanych lokali zasobu komunalnego Bydgoszczy, w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane”. Mieszkania wspomagane (w latach 2017-2020) prowadzone były w projekcie „Przepis na Dom” i „ZaDOMowieni” przez Fundację Inkubator Społeczny w partnerstwie z MOPS. W celu zachowania rezultatów projektów dalsze ich prowadzenie zostało zlecone organizacji pozarządowej („Inkubator Społeczny”) zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Projekty obejmują 13 mieszkań (ok. 40 osób), w tym 6 mieszkań

wspomaganych (22 osoby) wydzielonych z mieszkaniowego zasobu Miasta Bydgoszczy, użyczonych na zasadzie porozumień zawartych z ADM Sp. z o.o..

Mieszkania chronione treningowe to lokale przeznaczone dla osób usamodzielniających się, które opuściły pieczę zastępczą. Na terenie Bydgoszczy prowadzone są przez MOPS 3 takie mieszkania przy ul. Kapuściska 9 (łącznie 9 miejsc). W 2021 r. tą formą pomocy zostało objętych 7 osób.

Pomoc osobom bezrobotnym – aktywizacja

Celem pracy socjalnej jest wzmocnienie oraz tworzenie warunków sprzyjających odzyskaniu przez bezrobotnych zdolności do powrotu i funkcjonowania na rynku pracy. W ramach podejmowanych działań MOPS motywował osoby bezrobotne do poszukiwania zatrudnienia, udziału w szkoleniach czy kursach zawodowych podnoszących kwalifikacje lub umożliwiających przekwalifikowanie przydatne na otwartym rynku pracy. Pracownicy socjalni przekazywali adresy agencji pracy tymczasowej i pośrednictwa zatrudnienia. Młodzież była motywowana do kontynuowania nauki, uzupełniania wiedzy i zdobycia zawodu pozwalającego uzyskać dochód gwarantujący zabezpieczenie podstawowych potrzeb. Ważną rolę w podejmowanej pracy socjalnej odgrywa uświadamianie konieczności wypracowania lat pracy do uzyskania własnego świadczenia emerytalnego, a w przypadku osób niepełnosprawnych - renty inwalidzkiej wypłacanej przez ZUS. Pracownicy socjalni wskazywali także możliwość poprawy sytuacji zawodowej poprzez podejmowanie zatrudnienia w zakładach pracy chronionej lub na stanowiskach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. Narzędziem w procesie aktywizacji, jest zawierany z bezrobotnym kontrakt socjalny, określający uprawnienia i zobowiązania w ramach wspólnie podejmowanych działań.

Ponadto MOPS podejmował współpracę z instytucjami zajmującymi się problematyką bezrobocia (Powiatowy Urząd Pracy), wykluczenia społecznego (Centrum Integracji Społecznej im. J. Kuronia) oraz dyskryminacji na rynku pracy, np. w związku z niepełnosprawnością (Zakład Aktywności Zawodowej).

Trwająca pandemia znacząco ograniczała wdrażanie przedsięwzięć aktywizujących, m.in. ze względu na okresowo wstrzymaną działalność niektórych branż i redukcje etatów w wielu zakładach pracy.

Opieka nad dzieckiem i wsparcie rodzin

W ramach pomocy społecznej realizowane są zadania związane z opieką nad dzieckiem i rodziną. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie następuje w szczególności poprzez: organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w integracji ze środowiskiem, pomoc w usamodzielnieniu, specjalistyczne poradnictwo rodzinne i terapię rodzinną. Wykonywanie przez MOPS zadań na rzecz rodziny realizowane jest w ścisłej współpracy służb pomocy społecznej z innymi instytucjami i służbami, w szczególności z Policją, sądami rodzinnymi, Zespołami Kuratorskiej Służby Sądowej, BORPA, placówkami oświatowymi i służby zdrowia.

Instytucjonalna opieka nad dzieckiem na terenie Bydgoszczy realizowana była przez **Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych**. W strukturze BZPOW działają placówki interwencyjne, nakierowane na przyjęcia dzieci i młodzieży z terenu Bydgoszczy w sytuacji kryzysowej, wymagającej zabezpieczenia profesjonalnej opieki i zabezpieczenia w formie zamieszkania, odzieży, leków itp. oraz placówki socjalizacyjne obejmujące mieszkania usamodzielnienia, w których przebywają wychowankowie do czasu usamodzielnienia się, nie dłużej jednak niż do 25. roku życia (jeżeli się uczą).

Wsparcie rodziny, asysta rodzinna

Oferta Działu Wsparcia Rodziny MOPS obejmuje specjalistyczne konsultacje i poradnictwo indywidualne oraz grupowe (prowadzone również przez Hostel BZPOW), a także asystenturę rodzinną. Specjaliści pracy z rodziną podejmowali działania wobec osób i rodzin dotkniętych przemocą, koordynowali pracę grup roboczych,

powoływanych w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”. W 2021 r. wsparciem grup roboczych z udziałem pracowników pomocy społecznej, policji, oświaty i kuratorów objętych było 749 rodzin.

Praca z rodzinami wymagającymi wsparcia prowadzona jest m.in. poprzez pomoc asystenta rodziny. Asystenci i psycholodzy współpracują z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w ramach którego są powoływani do grup roboczych wspierających rodziny dotknięte przemocą.

Na koniec 2021 r. zatrudnionych było 11 asystentów rodziny na umowę o pracę w pełnym wymiarze godzin oraz 1 asystent rodziny zatrudniony na umowę zlecenie do pracy z osobą głuchoniemą. Głównym celem pracy asystenta rodziny było wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, profilaktyka zapobiegająca rozpadowi rodziny, a także reintegracja w przypadku umieszczenia

dzieci poza rodziną. W 2021 r. wsparciem asystenta objęto łącznie 145 rodzin (w tym jedna w ramach „Ustawy za Życiem”). Do objęcia wsparciem asystenta rodziny Sąd Rodzinny zgłosił 109 rodzin biologicznych z 294 dziećmi oraz Rejonowy Ośrodek Pomocy Społecznej 36 rodzin z 97 dziećmi. Asystenci zakończyli

współpracę z 35 rodzinami (9 rodzin – ze względu na osiągnięcie celów, 16 rodzin zaprzestało współpracy, 10 rodzin ze względu na brak efektów). Jedna z rodzin, z którą asystent zakończył współpracę w I półroczu, powróciła do współpracy ponownie w II półroczu 2021 r. W przypadku 1 rodziny efektem pracy asystenta był powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Z uwagi na pandemię asystenci pracowali z rodzinami zarówno za pomocą zdalnych środków komunikacji, jak i za pośrednictwem spotkań tradycyjnych. Specjaliści udzielili 315 porad prawnych dla 268 rodzin oraz 984 konsultacji psychologicznych, z których skorzystały 202 rodziny (227 osób):

- trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (13 konsultacji),
- problemów rodzinnych, kryzysów małżeńskich (411 konsultacji),
- problemów osobowościowych (282 konsultacji),
- problemu przemocy (236 konsultacji),
- innych sytuacji kryzysowych, jak np.: problemu uzależnienia, współuzależnienia, sytuacji bezrobocia, zażyłości spraw socjalnych, interwencji kryzysowych, konsultacji w ramach prowadzonej inicjatywy serdecznego telefonu (42 konsultacje).

Dział Wsparcia Rodziny MOPS zorganizował cykl zajęć psychoedukacyjnych dla rodziców „Świadome rodzicielstwo”. Ponadto w okresie wakacji letnich z pracownikami projektu Rodzina w Centrum przeprowadzono zajęcia dla dzieci w wieku od 6 do 13 roku życia z rodzin objętych asystą zajęcia pod nazwą „Dziecięcy Tygiel”. W ramach zajęć zorganizowano spotkania z przedstawicielami, m.in.: Straży Pożarnej, Centrum Edukacyjno-Społecznego, Komisariatu Policji, Klubu Sportowego CB 163. Łącznie w zajęciach wzięło udział 15 dzieci z 8 rodzin objętych asystą rodzinną.

Od marca 2021 r., ze względu na pandemię, w ramach dodatkowych działań na rzecz wsparcia mieszkańców Bydgoszczy uruchomiono tzw. „serdeczny telefon”. Łącznie odbyło się 28 rozmów (w tym 18 telefonów od osób w wieku 60+). Podczas rozmów najczęściej poruszane były tematy dotyczące spraw rodzinnych i bytowych oraz tych z zakresu trudności wychowawczych. Pojawiał się także temat samotności i problemów psychiatrycznych (schizofrenia, depresja).

W ramach wspólnego projektu MOPS, BORPA i KMP „Przyjazny patrol” realizowane są na terenie Bydgoszczy działania ukierunkowane na ochronę dzieci w środowiskach dysfunkcyjnych.

Jednostką poradnictwa specjalistycznego, obok Działu Wsparcia Rodziny MOPS, jest Hostel Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Udziela pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w tym prowadzi poradnictwo, organizuje grupy wsparcia i edukacyjno-terapeutyczne oraz udziela tymczasowego schronienia. Hostel w 2021 r. dysponował 16 miejscami dla osób i rodzin wymagających wsparcia, z którego w ciągu roku skorzystało 69 osób (30 osób dorosłych oraz 39 dzieci). Ponadto udzielono 117 porad psychologicznych.

Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki BORPA w ramach działań profilaktycznych realizuje programy dla dzieci i młodzieży szkolnej (zajęcia socjoterapeutyczne, warsztaty zwiększające umiejętności interpersonalne i społeczne), a także programy dla rodziców – indywidualne poradnictwo oraz grupy wsparcia. Z uwagi na pandemię poradnictwo realizowane było w większości w formie teleporad, natomiast zajęcia grupowe dla rodziców nie odbyły się. Poradnictwem indywidualnym objęto 2 416 osoby. Udzielono 5 584 porady psychologiczne i 99 porad prawnych. Wsparcie rodziny zapewniało 19 specjalistów.

W ramach pomocy rodzinie działają **placówki wsparcia dziennego**, które obejmują opieką i wychowaniem dzieci w czasie pozalekcyjnym. Do placówek wsparcia dziennego zalicza się m.in.: świetlice i kluby środowiskowe oraz ogniska wychowawcze. Sprawują one funkcje opiekuńcze, wspierają rodziców w wychowywaniu dzieci, uczą gospodarowania czasem, odpowiedzialności, obowiązkowości. W placówkach tych prowadzi się zajęcia socjoterapeutyczne, wspomagające dzieci z zaburzeniami zachowania. Działają także tzw. wychowawcy podwórkowi, którzy pomagają rodzinie poprzez organizowanie zajęć dla dzieci na podwórkach, placach zabaw itp., w bezpośrednim kontakcie z dziećmi w ich środowisku. W 2021 r. na terenie Bydgoszczy funkcjonowało 17 placówek wsparcia dziennego:

- 12 placówek posiadających zezwolenie Prezydenta Miasta Bydgoszczy, w tym 7 placówek o charakterze opiekuńczym (165 miejsc), 2 placówki o charakterze specjalistycznym (50 miejsc), 1 placówka o charakterze opiekuńczo-specjalistycznym (25 miejsc) i 2 placówki o charakterze podwórkowym (30 miejsc); razem 270 miejsc,
- 5 placówek o charakterze opiekuńczym prowadzone na zlecenie gminy przez Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki BORPA – razem 115 miejsc.

Pieczna zastępcza

Pieczna zastępcza ma charakter czasowy i występuje w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej na terenie Bydgoszczy jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, natomiast poszczególne zadania realizowane są przez Dział Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Na terenie miasta funkcjonują spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze, które ustanawiane są przez sąd oraz zawodowe formy rodzinnej pieczy zastępczej i rodzinne domy dziecka zatrudniane przez MOPS na podstawie umowy zlecenia. W 2021 r. w Bydgoszczy funkcjonowały 332 rodziny zastępcze (w tym 17 zawodowych oraz 4 rodzinne domy dziecka), w których łącznie przebywało 471 dzieci. Z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej powróciło 4 dzieci. W 2021 r. 94 dzieci z Bydgoszczy przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów.

Rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzinnych domów dziecka	6	4	4	4
Liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka	44	34	34	35
Liczba spokrewnionych rodzin zastępczych	234	231	224	235
Liczba dzieci przebywających w spokrewnionych rodzinach zastępczych	285	289	279	298

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba niezawodowych rodzin zastępczych	84	80	74	76
Liczba dzieci przebywających w niezawodowych rodzinach zastępczych	103	104	96	97
Liczba rodzin zastępczych zawodowych, w tym specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia ratunkowego	14	15	17	17
Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych, w tym specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia ratunkowego	46	52	48	41

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy

W 2021 r. zatrudnionych było 17 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 4 specjalistów pracy z rodziną, 3 psychologów oraz 1 pedagog. Do pełnienia funkcji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych i prowadzących rodzinnych domów dziecka przeszkolono 31 kandydatów. W przypadku braku kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej współpracuje z innymi powiatami, w celu pozyskania rodzin zastępczych dla dzieci pochodzących z Bydgoszczy.

Problem braku wolnych miejsc, w istniejących już rodzinach zastępczych oraz deficyt chętnych osób do ich pełnienia, jest problemem nie tylko bydgoskim, ale ogólnopolskim. Liczba miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej pozostaje niewystarczająca, zwłaszcza, że od 2021 r. nie ma możliwości umieszczania dzieci, poniżej 10. roku życia, w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, a jedynie w formach prorodzinnych. Dodatkowo sytuacja epidemiczna nie sprzyja zgłaszaniu się nowych kandydatów na rodziny zastępcze lub zaprzyjaźnione, ogranicza także możliwość promocji skierowanej wprost do indywidualnego odbiorcy.

Gotowość do pełnienia funkcji rodzin zastępczych w 2021 r. zgłosiło:

- na spokrewnione rodziny zastępcze – 10 małżeństw, 27 osób samotnych,
- na niezawodowe rodziny zastępcze – 19 małżeństw, 10 osób samotnych,
- na zawodowe rodziny zastępcze – 2 małżeństwa, 1 osoba samotna,
- na rodziny pomocowe – 4 osoby (w tym 1 małżeństwo i 2 osoby samotne).

W wyniku podejmowanych działań w zakresie naboru, kwalifikacji i szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w 2021 r. pomyślnie ukończyły proces kwalifikacji:

- 1 rodzina (osoba samotna), z którą zawarto umowę o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego,
- 1 rodzina (małżeństwo), z którą została zawarta umowa na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej specjalistycznej.

Ze względu na pandemię nie udało się zorganizować grup wsparcia oraz działań mających na celu integrację rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka: Pikniku Rodzinnego i Spotkania Wigilijnego.

Instytucjonalną pieczą zastępczą objęte są dzieci, które zostały pozbawione możliwości wychowania w dotychczasowej rodzinie i których nie objęto opieką w rodzinnych formach pieczy zastępczej. W formach tych wychowuje się proporcjonalnie mniej dzieci niż w formach rodzinnych. Od 1.01.2021 r. mogą działać jedynie placówki maksymalnie 14-osobowe. W Bydgoszczy instytucjonalna forma pieczy zastępczej zapewniona jest w następujących placówkach opiekuńczo-wychowawczych: Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych przy ul. Traugutta 5 (3 placówki interwencyjne, 1 specjalistyczno-terapeutyczna, 8 placówek socjalizacyjnych – mieszkania usamodzielnienia) oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego, ul. Charzykowska 18a. W 2021 r. w placówkach przebywało 160 dzieci, w tym w placówce:

- socjalizacyjnej – 100 dzieci,

- interwencyjnej – 40 dzieci,
- specjalistyczno-terapeutycznej – 12 dzieci,
- rodzinnej – 8 dzieci.

Opieka nad dziećmi do lat 3

Opieka nad dziećmi do lat 3 organizowana jest w formie żłobka (opieka nad dziećmi w wieku powyżej 5 miesięcy życia) lub klubu dziecięcego (opieka nad dziećmi powyżej 1 roku życia) do 10 godzin dziennie, a także sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

W Bydgoszczy w 2021 r. przybyły dwa żłobki niepubliczne oraz klub dziecięcy. Do dyspozycji w 26 żłobkach było 1 793 miejsc (o 3,2% więcej niż w 2020 r.) oraz 594 miejsca w 26 klubach dziecięcych (wzrost o 9,6%).

Dzienny opiekun sprawuje opiekę do 5 dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki do 3 dzieci. Natomiast, za zgodą wszystkich rodziców, może zapewnić opiekę do 8 dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie do 5 dzieci – jeżeli co najmniej jedno z rodziców będzie sprawowało opiekę nad dziećmi razem z dziennym opiekunem.

Opieka na dziećmi w wieku do 3 lat w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Żłobki ogółem	13	19	24	26
miejsca	1 194	1 428	1 737	1 793
Kluby dziecięce ogółem	12	19	25	26
miejsca	224	411	542	594

Źródło: Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Bydgoszczy

ŻŁOBKI MIEJSKIE

W 2021 r. w żłobkach prowadzonych przez Miasto było 1 180 miejsc, uczęszczało do nich średnio 731 dzieci. Ze względu na sytuację związaną z pandemią koronawirusa ograniczone zostało funkcjonowanie żłobków od 27.03.2021 r. do 18.04.2021 r. W tym czasie placówki były zobowiązane do zapewnienia opieki dzieciom, których rodzice m.in. byli zatrudnieni w podmiotach leczniczych lub wykonywali zadania publiczne w związku ze zwalczaniem Covid-19.

nr 1	SŁONECZKO Pl. Poznański 9	nr 17	MUSZELKA ul. Morska 2
nr 5	CHATKA PUCHATKA ul. Asnyka 7	nr 18	BIEDRONECZKA ul. Brzozowa 2
nr 12	BALBINA ul. Bohaterów Westerplatte 4a	nr 20	ŻACZEK ul. Gierczak 8
nr 13	MACIUŚ ul. Kasprzaka 5		ŻŁOBEK INTEGRACYJNY ul. Stawowa 1c

Liczba miejsc i dzieci w bydgoskich żłobkach miejskich

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba miejsc	1 070	1 070	1 180	1 180
Żłobek Miejski nr 1 Słoneczko	123	123	123	123
Żłobek Miejski nr 5 Chatka Puchatka	63	63	63	63
Żłobek Miejski nr 12 Balbina	138	138	138	138
Żłobek Miejski nr 13 Maciuś	138	138	138	138

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Żłobek Miejski nr 17 Muszelka	96	96	96	96
Żłobek Miejski nr 18 Biedroneczka	143	143	253	253
Żłobek Miejski nr 20 Żaczek	253	253	253	253
Żłobek Integracyjny	116	116	116	116
Średnia liczba dzieci uczęszczających do żłobków	723	727	597	731
Żłobek Miejski nr 1 Słoneczko	79	82	67	78
Żłobek Miejski nr 5 Chatka Puchatka	43	45	34	39
Żłobek Miejski nr 12 Balbina	95	91	77	92
Żłobek Miejski nr 13 Maciuś	95	93	76	79
Żłobek Miejski nr 17 Muszelka	64	67	53	62
Żłobek Miejski nr 18 Biedroneczka	95	100	93	157
Żłobek Miejski nr 20 Żaczek	168	164	132	145
Żłobek Integracyjny	84	84	65	79

Źródło: Zespół Żłobków Miejskich w Bydgoszczy

Miasto sukcesywnie zwiększa liczbę miejsc w publicznych żłobkach i planuje dalsze działania w tym zakresie. Zespół Żłobków Miejskich rozpoczął w 2021 r. prace remontowe w żłobku nr 17 „Muszelka” przy ul. Morskiej 2, które zakończą się w I kwartale 2022 r. Obejmowały one remont pomieszczeń po dawnym Rejonowym Ośrodku Pomocy Społecznej, co umożliwi utworzenie 50 nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Inwestycja realizowana jest w ramach projektu unijnego „Bydgoskie żłobki plus 2021” oraz Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Maluch+ 2021”. Pozyskane środki zostały przeznaczone na remont pomieszczeń, wyposażenie oraz zapewnienie przez okres 24 miesięcy bieżącego funkcjonowania utworzonych miejsc (zatrudnienie kadry oraz personelu pomocniczego).

Do końca 2021 r. realizowany był projekt unijny „Aktywna Mama, aktywny Tata”, w ramach którego rodzice dzieci do lat 3 otrzymują dofinansowanie na pokrycie kosztów opieki nad dzieckiem w żłobku, klubie dziecięcym lub wynagrodzenia niani umożliwiając im rozpoczęcie lub powrót do pracy. W 2021 r. przyznano rodzicom dzieci do 3 roku życia 493 vouchery na pokrycie kosztów opieki.

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami

Wsparcie całodobowe dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie realizuje Dom Pomocy Społecznej „Słoneczko”. Placówka dysponowała 56 miejscami i zaspokajała potrzeby w tym zakresie. Do dyspozycji mieszkańców są sale terapii zajęciowej, muzykoterapii, doświadczenia świata, świetlice, bawialnie, kuchnia. Osoby wymagające rehabilitacji ruchowej mogą korzystać z zabiegów: kinezyterapii, fizykoterapii, hydroterapii i masażu, które wykonywane są w gabinetach wyposażonych w profesjonalny sprzęt.

Opiekę dzienną dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie lub ruchowo w wieku od 3 do 25 lat świadczy Ośrodek Wsparcia przy ul. Gałczyńskiego 2. Ośrodek posiada bogato wyposażoną bazę rehabilitacyjną i terapeutyczną. Placówka wyposażona jest w sale terapeutyczne: Doświadczenia Świata, muzykoterapii, gimnastyczna, fizykoterapii, hydroterapii, do prowadzenia zajęć indywidualnych i grupowych oraz kuchnia terapeutyczna. Głównym celem działalności jest umożliwienie dziecku, a w przyszłości osobie dorosłej, życia w jej środowisku rodzinnym, a tym samym ograniczenie liczby osób kierowanych do placówek całodobowych, natomiast celem pracy terapeutycznej jest umożliwianie rodzicom podjęcia lub kontynuowania pracy zawodowej oraz wspieranie rodzin w pełnieniu ról rodzicielskich i społecznych. Ośrodek w 2021 r. prowadził działania wspierająco-aktywizujące, zapewniał fachową i troskliwą opiekę (m.in.: psychologa, logopedy, rehabili-

tanta, terapeuty, opiekuna, pielęgniarki). Celem podejmowanych działań jest wykształcenie u osób niepełnosprawnych, w miarę ich możliwości, umiejętności niezbędnych do samodzielnego zaspokajania własnych potrzeb. W 2021 r. Ośrodek dysponował 60 miejscami, a z usług opiekuńczych w ramach pobytu dziennego skorzystało 59 osób.

Zajęcia o podobnym charakterze dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi prowadzą natomiast dzienne ośrodki wsparcia - Środowiskowe Domy Samopomocy, które pozbawione są barier architektonicznych. Miasto zapewniało 190 miejsc w Środowiskowych Domach Samopomocy Nr 1 i Nr 2 (łącznie w 6 sekcjach). Prowadzą one oddziaływania wspierające i aktywizujące w zakresie włączenia społecznego, usamodzielniania w czynnościach dnia codziennego, kontaktach społecznych, sprawach urzędowych i zdrowotnych.

Żłobki wchodzące w skład Zespół Żłobków Miejskich posiadają udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, natomiast w Żłobku Integracyjnym przy ul. Stawowej 1c, świadczona jest ukierunkowana, dostosowana do potrzeb niepełnosprawnego dziecka opieka specjalistyczna. Ideą działań prowadzonych w żłobku jest integracja dzieci niepełnosprawnych z dziećmi zdrowymi.

W Bydgoszczy osoby niepełnosprawne korzystały z Warsztatów Terapii Zajęciowej prowadzone przez następujące placówki: „Tęcza”, „Modrzew”, „Bajka”, „Biały Domek”, „Mega-Art”, „Victoria”, „Przystań”. Uczestnicy zajęć rozwijają umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej dzięki stosowaniu różnych technik terapii zajęciowej.

Dział Pomocy Osobom Niepełnosprawnym MOPS w 2021 r. realizował zadania z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej. Udzielono pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie rehabilitacji, ograniczenia skutków niepełnosprawności, likwidacji barier utrudniających funkcjonowanie w społeczności lokalnej, poprzez dofinansowanie do:

- likwidacji barier w komunikowaniu (wsparcia udzielono 200 osobom),
- likwidacji barier technicznych (wsparcia udzielono 128 osobom),
- likwidacji barier architektonicznych (wsparcia udzielono 105 osobom),
- zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i leczniczych środków technicznych (zrealizowano 2001 wniosków złożonych przez osoby niepełnosprawne),
- turnusów rehabilitacyjnych (wsparcia udzielono 281 osobom niepełnosprawnym i 181 opiekunom),
- działalności 7 warsztatów terapii zajęciowej (łącznie 255 uczestników),
- organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (zorganizowano 33 imprezy, w których łącznie uczestniczyło 2 137 osób).

Realizowano także zadania w ramach pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W ramach programu udzielono pomocy w zakresie dofinansowania do:

- zakupu i przystosowania technicznego samochodu - 7 osobom,
- zakupu protezy - 7 osobom,
- zakupu sprzętu elektronicznego - 27 osobom,
- szkolenia w zakresie sprzętu elektronicznego – 2 osobom,
- utrzymania w sprawności technicznej elektrycznego wózka inwalidzkiego – 14 osobom,
- kosztów opieki nad osobą zależną - opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu – 27 osobom,
- zakupu wózka o napędzie elektrycznym lub przystawki elektrycznej do wózka – 22 osobom,
- kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym – zrealizowano 103 wnioski.

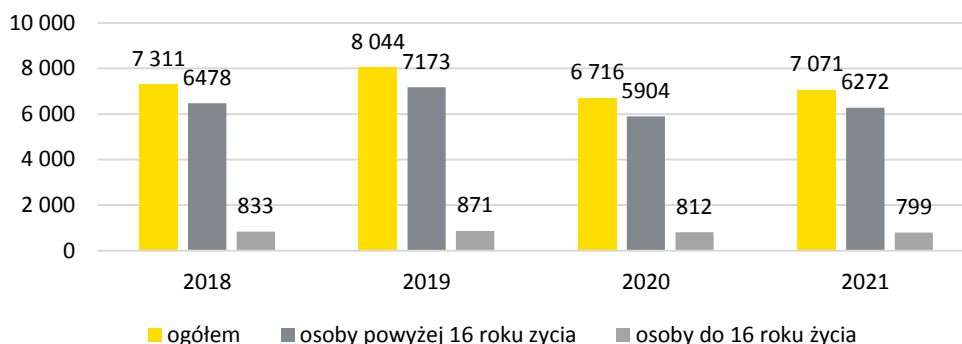
W zakresie przewidzianym Ustawą o rehabilitacji osób niepełnosprawnych zadania na rzecz mieszkańców miasta realizował Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (m.in.: wydawano orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, legitymacje osób niepełnosprawnych, karty parkingowe).

W 2021 r. zostało wydanych 7,1 tys. orzeczeń o niepełnosprawności (o 5,3% więcej względem ubiegłego roku) głównie z powodu upośledzenia narządu ruchu (25,7%), chorób psychicznych (18,4%), chorób neurologicznych (14,0%) oraz chorób układu oddechowego i krążenia (11,9%).

Posiadane orzeczenia uprawniało m.in.: do podjęcia pracy w warunkach chronionych, korzystania z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, korzystania z zasiłków i świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków z pomocy społecznej o charakterze stałym, otrzymania karty parkingowej.

Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Bydgoszczy

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy

Zarówno w bydgoskim budownictwie społecznym czynszowym (m.in.: budynek wielorodzinny przy ul. Jasnej 33, ul. Swarzewskiej 43, ul. Sobieszewskiej 6), jaki i w miejskim zasobie mieszkaniowym nowe inwestycje oraz modernizacje i remonty budynków odbywają się z uwzględnieniem potrzeb osób z ograniczeniami w mobilności i percepcji. W ramach następujących projektów wykonano:

- „Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu – gminne budynki mieszkalne (GPR)”:
  - ul. Bydgoska 23 – podjazd i platforma przyschodowa w 2 lokalach użytkowych w oficynie,
  - ul. Bydgoska 26 – dostęp niepełnosprawnych do budynku od strony ul. Bydgoskiej do lokalu mieszkalnego i lokalu użytkowego na parterze,
  - ul. Bydgoska 29 – dostęp niepełnosprawnych do budynku od strony podwórza poprzez podjazd dla niepełnosprawnych od strony podwórza do kondygnacji parteru, 2 lokale mieszkalne na parterze przystosowane i wyposażone dla osób niepełnosprawnych,
  - ul. Bydgoska 42 – dostęp niepełnosprawnych do budynku od strony podwórza do kondygnacji parteru, 1 lokal mieszkalny na parterze przystosowany i wyposażony dla osób niepełnosprawnych,
  - ul. Sikorskiego 2 – wykonano przebudowę mieszkania dla osoby niepełnosprawnej i zamontowano platformę przyschodową dla osób niepełnosprawnych z napędem elektryczno-zębatkowym.
- „Przebudowa i remont budynków wraz z ich kompleksową termomodernizacją w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne” – ul. Jasna 24, ul. Jasna 26, ul. Wrocławska 9, ul. Bielicka 6.
- Przebudowa i remont budynku przy ul. Ugory 18 w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne – z 12 lokali dwa lokale zostaną przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością.

- Przebudowa dawnego hotelu pracowniczego na budynek wielorodzinny przy ul. Łukasiewicza 10, w celu utworzenia 43 lokali mieszkalnych, w tym 1 lokalu dla osób z niepełnosprawnością.

W celu poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych mieszkańców miasta realizowano **Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych mieszkańców Bydgoszczy na lata 2020-2023**. Program realizowany jest przez Urząd Miasta Bydgoszczy, jednostki organizacyjne Urzędu Miasta, a także inne podmioty współpracujące z Urzędem. Natomiast środki finansowe na realizację zadań pochodzą z budżetu Miasta Bydgoszczy, Państwa, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Powiatowego Urzędu Pracy.

W 2021 r. Miasto prowadziło szereg działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie m.in.:

- Prewencji niepełnosprawności m.in. poprzez realizację *Programu Polityki Zdrowotnej*, realizację programów profilaktycznych dla młodzieży przez Straż Miejską.
- Edukacji m.in.:
  - Kontynuowano działalność szkół, placówek specjalnych i integracyjnych oraz z oddziałami specjalnymi i integracyjnymi.
  - Miasto uzyskało grant w ramach projektu pilotażowego prowadzonego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie pn. *Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)*. Celem tego przedsięwzięcia jest poprawa dostępności usług edukacyjnych dla dzieci/uczniów/słuchaczy ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Do pełnienia roli SCWEW Miasto wskazało Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 im. Marii Grzegorzewskiej, który realizuje różnego rodzaju wsparcie, w tym m.in.: konsultacje indywidualne i grupowe dla nauczycieli i innych pracowników przedszkola i szkoły ogólnodostępnej, działania doradczo-szkoleniowe w zakresie podnoszenia kompetencji pracowników przedszkoli/szkół związanych z działaniami interwencyjnymi, wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego i pomocy dydaktycznych. W ramach realizowanego projektu wsparciem przez SCWEW zostały objęte: Przedszkole nr 11 i nr 20, Szkoła Podstawowa nr 10 z Oddziałami Sportowymi, Szkoła Podstawowa nr 27 z Oddziałami Sportowymi, Szkoła Podstawowa nr 66 z Oddziałami Sportowymi, VII Liceum Ogólnokształcące, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Chemicznych, Branżowa Szkoła I stopnia nr 5 w Zespole Szkół Drzewnych.
  - Szkoły i placówki oświatowe otrzymały 4 Bydgoskie Granty Oświatowe na realizację działań adresowanych do dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
  - Realizowano dowóz niepełnosprawnych uczniów do placówek edukacyjnych.
- Sport, rekreacja i kultura:
  - W ramach dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym zrealizowano 12 działań z zakresu rehabilitacji społecznej oraz integracji osób niepełnosprawnych, którymi objęto łącznie 941 osób np.: organizacja imprez rekreacyjno-sportowych, zajęć logopedycznych, sportowych i rehabilitacyjnych oraz warsztatów z profilaktyki zdrowia, psychologii rodziny, pedagogiki zabawy, gimnastyki korekcyjnej.
  - Dofinansowano organizację imprez sportowych kierowanych do osób niepełnosprawnych np.: XVI Mistrzostwa Polski Juniorów w Podnoszeniu Ciężarów Osób Niepełnosprawnych, Mistrzostwa Polski Osób Niepełnosprawnych w Strzelectwie Sportowym, Puchar Polski w Wyciskaniu Sztangi Leżąc – XXI Łuczniczka 2021.
  - Kontynuowano dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów ulgi w opłatach za korzystanie z basenów przyszkolnych, a także bilety w promocyjnych cenach na spektakle Teatru Polskiego.
- Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych:
  - Zakończono miejskie inwestycje uwzględniając dostępność dla osób niepełnosprawnych np. Młyny

Rothera na Wyspie Młyńskiej, Teatr Kameralny, adaptacje pustostanu przy ul. Staroszkolnej 10 na potrzeby utworzenia Centrum Edukacji Społecznej.

- W trakcie realizacji były kolejne inwestycje, które również będą miały wpływ na zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych np. przebudowa budynku przy ul. Fredry 3 na potrzeby XIII Liceum Ogólnokształcącego, budowa parkingu wielopoziomowego typu „Park & Ride” przy ul. Grudziądzkiej, budowa basenu przy Zespole Szkół nr 8 przy ul. Pijarów 4, adaptacja pomieszczeń w lokalu przy ul. Dworcowej 3 na potrzeby Bydgoskiego Centrum Seniora, budowa parkingu przy Schronisku dla Zwierząt.
- Wykonano koncepcję programowo-przestrzenną i program funkcjonalno-użytkowy dla budowy 3 przystanków wiedeńskich: dwóch w ul. Gdańskiej i jednego na ul. Jagiellońskiej, trwają przygotowania do przeprowadzenia postępowania przetargowego.
- Wykonywanie usług przewozowych taborem częściowo przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych – wszystkie autobusy miały udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, na 125 wagonów tramwajowych 35 było niskopodłogowych oraz wszystkie autobusy i tramwaje wyposażone są w zapowiedzi głosowe.
- Wyznaczenie 7 dodatkowych przystanków komunikacji, ustawienie 11 nowych wiat przystankowych w pełni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, zwiększenie o 19 szt. liczby przystanków wyposażonych w płytki kierunkowe ułatwiające orientację osobom z dysfunkcją narządu wzroku.
- Wsparcie środowiskowe i pomoc społeczna m.in.:
  - Miasto udziela w oparciu o ustawę o świadczeniach rodzinnych wsparcia finansowego osobom niepełnosprawnym oraz członkom ich rodzin wypłacając: dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek pielęgnacyjny.
  - Działania realizowane przez MOPS, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.
- Aktywizacja zawodowa – realizowana przez Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia, Zakład Aktywności Zawodowej, PUP.
- Dostępu do informacji i komunikacji społecznej m.in. dostęp do usługi tłumacza języka migowego, ułatwienia w korzystaniu z usług świadczonych przez Urząd Miasta np. aplikacja *Dbamy o Bydgoszcz*.

Mieszkańcy także zgłaszają projekty w Bydgoskim Budżecie Obywatelskim, które skierowane są do osób z dysfunkcjami. W 2021 r. zrealizowano w ramach BBO różne zadania m.in.:

- rozbudowa placu zabaw dla niepełnosprawnych przy Szkole Podstawowej nr 43 przy ul. Łowickiej na os. Brdyujście,
- budowa miejsc parkingowych na: ul. Sułkowskiego 15-17 na os. Leśnym, ul. Wiślanej na os. Brdyujście (na każdym powstało po 1 stanowisku dla pojazdu osoby niepełnosprawnej), ul. Inwalidów 19 na os. Bydgoszcz-Wschód-Siernieczek (powstały 2 stanowiska dla pojazdu osoby niepełnosprawnej),
- ogród sensoryczny na terenie Szkoły Podstawowej nr 13 przy ul. Słonecznej 26 na os. Wilczak-Jary - powstał ogród sensoryczny dla osób dysfunkcyjnych wyposażony w urządzenia zabawowo-edukacyjne m.in.: tubotelefon, bongo-bongosy, lustra wypukłe, lustra fale,
- park sensoryczny na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Upośledzonej Umysłowo nr 3 przy ul. Granicznej 12 na os. Okole - opracowano dokumentację projektową, realizacja w 2022 r.,
- dostosowanie obiektu Przychodni Lekarskiej Opławiec do potrzeb osób niepełnosprawnych na os. Smukała-Opławiec-Janowo - wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową podjazdu do budynku dla osób z niepełnosprawnościami, wykonanie robót budowlanych do końca 2022 r.

Ponadto Bydgoszcz wdraża we wszystkich szkołach podstawowych (klasy 1-3) oraz w przedszkolach **projekt edukacyjny „ABC empatii**, mający na celu likwidację stereotypów związanych z odmiernością, w tym wynikającą z różnego typu niepełnosprawności. Celem projektu jest także zmiana myślenia i negatywnych postaw.

Na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego **trwa budowa inkubatora przedsiębiorczości**, w którym przewiduje się możliwość zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dostęp na wszystkie kondygnacje odbywać się będzie bez barier architektonicznych. Budynek biurowy wyposażony zostanie w windę, odpowiednie toalety, nie będzie stopni pomiędzy parkingiem i wejściami do części biurowej i boksów.

„Informacja o realizacji Samorządowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2020-2023 za rok 2021 ” została przedstawiona na sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 25.05.2022 r.

Seniorzy

Na koniec 2021 r. w Bydgoszczy zamieszkiwało 91 166 seniorów, tj. kobiet w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyzn 65 lat i więcej. Stanowili oni 26,9% bydgoskiej społeczności.

Osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie przybywa, co wiąże się bezpośrednio ze zjawiskiem starzenia się społeczności miasta.

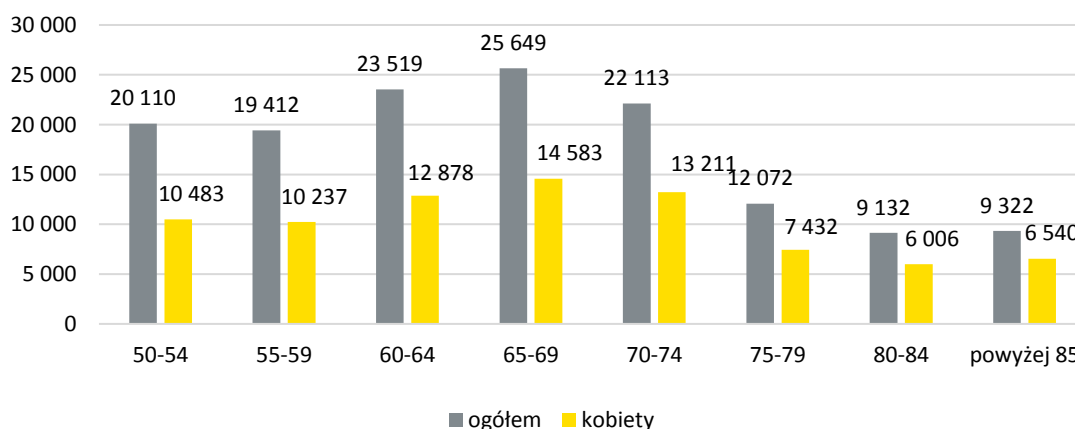

Według prognoz GUS w 2030 r. seniorzy będą stanowić blisko 30% mieszkańców miasta, a ich liczba wyniesie nieco ponad 95 tys.

Starzenie się społeczeństwa wpływa także na sytuację na rynku pracy. W 2021 r. w Bydgoszczy było 74 836 osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (powyżej 45 lat). Stanowiły one 38,6% wszystkich osób w wieku produkcyjnym, z czego 50 163 osób miało skończonych 50 lat.

Osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia na koniec grudnia 2021 r. stanowiły 31,6% ogółu zarejestrowanych bydgoszczan. W konsekwencji panującej pandemii Covid-19 wzrósł (o 3,1%) odsetek osób bezrobotnych w tej kategorii.

Liczba osób powyżej 50. roku życia według wybranych grup wieku

Źródło: Baza Demografia GUS

Zmiany demograficzne i proces starzenia się społeczeństwa stwarzają konieczność podejmowania działań mających na celu tworzenie w mieście warunków przyjaznych seniorom i sprzyjających ich aktywizacji. W 2021 r. kontynuowała swą działalność **Bydgoska Rada Seniorów**, której zadaniem jest zapewnienie osobom starszym przedstawicielstwa przy organach samorządu terytorialnego. Rada odbywała regularne posiedzenia, które w zależności od bieżącej sytuacji epidemicznej odbywały się zarówno w formie zdalnej, jak i stacjonarnej. W każdy pierwszy wtorek miesiąca Przewodnicząca Rady prowadziła również telefoniczny dyżur interwencyjny. Radni angażują się w akcje informacyjne prowadzone drogą internetową, a także w wiele bieżących przedsięwzięć miejskich.

Aktywność Miasta w dziedzinie polityki senioralnej była prowadzona przez **Bydgoskie Biuro Seniora**, które w ramach swoich zadań realizowało dwa programy stałe:

„Bydgoska Karta Seniora 60+”

Program ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz sprzyja upowszechnianiu koncepcji aktywnego starzenia się, a także promowania firm i miejsc przyjaznych seniorom.

W 2021 r. „Bydgoską Kartę Seniora 60+” otrzymało ponad 1,2 tys. bydgoszczan. Swoją ofertę do posiadaczy karty skierowało łącznie ponad 160 podmiotów.

Podmioty uczestniczące w programie oferowały zniżki na wybrane usługi oraz produkty w takich obszarach jak: kultura, gastronomia, podróże, rozrywka i sport, zdrowie i uroda, handel i usługi, kursy i szkolenia. Dużym zainteresowaniem cieszy się możliwość otrzymania karty drogą elektroniczną przez platformę ePUAP. W 2021 r. obsłużono 335 wniosków złożonych w tym trybie, dzięki czemu wnioskodawcy otrzymali swoje karty bez wychodzenia z domu.

Od 2018 r. funkcjonuje „Metropolitalna Karta Seniora 60+”, jako projekt bliźniaczy, realizowany przez gminy zrzeszone w Stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz. W 2021 r. wydano blisko 300 „Metropolitalnych Kart Seniora”.

„Bydgoska Koperta Życia”

Program „Bydgoska Koperta Życia” skierowany jest głównie do samotnych osób starszych oraz przewlekle chorych. Założenia Programu są takie, aby w sytuacji zagrożenia życia służby medyczne mogły szybciej i łatwiej podejmować akcję ratunkową, dzięki dostępnej w miejscu zamieszkania podstawowej informacji medycznej zawartej w plastikowej kopercie i umieszczonej w lodówce.

W 2021 r. wydano ponad 600 Kopert Życia.

Ponadto Biuro organizowało i prowadziło również **inne przedsięwzięcia** mające na celu wsparcie i aktywizację osób starszych.

Dla wszystkich posiadaczy Bydgoskiej Karty Seniora kontynuowano, zainicjowaną w 2020 r., innowacyjną formę pomocy w formie **Konsultacji Komputerowych**. Zakres wsparcia obejmował podstawy korzystania z Internetu, poczty elektronicznej, popularnych komunikatorów i portali społecznościowych, a także elektronicznych usług administracyjnych, takich jak ePUAP czy Internetowe Konto Pacjenta. Konsultacje prowadzono w formie spotkań indywidualnych lub w małych grupach, jednak w 2021 r. z uwagi na stan epidemii wsparcia udzielano w formie zdalnej.

W 2021 r. kontynuowano adaptację pomieszczeń przy ul. Dworcowej 3 na potrzeby **Bydgoskiego Centrum Seniora**, stanowiącego ogólnodostępną przestrzeń dedykowaną i przystosowaną dla osób starszych. Przeprowadzono postępowanie przetargowe i zawarto umowę z wykonawcą robót budowlanych. W obiekcie planowana jest sala konferencyjna dla 50 osób, sala szkoleniowa, kawiarnia, mobilne stanowisko do obsługi

spraw urzędowych oraz biblioteka typu bookcrossing. Sale będą udostępniane rotacyjnie zainteresowanym klubom seniora i organizacjom działającym na rzecz osób starszych. Szczegółowe założenia funkcjonalne zostaną opracowane po przeprowadzeniu konsultacji społecznych, które planowane są na jesień 2022 r.

W 2021 r. Miasto zostało partnerem ogólnopolskiej kampanii społecznej **Mądre leczenie to szybszy powrót do zdrowia**, której celem jest uwrażliwienie osób starszych na właściwe zasady postępowania z lekami oraz wsparcie pacjentów i lekarzy w odpowiedzialnym stosowaniu i nienadużywaniu leków. Kampanię organizuje Stowarzyszenie MANKO, wydawca Magazynu Ogólnopolski Głos Seniora we współpracy z Polskim Związkiem Producentów Leków bez Recepty (PASMI). W ramach kampanii zachęcano, aby kontrolować ilość przyjmowanych leków poprzez wykorzystanie materiałów certyfikowanych przez PASMI (niezbędnik pacjenta, tabele kontrolne, pojemniki na leki). Podjęta współpraca będzie kontynuowana w 2022 r.

Ponadto w 2021 r. Bydgoskie Biuro Seniora zainauguowało, we współpracy z Miejskim Centrum Kultury, cykl dziesięciu comiesięcznych spotkań dla seniorów pod nazwą **Czwartki w Ostromecku**. Tematyka spotkań ma charakter interdyscyplinarny, związany z szeroko pojętym dziedzictwem kulturowym, natomiast program przyczynia się do odkrywania i rozwijania społecznej i kulturowej tożsamości uczestników. Idea spotkań bezpośrednich ma na celu odnowienie relacji międzyludzkich w kontekście sytuacji epidemicznej. Działania kontynuowano w 2022 r.

W 2021 r. w przedsięwzięciu uczestniczyło blisko 250 seniorów.

W sali widowiskowej Miejskiego Centrum Kultury odbyła się doroczna gala z okazji **Bydgoskiego Dnia Seniora**. W programie znalazła się część oficjalna, podczas której nagrodzono osoby oraz instytucje zasłużone w pracy na rzecz osób starszych oraz artystyczna. W obchody Bydgoskiego Dnia Seniora włączyli się również partnerzy społeczni, którzy przygotowali propozycje dla tej grupy mieszkańców, w tym m.in.: bezpłatne badania słuchu.

W 2021 r. do Bydgoskiego Biura Seniora wpłynęły 22 oferty na dofinansowanie w ramach tzw. **Małych Grantów Senioralnych** (w trybie art. 19a ustawy z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), tj. przedsięwzięć skierowanych do osób w wieku emerytalnym.

W ramach ww. trybu przyznawania dotacji wsparto organizację następujących przedsięwzięć senioralnych:

Po ocenie formalnej i merytorycznej zgodę na dofinansowanie uzyskało 11 ofert. Łączna liczba uczestników dofinansowanych przedsięwzięć wyniosła ok. 1 000 osób.

- „Srebrna Generacja” – porady psychologiczne, zajęcia coachingu, zajęcia artystyczne, profilaktyka zdrowia oraz warsztaty zdrowego odżywiania,
- „Powróćmy jak za dawnych lat” – koncert z okazji Ogólnopolskiego Dnia Seniora,
- „Integrujące Rękodzieło Seniora” – warsztaty rękodzieła (tj. gliniarskie, filcowania na sucho, wikliny papierowej),
- „Fantazmatyczne spotkania dla seniorów” – warsztaty kulturalno-aktywizacyjne (tj. rekonstruktora historycznego i antropologa kultury), zielarskie, rękodzieła, improwizacji teatralnej,
- „Śladami tradycji” – cykl międzypokoleniowych warsztatów manualnych (wypieku pierników, tworzenia stroików świątecznych oraz wyrobu ozdób choinkowych i kartek okolicznościowych) oraz wyjście do kina, Manufaktury Słodczy i spacer po mieście upamiętniający Narodowe Święto Niepodległości,
- „Kreatywne hobby dla seniora” – cykl warsztatów rękodzieła w bibliotece,
- „Senior w warsztacie” – cykl zajęć technicznych,
- „Zostań EkoSeniorem” – cykl wykładów i warsztatów związanych z ekologią,

- „Zaśpiewaj ze mną: spotkanie przy mikrofonie” – wspólne śpiewanie utworów dawnych lat przy akompaniamencie instrumentów klawiszowych,
- Wigilia dla fordońskich Seniorów – spotkanie wigilijne,
- Wydanie podręcznika pod nazwą *ABC Konsumenta - poradnik praktyczny dla seniorów* – wydanie publikacji o tematyce praw konsumenckich.

Pandemia uniemożliwiła realizację wielu zaplanowanych na 2021 r. działań z zakresu polityki senioralnej. Dotychczasowe oraz planowane projekty wypełniające założenia aktywizacji i rozwoju współpracy środowisk senioralnych opierały się na bezpośrednich spotkaniach. Forma ta w znacznej części 2021 r., w szczególności w odniesieniu do osób starszych, była niemożliwa do realizacji, w związku z czym prowadzono działania w ograniczonym zakresie.

W informatorze miejskim **Bydgoszcz Informuje** wprowadzono dział dla seniorów oraz publikowano dane kontaktowe do Bydgoskiego Biura Seniora. Ponadto na stronie internetowej <https://www.bydgoszcz.pl/> prowadzony jest odrębny dział z aktualnościami i informacjami dla seniorów.

Aby działania skierowane do seniorów były dopasowane do ich potrzeb, Miasto w 2021 r. zleciło przeprowadzenie badania oraz opracowanie **Diagnozy potrzeb i potencjału seniorów mieszkających w Bydgoszczy**. Celem badania było pozyskanie informacji na temat skali różnych problemów osób starszych oraz ich potrzeb na terenie Bydgoszczy. Zgodnie z założeniami badania, dążono do zidentyfikowania następujących kwestii:

- określenia autostereotypu seniora,
- wskazania potrzeb seniorów w zakresie usług aktywizacyjnych, społecznych i zdrowotnych,
- przeprowadzenia analizy oczekiwań seniorów,
- określenia ogólnego obrazu sytuacji życiowej seniorów w wymiarze psychospołecznym, materialnym, rodzinnym i zdrowotnym,
- określenia preferowanych form spędzania wolnego czasu,
- wskazania istniejących ograniczeń dla seniorów, rozpoznania barier w działaniach aktywizacyjnych,
- ukazania skutecznych i preferowanych przez seniorów kanałów kontaktu ze strony instytucji samorządowych/społecznych.

Badanie przeprowadzono w terminie od czerwca do września 2021 r. na reprezentatywnej próbie 1 215 bydgoskich seniorów. Wyniki badania socjologicznego pozwalają określić krótko- i długofalowe cele w kształtowaniu miejskiej polityki senioralnej tak, aby odpowiadała faktycznym potrzebom mieszkańców. Wnioski z ankiet i wywiadów stanowią także wytyczne dla wyborów działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, a wspieranych finansowo przez Miasto. Diagnoza ma charakter kompleksowy i będzie istotnym wyznacznikiem dla planowania kolejnych inwestycji i programów aktywizujących oraz podnoszących komfort życia osób starszych. Szczegółowe wyniki badania dostępne są w dokumencie diagnozy.

Uzupełnienie przedsięwzięć mających na celu aktywizację seniorów stanowi oferta działających w mieście Uniwersytetów Trzeciego Wieku prowadzonych nie tylko przez uczelnie wyższe, ale także instytucje kultury i organizacje społeczne. W 2021 r. na terenie Bydgoszczy działało 8 takich instytucji:

- Bydgoski Uniwersytet Trzeciego Wieku działający przy Ogólnopolskim Stowarzyszeniu Seniora z siedzibą w Bydgoszczy,
- Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Bydgoszczy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego,
- Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy,
- Uniwersytet Każdego Wieku Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu,

- Uniwersytet Trzeciego Wieku „Agora Nestora” Miejskiego Centrum Kultury,
- Politechnika Bydgoska Trzeciego Wieku,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Fundacji „Wiatrak” w Bydgoszczy,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy.

W 2021 r. uniwersytety dostosowały swoją działalność do istniejących wymogów i ograniczeń sanitarnych związanych z epidemią i z powodzeniem organizowały liczne przedsięwzięcia i wydarzenia dla seniorów, do których należały m.in. wykłady, warsztaty oraz koncerty, wystawy i konkursy. Uczestnictwo w „srebrnych uniwersytetach” to doskonały sposób na trening umysłu i rozwijanie zainteresowań oraz okazja do nawiązywania znajomości.

Do osób starszych skierowane były również liczne przedsięwzięcia kulturalne w mieście:

- 3 warsztaty online *Seniorzy w przestrzeni wirtualnej* Miejskiego Centrum Kultury,
- projekt edukacyjny *Story Lab 1981. Stan wojenny* zorganizowany przez Teatr Polski im. Hieronima Konieczki we współpracy z seniorami z Domu Dziennego Pobytu,
- warsztaty *Biżuteria Patriotyczna, Warsztaty malowania bombek, Mikołajowa Fabryka Bombek, Fabryka Bombek* Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego,
- 4 warsztaty *Sztuka w samo południe* Galerii Miejskiej bwa,
- szkolenia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Ponadto w 2021 r. Bydgoszcz włączyła się do ogólnopolskiej akcji **Weekend seniora z kulturą**, w ramach której bydgoskie instytucje kultury m.in. Miejskie Centrum Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy, Teatr Kameralny, Opera Nova oferowały bilety w promocyjnej cenie oraz wydarzenia przygotowane specjalnie dla osób starszych. Akcja miała na celu zachęcenie osób w dojrzałym wieku do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym.

W ramach założeń polityki społecznej uwzględniającej bydgoskich seniorów rozpoczęto realizację **Programu szczepień przeciw grypie dla mieszkańców miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030**. Program przeznaczony był dla osób po 65. roku życia i w 2021 r. ze szczepień skorzystało 1 600 seniorów. Bydgoscy seniorzy mieli również możliwość uczestniczenia w **Programie profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w Województwie Kujawsko-Pomorskim**. Miasto sfinansowało szczepienia dla 296 osób powyżej 65. roku życia.

Spośród prowadzonych działań z zakresu pomocy społecznej m.in. do seniorów skierowany był **Program aktywności lokalnej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2018-2025**. Celami programu są poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zaspokojenie ich potrzeb społecznych, pomoc w tworzeniu grup samopomocowych dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz inicjowanie i wspieranie aktywności i samodzielności. W związku z obowiązującym stanem epidemii działania pracowników skupiały się na udzielaniu wsparcia emocjonalnego oraz pozytywnego wzmocnienia osobom objętym programem (w dużej mierze seniorom). W okresach zmniejszonej ekspansji wirusa organizowano projekty mające na celu aktywizację społeczności, łączenie i budowanie więzi międzypokoleniowej, jak np. projekt **Ogród Społeczny – Rośniemy Razem**. Z założenia, wspólny ogród ma mieć walory edukacyjne, terapeutyczne, integracyjne oraz stworzyć przestrzeń dla późniejszych, różnorodnych wydarzeń.

Kontynuowano również realizację ministerialnego Programu **Wspieraj Seniora**. Jego celem było zapewnienie wsparcia osobom starszym i samotnym powyżej 70. roku życia, które w obowiązującym stanie pandemii zdecydowały się pozostać w domu. Pracownicy MOPS współpracowali z Wojskami Obrony Terytorialnej w celu

zapewnienia osobom starszym przewozu na szczepienia przeciwko Covid-19. W transporty do punktów szczepień osób niepełnosprawnych oraz mających trudności z dostępem do wskazanych miejsc angażowali się również bydgoscy strażacy.

Dla osób starszych skierowana jest również działalność Domu Pomocy Społecznej "Jesień Życia", który pełni całodobową opiekę nad mieszkańcami. Na koniec 2021 r. placówka ta dysponowała liczbą 75 miejsc, które zajęte były przez 72 pensjonariuszy. W tym okresie na miejsce oczekiwało w sumie 26 osób. Uzupelnieniem sieci opieki są Domy Dziennego Pobytu: „Senior” oraz „Kapuściska”, będące placówkami wsparcia dziennego przeznaczonymi dla osób, które nie wymagają opieki całodobowej, ale ze względu na problemy zdrowotne potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Dienne formy pomocy społecznej zapewniają osobom różne formy aktywności, m.in.: urozmaiconą terapię zajęciową, rehabilitację leczniczą, opiekę pielęgniarską – promujące aktywność i samodzielność osób starszych, a także integrację społeczną. Osobom przyjętym do ośrodków zapewnia się 8-godzinny pobyt w dni robocze, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, a także wyżywienie. Ośrodki wsparcia zapewniają osobom starszym wsparcie psychiczne, opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, terapię manualną, intelektualną i ruchową oraz dbają o stworzenie odpowiednich warunków do przebywania w placówce i korzystania z wszystkich form jej działalności w ramach integracji społecznej. Z pomocy instytucjonalnej, w ramach zajęć prowadzonych w Domach Dziennego Pobytu, w 2021 r. skorzystało 160 uczestników.

Miasto kontynuowało w 2021 r. partnerską współpracę przy dwóch programach w ramach RPO: Bydgoski Dzienny Dom Pobytu „Senectus” oraz Bydgoski Dzienny Dom Pobytu „Virtus”. W każdym z domów do dyspozycji seniorów oddano 23 miejsca, natomiast wsparcie i opiekę w trybie dziennym otrzymało średnio około 20 osób. W ramach projektu „Rozwój usług opiekuńczych w mieście Bydgoszczy”, realizowanego przez Wyższą Szkołę Gospodarki, Fundację PRO OMNIS oraz Urząd Miasta Bydgoszczy, działały 4 placówki opieki dziennej dysponujące łącznie 85 miejscami.

W ramach Programu Senior+ w Bydgoszczy działał **Klub Senior+**. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie aktywności seniorów poprzez umożliwienie im korzystania z oferty społecznej aktywności, obejmującej usługi związane z aktywnością ruchową oraz ofertą edukacyjną, kulturalną, rekreacyjną i opiekuńczą. W chwilach luzowania obostrzeń, pracownicy starali się wypełnić czas wolny spotkaniami na łonie natury, głównie poprzez wycieczki oraz wykłady w plenerze. Infrastruktura lokalu, w którym Klub ma swoją siedzibę, została dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Placówka zapewnia nie tylko jednorazową rozrywkę i pomoc, ale również długofalowe wsparcie.

Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, przyczynił się do stworzenia dodatkowej usługi opiekuńczej, tzw. teleopieki. Jej celem jest zwiększenie bezpieczeństwa m.in. osób starszych. Od 1.01.2021 r. do 31.12.2023 r. Miasto realizuje marszałkowski projekt **Kujawsko-Pomorska Teleopieka**, który współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej. Formami wsparcia oferowanymi w projekcie są:

- Usługa teleopieki polegająca na przekazaniu osobie niesamodzielnej urządzenia w postaci „bransoletki” na rękę, zawierającej przycisk SOS, geolokalizację, czujnik upadku. W przypadku wystąpienia sytuacji zagrożąjącej zdrowiu lub życiu osoby niesamodzielnej pracownik telecentrum będzie wzywać służby ratunkowe. Sygnały alarmowe od podopiecznych odbierane będą 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę. Wskazana forma wsparcia dla mieszkańców Bydgoszczy jest bezpłatna. Przekazano mieszkańcom Bydgoszczy 507 urządzeń do teleopieki.
- Usługa pomocy sąsiedzkiej/wolontariat opiekuńczy – każdemu uczestnikowi projektu sąsiad/wolontariusz będzie świadczył usługi maksymalnie 9 h w miesiącu, przez okres 10 miesięcy. Zakres i wymiar wsparcia będzie ustalany indywidualnie dla każdego uczestnika, na podstawie kontraktu trójstronnego. Zakres w/w usług będzie zbliżony do zakresu usług opiekuńczych. Forma pomocy zostanie wdrożona w 2022 r.

W pomoc seniorom w 2021 r. angażowały się również Rady Osiedli, które współpracowały z Bydgoską Radą Seniorów wspólnie organizując przedsięwzięcia i spotkania oraz przekazywały paczki i talony z okazji świąt.

Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy kontynuowała natomiast działania w zakresie bezpieczeństwa osób starszych. Realizowano takie programy jak: **Aktywnie w trosce o III wiek** oraz **Bezpieczny senior**, mające na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób starszych, a także zapobieganie przestępstwom oraz przeciwdziałanie przemocy wobec seniorów. W 2021 r. funkcjonariusze z Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy zrealizowali ponad 660 spotkań w tym zakresie, w których uczestniczyło 1 501 seniorów. Ponadto funkcjonariusze KMP wzięli udział w 2 spotkaniach z seniorami z dziennego domu pobytu oraz Zarządu Koła ZUS w Bydgoszczy na temat oszustw popełnianych na szkodę osób starszych: m.in. wyjaśniono sposoby działania sprawców „metodą na wnuczka” oraz „policjanta”, omówiono pojęcia phishing, spoofing itp. W spotkaniu łącznie wzięły udział 53 osoby.

Działania na rzecz seniorów mają w Bydgoszczy szeroki zakres: dotyczą zarówno ich aktywizacji, opieki, bezpieczeństwa jak również wsparcia finansowego, czego przykładem jest darmowa komunikacja miejska dla osób, które ukończyły 65. rok życia.

Przeciwdziałanie bezrobociu

Poprzedni rok charakteryzował się praktycznie nieprzerwanym spadkiem poziomu bezrobocia, pomimo panującej pandemii Covid-19. Na koniec 2021 r. zarejestrowanych w Bydgoszczy były 4 102 osoby, tj. mniej o 1 720 osób niż w roku poprzednim. W skali roku liczba bezrobotnych w PUP łącznie spadła o 28,9%, z czego w Bydgoszczy o 29,5%, a w powiecie bydgoskim o 27,2%.

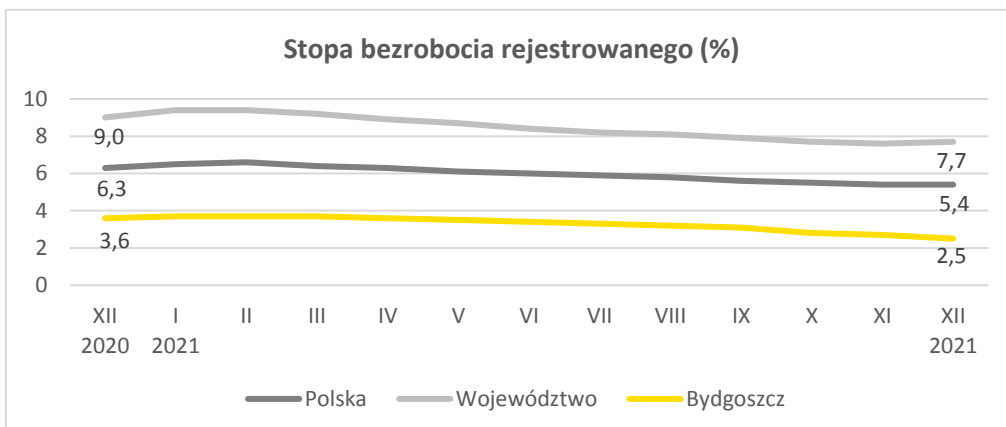
Bezrobotni zarejestrowani w PUP Bydgoszcz

Rok	Miesiąc	Bezrobotni			
		w PUP ogółem (Bydgoszcz i powiat bydgoski)	ogółem	Bydgoszcz w tym kobiety	przyrost/spadek w skali miesiąca
2020	XII	8 051	5 822	3 163	
2021	I	8 400	6 055	3 310	+233
	II	8 529	6 134	3 336	+79
	III	8 489	6 071	3 277	-63
	IV	8 288	5 927	3 205	-144
	V	7 998	5 746	3 100	-181
	VI	7 639	5 502	2 953	-244
	VII	7 424	5 337	2 895	-165
	VIII	7 311	5 263	2 848	-74
	IX	7 001	4 975	2 698	-288
	X	6 487	4 603	2 490	-372
	XI	6 098	4 329	2 356	-274
	XII	5 724	4 102	2 212	-227

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

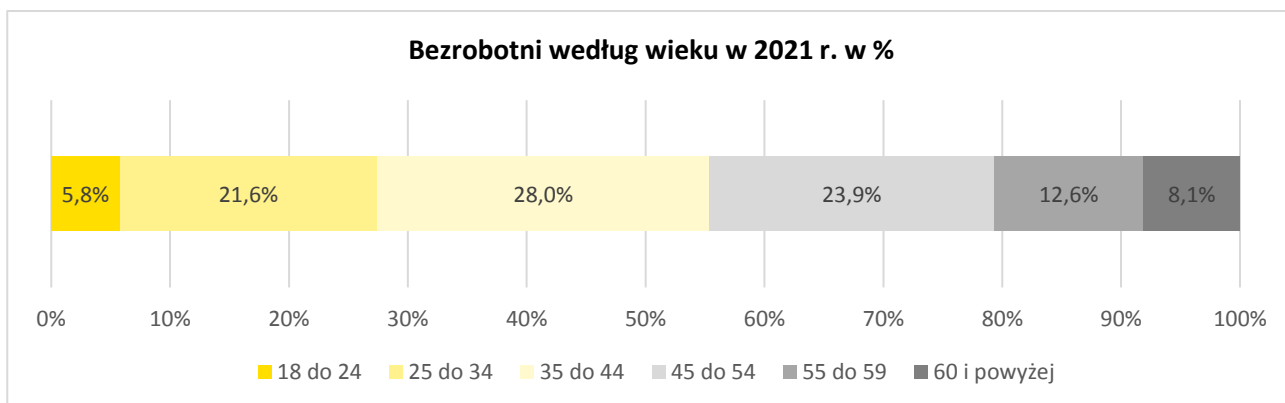
W Bydgoszczy wśród zarejestrowanych jako bezrobotni przeważały kobiety i stanowiły 53,9% ogółu. Jednak w 2021 r. liczba bezrobotnych mężczyzn spadła w nieco mniejszym stopniu niż kobiet, odpowiednio o 28,9% i o 30,1%.

Stopa bezrobocia w Bydgoszczy na koniec 2021 r. wyniosła 2,5% i spadła w skali roku o 1,1 p. proc. Porównując stopę bezrobocia w poszczególnych miesiącach, można zauważyć, że w I kwartale 2021 r. utrzymywała się na poziomie 3,7%, natomiast począwszy od kwietnia stopa bezrobocia sukcesywnie spadała aż do grudnia.

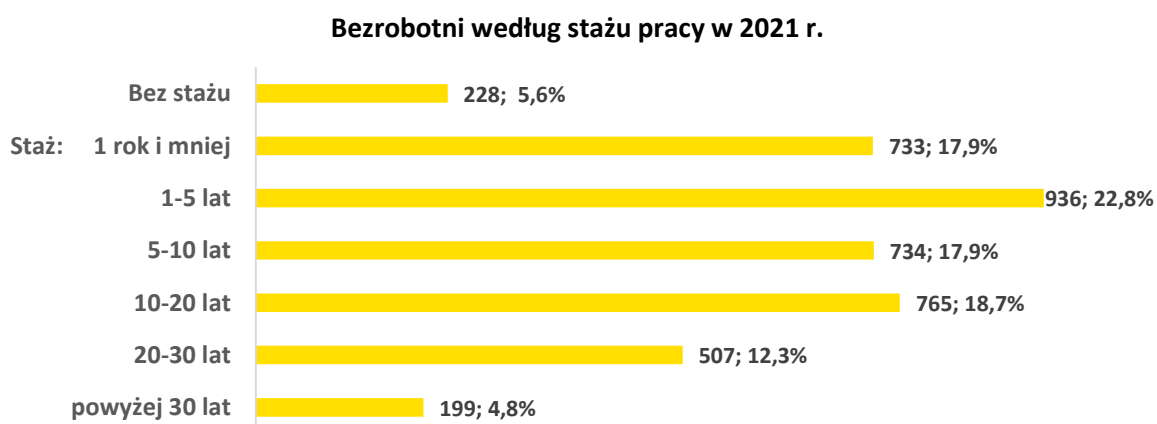
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Największą grupę bezrobotnych w Bydgoszczy stanowiły osoby w wieku od 35 do 44 lat, jednak w porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej spadła liczba bezrobotnych w młodszych grupach, tj. w grupie osób do 24 lat o 45,1%, a 25-34-latków – o 40,1%.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Prawie połowa bezrobotnych miała staż pracy nieprzekraczający 5 lat, a 23,5% z nich krótszy niż rok.

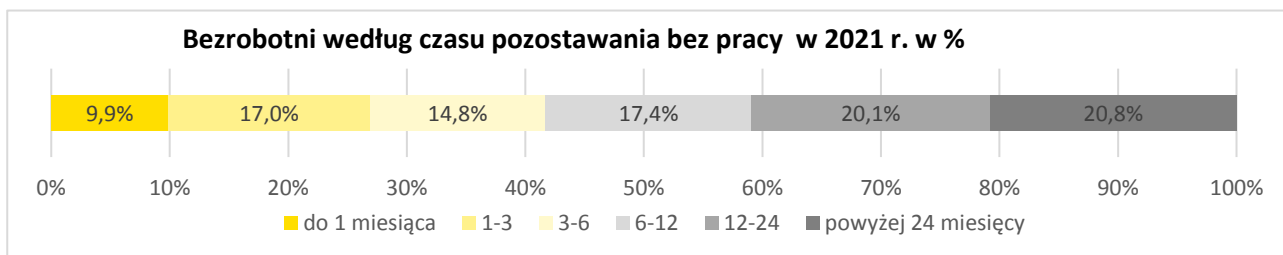

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Na koniec 2021 r. osób długotrwale bezrobotnych (zarejestrowanych łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat) było 1 950 osób. Ich liczba w ciągu roku zmniejszyła się o 22,2%, jednak spadek w tej grupie był mniejszy niż w liczbie bezrobotnych ogółem, dlatego udział długotrwale bezrobotnych wzrósł z 43,0% do 40,7%.

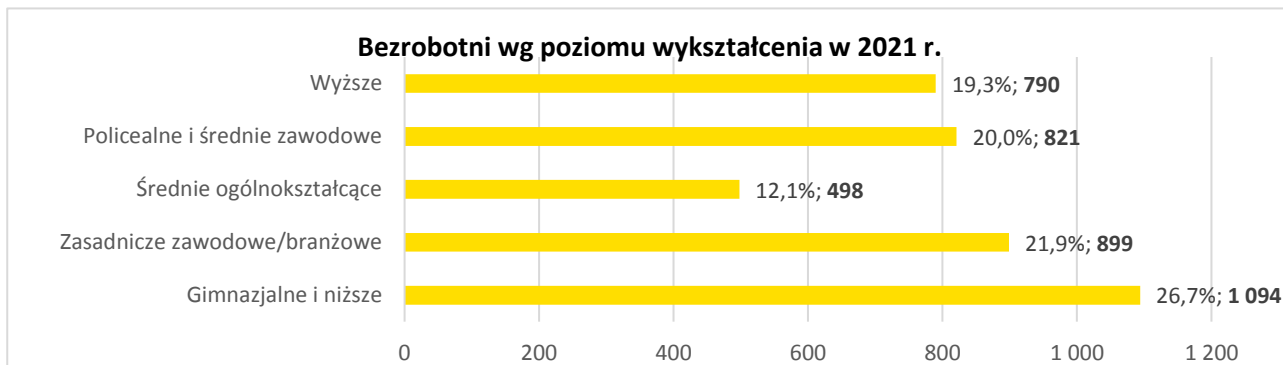
**648 bezrobotnych z prawem do zasiłku - 15,8% ogółu;
Spadek o 39,6% w skali roku**

W strukturze bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy, najliczniejsza była kategoria osób poszukujących pracy powyżej 24 miesięcy. W tej grupie spadek był niewielki i wyniósł tylko 8,6%. Znacznie spadła liczebność grup osób pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy oraz od 3 do 6 miesięcy odpowiednio o 47,9% i o 45,9%. W znacznie mniejszym stopniu spadła liczebność w grupie skrajnej, tj. poszukujących pracy krócej niż miesiąc o 3,8% oraz pozostający bez pracy od 12 do 24 miesięcy o 15,5%.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, największą grupę stanowili bezrobotni, którzy ukończyli co najwyżej szkołę podstawową lub gimnazjum. Drugą pod względem udziału w bezrobotnych ogółem stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W ciągu roku więcej niż przeciętnie spadła liczba bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym (o 31,6%) i średnim ogólnokształcącym (o 31,1%).

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

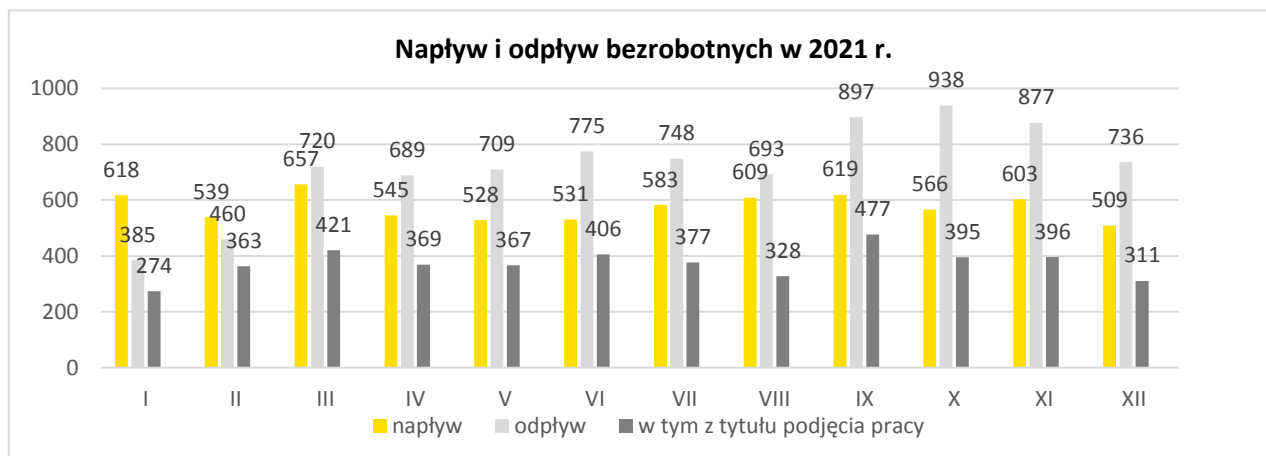
Udział poszczególnych grup bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w 2021 r.

bez wykształcenia średniego	bez kwalifikacji zawodowych	bez doświadczenia zawodowego	w okresie do 12 m-cy od dnia ukończenia nauki
48,6%	31,4%	9,4%	2,0%
długotrwale bezrobotni	powyżej 50 roku życia	do 30 roku życia	do 25 roku życia
47,5%	31,6%	15,6%	5,8%
osoby posiadające co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka		
18,4%	15,5%		
osoby niepełnosprawne	osoby posiadające co najmniej 1 dziecko niepeł- nosprawne do 18 roku życia		
8,5%	0,3%		

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy realizował **Program przeciwdziałania bezrobociu, promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy do 2030 roku:**

Pośrednictwo pracy

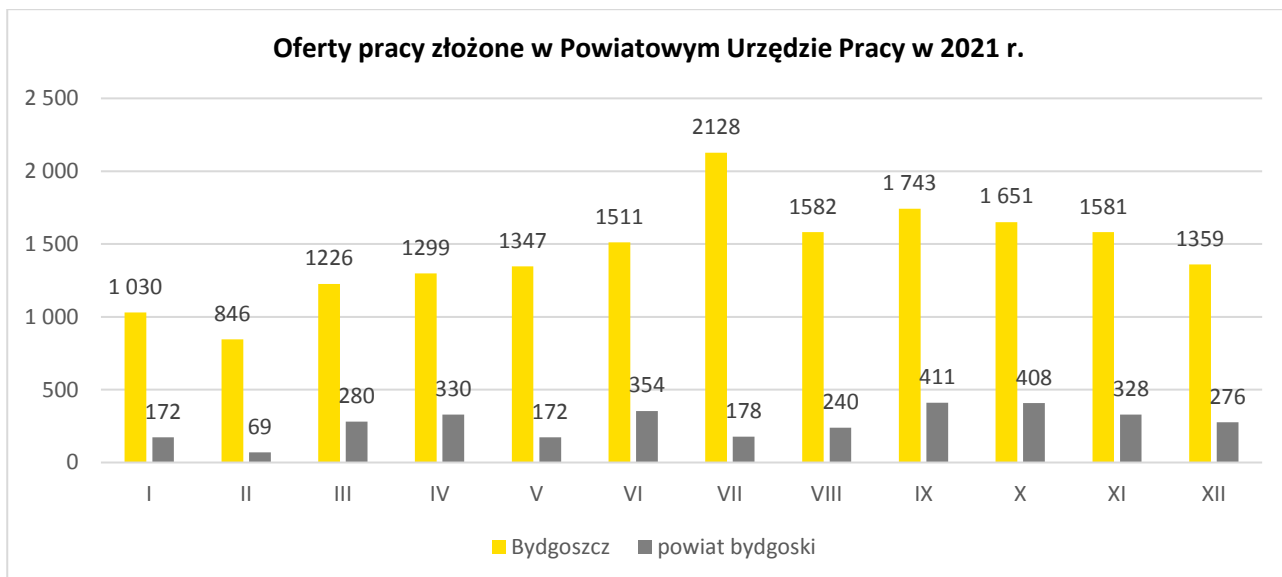
W ciągu 2021 r. zarejestrowało się 6 907 bydgoszczan. Wyłączono z ewidencji 8 627 mieszkańców Bydgoszczy, w tym z tytułu podjęcia pracy 4 492 osoby.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

W 2021 r. do Powiatowego Urzędu Pracy wpłynęło łącznie 20 521 ofert dotyczących wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, w tym 17 303 od pracodawców z Bydgoszczy. Najwięcej ofert pracodawcy z Bydgoszczy złożyli w miesiącach: lipcu – 2 128 oraz we wrześniu – 1 743 ofert. Najliczniejsze wyrejestrowania osób bezrobotnych z powodu podjęcia zatrudnienia odnotowano we wrześniu (477 podjęć pracy), marcu (421 podjęć pracy) oraz w czerwcu (406 podjęć pracy). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba ofert pracy zgłoszonych w ciągu roku była wyższa o 67,9%.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy w celu aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy prowadził:

Poradnictwo zawodowe

Porady udzielane były w trybie indywidualnym z uwagi na panującą pandemię. Z usług poradnictwa zawodowego korzystały głównie osoby, które nie posiadały umiejętności poszukiwania pracy oraz sporządzania dokumentów aplikacyjnych oraz takie, które nie posiadały doświadczenia zawodowego. Usługi doradcze polegały m.in. na udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy, możliwościach szkolenia i kształcenia, tworzeniu „Indywidualnych Planów Działania”, a także na ocenie szans uruchomienia działalności gospodarczej.

W 2021 r. z usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej skorzystało ogółem 437 osób, w tym 248 kobiet, z czego: 59 osobom (w tym 31 kobietom) udzielono indywidualnych informacji zawodowych.

Zatrudnienie subsydiowane

▪ prace interwencyjne:

W 2021 r. w ramach prac interwencyjnych zatrudnionych było 59 osób ze środków Funduszu Pracy, w tym 4 osoby w ramach umów z roku poprzedniego. Osoby wykonywały prace m.in. na stanowiskach: zaopatrzeniowca, sprzedawcy, pracownika biurowego, kierowcy, szwaczki, pomocy księgowej, krawcowej, pomocnika stolarza, magazyniera, rejestratorki medycznej, pomocnika ślusarza, pracownika myjni samochodowej, pomocy kosmetycznej, pomocnika malarza, pomocy kuchennej, opiekunki dziecięcej, pracownika gospodarczego.

▪ roboty publiczne:

Roboty publiczne organizowane były przez gminy, które określiły w styczniu 2021 r. roczny plan potrzeb w zakresie ich wykonywania. Ogółem w 2021 r. uczestniczyło w robotach publicznych 12 osób z Bydgoszczy. Osoby zatrudnione były m.in. na stanowiskach: magazyniera, opiekunki, organizatora usług opiekuńczych, dozorca – stanowisko ds. obsługi monitoringu.

▪ staż:

W 2021 r. łącznie staż odbywało 237 osób (z tego 12 osób w ramach umów z 2020 r.), w tym:

- w ramach Funduszu Pracy – 65 osób bezrobotnych,
- w ramach Poddziałania 1.1.2 POWER – 106 osób bezrobotnych,
- w ramach Działania 8.1 RPO – 65 osób bezrobotnych,
- w ramach środków PFRON – 1 osoba poszukująca pracy.

Osoby odbywały staż u pracodawców m.in. na stanowiskach: pracownika biurowego, pomocnika mechanika, zbrojarza, kosmetyczki, brukarza, opiekunki dziecięcej, baristy, pomocy kuchennej, kasjera sprzedawcy, monter drzwí i okien, płytkarza, pomocy groomera, grafika komputerowego, tapicera, rejestratorki medycznej, cieśli, montażysty dekoracji, barbera, operatora wtryskarki.

- refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy:

W 2021 r. 55 osób z Bydgoszczy zostało zatrudnionych przez pracodawców na wyposażonym lub doposażonym stanowisku pracy w ramach umów zawartych w latach ubiegłych. Osoby bezrobotne wykonywały prace m.in. na stanowiskach: sprzedawcy - handlowca, operatora urządzeń rozdrabniających, pomocnika obsługi imprez plenerowych, pracownika biurowo-magazynowego, operatora plotera, rejestratorki medycznej, sprzątaczkí, sprzedawcy, pomocy kuchennej, pracownika magazynowego.

Promowanie aktywności osób bezrobotnych

Promowanie aktywności osób bezrobotnych w celu powrotu na rynek pracy odbywało się poprzez wypłatę dodatków aktywizacyjnych, refundację kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub osobą zależną oraz refundację kosztów zakwaterowania osobom bezrobotnym, które podejmowały pracę poza miejscem zamieszkania.

- dodatek aktywizacyjny:

Dodatek aktywizacyjny stanowi dodatkowy instrument motywujący osoby bezrobotne z prawem do zasiłku do podejmowania zatrudnienia. Dodatek aktywizacyjny to świadczenie należne każdej osobie bezrobotnej z prawem do zasiłku, która z własnej inicjatywy podejmie pracę w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Dodatek aktywizacyjny wypłacany był za pełen miesiąc w wysokości 50% kwoty zasiłku dla bezrobotnych, tj. 600 zł, od czerwca 2021 r. – 620 zł. Dodatki aktywizacyjne wypłacono 710 mieszkańcom Bydgoszczy zarejestrowanym w PUP.

- refundacja opieki nad dzieckiem/dziećmi do lat 7 lub osobą zależną:

PUP zrefundował koszty opieki 46 osobom bezrobotnym (w tym 7 osobom w ramach umów z 2020 r.).

- zwrot kosztów dojazdu/zakwaterowania:

O refundację kosztów dojazdu/zakwaterowania mogła ubiegać się osoba skierowana przez urząd do pracy poza miejscem stałego zamieszkania (o ile wynagrodzenie nie przekraczało dwukrotności minimalnego wynagrodzenia). W 2021 r. PUP zrefundował koszty zakwaterowania – 10 osobom bezrobotnym (w tym 1 osobie w ramach umowy z 2020 r.).

- szkolenia:

W 2021 r. objęto szkoleniami 43 osoby z Bydgoszczy, które skorzystały ze szkoleń organizowanych w formie:

- grupowej – łącznie 42 osoby, w tym: 16 osób bezrobotnych ze środków Funduszu Pracy (pozwolenie do kierowania tramwajem) oraz 26 osób bezrobotnych ze środków RPO (wózki jezdniowe podnośnikowe – 11 osób, uprawnienia elektryczne, grupa I – 15 osób),
- indywidualnej – 1 osoba bezrobotna niepełnosprawna (kurs psychodietetyki z elementami dietetyki, dietetyki zaawansowanej, dietetyki podstawowej).

Warunkiem skierowania osób bezrobotnych na szkolenie do podwyższenia kwalifikacji zawodowych celem zwiększenia szans na rynku pracy był brak kwalifikacji zawodowych lub konieczność zmiany/uzupełnienia kwalifikacji w związku z brakiem propozycji otrzymania odpowiedniej pracy, a także utrata zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie.

- zatrudnienie wspierane:

W 2021 r. prace w ramach zatrudnienia wspieranego wykonywało 11 osób bezrobotnych zamieszkałych w Bydgoszczy (7 osób w ramach umów zawartych w 2020 r.). Osoby bezrobotne były zatrudnione m.in. na stanowiskach: sprzątaczkí, ładowacza, opiekuna dzieci i młodzieży (przy przejściu przez jezdnię w drodze do i ze szkoły), specjalisty ds. wykończenia detali z tworzyw sztucznych, pracownika gospodarczego, pomocy biurowej.

Udzielanie dotacji osobom bezrobotnym na podjęcie działalności gospodarczej

W 2021 r. wyłączono z ewidencji osób bezrobotnych z tytułu podjęcia działalności gospodarczej 310 osoby z Bydgoszczy, w tym:

- 153 osoby przy udziale środków z urzędu pracy (w tym wypłacono 18 dotacji z Funduszu Pracy, 57 dotacji w ramach POWER, 78 dotacji w ramach RPO),
- 157 osób bez udziału środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Dzięki otrzymanym środkom osoby bezrobotne uruchomiły własną działalność gospodarczą m.in. z zakresu usług: fryzjersko-kosmetycznych, prawniczych, fotograficznych, rachunkowych, remontowo-budowlanych, mechaniki pojazdowej, gastronomicznych, pośrednictwa nieruchomości, reklamowych, produkcji mebli, z zakresu korepetycji z języka angielskiego, nauki języków obcych, instalacji elektrycznych.

Wskaźnik samozatrudnienia dla Bydgoszczy wyniósł 6,91%: wśród 4 492 bezrobotnych, którzy podjęli pracę w 2021 r., 310 rozpoczęło działalność gospodarczą.

Zatrudnianie cudzoziemców

Pracodawcy z Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego w 2021 r. złożyli 21 329 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom – obywatelom Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Ukrainy, Mołdawii, Gruzji oraz Armenii, na okres 6 miesięcy.

Liczba zarejestrowanych oświadczeń według obywatelstwa cudzoziemca

Wyszczególnienie	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
Liczba oświadczeń	851	349	16 704	299	1 451	106	19 760
w tym dla kobiet	260	138	6 674	64	312	41	7 489
Wiek pracownika:							
poniżej 24 lat	200	49	3 446	79	254	14	4 042
25-34 lata	270	104	4 003	77	420	30	4 904
35-44 lat	214	95	4 145	67	340	31	4 892
powyżej 45 lat	167	101	5 110	76	437	31	5 922

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Ponadto w 2021 r. złożono 843 wniosków, natomiast wydano 291 zezwoleń na pracę sezonową. Poza tym Powiatowy Urząd Pracy w 2021 r. wydał 1 138 opinii Starosty, które stanowiły załącznik do wniosku o wydanie zezwolenia na pracę.

Programy i projekty współfinansowane z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego realizowane w PUP w Bydgoszczy – dodatkowe środki na aktywizację osób bezrobotnych:

▪ „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (IV)”

Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych powyżej 29. roku życia, znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim, w szczególności należących co najmniej do jednej z poniższych grup osób: powyżej 50. roku życia, kobiet, z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych, o niskich kwalifikacjach. Dla każdego z uczestników przygotowano zostały odpowiednio dobrane usługi i instrumenty rynku pracy. Od początku realizacji projektu objęto wsparciem 965 osoby bezrobotne, w tym 698 mieszkańców Bydgoszczy zarejestrowanych w PUP w wieku powyżej 29. roku życia.

W 2021 r. z uwagi na realizację wsparcia w ramach tzw. Tarczy antykryzysowej uczestnikami projektu zostały również 8 594 osoby: pracownicy mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych oraz osób fizycznych prowadzących samodzielnie działalność gospodarczą (niezatrudniających pracowników).

Działania podjęte w 2021 r.:

- a) szkolenia z zakresu obsługi wózków jezdniowych podnośnikowych, uprawnień elektrycznych – 30 osób (w tym 25 osób z Bydgoszczy).
  - b) staże – 89 osób (w tym 68 osoby z Bydgoszczy). Najczęściej bezrobotni kierowani byli do firm i instytucji z branży usługowej, budowlanej oraz handlowej, m.in. na stanowiska: pracownik biurowy, kosmetyczka, elektromonter, pomoc nauczyciela, ogrodnik, pomoc kaletnika, sprzedawca, pracownik ds. handlu i marketingu, pomocnik elektryka, pracownik ds. kadr i płac, florysta.
  - c) środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – środki przyznano 113 osobom (w tym 73 osobom z Bydgoszczy). Maksymalna wysokość dotacji wynosiła 25 000 zł. Osoby ubiegające się o dotacje, wcześniej ukończyły szkolenie z zakresu przedsiębiorczości (w trybie e-learningowym). Dotacje uzyskane w ramach projektu umożliwiły uruchomienie m.in. biura projektowego, biura rachunkowo-księgowego, kancelarii radcy prawnego, salonu tatuażu oraz działalności w zakresie: fizjoterapii, masażu, fotografii, mechaniki pojazdowej, świadczenia usług remontowo-budowlanych, tapicerskich, ogrodniczych, fryzjerskich, kosmetycznych i sprzątanania.
  - d) refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – zrefundowano koszty wyposażenia lub doposażenia 40 stanowisk pracy dla 41 osób bezrobotnych (1 osoba uzyskała zatrudnienie w ramach wakatu powstałego w związku z ustaniem zatrudnienia skierowanej osoby na doposażonym stanowisku) w maksymalnej kwocie 20 000 zł. Wśród nich znalazło się 21 mieszkańców Bydgoszczy. Wskazane wsparcie umożliwiło osobom bezrobotnym podjęcie zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę na pełen etat, m.in. na takich stanowiskach pracy jak: pracownik biurowy, mechanik pojazdów samochodowych, pracownik obsługi sprzedaży internetowej, operator prasy, pracownik pralni wodnej, rejestratorka medyczna, operator wtryskarki.
  - e) poradnictwo zawodowe – wszystkie osoby przystępujące do projektu tj. 273 (w tym 187 mieszkańców Bydgoszczy) zostały objęte poradnictwem zawodowym w oparciu o Indywidualny Plan Działania.
  - f) pośrednictwo pracy – każdy uczestnik zainteresowany stażem lub szkoleniem został objęty pośrednictwem pracy. Łącznie ze wsparcia skorzystały 119 osób, w tym 93 osoby z Bydgoszczy.
  - g) tarcza antykryzysowa – w związku z pandemią, negatywnie wpływającą na sytuację ekonomiczną, działając na mocy ustawy z 20.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, dodatkowo w ramach projektu objęto wsparciem 6 375 pracowników mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych oraz 2 236 osób fizycznych prowadzących samodzielnie działalność gospodarczą (niezatrudniających pracowników). W ramach tzw. Tarczy antykryzysowej udzielono wsparcia w formie dofinansowania części kosztów:
    - wynagrodzeń 73 pracowników dla organizacji pozarządowych,
    - wynagrodzeń 6 302 pracowników dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców,
    - prowadzenia działalności gospodarczej dla 2 236 przedsiębiorców samozatrudnionych.
- **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (IV)”**
Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych poniżej 30. roku życia, w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET), osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach, pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim. Każdemu z uczestników przedstawiono indywidualne oferty aktywizacji zawodowej, dzięki czemu można było odpowiednio dobrać usługi i instrumenty rynku pracy. Od początku realizacji projektu objęto wsparciem 718 osób bezrobotnych, w tym 512 mieszkańców Bydgoszczy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w wieku od 18 do 29 lat.

W 2021 r. z uwagi na realizację wsparcia w ramach tzw. Tarczy antykryzysowej uczestnikami projektu zostało również 2 990 osób: pracowników mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych oraz osób fizycznych prowadzących samodzielnie działalność gospodarczą (niezatrudniających pracowników).

Działania podjęte w 2021 r.:

- a) środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 12 osób uczestniczących w projekcie ubiegały się o środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w tym 6 osób z Bydgoszczy). Wcześniej ukończyli oni szkolenie z zakresu przedsiębiorczości (w trybie e-learningowym). Maksymalna wysokość dotacji wynosiła 25 000 zł. Środki uzyskane w ramach projektu umożliwiły uruchomienie działalności m.in. w zakresie świadczenia usług: fotograficznych, fryzjerskich, specjalistycznego projektowania, konserwacji i naprawy pojazdów, a także z zakresu wykonywania instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych.
- b) poradnictwo zawodowe – wszystkie osoby przystępujące do projektu (tj. 12 osób, w tym 6 z Bydgoszczy) zostały objęte poradnictwem zawodowym w oparciu o Indywidualny Plan Działania.
- c) tarcza antykryzysowa – w związku z pandemią w 2021 r., choroby oddziałującej negatywnie na sytuację ekonomiczną, działając na mocy ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19 (...) dodatkowo w ramach projektu w 2021 r. objęto wsparciem 297 pracowników mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw oraz 28 osób fizycznych prowadzących samodzielnie działalność gospodarczą (niezatrudniających pracowników).

W ramach Tarczy, w 2021 r. udzielono wsparcia w formie dofinansowania części kosztów:

- wynagrodzeń 44 pracowników dla organizacji pozarządowych,
- wynagrodzeń 2 650 pracowników dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców,
- prowadzenia działalności gospodarczej dla 301 przedsiębiorców samozatrudnionych.

▪ **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (V)”**

Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych poniżej 30. roku życia, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET), osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach, pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim. W ramach projektu dla każdego z uczestników przedstawienie konkretnej oferty aktywizacji zawodowej poprzedzone było analizą umiejętności, predyspozycji i problemów zawodowych danego uczestnika. Na tej podstawie PUP realizował odpowiednio dobrane usługi i instrumenty rynku pracy, o których mowa w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Od początku realizacji projektu objęto wsparciem 261 osób bezrobotnych, w tym 166 mieszkańców Bydgoszczy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bydgoszczy w wieku od 18 do 29 lat.

Działania podjęte w 2021 r.:

- a) staże – 170 osób (w tym 106 osób z Bydgoszczy). Najczęściej bezrobotni kierowani byli do firm i instytucji z branży usługowej, budowlanej oraz handlowej, m.in. na stanowiska: pracownik biurowy, asystent księgowej, lekarz weterynarii, asystent specjalisty do spraw marketingu i handlu, sprzedawca, sprzedawca internetowy, technik dentystryczny, pracownik ds. rozliczania czasu pracy kierowców, doradca techniczno-handlowy, pracownik obsługi klienta, kosmetyczka.
- b) środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – środki przyznano 81 osobom (w tym 52 osobom z Bydgoszczy). Maksymalna wysokość dotacji wynosiła 25 000 zł. Osoby ubiegające się o dotacje, wcześniej ukończyły szkolenie z zakresu przedsiębiorczości (w trybie e-learningowym). Dotacje uzyskane w ramach projektu umożliwiły uruchomienie działalności m.in. w zakresie świadczenia usług: kosmetycznych, fryzjerskich, fotograficznych, budowlanych, naprawy i konserwacji maszyn, grafiki komputerowej, sprzątnia, a także z zakresu produkcji wyrobów metalowych, organizacji imprez/zawodów sportowych, czy szkoleń językowych.

- c) refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – zrefundowano koszty wyposażenia lub doposażenia 9 stanowisk pracy dla 10 osób bezrobotnych (1 osoba uzyskała zatrudnienie w ramach wakatu powstałego w związku z ustaniem zatrudnienia skierowanej osoby na doposażonym stanowisku) w maksymalnej kwocie 20 000 zł. Wśród nich znalazło się 8 mieszkańców Bydgoszczy. Wskazane wsparcie umożliwiło osobom bezrobotnym podjęcie zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę na pełen etat, m.in. na takich stanowiskach pracy jak: sprzedawca, monter/operator maszyn, referent ds. księgowości, pomocnik montera, pracownik biurowo-magazynowy.
- d) poradnictwo zawodowe – wszystkie osoby przystępujące do projektu tj. 261 osób (166 mieszkańców Bydgoszczy) zostały objęte poradnictwem zawodowym w oparciu o Indywidualny Plan Działania.
- e) pośrednictwo pracy – każdy uczestnik zainteresowany stażem został objęty pośrednictwem pracy. Łącznie ze wsparcia skorzystały 170 osób, w tym 106 osób z Bydgoszczy.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców Bydgoszczy

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA		Staż	Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska	Prace interwencyjne	Roboty publiczne	Szkolenia grupowe	Szkolenia indywidualne	Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem	Zwrot kosztów zakwaterowania	Zatrudnienie wspierane	OGÓŁEM
2020/ 2021r.	Fundusz Pracy	12			4				7	1	7	31
z 2021 r.	Fundusz Pracy	53	18	27	55	12	16		39	9	4	233
	POWER	106	57	8								171
	RPO	65	78	20			26					189
	PFRON	1						1				2
RAZEM	Fundusz Pracy	65	18	27	59	12	16		46	10	11	264
	POWER	106	57	8								171
	RPO	65	78	20			26					189
	PFRON	1						1				2
OGÓŁEM		237	153	55	59	12	42	1	46	10	11	626

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Programy wsparcia

Miasto podejmuje wiele działań na rzecz mieszkańców Bydgoszczy wymagających szczególnej opieki, które przyczynią się w istotny sposób do podniesienia ich jakości życia. Realizuje je **Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Bydgoszczy na lata 2016-2023**, którą zbudowano wokół siedmiu obszarów problemowych:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych,
- tworzenie warunków sprzyjających wychowaniu i edukacji dzieci i młodzieży oraz rozwój systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- podejmowanie działań wspierających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością,

- pobudzanie aktywności społecznej seniorów i organizacja działań zmierzających do poprawy jakości ich życia,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- promocja zdrowia i profilaktyka zdrowotno-społeczna oraz przeciwdziałanie uzależnieniom.

Strategia wskazuje kluczowe problemy społeczne i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów:

▪ **Programu wspierania rodziny dla Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2023** – w 2021 r. została opracowana nowa edycja programu. Priorytetem wszelkich działań podmiotów zaangażowanych w realizację programu jest niesienie profesjonalnej pomocy rodzinie w kierunku wzmocnienia lub odzyskania jej funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W 2021 r. w ramach realizacji zaplanowanych działań m.in.:

- prowadzono specjalistyczne poradnictwo indywidualne dla 2 416 osób, w tym psychologiczne (udzielono 6 825 porad), prawne (414 porad),
- zorganizowano terapie dla 43 rodzin nastawionych na rozwiązywanie konfliktu,
- objęto specjalistycznymi usługami opiekuńczymi 211 osób,
- zapewniono 4 819 rodzinom wsparcie finansowo-rzeczowe,
- prowadzono pracę socjalną z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz z rodzinami będącymi w kryzysie,
- objęto asystą rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Szczegółowe „Sprawozdanie z realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny za 2021 rok oraz wykaz potrzeb związanych z realizacją zadania” zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 30.03.2022 r.

▪ **Programu rozwoju pieczy zastępczej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2023** – w 2021 r. została opracowana nowa edycja programu. Celem programu jest tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na formy rodzinne. W 2021 r. kontynuowano projekt partnerski „Rodzina w Centrum 3”, którego celem jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej poprzez zbudowanie jednego zintegrowanego systemu pomocy dla rodzin w województwie kujawsko-pomorskim. W ramach projektu odbyły się warsztaty dla młodzieży, warsztaty socjoterapeutyczne, grupy wsparcia dla rodzin i dla młodzieży, terapia i spotkania z psychologiem, pedagogiem, terapeutą, logopedą i psychiatrą.

W celu wsparcia rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka zorganizowano m.in.:

- 9 szkoleń + 7 szkoleń z projektu „Rodzina w Centrum 3” podnoszących umiejętności i kwalifikacje opiekunów zastępczych,
- 2 warsztaty + 3 warsztaty z projektu „Rodzina w Centrum 3” dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- konsultacje psychologiczne: 7 porad dla osób dorosłych + 8 porad dla dzieci + 9 porad z projektu „Rodzina w Centrum 3”,
- konsultacje pedagogiczne: 2 porady dla osób dorosłych + 7 porad z projektu „Rodzina w Centrum 3”,
- konsultacje prawne – zapewnienie możliwości skorzystania z porad radcy prawnego online,
- przeprowadzono 15 szkoleń/warsztatów podnoszących kwalifikacje pracowników Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS.

Podjęmowano działania służące promocji rodzicielstwa zastępczego oraz pozyskiwaniu kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze lub prowadzących rodzinne domy dziecka m.in.:

- Przystąpiono do II Edycji Konkursu „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego - Kampania Społeczna”, której organizatorem była Fundacja Ernst & Young. Wpłynęło 50 projektów od różnych podmiotów z całej Polski, a 9 z nich otrzymało dofinansowanie, w tym także bydgoski MOPS. W ramach projektu

przygotowano kampanie „Upieczeni Rodzice”, która bogata jest w różnorodne działania i będzie realizowana do maja 2022 r. m.in.: artykuły do Gazety Pomorskiej, informacje o przedsięwzięciu znalazły się także na oficjalnej stronie Miasta.

- Trzykrotnie w Polskim Radio PIK odbyły się nagrania z udziałem pracowników MOPS, rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, natomiast w lokalnej telewizji przedstawiono reportaże w Programach „Echa Dnia”, „Rozmowy Dnia”, „Wspólne sprawy” i „Zbliżeniach” TVP 3.
- Powstało przedstawienie „Kasztanek”, które wystawiono w bydgoskich przedszkolach.
- Rozdawano ulotki np. podczas koncertu Przemka Wieczorka, na Biegu Nordic Walking pod hasłem „Dla Biało - Czerwonej”.
- Podczas różnych imprez okolicznościowych np. podczas III Memoriału Ireny Szewińskiej oraz na budynkach i pojazdach służbowych zamieszczono banery/reklamy/naklejki zachęcające do zgłaszania się kandydatów na rodziny zastępcze.
- Współpracowano ze znanymi osobami ze środowiska artystycznego i sportowego m.in.: Zespołem Pectus, Romą Gąsiorowską, Mikołajem Macioszczykiem, Mateuszem Wiśniewskim, Krisem Forbotem, Zbigniewem Górnym, RefMainem i Denisem Urubko, którzy składali życzenia rodzinom dzieciom z rodzinnej pieczy zastępczej.
- Tworzono stronę na Facebooku pod nazwą „Skrzydła Pieczy”, na której można znaleźć informacje dotyczące procedury kwalifikacyjnej, dane adresowe i kontaktowe dla osób zainteresowanych, zobaczyć wywiady z opiekunami zastępczymi, którzy dzielą się swoimi doświadczeniami zachęcając do podjęcia pracy na rzecz dzieci.

Szczegółowe „Sprawozdanie z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2021” zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 30.03.2022 r.

- **Miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii** – adresowany do całej społeczności Bydgoszczy ze szczególnym uwzględnieniem młodego pokolenia. Ma służyć zmniejszaniu szkód społecznych i ekonomicznych związanych z używaniem i nadużywaniem środków psychoaktywnych, ochronie rodzin dotkniętych problemem uzależnień przed marginalizacją społeczną. W 2021 r. w ramach programu podejmowano różnorodne działania m.in.:
  - realizowano projekty w bydgoskich placówkach oświatowych w zakresie profilaktyki i ograniczenia negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych w zakresie narkomanii. Obok zajęć specjalistycznych wspierających edukację, przeprowadzono wiele zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i projektów o interdyscyplinarnym zasięgu. Organizowano m.in.: szkolenia, konkursy, akcje wolontariackie, pokazy i prezentacje, debaty i kampanie. Łącznie w projektach uczestniczyło 11 192 dzieci i nauczycieli.
  - wypoczynek letni – obozy, kolonie, półkolonie – z zastosowaniem programu profilaktycznego dla dzieci i młodzieży, z którego skorzystało 876 osób,
  - przeprowadzenie w 14 bydgoskich szkołach profilaktycznego programu z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień pn. „Spójrz inaczej”, który objął 838 uczniów,
  - programy interwencyjne i terapeutyczne dla dzieci, młodzieży i rodziców z zakresu przeciwdziałania narkomanii przez Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”,
  - działania związane z realizacją programu „Przyjazny Patrol”, w którym udział biorą policjanci, pracownicy MOPS oraz terapeuci Bydgoskiego Ośrodka „BORPA”, w celu intensyfikacji działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców Bydgoszczy,
  - szereg kampanii profilaktycznych m.in.: „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw na rodzinę”, „Sprawdź czy Twoje picie jest bezpieczne”.

Szczegółowe „Sprawozdanie z realizacji miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii za 2021 rok” zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 30.03.2022 r.

- **Programu aktywności lokalnej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2018-2025** – którego celem jest zwiększenie aktywności mieszkańców Bydgoszczy, w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. beneficjentów ośrodków pomocy społecznej, osób niepełnosprawnych, seniorów. W związku z pandemią wiele form wsparcia zastąpiono działaniami świadczonymi „zdalnie”, tj. teleporadami, czy spotkaniami online. Pracownicy MOPS udzielali wsparcia emocjonalnego, porad, pomagali odnaleźć się w otaczającej rzeczywistości, motywowali do wzajemnej samopomocy. W 2021 r. zrealizowano projekt socjalny pn.: „Śladami tradycji” dający seniorom możliwości realizowania się w życiu społecznym, kulturalnym oraz międzypokoleniowym np. warsztaty z wypieku pierników. Innym przykładem może być realizacja projektu socjalnego pn.: „Ogród społeczny – Rośniemy Razem”, który w swych założeniach integrował społeczeństwo seniorów i młodzieży, dając możliwość rozwoju więzi międzypokoleniowej, poprzez tworzenie przyjaznej przestrzeni społecznej.

Ponadto MOPS w 2021 r. rozpoczął realizację projektu „Klucz do lepszego życia”, którego celem jest aktywizacja na rynku pracy kobiet 45+ zagrożonych wykluczeniem społecznym, a w szczególności na obszarach objętych Gminnym Programem Rewitalizacji oraz zamieszkujące ul. Saperów. W ramach projektu zaplanowano: aktywizację społeczną uczestników (warsztaty integracyjno-motywacyjne, treningi umiejętności i kompetencji społecznych, indywidualne poradnictwo psychologiczne), aktywizację zawodową uczestników (IPD, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, warsztaty w zakresie kreacji wizerunku, kurs w zakresie podstawowej obsługi komputera, Internetu oraz urządzeń mobilnych, badania profilaktyczne, szkolenia zawodowe, staże zawodowe, wypłata stypendium szkoleniowych i stażowych) oraz Program Aktywności Lokalnej (warsztaty z elementami integracji, spotkania grupy edukacyjne).

- **Programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc Miasta Bydgoszczy w zakresie dożywiania – posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023** – którego celem jest udzielenie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz osobom dorosłym, które z różnych względów nie są w stanie zabezpieczyć sobie posiłku lub środków finansowych na jego zakup. W 2021 r. Programem objęto 594 rodziny, a posiłek przyznano 658 osobom. W ramach programu udzielono pomocy w postaci posiłków: w stołówkach prowadzonych przez organizacje wyłonione w drodze konkursu, tj. Caritas Diecezji Bydgoskiej – stołówka przy ul. Drukarskiej 6, Stowarzyszenie Bydgoska Pomoc Społeczna – stołówka przy ul. Kapuściska 10, Stowarzyszenie „Z Potrzeby Serca” – stołówka przy ul. Jodłowej 14, Fundacja „Inkubator Społeczny” przy ul. Polanka 9, a także w Środowiskowych Domach Samopomocy. Posiłki były także dowożone przez Fundację „Pro Omnis” do miejsca zamieszkania osób, dla których barierą jest trudność w opuszczeniu własnego mieszkania.
- **Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - edycja 2021”** – którego celem jest pomoc osobom niepełnosprawnym, poprzez wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym. Usługi asystenta przyczyniły się do umożliwienia prowadzenia przez osoby niepełnosprawne bardziej aktywnego i samodzielnego życia. Program został uruchomiony od dnia 15.07.2021 r. W ramach Programu zatrudniono 100 asystentów na podstawie umowy - zlecenia. W 2021 r. z Programu skorzystało 166 osób niepełnosprawnych, w tym: 3 dzieci do 16 roku życia, 138 osób legitymujących się znacznym stopniem niepełnosprawności, 25 osób posiadających orzeczenie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym.
- **Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Miasta Bydgoszczy na lata 2018-2022** – którego zadaniem jest wprowadzenie w życie szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak

i przeciwdziałanie jej poprzez udzielanie pomocy ofiarom przemocy rodzinnej, a także podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców. *Realizacja programu opisana w rozdziale „Bezpieczeństwo”.*

- **Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie Miasta Bydgoszczy na lata 2019-2022** – którego celem jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc przed jej dalszym stosowaniem i zakończenie przemocy w rodzinie. *Realizacja programu opisana w rozdziale „Bezpieczeństwo”.*
- **Samorządowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych mieszkańców Bydgoszczy na lata 2020-2023** – który określa działania, jakie Miasto winno realizować na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz na rzecz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. *Realizacja programu opisana w podpunkcie „Wsparcie osób z niepełnosprawnościami”.*
- **Programu przeciwdziałania bezrobociu, promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy do 2030 r.** – który, uwzględnia aktualny stan prawny w zakresie dotyczącym tematyki bezrobocia, a także zawiera planowane działania na rzecz osób pozostających bez pracy i pracodawców oraz przedsięwzięcia z zakresu integracji społecznej, edukacji i rozwoju przedsiębiorczości. *Realizacja programu opisana w podpunkcie „Przeciwdziałanie bezrobociu”.*

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Bydgoszczy oraz ww. programy realizowane były w oparciu o wzajemną współpracę i zintegrowane działania różnych podmiotów m.in.: wydziały Urzędu Miasta Bydgoszczy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia, Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Powiatowy Urząd Pracy, Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”, Centrum Integracji Społecznej, Administrację Domów Miejskich, Straż Miejską, Policję oraz instytucje i organizacje pozarządowe. Strategia ta wpisuje się w zakres wielu innych programów realizowanych przez wymienione wyżej podmioty.

Promowaniem modelu dużej rodziny i kształtowaniem jej pozytywnego wizerunku oraz tworzeniem w mieście klimatu sprzyjającego wychowaniu dzieci zajmuje się **Program Bydgoska Rodzina 3+**. Uczestnictwo w programie umożliwia rodzinom zamieszkującym na terenie Bydgoszczy korzystanie z wielu ulg i zniżek oferowanych przez instytucje miejskie oraz partnerów prywatnych, którzy zdecydują się przystąpić do programu na zasadzie porozumienia. W programie uczestniczą duże rodziny, w tym rodziny zastępcze zamieszkujące pod wspólnym adresem na terenie Bydgoszczy, składające się z rodziców, jednego rodzica lub opiekuna, mających na utrzymaniu troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub 25 w przypadku, gdy dziecko uczy się lub studiuje. Dokumentem potwierdzającym uprawnienia do korzystania z programu jest Bydgoska Karta Rodzinna. Karta jest wydawana na 5 lat, z tym, że nie dłużej niż do ukończenia przez uprawnione dziecko 18 roku życia. W przypadku uprawnionych dzieci powyżej 18 roku życia karta wydawana jest na rok. Do 31 grudnia 2021 r. wyprodukowano łącznie 48 026 kart, a w 2021 r. wyprodukowano 3 714 kart.

Liczba przyjętych wniosków od rodzin, które przystąpiły do programu „Bydgoska Rodzina 3+”

ROK	LICZBA WNIOSKÓW	Rodzina 3+	Rodzina 4+
2013	871	772	99
2014	1 648	1 211	437
2015	1 337	973	364
2016	1 215	865	350
2017	1 178	882	296
2018	1 147	814	333
2019	1 277	926	351
2020	714	495	219
2021	788	545	243

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bydgoszczy

W ramach promowania dużej rodziny, jej wspierania i wyrównywania szans rozwojowych rodziny objęte programem Bydgoska Rodzina 4+ zgodnie z Uchwałą Nr XLVII/1004/13 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.10.2013 r. zwolnione są z opłat za przejazdy komunikacją miejską. Natomiast rodziny objęte programem „Bydgoska Rodzina 3+” posiadają uprawnienia do:

- bezpłatnych przejazdów w soboty, niedziele i święta,
- 75% ulgi w opłatach za przejazdy dzieci i młodzieży na podstawie biletów miesięcznych lub 30 dniowych,
- 50% ulgi w opłatach za przejazdy rodziców lub opiekunów na podstawie biletów miesięcznych lub 30 dniowych.

W 2021 r. do Programu „Bydgoska Rodzina 3+” przystąpiło kolejnych 5 partnerów.

Problematykę rodzin upowszechniano w 2021 r. poprzez organizacje m.in.:

- IX edycji „Maj Mam 2021” – wydarzenie jak co roku miało na celu zainspirować kobiety, które mają pomysł na biznes oraz pomóc mamom, które właśnie rozpoczęły swoją działalność i chciałyby pozyskać dodatkową wiedzę. Podczas spotkania mamy miały możliwość zapoznania się z ofertą PUP dot. dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych oraz z ofertą BARR Sp. z o.o. dot. wsparcia dla początkujących przedsiębiorców. Dodatkowo odbyły się bezpłatne warsztaty dot. m.in.: budowania treści w Internecie oraz wpływu social media na prowadzoną działalność gospodarczą. Wydarzenie zostało zakończone relaksującym akcentem „sobotnia joga śmiechu”.
- II edycji „Międzynarodowego Dnia Kobiet (w ciąży)” – podczas spotkania przyszli rodzice mogli dowiedzieć się jak przygotować się do powitania swojego dziecka na świecie, w czym może pomóc położna środowiskowa, przedstawiono wykład nt. pierwszej pomocy oraz porady dietetyczne. Wydarzenie było transmitowane na kanale facebookowym BCOPW.
- „Przedświątecznej akcji rabatowej dla dużych rodzin” – akcja przygotowana została przez partnerów programu. Specjalne zniżki oferowało 20 partnerów m.in.: księgarnie, punkty gastronomiczne, salony fryzjerskie, punkty usługowe czy miejskie instytucje kultury.

Ponadto w 2021 r. zrealizowano tzw. „małe granty” przyznawane na podstawie przepisów art. 19a ustawy z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dofinansowane lub sfinansowane mogły być zadania publiczne skierowane do mieszkańców Bydgoszczy o charakterze otwartym w zakresie działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, zawierające elementy promujące program „Bydgoska Rodzina 3+” w materiałach informacyjnych, promocyjnych, jak i podczas wydarzeń organizowanych w ramach zadania publicznego. Przyznano dotacje na realizację następujących zadań publicznych:

- „Postaw na zdrowie i odporność na stres - warsztaty dla rodziców z rodzin 3 plus” – warsztaty miały na celu działanie psychoterapeutyczne. Podczas zajęć terapeuci przedstawiali różne techniki radzenia sobie ze stresem oraz przedstawiali sposoby wyciszania m.in. oddechem. Rodzice, przy wsparciu ekspertów, mieli możliwość przeanalizowania swojego stylu życia i jego wpływu na swój stan zdrowia.
- „Muzyczne podróże, małe i duże” – zadanie kierowane do rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym, jego celem było wprowadzenie dzieci w świat dźwięków muzycznych oraz zapoznanie ich z instrumentami muzycznymi. Dzieci miały szanse uczestniczyć w zabawach sensorycznych. Spotkanie było formą muzykoterapii.
- „Taniec - ruch - oddech - warsztaty taneczne odpowiedzią na narastające stany depresyjne u dzieci i młodzieży z rodzin 3+ i nie tylko” – odbyły się warsztaty akrobatyczno-baletowe oraz taneczne gry i zabawy dla dzieci i młodzieży, które były formą terapii oraz aktywną formą spędzania wolnego czasu.

- „Jak mądrze wspierać nastolatka – grupa wsparcia dla rodziców nastolatków w depresji” – przeprowadzono 10 spotkań z elementami psychoedukacji dla rodziców, których celem było stworzenie grupy wsparcia dla rodziców dzieci w kryzysie psychicznym.
- „Warsztaty plastyczne - Kolaże rodzinne” – przeprowadzono warsztaty plastyczne, które kierowane były do rodziców z dziećmi. Uczestnicy wykorzystywali stare i nowe zdjęcia rodzinne, zapoznali się z techniką kolażu i decoupage. Zajęcia były formą kreatywnego i antydepresyjnego spędzenia czasu.

Program **Bydgoska Karta Młodzieży**, jako element polityki społecznej realizowanej przez Miasto, ma na celu aktywizację społeczno-obywatelską młodzieży oraz promocję miejsc przyjaznych młodzieży. Uprawnionymi do korzystania z programu są uczniowie publicznych i niepublicznych bydgoskich szkół ponadpodstawowych, także tych mieszkających poza granicami Bydgoszczy. Program jest realizowany w zakresie edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz innych obszarach oferowanych przez partnerów. Od początku funkcjonowania programu złożono 995 wniosków w sprawie wydania karty, a w programie uczestniczy 75 partnerów, którzy proponują posiadaczom kart zniżki na wybrane usługi oraz produkty.

2030 STRATEGIA 2.0

**POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:**

- III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej.
- III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej.

W 2016 r. Rada Miasta Bydgoszczy podjęła uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Bydgoszczy, która jest aktem prawa miejscowego. W dokumencie wskazane zostały następujące podobszary rewitalizacji:

Podobszar I: Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto, Okole oraz Wilczak-Jary,

Podobszar II: Stary Fordon,

Podobszar III: Zimne Wody-Czersko Polskie.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy 2023+ (GPR) został uchwalony w listopadzie 2018 r. Określa on kierunki i zadania służące poprawie jakości życia na wyżej wskazanych podobszarach poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Główne działania podjęte w ramach programu w 2021 r. to:

- kontynuowano realizację projektów objętych GPR, w tym dla głównych inwestycji rewitalizacyjnych Bydgoszczy, dla których są wyodrębnione środki (ok. 55 mln zł) w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. W 2021 r. nie aplikowano o dofinansowanie kolejnych projektów, ponieważ nabór wniosków zakończył się 30.06.2020 r.,
- cykliczne spotkania Komitetu Rewitalizacji – gremium doradczo-opiniującego GPR, obejmującego przedstawicieli różnych środowisk i instytucji oraz mieszkańców Bydgoszczy. W 2021 r. odbyło się 6 spotkań Komitetu, poświęconych m.in. omówieniu postępów GPR, projektów, promocji,
- monitoring i kwartalne raportowanie do Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Marszałkowskiego dotyczące stanu realizacji projektów ujętych na liście podstawowej GPR,
- monitoring wskaźników statystycznych i obserwacja zmian w obszarze rewitalizacji.

W 2021 r. ukończono realizację projektów inwestycyjnych, które uzyskały wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, Poddziałanie 6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT:

- Reaktywacja świetlicy opiekuńczo-wychowawczej "Marzenia" – w ramach projektu utworzono plac zabaw przy ul. Smoleńskiej oraz doposażano salę komputerową. W grudniu 2021 r. trwał nabór dzieci do świetlicy,
- Adaptacja pustostanu przy ul. Staroszkolnej 10 na potrzeby utworzenia Centrum Edukacyjno-Społecznego – projekt obejmował gruntowny remont zdegradowanego obiektu wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem otoczenia. Aktualnie Centrum oferuje różnorodne zajęcia dla wszystkich grup wiekowych oraz działa tam Muzeum Kanału Bydgoskiego,
- Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu – gminne budynki mieszkalne – projekt obejmował kompleksowe remonty z termomodernizacją, podwórkami, lokalami użytkowymi 7 gminnych budynków mieszkalnych (mieszkania komunalne) przy ul. Bydgoskiej 23, 26, 29, 42, ul. Rynek 3, ul. Kapeluszników 2 i ul. Sikorskiego 2.

Ponadto zrealizowano następujące projekty wspólnot mieszkaniowych:

- Remont elewacji wielorodzinnego budynku mieszkalnego wraz z oficyną przy ul. Nakielskiej 15 wraz z zagospodarowaniem podwórka na cele społeczne,
- Rewitalizacja zdegradowanych okolic ul. Sienkiewicza/Chrobrego – stworzenie podwórka otwartego dla miłośników gry w szachy i warcaby (ul. Sienkiewicza 32),
- Rewitalizacja zdegradowanych okolic dworca kolejowego - punkt wsparcia zatrudnienia – budynek ul. Dworcowa 79,
- Stworzenie centrum integracyjno-kulturalnego dla dzieci i młodzieży "Gdańska 67" – rewitalizacja traktu handlowego ul. Gdańskiej.

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego ukończyło realizację inwestycji pn. Remont konserwatorski i rozbudowa budynku Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Przedsięwzięcie dofinansowane było w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Z powodu pandemii, projekty społeczne („miękkie”) nie mogły być realizowane w przewidzianej formie. Część została odłożona w czasie, część realizowana była online (edukacyjne, kulturalne).

Zespół Wsparcia Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu UMB zakończył projekt pn. Młodzi, zdolni, kompetentni Wolontariusze dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego, z którego skorzystało 113 osób poniżej 30 roku życia. Łącznie w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 lipca 2021 r. zrealizowano dwie edycje projektu.

W ramach GPR zaplanowano realizację 50 projektów inwestycyjnych i 77 społecznych. W trakcie realizacji programu, 2 projekty społeczne zostały połączone z innymi dwoma, tak więc liczba projektów wynosi odpowiednio 50 i 75. W ciągu trzech pierwszych lat programu zrealizowano 31 projektów, w trakcie realizacji jest 36. Zaawansowanie realizacji programu mierzone liczbą i kwotą stopnia wykonania projektów wynosi ponad 50%.

Miasto Bydgoszcz otrzymało wyróżnienie za zrewitalizowany obiekt Młynów Rothera w Konkursie „Arcydzieło sztuki budowlanej 2021” Kujawsko-Pomorskiej Izby Budowlanej

Podstawą oceny skuteczności wdrażanych projektów będą osiągnięte wielkości wskaźników przypisanych poszczególnym celom Programu. Poniżej zostały zaprezentowane osiągnięte poziomy wskaźników:

Obszar rewitalizacji	Wartość wskaźnika		
	bazowy 2015	2021	docelowy 2023
Cel I: Pogłębienie spójności społecznej i ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych			
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy w ludności ogółem w % (średnia dla gminy w 2015 r.: 3,42%)			
Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto	12,92	8,09	10,9
Okole	10,85	6,76	8,9
Wilczak-Jary	8,32	5,12	6,3
Stary Fordon	14,81	3,87	12,8
Zimne Wody-Czersko Polskie	12,94	4,88	10,9
Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12-m-cy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym ogółem (średnia dla gminy w 2015 r.: 0,024)			
Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto	0,038	0,014	0,037
Okole	0,030	0,014	0,029
Wilczak-Jary	0,041	0,010	0,040
Stary Fordon	0,079	0,013	0,078
Zimne Wody-Czersko Polskie	0,053	0,020	0,052
Wynik średni sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej w placówkach działających w obszarze rewitalizacji w stosunku do średniej dla gminy w % (średnia dla gminy w 2015 r.: 65,75%)			
Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto	82,8	67,7	85,0
Okole	86,6	73,6	88,8
Wilczak-Jary	95,5	86,0	97,7
Stary Fordon	85,8	103,4	88,0
Zimne Wody-Czersko Polskie	83,6	76,4	85,8
Cel II: Wzmocnienie inicjatywy gospodarczej			
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym ogółem (średnia dla gminy w 2015 r.: 13,5)			
Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto	21,1	30,0	22,0

Obszar rewitalizacji	Wartość wskaźnika		
	bazowy 2015	2021	docelowy 2023
Okole	10,0	14,5	13,5
Wilczak-Jary	12,7	15,8	14,0
Stary Fordon	13,6	15,2	15,0
Zimne Wody-Czersko Polskie	19,3	28,8	20,0
CEL 3. Polepszenie stanu środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem jakości powietrza			
Udział gospodarstw domowych użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe ogółem (średnia dla gminy w 2015 r.: 29,4%)			
Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto	40,2	36,6	37,2
Okole	43,7	42,0	40,7
Wilczak-Jary	38,5	41,2	36,5
Stary Fordon	52,2	39,0	50,2
Zimne Wody-Czersko Polskie	55,4	51,4	54,4

Źródło: Urząd Miasta Bydgoszczy: Wydział Spraw Obywatelskich, Wydział Zintegrowanego Rozwoju i Środowiska, Wydział Edukacji i Sportu; Administracja Domów Miejskich Sp. z o.o., Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy, Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy; Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, BDL GUS

- III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców.
- III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych.
- III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- III.3.2. Wsparcie aktywizacji zawodowej.
- IV.1.1. Ład przestrzenny.

Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze III.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA						
III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna	Liczba lekarzy na 1 000 mieszkańców miasta wojewódzkie = 100	6,6 (2018) 120,5 (2018)	6,6 117,4	6,5 112,3	b.d.*	powyżej średniej w miastach wojewódzkich
	Liczba pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców miasta wojewódzkie = 100	12,3 (2018) 117,2 (2018)	12,3 118,2	12,5 117,6	b.d.*	powyżej średniej w miastach wojewódzkich
	Liczba łóżek w szpitalach na 1 000 mieszkańców miasta wojewódzkie = 100	9,8 (2018) 116,4 (2018)	9,6 121,6	9,7 120,8	b.d.*	powyżej średniej w miastach wojewódzkich
	Liczba zgonów: - niemowląt na 1 000 urodzeń żywych - osób w wieku do 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej - osób w wieku powyżej 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej	4,3 (2018) 3,2 (2018) 44,0 (2018)	5,9 3,2 41,8	6,0 3,5 48,5	b.d.** b.d.** b.d.**	tendencja spadkowa

* Dane statystyki publicznej będą dostępne w IV kwartale 2022 r.

** Dane statystyki publicznej będą dostępne w III kwartale 2022 r.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
	Liczba osób, u których stwierdzono choroby przewlekłe lub inne schorzenia wymagające systematycznej kontroli lekarskiej na 1 000 ludności w danej grupie wiekowej: 0-18 lat w tym po raz pierwszy 19 lat i więcej w tym po raz pierwszy <i>Dane dotyczą osób będących pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej.</i>	218,0 (2018) 35,7 (2018) 366,0 (2018) 64,8 (2018)	204,0 33,9 386,3 47,9	232,4 58,9 409,2 79,9	b.d.*	tendencja spadkowa
III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców	Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych	9 354 (2018)	b.d.**	8 824	b.d.**	tendencja wzrostowa
	Liczba uczestników imprez sportowych dla dzieci i młodzieży organizowanych przez placówki oświatowe	45 725 (2018)	40 329	9 261	17 123	tendencja wzrostowa
	Liczba uczestników ogólnodostępnych zawodów sportowych z kalendarza marki „Aktywna Bydgoszcz”	20,1 tys. (2018)	25,8 tys.	10,3 tys.	15,9 tys.	tendencja wzrostowa
III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta	Liczba widzów w teatrach, słuchaczy w filharmonii, zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki	330 443 (2018)	338 272	116 314	168 233	tendencja wzrostowa
	Liczba uczestników imprez w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	159 980 (2018)	123 064	23 228	65 389	tendencja wzrostowa
	Liczba widzów w kinach stałych	1 184 887 (2018)	1 227 333	394 379	527 428	tendencja wzrostowa
	Liczba czytelników w bibliotekach publicznych w ciągu roku	37 627 (2018)	35 745	29 204	b.d.***	tendencja wzrostowa
	Liczba podmiotów sekcji PKD „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”	789 (2018)	805	828	847	tendencja wzrostowa

* Dane Wydziału Zdrowia Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy będą dostępne w III/IV kwartale 2022 r.

** Dane statystyki publicznej publikowane w cyklu dwuletnim.

*** Dane statystyki publicznej będą dostępne w czerwcu.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA						
III.2.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1 000 mieszkańców	20,6 (2018)	24,6	21,1	24,3	poniżej 18,0
	Liczba rannych w wypadkach drogowych	186 (2018)	161	143	146	poniżej 100
	Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych	8 (2018)	14	10	2	0
III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych	Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców	432,1 (2018)	438,2	448,1	b.d.*	470
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	25,0 (2018)	25,4	26,0	b.d.*	28,0
	Udział lokali komunalnych o dobrym standardzie (brak podstaw do zastosowania zniżek technicznych)	46,6% (2018)	50,8%	47,8%	46,9%	60%
III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej	Udział osób zameldowanych w promieniu 300 m od publicznych urządzonych terenów zieleni	69,6% (2015)	69,3%	69,3%	66,2%	80%
	Udział długości utwardzonych dróg publicznych o charakterze lokalnym do wszystkich dróg publicznych o charakterze lokalnym	65,8% (2018)	67,4%	67,0%	67,5%	80%

* Dane statystyki publicznej będą dostępne w IV kwartale 2022 r.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE						
III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w miejscu zamieszkania) w ogólnej liczbie mieszkańców	2,7% (2018)	2,9%	2,5%*	2,3%	poniżej 3%
	Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego na 1 000 osób w wieku poniżej 18 roku życia	9,5 (2018)	10,1	8,3	8,6	15
	Liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	1,8 (2018)	1,9	2,0	2,0	3,0
III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej	Liczba miejsc w żłobkach na 1 000 dzieci do lat 3	142,5 (2018)	190,7	253,0	288,6	250
	Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat	1 041,9 (2018)	952,6	946,8	978,5	utrzymanie poziomu
	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	48,5% (2018)	45,6%	43,0%	47,5%	tendencja spadkowa

* Dane zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej wersji Raportu (2,4%) ze względu na aktualizację danych w Banku Danych Lokalnych GUS.

OBSZAR IV.

ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

**BYDGOSKI
WŁĄCZNIK
ANTYSMOGOWY**

Zagospodarowanie przestrzenne

Gospodarka przestrzenna stanowi istotny element zarządzania miastem. Jej znaczenie rośnie dodatkowo w sytuacji, gdy nasilają się procesy „rozlewania się” miast. Jednocześnie podejmowane są działania zmierzające do efektywnego wykorzystania istniejącej infrastruktury przestrzeni miejskich. Zamierzenia te mają odzwierciedlenie już na etapie aktualizowania obowiązujących i projektowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

Ogólna powierzchnia geodezyjna Bydgoszczy przyjęta w państwowym rejestrze granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, wynosi 175,98 km².

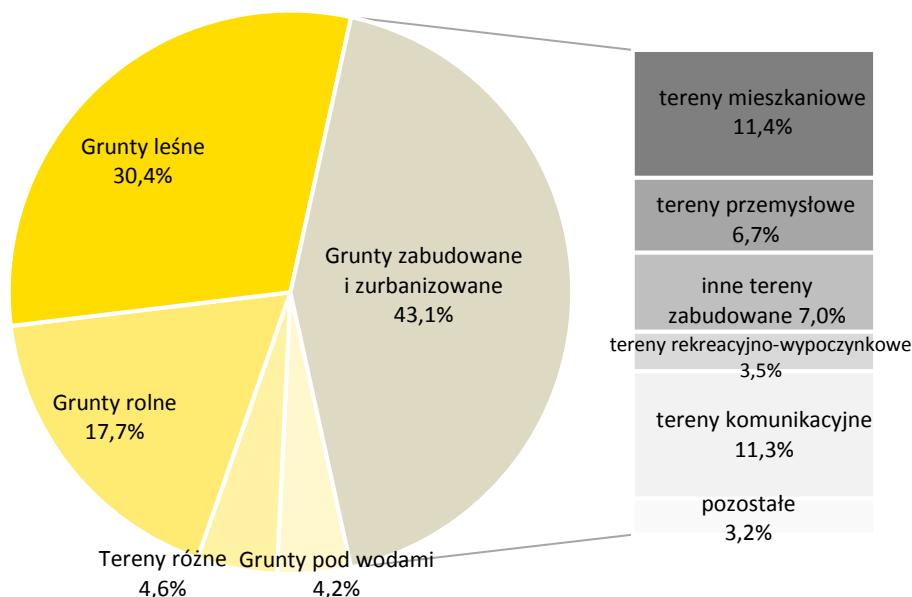
Powierzchnia gruntów wg rodzajów własności

Powierzchnia	2018	2019	2020	2021
Ogółem w ha, w tym:	17 598	17 598	17 598	17 598
grunty Skarbu Państwa w ha	8 345	8 119	8 109	8 166
grunty komunalne w ha	4 374	4 245	4 193	4 159
grunty innych jednostek samorządowych w ha	46	284	310	300
grunty prywatne w ha	4 833	4 950	4 986	4 973

Źródło: Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

W zakresie struktury gruntów według kierunków wykorzystania w ostatnich latach następowały niewielkie zmiany. Największe zmiany w 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego to: ubyło 28 ha gruntów rolnych i 21 ha gruntów w kategorii „inne tereny zabudowane”, natomiast zwiększyły się o 21 ha tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, o 19 ha tereny mieszkaniowe oraz o 11 ha tereny przemysłowe.

Struktura gruntów według kierunków wykorzystania w 2021 r.

Źródło: Wydział Mienia i Geodezji Urzędu Miasta Bydgoszczy

Realizacja **Kierunków polityki gospodarowania mieniem komunalnym (nieruchomościami)**:

Racjonalne gospodarowanie zasobem gruntów komunalnych, w ramach celu w 2021 r.:

- Przejęto 3,33 ha gruntów pod drogi gminne i powiatowe oraz 0,56 ha w ramach komunalizacji.
- Zakupione zostały 2 nieruchomości o łącznej pow. 0,32 ha oraz sprzedano 2 nieruchomości na rzecz właścicieli nieruchomości przyległych.
- Z opłat za użytkowanie wieczyste uzyskano dochód w wysokości 8,0 mln zł, natomiast z tytułu przekształcania prawa użytkowania wieczystego w prawo własności – 2,2 mln zł.

Racjonalne gospodarowanie nieruchomościami gminnymi, w ramach celu w 2021 r.:

- Ustanowiono trwałe zarząd w stosunku do 11 nieruchomości o łącznej pow. 25,6457 ha oraz stwierdzono wygaśnięcie prawa trwałego zarządu oddając je w trwałe zarząd innym podmiotom – w odniesieniu do 2 nieruchomości o łącznej pow. 0,9636 ha.
- Stwierdzono wygaśnięcie prawa trwałego zarządu gruntów stanowiących własność Miasta w stosunku do 1 nieruchomości o pow. 0,4280 ha.
- Sprzedano:
  - pod budownictwo mieszkaniowe wielo- i jednorodzinne – 44 działki o łącznej pow. 2,2942 ha,
  - pod usługi – 11 działek o łącznej pow. 0,3117 ha,
  - 2 nieruchomości pod urządzenia energetyczne,
  - 116 lokali mieszkalnych na rzecz najemców,
  - 6 lokali mieszkalnych w trybie przetargowym (jeden przetarg odbył się w 2020 r.) oraz spółdzielcze własnościowe prawo do 1 lokalu,
  - 4 nieruchomości zabudowane budynkami,
  - 2 lokale użytkowe,
  - udział w prawie własności 1 nieruchomości gruntowej zabudowanej.łącznie ze sprzedaży uzyskano 27,6 mln zł.
- Dokonano zamiany niezabudowanej nieruchomości stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy o pow. 0,2195 ha na nieruchomość zabudowaną o pow. 0,2070 ha – w celu pozyskania gruntu pod drogę i budowę miejsc parkingowych przy Hospicjum.
- Ustanowiono 60 służebności drogowych.
- Zawarto 13 umów użyczenia na grunty o łącznej pow. 6,1410 ha oraz 8 umów użyczenia na lokale użytkowe o łącznej pow. 809,10 m² i 2 umowy na użyczenie terenu o pow. 1 041,56 m².

Zachowanie nieruchomości przynoszących Miastu stały dochód, w ramach celu w 2021 r.:

- Czasową dzierżawą gruntów objęto nieruchomości o łącznej pow. 120,65 ha, na które zawarto 2 850 umów. Przyniosły one dochód w kwocie 5,8 mln zł.
- Prowadzona była windykacja należności. W drodze postępowania cywilnego wystosowano 3 051 wezwań o zapłatę na kwotę 3,3 mln zł. Wobec 77 dłużników, na łączną kwotę zaległości 0,4 mln zł, przekazano sprawy do Zespołu Prawnego celem podjęcia postępowania sądowego o zapłatę.
- W trybie ściągania należności w postępowaniu administracyjno-prawnym wobec opłat i należności wystosowano 1 391 upomnień na kwotę 0,4 mln zł oraz 363 tytuły wykonawcze na kwotę 0,2 mln zł.
- Do Rejestru Dłużników BIG InfoMonitor wpisano dotychczas 383 dłużników na kwotę 8,6 mln zł.
- Wystosowano 6 wezwań o zwrot bonifikaty w związku ze sprzedażą lokali mieszkalnych. W 2021 r. tytułem zwrotu bonifikat Miasto uzyskało kwotę 0,1 mln zł.
- Ogłoszono:
  - 79 przetargów na sprzedaż 54 nieruchomości i wolnych lokali,
  - 45 wykazów zbiorczych zawierających ofertę dotyczącą wydzierżawienia nieruchomości, stanowiących własność Miasta Bydgoszczy,

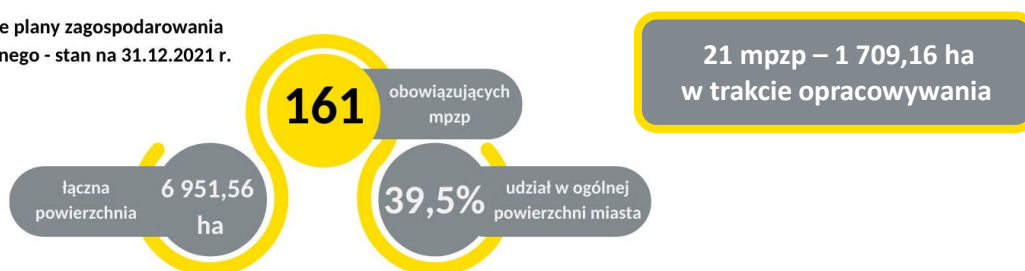
- 2 konkursy w ramach programu „lokal na start” – wskazując 25 lokali o łącznej pow. 1 044 m²,
- 5 przetargów na najem 46 nieruchomości: 44 lokale użytkowe i 2 garaże o łącznej pow. 5 245 m²,
- 12 wykazów zbiorczych zawierających ofertę dotyczącą wynajęcia 941 nieruchomości stanowiących własność Miasta Bydgoszczy.

Stanowienie ładu przestrzennego Miasta, w ramach celu w 2021 r.:

W 2021 r. uchwalone zostały 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego o łącznej pow. 147 ha: „Fordon-Ryńskiego” (18,5 ha, w tym 15,4 ha z funkcją mieszkaniową), „Polonia” (33,47 ha, w tym 0,71 ha z funkcją mieszkaniową), „Czersko Polskie-Mokra II” (64,94 ha), „Fordon: Osiedle Bajka-Wschód” (30 ha, w tym 11,69 ha z funkcją mieszkaniową).

Podjęto także uchwały o przystąpieniu do sporządzenia kolejnych 2 planów o pow. 7,96 ha.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego - stan na 31.12.2021 r.

W ramach działań na rzecz poprawy ładu przestrzennego i wypracowania standardów zagospodarowania przestrzeni Rada Miasta Bydgoszczy w dniu 29.09.2021 r. podjęła uchwałę w sprawie utworzenia **Parku Kulturowego Stare Miasto w Bydgoszczy**. Uchwała, jako dokument prawa miejscowego, zawiera szereg ograniczeń i zakazów dotyczących formy i sposobu sytuowania reklam, obiektów małej architektury, ogródków gastronomicznych, urządzeń infrastrukturalnych, a także regulacji dotyczących sposobu korzystania z zabytków, w tym prowadzenia robót budowlanych oraz profilu działalności usługowej. Objęcie obszaru formą ochrony przyczyni się do ochrony walorów kulturowych obszaru, jego rewaloryzacji i podniesienia estetyki wszystkich elementów zagospodarowania.

W 2021 r. trwały prace nad aktualizacją Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bydgoszczy.

Miejska Pracownia Urbanistyczna przygotowała także wizualizacje zagospodarowania wybranych fragmentów miasta: ul. Gdańskiej na odcinku od ul. M Focha do ul. Dworcowej, ul. Nowomazowieckiej, bulwarów nad Brdą na wysokości osiedla Bartodzieje.

W 2021 r. prowadzone były także prace związane z opracowaniem „Bydgoskich standardów zieleni” w ramach projektu „Bez lipy!”. Będzie to zbiór zasad i dobrych praktyk w zakresie projektowania, wprowadzania i utrzymywania zieleni w mieście.

Jakość powietrza i gospodarka niskoemisyjna

Jakość powietrza

W 2021 r. po raz kolejny zaobserwowano na stacjach pomiarowych w Bydgoszczy przekroczenia dopuszczalnego stężenia dobowego PM10 określonego na poziomie 50 µg/m³. Liczba dni z przekroczeniem normy dobowej była wyższa niż dopuszczalne 35 dni w roku na obu stacjach pomiarowych.

Stacja pomiarowa	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10			
	2018	2019	2020	2021
Plac Poznański	85	48	20	54
ul. Warszawska	81	36	25	40
norma	35 dni			

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Stan jakości powietrza w Bydgoszczy jest monitorowany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki oceny jakości powietrza w oparciu o analizę poziomów substancji w powietrzu są przekazywane zarządowi województwa. Ponadnormatywne stężenia dobowe pyłu zawieszonego PM10 oraz przekroczenia stężenia średniego rocznego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 na stacji przy ul. Warszawskiej zdecydowały o zaliczeniu aglomeracji bydgoskiej do niekorzystnej klasy C według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Klasy strefy aglomeracja bydgoska dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w 2021 r.

Substancja											
SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	A1

Klasa A, A1 – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celu długoterminowego;

Klasa C, C1 jeżeli stężenia zanieczyszczeń na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe.

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Klasy strefy aglomeracja bydgoska dla pyłów i benzo(a)pirenu uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi.

Substancja	Symbol klasy: A, B, C, A1, C1 dla strefy aglomeracja bydgoska			
	2018	2019	2020	2021
PM10	C	C	A	C
poziom dopuszczalny:	40µg/m ³			
PM2,5	C	A	A1	A1
poziom dopuszczalny:	25µg/m ³		20 µg/m ³	
Benzo(a)piren	C	C	C	C
poziom docelowy:	0,001µg/m ³			

Klasa A, A1 – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celu długoterminowego;

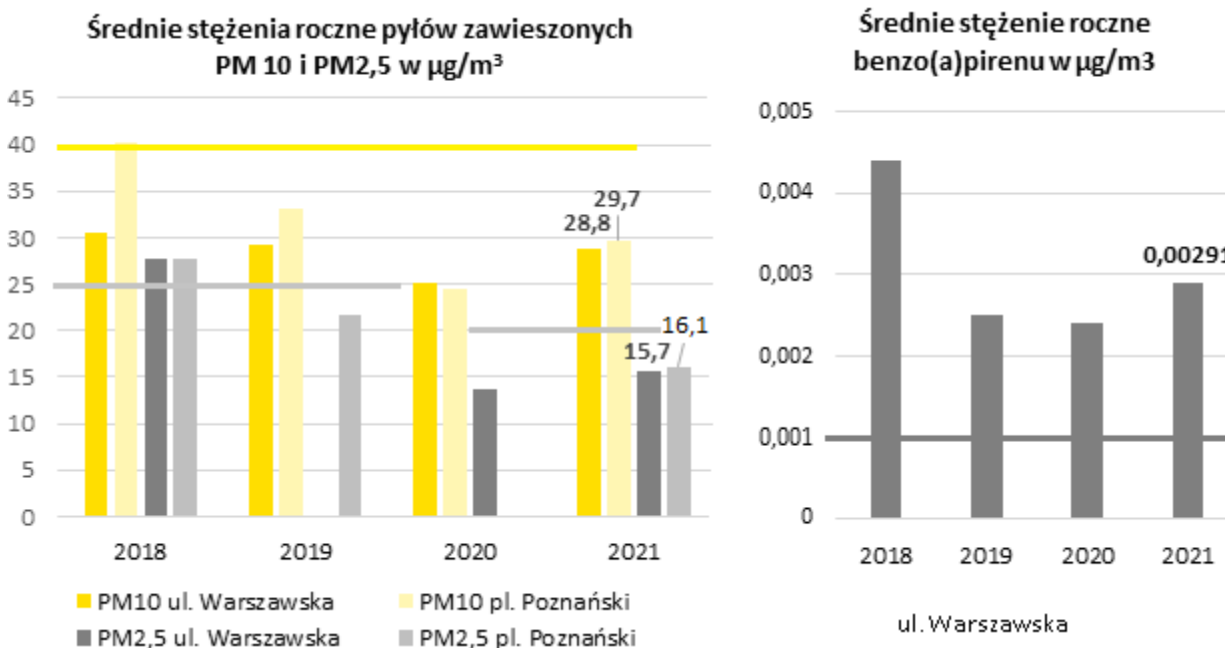
Klasa C, C1 jeżeli stężenia zanieczyszczeń na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe.

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Pomimo przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężenia dobowego PM10, normy średniego rocznego stężenia pyłów PM10 nie zostały przekroczone w 2021 r. na żadnej ze stacji. Podobne wyniki zaobserwowano w odniesieniu do pyłów PM2,5 – aerozoli o mniejszej średnicy cząstek, przez co łatwiej przenikających do układu oddechowego.

Natomiast stężenia średnie roczne **benzo(a)pirenu** w pyłe zawieszonym na stacji przy ul. Warszawskiej kolejno raz przekroczyło poziom docelowy. W 2021 r. wyniosło **0,00291 $\mu\text{g}/\text{m}^3$** , podczas gdy stężenie nie powinno być wyższe niż 0,001 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ średnio w roku.

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, poziomu docelowego benzo(a)pirenu w mieście realizowany jest **programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska**, przyjęty przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2020 r. Głównymi źródłami emisji benzo(a)pirenu w Bydgoszczy są procesy spalania w sektorze komunalnym i mieszkaniowym oraz emisja z transportu. Najwyższe stężenia notowane były w najzimniejszych miesiącach. Głównymi źródłami emisji pyłów było ogrzewanie mieszkań i domów, tzw. niska emisja, emisja z transportu oraz pochodząca z przemysłu, w tym szczególnie z produkcji energii. Mieszkańcy Bydgoszczy mogą na bieżąco sprawdzać jakość powietrza i aktualny stan zanieczyszczenia powietrza pyłami PM10 i PM2,5 na stronie <https://airly.org/map/pl/>.

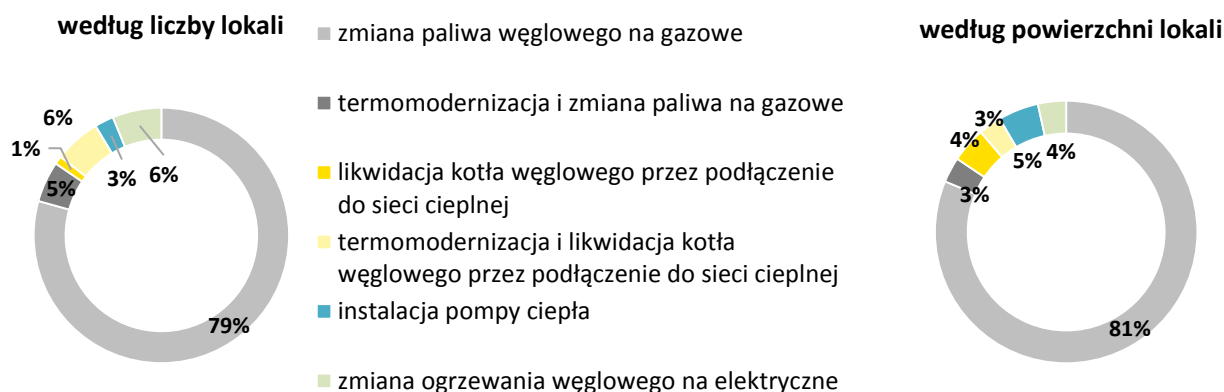
W 2021 r. podejmowane były działania w zakresie walki ze smogiem:

Ograniczanie emisji z mieszkalnictwa

- Miasto w walce z tzw. „niską emisją” z mieszkalnictwa udziela mieszkańcom dotacje na wymianę źródeł ogrzewania opalanych paliwem stałym na niskoemisyjne urządzenia grzewcze, tj. gazowe, elektryczne, zasilane olejem opałowym, OZE lub kotłami węglowymi/na biomasę spełniającymi wymagania ekoprojektu lub podłączenie do sieci ciepłej. Wspierane działanie mogło obejmować wymianę samego kotła lub zmianę kotła wraz z termomodernizacją lokalu. Mieszkańcy mogą uzyskać dotację do 5 000 zł na jeden lokal mieszkalny lub budynek jednorodzinny. W przypadku kompleksowego podłączenia budynków wielorodzinnych do niskoemisyjnych źródeł ciepła, można uzyskać dotację do 8 000 zł na jeden lokal. W 2021 r. przyznawano właścicielom, współwłaścicielom i najemcom samodzielnych lokali lub budynków mieszkalnych zlokalizowanych w Bydgoszczy łączne dofinansowanie w wysokości 2,2 mln zł. Efektem działań było **zlikwidowanie 584 nieekologicznych urządzeń grzewczych na paliwa stałe** w 428 gospodarstwach domowych. Tylko dwa wnioski dotyczyły inwestycji kompleksowych, polegających na wymianie pieców węglowych w całym budynku wielorodzinnym. W 2021 r. złożono 564 wnioski, z których udało się zrealizować do końca roku 75,9%. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba zlikwidowanych

nieekologicznych pieców w wyniku przyznanego dofinansowania wzrosła o 20,9%. W 2021 r. piece węglowe zastępowane były głównie przez urządzenia na paliwa gazowe, elektryczne, pompy ciepła oraz podłączanie do sieci ciepłej.

Struktura wymienianych źródeł ogrzewania

Aby przyspieszyć proces likwidacji źródeł „niskiej emisji”, Miasto rozpoczęło prace nad wprowadzeniem uproszczeń w procedurach stosowanych przy udzielaniu dotacji z miejskiego programu.

- W lokalach należących do mieszkaniowego zasobu Miasta zlikwidowano 190 urządzeń grzewczych opalanych węglem (w tym 28 urządzeń z dotacją na wymianę źródła ogrzewania). ADM Sp. z o.o. przeprowadziła wymianę 135 nieekologicznych źródeł ogrzewania w 115 lokalach. W 2021 r. wymieniono dwa razy więcej pieców niż w roku poprzednim.

Efekty wymiany źródeł ogrzewania w 2021 r.

Całkowita szacunkowa redukcja emisji [Mg/rok]		
PM10	PM2,5	B(a)P
21,90	21,57	0,010841

- Mieszkańcy mogli korzystać z dofinansowania wymiany źródeł ogrzewania w ramach programu rządowego „Czyste powietrze”. W Urzędzie Miasta Bydgoszczy funkcjonował punkt informacyjny programu, w którym pracownicy urzędu pomagali mieszkańcom wypełnić i złożyć wnioski do WFOŚiGW w Toruniu. Mieszkańcy otrzymywali pomoc w zakresie doradztwa energetycznego, wyjaśnienia zasad programu, właściwego przygotowania dokumentów, wypełniania wniosku, określenia wysokości dofinansowania oraz uzyskania ulgi podatkowej. Otrzymywali również informację o: możliwościach pozyskania dotacji, rodzajach przedsięwzięć możliwych do uzyskania wsparcia, stronach internetowych dotyczących Programu itp. Na miejscu mieszkańcy mogli również skorzystać ze stanowiska komputerowego. We wrześniu 2021 r. zostało zawarte nowe porozumienie z WFOŚiGW na realizację Programu „Czyste Powietrze” na terenie gminy, w tym wsparcia i obsługi wnioskodawców Programu.
- Miasto realizowało obowiązek wynikający z ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków w zakresie wprowadzania do systemu ZONE deklaracji dotyczących źródeł ciepła i spalania paliw, składanych przez mieszkańców Bydgoszczy w wersji papierowej. W ramach działań informacyjnych związanych z CEEB na stronie Urzędu Miasta zamieszczona została informacja dla mieszkańców o ww. obowiązku wraz z elektronicznymi wersjami deklaracji. Informacje o konieczności i sposobach realizacji ww. obowiązku rozpowszechniano w bydgoskich spółdzielniach mieszkaniowych, a także za pomocą ulotek wśród mieszkańców.

- Prowadzono kontrole przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach:
Kontrole 6-osobowej specjalistycznej grupy Straży Miejskiej realizowane były w oparciu o zgłoszenia wpływające od mieszkańców, których w 2021 r. zarejestrowano 1 517 (o 18,8% mniej niż w roku poprzednim), jak również o planowe działania.
W 2021 r. strażnicy przeprowadzili 1 775 kontroli, podczas których ujawnili 368 przypadków spalania odpadów, głównie pociętych płyt meblowych, ram okiennych, drzwi i ościeżnic. Zdecydowana większość interwencji została zakończona nałożeniem mandatów. Łącznie na sprawców wykroczeń nałożono ich 347 na kwotę 55 100 zł. Poza tym strażnicy skierowali 21 wniosków o ukaranie do sądu.
Kontrole prowadzone były także pod kątem przepisów tzw. **uchwały antysmogowej Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego**. Stwierdzonych zostało 520 nieprawidłowości. Dotyczyły one głównie spalania drewna o wilgotności przekraczającej 20%, braku świadectwa jakości paliw stałych oraz braku dokumentacji technicznej kotła. W 439 przypadkach strażnicy poprzestali na udzieleniu pouczenia. Ponadto nałożyli 77 mandatów na łączną kwotę 8 400 zł. W czterech przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu. W 2021 r. najwięcej nieprawidłowości w zakresie spalania odpadów i nieprzestrzegania tzw. uchwały antysmogowej, strażnicy stwierdzili w budynkach wielolokalowych, położonych na terenie szeroko rozumianego Śródmieścia oraz Starego Fordonu. Uchybienia ujawnione zostały także u 30 przedsiębiorców, a dotyczyły spalania odpadów niebezpiecznych w postaci „przepracowanych” olejów silnikowych lub transformatorowych, zużytych filtrów i zaolejonych szmat. W trakcie kontroli strażnicy informowali mieszkańców o wymogach, które wprowadzone zostały tzw. uchwałą antysmogową w zakresie dopuszczonych do użytku urządzeń grzewczych. Uchwała ta przewiduje bowiem obowiązek wymiany kotłów grzewczych bezklasowych do końca 2023 r. Natomiast od 2028 r. pozwala ona na stosowanie wyłącznie kotłów najwyższej, bo 5 klasy. Jednocześnie strażnicy informowali mieszkańców o możliwości uzyskania dofinansowania do wymiany starego kotła. Strażnicy Ekopatrolu w ramach realizowanych kontroli prowadzą także inwentaryzację ogrzewania.
W ramach działań informacyjnych związanych z uchwałą antysmogową na stronie Urzędu Miasta Bydgoszczy zamieszczona została informacja dla mieszkańców o zmianie uchwały z 2021 r. wraz z tekstem uchwały do pobrania. Uaktualniono ulotkę informacyjną „zlikwiduj stary piec” m.in. o terminy i zakres realizacji założeń uchwały. Ulotka rozprowadzana jest przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej podczas realizowanych czynności kontrolnych, a także dostępna jest w siedzibie Urzędu Miasta. Informacje dotyczące uchwały antysmogowej są również przekazywane przez ekodoradców działających w punktach konsultacyjnych.
- W ramach prac nad opracowaniem harmonogramu przyłączeń budynków gminnych do sieci ciepłej w 2021 r. pracownicy ADM wspólnie z kadrą techniczną KPEC dokonali przeglądu możliwości usytuowania węzłów dla 100 budynków, dla których istnieje możliwość podłączenia do sieci.

Rozwój sieci ciepłowniczej

Polityka proekologiczna Komunalnego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. polega m.in. na ograniczaniu zjawiska "niskiej emisji", poprzez zmianę paliwa w kotłowniach lokalnych na gazowe, a także na zachęcaniu użytkowników przestarzałych pieców węglowych, by w miarę możliwości technicznych skorzystali z ciepła sieciowego.

W ciepłowniach KPEC spalany jest węgiel wysokoenergetyczny o obniżonej zawartości siarki i popiołu, co wpływa na ograniczanie emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych odprowadzanych do atmosfery. Wyposażenie w ostatnich latach kotłów w nowe baterie cyklonów odpylających oraz dodatkowo w filtry workowe, pozwoliło znacznie obniżyć emisję pyłów do powietrza.

Długość sieci ciepłowniczej wyniosła 403,9 km. Podłączonych do niej jest około 88% mieszkań.

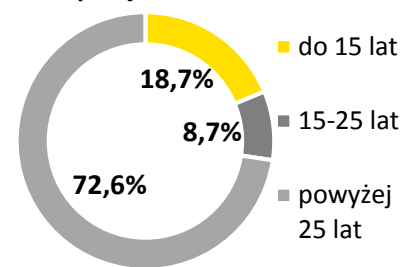
Sieć ciepła

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
	w km			
Długość sieci:	398,7	399,6	399,3	403,9
magistralna	82,6	82,7	82,1	85,7
rozdzielcza	152,6	157,2	160,1	160,3
przyłącza i niski parametr	163,5	159,7	157,1	157,9
Mieszkania wyposażone w instalację centralnego ogrzewania w %	87,9	88,0	88,1	b.d.*

* Dane dostępne będą w IV kwartale 2022 r.

Źródło: Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Bydgoszczy; w zakresie mieszkań wyposażonych w instalacje - BDL GUS

Struktura wieku sieci ciepłej w 2021 r.

W 2021 r. zrealizowano następujące zadania w ramach wydatków własnych KPEC Sp. z o.o.:

- budowa, przebudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych,
- podłączenia 66 nowych odbiorców,
- modernizacja urządzeń w obrębie kotłowni – w Bydgoszczy zrealizowano 7 zadań, a w terenie – 8,
- modernizacja 25 szt. węzłów ciepłych w Bydgoszczy i 5 w terenie,
- wymiana 38 pomp c.o. i c.w.u. w Bydgoszczy i 9 szt. w terenie,
- modernizacja budynków i dróg wewnętrznych – 14 zadań w Bydgoszczy i 4 zadania w terenie,
- zakup i montaż urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych (montaż liczników ciepła i modułów radiowych, RRCO oraz wodomierzy),
- rozbudowa systemów telemetrycznych, automatycznych i informatycznych (sprzęt, oprogramowanie, monitoring węzłów i sieci),
- zakup narzędzi i urządzeń,
- opracowania koncepcyjne i dokumentacje techniczne.

W 2021 r. w ramach POIiŚ 2014-2020:

- kontynuowano realizację projektu "Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez przebudowę oraz termomodernizację sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy – etap I":
  - ukończona została przebudowa sieci ciepłowniczych w związku z likwidacją central na osiedlu Leśnym – zakończono prace montażowe i odtworzeniowe w obu ostatnich częściach inwestycji,
  - zakończono budowę ostatniego węzła ciepłego znajdującego się przy ul. Łukasiewicza 10 dla zadania dot. przebudowy sieci niskoparametrowej na sieć wysokoparametrową wraz z budową węzłów indywidualnych przy ul. Kapuściska 4 i ul. Murarzy 5,
  - ukończono prace związane z przebudową sieci ciepłowniczej w kierunku ulicy Łławskiej,
  - zmodernizowano 549 mb sieci ciepłowniczej oraz wybudowano 2 węzły ciepłownicze o mocach: c.o. - 328,7 kW, c.w.u. - 264,7 kW.
- realizowano projekt „Budowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy umożliwiającej wykorzystanie energii ciepłej wytworzonej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji”:
  - przebudowywano sieć magistralną DN 400 od pkt. A w pobliżu budynku ul. Bulwary 10 do komory K-4/17 ul. Obrońców Bydgoszczy,
  - budowano sieć ciepłowniczą w rejonie ul. Żeglarskiej od sieci napowietrznej 2 x DN400 do rzeki Brdy,
  - zakończono III etap – budowa sieci ciepłowniczej 2 x DN400 w rejonie ul. Żeglarskiej i etap VI – budowa fragmentu sieci ciepłowniczej w ul. Nad Torem wraz z budową komory ciepłowniczej S1,
  - wybudowano 1 171 mb sieci ciepłowniczej, 448,28 mb przyłączy, zmodernizowano 21 mb przyłączy oraz wybudowano 11 węzłów ciepłowniczych o mocach: c.o. – 1 246,20 kW, c.w.u. – 1 394,50 kW i c.t. – 30 kW,

- realizowano projekt „Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej poprzez budowę źródła ciepła pracującego w wysokosprawnej kogeneracji zasilanego gazem ziemnym na terenie Ciepłowni Solec Kujawski i Koronowo” – wykonawca uzyskał decyzje zatwierdzające projekt budowlany i udzielające pozwoleń na budowę zespołu kogeneracyjnego na terenie Zakładu nr 4 – Koronowo oraz Zakładu nr 1 – Solec Kujawski,
- realizowano projekt "Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej poprzez budowę źródła ciepła pracującego w wysokosprawnej kogeneracji zasilanego gazem ziemnym na terenie Ciepłowni Szubin, Nakło nad Notecią i Osowa Góra":
  - wykonano odbiór końcowy zespołu kogeneracyjnego na terenie Zakładu nr 3 – Nakło nad Notecią oraz zmieniono koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej poprzez dopisanie dodatkowej jednostki wytwórczej,
  - na terenie Zakładu nr 5 – Osowa Góra prowadzone były prace wykończeniowe oraz przygotowawcze do rozruchu jednostki kogeneracyjnej, wykonanie zespołu kogeneracyjnego planowane jest w 2022 r.

KPEC Sp. z o.o. po raz drugi zwyciężył w Ogólnopolskim Rankingu Przedsiębiorstw Energetyki Ciepłej PEC 2021 organizowanym przez Strefę Gospodarki Gazety Prawnej (pierwsze miejsce zajął też w 2019 r.).

W lipcu 2021 r. Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej i PGE Energia Ciepła z Grupy PGE zawarły umowę, której celem jest rozwój lokalnego rynku ciepła w Bydgoszczy. Zgodnie z zawartą umową przedsiębiorstwa zobowiązały się do maksymalizacji przyłączeń obiektów do istniejącej i rozbudowywanej miejskiej sieci ciepłowniczej.

Ograniczanie emisji transportowej

- W 2021 r. zakupiono pojazdy niskoemisyjne do wykonywania zadań publicznych – 2 pojazdy elektryczne przez KPEC Sp. z o.o. oraz 5 samochodów osobowych typu hybryda plug-in: BTBS Sp. z o.o. – 1; Zespół Szkół Samochodowych – 2; Straż Miejska – 2.
- Wzrosła średnia prędkość eksploatacyjna komunikacji autobusowej.
- Rozbudowa systemu ITS – w 2021 r. do systemu włączono 6 przystanków autobusowych.
- Budowa nowych dróg rowerowych i rozbudowa infrastruktury oraz wprowadzanie nowych rozwiązań postulowanych przez rowerzystów, takich jak kontraruch, kontrapasy czy rynny dla rowerzystów.
- Prace związane z budową parkingów typu „Park&Ride” i „Park&Go”, m.in.: nad budową, wyposażeniem i implementacją do systemu Park&Ride parkingów powierzchniowych przy Węźle Zachodnim, Lesie Gdańskim, Pętli Przylesie, Rondzie Kujawskim i parkingu kubaturowego przy ul. Grudziądzkiej oraz infrastruktury systemu Park&Ride na terenie Miasta np. tablice naprowadzania, oznakowanie, uzbrojenie podziemne itp.
- Rozbudowa ciągów pieszych i modernizacja chodników, zwiększanie bezpieczeństwa, poprawa oświetlenia przejść dla pieszych.
- Wprowadzanie dalszych udogodnień w płatnościach za usługi komunikacji publicznej oraz ułatwiono planowanie podróży przy wykorzystaniu funkcji Google Transit.
- Rozbudowa buspasów – zakończono budowę buspasa w ul. M. Kolbego, który ułatwia autobusom wyjazd z Osowej Góry.
- Według Ewidencji Infrastruktury Paliw Alternatywnych na koniec 2021 r. w Bydgoszczy funkcjonowało 28 punktów ładowania pojazdów elektrycznych w 13 lokalizacjach (stacjach). W ciągu roku powstały 3 nowe stacje (ul. Fieldorfa 12A, ul. 3 Maja 6 i ul. Wrocławska 3) dysponujące łącznie 5 punktami ładowania.

- Na mocy nowelizacji ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych, uchwalonej w grudniu 2021 r. ENEA Operator Sp. z o.o., wznowiła proces inwestycyjny dotyczący realizacji budowy i przyłączenia ogólnodostępnych stacji ładowania pojazdów elektrycznych.
- W 2021 r. Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. rozpoczęła budowę przy ul. Grzybowej stacji CNG do tankowania pojazdów, której realizacja powinna zakończyć się do końca 2022 r.
- Liczba samochodów osobowych elektrycznych zarejestrowanych w Bydgoszczy jest nadal niska, jednak w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła ponad dwukrotnie do 169 sztuk. Liczba wszystkich pojazdów samochodowych zasilanych wyłącznie energią elektryczną wzrosła w ciągu roku ze 114 do 229.

Powyższe zadania w obszarze transportu, bezpośrednio wpływające na ograniczenie emisji, realizują cele **Strategii Rozwoju Elektromobilności dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku**:

Ograniczenie negatywnego wpływu sektora transportowego na jakość życia mieszkańców.

- I. Rozwój zero i niskoemisyjnych usług miejskich.
- II. Tworzenie warunków dla rozwoju elektromobilności indywidualnej oraz innych form transportu zero i niskoemisyjnego.
- III. Poprawa konkurencyjności i bezpieczeństwa transportu zbiorowego oraz organizacji ruchu drogowego.
- IV. Ograniczenie zużycia energii konwencjonalnej oraz zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w transporcie (*nowe instalacje wzmacniające samowystarczalność energetyczną Bydgoszczy*).

Wyszczególnienie	2019	2021
Liczba pojazdów elektrycznych zarejestrowanych w Bydgoszczy	50	229
w tym:		
– samochodów osobowych	30	169
– samochodów ciężarowych	3	9
– autobusów	–	–
– motocykli	4	6
– motorowerów	13	45
Liczba punktów ładowania pojazdów:		
– elektrycznych	18	28
– wodorowych	–	–
– LNG/CNG	1	1

Szczegóły dotyczące zadań transportowych zostały opisane w *Obszarze V. Transport i komunikacja* natomiast kwestie rozwoju OZE w poświęconym tej tematyce podrozdziale.

Zgodnie z wymogami ustawy o elektromobilności paliwach alternatywnych, ZDMiKP w grudniu 2021 r. przygotował kolejną edycję *Analizy kosztów i korzyści związanych z wykorzystaniem, przy świadczeniu usług komunikacji miejskiej, autobusów zeroemisyjnych*. Wyniki analizy wskazują na brak korzyści z wykorzystania autobusów o napędzie zeroemisyjnym. Miasto nie jest w związku z tym zobowiązane do posiadania 5% autobusów zeroemisyjnych od 2021 r. (brak opłacalności ekonomicznej). Pomimo tego rozważana jest opcja zakupu autobusów zeroemisyjnych w przyszłości. W 2021 r. testowane były autobusy: hybrydowy „MAN Lion's City Efficient Hybrid” oraz elektryczny „MAN Lion's City”, natomiast w lutym 2022 r. testowano elektryczny autobus „Solaris Urbino 12 electric”.

Przez cały 2021 r. trwały prace nad nowelizacją ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Ustawa uchwalona w grudniu 2021 r. wprowadziła różnorodne zmiany i nowe wymogi dla Miasta. Ze względu na przeciągające się prace nad dokumentem część działań pozostawała w zawieszeniu.

Gospodarka niskoemisyjna

Miasto Bydgoszcz, uchwałą Rady Miasta przystąpiło do „Nowego Zintegrowanego Porozumienia Burmistrzów na rzecz klimatu i energii”, tj. zainicjowanego przez Komisję Europejską największego na świecie ruchu na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii i zmniejszenia emisji CO₂ na obszarze miasta. W porozumieniu określono cel zmniejszenia do 2030 r. emisji CO₂ co najmniej o 40% w stosunku do roku bazowego, tj. 2005 r. głównie przez poprawę efektywności energetycznej i większe wykorzystanie źródeł energii odnawialnej.

W 2021 r. przyjęto **Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla Miasta Bydgoszczy do roku 2030 (SECAP)**, zrealizowany częściowo w ramach projektu *MULTIPLY: współpraca miast na rzecz integracji zrównoważonych rozwiązań transportowych, energetycznych i w obszarze planowania przestrzennego*, który jest finansowany z programu HORYZONT 2020.

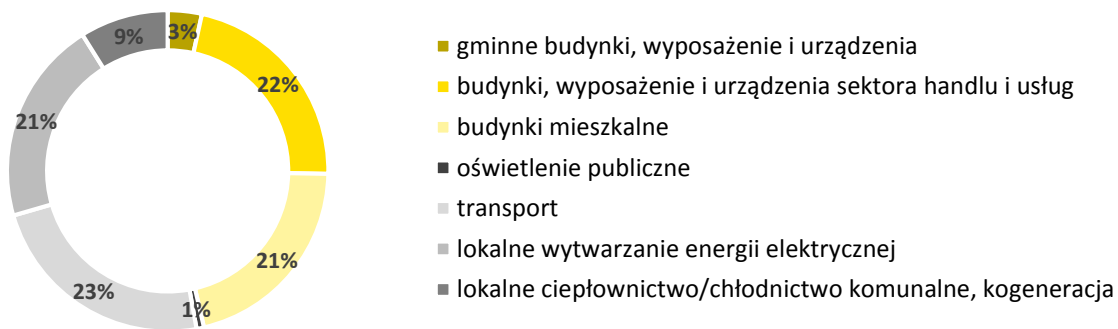
Podsumowanie planowanych i zrealizowanych celów dla Miasta Bydgoszczy w okresie 2011-2030

Horyzont czasowy	Cel redukcji	Tony CO ₂ do zredukowania	Osiągnięta/planowana redukcja emisji	Osiągnięty/planowany poziom redukcji
2020	20%	527 829	548 343*	20,8%*
2030	40%	1 055 658	1 070 205	40,6%

* Dane zostały zmodyfikowane w porównaniu z opublikowanymi w „Inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych dla miasta Bydgoszczy za rok 2020 wraz z podsumowaniem” – przyjęto najbardziej aktualny wskaźnik udostępniony przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

Miasto zrealizowało zobowiązanie wynikające z Porozumienia Burmistrzów, podpisanego w 2011 r., dotyczące redukcji emisji gazów cieplarnianych o 20% do roku 2020. Działania zaplanowane do realizacji w ramach SECAP mają pozwolić na dalsze ograniczenie emisji – o 521 862 Mg CO₂e do 2030 r.

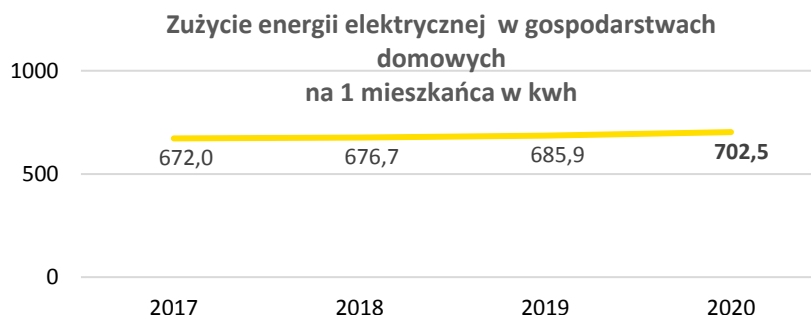
Struktura planowanej redukcji emisji CO₂ w latach 2021-2030 według sektorów działań SECAP

Wiele z działań, zapisanych w SECAP ma na celu redukcję emisji dwutlenku węgla poprzez poprawę efektywności energetycznej: rozwój systemu zarządzania energią w gminie, termomodernizację budynków, wymianę urządzeń i oświetlenia, budowę przyłączy do sieci ciepłowniczej, rozwój infrastruktury komunikacji publicznej oraz transportu niskoemisyjnego w mieście. Inne działania będą związane z zastosowaniem źródeł OZE oraz wodorowych do zasilania obiektów oraz promowaniem wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji. Dodatkowo część działań dotyczy adaptacji do skutków zmian klimatu, głównie obszaru gospodarki zasobami wodnymi, zielono-niebieskiej infrastruktury oraz rozwiązań zapewniających komfort termiczny mieszkańcom.

Produkcja energii elektrycznej

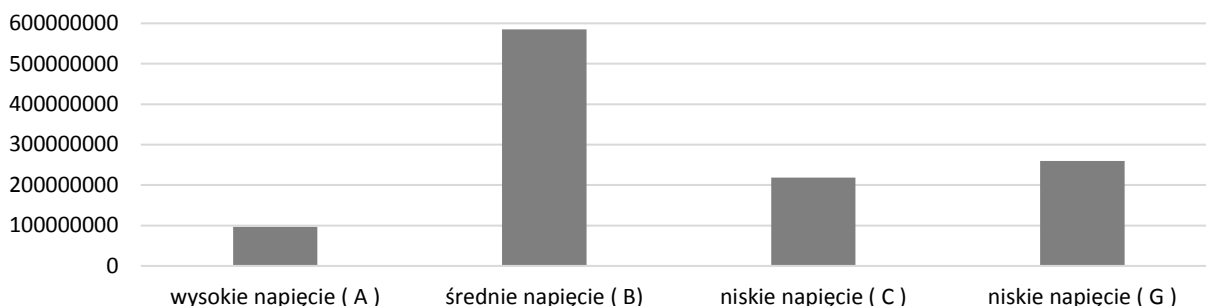
Zużycie energii w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca rośnie z roku na rok. Według ostatnich dostępnych danych wyniosło 702,5 kWh na osobę.

Źródło: BDL GUS

Według informacji **ENEA Operator Sp. z o.o. Oddział Dystrybucji Bydgoszcz** liczba odbiorców energii elektrycznej w Bydgoszczy wzrosła w ciągu roku o 1,5 tys. do 178,3 tys. (163,6 tys. odbiorców indywidualnych).

Energia dostarczona przez ENEA Operator Sp z o.o. w 2021 r. w Bydgoszczy
RAZEM 1 159 629 134 kWh

Źródło: ENEA Operator Sp. z o.o.

W 2021 r. Enea Operator Sp. z o.o. prowadziła rozbudowę linii kablowych wysokich napięć tj. linii kablowej 110 kV Bydgoszcz Śródmieście - Bydgoszcz Północ wraz z budową pola w stacji 110/15 kV Bydgoszcz Północ oraz przebudową rozdzielni. Poza tym prowadzono rozbudowę i modernizację linii średnich i niskich napięć, stacji transformatorowych oraz przyłączy.

Sieć elektroenergetyczna rozdzielcza

Długość linii w km		2018	2019	2020	2021
niskich napięć (nn 0,4 kV; bez przyłączy)	napowietrznych	278,5	272,9	273,8	275,8
	kablowych	1 137,7	1 141,1	1 155,4	1 172,2
średnich napięć (SN 15 kV)	napowietrznych	69,9	68,9	68,4	67,9
	kablowych	681,7	690,3	692,7	699,9
wysokich napięć (WN 110 kV)	napowietrznych	86,7	87,6	86,7	88,4
	kablowych	0,78	0,78	0,78	3,1

Źródło: ENEA Operator Sp. z o.o.

Dane dotyczą sieci eksploatowanych przez ENEA Operator Sp. z o.o. Na terenie Bydgoszczy działają jeszcze D-Energia Sp. z o.o. (teren byłego „Zachemu”) oraz PKP Energetyka S.A.

Strategia Rozwoju Grupy Enea koncentruje się na zrównoważonej transformacji aktywów w kierunku zastosowania odnawialnych i niskoemisyjnych technologii. Do 2030 r. firma planuje zwiększyć udział OZE w całkowitej produkcji energii elektrycznej do 33%. Na koniec 2021 r. ilość energii elektrycznej wytworzonej z instalacji OZE zlokalizowanych na terenie Bydgoszczy to 7 626,015 MWh. Na koniec 2021 r. do sieci ENEA Operator Sp. z o.o. Oddział Dystrybucji Bydgoszcz w Bydgoszczy przyłączonych było 2 071 mikroinstalacji fotowoltaicznych, tj. instalacji o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 50 kW. Dodatkowo do sieci elektroenergetycznej przyłączone były elektrownie wykorzystujące odnawialne źródła energii o większej mocy. Były to elektrownie fotowoltaiczne, elektrownie na biogaz i wodne.

Instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii przyłączone do sieci ENEA Operator Sp. z o.o.

Rodzaj instalacji	Liczba	Moc przyłączeniowa w kW
Mikroinstalacje fotowoltaiczne	2 071	16 499
Elektrownie fotowoltaiczne	1 663	12 660
Elektrownie na biogaz	6	1 550
Elektrownie wodne	4	1 503

Źródło: ENEA Operator Sp. z o.o.

Produkcja energii cieplnej

Ciepło dostarczane przez **Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.** na terenie miasta pochodzi od producentów: Oddziału Elektrociepłowni w Bydgoszczy należącego do PGE Energia Ciepła S.A. oraz Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych należącego do MKUO ProNatura Sp. z o.o. oraz z własnych ciepłowni. W ciągu 2021 r. sprzedano 4,2 PJ energii cieplnej. Ciepło pochodzące z elektrociepłowni powstaje w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej w tzw. kogeneracji i stanowi 80% dostarczanej przez KPEC energii cieplnej. W 2021 r. KPEC korzystał z następujących źródeł energii:

Produkcja i zakupy energii cieplnej w 2021 r.

Źródło	Zakup w GJ	Produkcja w GJ
EC I	264 607	–
EC II	3 965 170	–
ZTPOK	633 393	–
Białe Błota KPEC	–	47 363
Osowa Góra KPEC	–	112 673
RAZEM	4 863 170	160 036

Źródło: KPEC Sp. z o.o.

Emisja roczna CO₂:

EC I – 33 111 Mg

EC II – 728 713 Mg

Źródło: PGE Energia Ciepła S.A.

Oddział Elektrociepłownia w Bydgoszczy

Większość energii pochodziła z Elektrociepłowni Bydgoszcz II PGE Energia Ciepła S.A., która w 2021 r. wyprodukowała 4,617 PJ energii cieplnej oraz 0,508 TWh energii elektrycznej.

Zaopatrzenie w gaz

Z danych **Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy** wynika, że długość sieci gazowej na koniec 2021 r. wyniosła 704,2 tys. m i 291,9 tys. m przyłączy. Na obszarze miasta Bydgoszczy znajdowało się 36 systemowych stacji gazowych średniego ciśnienia oraz 2 systemowe stacje gazowe wysokiego ciśnienia.

W 2021 r. Spółka rozbudowywała i modernizowała infrastrukturę gazową, głównie sieci średniego ciśnienia w wielu lokalizacjach w Bydgoszczy:

Wyszczególnienie		Nowo wybudowane	Zmodernizowane
Długość [m]			
Gazociągi	n/c	722,17	1 211,15
	ś/c	8 467,98	8 359,30
	Razem	9 190,15	9 570,45
Przyłącza	n/c	1111,41	887,92
	ś/c	2 398,55	365,82
	Razem	3 509,96	1 253,74
Ilość [szt.]			
Przyłącza	n/c	102	64
	ś/c	199	44
	Razem	301	108

Źródło: Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy

Poza tym przy ul. Grzybowej rozpoczęto budowę stacji CNG do tankowania pojazdów, której realizacja powinna zakończyć się do końca 2022 r.

Odnawialne źródła energii

W 2021 r. Miasto Bydgoszcz posiadało w swoich zasobach 42 instalacje fotowoltaiczne zainstalowane na budynkach szkół, żłobkach, obiektach sportowych i budynkach miejskich o łącznej mocy 706,94 kW oraz instalacje w zasobach spółek miejskich tj. instalacja o mocy 30 kW na biurowcu budynku IDEA, instalacja o mocy 18 kW w Centrum Ekologicznym LPKiW „Myślęcinek” oraz dwie instalacje o mocy 40 kW należące do

KPEC. W 2021 r. uruchomiona została największa w mieście elektrownia fotowoltaiczna na miejskim budynku. Znajduje się ona na dachu nowej Astorii i pozwoli na roczną produkcję prawie 130 MWh energii elektrycznej.

Miasto Bydgoszcz uzyskało dofinansowanie unijne na poziomie 50% na kolejne instalacje fotowoltaiczne. Wartość realizacji całego pakietu szacuje się na 1,6 mln zł. Panele fotowoltaiczne pojawią się na obiektach sportowych, żłobkach i szkołach. Lista miejskich instalacji fotowoltaicznych rozszerzy się o 11 nowych mini-elektrowni o łącznej mocy 360 kW. Zadanie jest współfinansowane ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

2030 STRATEGIA 2.0

**POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:**

IV.1.2. Czyste powietrze.

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu.

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów.

Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Woda dostarczana gospodarstwom domowym i pozostałym odbiorcom w Bydgoszczy systemem wodociągowym jest pobierana z dwóch ujęć:

- ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Brdy na stacji wodociągowej „Czyżkówko”,
- ujęcia wód podziemnych stacji wodociągowej „Las Gdański”.

Ich uzupełnieniem są studnie awaryjne, wykorzystywane w sytuacjach wyjątkowych.

Sieć wodociągowa o długości 1 071,4 km składała się w 59,7% z przewodów rozdzielczych, w 11,8% z sieci magistralnej, tj. rurociągów o najwyższej średnicy. Z kolei przyłącza wodociągowe, o najmniejszej średnicy rur stanowiły 28,5% sieci.

Sieć wodociągowa

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Sieć wodociągowa ogółem w km, w tym:	1 050,9	1 057,5	1 065,5	1 071,4
sieć magistralna	125,2	126,5	126,5	126,5
sieć rozdzielcza	629,6	633,4	636,8	639,8
przyłącza wodociągowe	296,1	297,6	302,2	305,1
Dostawa wody do odbiorców w mln m ³	16,8	16,7	16,0	16,0

Źródło: Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.

Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w 2021 r. dostarczały wodę do prawie 30 tys. odbiorców, w tym 26 tys. gospodarstw domowych. W ostatnich trzech latach spadało zużycie wody w Bydgoszczy.

Jakość wody pitnej spełnia wymogi norm polskich i europejskich oraz jest zgodna z wytycznymi WHO.

W zakresie rozwoju i rozbudowy sieci wodociągowej w 2021 r.:

- zakończono budowę i oddano do eksploatacji sieci wodociągowej w ulicach: Grzybowej, Trybowskiego-Sybiraków, Bohaterów Kragujewca, Siedleckiej-Byszewskiej, Strzeleckiej-Studentkiej, Stabrowskiej, Sielskiej, Rybaki, Wierchowej, Szwoleżerów, Piaski,
- zakończono roboty związane z przebudową sieci wodociągowej w ulicach: Królowej Jadwigi, Baczyńskiego-Wojska Polskiego, Połczyńskiej-Kostrzyńskiej, Lotników, Fordońskiej, Żwirki i Wigury, Przyjaznej, Kutrowej oraz Suchej (etap II), a także w rejonie ronda Kujawskiego w ramach inwestycji drogowej pn. „Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej” w ulicach: Bernardyńskiej, Zbożowy Rynek i Długiej,
- zakończono przebudowy przyłączy wodociągowych do przepompowni ścieków przy ul. Żabiej i Witebskiej,
- wybudowano punkty poboru wody na terenie miasta oraz przyłącze hydrantowe w ul. Kanarkowej,
- trwają roboty związane z budową sieci wodociągowej w ul. Bieszczadzkiej-Kromera oraz przebudową sieci wodociągowych w ul. Fordońskiej - ul. Spornej.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych

W 2021 r. prawie wszyscy mieszkańcy miasta (99,6%) korzystali z sieci kanalizacji sanitarnej. Długość sieci wzrosła w ostatnich trzech latach o 13,5 km do 888,5 km.

Sieć kanalizacji sanitarnej

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Sieć kanalizacji sanitarnej ogółem w km, w tym	875,0	881,5	885,0	888,5
sieć w układzie pojedynczym	483,2	488,3	490,1	492,1
sieć w układzie piętrowym	223,5	223,5	223,5	223,5
przyłącza kanalizacyjne	168,3	169,8	171,4	172,9

Źródło: Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.

W 2021 r. realizowano zadania związane z rozbudową i modernizacją kanalizacji sanitarnej:

- zakończono budowę i oddano do eksploatacji sieci kanalizacji sanitarnej w ulicach: Grzybowej, Trybowski-Sybiraków, Siedleckiej-Byszewskiej-Łubinowej, Hutniczej, Stabrowskiej, Strzeleckiej-Studenckiej, Sielskiej, Rybaki, Piaski, Wierchowej i Szwoleżerów,
- rozpoczęto roboty związane z budową sieci kanalizacji sanitarnej w ulicach: Tuchołkowa-Wyzwolenia, Bieszczadzkiej-Kromera, Grussa,
- prowadzono prace związane z renowacją kanalizacji sanitarnej w ulicach: 11 Listopada-Jarzębinowej, Ziębiej, Konopnej, Sułkowskiego, Smukalskiej, Tucholskiej, Grodzkiej-Bernardyńskiej, Gierczak, Jaskółczej.

System oczyszczania ścieków oparty jest o dwie oczyszczalnie:

- oczyszczalnia ścieków „Fordon” o przepustowości 41 000 m³/d,
- oczyszczalnia ścieków „Kapuściska” o przepustowości 37 800 m³/d (wg pozwolenia z 31.05.2021 r.).

Udział ścieków spełniających wymogi dyrektywy unijnej dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w odniesieniu do ścieków powstających w Bydgoszczy, wynosił:

- 99,6% w zakresie wymogu osiągnięcia, co najmniej 98% poziomu obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego),
- 100% w zakresie spełniania przez oczyszczalnie wymogu związanego z podwyższonym usuwaniem związków biogenych.

Z bydgoskiego systemu oczyszczania ścieków korzystają także gminy ościenne: Dąbrowa Chełmińska, Solec Kujawski, Sienko, Osielsko, Dobrcz, Białe Błota.

W 2021 r. realizowany był projekt „**Modernizacja oczyszczalni ścieków KAPUŚCISKA – II etap oraz wykonanie inteligentnego systemu zarządzania sieciami wod.-kan.**” Projekt wieloletni, którego celem jest zwiększenie efektywności i dostosowanie do docelowego obciążenia ładunkiem RLM oczyszczalni ścieków "Kapuściska" oraz dla utworzenia spójnego systemu zarządzania obiektami wodno-kanalizacyjnymi. Projekt otrzymał dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej, w ramach POIiŚ 2014-2020. W ramach projektu realizowane są dwa zadania:

- wykonanie inteligentnego systemu zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi obejmującego wdrożenie systemu inteligentnego sterowania retencją zbiornikową, rozbudowę istniejącego systemu SCADA, narzędzia wspierające procesy systemu zarządzania sieciami wodociągowymi i kanalizacyjnymi. W 2021 r. zakończono realizację umów I etapu zadania. Realizacja II etapu zadania, który jest powiązany z projektem "Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych, na terenie miasta Bydgoszczy", z uwagi na opóźnienia prac w tym projekcie, przesunięta została w czasie.
- modernizacja oczyszczalni ścieków KAPUŚCISKA – II etap. Kontynuowano realizację zadania rozpoczętego w 2019 r., polegającego na rozbudowie gospodarki osadowej – dostosowaniu do docelowego obciążenia oczyszczalni ładunkiem RLM. Modernizacja uwzględnia również prace odtworzeniowe w zakresie obiektów wyeksploatowanych.

Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Trwają prace nad modernizacją systemu deszczowego i dostosowaniem kanalizacji deszczowej do potrzeb obecnego i planowanego zagospodarowania terenu oraz ochrona miasta przed skutkami deszczy nawalnych oraz nadmiernej ilości wód opadowych i roztopowych.

Długość sieci kanalizacji deszczowej w zarządzie MWiK w ostatnich latach nie zmieniała się znacząco, na koniec 2021 r. wyniosła: **505,3 km**, w tym:

- sieć w układzie pojedynczym - 279,7 km
- sieć w układzie piętrowym - 223,7 km
- przyłącza deszczowe - 1,9 km

Ponad 60% sieci deszczowej to kanały wybudowane ponad 30 lat temu.

Natomiast wzrastała długość sieci deszczowej w zarządzie ZDMiKP, realizowana w ramach budowy i przebudowy dróg. W 2021 r. wydłużyła się o prawie 16,7 km i na koniec roku wynosiła 123,9 km. W ostatnich trzech latach długość kanalizacji deszczowej ZDMiKP wzrosła o ponad 30%.

W zakresie modernizacji kanalizacji deszczowej MWiK w 2021 r.:

- wybudował kanały deszczowe w ulicach: Waryńskiego i Kamińskiego, realizowane w ramach Programu BBO,
- zakończył prace związane z przebudową kanalizacji deszczowej w rejonie ulic: Bernardyńskiej, Zbożowy Rynek, Długiej, Toruńskiej, Babiej Wsi, Ustronie, Kujawskiej i Wojska Polskiego, realizowane w ramach inwestycji drogowej pn. „Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej”, a także w ulicach: Niklowej oraz Łużyckiej-Jagiellońskiej,
- wykonał renowację kanału deszczowego w ul. Łęczyckiej (od ul. Bocznej do Łęczyckiej nr 5),
- realizował prace związane z budową kanalizacji deszczowej w ul. Smukalskiej oraz ul. Gdańskiej,
- rozpoczął renowacje kanałów deszczowych w ulicach: 11 Listopada-Jarzębinowej, Sułkowskiego 60-62, Gierczak, Wejherowskiej, Szczytowej, Unii Lubelskiej, Malinowej, Jaskółczej, Łochowskiej, Fordońskiej i Tucholskiej.

Największym, realizowanym w ostatnich latach przedsięwzięciem, jest projekt **„Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych, na terenie miasta Bydgoszczy”**: wartość projektu: 258 mln zł, w tym dofinansowanie z POIiŚ – 154,8 mln zł. Głównym celem przedsięwzięcia jest dostosowanie kanalizacji deszczowej na terenie Bydgoszczy do obecnego i planowanego sposobu zagospodarowania terenu, zabezpieczenie miasta przed skutkami deszczy nawalnych oraz dużej ilości wód opadowych i roztopowych – minimalizacja podtopień budynków i zalania ulic, umożliwienie retencjonowania wody i wykorzystania jej w okresach suchych. Projekt realizowany jest w 26 zlewniach wód deszczowych. Zakres rzeczowy projektu:

- budowa sieci kanalizacji deszczowej ok. 14 km,
- przebudowa sieci kanalizacji deszczowej ok. 90 km,
- budowa urządzeń służących gospodarowaniu wodami opadowymi – 81 szt.

Projekt obejmuje dwa zadania na roboty budowlane:

1. „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy. Budowa i przebudowa.” Umowa z wykonawcą robót została podpisana w 2018 r. Zakres rzeczowy zadania obejmuje: zaprojektowanie i wykonanie rozbudowy oraz przebudowy istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, w tym m.in.: zbiorników retencyjnych szczelnych, zbiorników retencyjnych ze skrzynek rozsączających, oczyszczalni wód opadowych i roztopowych, wylotów do odbiorników, kanałów deszczowych.

Od początku realizacji wybudowano ok. 1,35 km sieci kanalizacji deszczowej. Z dniem 29.11.2021 r. umowa została rozwiązana wskutek złożenia przez MWiK oświadczenia o odstąpieniu od umowy z winy wykonawcy. Taka decyzja została podjęta z uwagi na szereg zaniedbań i nieprawidłowości, które zaistniały po stronie wykonawcy, a które spowodowały niemożność dalszej realizacji kontraktu z jego udziałem. W celu ukończenia realizacji zadania MWiK planuje przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia.

wienia dla prac projektowych oraz przeprowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia dla robót budowlanych, w trzech etapach z terminem zakończenia robót odpowiednio sierpień 2022 r., czerwiec 2023 r. i listopad 2023 r.

2. „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy. Renowacja.” W 2018 r. zostały podpisane dwie umowy z wykonawcami obejmujące Część 1, 2 i 3, których realizacja zakończyła się w 2020 i 2021 roku. Łącznie wykonano ok. 85,5 km renowacji. Planowana jest realizacja Części 4 zadania.

Realizacja ww. zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej była związana z wdrażaniem **Planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2021-2024.**

Bydgoszcz zajęła 4. miejsce w rankingu Water City Index 2021 w kategorii metropolie. Miasta poddano analizie w czterech kategoriach: Życie, Kultura i ludzie, Gospodarka i biznes oraz Zagrożenie. W tej ostatniej Bydgoszcz zajęła 1. miejsce, dzięki działaniom związanym z gospodarowaniem wodami opadowymi.

Miasto Bydgoszcz realizuje **Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK)**, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16.12.2003 r. KPOŚK stanowi wykaz aglomeracji, które muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków w terminach określonych w Programie.

Rada Miasta Bydgoszczy, uchwałą Nr XXXII/768/20 z dnia 16.12.2020 r., wyznaczyła obszar i granice aglomeracji Bydgoszcz, o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) wynoszącej 536 753, obejmującej gminę Bydgoszcz, z oczyszczalniami ścieków „Fordon” i „Kapuściska”. Przy czym 347 746 RLM pochodzi od stałych mieszkańców miasta, 42 426 RLM od osób czasowo przebywających w Bydgoszczy, a 146 581 RLM generowane jest przez podmioty prowadzące działalność przemysłową. W aktualnym kształcie aglomeracja Bydgoszcz zapewnia dotrzymanie wymogów określonych w dyrektywie Rady 91/271/EWG z dnia 21.05.1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, tj. art. 3 zapewniającego wyposażanie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych, art. 10 dotyczącego zapewnienia odpowiedniej wydajności oczyszczalni oraz art. 4 i 5 odnoszącego się do standardów oczyszczania ścieków.

Dane dla aglomeracji Bydgoszcz za 2021 r.:

- wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi (98% dla aglomeracji o RLM $\geq$ 100 000), a pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków:
  - % RLM korzystających z sieci: 99,57%,
  - % RLM korzystających ze zbiorników bezodpływowych (szamb): 0,41%,
  - % RLM korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków: 0,02%.
- wydajność oczyszczalni ścieków w aglomeracjach odpowiada przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze:
  - ilość ścieków komunalnych odprowadzonych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni: 24 018,5 tys. m³/r.,
  - ilość ścieków dostarczonych do oczyszczalni taborem asenizacyjnym: 47 tys. m³/r.,
  - ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych z oczyszczalni do odbiornika w ciągu roku: 26 529,3 tys. m³.
- w każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów – w aglomeracji funkcjonują oczyszczalnie:
  - mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem związków biogenych „Fordon”,

- mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem związków biogennych „Kapuściska”.

Obie oczyszczalnie spełniają wymagania określone w pozwoleniu wodnoprawnym oraz rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12.07.2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych.

Ponadto w 2021 r.:

- długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej i odebranej (sanitarnej i ogólnospławnej) – 2,0 km,
- liczba mieszkańców rzeczywistych podłączonych do sieci kanalizacyjnej – 4 277.

2030 STRATEGIA 2.0

**POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:**

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu.

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów.

Zieleń

Zieleń w przestrzeni miejskiej pełni wiele funkcji, a przede wszystkim jest naturalnym elementem minimalizującym negatywne skutki zmian klimatu. Roślinność wpływa korzystnie na jakość powietrza, obniża temperaturę otoczenia, poprawia gospodarkę wodną, akumulując opady atmosferyczne oraz ogranicza rozprzestrzenianie się hałasu. Poza tym nie do przecenienia jest funkcja estetyczna zieleni, która zachęcając mieszkańców do wypoczynku i sportu, wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców.

Blisko ¼ powierzchni miasta jest objęta ochroną wynikającą z ustawy o ochronie przyrody. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w Bydgoszczy obejmują tereny należące do Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego, Obszaru Chronionego Krajobrazu Północnego Pasa Rekreacyjnego Miasta Bydgoszczy, Obszaru Chronionego Krajobrazu Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej. Oprócz nich w Bydgoszczy zlokalizowane są dwa użytki ekologiczne: Zielenia Ostoja, znajdujący się przy ul. Rekinowej i Stawy akademickie przy ul. Rejewskiego.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych ogółem (w ha)	4 571,04	4 321,67	4 321,67	b.d.
Obszary chronionego krajobrazu razem (w ha)	3 411,92	2 824,84	2 824,84	b.d.
Parki krajobrazowe razem (w ha)	1 148,29	1 486,00	1 486,00	b.d.
Użytki ekologiczne (w ha)	10,83	10,83	10,83	b.d.

Źródło: BDL GUS

W Bydgoszczy znajdują się także tereny, należące do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, tworzonej w celu objęcia ochroną około 200 najcenniejszych i zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych i ponad 1 000 rzadkich i zagrożonych gatunków. Są to fragmenty 4 obszarów Natura 2000: Dolina Dolnej Wisły, Sołecka Dolina Wisły, Dolina Noteci, Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego.

W 2021 r. w Bydgoszczy do elementów przyrodniczych objętych ochroną włączono 4 obiekty: okazały dąb Alicja, który rośnie na terenie Parku Ludowego im. Wincentego Witosa, buk Justyna w okolicach ul. Wiatrakowej, skupisko sześciu buków pospolitych rosnących w Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim oraz skupisko dwóch dębów szypułkowych nad rzeką Brdą w okolicy ul. Spornej. Na koniec roku objęte ochroną były 102 pomniki przyrody.

Tereny zieleni komunalnej znajdują się przede wszystkim w utrzymaniu Wydziału Zieleni i Gospodarki Komunalnej. Zieleń komunalna zarządzana jest także przez inne podmioty, m.in. ADM Sp. z o. o. i placówki szkolno-wychowawcze. Właścicielami pozostałych terenów zieleni są osoby prywatne i osoby prawne m.in.: Lasy Państwowe (Nadleśnictwo Żołędowo i Nadleśnictwo Bydgoszcz), spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wyznaniowe oraz firmy prywatne.

Powierzchnia terenów zieleni w stałym utrzymaniu Wydziału Zieleni i Gospodarki Komunalnej

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Powierzchnia parków skwerów, bulwarów (w ha):	607,82	607,82	629,29	642,88
parki, skwery, bulwary	279,54	279,54	281,52	287,46
zielen przyuliczna	328,28	328,28	347,77	355,42
Powierzchnia lasów gminnych i LPKiW (w ha):	384,28	384,28	384,28	384,15
powierzchnia lasów komunalnych	177,58	177,58	177,58	177,45
powierzchnia LPKiW	206,70	206,70	206,70	206,70

Źródło: Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Do najważniejszych terenów zieleni urządzonej, będących w utrzymaniu Miasta, z uwagi na parametry, lokalizację i funkcję rekreacyjną należą:

- Leśny Park Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek”,
- Park gen. Jana Henryka Dąbrowskiego z aleją widokową na skarpie południowej,
- Park Jana Kochanowskiego wraz ze Skwerem im. Krzysztofa Komedy,
- Park Kazimierza Wielkiego,
- Park Ludowy im. Wincentego Witosa,
- Park nad Starym Kanałem Bydgoskim,
- Zieleń na Wyspie Młyńskiej,
- Park Bydgoskiego Harcerstwa,
- Park Wolności,
- Park Dolina Pięciu Stawów,
- Bulwar Leona Janty-Połczyńskiego,
- Park Centralny,
- Park Milenijny,
- Skwer nad "Balatonem".

Leśny Park Kultury i Wypoczynku w Myślęcinku to jeden z największych miejskich parków w Polsce, wraz z lasami Nadleśnictwa Żołądowo stanowi zwarty kompleks parkowo-leśny.

830 ha

Aby przybliżyć mieszkańcom skarby przyrodnicze w przestrzeni miejskiej, przygotowano ścieżki dydaktyczne. Na terenach ogólnodostępnych, w stałym utrzymaniu Miasta znajdują się następujące ścieżki o tematyce przyrodniczej:

Bydgoszcz odznacza się wśród miast na prawach powiatu wysokim udziałem terenów zielonych w powierzchni miasta, szczególnie gdy bierze się pod uwagę typowe tereny zieleni miejskiej, takie jak parki, skwery, bulwary. Jednak tereny zieleni urządzonej to tylko część obszarów czynnych biologicznie. Otaczające tereny zurbanizowane lasy zajmują 4,9 tys. ha i stanowią 27,6% powierzchni administracyjnej miasta (według ostatnich dostępnych danych GUS z końca 2020 r.). Większość lasów należy do Skarbu Państwa – 4,6 tys. ha. Lasy gminne pokrywają 177,6 ha, a będące własnością prywatną – 96,4 ha.

Dokumentem, w którym wskazywane są kierunki rozwoju terenów zieleni jest **Strategia rozwoju terenów zieleni w Bydgoszczy**. Na rzecz rozwoju terenów zieleni, w 2021 r. realizowano:

▪ **Przedsięwzięcia związane z przebudową miejskich parków, skwerów i zieleni przyulicznej:**

Kompleksowa rewaloryzacja:

- Plac Kościeleckich – prace nad projektem rewaloryzacji placu – inwestycja w toku,
- Plac Wolności – prace nad projektem rewaloryzacji placu – inwestycja w toku,
- Kompleksowe zagospodarowanie terenu zielenią oraz budowa ciągu komunikacji pieszo-rowerowej przy ul. Nakielskiej 46 oraz jego powiązanie z Parkiem nad Starym Kanałem Bydgoskim – wykonano ścieżkę pieszo-rowerową, oświetlenie, nasadzenia drzew i krzewów, ustawiono ławki i kosze,
- Kompleksowe zagospodarowanie terenu pomiędzy Kanałem Bydgoskim, a ul. Mińską oraz pomiędzy Kanałem Bydgoskim, a ul. Spacerową (na odcinku od ul. Plażowej do ul. Polanickiej) w ramach zadania pn. „Zagospodarowanie terenu nad Kanałem Bydgoskim na osiedlu Miedzyń - Prądy, Flisy i Osowa Góra (Program BBO)” – wykonano ścieżki mineralne, elementy małej architektury, pielęgnację drzew – inwestycja w toku; nasadzenia drzew i krzewów (Program BBO),

- Skwer im. prof. J. Kałużnego – prace nad projektem, który przewiduje park sensoryczny z trzema strefami: wzroku, ruchu i zapachu – inwestycja w toku,
- Kompleksowe zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. 11 Listopada, ul. Gdańską i ul. Czerkaską w ramach zadania „Modernizacja Skweru Inwalidów Wojennych” – poprzez wykonanie ścieżek, elementów małej architektury, nasadzeń drzew i krzewów (Program BBO),
- Rewitalizacja (modernizacja) skweru spacerowego wzdłuż ul. 11 Listopada w ramach projektu pn. „Zagospodarowanie terenu przy ul. 11 Listopada” (Program BBO) – inwestycja w toku,
- Opracowanie projektu zagospodarowania terenu pomiędzy ul. Glinki, ul. Bohaterów Kragujewca i ul. Łomżyńską w ramach Programu BBO, pn. „Skwer Małej Łąki” – projekt zakłada wykonanie parku nawiązującego do Doliny Małej Łąki w Tatrach. Istotnym elementem parku jest roślinność. Zaplanowano: ścieżki, wybieg dla psów oraz plac zabaw – kalistenika, lampy, ławki itp. (Program BBO) – inwestycja w toku,
- Wykonanie nasadzeń drzew przy ul. Ceramicznej,
- Wykonanie nasadzeń drzew i krzewów wg mpzp „Bocianowo-Chodkiewicza” – ul. Paderewskiego, od ul. Chodkiewicza w kierunku ul. Kamiennej,
- Kompleksowe zagospodarowanie bulwarów nad Brdą w ramach inwestycji pn. „Bydgoski Węzeł Wodny – rewitalizacja bulwarów i nabrzeży Brdy, odcinek VI od dworca autobusowego PKS do Mostu Pomorskiego” oraz „Bydgoski Węzeł Wodny - rewitalizacja bulwarów i nabrzeży Brdy, odcinek IVa od Mostu Bernardyńskiego do ul. Uroczej” – poprzez realizację ścieżek pieszo-rowerowych, umocnienie nabrzeża, wprowadzenie małej architektury i wykonanie zieleni – inwestycja w toku,
- Opracowanie projektu pn. „Rewitalizacja skweru im. A. Bukolta w Bydgoszczy w obszarze ul. Konopnickiej, ul. Brzozowej, ul. Zapolskiej (Program BBO)” – inwestycja polega na kompleksowym zagospodarowaniu terenu poprzez wyeksponowanie głazu upamiętniającego patrona skweru, stworzenie miejsca rekreacji codziennej dla mieszkańców i miejsca organizacji imprez masowych – inwestycja w toku.

Częściowa przebudowa:

- Modernizacja Alei Ossolińskich – obejmująca przebudowę i wymianę nawierzchni ciągu spacerowego wraz z małą architekturą: ławkami, koszami, psimi pakietami, donicami kwiatowymi,
- Wykonanie ścieżki z punktami widokowymi i elementami małej architektury: ławkami i koszami w ramach zadania pn. „Budowa ścieżki nad Kanałem Bydgoskim przy ul. Bronikowskiego (Programu BBO)” – inwestycja w toku,
- Realizacja zadania pn. „Budowa punktu widokowego przy ul. Obrońców Tobruku” – poprzez wydzielenie placu – punktu widokowego z barierką zabezpieczającą z wyposażeniem: lunety, ławki i kosze wraz z umocnieniem skarpy narzutem kamiennym i realizacją nasadzeń kompensacyjnych (Program BBO) – inwestycja w toku,
- Kontynuacja modernizacji Parku Ludowego im. W. Witosa – poprzez uporządkowanie centralnej części parku m.in.: likwidację płyt na amfiteatrze, likwidację fontanny, założenie trawników itp.,
- Kontynuacja adaptacji terenu zieleni pod przyszły park miejski przy ul. Gniewkowskiej – Cmentarnej. Kontynuowano realizację toru do jazdy na rolkach i rowerach w ramach zadania pn. „Budowa toru rowerowego na osiedlu Glinki – Rupienica (Program BBO)”. Z pozostałych środków opracowano projekt pn. „Budowa mini podestu, placu zabaw, plaży i utwardzeń przy ul. Gniewkowskiej – Cmentarnej”,
- Realizacja zadania budowy toru rolkowego do jazdy na rolkach i deskorolkach przy ul. Kryształowej – poprzez wyznaczenie toru i boiska wraz z oświetleniem oraz zielenią towarzyszącą i elementami małej architektury: ławkami i koszami (Program BBO),
- Doposażenie zrewaloryzowanego Parku Wolności na odcinku od ul. Słowiańskiej do kładki nad trasą uniwersytecką (Program BBO) – wykonanie brakującego oświetlenia, elementów małej architektury (altana, plac zabaw, ławki, kosze, stojaki na rowery),

- Budowa trasy rekreacyjnej u podnóża „Górek Fordońskich”, tzw. wielka pętla (Program BBO) – wykonano ścieżki i oświetlenie, ustawiono kosze, ławki i stojaki na rowery – inwestycja w toku,
- Realizacja zadania pn. „Budowa ścieżki pomiędzy ul. Bydgoskich Olimpijczyków, a ul. Andersa – poprzez wykonanie ścieżki i oświetlenia oraz ustawienie: koszy, ławek, stojaków na rowery i elementów zabawowych do kalisteniki i „piłkarzyków” (Program BBO) – inwestycja w toku,
- Uzupełnienie zieleni (trawniki, nasadzenia krzewów) po realizacji Młynów Rothera na terenie Wyspy Młyńskiej – inwestycja w toku.

Małe tereny rekreacji, w tym tzw. parki kieszonkowe:

- Przebudowano skrzyżowanie ul. Niemcewicza i ul. Powstańców Wielkopolskich w celu odspojenia nawierzchni utwardzonych. W efekcie tych prac powstała mała przestrzeń wypoczynkowa – park kieszonkowy (Program BBO),
- Modernizacja Rynku Kwiatowego – skwer przy ul. Grodzkiej, w ramach zadania pn. „Instalacja artystyczna - kłódki dla zakochanych” – wykonano remont ścieżek, instalację oraz nasadzenia, ustawiono ławki,
- Kompleksowe zagospodarowanie terenu przy ul. Błądzimskiej w ramach zadania pn. „Zagospodarowanie skweru przy ul. Błądzimskiej na osiedlu Piaski (Program BBO)” – poprzez wykonanie ścieżek, zieleni i miejsca integracji wyposażonego w ławki – inwestycja w toku,
- Budowa ogrodu deszczowego w donicach przy ul. Grudziądzkiej,
- Realizacja „zielonych ścian” przy ul. Grudziądzkiej i ul. Marcinkowskiego 12-14 przy MCK,
- Wykonanie małego skweru wypoczynkowego dla oczekujących petentów w ramach budowy drogi publicznej – ul. Nowogrudziądzkiej – inwestycja w toku,
- Realizacja projektu pn. „W cieniu drzew – Park Kieszonkowy na Kapuściskach (Program BBO)” – inwestycja polega na budowie mini parku tzw. parku kieszonkowego, w tym urządzeń małej architektury wraz z przebudową ogrodzenia, budową boiska do gry w boule i badmintonu oraz rozbiórką garaży blaszanych na terenie Szkoły Podstawowej nr 46 przy ul. Kombatantów 2 – inwestycja w toku.

▪ **Nasadzenia i wycinki drzew i krzewów**

Decyzje administracyjne wydane w 2021 r. oraz drzewa i krzewy przewidziane do usunięcia i nasadzeń kompensacyjnych w ilościach wynikających z tych decyzji

Wyszczególnienie	Decyzje wydane przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy			Decyzje ZRID
	ogółem	tereny		
		publiczne	prywatne	
Decyzje administracyjne wydane	249			4
Drzewa przewidziane do usunięcia w szt.	6 861	150	6 711	323*
Drzewa przewidziane do nasadzeń w szt.	8 251	3 694	4 557	466
Krzewy przewidziane do usunięcia w m ²	2 974	–	2 974	1 166
Krzewy przewidziane do nasadzeń	16 385 (w szt.)	–	16 385 (w szt.)	2 087 (w m ²)

* Dodatkowe 634 w ramach gospodarki leśnej.

Źródło: Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Bydgoszczy

W wydanych decyzjach administracyjnych jako przyczynę usunięcia drzewa najczęściej wskazywano zły stan fitosanitarny – 185 razy, ale dotyczyły one wycinki 9,3% drzew. Natomiast realizacja inwestycji była podana jako przyczyna w 64 wydanych decyzjach, ale dotyczyła aż 90,7% przewidzianych do wycinki drzew.

W większości przypadków nie jest wymagane (od 2017 r.) uzyskanie zezwolenia właściwego organu na usunięcie drzew lub krzewów, które rosną na nieruchomościach (z wyłączeniem terenów wpisanych do rejestru zabytków) stanowiących własność osób fizycznych i są usuwane na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej, pod warunkiem, że usunięcie nie zagraża gatunkom chronionym. Jednak, gdy obwód

pnia drzewa mierzonego na wysokości 5 cm przekracza 50 cm, a w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego 80 cm, czy 65 cm w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego, właściciel nieruchomości jest obowiązany dokonać zgłoszenia. W 2021 r. przyjęto 318 zgłoszeń dotyczących usunięcia 2 611 drzew z terenów należących do osób fizycznych.

Wydanie decyzji często nie musi skutkować dokonaniem nasadzeń w tym samym roku, często jest przesunięte w czasie, szczególnie gdy nasadzenia kompensacyjne mają być wykonane w miejscu realizacji inwestycji. W 2021 r. posadzono 2 901 drzew i blisko 35 tys. krzewów.

Nasadzenia i ubytki wykonane

Wyszczególnienie		2018	2019	2020	2021
Nasadzenia:					
drzew	w szt.	3 697	3 565	2 166	2 901
krzewów		8 787	10 748	30 594	34 579
Ubytki:					
drzew	w szt.	2 440	3 303	906	6 861
krzewów	w m ²	3 736	1 560	1 061	2 974

Źródło: BDL GUS

Spośród nasadzeń kompensacyjnych wykonanych w 2021 r. 568 drzew i 34 579 krzewów zasadzono na terenach publicznych (gminnych lub Skarbu Państwa), natomiast 2 333 drzewa na terenach prywatnych.

Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej samodzielnie lub we współpracy z innymi jednostkami miejskimi w ramach dosadzania roślin i prac w drzewostanie wykonał następujące zadania w 2021 r.:

- Nasadzenia **134** drzew i **1 150** krzewów z budżetu Miasta, dofinansowane ze środków WFOŚiGW:

Miejsce nasadzeń	Drzewa/krzewy	Liczba drzew/krzewów
DRZEWA		134
ul. Władysława IV	klon zwyczajny	10
ul. B. Chrobrego	jarząb pospolity 'Edulis'	6
ul. Leśna	lipa drobnolistna 'Rancho'	25
Park nad Starym Kanalem Bydgoskim	lipa drobnolistna	23
Park nad Starym Kanalem Bydgoskim	lipa klon jawor	23
ul. Zygmunta Augusta	kasztanowiec czerwony 'Briotii'	6
ul. Zygmunta Augusta	lipa drobnolistna 'Greenspire'	8
ul. Pelplińska	klon polny	33
KRZEWY		1 150
ul. Zygmunta Augusta	róża 'Giro d'Italia'	1 150

Źródło: Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Bydgoszczy

- Nasadzenia realizowane z budżetu Miasta:
  - 246 szt. róży okrywowej i 98 szt. traw ozdobnych w ramach zagospodarowania terenu przed Pałacem Młodzieży przy ul. Jagiellońskiej,
  - 231 szt. krzewów ozdobnych oraz 221 szt. bylin, jako uzupełnienie nasadzeń krzewów i bylin w Parku Jana Kochanowskiego,
  - 3 drzewa i 30 szt. krzewów ozdobnych wzdłuż ul. Waryńskiego /ul. 16 Pułku Ułanów Wlkp.,
  - 174 szt. krzewów ozdobnych przy ul. Wrocławskiej,
  - 1 118 szt. krzewów ozdobnych, jako zagospodarowanie terenu pętli tramwajowej przy ul. Glinki/ul. Szpitalnej,

- 2 110 m² mieszanek kwitnących roślin cebulowych w trawnikach, towarzyszące ciągom pieszym i jezdnym w lokalizacjach: ul. Toruńska/ ul. Nowotoruńska, ul. Fordońska (w pobliżu ronda Fordońskiego), ul. Fordońska (na wysokości ul. Wyścigowej), ul. Fordońska/ul. Kamienna, ul. Lewińskiego, ul. Akademicka, ul. Wyszyńskiego,
- 2 405 m² łąki kwietnej na skarpie przy ul. Wyszyńskiego (przy PKP) oraz 3 100 m² przy ul. Solskiego.
- Nasadzenia w ramach realizacji zadań z Programu BBO:
  - 100 szt. drzew w Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim (wzdłuż ul. Spacerowej od ul. Plażowej do ul. Polanickiej),
  - 10 drzew owocowych i 6 drzew miododajnych w Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim,
  - 12 szt. drzew i 51 szt. krzewów, jako realizacja sadu miejskiego przy ul. Pomorskiej 88A/ul. Chocimskiej w ramach zadania „Bocianowo na zielono 2021”,
  - 4 271 m² łąki kwietnej na osiedlu Bydgoszcz Wschód w rozwidleniu ulic Fordońska - Kamienna - Wyścigowa oraz 150 m² w Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim (pomiędzy kościołem a parkiem).
- Prace pielęgnacyjne w drzewostanie:
  - wycinki i frezowanie pni: usunięcie drzew - 198 drzew, frezowanie pni – 106 drzew, usunięcie samosiewów – 135 drzew,
  - cięcia pielęgnacyjne młodych drzew – 230 drzew.
- Pomniki przyrody: wykonano zabiegi ochronne na 14 pomnikach przyrody (19 drzew) oraz zbadano stan sanitarny i stabilność 12 pomników przyrody.

W 2021 r. został utworzony Zespół ds. zieleni w ramach **projektu „Bez lipy!”**. W zespole pracuje ponad 40 osób reprezentujących organizacje pozarządowe, władze samorządowe, Radę Miasta, rady osiedli, spółdzielnie mieszkaniowe i osoby zawodowo związane z zielenią oraz mieszkanki i mieszkańcy Bydgoszczy aktywnie działający na rzecz przyrody w mieście. Udział w projekcie ma na celu partycypacyjne opracowanie i wdrożenie mechanizmów usprawniających bydgoski system zarządzania zielenią w postaci Standardów Zarządzania Zielenią. Projekt „Bez lipy!”, realizowany jest przez Miasto Bydgoszcz i toruńską fundację Pracownię Zrównoważonego Rozwoju, w partnerstwie z Oslo dzięki dotacji z programu „Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy”, finansowanego z Funduszy EOG.

Ponadto kontynuowano projekt BeePathNet „Budowanie i łączenie miast świadomych roli pszczół w Europie” realizowany przez Miasto w ramach Programu URBACT III 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W projekcie stworzono Pszczelą Ścieżkę, na której punkty na terenie Bydgoszczy związane z owadami zapylającymi łączą się z edukatorami, pszczelarzami i aktywistami, dla których edukacja i ochrona owadów zapylających to część ich życia.

Miasto Bydgoszcz zajęło piątą pozycję w rankingu „Europolis. Zielone Miasta”. Raport został przygotowany przez Fundację Roberta Schumanna i Fundację Konrada Adenauera.

Miasto Bydgoszcz zajęło czwarte miejsce w rankingu najbardziej zielonych miast. Ranking został opracowany przez portal rynek pierwotny.pl, na podstawie danych GUS .

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców.

IV.1.1. Ład przestrzenny.

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu.

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi

System gospodarowania odpadami komunalnymi w Bydgoszczy oparty jest na instalacjach **Międzygminnego Kompleksu Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o.o.**, która posiada następujące obiekty:

- Stację Segregacji Odpadów (sortownia), zlokalizowaną przy ul. Prądocińskiej 28,
- Instalację do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów ulegających biodegradacji (kompostownia) przy ul. Prądocińskiej 28,
- Instalację do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów (składowisko) przy ul. Prądocińskiej 28,
- Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych przy ul. E. Petersona 22, do której kierowane są zmieszane odpady komunalne.

Na mieście funkcjonują także instalacje do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz selektywnie zebranych odpadów ulegających biodegradacji firm Corimp Sp. z o.o. - ul. Wojska Polskiego 65 oraz Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o. - ul. Inwalidów 45. Odpady ulegające biodegradacji kierowane były zarówno do instalacji spółki ProNatura, jak również do instalacji należącej do spółki Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o.

Odbiór odpadów komunalnych

W 2021 r. system odbioru odpadów komunalnych, zorganizowany przez Miasto, dzielił cały obszar Bydgoszczy na 9 sektorów, z których odpady zbierano według ustalonych harmonogramów. Wyznaczone sektory są bardzo zbliżone pod względem liczby mieszkańców, natomiast dość istotnie różnią się między sobą pod względem powierzchni:

- Sektor I – Stary Fordon, Tatrzańskie, Terenów Nadwiślańskich,
- Sektor II – Bydgoszcz Wschód - Siernieczek - Brdujście, Nowy Fordon,
- Sektor III – Bartodzieje, Jachcice, Leśne,
- Sektor IV – Bielawy, Bocianowo - Śródmieście - Stare Miasto,
- Sektor V – Czyżkówko, Flisy, Okole, Osowa Góra, Piaski, Smukała - Opławiec - Janowo,
- Sektor VI – Błonie, Miedzyń - Prądy, Wilczak - Jary,
- Sektor VII – Górzyskowo, Szwederowo,
- Sektor VIII – Glinki - Rupienica, Wyżyny, Wzgórze Wolności,
- Sektor IX – Kapuściska, Zimne Wody- Czersko Polskie, Łęgnowo, Łęgnowo Wieś.

Umowy na transport i odbiór odpadów komunalnych obowiązywały od początku 2020 r. Odbiór odpadów realizowany był:

- w okresie od 1.01.2020 r. – do 14.02.2021 r. przez:
  - Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Corimp Sp. z o.o. – sektory: I, IX,
  - PHU Komunalnik Sp. z o.o. Oddział w Nysie* – sektory: II, IV, V,
  - Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o. – sektor: III,
  - MKUO ProNatura Sp. z o.o. – sektory: IV*, VI, VII, VIII.

* ze względu na przedłużającą się procedurę przetargową rozpoczęcie realizacji umowy od 1.04. 2020 r.; ze względu na nienależyte realizowanie umowy z dniem 1.09.2020 r. firma PHU Komunalnik odstąpiła w ramach porozumienia z Miastem Bydgoszcz z dnia 22.07.2020 r. od realizacji umowy w zakresie sektora IV, zaś usługę rozpoczęła realizować firma MKUO ProNatura Sp. z o.o.; na mocy oświadczenia Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. odstąpiono od umowy z PHU Komunalnik w całości z dniem 14.02.2021 r.; od dnia 15.02.2021 r. firma MKUO ProNatura Sp. z o.o. realizuje usługę w sektorach II, V.

- w okresie od 15.02.2021 r. – 31.12.2021 r. przez:
  - Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Corimp Sp. z o.o. – sektory: I, IX,
  - Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o. – sektor: III,
  - MKUO ProNatura Sp. z o.o. – sektory: II, IV, V, VI, VII, VIII,

Ww. umowy obowiązują do 31.12.2023 r.

W 2021 r. na terenie miasta funkcjonowały trzy miejskie **Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)**, prowadzone przez MKUO ProNatura Sp. z o.o. Punkty te przyjmowały powstające w gospodarstwach domowych kłopotliwe odpady komunalne w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (tzw. „opłaty śmieciowej”), wnoszonej przez właściciela nieruchomości zamieszkałej. Były to m.in.: chemikalia, przeterminowane leki, tekstylia, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. PSZOK przy ul. Inwalidów 15 oraz ul. Ołowianej 43 działały codziennie od 8:00 do 20:00, z wyłączeniem niedziel i dni świątecznych, zaś PSZOK przy ul. Jasinieckiej 7a od 8:00 do 20:00, z wyłączeniem śród, niedziel i dni świątecznych.

Odpady komunalne

W 2021 r. na terenie Miasta odebrano w ramach miejskiego systemu gospodarki odpadami komunalnymi 145 251 Mg odpadów komunalnych, w tym 20 537 Mg odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz innych odpadów komunalnych powstałych w gospodarstwach domowych.

Odebrane odpady komunalne

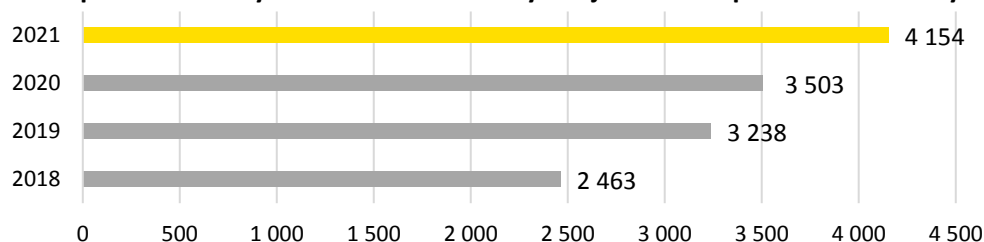
Rodzaj odpadów	2019	2020	2021
Razem w Mg	141 720	143 340	145 251
odpady zmieszane	77 459	70 538	70 064
papier, tektura	22 833	7 351	8 673
metale i tworzywa sztuczne		15 841	15 052
opakowania ze szkła	7 245	7 692	8 080
odpady ulegające biodegradacji	13 743	22 034	22 845
odpady budowlane i rozbiórkowe (o kodzie 17)	12 456	11 178	11 369
pozostałe odpady: odpady wielkogabarytowe, ZSEE, leki i inne	7 984	8 706	9 168

Źródło: Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. na podstawie deklaracji złożonych przez właścicieli nieruchomości przyjęto liczbę mieszkańców na poziomie 301 283 osób. Po przeliczeniu zebranych odpadów na 1 mieszkańca w 2021 r. przypadało 482 kg odpadów komunalnych, o 2,6% mniej niż w roku poprzednim. Blisko połowę (48,2%) masy stanowiły odpady zmieszane, 15,7% odpady ulegające biodegradacji, 10,4% metale i tworzywa sztuczne. Nieco niższy udział wagowo przypadał na papier i tekturę – 6,0% oraz opakowania ze szkła – 5,6%.

Poza tym w 2021 r. każdy mieszkaniec Bydgoszczy dostarczył do PSZOK przeciętnie 13,79 kg odpadów, tj. o ponad 2 kg więcej niż w 2020 r.

Ilość odpadów zebranych w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

Źródło: Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. zmianie uległ sposób obliczania poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych sprawozdawanych. Obniżone zostały jednocześnie wartości wymagane do osiągnięcia w gminie w 2021 r. i kolejnych latach, wynikająca z zapisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3.08.2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych dostosowało krajowe przepisy do decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej określającej zasady obliczania, weryfikacji i zgłaszania danych dotyczących odpadów zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE. Podstawową różnicą jest określanie poziomu dla wszystkich odpadów komunalnych, a nie jak wcześniej wyłącznie takich materiałów jak papier, metal, plastik i szkło.

Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych za 2021 r. wyniósł w Bydgoszczy 24,83% przy wymaganych ustawowo 20%.

Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wyniósł w 2021 r. 0%. Natomiast do termicznego przekształcania przekazano 69 447,64 Mg odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy.

W ramach projektu „**Zwiększenie efektywności instalacji do odzysku surowców wtórnych w Zakładzie Gospodarki Odpadami MKUO ProNatura Sp. z o.o.**” (dofinansowanego na kwotę 41 mln zł z NFOŚiGW) przeprowadzono postępowania przetargowe, mające na celu wyłonienie wykonawcy robót budowlanych oraz dostawcy technologii do nowej hali sortowni. Realizacja projektu przyczyni się do znaczącego podniesienia efektywności instalacji do odzysku surowców wtórnych i ma na celu zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko oraz zwiększenie poziomu odzysku i recyklingu zagospodarowywanych odpadów.

Rozszerzenie zakresu selektywnej zbiórki odpadów o odpady ulegające biodegradacji, w tym odpady kuchenne, stwarza konieczność zapewnienia instalacji do przetwarzania nowej frakcji odpadów. W związku z powyższym odpowiedzialna za zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Bydgoszczy spółka MKUO ProNatura podjęła przygotowania do wybudowania biogazowni o wydajności do 60 000 Mg/rok. Biogazownia ma zapewnić zagospodarowanie bioodpadów powstających w Bydgoszczy, jak i w gminach sąsiednich zrzeszonych w ramach Metropolii Bydgoszcz. Efektem produkcji biogazu byłaby nie tylko energia elektryczna i ciepła, ale również biopaliwo, które w przyszłości mogłoby posłużyć do zasilania pojazdów wykonujących zadania publiczne.

Likwidacja „dzikich wysypisk”

W 2021 r. zlikwidowano **352 tzw. „dzikie wysypiska”**, z których usunięto łącznie **1 078 Mg odpadów**.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba zlikwidowanych wysypisk	208	289	254	352
Usunięta masa odpadów (Mg)	445	1 070	814	1 078

Źródło: Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi Urzędu Miasta Bydgoszczy

Rejestr dzikich wysypisk jest na bieżąco aktualizowany na podstawie obserwacji pracowników odpowiedzialnych za kontrolę poszczególnych sektorów miasta, zgłoszeń pracowników Straży Miejskiej, Bydgoskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz samych mieszkańców. Do ww. danych statystycznych wliczane są również odpady usuwane w ramach akcji ekologicznych prowadzonych przez Miasto, które cieszą się coraz większą popularnością. Należy wskazać, że około 30% ww. ilości pochodzi właśnie z takich akcji. Pokazuje to wzrastającą świadomość mieszkańców oraz fakt, iż coraz chętniej angażują się w porządkowanie własnego otoczenia.

Azbest

Wyroby zawierające azbest można wykorzystywać do 31.12.2032 r. Miasto wspiera mieszkańców w działaniach związanych z likwidacją i utylizacją wyrobów z azbestu. W 2021 r. zrealizowano 5 umów o dofinansowanie kosztów inwestycji obejmujących usuwanie materiałów budowlanych zawierających azbest. Dofinansowanie, realizowane na podstawie stosownej Uchwały Rady Miasta Bydgoszczy, wyniosło 5 052 zł.

Ponadto podpisano z WFOŚiGW w Toruniu umowę dotacji na realizację przedsięwzięcia pn. „Unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Bydgoszczy” w latach 2022-2023 na kwotę 30 500 zł. W związku z realizacją zadania przewiduje się usunięcie 62,25 Mg odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Całkowity koszt zadania wyniesie 60 500 zł, w tym wkład własny Miasta: 30 000 zł.

Wyroby, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest inwentaryzuje się na podstawie informacji ze spisu z natury, przekazanych każdego roku przez wykorzystujących wyroby zawierające azbest. Według danych z Bazy Azbestowej, administrowanej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii, na terenie Bydgoszczy zinwentaryzowano 4 633 Mg wyrobów zawierających azbest, z czego unieszkodliwiono 1 385 Mg (30%). Do usunięcia pozostaje 3 248 Mg, tj. 70% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest.

Podejmowane działania są realizacją **Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta Bydgoszczy**.

Tereny zanieczyszczone

Na terenie Bydgoszczy znajdują się tereny zanieczyszczone, gdzie skażenie gruntów i wód podziemnych zostało udokumentowane i dla których wymagane jest przeprowadzenie działań. Do terenów tych należą:

- Tereny historycznie zanieczyszczone w rejestrze prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na podstawie art. 101c ustawy Prawo ochrony środowiska:
  - Teren o powierzchni 1,46 ha w miejscu działającego w latach 1939-1945 zakładu DAG FABRIK – remediacja zakończona. Polegała ona na: usunięciu – wydobyciu gruntu zanieczyszczonego przynajmniej do dopuszczalnej zawartości w glebie i w ziemi substancji powodujących ryzyko oraz pozostawienie do samooczyszczania gruntu poniżej głębokości posadowienia obiektów budowlanych; zabudowa ograniczy możliwości rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń i ich dostępność.
  - Północna część działki przy ul. Łęczyckiej 8 o powierzchni 0,0285 ha – remediacja zakończona. Usunięto zanieczyszczoną ziemię i przekazaną ją do utylizacji oraz wypełnienie wykopu czystym gruntem.
  - Działka przy ul. Jagiellońskiej 42 o powierzchni 0,5 ha – remediacja zakończona. Polegała ona na zastosowaniu metody in situ – solidyfikacja zanieczyszczonego gruntu i ex-situ – wydobycie i wymiana gruntu uzyskując standardy przewidziane dla gruntów grupy I.
  - Działki przy ul. Mokrej o powierzchni 0,065 ha, na których znajdowały się pola irygacyjne przejmujące ścieki z terenu miasta, przekształcone w latach 80 XX wieku przez Państwowe Gospodarstwo Ogrodnicze na potrzeby całorocznej uprawy warzyw i kwiatów – remediacja zakończona. Remediacja polegała na całkowitym usunięciu zanieczyszczonego gruntu.
  - Działki przy ul. Flisackiej 62 o powierzchni 0,5 ha (dawna baza magazynowa) – remediacja zakończona. Remediacja została przeprowadzona poprzez usunięcie zanieczyszczenia metodą ex-situ uzyskując standardy jakości gruntu przewidziane dla grupy I.
  - Działka przy ul. Równej 2 o powierzchni 1,5062 ha. Uzyskano zwolnienie z wykonywania remediacji na podstawie art. 101p ust. 2 Poś (samooczyszczanie powierzchni ziemi).
  - Działka przy ul. Chodkiewicza o powierzchni 0,301 ha (teren dawnej cegielni) – w trakcie remediacji. Remediacja polega na wybraniu gleby i ziemi do całkowitego usunięcia zanieczyszczenia.
  - Obszar 13,1269 ha na terenie nieistniejących Z.Ch. „Zachem”, wchodzące w skład dawnego składowiska szlamu anilinowego.

- Działka przy ul. Jagiellońskiej 34 o powierzchni 0,443 ha.
- Działki przy ul. Jagiellońskiej 34-38 o powierzchni 0,5703 ha (teren rekreacyjny, bulwary).
- Potencjalne tereny historycznie zanieczyszczone w rejestrze prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na podstawie art. 101c ustawy Prawo ochrony środowiska: obszar składowiska przy ul. Lisiej na terenie byłych Z.Ch. „Zachem” o powierzchni 48,4218 ha.
- Tereny, na których występuje bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku lub szkoda w środowisku w rejestrze prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na podstawie art. 26a ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie:
  - Kompleks składowisk przy ul. Zielonej na terenie dawnych Z.Ch. „Zachem” wraz z obszarem migracji zanieczyszczeń w wodach podziemnych – prowadzone postępowanie administracyjne.
  - Teren stacji paliw przy ul. Fordońskiej 419 – prowadzone działania zapobiegawcze i naprawcze.
  - Studnie indywidualne mieszkańców os. Łęgnowo Wieś – prowadzone postępowanie administracyjne.
  - Tereny w okolicy „kaskady zachemowskiej” (Dz. 1/12 obręb 451, 7/2 obręb 449) – prowadzone postępowanie administracyjne.
  - Tereny byłych Z. Ch. „Zachem” (Dz. 1/40 obręb: 0136) – prowadzone postępowanie administracyjne.
  - Działki zlokalizowane na osiedlu Łęgnowo Wieś (Dz. 6, 7, 12, 13, 16, 17 obręb 0441; 24 obręb 0442; 1, 2, 3, 18, 24/1, 24/2 obręb 0448, 3 obręb 0449) – prowadzone postępowanie administracyjne.
  - Teren pomiędzy ulicami: Sułkowskiego, Dwernickiego i Podchorążych – zakończone działania zapobiegawcze lub naprawcze.
  - Teren stacji paliw przy ul. Gdańskiej 240 – zakończone działania zapobiegawcze lub naprawcze.
  - Teren stacji paliw w rejonie Zakładu Pianek PUR – zakończone działania zapobiegawcze lub naprawcze.
  - Działki przy ul. Jagiellońskiej 36-38 – zakończone działania zapobiegawcze lub naprawcze.

Największym problemem w zakresie skażenia są tereny działalności byłych Z.Ch. „Zachem”. W obecnym stanie prawnym Miasto nie posiada kompetencji do zarządzania projektami, zarówno w zakresie rozpoznania stanu środowiska, jak i ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko oraz do przywrócenia terenu do ponownego użytkowania. Kompetencje do podejmowania działań w zakresie prowadzenia badań zanieczyszczenia gleby i ziemi posiada RDOŚ w Bydgoszczy, który obecnie realizuje projekt „Remediacja terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Z.Ch. „Zachem” w Bydgoszczy w celu likwidacji zagrożeń zdrowotnych i środowiskowych, w tym dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły oraz Morza Bałtyckiego”. Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2018-2023, a planowany całkowity jego koszt wynosi 93,4 mln zł, w tym 79,4 mln zł pochodzi ze środków Funduszy Europejskich. W ramach projektu przeprowadzono badania gleby i ziemi w obszarze remediacji o powierzchni 26,9 ha, zlokalizowanym na kierunku migracji zanieczyszczeń z kompleksu składowisk przy ul. Zielonej. Uzyskane wyniki badań gruntów prognozowały występowanie zanieczyszczeń w wodach podziemnych. W ramach kolejnego etapu pobrano i poddano analizie w akredytowanym laboratorium wody podziemne z 43 otworów geologicznych. Zakres wykonanych analiz obejmował substancje charakterystyczne dla profilu produkcyjnego dawnych Z.Ch. „Zachem”. Wyniki badań wykazały, że w odniesieniu do badanych substancji i wskaźników, wody podziemne dobrej jakości (II lub III klasa jakości) występują jedynie w dwóch przebadanych otworach. W pozostałych 41 punktach badawczych stan chemiczny wód podziemnych oceniono jako zły, w tym w 12 otworach były to wody niezadowolającej jakości (IV klasa) oraz w 29 otworach wody złej jakości (V klasa lub wody pozaklasowe), w których wartości elementów fizykochemicznych wskazują na znaczący wpływ działalności przemysłowej prowadzonej przez byłe Z.Ch. „Zachem”. Substancje determinujące zły stan chemiczny wód podziemnych na całym obszarze badań to m.in.: fenol, benzen, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne oraz adsorbowalne związki chloroorganiczne. Wyniki te stanowiły ważny punkt wyjścia dla doboru modułów technologicznych projektowanej

innowacyjnej instalacji remediacyjnej. W 2021 r. zbudowano instalację do remediacji terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Z.Ch. „Zachem” (wybudowanie 7 studni głębinowych i poddanie środowiska gruntowo-wodnego oczyszczaniu techniką pump-and-treat (P&T). Celem instalacji jest zapobieganie rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń oraz oczyszczenie gleby i wody podziemnej na powierzchni ponad 26 ha ze szkodliwych substancji charakterystycznych dla produkcji przemysłowej dawnego „Zachemu”. Centrum systemu zlokalizowano w dawnej stacji filtrów, która służyła do przygotowywania wody z Wisły na potrzeby produkcyjne ówczesnych Z.Ch. „Zachem”. Obecnie budynek mieści instalację do oczyszczania wody w ramach procesu remediacji. Instalacja pracować będzie do lutego 2023 r. Budowę i uruchomienie instalacji poprzedził pilotaż, w ramach którego zaprojektowano i wykonano stanowisko doświadczalne. Etap ten pozwolił na przetestowanie innowacyjnego sposobu oczyszczania oraz wdrożenie odpowiednich modyfikacji na potrzeby docelowego systemu. Faza badawczo-rozwojowa potwierdziła, że dzięki odpowiedniej technologii efekt ekologiczny zostanie osiągnięty w okresie najbliższych kilkunastu miesięcy. Dla bieżącej kontroli postępu działań remediacyjnych, na terenach dawnego „Zachemu” wykonano także sieć monitoringu złożoną z kilkunastu piezometrów wyposażonych w zestaw automatycznych czujników dla pomiaru wybranych parametrów.

Natomiast Miasto Bydgoszcz w 2021 r. zleciło wykonanie badań stanu zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych na terenie osiedla Łęgnowo-Wieś w celu bieżącej obserwacji stanu zanieczyszczenia wód podziemnych migrujących z terenu dawnych Z.Ch. „Zachem” w kierunku osiedla. W ramach prac monitoringu pobrano wody podziemne z 14 otworów piezometrycznych, 9 studni gospodarczych oraz wody powierzchniowe z 4 punktów rowów melioracyjnych. Analizy laboratoryjne zostały przeprowadzone w zakresie substancji organicznych i nieorganicznych. W analizowanych próbkach wody stwierdzono obecność substancji powodujących ryzyko dla środowiska gruntowo-wodnego. Ponadnormatywne stężenia substancji powodujących ryzyko stwierdzono w zakresie zawartości substancji organicznych, w szczególności fenoli, ogólnego węgla organicznego, substancji z grupy BTEX i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych oraz substancji nieorganicznych, takich jak związki azotowe, fosforany, siarczany, mangan, wapń, chlorki, sól, bor i wodorowęglany w niektórych punktach monitoringowych. Obecnie wykonane badania laboratoryjne pozwalają na stwierdzenie ogólnej poprawy jakości wód podziemnych, w stosunku do badań wykonanych w 2018 r. Substancje chemiczne zawarte w wodach podziemnych nie uległy zmianie, lecz ich stężenia są niższe od stwierdzonych w badaniach archiwalnych.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska rozpoczęło prace nad ustawą o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. Celem specustawy ma być poprawa stanu środowiska oraz usunięcie zagrożenia dla życia i zdrowia mieszkańców terenów, gdzie w przeszłości zgromadzono odpady. Do takich obszarów zaliczono tereny dawnych Z.Ch. „Zachem” w Bydgoszczy. W myśl nowych przepisów właścicielami toksycznych odpadów zostałyby gminy, a projekt ustawy nie gwarantuje finansowania przez rząd prac na rzecz ochrony środowiska. Prezydent Miasta Bydgoszczy w 2021 r. dwukrotnie kierował wystąpienia do Ministerstwa Klimatu i Środowiska w sprawie projektu ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. W wystąpieniach poruszono kwestie związane z finansowaniem zadań, odpowiednich kwalifikacji i przygotowania pracowników, rozbieżności wynikających z przepisów obowiązujących, złożoności i trudności tematów. Planowany termin przyjęcia projektu przez Radę Ministrów przypada na II kwartał 2022 r.

2030)STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów.

W 2017 r. wykonana została mapa akustyczna miasta Bydgoszczy, która wykazała, że:

- Około 1,9% (6,8 tys.) mieszkańców narażonych jest na **hałas drogowy** przekraczający ustalone wartości dopuszczalne określone wskaźnikiem L_{DWN} . W odniesieniu do wskaźnika L_N narażonych na przekroczenia jest ok. 1,07% mieszkańców Bydgoszczy. Największe narażenie na negatywne oddziaływanie hałasu występuje wzdłuż ulic: Grunwaldzkiej, Nakielskiej, Fordońskiej, Kard. Wyszyńskiego, Bydgoskiej, Nad Torem, Kamiennej, Jagiellońskiej, Królowej Jadwigi, Szubińskiej, Poznańskiej.
- Hałas kolejowy przekracza wartości dopuszczalne (nieprzekraczające 5 dB), dla niewielkiej liczby mieszkańców: ok. 0,028% dla L_N . Tereny zagrożone hałasem kolejowym zlokalizowane są w obrębie osiedli: Jary, Okole, Łęgnowo i Siernieczek.
- Hałas przemysłowy przekracza wartości dopuszczalne (nieprzekraczające 5 dB), dla niewielkiej liczby mieszkańców: ok. 0,04% dla L_{DWN} i ok. 0,17% dla L_N . Uciążliwości występują lokalnie.

Wyniki uzyskane z mapy akustycznej wykazały, że działania naprawcze powinny być skierowane na eliminację hałasu drogowego. W pierwszej kolejności należy usunąć transport ciężki oraz tranzyt z centrum miasta i terenów mieszkaniowych, a następnie kształtować przestrzeń miejską przyjazną mieszkańcom i środowisku (ciche nawierzchnie, uspokojenie ruchu). Mapa stanowiła podstawę do opracowania w 2018 r. aktualizacji **Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Bydgoszczy**.

W 2021 r. w ramach programu wykonano pomiary hałasu dla zrealizowanych inwestycji:

- „Przebudowa trasy tramwajowej wzdłuż ulicy Wojska Polskiego na odcinku od ul. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego do ul. Chemicznej” – w 4 miejscach.
- „Przebudowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Wojska Polskiego na odcinku od ul. Magnuszewskiej do ul. Szarych Szeregów wraz z rozbudową ulicy Wojska Polskiego” – w 3 miejscach.

Przeprowadzone pomiary w dniu realizacji pomiarów poziomu hałasu w środowisku wykazały, że ruch samochodowy i tramwajowy nie powodował przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, w związku z czym można stwierdzić, że inwestycje zostały przeprowadzone zgodnie z wymaganiami dotyczącymi ochrony środowiska przed hałasem.

Według analiz ZDMiKP na klimat akustyczny miasta znaczący wpływ wywiera zmiana układu drogowego wynikająca ze zrealizowanych, będących w trakcie realizacji i planowanych w najbliższym czasie zamierzeń inwestycyjnych (m.in. ul. Kujawska, most pomiędzy ul. Toruńską a ul. Fordońską). Natężenie i struktura ruchu zmieniła się również z uwagi na oddaną do użytkowania obwodnicę Bydgoszczy (drogi S5). Wprowadzenie docelowego oznakowania ulic, związanego z otwarciem obwodnicy pozwala na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z terenu miasta.

W 2021 r. uchwalono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których znalazły się zapisy umożliwiające ochronę przed hałasem: Fordon-Ryńskiego, Fordon: Os. Bajka-Wschód oraz Polonia. W planach znalazły się m.in. wymagania kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów w sposób zmierzający do ochrony budynków przed nadmiernym hałasem i drganiem, m.in. poprzez zastosowanie rozwiązań o podwyższonej izolacyjności przegród i okien w budynkach, ekranów akustycznych, zieleni izolacyjnej.

W ramach Programu BBO w 2021 r. realizowano zadanie „Budowa osłon akustycznych na estakadzie na osiedlu Bydgoszcz Wschód-Siernieczek (Program BBO) – dokapitalizowanie spółki Tramwaj Fordon Sp. z o.o.”. Przeprowadzono dwukrotnie postępowanie przetargowe na wybór wykonawcy prac budowlanych, z uwagi na wysokość oferty unieważniono pierwsze postępowanie. Rozstrzygnięcie drugiego postępowania przetargowego nastąpi w I kw. 2022 r. Zadanie obejmuje 152 m osłon realizowanych na estakadzie. Natomiast 58 m osłon na nasypie torowiska tramwajowego zostały w 2021 r. wybrane do kolejnej edycji BBO.

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, na podstawie wyników przygotowanej przez Prezydenta Miasta mapy akustycznej, projekt uchwały w sprawie programu ochrony środowiska przed hałasem opracuje Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a Prezydent Bydgoszczy, jako organ ochrony środowiska, będzie zobligowany do zaopiniowania projektu. W 2022 r. zostanie wykonana nowa mapa akustyczna, która będzie zawierała dane zgodne ze stanem na 2021 r.

2030 STRATEGIA 2.0

**POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:**

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów.

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe.

Edukacja ekologiczna to ważny element ochrony środowiska. Świadomość zagrożeń oraz szans na zdrowe życie w zgodzie z naturą przynosi efekt w postaci czystego środowiska naturalnego. Przedsięwzięcia edukacyjne adresowane są do wszystkich mieszkańców, ale głównie do dzieci i młodzieży szkolnej. Liczne działania realizowano w różnorodnych formach: konkursy, warsztaty, konferencje, akcje, itp. Były one prowadzone przez Wydział Edukacji i Sportu, Wydział Zintegrowanego Rozwoju i Środowiska, Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi, Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej, a także Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli.

Miasto prowadziło w 2021 r. działania na rzecz promocji postaw proekologicznych w bydgoskich szkołach i placówkach oświatowych, m.in.:

- **Bydgoski Grant Ekologiczny** – jest formą wyróżnienia przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, działaniami proekologicznymi oraz propagowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. O grant mogły ubiegać się przedszkola, szkoły, uczelnie wyższe, stowarzyszenia, fundacje, rady osiedli. W ostatnim naborze złożono 55 wniosków, a przyznano 42 granty w poszczególnych tematach priorytetowych:
  - **Razem dla czystego powietrza** – przyznano 11 grantów – celem priorytetowym była poprawa jakości powietrza w mieście i podniesienie świadomości w zakresie skutecznych działań na rzecz przeciwdziałania zanieczyszczeniom atmosfery.
  - **Stop dla zmian klimatu** – przyznano 3 granty – głównym celem było pokazanie zagrożeń i możliwości spowolnienia zmian klimatu oraz sposobów przystosowania się do tych zmian.
  - **Woda w mieście** – przyznano 7 grantów – celem priorytetowym było upowszechnienie wiedzy na temat sposobów wykorzystania i ochrony zasobów wodnych w miastach. Ważnym aspektem było też przeciwdziałanie skutkom suszy i promocja zielono-niebieskiej infrastruktury.
  - **Bioróżnorodność bogactwem miasta** – przyznano 21 grantów – celem było uświadomienie korzyści, jakie czerpiemy z bogactwa różnorodności biologicznej miasta i określenie sposobów jej ochrony.
- Projekt edukacyjny „**Czy to SmoK, czy SmoG? Profilaktyczny program ekologiczny dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas pierwszych szkół podstawowych**” realizowany był w placówkach przedszkolnych i szkolnych z Bydgoszczy i okolic. Program objęty został honorowym patronatem Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, a także Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Głównym celem projektu jest wykształcenie świadomości zagrożeń płynących z zanieczyszczenia powietrza. Zawiera on innowacyjny komplet scenariuszy oraz pomocy dydaktycznych (obrazki poglądowe, postać smoka Ziejka, plakat, inscenizacje, wiersze, opowiadania, piosenkę z podkładem muzycznym) i stanowi ważny punkt edukacji ekologicznej związanej ściśle z problemem smogu. W 2021 r. do projektu przystąpiło 20 placówek oświatowych.
- Szkolenie dla nauczycieli współorganizowane z Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli dotyczące jakości powietrza i zagrożeń zdrowotnych wynikających z zanieczyszczenia powietrza. W szkoleniu udział wzięło 56 osób.
- Webinarium połączone z konkursem wiedzy z okazji Dnia Czystego Powietrza dla młodzieży 4 bydgoskich szkół ponadpodstawowych.
- **Międzynarodowy Dzień Ziemi** obchodzono pod hasłem *Przywróćmy naszą Ziemię*. W 2021 r. mimo pandemii odbyły się rodzinne wyjścia na sprzątanie, wyprawy z aparatem fotograficznym, sadzenie roślin, zajęcia zdalne, warsztaty, powstawały różne filmy i prezentacje. W ramach tej akcji Stowarzyszenie Czysta Puszcza Bydgoska zorganizowało wspólne sprzątanie Parku na Wzgórzu Wolności, Parku nad Kanalem Bydgoskim, lasu na Glinkach i Puszczy Bydgoskiej. Dodatkowo, aby wzmacniać świadomość proekolo-

giczną oraz budować społeczną odpowiedzialność za wartości wynikające z ochrony środowiska, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Ekologicznej przeprowadziło zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży z bydgoskich szkół na temat bioróżnorodności oraz odnawialnych źródeł energii.

- Podczas akcji **Sprzątania Świata** pod hasłem *Myszę, więc nie śmieczę* wydano 2 tys. worków, 16 tys. rękawic. Pomimo ograniczeń 11 tys. uczniów włączyło się do działania. Celem akcji było propagowanie dbałości o otoczenie oraz promowanie prośrodowiskowych postaw i zachowań. W placówkach oświatowych zostały przeprowadzone liczne konkursy, wydarzenia, happeningi i pogadanki na temat segregacji i recyklingu odpadów. Dzieci i młodzież wykonały prace plastyczne, rękodzieła z odpadów, ulotki, plakaty.
- Przy współpracy z Międzygminnym Kompleksem Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o.o. zorganizowano **konkurs na zbiórkę plastikowych nakrętek**. Konkurs trwał od września 2020 r. do maja 2021 r. Dzięki zaangażowaniu dzieci i młodzieży z 70 placówek zebrano 16 ton nakrętek. Dochód ze sprzedaży nakrętek został przekazany na cel charytatywny. Kolejny konkurs rozpoczął się we wrześniu 2021 r. i trwał do 15 maja 2022 r.
- Przy współpracy z Remondis Sp. z o.o. zorganizowano **konkurs na zbiórkę zużytych baterii**, który trwał od września 2020 r. do maja 2021 r. W zbiórkę baterii zaangażowało się 90 placówek, które łącznie zebrały 8 ton baterii. Kolejny Konkurs rozpoczął się we wrześniu 2021 r. i trwał do maja 2022 r.
- Projekt „**Leśna Skrzynia Skarbów**” w roku szkolnym 2020/2021 realizowany był w formie online przez Przedszkole Niepubliczne „Tęcza”, Miasto Bydgoszcz, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli i Nadleśnictwo Żołędowo. Jego celem było poznanie przez dzieci środowiska przyrodniczego lasu, kształtowanie wrażliwości i szacunku do przyrody, wyrabianie nawyków proekologicznych. Podczas zajęć w placówkach, nauczyciele korzystali z materiałów przesłanych online oraz z pomocy naukowych zgromadzonych w przedszkolach i szkołach podczas minionych edycji projektu. W XII Edycji „Leśnej Skrzyni Skarbów” udział wzięło 2 700 dzieci oraz 170 nauczycieli z 21 placówek przedszkolnych i 16 szkół podstawowych.

Każdego roku w czerwcu Miasto podsumowuje działania i projekty ekologiczne prowadzone w szkołach i przedszkolach. Przez cały rok szkolny dzieci i młodzież pod opieką nauczycieli biorą udział w różnego rodzaju akcjach i konkursach. W efekcie nagradzano najbardziej aktywne placówki w każdym z działań oraz prowadzono łączną klasyfikację, biorąc pod uwagę całokształt aktywności. Dodatkowo Ikea Bydgoszcz przygotowała dla najbardziej aktywnych placówek stacje do segregacji odpadów. Po raz pierwszy najlepsi z najlepszych otrzymali tytuł **Ekoszkoly i Ekoprzedszkola**. W 2021 r. w ogólnej klasyfikacji pierwsze miejsce i tytuł EKO-PRZEDSZKOLE 2021 otrzymało Przedszkole nr 43 „U Krecika Szybownika”, a pierwsze miejsce i tytuł EKOSZKOŁY 2021 otrzymała Szkoła Podstawowa nr 56 im. Arkadego Fiedlera.

Miasto promuje rozwiązania ekologiczne poprzez realizację projektów ze środków europejskich m.in.:

- **Bydgoski włącznik antysmogowy** – w 2021 r. Miasto przystąpiło do projektu, którego celem jest aktywne zaangażowanie mieszkańców i mieszanek Bydgoszczy w oddolne działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Na najbardziej zanieczyszczonych osiedlach – w Starym Fordonie, w Śródmieściu, na Miedzyniu, Osowej Górze i Okolu będą pracowały grupy antysmogowe złożone z mieszkańców tych części miasta. Przy wsparciu ekspertów grupy zajmą się analizą sytuacji smogowej na osiedlach i opracują narzędzia, które odpowiedzą na problemową sytuację w danym obszarze. Kluczowym elementem projektu jest stworzenie bazy informacji o stanie powietrza w Bydgoszczy, również z aktywnym udziałem mieszkańców.

- **Czy wiesz czym oddychasz?** – to kampania edukacyjno-informacyjna z programu LIFE, którą realizowano wspólnie z Uniwersytetem Wrocławskim. Celem projektu jest pogłębienie świadomości mieszkańców w zakresie jakości powietrza, kształtowanej zarówno na etapie szkolnym, jak i wśród mieszkańców dorosłych. W ramach tego projektu w 2021 r. przeprowadzono m.in.:
  - wykłady online m.in.: Prognozy jakości powietrza; *Co nas dusi w lecie? O smogu fotochemicznym; Jakość powietrza a zdrowie; Czy zieleń miejska i roślinność chronią przed zanieczyszczeniem?; Zanieczyszczenia powietrza a klimat miasta; Czym się żywią modele? Kilka słów o bazach emisyjnych; O syndromie chorego budynku,*
  - konkurs plastyczny Stwórz „Smogoluda” dla dzieci z klas I – III bydgoskich szkół podstawowych. Celem konkursu było zainteresowanie dzieci tematem jakości powietrza,
  - konkurs plastyczny *Co z tym powietrzem?* adresowany do dzieci i młodzieży z placówek oświatowych, którego celem było zwrócenie uwagi na problem zanieczyszczeń powietrza i możliwości poprawy jakości powietrza,
  - instalacja stanowisk informacyjnych (monitorów) w 22 placówkach oświatowych, gdzie prezentowane są dane o aktualnej jakości powietrza w mieście oraz umieszczone są materiały edukacyjne,
  - uruchomienie dwóch punktów doradczo-konsultacyjnych z ekspertami ekologicznymi, którzy zachęcają do wymiany ogrzewania oraz zapewniają fachowe doradztwo w zakresie przygotowania wniosków na dofinansowanie wymiany źródeł ogrzewania, na termomodernizację czy odnawialne źródła energii,
  - budowa 3 zielonych ścian, które mają na celu poprawę jakości powietrza w mieście, a tym samym jakości życia mieszkańców, oczyszczają powietrze i zmniejszają hałas.
- **City Water Circles** – projekt promujący kulturę oszczędzania wody, sposoby pozyskiwania i wykorzystywania wody deszczowej, odzyskiwania wody szarej i stosowania rozwiązań opartych na naturze. W 2021r. zorganizowano międzynarodową konferencja projektu CWC *Woda w mieście – jak ją zagospodarować?* oraz pracowano nad strategią zintegrowanej gospodarki wodnej w obiegu zamkniętym dla Bydgoszczy wraz z planem działania. Przy tworzeniu dokumentu najważniejszą zasadą jest postrzeganie wody deszczowej, szarej oraz oczyszczonych ścieków jako zasobów, które można ponownie wykorzystywać.
- **BeePathNet – Budowanie i łączenie miast świadomych roli pszczół w Europie**, którego celem jest popularyzacja i rozwój pszczelarstwa w warunkach miejskich oraz poprawa warunków bytowania owadów zapylających. W 2021 r. zorganizowano obchody Światowego Dnia Pszczoły: przygotowano wystawę o pszczołach na ul. Mostowej, przeprowadzono konkursy dla dzieci i młodzieży. Przygotowano także kampanię edukacyjno-promocyjną Pszczelej Ścieżki, w skład której wchodzi 16 punktów na terenie miasta związanych z owadami zapylającymi, w ramach której zorganizowano konferencję, wydrukowano mapę turystyczną, nakręcono film oraz przeprowadzono kampanię w mediach społecznościowych.

W ramach Małych Grantów Senioralnych sfinansowany został cykl wykładów i warsztatów ekologicznych dla osób w wieku 60+ **„Zostań EkoSeniorem”**. Jak segregować śmieci, czym jest zero waste, jak twórczo wykorzystać surowce wtórne? – na te i inne pytania odpowiadały edukatorki ekologiczne. Oprócz wykładów odbyły się warsztaty, pokazujące jak wykorzystać twórczo plastik, papier, metal i inne surowce wtórne.

W ramach konkursu „Bydgoszcz Zaprasza” współfinansowano **Eko Plener** – to impreza organizowana przez Stowarzyszenie Czysta Puszcza Bydgoska dla wszystkich mieszkańców – zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i dorosłych na Wyspie Młyńskiej. Jej celem było promowanie ekologicznych postaw i edukacja ekologiczna.

Nową propozycją Miasta skierowaną do organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, szkół i przedszkoli oraz osiedli były **Ekoprojekty**. Nagradzane są projekty oraz inicjatywy w obszarze segregacji, selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów oraz dbania o czystość Bydgoszczy, których realizacja przyczynia się do wzrostu świadomości ekologicznej uczestników projektu. Co miesiąc 3 najciekawsze projekty otrzymują nagrodę

w wysokości do 2 000 zł. Projekt może mieć charakter stacjonarny lub terenowy. Działanie powinno aktywizować dzieci, młodzież lub inne grupy wiekowe do działań ekologicznych.

W 2021 r. kontynuowano akcje:

- **Bydgoska EkoAkademia** – projekt edukacyjny skierowany do dzieci i młodzieży. Przygotowano pakiety materiałów edukacyjnych, filmy, interaktywne karty pracy dla uczniów i nauczycieli dotyczące segregacji odpadów i recyklingu, z których mogą skorzystać nauczyciele i uczniowie.
- **Czysta Bydgoszcz. Podejmij wyzwanie** – to trzeci rok, w którym wspierano akcje sprzątania organizowane przez mieszkańców. Miasto przekazało worki i rękawice do sprzątania oraz zapewniło odbiór i unieszkodliwienie odpadów po akcji.
- **EKO KLUBY – Podejmij wyzwanie** – skierowana do klubów sportowych. Do sprzątania przystąpili kajakarze, piłkarze, pływacy, łyżwiarze, wioślarze i wielu innych młodych sportowców. Wszystkie kluby, które zorganizowały akcje otrzymały vouchery na zakup sprzętu sportowego. Zorganizowano 41 akcji sprzątania na bydgoskich osiedlach.

Miasto prowadziło również działania informacyjno-edukacyjne na stronach internetowych www.czystabydgoszcz.pl oraz www.bydgoszcz.pl/ekologia. Ponadto spółka miejska ProNatura dużą część swojej aktywności edukacyjnej też przeniosła do mediów społecznościowych m.in.:

- minikampania pod hasłem *Wszystkiego Ekologicznego* organizowana w okresie świąt Bożego Narodzenia (infografiki, które łączyły tematykę świąt z gospodarką odpadami i recyklingiem, świąteczny klip pokazujący ZTPOK),
- opracowano historie branży odpadowej w Bydgoszczy.

Natomiast MWiK Sp. z o.o. realizowała wiele różnorodnych form edukacji ekologicznej dla lokalnej społeczności, w tym:

- programy edukacyjne na antenie TVP Bydgoszcz – *Woda Bydgoska* oraz w telewizji internetowej – *Rozmowy przy wodzie o wodzie, Woda w każdym wieku*,
- zielone lekcje w Muzeum Wodociągów dla różnych grup młodzieży,
- współpraca z: uczelniami (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego – udział w Bydgoskim Festiwalu Nauki, Politechnika Bydgoska - propagowanie rozwiązań małej retencji w trakcie Inżynieralii); Bydgoskim Towarzystwem Naukowym (prelekcje, wykłady); Expressem Bydgoskim (akcje proekologiczne dla mieszkańców miasta np. Bądź EKO, Piknik Ekologiczny),
- udział w akcji sprzątania Brdy,
- wsparcie techniczne dla przedsięwzięć związanych z retencją wody np. Schronisko dla zwierząt, SP nr 66,
- warsztaty edukacyjne dla społeczności lokalnych – zakładanie łąk kwietnych,
- przygotowanie na terenie Muzeum Wodociągów pilotażowego ogrodu deszczowego w ramach międzynarodowego projektu CWC, jako przykładu retencjonowania i wykorzystania wody deszczowej w przydomowym ogródku,
- spotkanie eksperckie zorganizowane przez portal Chrońmy Klimat oraz Instytut na rzecz Ekorozwoju, „Zieleń miejska w czasie suszy”, „StormWater”,
- akcja wakacyjna „woda dla bydgoszczan” – cykliczna akcja promowania wśród mieszkańców zdrowego trybu życia, którego nieodzownym elementem powinno być spożywanie odpowiedniej, dla każdego wieku, ilości wody,
- artykuły edukacyjne ukazujące proste rozwiązania zielono-niebieskiej infrastruktury (bazujące na katalogu zielono-niebieskiej infrastruktury wydanym przez MWiK) do zastosowania w przydomowych ogródkach lub działkach rekreacyjnych.

W 2021 r. zorganizowano konkurs na projekt i wykonanie „**Bydgoskiego Ekomuralu**”. Tematyka muralu miała nawiązywać do szeroko rozumianej ekologii – troski o środowisko naturalne, odpowiedzialności ludzi za miejsce, w którym żyją. Wybrano projekt związany z wodą, który łączy się w naturalny sposób z Bydgoszczą oraz ekologią i dbałością o naszą planetę. Pierwotnie na wzgórzach płynął strumień, były tam zielone tereny miasta, do których nawiązuje bezpośrednio wybrana praca. Mural powstał na ścianie szczytowej jednego z wieżowców na Wyżynach.

Bydgoszcz, wspólnie z innymi polskimi miastami, włączyła się do akcji „**Alarm dla Klimatu**”. To akcja zainicjowana przez portal gazeta.pl i Koalicję Klimatyczną, która miała zwrócić uwagę i przypominać mieszkańcom miast o kryzysie klimatycznym i wyzwaniach, jakie za sobą niesie. Akcja miała związek ze szczytem klimatycznym COP26 – to posiedzenie państw, stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych o Zmianie Klimatu.

Adaptacja miasta do zmian klimatu

Opisane w *Obszarze IV. Zdrowe i bezpieczne środowisko* działania, w większości mają także na celu ochronę klimatu i adaptację miasta do jego zmian. W tym zakresie należy przede wszystkim do działań ujętych w **Planie adaptacji miasta Bydgoszczy do zmian klimatu do roku 2030**. W 2021 r. realizowane były następujące przedsięwzięcia:

- edukacja oraz promocja rozwiązań służących adaptacji do zmian klimatu m.in. dotyczące retencjonowania wód opadowych,
- prace związane utrzymaniem i rozwojem terenów zieleni, zazielenianie miasta – wzbogacanie szaty roślinnej, przebudowa istniejących parków i tworzenie parków kieszonkowych (mikro skwerów), pielęgnacja drzewostanów,
- dotacje na wymianę pieców opalanych paliwem stałym zgodnie z programami ochrony powietrza,
- budowa, przebudowa oraz termomodernizacja sieci ciepłowniczej,
- funkcjonowanie fontann, kurtyn wodnych, pergoli wodnej, ulicznych źródeł wody pitnej, rozdawanie wody pitnej przechodniom, zacielenie terenów rekreacyjno-sportowych,
- konserwacja i utrzymanie wału przeciwpowodziowego Fordon-Łoskoń chroniącego m.in. oczyszczalnię ścieków Fordon,
- projekt pn. „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej MWiK do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy”.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu.

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów.

Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze IV.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA						
IV.1.1. Ład przestrzenny	Udział powierzchni miasta objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	37,4% (2018)	37,9%	39,3%	39,5%	50% lub więcej
IV.1.2. Czyste powietrze	Roczna ocena jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia (najniższa ocena wśród badanych parametrów)	Klasa C (2018)	Klasa C	Klasa C	Klasa C	Klasa B
	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku:					poniżej 35 dni
	– Plac Poznański (pomiar automatyczny)	85 (2018)	48	20	54	
– ul. Warszawska (pomiar automatyczny)	81 (2018)	36	25	40		
IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu	Pojemność miejskich urządzeń do retencjonowania wody opadowej	10,8 tys. m ³ (2018)	11,0 tys. m ³	11,6 tys. m ³	11,6 tys. m ³	45 tys. m ³
	Udział terenów zieleni: lasów, parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej oraz ulicznej w powierzchni miasta	36,9% (2018)	36,9%	34,1%	b.d.*	utrzymanie poziomu
	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, z wyłączeniem innych niż niebezpieczne odpady budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne (dane liczone od 2020 r.)	–	–	42,4%	24,8%**	60%
	Roczna emisja CO ₂ z terenu całego miasta	2 518 907 Mg CO ₂ e (2018)	2 421 438 Mg CO ₂ e	2 138 664 Mg CO ₂ e	2 223 392 Mg CO ₂ e	tendencja spadkowa
	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	26,0% (2018)	24,6%	24,6%	24,6%	utrzymanie poziomu

* Dane statystyki publicznej będą dostępne w III kwartale 2022 r.

** Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3.08.2021 r. zmieniono sposób obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Nowelizacja ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach z dnia 17.12. 2020 r. zmieniła wysokość wskaźnika do osiągnięcia w 2021 r. i latach następnych.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów	Potencjał ekologiczny rzeki Brdy (w pięciostopniowej skali, klasa I – bardzo dobry, klasa V – zły)	klasa II (2017)	klasa III	b.d.*	b.d.*	utrzymanie poziomu
	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w ciągu roku	34,7 m ³ (2018)	35,0 m ³	35,1 m ³	b.d.**	poniżej 33 m ³
	Udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów komunalnych (dane liczone od 2020 r.)	–	–	45,1%	47,0%	tendencja wzrostowa

* Główny Inspektorat Ochrony Środowiska rozpoczął kolejny cykl badań dla punktu JCWP w 2022 r.

** Dane statystyki publicznej będą dostępne w III kwartale 2022 r.

OBSZAR V.

NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Dostępność zewnętrzna

Bydgoszcz to ważny węzeł transportowy. Krzyżują się tu szlaki kolejowe, drogowe, wodne śródlądowe oraz funkcjonuje międzynarodowy port lotniczy. Miasto położone jest na trasie paneuropejskiego korytarza transportowego oznaczonego VIa, stanowiącego połączenie korytarza II (Berlin-Warszawa-Mińsk-Moskwa) z korytarzem VI (Gdańsk-Łódź-Katowice-Ostrawa/Bratysława) – sieć TEN-T.

Bydgoskie lotnisko, zlokalizowane zaledwie 3 km od centrum miasta, stanowi istotny element systemu transportowego miasta. Kolejne fale pandemii Covid-19 oraz związane z nimi ograniczenia i wymogi sanitarne dla ludności wywarły duży wpływ na funkcjonowanie portu lotniczego w 2021 r.: o 22% zmniejszyła się liczba obsłużonych pasażerów w porównaniu z 2020 r., zaś o 77% w porównaniu z 2019 r. (dla porównania: w 2020 r. spadek liczby obsłużonych pasażerów w odniesieniu do 2019 r. wyniósł prawie 70%).

Podstawowe informacje w zakresie ruchu lotniczego w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba pasażerów obsłużonych na bydgoskim lotnisku	413 245	425 230	127 959	99 303
Operacje lotnicze ogółem	8 763	11 134	6 920	6 740
Stałe połączenia z portami zagranicznymi	10	10	9	5
Stałe połączenia z portami krajowymi	0	1	1	2
Połączenia czarterowe	4	4	1	1

Źródło: Port Lotniczy Bydgoszcz S.A.

W 2021 r., mimo ograniczeń w ruchu, zwiększono liczbę połączeń uruchamiając loty do Krakowa, które realizowane były za pośrednictwem PLL LOT S.A. Wznowiono również połączenia z Kijowem realizowane przez linie lotnicze Ryanair. W ramach stałych połączeń z portami krajowymi realizowano loty do: Warszawy (w okresie od marca do grudnia) oraz do Krakowa (realizowane w czerwcu, lipcu, sierpniu oraz październiku). Realizowano także stałe połączenia z portami zagranicznymi: Londyn Stansted, Londyn Luton, Birmingham, Dublin – od czerwca do grudnia oraz Kijów - od października do grudnia. W okresie od czerwca do października można było skorzystać z rejsów czarterowych do Antalya. Przewoźnik Lufthansa do tej pory nie przywrócił realizowanych przed pandemią połączeń do Frankfurtu.

W 2021 r. Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. podjął działania związane z pozyskiwaniem dokumentacji, pozwoleń oraz zgód niezbędnych do realizacji inwestycji polegającej na budowie farmy fotowoltaicznej.

W Bydgoszczy krzyżują się międzynarodowe korytarze wodne wschodnio- i zachodnioeuropejskiego systemu śródlądowych dróg wodnych. Droga wodna E70 z Antwerpii do Kłajpedy przecina korytarz E40 łączący Bałtyk z Morzem Czarnym.

Natomiast bydgoski węzeł kolejowy tworzą linie łączące Trójmiasto (porty morskie) ze Śląskiem i Wrocławiem (linie nr 131 i nr 201) oraz Szczecin (port morski) z Warszawą (linia nr 18). Ich uzupełnieniem jest linia nr 209 do Chełmży. Ponadto Bydgoszcz znajduje się również na trasie linii nr 356 będącej najkrótszym połączeniem z Poznaniem. W 2021 r. PKP PLK ogłosiła przetarg na opracowanie dokumentacji przedprojektowej i projektowej dla rewitalizacji tej linii od granicy województw kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego do Kcyni. Jest to pierwszy krok do przywrócenia pociągów pasażerskich z Poznania do Bydgoszczy przez Kcynię.

PKP PLK S.A. zapowiada zakończenie modernizacji linii kolejowej nr 201 i 131 do 2027 r. Harmonogram prac na linii nr 201 przesuwa się w czasie, ponieważ zakres zadania rozszerza się o kolejne wiadukty, tory, nowe

przystanki. Blisko 170 km odcinek linii nr 201 między Bydgoszczą, a Trójmiastem zostanie podzielony na 7 kontraktów realizacyjnych. Prace na kontraktach będą rozpoczynały się sukcesywnie w latach 2023-2024. Po zakończeniu prac na linii nr 201 pociągi pasażerskie pojadą z prędkością do 160 km/h, a towarowe do 120 km/h na odcinku Maksymilianowo–Kościerzyna.

W 2021 r. Koronowo ogłosiło przetarg na opracowanie studium planistyczno-prognostycznego dla projektu pn. **Utworzenie nowego połączenia kolejowego Bydgoszcz – Koronowo – Więcbork – Sępólno Krajeńskie – Chojnice**, ubiegającego się o środki z programu Kolej+. Przetarg został unieważniony ze względu na przewyższenia najtańszej oferty od budżetu zamawiającego. Dla pozostałych projektów z województwa kujawsko-pomorskiego, które przeszły I etap programu nawet nie rozpisano przetargu, a były to m.in. linie: Chełmno-Bydgoszcz oraz Żnin-Bydgoszcz.

Bydgoszcz podejmowała w ciągu ostatnich lat szereg działań w celu utworzenia **portu intermodalnego**. Kluczowym momentem było podpisanie w 2019 r. porozumienia o współpracy przy podejmowaniu działań na rzecz powstania terminala intermodalnego w Emilianowie. Sygnatariuszami porozumienia byli: BPPT Sp. z o.o., PKP S.A., Gmina Nowa Wieś Wielka, Wojewoda Kujawsko-Pomorski, Zarząd Morskiego Portu Gdynia, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i PKP Cargo. Strony porozumienia wskazały, że terminal w Emilianowie ma być pierwszym elementem mającego powstać w Bydgoszczy i okolicach węzła transportowo-logistycznego oraz prowadzić do powiązania portów morskich z zapleczem w głębi kraju. W 2020 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa powołał spółkę celową pn. „Terminal Intermodalny Bydgoszcz – Emilianowo”, do której przystąpił BPPT Sp. z o.o. i PKP S.A. Ponadto zawarto warunkową umowę inwestycyjną, której przedmiotem było uregulowanie zasad współpracy na etapie przygotowania oraz realizacji inwestycji. Umowę zawarły: BPPT Sp. z o.o., Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i PKP S.A., które wspólnie zgłosiły do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zamiar koncentracji przedsiębiorców. W 2021 r. poszerzyło się grono współników, udziały w spółce objęli BPPT Sp. z o.o. oraz PKP S.A. Terminal intermodalny w Emilianowie zajmie powierzchnię ok. 5 ha. Będzie zlokalizowany na przecięciu magistrali kolejowej Śląsk-Trójmiasto (linia nr 201) i planowanej trasy S10. Ma pełnić rolę tzw. suchego portu i będzie dawał możliwość przeladunku i zamiany środków transportu towarów, w szczególności towarów rolno-spożywczych. Będzie również dużym wzmocnieniem potencjału Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego, sąsiadującego z suchym portem. W projekcie rewizji sieci TEN-T z dnia 14.12.2021 r. przewidziano włączenie do sieci bazowej linii kolejowej nr 201, która łączy bezpośrednio porty morskie w Gdańsku i w Gdyni z terminalem Bydgoszcz-Emilianowo, co świadczy o strategicznej roli Bydgoszczy. Budowa terminalu została ujęta przez polski rząd w Krajowym Programie Odbudowy w ramach funduszy Next Generation EU.

Docelowo terminal będzie elementem przedsięwzięcia Węzeł Logistyczny Bydgoszcz. Bydgoszcz uczestniczyła w projekcie COMBINE „Rozwój transportu kombinowanego w Regionie Morza Bałtyckiego dla poprawy wydajności transportu i uczynienia go bardziej przyjaznym dla środowiska”. Miał on na celu pogłębioną analizę przyszłego funkcjonowania platformy multimodalnej Bydgoszcz-Solec Kujawski (port na Wiśle). W ramach projektu wykonano studium wykonalności dla rozwoju węzła logistycznego Bydgoszcz poprzez integrację platformy multimodalnej Solec Kujawski oraz terminala transportu kombinowanego Bydgoszcz-Emilianowo.

W granicach administracyjnych miasta przebiegają **drogi krajowe**:

- nr 5: Nowe Marzy - Bydgoszcz - Białe Błota - Poznań (A2) - Leszno - Wrocław (A8) - granica państwa/Lubawka,
- nr 10: granica państwa/Lubieszyn – Bydgoszcz – Białe Błota – Bydgoszcz – Płońsk,
- nr 25: Bydgoszcz – Białe Błota – Konin – Kalisz – Oleśnica,
- nr 80: Pawłówek – Bydgoszcz (ul. Grunwaldzka – ul. Pileckiego – ul. Artyleryjska – ul. Kamienna – ul. Fordońska – ul. Flotylii Wiślanej) – Lubicz.

Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta nastąpi po zakończeniu budowy **drogi ekspresowej S5**, która połączy Nowe Marzy (A1), Bydgoszcz, Poznań (A2) oraz Wrocław (A8). W październiku 2021 r. oddano do ruchu kolejny odcinek S5, o długości 9,7 km, od węzła Bydgoszcz Błonie do węzła Szubin Północ. Był to ostatni brakujący fragment S5 relacji Bydgoszcz-Poznań-Wrocław. Inwestycja w drogę S5 poprawiła warunki ruchu drogowego na drogach w regionie, dzięki czemu nastąpiło m.in. przejęcie części ruchu z istniejących dróg na terenie miasta Bydgoszczy, odsunięcie ruchu ciężkiego od obszarów zabudowanych, skrócenie czasu podróży, ograniczenie emisji spalin i hałasu w stosunku do obecnie eksploatowanych dróg. Bardzo ważną inwestycją jest również budowa **drogi ekspresowej S10**, która w docelowym kształcie połączy Warszawę ze Szczecinem, łącząc liczne trasy szybkiego ruchu (A1, A6, S3, S5, S6, S11). W 2021 r. rozpoczęły się postępowania przetargowe na wykonanie projektu i budowy drogi ekspresowej S10 Bydgoszcz-Toruń na 4 odcinkach realizacyjnych:

- odcinek 1 od węzła Bydgoszcz Południe do węzła Emilianowo wraz z rozbudową DK 25,
- odcinek 2 od węzła Emilianowo do węzła Solec,
- odcinek 3 od węzła Solec do węzła Toruń Zachód,
- odcinek 4 od węzła Toruń Zachód do węzła Toruń Południe.

Łącznie zostanie wykonane ok. 56 km drogi, której oddanie do ruchu przewidziane jest w 2026 r.

Transport drogowy w mieście

Bydgoska sieć drogowa w 2021 r. obejmowała 761,41 km dróg. Na 1 km² powierzchni miasta przypadło 4,33 km dróg publicznych, co stanowiło niewielki przyrost w porównaniu z poprzednim rokiem (o 0,02 km).

Długość dróg w Bydgoszczy w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Drogi ogółem (w km)	736,84	735,30	758,66	761,41
Udział dróg o nawierzchni utwardzonej w drogach ogółem (w %)	74,0	75,3	74,7	75,2
Układ podstawowy (w km), w tym:	182,99	182,80	183,71	184,08
drogi krajowe	40,12	40,13	40,21	19,37*
drogi wojewódzkie	10,94	10,94	10,94	32,16*
drogi powiatowe	131,93	131,74	132,56	132,56
Układ obsługujący (w km), w tym:	553,85	552,50	574,96	577,33
drogi gminne	553,85	552,50	574,96	577,33

* Różnice w długości dróg krajowych i wojewódzkich wynikają ze zmian w kategoryzacji odcinków dróg S5, S10, DK25.

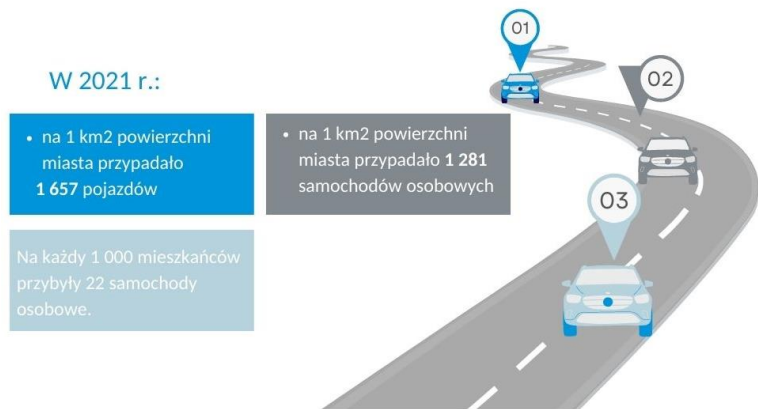
Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Liczba zarejestrowanych pojazdów w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Pojazdy ogółem, w tym:	271 934	280 739	286 323	291 641
samochody osobowe	208 691	215 580	221 193	225 443
autobusy	1 357	1 390	1 395	1 404
samochody ciężarowe	30 892	31 240	31 404	31 775
jednoślady (motorowery i motocykle)	18 244	18 749	19 132	19 466
naczepy i przyczepy	7 118	7 146	7 344	7 498
pozostałe pojazdy	5 632	6 634	5 855	6 055
Wskaźniki motoryzacyjne:				
pojazdy ogółem/1 000 mieszkańców	777	806	832	860
samochody osobowe/1 000 mieszkańców	596	619	643	665

Źródło: Wydział Uprawnień Komunikacyjnych Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. bydgoszczanie najczęściej podróżowali samochodami osobowymi napędzanymi benzyną (61,0% wszystkich samochodów osobowych). Na drugim miejscu znajdowały się samochody napędzane olejem napędowym (24,0%), a na trzecim gazem LPG (11,8%). Wartości te utrzymują się na poziomie zbliżonym do udziałów procentowych osiągniętych w 2020 r. Małą popularnością cieszą się samochody hybrydowe (napędzane energią elektryczną i benzyną/olejem), w 2021 r. na bydgoskich ulicach było ich 342, a rok wcześniej 321. Do 169 wzrosła natomiast liczba samochodów elektrycznych (wzrost o 92 sztuki w porównaniu z poprzednim rokiem).

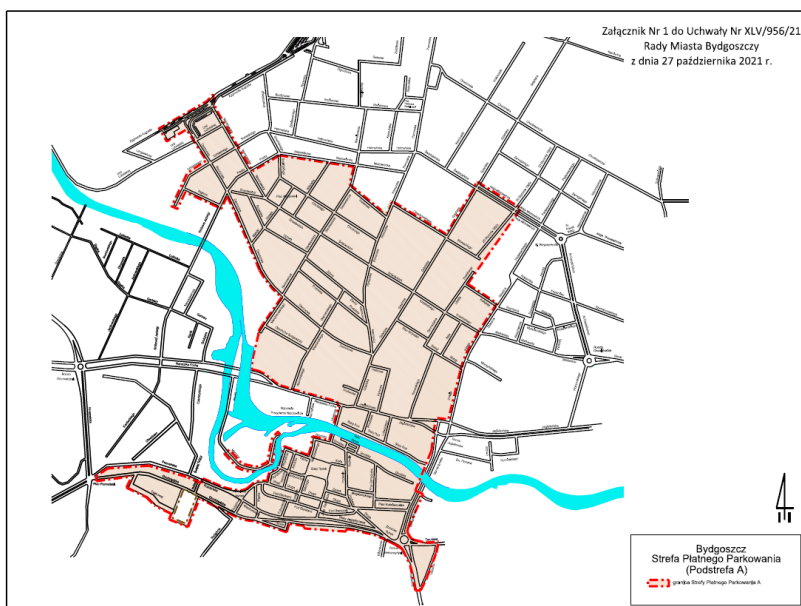
Systematyczny przyrost samochodów w mieście stwarza potrzebę funkcjonowania Strefy Płatnego Parkowania (SPP). Jest to konieczne w celu zachowania rotacji samochodów spowodowanej deficytem miejsc parkingowych. Opłaty za parkowanie pojazdów w bydgoskiej SPP obowiązują od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00-17.00. Jest ona podzielona na dwie podstrefy cenowe, w których w 2021 r. obowiązywały poniższe wysokości opłat:

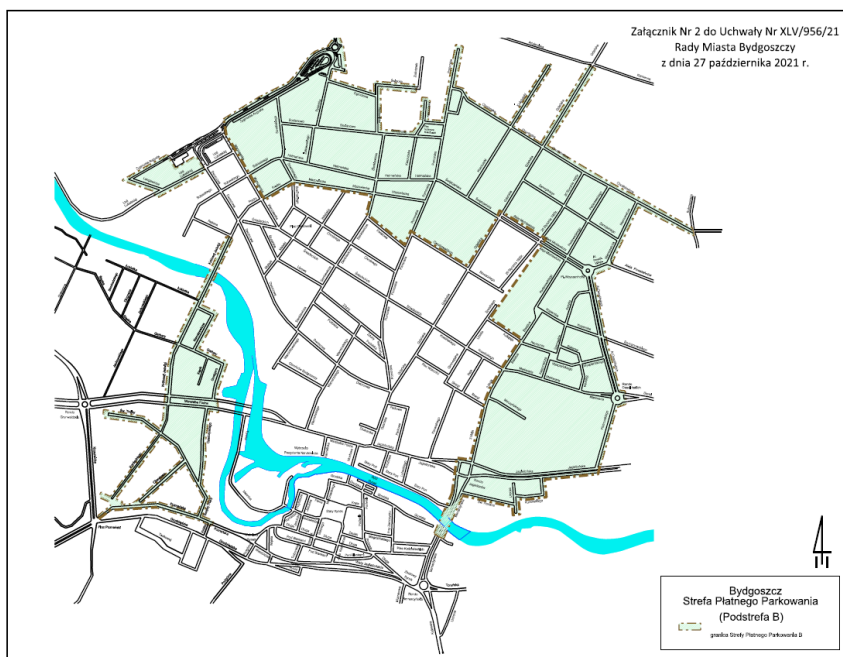
- Podstrefa A – wysokość opłaty za pierwszą godzinę parkowania wyniosła 3,0 zł,
- Podstrefa B – wysokość opłaty za pierwszą godzinę parkowania wyniosła 1,5 zł.

Uchwałą Nr XLV/956/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10. 2021 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania oraz wysokości opłat za parkowanie i sposobu pobierania tych opłat zostały wprowadzone istotne zmiany w funkcjonowaniu SPP, które zgodnie z zawartymi w niej zapisami weszły w życie z dniem 1.02.2022 r. Na podstawie przyjętej uchwały obowiązują trzy podstrefy parkowania:

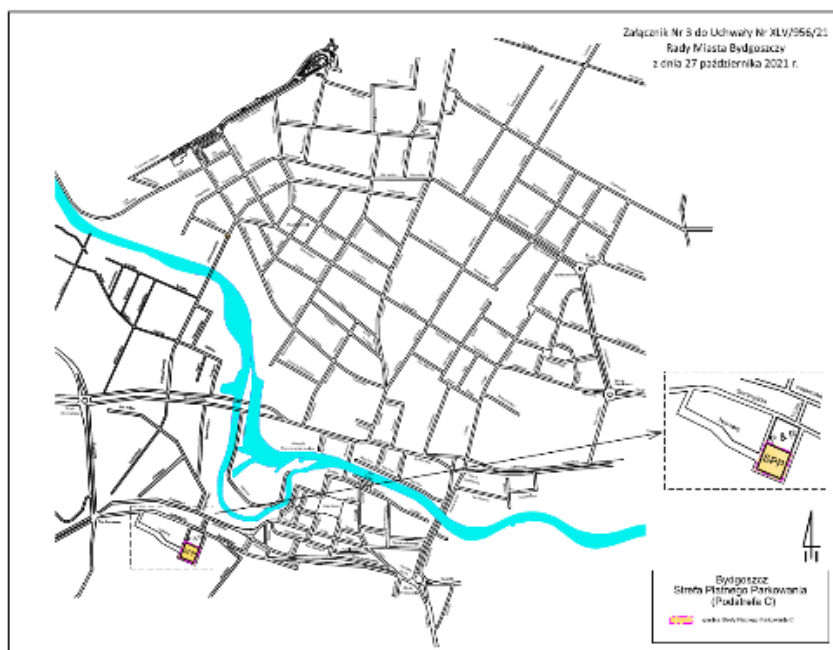
- Podstrefa A – wysokość opłaty za pierwszą godzinę parkowania wyniosła 3,80 zł,

- Podstrefa B – wysokość opłaty za pierwszą godzinę parkowania wyniosła 2,60 zł,

- Podstrefa C – wysokość opłaty za pierwszą godzinę parkowania wyniosła 3,80 zł.

Zmianą wprowadzoną do Regulaminu, w punkcie dotyczącym zakupu abonamentów miesięcznych dla pojazdu mieszkańca, jest dodanie do wykazu niezbędnych dokumentów uprawniających do zakupu abonamentu, potwierdzenia rozliczenia za rok poprzedni podatku dochodowego od osób fizycznych w Bydgoszczy.

W celu zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego na głównych ciągach komunikacyjnych Miasto buduje parkingi typu Park&Ride („parkuj i jedź”) oraz Park&Go („parkuj i idź”), które mają zachęcać do poruszania się komunikacją publiczną oraz pozwolić ograniczyć parkowanie na ulicach miasta. W 2021 r.:

- zakończono prace związane z wyposażeniem oraz rozpoczęto testy parkingu na ul. Kujawskiej na 134 miejsc, w tym 4 dla osób z niepełnosprawnościami,

- zakończono budowę i wyposażenie oraz rozpoczęto testy parkingu w Myślęcinku u zbiegu ul. Gdańskiej i ul. Rekreacyjnej na 125 miejsc parkingowych, w tym 5 miejsc dla osób z niepełnosprawnościami,
- zakończono budowę i wyposażenie oraz prowadzono testy parkingu przy Węźle Zachodnim pomiędzy ulicami: Nad Torem, Grunwaldzką i stacją benzynową powstał parking dla 75 pojazdów, w tym 3 dla osób z niepełnosprawnościami,
- prowadzono budowę 6-poziomowego parkingu przy ul. Grudziądzkiej na 570 miejsc postojowych – zakończono roboty budowlane, prowadzono prace odbiorowe i związane z uzyskaniem pozwolenia na użytkowanie obiektu, następnie przewiduje się wyposażenie obiektu w urządzenia i implementację parkingu do systemu Park&Ride,
- rozpoczęto budowę parkingu na Przylesiu. Parking przewidziano na 161 miejsc parkingowych, w tym 6 dla osób z niepełnosprawnościami. Planowany termin zakończenia robót budowlanych to przełom II i III kwartału 2022 r.

Planowane zakończenie prac nad systemem Park&Ride to IV kwartał 2022 r.

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej

W 2021 r. kontynuowano realizację **Wieloletniego programu utwardzania ulic gruntowych zlokalizowanych na terenie miasta Bydgoszczy**, którego celem jest przebudowa dróg o charakterze lokalnym i nawierzchni nieutwardzonej w oparciu o kryteria oceny dróg gruntowych. W Wieloletniej Prognozie Finansowej miasta na realizację programu w latach 2016-2022 zabezpieczono 131 mln zł. Co roku na budowę ulic osiedlowych gwarantowanych jest nie mniej niż 17 mln zł. Środki, których nie można wykorzystać w danym roku przechodzą na rok następny. Prawie wszystkie zadania realizowane są w trybie „zaprojektuj i wybuduj”. Realizację inwestycji poprzedzają konsultacje z mieszkańcami. W ciągu ostatnich pięciu lat powstało ponad 35 km ulic osiedlowych z twardą nawierzchnią. W ramach programu w 2021 r:

- I edycja Programu:
  - zakończono budowę ul. Siedleckiej (na odcinku od ul. Koronowskiej do ul. Chmielnej) oraz ul. Legnickiej (dokończenie odcinka realizowanego w ramach programu 25/75),
  - ul. Smukalska – wykonano większość prac po stronie wschodniej, trwają przygotowania do rozpoczęcia prac po stronie zachodniej,
  - ul. Podleśna – znajduje się na etapie uzyskiwania opinii do decyzji ZRID.
- II edycja Programu – opracowano, skonsultowano i odebrano koncepcje dla następujących ulic: Rajdowej, Wejherowskiej, Gradowej, Wycieczkowej, Odrzańskiej, Platynowej, Bortnowskiego (Wyzwolenia-Dorodna), Podhalańskiej, Gościeradzkiej, Sowiej, Pszczelnej, Koguciej i Strusiej. Dla wskazanych ulic rozpoczęto przygotowania do procedury przetargowej. Dla ul. Krynickiej, ul. Kudowskiej i ul. Przyłubskiej zakończono konsultacje społeczne i trwa opracowanie ostatecznej wersji koncepcji. Dla ulic: Rajdowej, Wejherowskiej, Wycieczkowej, Odrzańskiej, Platynowej, Sowiej i Strusiej podpisano w I kw. 2022 r. umowy na wykonawstwo w systemie „zaprojektuj i zbuduj”.
- W ramach **Inicjatyw Lokalnych 25/75** – zakończono prace na ulicach: Błękitnej, Szczupakowej, Cytrusowej, Chełkowskiego oraz fragment ul. Ks. Prałat Stefana Brylla wraz z budową kolektora deszczowego i kanału technologicznego.

W 2021 r. przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące kolejności realizacji miejskich inwestycji. Wśród 15 propozycji była także propozycja zwiększenia wydatków na Wieloletni program utwardzania ulic gruntowych. Łącznie w konsultacjach oddano 46 498 głosów, z czego na „gruntówki” oddano tylko 2 955 głosów (pozycja 10). Ponadto kontynuowano realizowany od 2018 r. **program stabilizowania dróg płytami ażurowymi**, który przeprowadzany jest na terenach o dużej przepuszczalności gruntu oraz w miejscach nienarazo-

nych na częste przejazdy pojazdów ciężarowych. W 2021 r. ażurowe nawierzchnie wykonano: ul. Widok (sięgacz 534 m²), ul. Widok od ul. Leszczyna do ul. Kłosowej (1 570 m²), ul. Zawodzie (632 m²), ul. Średzka od ul. Czerwonego Krzyża do ul. Ostroroga (717 m²), ciąg ulic: 2 Października - Łądowa - Kameralna (2 022 m²), ul. Wierzbowa od ul. Jana Maciaszka do nr 49 (1 432 m²), ul. Sztormowa (sięgacz 951 m²), ul. Bielska od ul. Cedyńskiej do ul. Izerskiej (1 125 m²).

Utwardzanie ulic gruntowych na terenie miasta realizowano również w ramach **Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego**. W ten sposób powstała w 2021 r. ulica Chmurna i łowicka, a w 2022 r. będzie realizowana ul. Kosmonautów. W ramach BBO również realizowano utwardzanie ulic gruntowych ażurami. W 2021 r. wykonano prace na ul. Hożej (pow. 460 m²) na osiedlu Wilczak-Jary oraz na ul. Żnińskiej (pow. 350 m²).

W 2021 r. Miasto zawarło porozumienie z Gminą Osielsko w celu utwardzenia ul. Bielskiej, która stanowi granicę pomiędzy Bydgoszczą i gminą Osielsko. Ulica ta łączy ważne skrzyżowanie Armii Krajowej z ul. Izerską. Prace zakończą się w 2022 r.

Stan nawierzchni oraz bezpieczeństwo użytkowników dróg poprawiły zrealizowane w 2021 r. duże inwestycje drogowe m.in.:

- budowa torowiska w ciągu ul. Kujawskiej i przebudowa całej okolicznej infrastruktury: drogi rowerowe, chodniki, drogi dojazdowe, parkingi – był to największy projekt komunikacyjny realizowany w centrum Bydgoszczy. W 2021 r. Kujawsko-Pomorska Izba Budownictwa przyznała nagrodę główną w kategorii budownictwo inżynieryjne i drogowe za realizację trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej w konkursie „Arcydzieło sztuki budowlanej”.
- budowa buspasa na ul. Kolbego oraz chodników, dróg rowerowych i przebudowę ulic osiedlowych,
- przebudowa ul. Siedleckiej wraz z uruchomieniem na tej trasie komunikacji autobusowej,
- modernizacja Al. Ossolińskich.

Kilka nowych odcinków zostało wybudowanych lub wyremontowanych przez zewnętrznych inwestorów, którym zależy na bezpiecznym dojeździe do wznoszonych hal i budynków.

Prowadzono również wzmocnienie Mostu Uniwersyteckiego ze względu na ujawnioną wadę konstrukcyjną. Po zamknięciu obiektu zlecono w trybie awaryjnym prace związane z zabezpieczeniem konstrukcji mostowej poprzez podparcie całej konstrukcji specjalnymi podporami oraz wyłoniono wykonawcę prac naprawczych, które zakończono w styczniu 2022 r. Ponadto zakończono prace przy podparciu wiaduktów Warszawskich w ciągu ul. Fordońskiej, pod którymi ustawiono 8 dodatkowych podpór. Wykonane prace naprawcze mają charakter zachowania funkcji przeprawy i zgodnie z otrzymaną ekspertyzą pozwolą użytkować obiekt przez około 10 lat.

Równoległe do realizowanych inwestycji, prowadzono prace projektowe dla kolejnych drogowych przedsięwzięć. W 2021 r. zlecono m.in. koncepcję przebudowy ronda Jagiellonów oraz kładki dla pieszych nad ul. Wojska Polskiego. Ponadto wraz z mieszkańcami konsultowano budowę nowych tras tramwajowych w mieście, przebudowę ul. Nakielskiej oraz przebudowę układu drogowego związanego z budową nowej siedziby Akademii Muzycznej.

W 2022 r. kontynuowane będą inwestycje drogowe m.in.: budowa 2 nowych przepraw mostowych w ciągu ul. Kazimierza Wielkiego wraz z przebudową torowiska na ul. Perłowej, rewitalizacja płyty Rynku oraz uliczek w Starym Fordonie od ul. Bydgoskiej do brzegu Wisły, rozbudowa ul. Smukalskiej od ul. Błędzkiej do ul. Rajskiej, budowa północnego wiaduktu w ciągu ul. Wojska Polskiego, budowa parkingów w ramach systemu Park&Ride. Rozpoczną się też nowe zamierzenia inwestycyjne m.in. budowa trasy tramwajowej od ronda Bernardyńskiego do Babiej Wsi, przebudowa zachodniego wiaduktu wzdłuż ul. Armii Krajowej, przebudowa Rybiego Rynku wraz z ul. Grodzką na odcinku od ul. Podwale do ul. Przy Zamczysku.

Infrastruktura rowerowa

Jednym z elementów polityki komunikacyjnej miasta jest promowanie ruchu rowerowego, który może w znaczący sposób odciążać sieć drogową przejmując część podróży. Możliwość przemieszczania się po mieście rowerem daje system **Bydgoskiego Roweru Aglomeracyjnego** będący bezobsługową wypożyczalnią rowerów, w którym każde wypożyczenie do 20 minut jest bezpłatne. W 2021 r. utrzymała się liczba 56 samoobsługowych wypożyczalni rowerów zlokalizowanych głównie w centrum miasta, na sąsiadujących z nim osiedlach oraz w Fordonie. Każda ze stacji posiada 15 miejsc do zaparkowania rowerów i czynna jest całą dobę przez wszystkie dni tygodnia.

System BRA w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Stacje ogółem, z tego:	54	55	56	56
stacje dobudowane w danym roku	17	1	1	0
stacje sponsorskie	3	3	3	3
Liczba rowerów do dyspozycji użytkowników	590	590	610	489
Liczba jazd na 1 rower w ciągu roku	671	445	152	119
Łączna liczba wypożyczeń rowerów w sezonie	396 099	262 758	93 119	58 150

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

W 2021 r. nastąpił dalszy spadek wypożyczeń rowerów miejskich, który w odniesieniu do 2020 r. wyniósł 38%, natomiast w porównaniu z 2019 r. (tj. przed wystąpieniem pandemii) 78%. Wpływ na to miały m.in. ograniczone przemieszczanie się mieszkańców związane z epidemią Covid-19, zmiana operatora systemu BRA w wyniku, której użytkownicy systemu musieli się ponownie do niego rejestrować, wykorzystywanie w mieście hulajnóg elektrycznych oraz zakupy własnych rowerów przez mieszkańców.

Przeważającą część wypożyczeń (77%) stanowiły podróże bezpłatne, trwające do 20 minut.

Do najpopularniejszych stacji należały poniższe lokalizacje:

- Dworzec PKP (liczba wypożyczeń: 2 718, liczba zwrotów: 2 433),
- Sułkowskiego/Czerkaska (liczba wypożyczeń: 2 018, liczba zwrotów: 1 934),
- Plac Wolności (liczba wypożyczeń: 1 999, liczba zwrotów: 1 896).

Od kwietnia 2021 r., w Bydgoskim Centrum Informacji na Starym Rynku, można wypożyczyć holenderskie rowery cargo ze wspomaganie elektrycznym.

W 2021 r. ponad połowa dróg rowerowych posiadała nawierzchnię bitumiczną, a pozostałe nawierzchnię z kostki betonowej lub gruntową. Z uwagi na układ miasta, sieć rowerowa w Bydgoszczy realizowana jest głównie na kierunku wschód-zachód – trzy równoległe ciągi rowerowe:

- od wjazdu do miasta (skrzyżowanie ulic Czapla-Grunwaldzka) do „Węzła Wschodniego” (skrzyżowanie ulic Fordońska-Kamienna-Sporna),
- wyznaczona odcinkowo trasa rowerowa wzdłuż Kanału Bydgoskiego łączącego Miedzyn i dolną część Osowej Góry z rondem Grunwaldzkim oraz dalej z rondem Toruńskim,
- we wschodniej części miasta, wzdłuż ul. Fordońskiej, wyznaczono drogę rowerową na odcinku od ul. Wiślanej do ul. Brzechwy.

Pozostałe trasy w dzielnicy Fordon: droga rowerowa wzdłuż ulic Twardzickiego i Pelplińskiej oraz wzdłuż ulic Lewińskiego i Akademickiej. Ponadto, w północnej części miasta wyznaczona jest droga rowerowa z Myślęcinka do Fordonu (przez Las Gdański), a w południowej zbudowano drogi rowerowe wzdłuż ul. Wojska Polskiego i ul. Solskiego. W osi północ-południe główne trasy rowerowe wyznaczono na ciągach ulic:

- Koronowska, Nad Torem, Grunwaldzka i Kruszwicka,
- Gdańska od ul. Kamiennej do Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek”,
- Magnuszewska, Zdobywców Wału Pomorskiego i Kardynała Wyszyńskiego,
- Ogińskiego i Sułkowskiego.

Przez Bydgoszcz przebiega również kilka turystycznych szlaków rowerowych. Szlaki te przebiegają po istniejących drogach publicznych oraz leśnych i mają charakter typowo rekreacyjno-krajoznawczy. Są to: Międzynarodowa Trasa Rowerowa R1, Szlak rowerowy po Dolinie Dolnej Wisły, Szlak rowerowy dookoła Doliny Wisły, Rowerowy Szlak Przyjaźni Toruńsko-Bydgoskiej, Szlak Rowerowy BY 6001n, Szlak rowerowy między Bydgoszczą a Nakłem, Wiśłana Trasa Rowerowa.

W 2021 r. rozbudowano infrastrukturę rowerową:

- ul. Focha (r. Grunwaldzkie - mosty Solidarności) – długość 0,6 km,
- ul. Kujawska (wraz z odcinkami na ulicach: Wojska Polskiego, Solskiego, Toruńskiej, Bernardyńskiej, Żółty Rynek) – długość 4,1 km,
- ul. Kolbego (w tym odcinki dróg serwisowych z ruchem „pod prąd”) – długość 0,9 km,
- ul. Andersa (ul. Gieryna – ul. Gryfa Pomorskiego) – długość 0,4 km.

Wszystkie inwestycje związane z infrastrukturą rowerową są opiniowane przez środowiska rowerzystów. Pod uwagę brana jest też kolejność zadań wskazywana przez Zespół ds. Polityki Rowerowej.

W 2022 r. powstaną kolejne trasy rowerowe m.in.:

- kontynuowane będą prace budowlane: ul. Smukalska (od ul. Błędzkiej do ul. Rajskiej), ul. Jeździecka, ul. Zalew, ul. Promenada, wiadukt w ciągu ul. Wojska Polskiego (północny), ul. Fordońska (od ul. Kaplicznej do ul. Inflanckiej), ul. Kazimierza Wielkiego,
- w ramach Programu BBO – w Jarze Czynu Społecznego, wzdłuż ul. gen. W. Andersa od wiaduktu drogowego do ul. Kasztelańskiej, Wielkiej Pętli Fordonu - odcinki od Doliny Śmierci do Wału Wiślanego, wzdłuż Kanału Bydgoskiego z Parku nad Kanałem w kierunku ul. Kruszyńskiej,
- uruchomione będą nowe zadania:
  - ul. Magnuszewska – budowa brakującego odcinka przy ul. Bohaterów Kragujewca – przygotowanie do zlecenia prac,
  - ciąg ulic: Krasińskiego - Markwarta - Sieńki - Moniuszki - Skłodowskiej - Łęczyckiej – zakończenie aktualizacji koncepcji oraz zlecenie zadania w systemie „projektuj i zbuduj”,
- zabezpieczono środki na projektowanie kolejnych tras wzdłuż ulic: Fordońskiej (II etap związany z zaprojektowaniem i budową odcinków przy skrzyżowaniach i kładki nad torami), Wojska Polskiego (ul. Szarych

Szeregów – ul. Chemiczna), Sułkowskiego (ul. Kamienna – ul. Modrzewiowa), Glinki (ul. Dąbrowa - BPPT), Kieleckiej (ul. Nowotoruńska – ul. Toruńska), Sudeckiej - Wyzwolenia – Pelplińskiej, Kolbego i Powstańców Warszawy.

Oprócz rozbudowy infrastruktury rowerowej Miasto wprowadziło wiele nowych rozwiązań postulowanych przez rowerzystów. Na Alejach Ossolińskich powstały wydzielone pasy ruchu dla jednośladów oraz przeniesiono miejsca postojowe z chodnika na jezdnię. Wjazd na pasy rowerowe został też zabezpieczony wyspami, a dla rowerzystów skręcających w lewo w ul. Kopernika utworzone zostały śluzy rowerowe. Na wąskich uliczkach osiedlowych stosowano kontraruch rowerowy lub kontrapasy. Kontraruch rowerowy to wprowadzenie ruchu rowerów „pod prąd” – dopuszczenie dwukierunkowego ruchu rowerowego w jezdniach ulic jednokierunkowych. Kontraruch rowerowy może być stosowany tylko na drogach jednokierunkowych z ograniczeniem prędkości do 30 km/h. Natomiast kontrapas rowerowy – jest to pas ruchu dla rowerów, wyznaczony na całej długości oznakowaniem poziomym, w kierunku przeciwnym do ruchu innych pojazdów na drogach jednokierunkowych. Kontrapasy rowerowe stosuje się na drogach o dopuszczalnej prędkości od 30 do 50 km/h. Kolejnym udogodnieniem było wprowadzenie rynny dla rowerzystów, które ułatwia wprowadzenie rowerów pod strome schody m.in. prowadzące z ul. Kujawskiej w kierunku Parku Wolności. Podobne rozwiązania sprawdzili się m.in. na schodach wiaduktu kolejowego na Okolu nad ul. Grunwaldzką, przez kładkę nad Kanałem Bydgoskim na wysokości ul. Janowieckiej.

W ramach BBO umieszczone zostały na terenie miasta stacje naprawy rowerów. Powstaje też wiele nowych miejsc do parkowania jednośladów. Doświetlane są przejazdy rowerowe.

Miasto Bydgoszcz zajęło czwarte miejsce w zestawieniu TOP 9 Rowerowych Polskich Miast, opublikowanym w 2021 r. W rankingu docenione zostały bydgoskie projekty, które powstają przy udziale mieszkańców i społeczników oraz wysokie bezpieczeństwo rowerzystów. Ranking opracowało centrumrowerowe.pl.

Infrastruktura ruchu pieszego

W 2021 r. kontynuowano prace przy **budowie i modernizacji wielu chodników**. Wyremontowano łącznie powierzchnię 5 838 m² chodników. Nowa infrastruktura dla pieszych powstawała także wraz z rozbudową ważnych ulic m.in.: przy budowie ul. Kujawskiej, przy budowie buspasa na ul. Kolbego.

Chodniki realizowano i modernizowano również w ramach:

- programu utwardzania ulic gruntowych: ul. Siedlecka (pow. 522 m²), ul. Legnicka (pow. 84,26m²),
- programu inicjatyw lokalnych 25/75: ul. Błękitna, ul. Szczupakowa, ul. Cytrusowa, ul. Bernarda Chełkowskiego oraz fragment ul. Ks. Prałata Stefana Brylla,
- zadań Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego:
  - przebudowy chodnika po obu stronach wzdłuż części ul. Śniadeckich na os. Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto – wykonano nawierzchnię z płytek betonowych o pow. 475 m², kostki granitowej (wjazdy o pow. 36 m² oraz nawierzchnię z kostki granitowej o pow. 171 m²). Dalsza realizacja zadania uzależniona jest od budowy kolektora deszczowego przez gestora sieci w 2022 r.,
  - chodnik wraz ze ścieżką rowerową przy ul. Andersa na os. Nowy Fordon – opracowano materiały przetargowe na wykonawstwo w formule „zaprojektuj i wybuduj”,
  - przebudowy chodnika i terenu przed sklepem na os. Łęgnowo – przebudowano fragment chodnika przy ul. Świetlicowej przyległego do sklepu (110 m²),
  - przebudowy chodnika na ul. Kanałowej oraz ul. Nowogrodzkiej na os. Okole – wykonano nawierzchnię z płytek betonowych na ul. Kanałowej o pow. 173 m², natomiast na ul. Nowogrodzkiej o pow. 330 m²,

- przebudowy ul. Filtrowej i ul. Deszczowej na os. Czyżkówko – wykonano nawierzchnię chodnika z kostki betonowej o pow. 555 m² oraz przejście dla pieszych,
- budowy chodnika przy ul. Kieleckiej na os. Zimne Wody – Czersko Polskie – w trakcie przygotowania do zapytania ofertowego ustalono, że na wnioskowanym odcinku wykonywane są prace rozbiórkowe starej zabudowy przemysłowej, a także planowana jest budowa magazynów wraz z przyłączami do istniejącego uzbrojenia w jezdni. Prace nawierzchniowe możliwe będą do wykonania w 2022 r.
- zadania „Budowa i modernizacja ulic oraz obsługa terenów inwestycyjnych w tym dróg dla rowerów” – wykonano przebudowę chodników: ul. Paderewskiego (pow. 477 m²), ul. Chodkiewicza (pow. 590 m²), ul. Brzechwy, ul. Śniadeckich (odcinek od ul. Gdańskiej do ul. Pomorskiej), ul. Pomorska (odcinek od ul. Cieszkowskiego do ul. Mazowieckiej strona nieparzysta), ul. Warmińskiego (odcinek od ul. Dworcowej do ul. Podolskiej strona parzysta), ul. Skośna (od przejazdu kolejowego w kierunku ul. Sowiej), ul. Leśna (odcinek od ul. Gdańskiej do ul. Podchorążych strona nieparzysta), ul. Andersa (odcinek od ul. Gryfa Pomorskiego w kierunku ul. Geodetów), ul. Kossaka (odcinek od nr 73 do ul. Gnieźnieńskiej), ul. Morska łącznik przy kortach, ul. Leszczyńskiego (odcinek od ul. Solskiego do ul. Żuławy strona nieparzysta), ul. Solskiego (odcinek od ul. Leszczyńskiego do ul. Ks. Skorupki), ul. Fordońska/ul. Wyszogrodzka przejście dla pieszych, ul. Czerkaska (odcinek od nr 27 do nr 19), ul. Powstańców Wielkopolskich (odcinek od ul. Wybickiego do nr 21), ul. Brzechwy (skrzyżowanie ulic Fordońska i Transportowa), ul. Teski (odcinek od ul. Bartłomieja z Bydgoszczy do bloku nr 4), ul. Ks. Skorupki (odcinek od ul. Solskiego do ul. Żuławy strona nieparzysta), ul. Stawowa (odcinek od wjazdu do garaży do nr 27).

Bezpieczeństwo na drogach

W 2021 r. na bydgoskich ulicach wystąpiła najmniejsza od kilku lat liczba wypadków drogowych, na co wpływ wywarł m.in. zmniejszony na skutek epidemii Covid-19 ruch samochodowy. W porównaniu z 2020 r. liczba zabitych spadła o 8 ofiar, natomiast liczba rannych wzrosła o 3 poszkodowanych.

Szczegółowe informacje przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Wypadki drogowe ogółem	171	159	139	123
zabici	8	14	10	2
ranni	186	161	143	146
Kolizje drogowe	5 737	6 111	5 132	5 292
Ofiary śmiertelne na 100 wypadków drogowych	4,7	8,8	7,2	1,6
Wypadki na 1 000 mieszkańców	0,49	0,46	0,40	0,36

Źródło: GUS, Komenda Główna Policji

Na bydgoskich ulicach stosowanych jest coraz więcej elementów poprawiających bezpieczeństwo, przede wszystkim z myślą o pieszych i rowerzystach. W tym zakresie w 2021 r. realizowano:

- **Doświetlenie 26 przejść dla pieszych** w 16 lokalizacjach: ul. Nad Torem/ul. Żnińska, ul. Brzozowa/ul. Bielicka, ul. Sułkowskiego/ul. Czerkaska, ul. Wojska Polskiego/ul. Łukasiewicza, ul. Wojska Polskiego/ul. Baczyńskiego, ul. Akademicka/ul. Igrzyskowa, ul. Żwirki i Wigury/ul. Kcyńska, ul. Żwirki i Wigury/ul. Gołębia, ul. Żwirki i Wigury/ul. Jaskótcza, ul. Żwirki i Wigury/ul. Kossaka, ul. Żwirki i Wigury/ul. Potockiego, ul. Żeglarska/ul. Szyperska, ul. Żeglarska/ul. Ludwikowo, ul. Fordońska/ul. Transportowa, ul. Powstańców Wielkopolskich/ul. Poniatowskiego.
- W oparciu o Bydgoski Budżet Obywatelski zrealizowano doświetlenie przejścia przy ul. Szyperskiej.
- W niebezpiecznych punktach montowano dodatkowe: **aktywne znaki drogowe** np. przy ul. Nowotoruńskiej 27, **lustra drogowe** w następujących lokalizacjach: ul. Wczasowa, ul. Smukalska/ul. Berberysowa,

ul. Bydgoska/ul. Przy Bóznicy, ul. Toruńska/ul. Nowotoruńska, ul. Wojska Polskiego/ul. Szpitalna, ul. Sudecka, **progi zwalniające, sygnalizacje świetlne, separatory, azyle dla pieszych, skrzyżowania wyniesione, progi zwalniające itp.**

- Wybudowano **sygnalizacje świetlne** w następujących lokalizacjach: ul. Toruńska 238, ul. Fordońska przy byłych Zakładach Zbożowych, ul. Koronowska – Oplawiec, Rondo Bernardyńskie, Rondo Kujawskie.

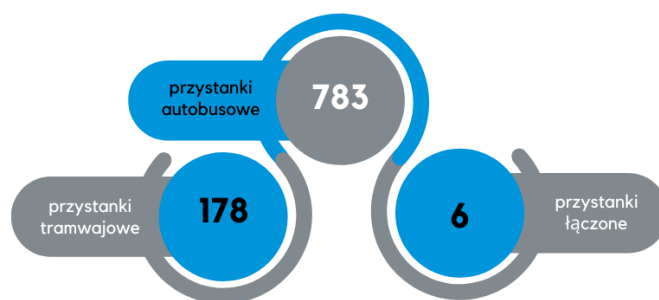
Na poprawę bezpieczeństwa ruchu wpływa także budowa **oświetlenia ulic, placów i dróg**, które zrealizowane zostało w 2021 r., w ciągu ulic: Śniadeckich – na odcinku od ul. Gdańskiej do ul. Pomorskiej; K. Przerwy-Tetmajera – na odcinku od ul. Gen. A. Madalińskiego do schodów przy ul. Tęczowej; Szczytowej – na odcinku od ul. Pijarów do ul. Paprociej; Waleniowej; Sowiej/Ibisowej, Grussa na odcinku od posesji nr 20; Odrzańskiej, Toruńskiej – na odcinku od ostatniego punktu świetlnego do granic miasta. Natomiast w ramach BBO wybudowano oświetlenie: na ul. Toruńskiej od nr 372 do nr 388A na os. Łęgnowo-Wieś, ulic: Runowskiej, Hoffmana, Żółędowskiej na os. Piaski, terenów nad Wisłą na os. Stary Fordon oraz opracowano dokumentację projektową budowy oświetlenia wzdłuż fragmentu ścieżki nad Kanałem Bydgoskim na os. Flisy.

Działania zwiększające bezpieczeństwo ruchu drogowego będą kontynuowane w 2022 r. Zaplanowano doświetlenie kolejnych 20 przejść: ul. Nakielska - Chłodna, ul. Skłodowskiej-Curie – ul. Sportowa, ul. Magnuszewska (przy ul. Bohaterów Kragujewca), ul. Bronikowskiego/Kanał Bydgoski, ul. Twardzickiego - ul. Witosy, ul. Kujawska przy ul. M. Konopnickiej, ul. Łęczycka - ul. Boczna, ul. Skłodowskiej-Curie/ul. Kijowska, ul. Twardzickiego/ul. Kleina/ul. Albrychta, ul. Twardzickiego/ul. Bołtucia (część zachodnia)/ul. Fiedlera, ul. Twardzickiego/ul. Bołtucia (część wschodnia), ul. Powstańców Warszawy/Szpital Wojskowy (wjazd wschodni), ul. Pelplińska – ul. Derdowskiego, ul. Twardzickiego/na wysokości posesji Twardzickiego 16, ul. Twardzickiego/na wysokości posesji Twardzickiego 29 po zachodniej stronie przystanku autobusowego Twardzickiego/Przybory, ul. Pelplińska – pętla Tatrzańskie, ul. Wyzwolenia na wysokości posesji 116 (przy ul. Tuchołkowej), ul. Nowotoruńska/ul. Objazdowa, ul. Wyzwolenia/ul. Derdowskiego, ul. Wyzwolenia/ul. Podgórze.

Ponadto zaplanowano budowę sygnalizacji świetlnej na ulicach: Powstańców Wielkopolskich przejście dla pieszych na wysokości ogrodu botanicznego; Toruńskiej - Płątnowskiej – przejście dla pieszych; Bora Komorowskiego przy SP nr 9 – przejście dla pieszych; Nad Torem - Żnińska.

Komunikacja publiczna

W 2021 r. bydgoską sieć komunikacji publicznej tworzyło 11 linii tramwajowych oraz 46 linii autobusowych (stałych), w którą włączonych było 967 przystanków.

Sieć tramwajowa w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba linii	10	10	11	11
Długość torowiska (pojedynczy tor w km)	91,6	91,8	92,0	92,0
Długość czynnych tras komunikacyjnych w km	39,8	40,0	40,5	40,5
Długość linii (w km)	121,9	113,2	126,5	126,0

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Miasto Bydgoszcz zajęło II. miejsce w rankingu miast, w których tramwaje osiągnęły najwyższe prędkości. Raport opracował portal „Puls Gdańska”.

Spośród 46 linii autobusowych, 36 przewoziło mieszkańców wyłącznie w granicach miasta. Szczegółowe informacje zawarte są w poniższym zestawieniu.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba linii ogółem	45	45	46	46
Liczba linii MZK Sp. z o. o.:	35	35	35	35
miejskie, w tym:	27	27	25	25
dzienne (zwykłe)	20	20	19	19
przyspieszone	0	0	0	0
nocne	7	7	6	6
aglomeracyjne	8	8	10	10
Liczba linii IREX-Trans Sp. z o.o. – wyłącznie linie miejskie dzienne	10	10	11	11
Długość czynnych tras komunikacyjnych (w km)	286	286	295,4	295,7
Długość linii ogółem (w km), w tym:	663,8	735,6	716,2	717,2
aglomeracyjne	126,1	164,9	177,4	177,4
Długość linii autobusowych MZK Sp. z o.o. (w km):	545,0	612,3	590,9	591,5
miejskie, w tym:	418,9	447,4	413,5	414,1
dzienne (zwykłe)	271,6	299,9	272,1	272,1
nocne	147,3	147,5	141,4	142,0
aglomeracyjne	126,1	164,9	177,4	177,4
Długość linii autobusowych IREX-TRANS Sp. z o.o. (w km) – wyłącznie linie miejskie dzienne	118,8	123,3	125,3	125,7

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Największy udział w przewozach miały MZK Sp. z o.o.

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

W 2022 r. wygasa umowa na obsługę pakietu przewozów autobusowych świadczonych do tej pory przez firmę IREX-Trans Sp. z o.o., w związku z czym w 2021 r. przeprowadzono procedurę przetargową w celu wyłonienia operatora na kolejne lata oraz podpisano umowę z nowym wykonawcą, który obsługiwać będzie 11 linii autobusowych (nr 51, 53, 55, 56, 58, 62, 67, 69, 73, 76 i 85). Została nim firma Mobilis Sp. z o.o., która swe **usługi będzie świadczyć w latach 2023-2031**. Zamówienie przetargowe zostało skonstruowane w oparciu o Plan Transportowy. Zgodnie z jego założeniami ok. 25% autobusowej pracy przewozowej realizowana jest na podstawie procedury przetargowej, a ok. 75% jest obsługiwane przez Miejskie Zakłady Komunikacyjne w Bydgoszczy. Do obsługi tych tras wykonawca musi łącznie dysponować 45 pojazdami oraz dodatkowymi pojazdami rezerwowymi. Tabor liniowy powinien składać się z 19 autobusów przegubowych oraz 26 wozów krótkich.

Przewóz mieszkańców odbywał się z wykorzystaniem łącznie 331 autobusów i tramwajów należących do trzech operatorów i Miasta Bydgoszczy.

Bydgoski tabor tramwajowy w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Tramwaje ogółem, z tego:	126	134	130	125
zakupione	8	9	–	–
wyremontowane	–	–	–	–
wycofane z ruchu	1	6	5	–
zlikwidowane	12	1	4	5
w ruchu (w szt./doba)	89	80	89	89
dostosowane do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi	26	35	35	35
Średni wiek taboru tramwajowego (w latach)	26,4	27,7	26,8	27,3
Średnia prędkość eksploatacyjna taboru tramwajowego operatora MZK Sp. z o.o. (w km/h)	15,5	15,5	14,0	14,0

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Bydgoski tabor autobusowy w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Autobusy ogółem, z tego:	217	218	207	206
dostosowane do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi	203	212	207	206
niskoemisyjne (EURO 6)	88	91	106	106
zeroemisyjne	–	–	–	–
Autobusy operatora MZK Sp. z o.o., z tego:	162	163	152	151
zakupione	10	11	8	0
wycofane z ruchu	3	10	19	1
w ruchu (w szt./doba)	132	136	131	131
Średni wiek taboru autobusowego operatora MZK Sp. z o.o. (w latach)	5,73	5,91	5,84	6,79
Średnia prędkość eksploatacyjna taboru autobusowego operatora MZK Sp. z o.o. (w km/h)	16,9	16,9	16,8	17,5
Autobusy operatora IREX-TRANS Sp. z o.o., z tego:	55	55	55	55
zakupione	–	–	–	–
wycofane z ruchu	–	–	–	–
w ruchu (w szt./doba)	50	43	47	47
Średni wiek taboru autobusowego operatora IREX-TRANS Sp. z o.o. (w latach)	3,27	4,47	5,47	6,47
Średnia prędkość eksploatacyjna taboru autobusowego operatora IREX-TRANS Sp. z o.o. (w km/h)	16,9	15,5	16,8	14,8

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

MZK Sp. z o.o. przeprowadzał na bydgoskich ulicach testy nowych autobusów:

- Od 9 do 12 lutego 2021 r. na linii nr 74 testowano autobus hybrydowy MAN Lion's City Efficient Hybrid. Pojazd hybrydowy wykorzystuje energię elektryczną odzyskaną w czasie hamowania. Silnik elektryczny

jest wykorzystywany podczas ruszania i zwalniania, a na trasie autobus napędza zwykły silnik Diesela. Autobus ma ponad 12 m długości, jest 2-drzwiowy i niskopodłogowy. Posiada 35 miejsc siedzących. Ponadto został wyposażony w wiele systemów wspomagających pracę kierowcy.

- Od 29 grudnia 2021 r. do 7 stycznia 2022 r. testowano autobus elektryczny model MAN Lion's City. Za napęd pojazdu odpowiada centralny silnik elektryczny. Cała energia magazynowana jest w bateriach zabudowanych na dachu autobusu. Autobus został wyposażony we wszelkie udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. Wewnątrz pojazdu elektrycznego jest jeszcze więcej miejsca dla pasażerów, ponieważ wieżę silnika zastąpiono fotelami dla podróżujących (pomieści się w nim ponad 78 pasażerów, w tym 12 na miejscach dostępnych bezpośrednio z niskiej podłogi). Testy przeprowadzono na wybranych liniach autobusowych (nr: 54, 57, 80, 84, 92 i 99).

W 2021 r. pandemia Covid-19 nadal znacząco wpływała na natężenie przemieszczania się mieszkańców komunikacją publiczną oraz ich nawyki komunikacyjne. W porównaniu z 2020 r. widać już jednak odbudowanie się ruchu pasażerskiego w komunikacji miejskiej:

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba sprzedanych biletów okresowych	637 432	627 056	418 003	423 063
Liczba sprzedanych biletów jednorazowych i czasowych	12 884 744	12 651 650	7 773 162	9 008 114
Liczba pasażerów przewiezionych komunikacją miejską (w mln), z tego:	89,9	91,9	59,7	65,3
autobusową	59,9	61,9	40,2	43,9
tramwajową	30,0	30,0	19,5	21,4

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

W 2021 r. Miasto, w konkursie „Innowacyjny Samorząd 2021” organizowanym przez Serwis Samorządowy Polskiej Agencji Prasowej, zostało wyróżnione za wdrożenie **Open Payment System**, czyli płatności zbliżeniowej za bilety komunikacji miejskiej. Płacenie bezpośrednio w pojeździe za przejazd, cieszy się ogromnym zainteresowaniem mieszkańców. Urządzenia są dostępne we wszystkich autobusach i tramwajach. Automaty działają w technologii EMV, co umożliwia bezpieczną płatność za przejazd, przy pomocy zbliżeniowej karty bankowej lub smartfonem. Dodatkowo, funkcjonalność automatów umożliwia też sprawdzenie ważności biletu, Bydgoskiej Karty Miejskiej czy zakodowanie na niej biletu okresowego nabytego przez Internet.

Od 2021 r. można w Bydgoszczy korzystać z funkcji Google Transit, służącej do planowania podróży komunikacją miejską. Ponadto rozszerzono płatności za bilet jednorazowy lub miesięczny przy pomocy aplikacji w telefonie.

Innowacje technologiczne cieszą się coraz większą popularnością wśród bydgoszczan i wypierają dotychczasowe rozwiązania w postaci papierowych biletów czy Bydgoskiej Karty Miejskiej. Każdego dnia aplikacją za bilet jednorazowy płaci już blisko 1 000 osób. W 2021 r. kartą płatniczą wykonano ponad 3 mln płatności. To o 50% więcej niż jeszcze dwa lata temu. Bydgoską Kartę Miejską wyrobiło w tym roku ponad 14 tysięcy osób. Zakup biletów miesięcznych w sklepie internetowym lub przez aplikację również cieszy się coraz większą popularnością. Blisko 20% biletów miesięcznych kupowana jest już za pomocą internetu lub w aplikacji.

Płynność ruchu autobusowego poprawiają **buspasy**, które tworzy się na drogach zatłoczonych lub należących do ruchliwych tras autobusowych. Poruszać mogą się po nich autobusy, taksówki, samochody elektryczne i pojazdy służb ratowniczych. Z większości korzystać mogą też motocykliści. W 2021 r. zakończono budowę

buspasa w ul. M. Kolbego, który ułatwia autobusom wyjazd z Osowej Góry i szybkie dotarcie do ul. Grunwaldzkiej.

Zwiększeniu przepustowości ulic sprzyja również funkcjonujący w mieście **Inteligentny System Transportowy**. W 2021 r. do Systemu ITS włączone były 93 sygnalizacje świetlne (tj. 59,2% wszystkich sygnalizacji) oraz 235 przystanków komunikacji miejskiej (w odniesieniu do 2020 r. przybyło 6 przystanków).

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Długość buspasów (km)	9,0	9,4	15,2	15,8
Liczba przystanków, w tym:	916	930	960	967
przystanki z wiatami i zadaszeniami	515	550	580	591
Liczba wiat przystankowych zainstalowanych w danym roku	27	47	47	28
Udział kursów punktualnych komunikacji publicznej w %	89,89	87,85	88,71	85,70

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy, BDL GUS

W celu realizacji **Planu Transportowego** (czyli *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Bydgoszczy*) w 2021 r. podjęto różnego rodzaju działania m.in.:

- przewozy w ramach lokalnego transportu zbiorowego organizowanego przez Miasto świadczone były na 52 regularnych liniach dziennych i 6 liniach nocnych,
- poprawiono ofertę przewozową dla mieszkańców miasta poprzez:
  - zmiany w rozkładach jazdy linii: ZaT6, 1, 11, 51, 52, 58, 65, 68, 73, 82, 84, 85, 92, 93, 94, 99,
  - uruchomienie sezonowej międzygminnej linii nr 40 do Ostromecka,
  - zwiększenie częstotliwości kursowania linii autobusowych i tramwajowych,
  - zainstalowanie na przystankach 15 nowych wiat przystankowych oraz 13 wiat z tzw. „odzysku”,
  - pomalowanie 40 wiat przystankowych,
  - utworzenie 7 nowych przystanków,
  - uzupełnienie nawierzchni peronów na 5 przystankach,
  - zainstalowanie 32 nowych ławek wolnostojących na przystankach.

Transport metropolitalny

Istotnym elementem sprawnego funkcjonowania metropolii są zintegrowane rozwiązania transportowe, będące zachętą do rezygnacji z transportu indywidualnego na rzecz komunikacji zbiorowej. Przyczynia się to m.in. do ograniczenia ruchu samochodowego w mieście oraz problemów z parkowaniem. W Bydgoszczy jest systematycznie rozwijana siatka połączeń podmiejskich. Na podstawie porozumień z gminami wchodzącymi w skład Metropolii Bydgoszcz autobusy obsługują szereg miejscowości położonych na terenie gmin: Osielsko, Białe Błota, Dobrcz, Nowa Wieś Wielka oraz Dąbrowa Chełmińska. Funkcjonuje 10 linii podmiejskich oraz 1 sezonowa linia autobusowa do Ostromecka (nr 40). W 2021 r. w ramach zawartych porozumień z gminami ościennymi funkcjonowało 10 całorocznych dziennych linii międzygminnych:

- 90 – Garbary - Łochowice,
- 91 – Błonie - Przyłęki przez Kruszyn Krajeński,
- 92 – Błonie - Drzewce/Łochowo,
- 93 – Leśne - Niwy/Wilcze,
- 94 – Leśne - Żołędowo/Nekla,
- 95 – Tatrzańskie - Strzelce Dolne,
- 96 – Błonie – Trzciniac/Przyłęki,
- 97 – Tatrzańskie - Kozielec,

- 98 – Przylesie - Bożenkowo,
- 99 – Plac Kościeleckich - Nowa Wieś Wielka.

Długość linii międzygminnych

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Długość linii autobusowych ogółem (w km)	663,8	735,6	716,2	717,2
aglomeracyjne	126,1	164,9	177,4	177,4
Udział linii aglomeracyjnych w długości linii autobusowych ogółem w %	19,0	22,4	24,8	24,7

Źródło: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Linie międzygminne obsługiwane były w całości przez MZK Sp. z o.o.

Ponadto w 2021 r. Bydgoszcz rozszerzyła grupę osób uprawnionych do korzystania z Metropolitalnej Karty Uczniowskiej oraz Metropolitalnej Karty Malucha o dzieci i uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych zamieszkałych na terenie Gminy Mrocza.

Bydgoszcz wspólnie z samorządami Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz przystąpiła do przygotowania **Planu zrównoważonej mobilności miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego - SUMP BydOF**. Wskaże on kierunki działań, które powinny uwzględniać wszystkie samorządy. Określi też kluczowe inwestycje wzmacniające spójność obszaru metropolitalnego i ułatwiające codzienne przemieszczanie się mieszkańców. Dokument będzie podstawą do ubiegania się o dofinansowanie nowych inwestycji poprawiających komunikację pomiędzy gminami Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego z europejskich funduszy na lata 2021-2027. W 2021 r. podpisano umowę z wykonawcą na opracowanie dokumentu. Zadanie zostanie wykonane w etapach. W 2021 r. odebrano I etap zadania SUMP - Raport Diagnostyczno-Strategiczny, który obejmuje m.in. analizę stanu obecnego, w tym inwentaryzację dokumentów strategicznych, analizę barier i motywatorów działania głównych interesariuszy. Obecnie trwają prace nad II etapem zadania – Kierunki i scenariusze rozwoju mobilności dla obszaru objętego SUMP BydOF.

Realizacja zadań związanych z rozwojem komunikacji publicznej oraz infrastruktury rowerowej i pieszej jest powiązana również z wdrażaniem programów z zakresu ochrony środowiska:

- Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Bydgoszczy.
- Planu adaptacji Miasta Bydgoszczy do zmian klimatu.
- Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska.

2030)STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

- V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe.
- V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego.
- IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu.

Rok 2021 wpłynął na dalszy wzrost roli usług telekomunikacyjnych zarówno w życiu prywatnym, jak i zawodowym. Ponad 50% ankietowanych¹ pomiędzy 15. a 24. rokiem życia wskazało na wzrost zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne w czasie trwającej kolejny rok pandemii Covid-19. Pandemia dla wielu osób oznaczała przejście na zdalne nauczanie, pracę z domu, częstsze zakupy przez Internet, porady lekarskie, kontakty z bliskimi za pośrednictwem komunikatorów. Zwiększyło to znaczenie infrastruktury zapewniającej szybki i niezawodny dostęp do Internetu w codziennym życiu. Z badania Urzędu Komunikacji Elektronicznej¹ na temat rynku usług telekomunikacyjnych klientów indywidualnych z 2021 r. wynika, że 77% ankietowanych deklaruje korzystanie z Internetu, z których 49% głównie łączyło się z siecią w sposób stacjonarny (domowy). W sektorze klientów instytucjonalnych dostęp do Internetu deklaruje 97% podmiotów². Podobnie jak w przypadku osób prywatnych, dostęp stacjonarny stosowany był w 49% firm i instytucji.

W Bydgoszczy na 100 mieszkań, dostęp do Internetu szerokopasmowego stacjonarnego posiadało 99 z nich, a przepustowość co najmniej 30 Mb/s była zapewniona w 92 gospodarstwach. Zatem prawie wszyscy bydgoszczanie mieli możliwość połączenia stacjonarnego z siecią internetową. Jednak w dobie digitalizacji życia zawodowego i prywatnego, gdy coraz więcej czynności wykonujemy w Internecie, a sprzęty codziennego użytku wymagają połączenia z siecią, parametrem, który ma zapewnić wysoką jakość jest łącze o przepustowości co najmniej 100 Mb/s.

Dostępność Internetu szerokopasmowego w stacjonarnej technologii przewodowej

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
	w %			
Udział gospodarstw domowych^a z dostępem do Internetu	100	99	99	b.d.
o przepustowości powyżej 30 Mb/s	89	90	92	b.d.
o przepustowości powyżej 100 Mb/s	78	86	89	b.d.
Udział gospodarstw domowych^b, w których świadczone są usługi Internetu	56	58	62	b.d.
o przepustowości powyżej 30 Mb/s	48	51	60	b.d.
o przepustowości powyżej 100 Mb/s	39	45	59	b.d.

^a Wyliczono na podstawie liczby lokali mieszkalnych. ^b Wyliczono na podstawie liczby abonentów.

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej

Według ostatnich dostępnych danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej w Bydgoszczy na koniec 2020 r. w 89 mieszkaniach na 100 istniała możliwość podłączenia do bardzo szybkich sieci szerokopasmowych, a skorzystano z niej średnio w 59 mieszkaniach na 100. Warto zauważyć, że ta grupa abonentów wzrosła najbardziej w skali roku, tj. o 14 p. proc. Dzięki temu w Bydgoszczy osiągnięto cel, który Europejska Agencja Cyfrowa postawiła dla państw członkowskich o doprowadzeniu do wykorzystania usług dostępu do Internetu stacjonarnego bardzo szybkich prędkości, tj. powyżej 100 Mb/s dla 50% gospodarstw domowych.

Dbając o zapewnienie dostępu do Internetu podczas wydarzeń sportowych, kulturalnych i wystawienniczych, Bydgoszcz rozwija sieć bezprzewodowego dostępu do Internetu w przestrzeniach publicznych. W 2021 r. sieć

¹ Badanie opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz preferencji konsumentów. Raport z badania klientów indywidualnych; 2021; Urząd Komunikacji Elektronicznej.

² Badanie ankietowe opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz oceny preferencji konsumentów. Raport z badania klientów instytucjonalnych; 2021; Urząd Komunikacji Elektronicznej.

punktów WiFi zlokalizowanych w miejscach ogólnodostępnych tj. budynkach użyteczności publicznej, głównie w bibliotekach i innych instytucjach kultury, w obiektach sportowych oraz parkach i otwartych przestrzeniach rekreacyjnych została powiększona o hotspot w Parku Kultury przy ul. Mennica 10.

Na koniec 2021 r. sieć miejska WiFi składała się z 43 hotspotów, czyli miejsc, w których można łączyć się bezprzewodowo z Internetem za pomocą własnego urządzenia z kartą WiFi, np. telefonu czy laptopa. Miejskie hot spoty są podłączone do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej szybkimi łączami światłowodowymi lub w oparciu o wewnętrzną infrastrukturę sieciową, która zapewnia prędkości wyższe niż 30 MB/s.

Miejska sieć bezpłatnego dostępu do Internetu

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Hotspot	34	37	42	43
Punkty dostępu AP	59	61	83	84

Źródło: Wydział Informatyki Urzędu Miasta Bydgoszczy

Mapa hotspotów w Bydgoszczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wydziału Informatyki Urzędu Miasta Bydgoszczy

Głównym elementem hotspotu jest AP, czyli punkt dostępu (ang. Access Point) łączący sieć bezprzewodową z siecią przewodową. W lokalizacjach, w których z Internetu jednocześnie korzysta wiele osób, jak np. stadiony czy hale sportowe na jeden hotspot składa się kilka punktów dostępu AP. Z tego względu na koniec 2021 r. w sieci miejskiej funkcjonowały 84 punkty dostępu AP.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno-informacyjnej.

Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze V.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY						
V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe	Udział sygnalizacji świetlnych objętych inteligentnym systemem transportowym (ITS) w całkowitej liczbie sygnalizacji świetlnych w mieście	49,7% (2018)	56,7%	60,1%	59,2%	80%
	Udział podróży komunikacją publiczną lub rowerem w wewnętrznych podróżach pieszych	31,5% (2018)	23,5%		35,6%	tendencja wzrostowa
	– komunikacja publiczna	29,2% (2018)	22,0%	b.d.*	33,4%	
	– rower	2,3% (2018)	1,5%		2,2%	
	Liczba pasażerów przewiezionych komunikacją miejską	89,9 mln (2018)	91,9 mln	59,7 mln	65,3 mln	tendencja wzrostowa
	Udział osób eksponowanych na hałas drogowy wyrażony wskaźnikiem długookresowego średniego poziomu dźwięku, wyznaczonego w ciągu wszystkich dób w roku z uwzględnieniem pory dnia $L_{DWN}>55$ dB	56,7% (2018)	b.d.**	b.d.**	b.d.**	45,0%
	Długość wydzielonej infrastruktury rowerowej przypadająca na 100 km ² powierzchni miasta	57,1 km (2018)	61,8 km	65,6 km	68,1 km	105,0 km
Liczba samochodów osobowych na 1 000 mieszkańców	596,0 (2018)	619,1	642,8	664,9	tendencja spadkowa	

* Ze względu na sytuację pandemiczną analizy zachowań transportowych za 2020 r. nie były wykonywane.

** Kolejna mapa akustyczna miasta zostanie opracowana w 2022 r.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego	Liczba pasażerów odprawionych z bydgoskiego lotniska	413 245 (2018)	425 230	127 959	99 303	ponad 600 000
	Średni czas podróży do innych ośrodków metropolitalnych (samochód/pociąg – liczba godzin)	(2018)				tendencja spadkowa
	Warszawa	3,2/3,3	3,2/3,4	3,2/3,4	3,3/3,5	
	Gdańsk	2,0/1,5	2,1/1,4	2,3/1,5	2,2/1,4	
	Szczecin	3,7/4,7	4,0/4,6	3,6/4,8	3,7/4,7	
	Poznań	2,0/1,4	1,9/1,4	1,7/1,5	1,8/1,4	
	Białystok	4,9/6,5	5,0/6,7	4,9/6,8	5,0/6,2	
	Wrocław	3,9/3,9	3,5/3,8	3,2/3,3	3,4/3,2	
	Kraków	5,2/6,1	5,7/6,1	5,5/5,9	5,6/6,5	
	Berlin	4,5/ 4,2	4,5/4,3	4,3/4,4	4,4/4,3	
Budapeszt	9,7/14,7	9,7/14,6	9,5/14,7	9,8/14,4		
Kijów	12,7/16,8	12,5/18,5	12,4/23,0	12,3/18,3		
Cel V.2. E-DOSTĘPNOŚĆ						
V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno-informacyjnej	Udział mieszkań z możliwym dostępem do Internetu szerokopasmowego o przepustowości powyżej 100 Mb/s	78% (2018)	86%	89%	b.d.*	100%

* Dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej dostępne będą w IV kwartale 2022 r.

NOWOCZESNA GOSPODARKA

4.0 PRZEMYSŁ **NOWY PILOTAŻ**

Przygotuj się do wdrożenia kompleksowej transformacji w kierunku **Przemysłu 4.0**

Start przyjmowania wniosków: **28 kwietnia 2021 r.** Koniec przyjmowania wniosków: **30 czerwca 2021 r.**

Logo of the Regional Operational Program (PRO) and the European Union.

Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa mieszkańców

Z roku na rok wzrasta liczba **podmiotów gospodarki narodowej**, wpisanych do rejestru REGON. Na koniec 2021 r. zarejestrowanych było w Bydgoszczy 45,4 tys. podmiotów, co oznacza wzrost o 1,8% w porównaniu z rokiem poprzednim. Większość rejestru, tj. 66,4% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Spółki handlowe i cywilne razem stanowiły 23,9% rejestru, a fundacje i organizacje społeczne – 3,0%. W ciągu roku udział osób fizycznych nieco zmniejszył się, natomiast wzrósł udział spółek handlowych. W skali roku liczba spółek handlowych wzrosła o 8,4%, na co wpłynęła większa o 9,6% niż w 2020 r. liczba spółek z ograniczoną odpowiedzialnością.

Podmioty gospodarki narodowej według sektora własności i formy prawnej

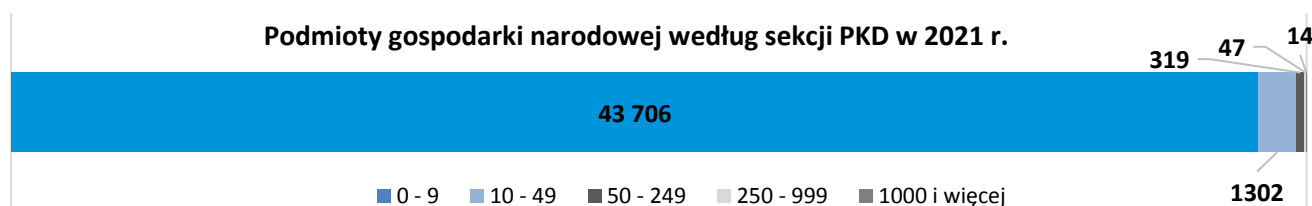
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	2018 ^a	2019	2020	2021
Ogółem	42 299	43 362	44 593	45 388
sektor prywatny	41 033	41 975	43 094	43 786
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	28 966	29 447	29 939	30 141
spółki handlowe	4 446	4 833	5 425	5 845
w tym spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	479	481	581	584
spółki cywilne	4 340	4 331	4 328	4 304
spółdzielnie	51	52	49	49
fundacje	285	312	333	352
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	957	988	997	1 014
sektor publiczny ogółem	782	765	771	764
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	354	334	338	337
przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1
spółki handlowe	43	44	46	45

^a Prezentowane dane w podziale według sektorów własności nie obejmują podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

Źródło: BDL GUS

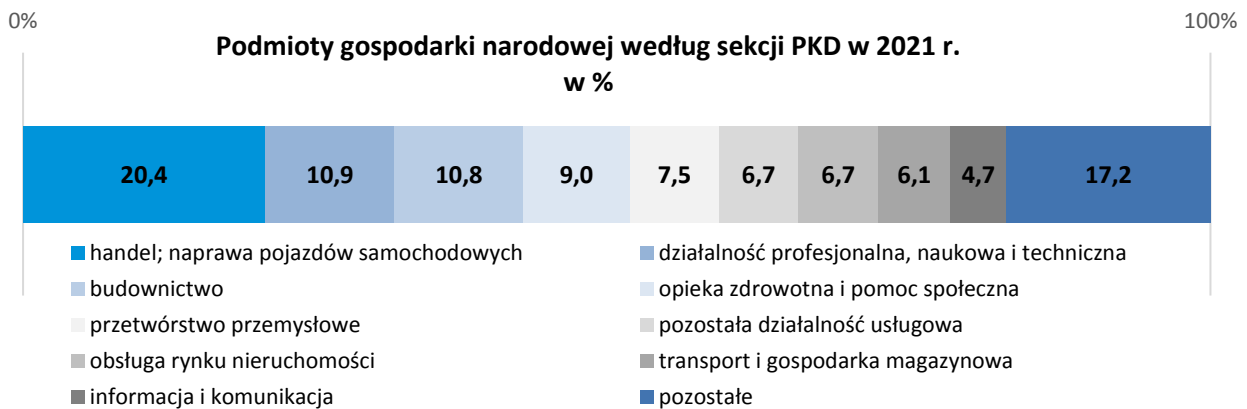
Podmioty zarejestrowane w Bydgoszczy stanowiły 61,7% wszystkich wpisanych do rejestru REGON w obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. W 2021 r. liczba podmiotów w obszarze Stowarzyszenia wzrosła bardziej niż w samej Bydgoszczy, tj. o 3,0% do 73,6 tys. jednostek. Wzrost nastąpił we wszystkich gminach. Największe wzrosty odnotowano w gminach: Osielsko o 8,3%, Dobrcz o 7,0% oraz Białe Błota o 6,7%.

Biorąc pod uwagę kryterium liczby pracujących, w Bydgoszczy przeważały podmioty najmniejsze, zatrudniające do 9 osób, stanowiące 96,3% wszystkich zarejestrowanych w rejestrze REGON. W ciągu roku ich liczba zwiększyła się nieco więcej niż ogółu, tj. o 2,0%. Wzrosła też z 13 do 14 (o 7,7%) liczba podmiotów największych, zatrudniających 1 000 lub więcej osób. Zmniejszyły się natomiast grupy podmiotów o liczbie pracujących od 10 do 49 – o 2,5%, od 50 do 249 – o 1,2% oraz od 250 do 999 – o 7,8%.

Źródło: BDL GUS

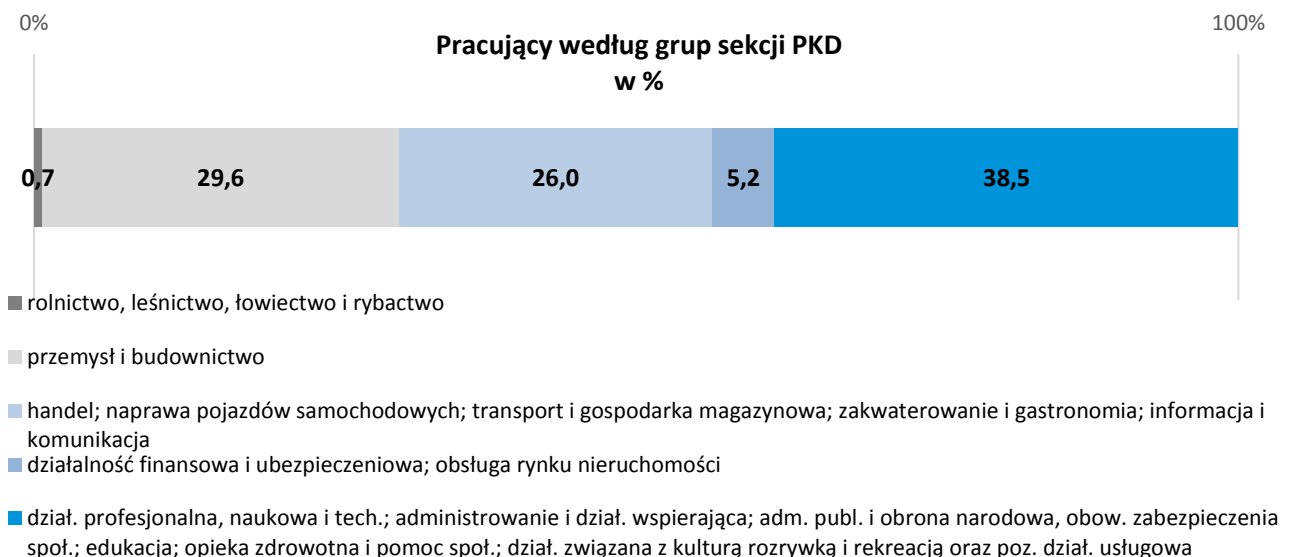
W Bydgoszczy najwięcej podmiotów gospodarki narodowej działało w sekcjach usługowych. W czterech najbardziej liczebnych sekcjach PKD: handel, naprawa pojazdów samochodowych, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, budownictwo oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna zarejestrowanych było 51,1% spośród wszystkich podmiotów.

Źródło: BDL GUS

Wskaźniki przedsiębiorczości, liczone jako liczba podmiotów gospodarki narodowej w relacji do liczby ludności, wzrastają z roku na rok. W 2021 r. na 1 000 mieszkańców przypadały 134 podmioty ogółem, a w porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zwiększyła się o 4. W przypadku wskaźnika uwzględniającego tylko osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wskaźnik wzrósł o 1 podmiot i wyniósł 89, co oznacza, że na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy przypadało 89 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Według ostatnich dostępnych danych w 2020 r. w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób **pracowało 122,7 tys. osób**, w tym 62,2 tys. kobiet. Większość pracowała w branżach związanych z sektorem usług, chociaż Bydgoszcz jest wciąż druga wśród miast wojewódzkich (po Gorzowie Wielkopolskim) pod względem największego udziału pracujących w przemyśle i budownictwie. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosło 5 252,17 zł i stanowiło 95,1% średniej krajowej.

Źródło: BDL GUS

Wsparcie przedsiębiorczości

W 2021 r. Miasto wzmacniało postawy proprzedsiębiorcze, zachęcało mieszkańców do tworzenia i realizacji własnych pomysłów biznesowych i tym samym rozwijało sektor małych i średnich przedsiębiorstw przede wszystkim poprzez organizację szkoleń i warsztatów rozwijających kompetencje osobiste oraz zawodowe przedsiębiorców, pracowników i osób, które zamierzają założyć własną działalność gospodarczą. Działania realizowane były przede wszystkim przez miejskie instytucje otoczenia biznesu: **Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. (BARR)** i **Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o. (BPPT)**.

Ideą projektu Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego „**Szkoła Biznesu**” było poszerzanie wiedzy przedsiębiorców i pracowników w dziedzinach stanowiących połączenie praktycznych i teoretycznych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej. Szkolenia dotyczyły zmian w przepisach prawa, regulacji podatkowych, zagadnień marketingowych, a także rozwoju osobistego i kompetencji miękkich. Szkolenia były nieodpłatne dla słuchaczy, a ich zakres i tematyka została dostosowana do specyfiki potrzeb lokalnych MŚP. W 2021 r. Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego zorganizowała 47 niekomercyjnych warsztatów i seminariów, z których skorzystało 1 255 osób. Ze względu na pandemię spotkania odbywały się w trybie zdalnym.

BARR zorganizowała także cykl „**Spotkań z przedsiębiorczością**”, dla osób zamierzających, zarówno założyć, jak i rozwinąć działalność gospodarczą. Podczas spotkań zainteresowane osoby otrzymały informacje o aktualnie realizowanych instrumentach wsparcia instytucji otoczenia biznesu dla osób planujących założenie własnej działalności gospodarczej. W ciągu roku udało się zorganizować 6 takich spotkań.

BARR kontynuowała w 2021 r. realizację programu „**Akcja Akceleracja!**”, skierowanego do osób myślących o założeniu własnej działalności gospodarczej. Jego uczestnicy przechodzili praktyczną ścieżkę wsparcia – brali udział w szkoleniach dotyczących planowania, prowadzenia i inicjowania działalności firmy. Zorganizowano 15 szkoleń w tej formie, z których skorzystało 101 uczestników. Poza tym odbyły się 4 edycje konferencji „**Start-Up Bydgoszcz!**”, w trakcie których rozmawiano m.in. na temat perspektyw rozwoju lokalnej branży IT, cyberbezpieczeństwa, zarządzania projektami oraz zatrudniania cudzoziemców. Kontynuowano również projekt „**Akcja Konsultacja**”, w ramach którego przeprowadzono 69 konsultacji z przedsiębiorcami. Zainteresowane osoby mogły skorzystać z doradztwa na temat możliwości uzyskania wsparcia finansowego w postaci tzw. pożyczek unijnych, produktów finansowych Agencji Rozwoju Przemysłu czy Banku Gospodarstwa Krajowego.

Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego zabiega o rozwój przedsiębiorczości nie tylko w Bydgoszczy, a też wśród mieszkańców gmin Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Od 2017 r. realizowane jest „Porozumienie o współpracy”, które umożliwia jednostkom samorządu terytorialnego, będących członkami Stowarzyszenia, udział w promocji gospodarczej i projektach wspierających rozwój przedsiębiorczości, a przedsiębiorcom z ich terenu udział w wydarzeniach biznesowych. W ramach programu „**Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz**” w 2021 r. kontynuowano realizację projektu w zakresie kolejnych etapów kampanii promocyjnej SMB w mediach elektronicznych. Ponadto w ubiegłym roku gminy oraz BARR w imieniu Miasta Bydgoszczy korzystając z możliwości zamieszczenia ofert inwestycyjnych w elektronicznej bazie ofert stworzonej dla obszaru działania SMB www.invest.barr.pl opublikowały ok. 130 ofert inwestycyjnych.

Członkowie Stowarzyszenia, jak i podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie gmin, mieli szansę uczestniczyć w 2021 r. w szkoleniach organizowanych przez BARR z następującej tematyki: „Mała działalność gospodarcza plus w 2021 roku”, „Zmiany w podatku VAT 2021”, w zakresie zasad wprowadzania ofert nieruchomości do bazy ofert inwestycyjnych w bazie SMB.

Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny w 2021 r. kontynuował realizację **projektu Level Up** z dofinansowaniem z RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Przedmiotem projektu było wsparcie doradcze, szkolenia zawodowe i studia podyplomowe w celu poprawy sytuacji na rynku pracy osób powyżej 29. roku życia, zatrudnionych na umowy krótkoterminowe z wynagrodzeniem poniżej najniższej płacy krajowej mieszkających w Bydgoszczy lub w powiecie bydgoskim. Kwalifikacje zawodowe może podnieść 70 uczestników projektu, a 30 osób otrzymać dotację w wysokości 23 050 zł na otwarcie działalności gospodarczej. W samym 2021 r. w szkoleniach wzięło udział 21 osób, z czego 8 zakończyło je podniesieniem kwalifikacji. Poza tym pięć osób otrzymało dotację na rozpoczęcie działalności w łącznej kwocie 115,3 tys. zł.

Osoby prowadzące i rozpoczynające działalność gospodarczą w Bydgoszczy mogły skorzystać z oferty obiektu **IDEA Przestrzeń Biznesu**, specjalnie dostosowanej do potrzeb prowadzenia biznesu. Przestrzeń Biznesu to ok. 7 000 m² powierzchni użytkowej z biurami i salami konferencyjnymi. Dostępna jest **usługa coworkingu** polegająca na wynajęciu biurka z krzesłem i kontenerkiem w biurze na godziny/dni/miesiące. W ramach wynajmu można skorzystać m.in. z Internetu, kuchni i naziemnego miejsca parkingowego.

Inkubator przedsiębiorczości IDEA Przestrzeń Biznesu	2018	2019	2020	2021
Liczba nowoutworzonych firm (wg daty rejestracji w ciągu roku)	18	14	17	5
Liczba wspieranych młodych firm (do 3 lat od rozpoczęcia działalności)	39	36	38	33

Źródło: *Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.*

W poprzednich latach budynek był przeznaczony głównie dla startupów, którym w ramach umów oferowano preferencyjne ceny najmu. Program wsparcia nowopowstałych firm obowiązywał do czerwca 2021 r., obecnie budynek jest otwarty dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Od początku funkcjonowania biurowca IDEA Przestrzeń Biznesu, Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny objął wsparciem ponad 200 firm. Od 2015 r. powstało 108 startupów.

W minionym roku 28 przedsiębiorców różnych specjalności zawitało w progi IDEA, wynajmując lokale biurowe. Reprezentują oni branże: logistyczne, transportowe, IT, naukowe, medyczne. Znajdują się też wśród nich centrale dużych międzynarodowych sieci handlowych.

W związku z pandemią i zgodnie z oczekiwaniami przedsiębiorców strefa coworkingu została przeniesiona na większą powierzchnię. Zwiększyła się liczba miejsc coworkingowych, powierzchnia jest przestronna i nowoczesna. Prace remontowe zakończyły w I kwartale 2021 r. Aż 20 firm, w większości jednoosobowych działalności gospodarczych znalazły w nim miejsce, współdzieląc przestrzeń do pracy.

Dla startupów przeznaczony będzie **nowy Inkubator Przedsiębiorczości**, którego budowa rozpoczęła się w kwietniu 2021 r. Będzie to obiekt z przeznaczeniem magazynowo-biurowym o łącznej powierzchni ok. 5 000 m². Podmiotami korzystającymi z planowanego inkubatora będą przedsiębiorstwa z sektora MŚP prowadzące działalność gospodarczą nie dłużej niż 36 m-cy, których przedsięwzięcia wpisują się w zakres inteligentnych specjalizacji. Inwestycja jest współfinansowana z funduszy unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Miejszem łączącym interesy sektora biznesowego, naukowego i publicznego jest także otwarte w poprzednim roku **Centrum Technologiczne w Bydgoskim Parku Przemysłowo-Technologicznym**, jako pierwsze tego typu miejsce w regionie. We wrześniu 2021 r. odpowiadając na zapotrzebowanie rynku stworzono nowo zaaranżowane przestrzenie biurowe wraz z pełną infrastrukturą wspierającą, salką konferencyjną i pomieszczeniami na archiwum. Oprócz hal magazynowych oferowano też przedsiębiorcom 35 biur o powierzchni 1 275 m². Centrum powstało, aby wzmocnić konkurencyjność małych i średnich firm. Ma się to stać poprzez

ułatwienie firmom prac nad innowacyjnymi rozwiązaniami w swoich dziedzinach. W budynku w 2021 r. funkcjonowało 20 centrów demonstracyjnych, 4 powierzchnie typu fab labs, czyli warsztaty testowe, w których użytkownicy wykorzystując nowoczesne i sterowane komputerowo narzędzia, mieli możliwość tworzyć produkty, a także 2 living labs – żywe laboratoria, sprzyjające powstawaniu innowacji w procesie testowania i eksperymentowania. W Centrum Technologicznym swe miejsce znalazły 24 firmy o różnorodnej specjalizacji, a 2021 r. przyniósł 20 nowych umów z przedsiębiorcami z sektora MŚP. Podmioty prowadziły zarówno działalność produkcyjną, logistyczną i usługową w branżach od medycznej przez reklamową, ogrodniczą i zoologiczną do budowlanej, CNC czy elektrycznej i elektronicznej.

Dogodne warunki dla podmiotów, działających na rynku nie dłużej niż dwa lata, oferował też Regionalny Inkubator Przedsiębiorczości przy Kujawsko-Pomorskim Funduszu Pożyczkowym. Preferencje cenowe w podstawowej stawce czynszu sięgały 30%. Do dyspozycji użytkownicy mieli 12 biur wyposażonych w sprzęt komputerowy z dostępem do: Internetu, zasobów w „chmurze obliczeniowej”, usług wspólnego sekretariatu oraz nowoczesnego zaplecza socjalnego.

Regionalny Inkubator Przedsiębiorczości w Bydgoszczy Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	2018	2019	2020	2021
Liczba firm z sektora MŚP, które skorzystały ze wsparcia:	13	14	19	14
w tym liczba firm de minimis, tj. które rozpoczęły najem najpóźniej w drugim roku swojej działalności	11	11	12	11
w tym liczba firm, które korzystały z najwyższego pułapu pomocy, tj. w pierwszym roku działalności	5	5	7	3

Źródło: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.

Promocja gospodarcza

W 2021 r. przedstawiciele Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego uczestniczyli w wielu wydarzeniach gospodarczych, m.in. konferencjach, warsztatach, imprezach targowo-wystawienniczych i webinarach, w tym wielu o charakterze międzynarodowym. Ze względu na zagrożenie epidemiczne znaczna część wydarzeń biznesowych została przeniesiona do rzeczywistości wirtualnej. BARR w pełni wykorzystwała ten sposób komunikacji do promocji potencjału inwestycyjnego miasta wśród menadżerów polskich i międzynarodowych korporacji i reprezentowała Bydgoszcz w tego typu przedsięwzięciach. Aby zwiększyć obecność lokalnych przedsiębiorców na rynku międzynarodowym BARR w 2021 r. w ramach projektu pn. „Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz” zrealizowała 20 szkoleń eksportowych online, podzielonych na 2 cykle – „Eksport w Europie” i „Eksport na świecie”. Ich tematyka dotyczyła m.in. charakterystyki eksportu do wybranych destynacji oraz aspektów księgowych, prawnych, podatkowych i negocjacyjnych.

Oferta terenów inwestycyjnych

Przedsiębiorcy funkcjonujący na bydgoskim rynku oraz nowi inwestorzy mają do dyspozycji kompleks terenów inwestycyjnych obejmujący: obszar Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego, teren zrehabilitowanych pól irygacyjnych należący do MWiK oraz obszar po dawnych Z.Ch. „Zachem”. Tereny te objęte są możliwością zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją. Oferty inwestycyjne dla tych obszarów są sukcesywnie przygotowywane i udostępniane w bazie ofert inwestycyjnych na stronie www.invest.barr.pl. Wśród publikowanych ofert, największą powierzchnię działki ma teren usługowo-produkcyjny przy ul. Chemicznej/ul. Hutniczej – 40,31 ha. Druga, co do wielkości, dostępna powierzchnia w jednym kawałku, tj. 30 ha działka przy ul. Chemicznej/Hutniczej została w 2021 r. sprzedana firmie Zalando.

Nowoczesna infrastruktura **Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego** oraz doskonała lokalizacja, coraz lepiej skomunikowana z głównymi krajowymi szlakami przewozowymi sprzyja różnego rodzaju przedsięwzięciom gospodarczym i rozwojowi działalności zarówno w sektorze logistycznym, jak i produkcyjno-usługowym. BPPT oferuje tereny inwestycyjne na sprzedaż oraz pod dzierżawę. W 2021 r. zajmował powierzchnię 290,9 hektarów. Tereny inwestycyjne stanowiły 223,2 ha, w tym wolne – 56,4 ha. Dodatkowo obszar BPPT o powierzchni około 46 ha jest włączony do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w której dla przedsiębiorców podejmujących działalność inwestycyjną dostępna jest ulga podatkowa na okres od 10 do 15 lat.

Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba firm na terenie BPPT	130	144	150	144
Zatrudnieni	3 530	3 828	4 182	4 550

Źródło: Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.

Wartość nakładów inwestycyjnych firm zlokalizowanych na terenie parku wyniosła w 2021 r. ok. 100 mln zł. Podjęto więcej niż w roku poprzednim nowych projektów inwestycyjnych, tj. 9 w porównaniu z 6 w 2020 r. Rozpoczęto budowę Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Centrum Badawczo-Rozwojowego Nowoczesnych Technologii Kantata VR, ukończono budowę nowych obiektów biurowych i magazynowych firm HR Polska i Perfekt PL, rozbudowywano zakłady produkcyjne firm MMP Neupack Polska i Planika Poland. W 2021 r. zwiększano dostępność terenów inwestycyjnych dzięki przygotowaniu terenów poprzemysłowych przy ul. Dziadkiewicza i ul. Petersona pod działalność gospodarczą. Prowadzono też prace wyburzeniowe, wyrównywanie terenu i przebudowę sieci sanitarnych i elektrycznych na terenach przeznaczonych pod nowe przedsięwzięcia inwestycyjne.

Potencjał miasta i sprzyjające warunki dla prowadzenia biznesu docenia branża **magazynowo-logistyczna**. Deweloperzy spoglądają w kierunku Bydgoszczy pod kątem uruchamiania tu kolejnych inwestycji. W 2021 r. w Bydgoszczy dostępnych było około 475 tys. m² nowoczesnych powierzchni magazynowych, a w realizacji i planowaniu jest ponad 340 tys. m². Dodatkowo w gminach ościennych Bydgoszczy w budowie i planach na najbliższy czas pozostaje ponad 435 tys. m² powierzchni magazynowych. Będą to nowoczesne parki o wysokim standardzie. W 2021 r. największym projektem inwestycyjnym pozyskanym przez Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego była inwestycja Zalando, która w mieście ulokuje się z obiektem o powierzchni 140 tys. m² na 30 ha terenu nabytego od spółki komunalnej MWiK. Druga inwestycja Zalando w regionie to obiekt o powierzchni 100 tys. m², zlokalizowany na terenie gminy Białe Błota. Inwestycja Zalando wiąże się z powstaniem docelowo około 4 000 nowych miejsc pracy dla mieszkańców Bydgoszczy i okolic.

Sektor usług wspólnych i outsourcingowych

Obecność globalnych korporacji oraz licznych, lokalnych firm informatycznych i finansowych świadczących usługi dla międzynarodowych klientów sprawia, iż zatrudnienie w sektorze **BPO/SSC** rośnie z roku na rok, a Bydgoszcz umacnia swoją pozycję jednego z głównych ośrodków **sektora usług wspólnych i outsourcingowych** w Polsce. Szacuje się, że w 2021 r. zatrudnionych w sektorze było 11,5 tys. osób. Zdecydowanym wyróżnikiem Bydgoszczy jest dominujący udział firm IT w lokalnej strukturze sektora. W 2021 r. firmy te generowały łącznie ponad 9,2 tys. miejsc pracy. IT odpowiada za około 80% zatrudnienia w całym sektorze, a centra finansowo-księgowo i call-contact center stanowią odpowiednio po 10% zatrudnienia.

Tak duża koncentracja firm informatycznych stanowi o zdecydowanej specjalizacji miasta. Obrazuje również rolę Bydgoszczy w ogólnopolskim zestawieniu ośrodków IT, plasując miasto w ścisłej czołówce lokalizacji wybieranych przez globalne firmy technologiczne. Dowodem tego są chociażby już istniejące w Bydgoszczy centra usług takich korporacji, jak: Atos, Nokia, Asseco czy Sii.

Większość osób zatrudnionych jest w centrach z kapitałem zagranicznym, co świadczy o skali ulokowanych w mieście międzynarodowych projektów inwestycyjnych. Aż 4 z listy 10 największych inwestorów w Polsce wg ABSL, zdecydowało o ulokowaniu swoich oddziałów w Bydgoszczy. Kapitał francuski stanowi dominującą przewagę na lokalnym rynku. Na lokalizację w Bydgoszczy swoich oddziałów zdecydowały się również firmy z Wielkiej Brytanii, Finlandii, Stanów Zjednoczonych, Kanady, Holandii czy Szwecji.

Serwisy dostarczane z Bydgoszczy świadczone są w kilkudziesięciu językach obcych dla klientów z całego świata. Do najczęściej używanych języków, oprócz angielskiego, zaliczyć można niemiecki i francuski, świadczone usługi dostarczane są również w językach: włoskim, hiszpańskim, duńskim czy ukraińskim.

Globalne korporacje od wielu już lat dostrzegają potencjał Bydgoszczy, rozwijając swoje oddziały i przekierowując tu kolejne projekty. Do grona inwestorów, którzy już zdecydowali o lokalizacji w mieście swoich kluczowych operacji należą, m.in.: Atos, Nokia, SDL, Mobica, Sii, Cybercom, Globallogic, Vivid Games, Oponeo, Asseco, Sunrise System, IVY Technology Poland, Teldat, Bazy i Systemy Bankowe. W 2021 r. największym projektem w sektorze nowoczesnych usług dla biznesu pozyskanym przez Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego do Bydgoszczy była inwestycja Grupy Ciech S.A. w utworzenie centrum usług finansowych Ciech Services Sp. z o.o., które z Bydgoszczy zapewni obsługę księgową i kadrową dla spółek w ramach grupy.

Miasto Bydgoszcz po raz kolejny znalazło się wśród najdynamiczniej rozwijających się miast w Polsce. Obecność na tzw. krótkiej liście nominowanych w 10. edycji CEE Business Services Awards w kategorii Most “Dynamically Developing” City – Poland podkreśla znaczenie Bydgoszczy dla rozwoju sektora nowoczesnych usług dla biznesu. Międzynarodowe jury przyznało nagrody w 27 kategoriach dla firm, menedżerów i miast za ich wkład w rozwój sektora usług biznesowych w Europie Środkowo-Wschodniej w 2021 r.

Razem z rozwojem sektora usług w Bydgoszczy, z roku na rok wzrasta **nowoczesna powierzchnia biurowa**, która w 2021 r. wyniosła około 136 tys. m². Zainteresowanie naszym miastem branży outsourcingowej sprawia, że w najbliższym czasie nowoczesna powierzchnia biurowa zwiększy się o 9 tys. m² za sprawą realizacji II etapu inwestycji Preludium na terenach dawnego Torbydu przy ul. Ogińskiego. Bydgoski rynek nowoczesnej powierzchni biurowej został w ostatnich latach wzbogacony takimi obiektami jak: Arkada Biznes Park przy ul. Fordońskiej 2, Immobile K3 przy Pl. Kościeleckich 3, Optimum Park przy ul. Fordońskiej 74, ciągle powiększający się kompleks Biznes Park Okole przy ul. Kraszewskiego 1, czy I etap inwestycji w budynek Preludium przy ul. Ogińskiego. Planowana jest realizacja kolejnych 60 tys. m² powierzchni, jednak budowa kolejnych obiektów biurowych jest uzależniona od sytuacji pandemicznej w kraju i na świecie oraz powrotu pracowników firm z pracy zdalnej do pracy w trybie hybrydowym lub stacjonarnym.

Organizacja wydarzeń wystawienniczo-targowych

W kolejnym roku wprowadzania obostrzeń związanych z pandemią organizacja wydarzeń targowych czy imprez masowych była znacznie utrudniona. Jednak pomimo niesprzyjających warunków w **Bydgoskim Centrum Targowo-Wystawienniczym** stacjonarnie odbyła się Międzynarodowa Wystawa Psów Rasowych oraz Targi Pracy. Miały tam też swe miejsce Turniej Gier Planszowych - Planszowa Arena BCTW i Turniej Gamingowy – Bydgoszcz Game Show, a także egzaminy państwowe: Lekarski Egzamin Końcowy, Egzamin Wstępny na Aplikację Radcowską. Poza tym obiekt BCTW był wykorzystany do organizacji Jubileuszu 15-lecia Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych oraz Forum Rolniczego Gazety Pomorskiej. Natomiast w przestrzeni wirtualnej zorganizowano e-konferencję poświęconą tematyce zarządzania zasobami ludzkimi pod nazwą „Zdalny Świat Dzisiejszego HR” oraz webinary gamingowe „Czym jest Esport i Gaming” oraz „An Amazing Adventure”. Nawiązana została też współpraca z firmą, która cyklicznie nagrywa w obiekcie szkolenia dla nauczycieli.

Ze względu na pandemię rozwój działalności targowo-wystawienniczej został przystopowany. Nie było możliwości przeprowadzenia, zaplanowanych w kalendarzu prestiżowych wydarzeń: Międzynarodowych Targów Kooperacyjnych Przemysłu Narzędziowo-Przetwórczego INNOFORM (targi odbyły się w wersji online), Międzynarodowych Targów Maszyn i Urządzeń WOD-KAN, czy Międzynarodowych Targów Zoologicznych Pet Expo. Również wydarzenia własne, takie jak: Targi Ślubne, Targi Mieszkanie i Dom, czy Targi Familijne nie odbyły się w 2021 r., jednak planowana jest ich organizacja w 2022 r.

Na terenie Bydgoskiego Centrum Targowo Wystawienniczego zlokalizowany był największy w mieście Punkt Szczepień Powszechnych na Covid-19.

Wsparcie w ramach tzw. Tarczy antykrzysowej.

Od 2020 r. w związku z pandemią koronawirusa wpływającą negatywnie na sytuację ekonomiczną przedsiębiorstw, na mocy ustawy z dnia 20 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19 (...) realizowano pakiet wsparcia współfinansowany z rezerwy Ministra Rodziny i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W 2021 r. Powiatowy Urząd Pracy kontynuował realizację wsparcia, które skierowane było do:

- mikro, małych i średnich przedsiębiorców,
- organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- kościelnych osób prawnych,
- osób fizycznych, prowadzących działalność gospodarczą, niezatrudniających pracowników.

Wartość wydatków na Tarczę antykrzysową w 2021 r.: **44 736 775 zł** (2020 r. 188 287 399 zł)

w tym:

Dofinansowanie z rezerwy MRiPS: **43 181 883 zł**

Dofinansowanie z EFS: **1 554 892 zł**

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy w 2021 r. udzielił następującego wsparcia:

- **Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców** – zawarto umowy ze **190 przedsiębiorcami** z Bydgoszczy i Powiatu Bydgoskiego, zatrudniającymi łącznie **1 441 pracowników**, którzy w związku z pandemią koronawirusa wykazali spadek obrotów gospodarczych. Przedsiębiorcy uzyskali dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne na okres nie dłuższy niż trzy miesiące. łącznie (w tym umowy zawarte w 2020 r.) na realizację wskazanej formy wydatkowano w 2021 r. 6 859 711 zł (w tym 1 406 212 zł w ramach EFS).
- **Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy**

z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – podpisano umowy z 3 podmiotami, które w skutek pandemii odnotowały spadek przychodów, co pozwoliło na ochronę miejsc pracy 6 pracowników. Łącznie (w tym umowy zawarte w 2020 r.) na realizację wskazanej formy wydatkowano w 2021 r. 22 646 zł z rezerwy MRiPS.

- **Niskoprocentowa pożyczka z Funduszu Pracy dla mikroprzedsiębiorców i organizacji pozarządowych** – pożyczka w maksymalnej wysokości 5 tys. zł była przyznawana na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej bądź statutowej organizacji pozarządowej. Przyznana pożyczka podlegała umorzeniu, pod warunkiem prowadzenia działalności przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pomocy. Omalowane wsparcie w okresie 2021 r. przyznano **207 podmiotom** na łączną kwotę 1 015 045 zł z rezerwy MRiPS.
- **Dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla przedsiębiorców samozatrudnionych** – wsparcie przysługiwało w przypadku wykazania spadku obrotów gospodarczych. W 2021 r. wsparcie otrzymało **654 przedsiębiorców**. Łącznie (w tym umowy zawarte w 2020 r.) na realizację wskazanej formy wydatkowano 3 428 060 zł (w tym w ramach EFS 148 680 zł).
- **Dotacja na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorcy i małego przedsiębiorcy określonych branż** – kierowane do przedsiębiorców z branż, które zostały wskazane jako najbardziej dotknięte ograniczeniami. W 2021 r. PUP w Bydgoszczy udzielił dotacji **813 przedsiębiorcom** w łącznej kwocie 4 062 900 zł z rezerwy MRiPS.
- **Dotacja dla mikro i małych przedsiębiorstw określonych branż na podstawie rozporządzenia** – wsparcie skierowane do przedsiębiorców branż, wskazanych jako najbardziej dotknięte ograniczeniami. Dotacja mogła być przyznana przedsiębiorcy więcej niż jeden raz. W 2021 r. PUP w Bydgoszczy udzielił **5 845 dotacji** w łącznej kwocie 29 213 412 zł z rezerwy MRiPS.
- **Dotacja dla mikro i małych przedsiębiorstw - Sklepiki szkolne** – pomoc przysługiwała przedsiębiorcom, którzy na dzień 30 września 2020 r. prowadzili działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży środków spożywczych, papierniczych i piśmienniczych na rzecz uczniów, słuchaczy lub wychowanków na terenie jednostek systemu oświaty. Wsparcie w 2021 r. przyznano **27 przedsiębiorcom** na łączną kwotę 135 000 zł z rezerwy MRiPS.

Dotacje były przyznawane w maksymalnej wysokości 5 tys. zł i podlegały umorzeniu, pod warunkiem prowadzenia działalności przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pomocy.

2030 STRATEGIA 2.0

POWYŻSZE DZIAŁANIA REALIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE CELE OPERACYJNE „BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”:

VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy.

VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości.

VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego.

VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu.

III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej.

Rozwój sieci współpracy

Pobudzanie współpracy między środowiskiem biznesowym, naukowym, a także organizacjami społecznymi czy jednostkami miejskimi rozszerza się poprzez współpracę w ramach **klastrów**. W Bydgoszczy w 2021 r., w Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych było 9 klastrów. Aktywną działalność prowadziły 4 klastry, w których łącznie współpracowały 203 podmioty, o 9,9% więcej niż w roku poprzednim. Wśród członków klastrów 83,7% stanowiły firmy, a instytucje, takie jak jednostki naukowe, badawczo-rozwojowe oraz instytucje otoczenia biznesu 16,3%.

	liczba członków
Bydgoski Klaster Przemysłowy	122
Bydgoski Klaster Informatyczny	31
Agro Klaster Kujawy	20
Klaster Przemysłów Kreatywnych	30

W 2021 r. najaktywniejszym z nich był Bydgoski Klaster Przemysłowy, który ma status Krajowego Klastra Kluczowego. Współorganizował on m.in. Targi INNOFORM online, będące największym w kraju wydarzeniem skupiającym przedstawicieli branży narzędziowo-przetwórczej.

Bydgoski Klaster Przemysłowy nieustannie rozwija sieć kontaktów w ramach Unii Europejskiej. W ciągu ostatnich kilku lat Klaster przystąpił do czterech sieci współpracy międzynarodowej m.in. od lipca 2021 r. BKP jest członkiem sieci European Composites, Plastics and Polymer Processing Platform - ECP4. Jest to oparta na przemyśle współpraca 26 kluczowych europejskich instytucji badawczych, klastrów oraz organizacji zajmujących się przetwórstwem tworzyw sztucznych i kompozytów z 13 krajów UE. Jej celem jest zapewnienie współpracy między instytucjami badawczymi i przemysłem na szczeblu europejskim, ułatwienie dostępu europejskiego przemysłu tworzyw sztucznych do programów badawczych UE oraz rozpowszechnianie informacji na temat nowych technologii i ich znaczenia dla przetwórców tworzyw sztucznych i przemysłu kompozytów. Członkostwo w sieci ułatwia dostęp europejskiego przemysłu tworzyw sztucznych do programów badawczo-rozwojowych UE, umożliwiając MŚP wprowadzanie innowacji, zdobywanie/podnoszenie konkurencyjności i realizację zrównoważonych celów.

Stowarzyszenie Bydgoski Klaster Przemysłowy otrzymało Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2021 w kategorii gospodarka za konsekwentne działania na rzecz rozwoju przedsiębiorstw w branży produkcji narzędzi specjalnych i przetwórstwa tworzyw polimerowych, poprzez budowanie powiązań kooperacyjnych na linii biznes - nauka - administracja oraz wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności, a także promocję marki regionu.

Aktywny był także Bydgoski Klaster Informatyczny, który zaangażował się w charakterze partnera w dwie konferencje „Start-Up Bydgoszcz!” organizowane przez Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego.

W 2021 r. funkcjonowały w Bydgoszczy także liczne podmioty sieciujące przedsiębiorców, w tym m.in. Business Network International (grupy Elite, Fenix, Eagles), Biznes dla Kobiet, Klub Kobiet Biznesu, Expertio – społeczność biznesu, grupy ToastMasters Bydgoszcz czy Bydgoskie Marki.

Warto wspomnieć także o lokalnych instytucjach otoczenia biznesu wspierających działania i sieciujących przedsiębiorców, m.in. Pracodawcach Pomorza i Kujaw Związku Pracodawców, Nadwiślańskim Związku Pracodawców Lewiatan, Stowarzyszeniu Przedsiębiorców Kujaw i Pomorza, Kujawsko-Pomorskim Zrzeszeniu Handlu i Usług w Bydgoszczy oraz izbach gospodarczych: Kujawsko-Pomorskiej Izbie Rzemiosła i Przedsiębiorczości oraz Izbie Przemysłowo-Handlowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Bydgoszczy.

Na terenie Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz działał też Klaster Turystyki Zdrowotnej, zarejestrowany w Białych Błotach.

W 2021 r. Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego starała się pobudzać współpracę gospodarczą poprzez organizację wydarzeń łączących lokalne podmioty. Po raz kolejny BARR została regionalnym koordynatorem Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości w województwie kujawsko-pomorskim. W listopadzie 2021 r. przedstawiciele biznesu, sektora naukowego i publicznego zorganizowali 64 proprzedsiębiorcze wydarzenia online, w których wzięło udział 1 660 osób.

W 2021 r. BARR zorganizowała także 4 Konferencje „Start-Up Bydgoszcz online!”, integrujące lokalne środowisko osób mających innowacyjne pomysły na biznes.

Mając na uwadze wsparcie promocji zatrudnienia w warunkach częściowego zamknięcia gospodarki, BARR uruchomił na swej stronie internetowej akcję **#JestPraca**, za pośrednictwem której lokalni przedsiębiorcy mogą bezpłatnie zamieszczać oferty pracy. Z inicjatywy w 2021 r., skorzystały 32 firmy, które poprzez stronę www.barr.pl szukały pracowników na 180 stanowisk (330,9 wakatów).

Przestrzenią współpracy sektora publicznego z biznesem i sektorem naukowym jest także serwis internetowy www.barr.pl. Stanowi on platformę komunikacji i udostępniania informacji biznesowych dla zainteresowanych podmiotów. Na stronie znajdują się m.in. informacje na temat aktualnie realizowanych szkoleń, wydarzeń biznesowych, realizowanych przez spółkę programów unijnych oraz ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów. W 2021 r. portal odwiedziło 94 027 użytkowników podczas 129 898 sesji.

W 2021 r. Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego uruchomiła także nową bazę firm w regionie, na której firmy z Bydgoszczy i obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz mogą rejestrować swoje profile i dzięki temu – szerzej docierać do klientów i kooperantów. Baza dostępna jest pod linkiem <https://barr.pl/rozwijaj-biznes-w-bydgoszczy/baza-firm-w-regionie/>

Działalność środowiska naukowego wpływa zarówno na rozwój społeczny, jak i gospodarczy. Badania naukowe i prace rozwojowe rozszerzają zasób wiedzy i wskazują nowe zastosowania dla wiedzy już istniejącej. Podmioty gospodarcze, instytucje i organizacje korzystają z tych osiągnięć, tworząc innowacyjne produkty i usługi, udoskonalając procesy biznesowe. Dzięki czemu rośnie atrakcyjność tworzonych lokalnie dóbr i usług i otwierają się nowe rynki zbytu, co korzystnie wpływa na konkurencyjność całej gospodarki. Dla rozwoju działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej niezbędna jest współpraca środowisk naukowych i biznesowych Bydgoszczy.

Bydgoszcz jest jednym z dwóch ośrodków akademickich w regionie. W roku akademickim 2020/2021 w **szkołach wyższych** kształciło się 28,6 tys. studentów, w tym 1,3 tys. cudzoziemców, w następujących uczelniach:

-
- Politechnika Bydgoska im. J.J. Śniadeckich w Bydgoszczy
  - Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
  - Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy UMK
  - Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy
  - Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy
  - Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
  - Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Wydział Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy
  - Bydgoska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
  - Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy
  - Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Bydgoszczy

Na mocy ustawy z dnia 20 maja 2021 r. o zmianie nazwy Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy powstała najmłodsza politechnika w Polsce – Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich. Poprzez zmianę nazwy podkreślono techniczny rodowód i charakter uczelni oraz jasno sprecyzowano kierunek rozwoju. Planowane jest sukcesywne poszerzanie oferty dydaktycznej w ścisłej współpracy z otoczeniem biznesowo-gospodarczym. Uczelnia będzie rozwijać kierunki interdyscyplinarne i współpracę międzynarodową.

Rozwój dziedzin nauk inżyniersko-technicznych oraz ścisłych i przyrodniczych jest bardzo pożądanym w mieście ze względu na wpływ tych dziedzin na wyniki działalności badawczo-rozwojowej w postaci uzyskanych patentów i innych form ochrony. W ostatnich latach obserwowano spadki w liczbie zgłoszeń i przyznanych patentów w szkołach wyższych w kraju, w Bydgoszczy także widoczny był spadek zarówno w zgłoszonych, jak i przyznanych prawach własności bydgoskim szkołom wyższym. W 2021 r. do **Urzędu Patentowego** Rzeczypospolitej Polskiej wpłynęło 51 zgłoszeń bydgoskich uczelni dotyczących ochrony praw własności przemysłowej, z których większość stanowiły wynalazki. W przypadku uzyskanych praw własności, patenty na wynalazki stanowiły aż 93,1% wszystkich przyznanych praw własności. Wśród bydgoskich uczelni najbardziej wyróżniła się Politechnika Bydgoska, która w 2021 r. uzyskała 22 patenty na wynalazki i 2 prawa ochronne na wzory użytkowe.

Zgłoszenia i uzyskane prawa własności przemysłowej bydgoskich szkół wyższych w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej

Wyszczególnienie	Zgłoszenia				Uzyskane prawa własności			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Ogółem	96	78	60	51	85	49	33	29
Wynalazki	25	50	40	26	17	20	22	27
Wzory użytkowe	7	11	12	4	3	5	6	2
Znaki towarowe	3	1	–	11	4	–	–	–
Wzory przemysłowe i pozostałe	61	16	8	10	61	24	5	–

Źródło: Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej

Poza jednostkami naukowymi, o nadanie praw własności przemysłowej, do Urzędu Patentowego RP występowały też podmioty gospodarcze oraz osoby fizyczne, którzy łącznie w 2021 r. zgłosili 15 wynalazków, 6 wzorów użytkowych, 5 wzorów przemysłowych i 157 znaków towarowych. Natomiast uzyskali 13 patentów na wynalazki, 2 prawa ochronne na wzory użytkowe i 8 – na znaki towarowe.

W 2021 r. dwie największe bydgoskie uczelnie realizowały wiele projektów innowacyjnych i badawczo-rozwojowych, łączących naukę z biznesem. Przedstawiciele **Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego** w Bydgoszcy w 2021 r. mogli pochwalić się m.in. następującymi sukcesami:

- W konkursie „Rzeczy są dla ludzi” Narodowego Centrum Badań i Rozwoju konsorcjum firmy Edurewolucje spółka z o.o. oraz Instytutu Informatyki i Wydziału Mechatroniki uzyskało grant na projekt pt. „Opracowanie funkcjonalnego egzoszkieletu ręki do aktywnego treningu i rehabilitacji” w kwocie blisko 3 mln. zł.
- Dwa zespoły badawcze zaprezentowały swoje innowacyjne rozwiązania podczas Międzynarodowych Targów Wynalazczości i Designu KIDE 2021 w Kaohsiung na Tajwanie. Do pracowników Wydziału Mechatroniki i Instytutu Inżynierii Materiałowej trafiły dwa medale. Wykonany ze złotego kruszcu za projekt „Innowacyjne, zautomatyzowane, mobilne stanowisko do skanowania 3D ludzi i innych obiektów zorientowanych pionowo (równoległe do osi skanowania)”. Srebrny medal za projekt „Zielone reaktywne surowce chemiczne będące alternatywą dla toksycznych komercyjnych opóźniaczy palenia stosowanych w branży poliuretanowej”.
- Pracownicy naukowcy z Wydziału Mechatroniki zdobyli srebrne medale podczas 3. Globalnego Forum Innowacji na Cyprze. Pierwszy medal za projekt „Uchwyt stabilizujący kończynę w mobilnym systemie węglanowym”, a drugi za „Matę do czyszczenia obuwia”.
- Podczas Międzynarodowej Wystawy Wynalazków i Technologii INNO WINGS 2021 w Lublinie Złotym Medalem INNO WINGS w kategorii „Technologie materiałowe, procesy produkcyjne i logistyczne” wyróżnione zostało innowacyjne rozwiązanie autorstwa naukowców z Wydziału Mechatroniki, tj. projekt „Rozdrabniacz stożkowy z wykorzystaniem elementów roboczych wytworzonych w technologii addytywnej”.
- Tytuł Lidera Innowacji Pomorza i Kujaw w kategorii jednostka naukowa/zespół badawczy otrzymali naukowcy z Katedry Chemii i Technologii Poliuretanów, którzy stworzyli metodę produkcji elastycznych pianek na bazie surowców pochodzących z recyklingu. Naukowcy otrzymali też certyfikat „Innowacyjna Marka Regionu, InnoMaRe. Made in Kujawsko-Pomorskie”.
- Udział w polsko-francuskim zespole badawczym przyniósł złoty medal oraz nagrodę specjalną na Międzynarodowych Targach iCAN 2021 – International Invention and Innovation Competition w Kanadzie. Opracowana przez naukowców aplikacja analizuje stan emocjonalny ludzkich zbiorowości, co może być wykorzystane m.in. w medycynie oraz zarządzaniu bezpieczeństwem publicznym.

- Złotym oraz srebrnym medalem nagrodzono naukowców na Międzynarodowych Targach Wynalazczości Japan Design, Idea and Invention Expo 2021, zorganizowanych przez Światowe Stowarzyszenie Własności Intelektualnej WIIPA. Złoty medal przyznano za pracę „Biopoliol obniżający palność na bazie oleju z gorczycy białej (*Sinapis alba*) dedykowany sztywnym piankom poliuretanowym dla budownictwa”. Zespół otrzymał także nagrodę specjalną WIIPA. Srebrny medal za pracę „Innowacyjny system druku 3D w zawieszinach żeli usg i innych substancjach transparentnych, bazujący na monomerach katalizowanych promieniami UV”.

Znaczne osiągnięcia mieli także przedstawiciele **Politechniki Bydgoskiej**. Do najważniejszych należały m.in.:

- Podczas XIV Międzynarodowych Targów Wynalazków i Innowacji INTARG 2021 nagrodzono wynalazki pracowników uczelni. Platynowy medal przyznano za projekt „Urządzenie i sposób palenia ziaren”, natomiast złote medale za projekty „Sposób otrzymywania nanokompozytów poli (chlorek winylu)/ poli(oktan winylu) – nanonapełniacz węglowy”, „Krawędziowo-otworowy zespół roboczy rozdrabniacza wielotarczowego o zmiennej dynamice przepływu materiału uziarnionego” oraz „Sposób identyfikacji żywych, ptasich, pierwotnych komórek płciowych”. Przyznano także srebrny medal za projekt „Donica integracyjna do hortiterapii o konstrukcji żelbetowej” oraz brązowe za „Komorę uniwersalną do butelki dla dzieci wraz z systemem zmiany komory” oraz „Sposób wytwarzania kapsułek oraz kompozycja mieszaniny do kapsułkowania bakterii probiotycznych”.
- W 21. edycji konkursu Narodowego Centrum Nauki Opus nagrodzono projekt pt. „Mechanizmy molekularne osi jelitowo-wątrobowej kurcząt” dofinansowany na kwotę 1 209 256 zł oraz projekt pt. „Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem pasz antybiotykami”, dofinansowany na kwotę 2 101 299 zł oraz projekt pt. „MicroEpiQ: kontakt z dorosłym osobnikiem jako główny czynnik prowadzący do zmian epigenetycznych związanych z mikrobiomem u przepiórki japońskiej (*Coturnix japonica*)”.
- Narodowe Centrum Nauki opublikowało czwartą listę rankingową konkursu MINIATURA 5, w którym badacze mogli ubiegać się o środki na badania wstępne i pilotażowe, kwerendy, staże naukowe, wyjazdy badawcze lub konsultacyjne. Wniosek z Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt „Badania nad zastosowaniem łusek kawy w ściółce dla kurcząt i kaczek rzeźnych” otrzymał dofinansowanie na badanie wstępne/pilotażowe na kwotę 37 330 zł.

Jeśli chodzi o sektor prywatny, status Centrum Badawczo-Rozwojowego, stanowiącego wsparcie techniczne oraz naukowe dla konkretnych branż i specjalizacji jak np. farmacja, medycyna, energetyka, produkcja maszyn górniczych, czy sektor informatyczno-inżynierski uzyskały od Ministra Rozwoju i Technologii trzy podmioty ulokowane w Bydgoszczy: Instytut Genetyki Sądowej Sp. z o.o., Softblue S.A. oraz Atos Poland R&D. Ten ostatni otrzymał status Centrum Badawczo-Rozwojowego w 2021 r. Aby go otrzymać, firma musiała spełnić szereg warunków: przedstawić opis badań, prac rozwojowych prowadzonych i zrealizowanych w ostatnim roku, a także ich wyników oraz wykaz uzyskanych akredytacji, patentów czy zastosowań w praktyce. Przedsiębiorcy, którzy posiadają status Centrum Badawczo-Rozwojowego nadany na podstawie Ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, w zakresie prowadzonych prac badawczo-rozwojowych mogą korzystać z szeregu ulg i rozwiązań wspierających dostęp do specjalistycznego sprzętu i wiedzy eksperckiej, tak ważnych w obszarze badań i rozwoju.

Ważnym punktem na drodze rozwijania współpracy między szkołami wyższymi i biznesem są tzw. firmy odpryskowe, powołane w celu komercjalizacji wyników badań naukowych oraz transferu wiedzy do gospodarki. Bydgoskie szkoły wyższe tworzą spółki typu **spin-off** i **spin-out** jako nowe podmioty utworzone przez co najmniej jednego pracownika, studenta lub absolwenta uczelni (spin-off) lub razem z jednostką naukową lub organizacyjną powołaną do komercjalizacji wyników badań (spin-out). Różnica między nimi wynika z formy powiązania spółki z uczelnią. Podczas gdy spin-out jest związany osobowo i kapitałowo z uczelnią, spin-off jest spółką wydzieloną z uczelni, z którą prowadzi współpracę na zasadach rynkowych.

Liczba przedsiębiorstw akademickich typu spin-off oraz spin-out na uczelniach bydgoskich

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
RAZEM	21	26	30	32
Politechnika Bydgoska im. J.J. Śniadeckich	3	4	5	4
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	1	3	3	2
Collegium Medicum im. L. Rydygiera UMK	3	5	4	3
Wyższa Szkoła Gospodarki	14	14	18	23

Źródło: uczelnie bydgoskie

Innowacyjność przedsiębiorstw

Według ostatnich dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, pochodzących z badania innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, bydgoskie przedsiębiorstwa w latach 2018-2020 uzyskały 35 praw własności, w tym 14 patentów na wynalazki.

Zgłoszenia i uzyskane prawa własności przemysłowej w latach 2018-2020 przez bydgoskie przedsiębiorstwa przemysłowe^a w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym			
		wynalazki	wzory użytkowe	wzory przemysłowe	znaki towarowe
Zgłoszenia	38	9	2	10	17
Uzyskane prawa własności	35	14	2	8	11

^a Badanie dotyczy przedsiębiorstw przemysłowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie; Ośrodek Statystyki Nauki, Techniki, Innowacji i Społeczeństwa Informacyjnego

Działalność badawczo-rozwojowa, której częściowe efekty uwidaczniają się w postaci uzyskanych patentów czy innych wyłącznych praw własności, wykorzystana w procesach produkcyjnych przyczynia się do powstawania innowacyjnych produktów i usług. Ostatnie dostępne wyniki badania **innowacyjności przedsiębiorstw**, prowadzonego przez GUS wskazały wzrost postaw innowacyjnych. Za aktywne innowacyjnie można było uznać 49,5% bydgoskich przedsiębiorstw przemysłowych wśród podmiotów, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, tj. znacznie więcej niż w poprzedniej edycji badania (39,7%). Jako aktywne innowacyjnie traktowano przedsiębiorstwa, które w latach 2018-2020 wprowadziły innowacje, rozumiane jako nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe. Częściej przedsiębiorstwa podejmowały się wprowadzania innowacji produktowych. Wśród innowacji procesowych najpopularniejsze było wprowadzanie nowych lub ulepszonych metod wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług, w tym rozwoju wyrobów lub usług. W porównaniu z danymi z poprzedniej edycji badania mocniej wzrósł odsetek podmiotów wprowadzających nowe lub ulepszone procesy biznesowe (o 7,4 p. proc.) niż produkty (o 5,4 p. proc.).

Przedsiębiorstwa przemysłowe^a, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesy biznesowe w % ogółu przedsiębiorstw

Ogółem	Nowe lub ulepszone produkty		Nowe lub ulepszone procesy biznesowe				
	razem	w tym nowe dla rynku	razem	metody wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług	metody z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji	metody przetwarzania informacji lub komunikacji	metody księgowania lub inne czynności administracyjne
49,5	38,5	17,4	41,3	26,6	9,2	17,4	18,3

^a Badanie dotyczy przedsiębiorstw przemysłowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie; Ośrodek Statystyki Nauki, Techniki, Innowacji i Społeczeństwa Informacyjnego

Wydatkowane przez przedsiębiorstwa środki na działalność innowacyjną były zróżnicowane według rodzajów tej działalności oraz źródeł jej finansowania. Nakłady na działalność innowacyjną mierzone były jako nakłady

poniesione przez przedsiębiorstwo w danym roku na działalność innowacyjną prowadzoną w ciągu ostatnich trzech lat. W 2020 r. nakłady na innowacje przedsiębiorstw przemysłowych wynosiły 218,8 mln zł i w 83,4% zostały pokryte ze środków własnych przedsiębiorstw. Bezzwrotne środki pozyskane z zagranicy, głównie z Unii Europejskiej stanowiły 12,5%. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową stanowiły 67,6% wszystkich nakładów na działalność innowacyjną. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł 10,9%, z czego przychody z produktów nowych lub istotnie ulepszonych dla rynku stanowiły 3,8%, a tylko dla przedsiębiorstwa – 7,1%. Większość produktów innowacyjnych przeznaczana jest na rynki zagraniczne – przychody z eksportu produktów nowych lub istotnie ulepszonych wyniosły 7,0% przychodów netto ze sprzedaży w przemyśle.

- VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy.
- VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości.
- VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni.
- VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu.

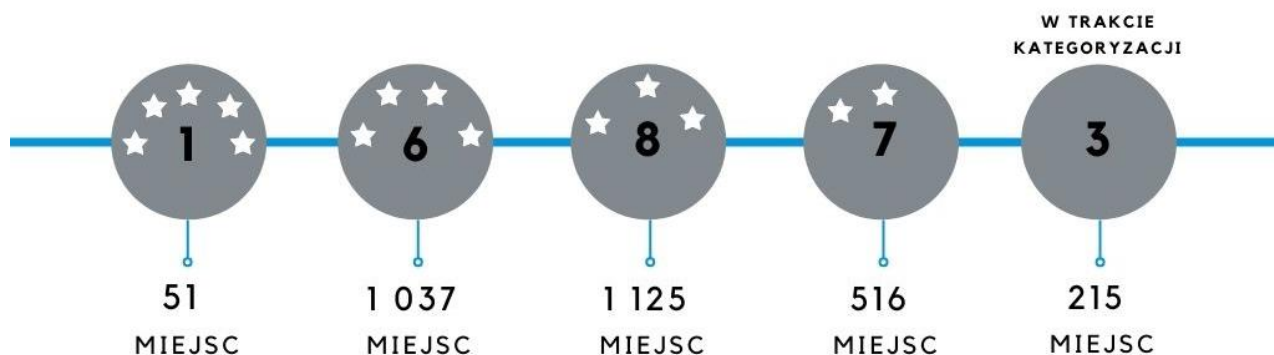
Atutami miasta Bydgoszczy przyciągającymi turystów krajowych i zagranicznych są liczne zabytki, unikatowe muzea, walory krajobrazowe (położenie nad dwiema rzekami Wisłą i Brdą oraz Kanałem Bydgoskim), dogodne powiązania komunikacyjne międzynarodowe i krajowe oraz rozwinięta baza noclegowa. Do ich dyspozycji w 2021 r. było 31 turystycznych obiektów noclegowych z 3,3 tys. miejsc (blisko 90% z nich znajdowała się w hotelach) oraz liczne restauracje i kawiarnie.

Turystyczne obiekty noclegowe* w Bydgoszczy

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Turystyczne obiekty noclegowe ogółem	40	39	31	31
Hotele	28	26	23	25
Inne obiekty hotelowe	3	3	2	1
Szkolne schroniska młodzieżowe	1	1	1	1
Zespoły domków turystycznych	–	1	–	–
Pola biwakowe	1	1	1	1
Hostele	1	1	1	1
Pokoje gościnne/kwatery prywatne	2	2	2	1
Kwatery agroturystyczne	1	1	–	–
Pozostałe turystyczne obiekty	3	3	1	1

* Stan w lipcu. Źródło: BDL GUS

Liczba hoteli według kategorii w 2021 r.

Bydgoszcz należy do Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej, która integruje środowisko turystyki, tworzy forum dialogu i wspiera realizację wspólnych przedsięwzięć. Organizowano podróże studyjne dla touroperatorów oraz dziennikarzy, brano udział w szkoleniach (Akademia liderów turystyki). Miasto wzięło również udział w 10. edycji regionalnego projektu „Paszport Turystyczny”. Podobnie, jak w ubiegłym roku forma książeczki paszportowej została zastąpiona aplikacją. Paszport jest miniprzewodnikiem z propozycjami tras zwiedzania. Główną ideą kampanii jest promocja mało znanych zakątków. Motywem przewodnim jubileuszowej edycji były miejsca związane z historią regionu. Nowością były gry terenowe dla całych rodzin (w Biskupinie, Bydgoszczy, Toruniu, Chełmnie, Inowrocławiu, Borach Tucholskich i na Pojezierzu Brodnickim).

Wizerunek Bydgoszczy promowało Bydgoskie Centrum Informacji. Turyści, goście oraz mieszkańcy pozyskiwali w BCI informacje o mieście m.in.: historii, atrakcjach turystycznych, wydarzeniach kulturalnych i sportowych oraz mieli możliwość zaopatrzyć się w materiały promocyjne. Bydgoskie Centrum Informacji w 2021 r. odwiedziło 26 378 osób, tj. o 2,8 tys. więcej niż w poprzednim roku. Wśród odwiedzających BCI było 17 688 turystów krajowych, 1 531 zagranicznych oraz 7 159 mieszkańców miasta.

Od czerwca 2021 r. funkcjonuje Bydgoska Karta Turysty w formie aplikacji, którą można doładować wybranym pakietem zwiedzania zawierającym atrakcje dla dorosłych i dzieci. Karta umożliwia darmowe korzystanie z większości bydgoskich muzeów, atrakcyjne rabaty oraz umożliwia przejazdy komunikacją publiczną bez dodatkowych opłat. Do końca roku sprzedano 274 pakiety.

Bydgoski Tramwaj Wodny to jedna z ulubionych i najpopularniejszych wakacyjnych atrakcji turystycznych Bydgoszczy. Możliwość podziwiania miasta z zupełnie innej perspektywy – od strony rzeki – przyciąga z roku na rok coraz więcej turystów i bydgoszczan. Od maja 2021 r., z 3 tygodniowym opóźnieniem związanym z pandemią koronawirusa wróciły rejsy po Brdzie. W ciągu roku z tej formy wypoczynku skorzystało 18 216 osób.

W siedzibie BCI od kwietnia 2021 r. do dyspozycji mieszkańców było 10 rowerów cargo ze wspomaganie elektrycznym – 7 z nich to rowery trzykołowe wyposażone w dwie ławeczki oraz 3 dwukołowe z jedną ławeczką. Wypożyczenie roweru było bezpłatne, natomiast pobierana była kaucja w wysokości 100 zł na pokrycie ewentualnych szkód. Do końca roku udzielono 233 wypożyczeń średnio na 3,5 dnia.

Pomimo pandemii koronawirusa udało się zorganizować wydarzenia atrakcyjne dla mieszkańców, ale też przyciągające uczestników i widzów z całego regionu, kraju czy z zagranicy. Odbyły się kolejne edycje imprez o tematyce sportowej, kulturalnej czy podróżniczej, m.in.: Wielka Wioślarska o Puchar Brdy, Memoriał Ireny Szewińskiej, Terenowa Masakra, Ocean Lava Triathlon Polska 2021, Kayakmania, Bydgoska Noc Muzeów, Festiwal Pamięci Andrzeja Zauchy "Serca Bicie", Festiwal Prapremier, Bydgoski Festiwal "Podróżnicy".

W 2021 r. Bydgoszcz uczestniczyła wraz z 10 największymi polskimi miastami we wspólnej akcji promocyjnej **#MiastowMiasto** propagującej spędzanie wakacji w polskich miastach. W ramach akcji prowadzonej w social mediach promowane były najciekawsze atrakcje i obiekty turystyczne w różnych zakątkach naszego kraju, takie jak: muzea, instytucje kultury, obiekty noclegowe, parki rozrywki, centra handlowe, galerie sztuki czy wydarzenia.

Ze względu na rosnącą popularność zakupów online, Bydgoskie Centrum Informacji w 2021 r. uruchomiło sklep internetowy prowadzący sprzedaż pamiątek z Bydgoszczy.

Ponadto Zespół Pałacowo-Parkowy w Ostromecku (Restauracja w Pałacu Nowym) został wpisany na listę sieci Dziedzictwa Kulinarne Kujaw i Pomorza, która działa w ramach **Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne**. Przyczyni się to do rozwoju turystyki poprzez promocję tradycji kulinarnych i produktów żywnościowych, wytwarzanych z regionalnych surowców rolnych.

Wskaźniki osiągnięcia celów Strategii w Obszarze VI.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/tendencja
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA						
VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w relacji do średniej miast wojewódzkich (miasta wojewódzkie =100%)	90,4% (2018)	92,6%	91,9%	b.d.*	110%
	Udział pracujących w sektorze usług	69,8% (2018)	70,3%	69,7%	b.d.**	80%
	Udział przedsiębiorstw przemysłowych (z liczbą pracujących powyżej 49 osób), które wprowadziły innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne lub marketingowe w % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych w ostatnich 3 latach	60,0% (2017)	39,7%	49,5%	b.d.***	tendencja wzrostowa
VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców	120,8 (2018)	124,5	129,6	133,9	powyżej 150
	Istniejąca powierzchnia biurowa	97 850 m ² (2018)	108 000 m ²	127 600 m ²	136 000 m ²	tendencja wzrostowa
	Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w rejestrze REGON	480 (2018)	481	581	584	tendencja wzrostowa
VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego	Liczba członków funkcjonujących klastrów	170 (2019)	170	193	203	tendencja wzrostowa
	Saldo rejestracji podmiotów gospodarczych w bydgoskim obszarze metropolitalnym	604 (2017)	2 275	2 262	2 251	tendencja wzrostowa

* Dane statystyki publicznej dostępne będą w III kwartale 2022 r.

** Dane statystyki publicznej dostępne będą w IV kwartale 2022 r.

*** Dane statystyki publicznej dostępne będą w I kwartale 2023 r.

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie	Liczba hoteli 4- i 5- gwiazdkowych	6 + 1 (2018)	7 + 1	6 + 1	6 + 1	7 + 2
	Liczba miejsc noclegowych w hotelach 4- i 5- gwiazdkowych	1 047 + 41 (2018)	1 177+41	1 012+41	1 037+51	1 220+82
	Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	459 804 (2018)	478 737	252 279	331 505	tendencja wzrostowa
	– w tym turystom zagranicznym	114 879 (2018)	135 954	46 829	59 330	
Liczba międzynarodowych wydarzeń turystyki biznesowej trwających co najmniej 2 dni, z liczbą uczestników co najmniej 50 osób	28 (2018)	13	1	7	tendencja wzrostowa	
Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY – BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI						
VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni	Liczba dyscyplin naukowych lub artystycznych z kategorią naukową A+, A i B+	4 (2018)	4	4	b.d. *	tendencja wzrostowa
	Pozycja uczelni bydgoskich w ogólnopolskim rankingu uczelni wyższych PERSPEKTYWY:					tendencja wzrostowa
	– ranking uczelni akademickich					
	UKW	61-70 (2019)	61-70	71-80	71-80	
	UTP	48 (2019)	48	61-70	61-70	
– ranking uczelni niepublicznych						
BSW	27 (2019)	27	29	33		
KPSW	16 (2019)	16	16	17		
WSG	27 (2019)	27	25	19		
Liczba nadanych w danym roku stopni naukowych oraz tytułów:						tendencja wzrostowa
– doktora	99 (2017)	48	27			
– doktora habilitowanego	14 (2017)	19	12	b.d.**		
– profesora	3 (2017)	7	12			

* Wyniki ewaluacji jakości działalności naukowej powinny być udostępnione przez Komisję Ewaluacji Nauki w II półroczu 2022 r.

** Dane statystyki publicznej dostępne będą w IV kwartale 2022 r.;

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	2019	2020	2021	Wartość docelowa/ tendencja
VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu	Liczba uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe wszystkich praw własności przemysłowej	87 (2018)	52	40	33	300
	w tym: praw dotyczących wynalazków i wzorów użytkowych	20 (2018)	25	28	29	60
	Liczba projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe	166 (2018)	152	75	45	tendencja wzrostowa
	Liczba funkcjonujących przedsiębiorstw akademickich typu spin-off oraz spin-out na uczelniach bydgoskich	21 (2018)	26	30	32	tendencja wzrostowa

Analiza i ocena sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego może zostać przedstawiona jako analiza historyczna – poprzez porównanie zrealizowanych wartości dochodów, wydatków i wartości wynikowych, tak jak zostało to przedstawione w rozdziale Budżet Miasta i inwestycje. Zgodnie z zasadami, może to zostać zrealizowane, jako wyłączna metoda analizy w sytuacji kontynuacji działalności w porównywalnych warunkach działania, dotyczących danych historycznych i przyszłych. Ponieważ sytuacja finansowa i prawna samorządu oraz jego otoczenia, z dniem 1 stycznia 2022 r. i w kolejnych miesiącach 2022 r. uległa istotnej zmianie, podjęta została decyzja o uzupełnieniu Raportu o pakiet informacji o zmianach, ich konsekwencjach i obciążeniach istotnie wpływających na działalność Miasta w kolejnym okresie.

▪ **Dochody bieżące Miasta Bydgoszczy**

W dniu 1 stycznia 2022 r. weszły w życie przepisy ograniczające dochody samorządów z tytułu udziału w podatku PIT. Usztywnieniu uległ również mechanizm przekazywania tych środków na podstawie kwot historycznych, niepodlegających weryfikacji w ciągu roku budżetowego. Bydgoszcz, zgodnie z tymi przepisami, dysponować będzie w 2022 r. środkami w wysokości 490 mln zł, płatnymi w 12 równych ratach, niezależnie od rzeczywistych wpływów z tytułu tego podatku. Kwota wyrównania płatna będzie najwcześniej w 2023 r. Dochody Miasta z tytułu udziału w podatku PIT w 2021 r. wyniosły 570 mln zł. Biorąc pod uwagę dynamikę wzrostu tego tytułu z ostatnich lat, wynoszącą 9-10%, Bydgoszcz została pozbawiona ok. 135 mln zł dochodu. Subwencja uzupełniająca, mająca zrekompensować stratę, wypłacona w grudniu 2021 r. wyniosła 82 mln zł. Oznacza to, że Miasto zostało pozbawione dochodów na poziomie 53 mln zł. Należy zwrócić uwagę, że na przyszłe lata subwencja nie została zaplanowana w podobnej wysokości, a zatem poziom dochodów samorządu ulegnie ponownemu osłabieniu.

Dodatkowo dochód z tytułu PIT był w poprzednich latach głównym zabezpieczeniem Miasta przed ryzykiem inflacji. I tak rosnąca inflacja w 2022 r. (wynosząca w kwietniu już 12,4%) mogłaby być równoważona wzrostem dochodów z tytułu PIT, związanym z rosnącymi wynagrodzeniami mieszkańców Bydgoszczy. Potwierdzeniem tego faktu jest to, że dochody Budżetu Państwa w I kw. 2022 r. z tytułu PIT były o 11,8% wyższe niż w odpowiednim okresie roku ubiegłego. Wprowadzenie zasady oderwania wartości dochodu samorządu z PIT od realnie płaconych wartości, pozbawiło Miasto tego zabezpieczenia ryzyka. Należy dodać, że większość dochodów samorządu jest pozbawiona wrażliwości na inflację.

Miasto, w budżecie na 2022 r., dokonało korekty stawek dochodów z tytułu podatku od nieruchomości, biletów komunikacji publicznej, opłaty za parkowanie w strefie parkingowej. Wzrost dochodów z tego tytułu wyniósł jedynie kilkanaście milionów złotych rocznie i nie zbliżył się do poziomu strat z powodu wprowadzanych ustaw. Wzrost wspomnianych dochodów ograniczają regulacje prawne (podatek od nieruchomości) oraz bariera społeczna.

Wśród pozostałych dochodów, które wykazują tendencję wzrostową, można wskazać podatek od czynności cywilno-prawnych, opłaty za koncesje alkoholowe. Nie są to jednak kwoty istotne, umożliwiające pokrycie przedstawionego powyżej ubytku dochodów bieżących.

▪ **Wydatki bieżące**

Miasto Bydgoszcz w 2022 r. po stronie wydatkowej napotkało na szereg zjawisk negatywnych, które spowodowały istotny wzrost wydatków, skutkujący znaczącym osłabieniem zdolności rozwojowej Miasta.

Wysoki wzrost inflacji, spowodował przyjęcie w projekcie budżetu na 2022 r. kosztów obsługi długu o 4,8 mln zł wyższych od wykonania 2021 r. Już w dokumencie przyjętym przez Radę Miasta kwota ta wzrosła o kolejne 6,7 mln zł. Niedobór środków zaplanowanych na koszt obsługi długu, wg stanu na maj 2022 r., to

dalsze 26 mln zł. Należy spodziewać się, zgodnie z opiniami ekspertów, że wartości stóp procentowych i inflacji będą nadal podlegać tendencji wzrostowej.

Zmiana stawek opłat za energię elektryczną, zgodnie z ofertami zgłoszonymi podczas ostatniego postępowania przetargowego (5 maja 2022 r.), powoduje wzrost opłat za energię o ok. 35 mln zł w porównaniu do przewidywanego wykonania br. W 2022 r. zaplanowany wzrost osiągnął poziom 17 mln zł (zabezpieczony w rezerwie celowej).

Zmiany zasad wynagradzania, w tym znaczący wzrost płacy minimalnej, wprowadzone zgodnie z nowymi przepisami oraz inflacja, spowodowały konieczność wzrostu środków zaplanowanych na wynagrodzenia o 24 mln zł.

Wydatki dotyczące oświaty w planie 2022 r. musiały zostać sfinansowane kwotą środków własnych na poziomie 262 mln zł, to jest o 19 mln zł więcej niż w 2021 r.

Zmiany cen wywołane inflacją powodują zmianę cen usług, w tym remontowych oraz cen materiałów w granicach od 10% do 50%, ale już przykładowo cena stali wzrosła o 228% r/r, a asfaltu o 110%.

Zmiany cen przy utrzymaniu dochodów na niezmiennym poziomie (lub ich spadku) powodują konieczność angażowania środków własnych, które dotychczas przeznaczane były na zadania inwestycyjne.

Obserwowany jest drastyczny wzrost cen paliw, który w szczególności powoduje wzrost kosztów komunikacji publicznej. Przewozy te, jeszcze w 2014 r., generowały dochody pozwalające pokryć ok. 45% kosztów zadania. W 2022 r. (plan) ten wskaźnik ulegnie obniżeniu do poziomu poniżej 30%, pomimo ostatniej zmiany taryf.

Zmiany cen i w konsekwencji wydatków, dotyczą wszystkich dziedzin działania samorządu, w tym pomocy społecznej (np. opłaty za mieszkańców w DPS poza Bydgoszczą – wzrost o ok. 10%), oświaty, kultury, sportu, zarówno w zakresie utrzymania obiektów, jak i wynagrodzeń pracowników.

Trudno jest oszacować wzrost wydatków bieżących Miasta, ponieważ proces ten następuje na bieżąco, w wyniku trwającego od ubiegłego roku gwałtownego wzrostu inflacji. Część wzrostów nie została jeszcze zgłoszona i ujawniona przez kontrahentów formalnie. Ponadto każda procedura zamówienia publicznego ujawnia nowe, znacznie wyższe poziomy cen, czego przykładem jest przytoczone postępowanie dotyczące zakupu energii elektrycznej. Należy mieć na uwadze również, że wspomniane zmiany cen mają bezpośredni wpływ na każdy element aktywności Miasta – niestety, najczęściej bez możliwości dokonania korekt opłat pobieranych przez Miasto.

▪ **Nadwyżka operacyjna**

Miasto Bydgoszcz w 2019 r. osiągnęło nadwyżkę operacyjną na poziomie 292 mln zł. Wartość ta spada w planie na 2022 r. do 13 mln zł. Przyczyną tej sytuacji są wspomniane, niezrekompensowane spadki dochodów Miasta oraz przedstawiony wzrost wydatków. Źródłem tych zmian są głównie:

- wprowadzane ustawy, powodujące obniżenie dochodów bieżących samorządów i usztywniające zasady ich naliczania i przekazywania – główna przyczyna osłabienia samorządów,
- brak stabilnych przepisów prawnych określających warunki działania samorządu,
- nieadekwatne kwoty rekompensat utraconych dochodów samorządu,
- inflacja,
- pandemia,
- wojna w Ukrainie.

▪ **Zadłużenie i zdolność do rozwoju**

Konsekwencją zmiany struktury dochodów i wydatków jest drastyczne pozbawienie samorządów środków własnych (z nadwyżki bieżącej) na inwestycje. Miasto, które w latach 2015-2020 zrealizowało inwestycje wartości 2 071 mln zł, przy wzroście zadłużenia o 47 mln zł, w roku 2022 zostało praktycznie bez środków własnych na inwestycje. W okresie, o którym mowa, nadwyżka operacyjna Miasta wyniosła 1 291 mln zł, a pozostała wartość inwestycji została sfinansowana głównie ze środków UE.

Inwestycje rozpoczynane w 2022 r., w związku z inflacją i wskazanymi powyżej przyczynami, zwiększają swoją wartość nawet o ponad 50% (Teatr Polski). Inwestycje w trakcie realizacji napotykały trudności wykonawców ze względu na inflację i zmiany na rynku surowcowym oraz dostępność pracowników. Inwestycje w obecnej sytuacji muszą bazować na finansowaniu zewnętrznym (instytucje finansowe), ale zdolność kredytowa samorządu z punktu widzenia przyszłej płynności, uległa dramatycznemu załamaniu. Miasto nie ma możliwości realnego zaplanowania źródła spłaty przyszłych kredytów inwestycyjnych.

Sytuacja w 2022 r. powoduje konieczność zweryfikowania zakresu planów działania. Ze względu na podlegający ciągłym modyfikacjom stan prawny otoczenia środowiska samorządowego, według stanu na dzień przedłożenia niniejszego dokumentu, **nie ma podstaw do określenia warunków działania samorządu w latach następnych. Trudne lub wręcz niemożliwe jest określenie przyszłej wysokości dochodów i wydatków, a tym samym zdolności Miasta Bydgoszczy do rozwoju.**

Niejako podsumowaniem sytuacji finansowej Miasta i jego perspektyw zdolności do rozwoju jest aktualizacja ratingu Fitch, dokonana w maju 2022 r.:

„(...) Utrzymanie ratingów na liście obserwacyjnej ze wskazaniem negatywnym (RWN) odzwierciedla naszą niepewność co do możliwego wpływu reformy fiskalnej „Polski Ład” na budżet Bydgoszczy. W dniu 24 marca 2022 r. rząd zapowiedział wprowadzenie istotnych zmian do „Polskiego Ładu” zaledwie po trzech miesiącach od wejścia w życie ustawy w styczniu 2022 r. Proponowane zmiany obejmują m.in. obniżenie pierwszego progu podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) do 12% z 17% (zmiana ma wejść w życie od 1 lipca 2022 r.).

Przewidywane zmiany wpłyną przede wszystkim na system finansowania polskich gmin, dodatkowo zmniejszając ich dochody podatkowe, które już w pierwotnej wersji reformy podatkowej miały być niższe (porównując je do sytuacji, gdyby reforma nie została wprowadzona). W przypadku Bydgoszczy musimy dokonać ponownej rewizji naszych scenariuszy ratingowych, ponieważ zapowiedziana zmiana ustawy może doprowadzić do pogorszenia profilu finansowego Miasta, a w konsekwencji wpłynąć na jego ratingi.(...)”

Załącznik nr 1.

Projekty Miasta Bydgoszczy współfinansowane ze środków UE w ramach RPO WK-P oraz krajowych programów operacyjnych

Projekty realizowane w 2021 roku z dofinansowaniem UE

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 ZIT – REWITALIZACJA					
1.	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu – Etap I	19 442 541	11 705 046	Rewitalizacja terenów strefy nadbrzeżnej Wisły w Starym Fordonie, stworzenie przy rzece nowych miejsc do wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców oraz poprawa estetyki panoramy miasta od strony Wisły, przebudowa i rozbudowa ul. Promenada wraz z infrastrukturą towarzyszącą podziemną i nadziemną, zagospodarowanie rekreacyjne.	10.2015-09.2023
2.	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu - gminne budynki mieszkalne	9 089 613	3 405 421	Kompleksowy remont budynków przy ulicach: Bydgoskiej 23, 26, 29, 42; Rynek 3; Kapeluszników 2 i gen. Sikorskiego 2 - termomodernizacja oraz otoczenie budynków, przebudowa wewnątrz na samodzielne, pełnostandardowe lokale mieszkalne.	08.2019-12.2021
3.	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu – Etap I, część II – nabrzeża	7 588 541	5 096 137	Projekt obejmuje: wykonanie przedłużenia ul. Frycza-Modrzewskiego wraz z zawrotną; budowę umocnionego nabrzeża pionowego i tarasowego z pochylnią do wodowania; oświetlenie i odwodnienie drogi i umocnionego nabrzeża; budowę punktu czerpalnego wody; wyposażenie nabrzeża; umocnienie materiałami gabionowymi brzegu przy pochylni; niezbędną wycinkę drzew i rozbiórkę wylotu W64; wykonanie oświetlenia ulicy dojazdowej i nabrzeża, zestawów gniazd montowanych na słupie oświetleniowym na potrzeby nabrzeża, zasilania wind do wodowania łódek; budowę kanalizacji deszczowej.	09.2020-12.2022
4.	Przestrzeń edukacji w Młynach Rothera	5 758 310	3 554 790	Wydzielenie i wyposażenie przestrzeni edukacyjnej, integracyjnej i warsztatowej w Spichrzu Mącznym - dwa piętra (II, III p.).	06.2018-09.2022
5.	Reaktywacja świetlicy opiekuńczo-wychowawczej "Marzenia"	235 258	144 056	Wyposażenie sali komputerowej w budynku Centrum Integracji Społecznej (reaktywacja świetlicy) oraz utworzenie placu zabaw przy ul. Smoleńskiej.	2019-09.2021
6.	Adaptacja pustostanu przy ul. Staroszkolnej 10 na potrzeby utworzenia Centrum Edukacyjno-Społecznego	3 005 467	2 108 832	Remont i wyposażenie w niezbędny sprzęt, zdegradowanego budynku wraz z zagospodarowaniem otoczenia na potrzeby m.in. Muzeum Kanału Bydgoskiego.	2019-12.2021
7.	Rewitalizacja bulwarów Brdy	5 645 127	5 226 236	Odnowa bulwarów na odcinku od Mostu Bernardyńskiego do ul. Uroczej: umocnienia brzegowe, wyznaczenie miejsc dla cumowania małych jednostek, ścieżki piesze, rowerowe, nowe oświetlenie terenu, rewaloryzacja zieleni, mała architektura.	10.2020-12.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
8.	Poszerzenie oferty kulturalnej Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy poprzez dostosowanie lokalu przy ul. Gdańskiej 5 i obiektu przy ul. Mennica 6 na potrzeby muzealne	3 831 436	2 386 377	Przebudowa lokalu przy ul. Gdańskiej 5 użytkowanego wcześniej jako apteka „Pod Łabędziem” oraz obiektu przy ul. Mennica 6, który obecnie jak i po realizacji projektu pełnił będzie funkcję muzealną.	01.2020-05.2022
9.	Modernizacja i przebudowa infrastruktury Teatru Polskiego	25 891 773	6 848 398	Modernizacja budynku głównego w części dostępnej dla publiczności - nadbudowa oraz rozbudowa głównej bryły budynku. Przewidziane są roboty ogólnobudowlane wymiana konstrukcji dachu oraz instalacje wod.-kan., c.o., elektryczna i wentylacji mechanicznej w całym budynku Teatru.	01.2021-06.2023
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 – ZIT					
10.	Rewitalizacja nieruchomości dawnego Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej w Bydgoszcy	32 286 699	12 418 913	Remont, przebudowa i rozbudowa zespołu budynków dawnego Teatru Kameralnego - przystosowanie do pełnienia funkcji drugiej sceny teatralnej oraz realizacji oferty kulturalno-edukacyjnej.	06.2016-04.2022
11.	Budowa buspasa w ul. Kolbego na odcinku od ul. Grunwaldzkiej do ul. Kormoranów wraz z infrastrukturą towarzyszącą	11 283 336	7 832 887	Budowa buspasa na kierunku Osowa Góra – centrum miasta, która obejmuje przebudowę ulicy, budowę jezdni serwisowej wraz z miejscami postojowymi niezbędnej dla obsługi części usługowo-handlowej ulicy, budowę chodników i infrastruktury towarzyszącej drodze.	03.2017-06.2022
12.	Budowa systemu Park&Ride wraz z realizacją infrastruktury technicznej w Bydgoszcy	45 360 050	30 377 554	Utworzenie systemu parkingów Park&Ride wraz z infrastrukturą techniczną: Węzeł Zachodni, Pętla Przylesie, Pętla Las Gdański, Rondo Kujawskie, ul. Grudziądzka UMB; zaplanowano również rozbudowę sieci i centrum nadzoru nad systemem P&R.	05.2018-12.2022
13.	Akcja-kwalifikacja 2	5 200 542	4 420 460	Udział 14 bydgoskich Zespołów Szkół Zawodowych (wsparcie 1 900 uczniów, 200 nauczycieli) - realizacja specjalistycznych kursów i szkoleń, zajęć dodatkowych rozwijających kompetencje matematyczne i przygotowujących do egzaminów zawodowych, doradztwo edukacyjno-zawodowe, szkolenia i studia podyplomowe dla nauczycieli, utworzenie i doposażenie Punktów Informacji i Kariery, doposażenie pracowni i warsztatów.	09.2018-04.2021
14.	Zaopiekowani	2 998 050	2 698 245	Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich w środowisku lokalnym. Obejmuje wsparciem 251 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	01.2020-12.2022
15.	Rozwój usług opiekuńczych w mieście Bydgoszcy Lider: Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszcy Partner: Fundacja PRO OMNIS, Miasto Bydgoszcz/MOPS Bydgoszcz	-	-	Projekt skierowany do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym tj. 490 osób niesamodzielnych, w tym niepełnosprawnych: placówka dziennej opieki ul. Karpacka - 75 osób (WSG); placówka opieki wytchnieniowej w formie dziennej ul. Garbary - 180 osób (WSG); opieka niestacjonarna - 180 osób (WSG); stacjonarna placówka opieki dziennej w Fordonie - 70 osób, (WSG); placówka opieki dziennej ul. Szelburg-Zarembiny 19 - 70 osób (PRO OMNIS). Zadania MOPS: promocja, rekrutacja.	01.2020-06.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
16.	Akcja - kwalifikacja 4	6 374 870	6 056 126	Kompleksowa współpraca 23 szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy - udział uczniów w specjalistycznych kursach i szkoleniach (zajęcia dodatkowe rozwijające kompetencje matematyczne i przygotowujące do egzaminów zawodowych) ukierunkowanych na podniesienie kompetencji, zdobycie kwalifikacji zawodowych i ułatwienie wejścia na rynek pracy oraz doradztwie edukacyjno-zawodowym.	09.2020-09.2023
17.	Edu(R)Ewolucja 2	6 214 166	5 903 457	Udział 14 bydgoskich LO - zajęcia dla 2 443 uczniów oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji 137 nauczycieli. Zajęcia w zakresie kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (z matematyki, j. angielskiego, nauki programowania i robotyki), zajęcia specjalistyczne i dydaktyczno-wyrównawcze dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz zajęcia oparte na metodzie eksperymentu w zakresie przedmiotów przyrodniczych i matematycznych. Utworzone zostaną Punkty Informacji i Kariery. Nauczyciele podniosą swoje kompetencje i kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i studiach podyplomowych. Szkoły doposażą pracownie przedmiotowe (matematyczne, przyrodnicze, komputerowe) w pomoce dydaktyczne. W 9 LO zostanie zmodernizowana sieć komputerowa LAN.	01.2021-07.2023
18.	Termomodernizacja Przedszkola nr 19 w Bydgoszczy	3 098 413	1 543 484	Termomodernizacja Przedszkola nr 19 przy ul. Grunwaldzkiej 13 obejmująca m.in.: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu, modernizację c.o., c.w.u., kanalizacji, wentylacji, instalacji elektrycznych, montaż paneli fotowoltaicznych.	02.2021-07.2023
19.	Termomodernizacja Przedszkola nr 4 w Bydgoszczy	3 437 638	1 534 256	Termomodernizacja Przedszkola nr 4 przy ul. Żółwińskiej 1 obejmująca m.in.: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu, modernizację c.o., c.w.u., kanalizacji, wentylacji, instalacji elektrycznych, montaż paneli fotowoltaicznych i pompy ciepła.	02.2021-07.2023
20.	Termomodernizacja Przedszkola przy Szkole Podstawowej nr 34	1 470 766	646 785	Termomodernizacja Przedszkola przy Szkole Podstawowej nr 34 przy ul. Opławiec 157 obejmująca m.in.: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu, modernizację c.o., c.w.u, kanalizacji, wentylacji, instalacji elektrycznych, montaż paneli fotowoltaicznych i pompy ciepła.	02.2021-07.2023
21.	Termomodernizacja Przedszkola nr 16 w Bydgoszczy	1 804 268	968 061	Termomodernizacja Przedszkola nr 16 przy ul. Bukowej 3 obejmująca m.in.: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu, modernizację c.o., c.w.u., kanalizacji, wentylacji, instalacji elektrycznych, montaż paneli fotowoltaicznych.	02.2021-07.2023
22.	Termomodernizacja Przedszkola nr 22 w Bydgoszczy	2 620 025	1 402 009	Termomodernizacja Przedszkola nr 22 przy ul. Piwnika Ponurego 3 obejmująca m.in. wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu,	02.2021-07.2023

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
				modernizację c.o., c.w.u., kanalizacji, wentylacji, instalacji elektrycznych, montaż paneli fotowoltaicznych.	
23.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 22 w Bydgoszczy	9 589 703	5 817 780	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 22 przy ul. Hutniczej 89 obejmująca m.in.: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu, modernizację c.o., c.w.u., kanalizacji, wentylacji, instalacji elektrycznych, montaż paneli fotowoltaicznych.	02.2021-07.2023
24.	Klucz do lepszego życia MOPS	744 110	632 493	Projekt skierowany do 30 kobiet w wieku 50+ nieaktywnych zawodowo, w szczególności osób z obszaru rewitalizacji oraz mieszkańców ul. Saperów, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej: 1. Aktywizacja społeczna uczestników – warsztaty integracyjno-motywacyjne, treningi umiejętności i kompetencji społecznych, indywidualne poradnictwo psychologiczne. 2. Aktywizacja zawodowa uczestników – IPD, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, warsztaty w zakresie kreacji wizerunku, kurs w zakresie podstawowej obsługi komputera, Internetu oraz urządzeń mobilnych, badania profilaktyczne, szkolenia zawodowe, staże zawodowe, wypłata stypendium szkoleniowych i stażowych. 3. Program Aktywności Lokalnej – warsztaty z elementami integracji, spotkania grupy edukacyjne.	09.2021-03.2023
25.	Edu(R)Ewolucja 3	1 341 358	1 274 290	Poprawa efektywności i jakości kształcenia w 21 bydgoskich szkołach podstawowych poprzez realizację zajęć dla 567 uczniów oraz podniesienie kompetencji 33 nauczycieli. Uczniowie uczestniczyć będą w zajęciach rozwijających kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy w ramach programowania i robotyki. Nauczyciele podniosą swoje kompetencje poprzez udział w szkoleniach. Szkoły objęte wsparciem doposażą pracownie w narzędzia TIK oraz zmodernizują sieć LAN.	10.2021-01.2023
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 - pozostałe					
26.	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ulicy Smukalskiej w Bydgoszczy	4 348 804	1 700 000	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ul. Smukalskiej; od ul. Błędzkiej do ul. Rajskiej.	04.2014-12.2023
27.	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ulicy Kruszwickiej w Bydgoszczy	9 709 134	1 401 437	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ul. Kruszwickiej oraz Placu Poznańskiego wraz z wlotami ul. Poznańskiej, Grudziądzkiej, Stromej i Szubińskiej.	08.2014-10.2021
28.	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ulicy Focha w Bydgoszczy	2 999 268	573 750	Budowa dróg dla rowerów od Ronda Grunwaldzkiego do Mostów Solidarności - 0,54 km.	08.2014-12.2021
29.	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ulicy Jeździeckiej w Bydgoszczy	4 046 081	2 348 211	Budowa dróg dla rowerów w ciągu ul. Jeździeckiej.	02.2020-06.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
30.	Przebudowa ul. Nad Wisłą w Bydgoszczy	910 008	757 770	Przebudowa ul. Nad Wisłą stanowi element szerszego przedsięwzięcia - rewitalizacji społeczno-gospodarczej Starego Fordonu.	2015-2022
31.	Kultura w zasięgu 2.0	1 085 809	922 938	Projekt Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Partner: Pałac Młodzieży, Muzeum Okręgowe, Teatr Polski, Miejskie Centrum Kultury, Galeria Miejska bwa. Digitalizacja zbiorów, doposażenie w sprzęt do digitalizacji, szkolenia z prawa autorskiego i technik digitalizacji, dostęp do repozytorium zbiorów cyfrowych (wirtualne muzeum), zakup elektronicznych plakatów.	I kw. 2016-06.2023
32.	Rewaloryzacja Młyna Rothera w Bydgoszczy na cele kulturalno-turystyczne	27 800 931	10 519 057	Prace budowlane wraz z zakupem wyposażenia w zabytkowym Młynie, w celu jego rewaloryzacji oraz dostosowania do prowadzenia atrakcyjnej oferty kulturalno-turystycznej.	06.2018-07.2023
33.	Invest in BiT CITY 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego	5 871 250	4 990 563	Projekt Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Partner: BARR Sp. o.o. Udział w targach i konferencjach krajowych, promocja potencjału inwestycyjnego województwa i miast prezydenckich, poprzez kampanie reklamowe i wydarzenia promocyjne.	06.2016-06.2023
34.	Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0	6 302 447	5 357 081	Projekt Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Uruchomienie Platformy Miejskiej (agregacja usług elektronicznych w jednym miejscu), rozbudowa Systemu Informacji Przestrzennej, rozwój Elektronicznego Systemu Obiegu Dokumentów oraz zakup sprzętu informatycznego.	2017-06.2023
35.	Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej - II etap	2 585 130	2 197 360	Projekt Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Partner: Szpital Miejski oraz Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy. Modernizacja systemów informatycznych i usług elektronicznych w jednostkach ochrony zdrowia, w tym rozbudowa infrastruktury sieciowej, zakup sprzętu serwerowego i oprogramowania.	01.2018-12.2022
36.	Fundusz eksportowy – granty dla MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego	475 200	403 920	Projekt partnerski TARR S.A. w partnerstwie z BARR Sp. z o.o., IPH w Toruniu. Zwiększenie poziomu handlu zagranicznego przedsiębiorstw z sektora MŚP z województwa, dywersyfikacja rynków zbytu. Wsparcie do 200 tys. zł/firma na: granty, opracowanie strategii internacjonalizacji. Zakończono realizację zadań BARR związanych z prowadzeniem Punktu Kontaktowego.	04.2018-09.2023 BARR: 07.2018-03.2021
37.	Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz Lider: BARR Sp. z o.o., Partner: Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz	7 425 251	5 709 950	Zwiększenie poziomu handlu zagranicznego w regionie, poprzez wsparcie działalności eksportowej MŚP z terenu jst wchodzących w skład Stowarzyszenia i promocję gospodarczą tego obszaru. Projekt obejmuje opracowanie i wdrożenie indywidualnych planów wsparcia internacjonalizacji dla minimum 26 przedsiębiorstw. Każde z nich może wykorzystać do 100 tys. zł na dofinansowanie działań proeksportowych.	08.2018-07.2023
38.	Modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w Zespole Szkół Drzewnych w Bydgoszczy	5 649 426	4 082 195	Modernizacja warsztatów w Zespole Szkół Drzewnych, zakup wyposażenia (segment A, B, C) oraz wzmocnienie konstrukcji, remont dachu i ocieplenie segmentu A i B budynku.	10.2018-08.2023

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
39.	Pożyczki dla MŚP na nowe modele biznesowe BARR Sp. z o.o.	4 824 561	4 824 561	Projekt Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o. Partner: BARR Sp. z o.o., TARR S.A. i IPH w Toruniu. Obejmuje wsparcie MŚP w zakresie wykorzystania nowych modeli biznesowych: umiędzynarodowienie prowadzonej działalności gospodarczej, zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwie. Wynagrodzenie dla BARR Sp. z o.o. za udzielenie pożyczek to 77 000 zł. Umowa została zrealizowana. Jest ona jednak aktywna z uwagi na obsługę/spłatę udzielonych pożyczek przez przedsiębiorców, ale bez możliwości udzielania im nowych pożyczek.	2018-2021
40.	Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (IV) - PUP	36 375 017	36 375 017	Poradnictwo zawodowe - 965 osób, pośrednictwo pracy - 580 osób, szkolenia - 83 osoby, staże - 452 osoby, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej - 344 osoby.	01.2019-12.2021
41.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Jasnej 24 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	1 362 100	960 263	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 7 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-11.2021
42.	Edu(R)Ewolucja	8 381 601	7 124 361	Udział 25 szkół podstawowych - 3 216 uczniów oraz 341 nauczycieli - zajęcia z matematyki, programowania i robotyki, j. angielskiego, zajęcia specjalistyczne, dydaktyczno-wyrównawcze dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz zajęcia oparte na metodzie eksperymentu przyrodniczego, doradztwo edukacyjno-zawodowe (utworzenie w 24 szkołach Punktów Informacji i Kariery), szkolenia i studia podyplomowe dla nauczycieli, doposażenie pracowni przedmiotowych (matematyczne, językowe, informatyczne, przyrodnicze), modernizacja sieci komputerowej LAN w 21 szkołach.	03.2019-12.2021
43.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Jasnej 26 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	1 077 229	799 508	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostaną 4 mieszkania socjalne. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-12.2021
44.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Wrocławskiej 9 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	965 418	735 522	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 5 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-12.2021
45.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Bielickiej 6 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	1 880 212	1 000 000	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 12 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-12.2021
46.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Ugory 18 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	2 053 944	1 000 000	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 12 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-06.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
47.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Jasnej 21 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	1 335 886	1 000 000	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 7 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-06.2022
48.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Jasnej 28 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	2 558 463	1 000 000	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 16 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-06.2022
49.	Przebudowa i remont budynku przy ul. Wrocławskiej 11 w Bydgoszczy w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne	1 126 377	806 086	Przebudowa i remont budynku w celu jego adaptacji na mieszkania socjalne. Łącznie oddanych zostanie 6 mieszkań socjalnych. Ograniczenie dofinansowania do maksymalnie 1 mln zł.	03.2019-05.2022
50.	Dzisiaj staż, jutro praca	4 781 481	4 303 333	Staże i praktyki u pracodawców - wsparcie dla 1 568 uczniów oraz 20 opiekunów staży i praktyk. Grupę docelową stanowią uczniowie uczący się w 67 zawodach z 14 bydgoskich placówek prowadzących kształcenie zawodowe.	03.2019-09.2023
51.	Aktywna Mama, aktywny Tata Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Toruniu	1 222 600	1 129 780	Wsparcie dla osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka do 3 lat. Liczba osób objętych w programie: 1 000, w tym 100 z Bydgoszczy. Zadania MOPS: rekrutacja, wypłata voucherów na opłacenie opieki, rozliczanie projektu. Zadania PUP: aktywizacja i szkolenia, stypendia szkoleniowe, poradnictwo.	04.2019-08.2022
52.	Modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w Zespole Szkół Handlowych, w Zespole Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych oraz w Zespole Szkół Samochodowych w Bydgoszczy	4 638 290	3 752 806	Modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w trzech Zespołach Szkół Zawodowych.	06.2019-06.2022
53.	Bydgoskie Żłobki Plus 2019	2 783 206	2 365 725	Koszty działalności i doposażenie 110 nowych miejsc żłobkowych w żłobku przy ul. Brzozowej. Jego rozbudowa i utworzenie 110 nowych miejsc zrealizowano w ramach innego projektu (inwestycyjnego) UE.	08.2019-08.2022
54.	Aktywny Inkubator Twórczy – problem wykluczenia społecznego w obszarze kultury Lider: Stowarzyszenie GET UP, Partner: Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy	36 912	19 200	Aktywna integracja zawodowo-społeczna 20 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które ukończyły kierunek artystyczny lub posiadają doświadczenie zawodowe: twórcy nieprofesjonalni, artyści ludowi z województwa kujawsko-pomorskiego (warsztaty, kursy zawodowe, trening umiejętności społecznych, praktyki i stypendia).	10.2019-09.2021
55.	Przebudowa Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii	2 750 573	2 337 256	Przebudowa Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Szpitalu Miejskim.	2019-12.2022
56.	MORE WITH PARK BPPT Sp. z o.o.	934 652	311 777	Usługi wsparcia dla MŚP.	01.2020-06.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
57.	LEVEL UP BPPT Sp. z o.o.	1 942 712	1 845 576	Działania służące poprawie sytuacji na rynku pracy osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilno-prawnych, w tym ubogich pracujących: szkolenia oraz dotacje na założenie działalności gospodarczej.	01.2020-06.2022
58.	Budowa inkubatora przedsiębiorczości na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego BPPT Sp. z o.o.	27 069 581	18 984 772	Poprawa warunków dla rozwoju i wzmocnienia konkurencyjności MŚP - nowe biura, hala magazynowo-produkcyjna, drogi wewnętrzne, przyłącza, parkingi, zieleń.	01.2020-12.2022
59.	reGENERATOR UMB - program prozdrowotny dla pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy	873 531	829 855	Wydłużanie aktywności zawodowej pracowników UMB (w szczególności osób w wieku powyżej 50 r.ż.) poprzez wdrożenie programu działań prozdrowotnych, ukierunkowanego na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Zaplanowano: udział w zajęciach w sportowo-rekreacyjnych na podstawie imiennych kart sportowych, konsultacje z fizjoterapeutą i terapię indywidualną, udział w warsztatach wspierających radzenie sobie ze stresem, ergonomiczne wyposażenie stanowisk pracy, wymianę oświetlenia jarzeniowego na LED w budynkach UMB przy ul. Grudziądzkiej.	03.2020-12.2022
60.	Doposażenie szpitali w województwie kujawsko-pomorskim związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19	1 406 000	1 406 000	Doposażenie Szpitala Miejskiego: 10 respiratorów, 10 kardiomonitorów, 50 pomp infuzyjnych strzykawkowych, 10 pomp infuzyjnych objętościowych, drobny sprzęt do resuscytacji i terapii oddechowej, 2 zamgławiacze (dezynfekcja).	02.2020-06.2021
61.	Wsparcie osób starszych i kadry świadczącej usługi społeczne w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się Covid-19, łagodzenia jego skutków na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	1 306 359	1 203 200	Projekt ogólnowojevodzki, w którym udział biorą bydgoskie DPS-y oraz Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy. Moduły: wsparcie instytucji pomocy społecznej - zakup środków ochrony indywidualnej oraz materiałów i środków do dezynfekcji; funkcjonowanie systemu pomocy społecznej - finansowanie dodatków do wynagrodzenia personelu oraz zakup testów na obecność koronawirusa.	03.2020-06.2022
62.	Przygotowanie terenu inwestycyjnego przy ulicy Petersona BPPT Sp. z o.o.	1 654 129	1 109 813	Przygotowanie terenu inwestycyjnego przeznaczonego pod rozwój przedsiębiorczości i wzmocnienia konkurencyjności MŚP.	03.2020-12.2022
63.	Przygotowanie terenu inwestycyjnego przy ulicy Dziadkiewicza BPPT Sp. z o.o.	840 050	529 570	Przygotowanie terenu inwestycyjnego przeznaczonego pod rozwój przedsiębiorczości i wzmocnienia konkurencyjności MŚP.	03.2020-12.2022
64.	Akcja - kwalifikacja 3	6 400 967	5 760 870	Współpraca szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wsparciem objęci zostaną uczniowie (1 760) i nauczyciele (110) z 23 szkół w 13 Zespołach Szkół Zawodowych. Uczniowie uczestniczyć będą w specjalistycznych kursach i szkoleniach, zajęciach dodatkowych rozwijających kompetencje matematyczne	08.2020-07.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
				i przygotowujących do egzaminów zawodowych, ukierunkowanych na podniesienie kompetencji, zdobycie kwalifikacji zawodowych i ułatwienie wejścia na rynek pracy oraz w doradztwie edukacyjno-zawodowym dostosowanym do indywidualnych potrzeb uczniów.	
65.	Remont i przebudowa wraz z wyposażeniem budynku Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” w Bydgoszczy	3 275 739	3 111 953	Remont i przebudowa obiektu oraz jego wyposażenie na potrzeby działalności „BORPA” przy ul. Śliwińskiego 12.	10.2020-06.2022
66.	Bydgoskie Żłobki Plus 2021	1 895 957	1 611 563	Utworzenie i udostępnienie od 2021 r. 50 nowych miejsc w Żłobku nr 17 przy ul. Morskiej 2.	01.2021-04.2023
67.	Kujawsko-Pomorska Teleopieka Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu Partner: MOPS oraz 78 partnerów (miast i gmin)	1 252 106	660 861	Zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym w formie pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu opiekuńczego przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, takich jak teleopieka. Skierowany do 3 000 mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, w tym 507 osób zamieszkujących na terenie Bydgoszczy, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Oferowane formy wsparcia: usługa teleopieki (np. bransoletki); usługa pomocy sąsiedzkiej; wolontariat opiekuńczy.	01.2021-12.2023
68.	Rodzina w Centrum 3 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu Partner: MOPS oraz 22 innych partnerów	892 045	793 900	Zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej poprzez zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy dla rodzin w województwie kujawsko-pomorskim. Formy wsparcia: specjalistyczne poradnictwo rodzinne - pedagogiczne, psychologiczne, psychiatryczne, logopedyczne; terapia rodzinna/grupowa i indywidualna; warsztaty „Moje emocje” dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi; warsztaty wzmacniające kompetencje rodzicielskie; zajęcia animacyjne dla dzieci rodziców korzystających z warsztatów; grupy wsparcia dla rodzin naturalnych i zastępczych; superwizja rodzin zastępczych; warsztaty dla dzieci i młodzieży; warsztaty dla osób przebywających i opuszczających pieczę zastępczą; grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków; zajęcia profilaktyczno-wychowawcze; spotkania promujące rodzinną pieczę zastępczą.	01.2021-12.2023
69.	Bydgoszcz – Miasto zasilane czystą energią	1 746 520	823 489	Budowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej (mikroinstalacji) w budynkach użyteczności publicznej: Artego Arena; Kompleks Sportowy ZAWISZA; Kompleks Sportowy przy ul. Słowiańskiej 7; Żłobek Miejski nr 12, 18 i 20; Szkoła Podstawowa nr 46 i 67; Zespół Szkół Elektrycznych; Zespół Szkół Mechanicznych nr 1; Żłobek Integracyjny.	03.2021-12.2022
70.	Akademia Przedszkolaka 4	2 276 670	1 935 263	Utworzenie 20 nowych miejsc przedszkolnych dla dzieci z niepełnosprawnościami, wyposażenie/adaptacja 5 nowo powstałych oddziałów przedszkolnych	07.2021-06.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
				w 2 Ośrodkach Wychowania Przedszkolnego, podniesienie kompetencji zawodowych 31 nauczycieli oraz realizacja zajęć dodatkowych dla 26 dzieci.	
71.	Zadanie planowanie	1 152 001	1 094 401	Poprawa efektywności i jakości kształcenia w zakresie doradztwa zawodowego związanego z wyborem dalszych kierunków kształcenia i uwzględniającego potrzeby rynku pracy w 28 szkołach podstawowych, poprzez realizację zajęć dla 3 093 uczniów (gł. uczniowie klas 7 i 8) oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji 66 nauczycieli-doradców. Uczniowie wezmą udział w zajęciach indywidualnych oraz warsztatach grupowych w zakresie doradztwa zawodowego. Nauczyciele - udział w szkoleniach i studiach podyplomowych.	09.2021-07.2023
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020					
72.	Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego oraz zakupem taboru w Bydgoszczy	362 686 680	218 477 843	Projekt obejmuje: a) budowę linii tramwajowej w ul. Kujawskiej oraz przebudowę ronda Bernardyńskiego i ronda Kujawskiego, rozbudowę ulic: Wały Jagiellońskie, Toruńskiej, Bernardyńskiej, Kujawskiej, Długiej, Ustronie, Wojska Polskiego, Kujawskiej, Solskiego wraz z budową infrastruktury przeznaczonej dla transportu publicznego (zatoki autobusowe, przystanki tramwajowe wraz z peronami) oraz ruchu pieszego i rowerowego. b) przebudowę infrastruktury transportu szynowego wzdłuż ul. Wojska Polskiego, na odcinku od pętli tramwajowej przy ul. Magnuszewskiej do węzła komunikacyjnego Wojska Polskiego-Szarych Szeregów-Bełzy. c) zakup 15 szt. nowoczesnych tramwajów wraz z pakietem eksploatacyjno-naprawczym oraz szkoleniem z zakresu obsługi.	I.kw. 2014-06.2022
73.	Budowa trasy tramwajowej łączącej ul. Fordońską z ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego w Bydgoszczy	135 717 565	50 220 495	Budowa dwóch mostów w ciągu ul. Kazimierza Wielkiego (tramwajowego i drogowego).	12.2015-10.2023
74.	Remont konserwatorski i rozbudowa budynku Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy	27 156 830	14 519 840	Stworzenie: dodatkowego miejsca dla ekspozycji zbiorów, dostępnej strefy wejściowej, miejsca przechowywania zbiorów, ogólnodostępnej czytelnicy, nowoczesnych pracowni konserwatorskich, sal konferencyjnych oraz sal do prowadzenia działań edukacyjnych.	12.2014-03.2021
75.	Park Kultury. Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy – etap 1	22 178 496	15 052 073	Prace budowlano-konserwatorskie w Spichrzu Zbożowym, zakup sprzętu i wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalno-edukacyjnej.	2017-12.2022

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
76.	Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej poprzez budowę źródła ciepła pracującego w wysokosprawnej kogeneracji zasilanego gazem ziemnym na terenie Ciepłowni Solec Kujawski i Koronowo - KPEC Sp. z o.o.	18 083 131	6 998 455	Wskaźniki produktu: liczba wybudowanych/zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w wysokosprawnej kogeneracji szt. 2.; dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji MWe 2,96; dodatkowa zdolność wytwarzania energii ciepłej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji MWt 3,00. Wskaźniki rezultatu: szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI) tony równoważnika CO ₂ : 20 939,18; zmniejszenie zużycia energii pierwotnej GJ/rok: 114 463; źródła kogeneracyjne budowane poza Bydgoszczą.	09.2016-10.2022
77.	Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej poprzez budowę źródła ciepła pracującego w wysokosprawnej kogeneracji zasilanego gazem ziemnym na terenie Ciepłowni Szubin, Nakło nad Notecią i Osowa Góra KPEC Sp. z o.o.	26 356 998	9 682 427	Wskaźniki produktu: liczba wybudowanych lub zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach wysokosprawnej kogeneracji szt. 3; dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji MWe 4,2; dodatkowa zdolność wytwarzania energii ciepłej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji MWt 4,15; liczba przedsięwzięć otrzymujących wsparcie szt. 1. Wskaźniki rezultatu: szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI) tony równoważnika CO ₂ : 29 527,36; zmniejszenie zużycia energii pierwotnej GJ/rok: 161 745,02; jedno ze źródeł powstanie na terenie Osowej Góry – wartość wydatków kwalifikowalnych: 6 835 300 zł. Jedno ze źródeł powstanie na terenie Osowej Góry – wartość dofinansowania: 3 113 582 zł.	09.2016-10.2022
78.	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez przebudowę oraz termomodernizację sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy – etap I KPEC Sp. z o.o.	82 212 797	33 393 309	Wymiana izolacji na ciepłociągach napowietrznych, modernizacja podziemnej sieci ciepłowniczej, wymiana grupowych węzłów cieplnych na indywidualne, 29,23 km wybudowanej lub zmodernizowanej sieci ciepłowniczej.	2016-12.2022
79.	Budowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy umożliwiającej wykorzystanie energii ciepłej wytworzonej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji - KPEC Sp. z o.o.	74 547 452	29 800 884	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy do obiektów istniejących oraz nowobudowanych na terenie miasta w celu dostawy ciepła wytwarzanego w wysokosprawnej kogeneracji: budowa 18,72 km nowej sieci ciepłowniczej oraz 106 węzłów cieplnych w obiektach. Sukcesywne uruchamianie kolejnych etapów związanych z budowami sieci, przyłączy, węzłów do kolejnych obiektów.	2016-12.2022
80.	Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy MWiK Sp. z o.o.	257 992 593	154 795 270	Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej, w tym m.in.: budowa zbiorników retencyjnych, nowych kanałów deszczowych, systemu oczyszczania i zagospodarowania wody deszczowej, wylotów do odbiorników (rzek, stawów, itp.) oraz czyszczenie i renowacja ok. 90 km istniejącej sieci deszczowej.	11.2017-2023

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
81.	Modernizacja oczyszczalni ścieków KA-PUŚCISKA - II etap oraz wykonanie inteligentnego systemu zarządzania sieciami wod.-kan. MWiK Sp. z o.o.	96 874 083	61 709 415	Działania: a) modernizacja oczyszczalni „Kapuściska” obejmująca m.in.: rozbudowę obiektów w zakresie gospodarki osadowej - rozbudowę części biogazowej i energetycznej, prace odtworzeniowe w zakresie obiektów wyeksploatowanych, b) inteligentny system zarządzania sieciami wod.-kan. obejmujący m.in.: narzędzia wspierające procesy systemu zarządzania sieciami wod.-kan. (m.in.: sprzęt komputerowy i oprogramowanie), wdrożenie inteligentnego systemu zarządzania retencją zbiornikową rozbudowę istniejącego systemu SCADA.	2018-2023
82.	Zwiększenie efektywności instalacji do odzysku surowców wtórnych w Zakładzie Gospodarki Odpadami MKUO ProNatura Sp. z o.o. w Bydgoszczy ProNatura Sp. z o.o.	97 985 396	41 416 488	Zakres: budowa hali sortowni wraz z infrastrukturą towarzyszącą; zakup maszyn i urządzeń; modernizacja linii technologicznej sortowni odpadów komunalnych; zakup sprzętu.	2020-2023
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój					
83.	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (IV) - PUP	27 913 083	27 913 083	Poradnictwo zawodowe - 718 osób, pośrednictwo pracy - 594 osoby, szkolenia - 24 osoby, staże - 570 osób, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej - 124 osoby.	01.2019-06.2021
84.	Młodzi, zdolni, kompetentni Wolontariusze	485 081	470 487	Zdobywanie i doskonalenie przez osoby młode, do 29 lat, umiejętności społecznych ważnych na rynku pracy - 120 osób, w tym osoby z niepełnosprawnościami - szkolenia i warsztaty z kompetencji społecznych oraz wizyty studyjne, sympozja i wyjazdy integracyjne.	04.2019-12.2021
85.	Poszerzamy granice w matematyce Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy	88 595	88 595	Projekt ponadnarodowy, uwzględniający doświadczenia z realizacji projektu „Edu(R)ewolucja”, skierowany do nauczycieli matematyki bydgoskich szkół podstawowych w zakresie wypracowania metod i sposobów nauczania matematyki w oparciu o praktyki holenderskiego partnera. Szczególna uwaga została zwrócona m.in. na relacje, organizację pracy zespołowej w trakcie rozwiązywania problemu matematycznego. W projekcie odbyły się wizyty studyjne, warsztaty, seminaria, pracowano poradnik metodyczny wraz z materiałami do prowadzenia zajęć.	08.2020-11.2021
86.	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (V) - PUP	8 095 794	8 095 794	Wsparcie osób bezrobotnych - poradnictwo zawodowe 224 osoby, pośrednictwo pracy 156 osób, staże 143 osoby, dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej 59 osób. Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 224 osoby	01.2021-12.2022
87.	Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą w Bydgoszczy	1 279 034	1 279 034	Projekt pilotażowy, którego głównym celem jest poprawa dostępności usług edukacyjnych dla dzieci/uczniów/słuchaczy ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w ramach	06.2021-05.2023

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu	Okres realizacji
				udzielonego grantu na utworzenie i funkcjonowanie Specjalistycznego Centrum Wspierającego Edukację Włączającą. Rolę tę spełniać ma Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 przy ul. Granicznej.	
Program Operacyjny Polska Cyfrowa					
88.	Moje E - Nauczanie. Kre@tywna edukacja cyfrowa - wsparcie dla szkół Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy	63 600	63 600	Projekt edukacji cyfrowej skierowany do dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych, w ramach którego prowadzone są szkolenia z doskonalenia kompetencji cyfrowych. Projekt realizowany na terenie województwa-pomorskiego.	09.2020-03.2022
RAZEM 1 666 310 896		950 489 698			
	w tym spółki	705 089 836	376 506 750		

Projekty, których realizacja rozpocznie się w 2022 roku

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita (zł)	Dofinansowanie (zł)	Opis projektu
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020				
1.	Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (V) - PUP	6 099 485	6 099 485	Poradnictwo zawodowe - 407 osób; pośrednictwo pracy - 260 osób; szkolenia - 42 osoby; staże - 218 osób; jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej - 100 osób, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 47 osób.
Program Operacyjny Polska Cyfrowa				
2.	Granty PPGR - Wsparcie dzieci i wnuków byłych pracowników PGR w rozwoju cyfrowym	535 500	535 500	Projekt obejmuje zakup 153 laptopów dla uczniów szkół podstawowych i średnich z rodzin byłych pracowników PGR, zamieszkałych na terenie Bydgoszczy.
3.	Cyfrowa Gmina: zakup 40 komputerów dla pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy	100 000	100 000	Projekt obejmuje zakup 40 komputerów dla pracowników UMB. Wniosek złożony w ramach programu Cyfrowa Gmina. Alokacja dla Bydgoszczy: 100 tys. zł.
	RAZEM	6 734 985	6 734 985	

Załącznik nr 2. Realizacja uchwał Rady Miasta Bydgoszczy

W 2021 r. Rada Miasta Bydgoszczy podjęła 256 uchwał, z tego 154 to uchwały przekazane do realizacji Prezydentowi Miasta. Ich realizacja (wg stanu na luty 2022 r.) przedstawia się następująco:

Uchwała Nr XXXIII/769/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.01.2021 r. w sprawie ustanowienia okazjonalnych uprawnień do bezpłatnych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej w Bydgoszczy w dniu Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy
Przedmiotowa uchwała weszła w życie, zrealizowana w 2021 r. w dniu Finału WOŚP oraz będzie realizowana w latach 2022-2023, dotyczy uprawnienia wolontariuszy Orkiestry do bezpłatnych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w Bydgoszczy w dniach Finału WOŚP.

Uchwała Nr XXXIII/770/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.01.2021 r. w sprawie odmowy uzgodnienia projektu uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego, przyjętego przez Sejmik Województwa uchwałą Nr XXVII/ 388/20 z dnia 30.11.2020 r.
Rada Miasta wyraziła w ww. uchwale swoje stanowisko w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego. Uchwała o odmowie uzgodnienia została przekazana do Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W związku z powyższym Urząd Marszałkowski musiał skorygować dokumentację dotyczącą Parku Krajobrazowego i ponownie wystąpić do Rady Miasta Bydgoszczy o uzgodnienie w tym temacie, co nastąpiło w dniu 12.07.2021 r.

Uchwała Nr XXXIV/771/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. w sprawie wniesienia skargi na zarządzenie zastępcze Wojewody Kujawsko-Pomorskiego
Uchwała została zrealizowana - Gmina Bydgoszcz, zgodnie z przedmiotową uchwałą, złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na zarządzenie zastępcze Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23.12.2020 r., nr 358/2020 w przedmiocie nadania nazwy skwerowi, a WSA w wyroku o sygn. II SA/Bd342/21 z dnia 24.08.2021 r. uchylił zaskarżone zarządzenie zastępcze.

Uchwała Nr XXXIV/772/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. w sprawie ustanowienia prawa służebności drogowej na nieruchomości, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Maksymiliana Piotrowskiego
Uchwała została zrealizowana - aktem notarialnym Rep. A Nr 2231/2021 – umowa o ustanowieniu służebności drogowej.

Uchwała Nr XXXIV/773/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi
Uchwała zrealizowana. Wprowadzono zmniejszenie częstotliwości odbioru odpadów wielkogabarytowych w obszarze Śródmieścia, do jednego w miesiącu.

Uchwała Nr XXXIV/774/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w zakresie przejęcia przez Miasto Bydgoszcz zadania własnego gminy Pruszcz zapewnienia utrzymania i eksploatacji instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych
Uchwała zrealizowana. Podjęcie przez Radę Miasta uchwały umożliwiło Prezydentowi Miasta Bydgoszczy zawarcie porozumienia międzygminnego nr 031.1.2021 w dniu 17.02.2021 r. w zakresie przejęcia przez Miasto Bydgoszcz zadania własnego gminy Pruszcz dotyczącego utrzymania i eksploatacji instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.

Uchwała Nr XXXIV/775/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. w sprawie powierzenia zadań własnych Miasta Bydgoszczy w zakresie gospodarki odpadami dotyczących wyposażania nieruchomości w pojemniki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych na terenie Miasta Bydgoszczy Międzygminnemu Kompleksowi Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o.o.
Uchwała zrealizowana. Podjęcie uchwały umożliwiło Miastu Bydgoszcz powierzenie Międzygminnemu Kompleksowi Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o.o. zadania wyposażania nieruchomości położonych na terenie miasta Bydgoszczy w pojemniki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych.

Uchwała Nr XXXVI/787/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Śródmieście-Warmińskiego” w Bydgoszczy
Projekt miejskiego planu zagospodarowania przestrzennego jest w trakcie przygotowania do opinii i uzgodnień.

Uchwała Nr XXXVI/788/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie przekazania do zaopiniowania przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków projektu uchwały w sprawie utworzenia Parku Kulturowego Stare Miasto w Bydgoszczy

Przewodnicząca Rady Miasta Bydgoszczy wystąpiła pismem z dnia 1.03.2021 r. znak RM.0004.711.2021 do Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zaopiniowanie projektu Uchwały w sprawie utworzenia Parku Kulturowego Stare Miasto w Bydgoszczy. Organ ochrony zabytków wyraził swoje stanowisko w piśmie z dnia 17.03.2021 r. znak WUOZ.DB.WZN.PP.5148.1.2021.JF, w którym pozytywnie odniósł się do zamierzenia utworzenia parku kulturowego, zwracając jednocześnie uwagę na potrzebę szczegółowego, precyzyjnego określenia granic parku, pozwalającego na jednoznaczną interpretację ich zakresu. Spełniając wymagania organu nadzoru konserwatorskiego doprecyzowano w sposób opisowy przebieg granic parku w § 1 ust. 2 uchwały oraz na mapie stanowiącej załącznik nr 1 do uchwały, a także dołączono załącznik nr 2 określający szczegółowy przebieg granic parku kulturowego poprzez określenie współrzędnych w układzie Poland 1992 (EPSG 2180).

Uchwała Nr XXXVI/789/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie uzgodnienia odstępstw od zakazów obowiązujących w stosunku do pomnika przyrody: dębu szypułkowego odm. stożkowa i dwóch cypryśników błotnych rosnących w Parku Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy – w związku z realizacją inwestycji celu publicznego

Uchwała w trakcie realizacji. Realizacja uchwały zależna jest od prac dotyczących inwestycji Miejskich Wodociągów i Kanalizacja w Bydgoszczy Sp. z o.o. pn. „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy. Budowa i Przebudowa. Część 1, Część 2, Część 3". Inwestycja w trakcie realizacji, prac w sąsiedztwie pomnika przyrody dotychczas nie zrealizowano.

Uchwała Nr XXXVI/790/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody buka pospolitego rosnącego w okolicach ul. Wiatrakowej w Bydgoszczy

Uchwała zrealizowana. Opublikowano dokument w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2021 r. poz. 1125.

Uchwała Nr XXXVI/791/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody skupiska sześciu buków pospolitych rosnących w parku nad Starym Kanałem Bydgoskim

Uchwała zrealizowana. Opublikowano dokument w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2021 r. poz.1126.

Uchwała Nr XXXVI/792/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody dębu szypułkowego rosnącego na terenie Parku Ludowego im. Wincentego Witosa w Bydgoszczy

Uchwała zrealizowana. Opublikowano dokument w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2021 r. poz. 1127.

Uchwała Nr XXXVI/793/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody skupiska dwóch dębów szypułkowych rosnących nad rzeką Brdą w okolicy ul. Spornej w Bydgoszczy

Uchwała zrealizowana. Opublikowano dokument w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2021 r. poz. 1128.

Uchwała Nr XXXVI/794/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w Bydgoszczy na rok 2021

Uchwała zrealizowana. Zadania określone w „Programie” na 2021 r. zostały zrealizowane przez wyznaczone jednostki.

Uchwała Nr XXXVI/795/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach i placówkach prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz za rok 2020

Uchwała została zrealizowana. Przeprowadzona analiza poniesionych wydatków na wynagrodzenia nauczycieli w 2020 r. w odniesieniu do wysokości średnich wynagrodzeń, o których mowa w art. 30 ust. 3 ustawy

z dnia 26.01.1982 r. - Karta Nauczyciela oraz średniorocznej struktury zatrudnienia nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego, wykazała brak podstaw do wypłaty jednorazowego dodatku uzupełniającego, o którym mowa w art. 30a ust. 3 ww. ustawy.

Uchwała Nr XXXVI/796/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. w sprawie częściowego zwolnienia i zwrotu części opłaty pobranej od przedsiębiorców za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży na terenie miasta Bydgoszczy

Uchwała została zrealizowana poprzez dokonanie zwrotów i zwolnień z części opłaty oraz przeksięgować wpłat tj. zaliczenia raty na poczet kolejnej. Ogólna wysokość zwolnień na podstawie uchwały wg stanu na dzień 31.12.2021 r. to kwota 230 051,41 zł.

Uchwała Nr XXXVIII/808/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zbycie udziałów i określenia trybu zbycia, w tym procedury wyłonienia nabywcy udziałów należących do Miasta Bydgoszcz w spółce Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Bydgoszczy

Uchwała została zrealizowana. Umowa sprzedaży udziałów w Spółce została podpisana dnia 10.11.2021 r.

Uchwała Nr XXXVIII/809/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Fordon-Ryńskiego” w Bydgoszczy

Plan został opublikowany w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 9.04.2021 r., poz. 1986 i po 14 dniach od publikacji stanowi obowiązujący akt prawa miejscowego.

Uchwała Nr XXXVIII/810/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie udzielenia pomocy finansowej na zadania realizowane przez samorządową instytucję kultury, dla której organizatorem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie

Rada Miasta ww. uchwałą zdecydowała o dofinansowaniu zadań kulturalnych na rzecz mieszkańców Miasta w 2021 r., realizowanych przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. dr W. Bełzy w Bydgoszczy, dla której organizatorem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie. Zadania zostały wybrane do realizacji w Bydgoskim Budżecie Obywatelskim. Dotacje zostały przekazane w oparciu o stosowne umowy zawarte pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Miastem Bydgoszcz:

- „Gry planszowe i VR w Bibliotece” – dotacja 9 000 zł,
- „Bydgoszcz czyta bez końca” – dotacja 38 600 zł,
- „Biblioteka czynna całą dobę – książkomat na osiedlu Miedzyń – dotacja 134 000 zł.

Uchwała Nr XXXVIII/811/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie udzielenia pomocy finansowej na zadanie realizowane przez samorządową instytucję kultury, dla której organizatorem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie

Rada Miasta ww. uchwałą zdecydowała o dofinansowaniu zadania kulturalnego na rzecz mieszkańców Miasta na realizację zadania inwestycyjnego pn. „Wykonanie popiersia maestro Jerzego Maksymiuka”, którego bezpośrednim realizatorem jest Filharmonia Pomorska im. I.J. Paderewskiego w Bydgoszczy. Wysokość dofinansowania wyniosła 20 000 zł. Zakres dofinansowania zadania oraz termin realizacji został określony w umowie nr BKB.I.3032.3.4.2021, zawartej pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Miastem Bydgoszcz.

Uchwała Nr XXX VIII/812/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie powołania rady muzeum przy Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy

Rada Miasta ww. uchwałą zdecydowała o powołaniu rady muzeum przy Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Rada Muzeum, która sprawuje nadzór nad wypełnianiem przez muzeum jego powinności wobec zbiorów i społeczeństwa, z dniem powołania rozpoczęła swoją 4-kadencję.

Uchwała Nr XXXVIII/813/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie wysokości opłat za usunięcie i przechowywanie statków lub innych obiektów pływających na obszarze wodnym miasta Bydgoszczy na rok 2021

Uchwała została zrealizowana, jednak w całym 2021 r. nie zostały wystawione żadne opłaty za usunięcie i przechowywanie statków lub innych obiektów pływających na obszarze wodnym miasta Bydgoszczy.

Uchwała Nr XXXVIII/814/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie utworzenia Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 5 w Bydgoszczy, z siedzibą ul. Średnia 98

Uchwała zrealizowana. Z dniem 1.09.2021 r. utworzono jednostkę budżetową o nazwie Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 w Bydgoszczy, ul. Średnia 98, przez połączenie Szkoły Podstawowej nr 36 im. Wincentego Wiernickowskiego w Bydgoszczy, ul. Średnia 98 i ul. Żeglarska 67 oraz Przedszkola nr 58 w Bydgoszczy, ul. Niecała 20. Ustanowiono akt założycielski nowej jednostki oraz nadano jej statut. Mienie, należności i zobowiązania Szkoły i Przedszkola przejął Zespół. Zespół zatrudnił wszystkich pracowników zatrudnionych w łączonych placówkach. Lokalizacja obu jednostek pozostała bez zmian.

Uchwała Nr XXXVIII/815/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Mazowieckiej 24
Uchwała została zrealizowana - aktem notarialnym Rep A Nr 161/2022 z dnia 11.01.2022 r.

Uchwała Nr XXXVIII/816/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej niezabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Rybaki
Uchwała niezrealizowana - ww. uchwałą Rada Miasta Bydgoszczy wyraziła zgodę na sprzedaż w drodze przetargu ustnego nieograniczonego nieruchomości położonej przy ul. Żywieckiej, ozn. jako działki nr: 275/3; 275/4; 275/5; 275/6, 275/12 i 275/14 w obr. 3430 łączna pow. 1.638 m². Po uzyskaniu wyceny gruntu i akceptacji przez Prezydenta ceny wywoławczej został wywieszony wykaz do publicznej wiadomości. Przetarg na sprzedaż ww. nieruchomości ogłoszony zostanie pod koniec II kwartału 2022 r.

Uchwała Nr XXXVIII/817/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad sprzedaży lokali mieszkalnych oraz domów jednorodzinnych stanowiących własność Miasta Bydgoszczy oraz zbywania udziałów w częściach wspólnych nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi
Uchwała realizowana jest na bieżąco.

Uchwała Nr XXXVIII/818/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia warunków udzielania bonifikat i wysokości stawek procentowych przy sprzedaży lokali mieszkalnych i domów jednorodzinnych stanowiących własność Miasta Bydgoszczy
Uchwała realizowana jest na bieżąco.

Uchwała Nr XXXVIII/819/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie zmiany uchwały Rady Miasta Bydgoszczy Nr XIII/257/19 z dnia 26.06.2019 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Bydgoszczy
Uchwała została wdrożona i jest na bieżąco stosowana.

Uchwała Nr XXXVIII/820/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. w sprawie przyjęcia „Raportu z realizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Bydgoszczy za 2019 i 2020 rok”
Przedmiotową uchwałą przyjęto „Raport z realizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Bydgoszczy za 2019 i 2020 rok”.

Uchwała Nr XXXIX/843/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie określenia zadań z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie w roku 2021

Uchwała w całości została zrealizowana. Dotyczyła zatwierdzenia budżetu na zadania z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w wysokości 10 762 160 zł. Kwota została rozdysponowana w następujący sposób:
–rehabilitacja społeczna, w tym: dofinansowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej – 5 532 480 zł, dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych, dofinansowania do sportu, kultury, turystyki, dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych – 4 608 680 zł,
–rehabilitacja zawodowa, w tym: środki na działalność gospodarczą, utworzenie stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych – 600 000 zł, dofinansowanie szkoleń i staży – 21 000 zł.

Uchwała została zrealizowana na poziomie 99,37 % przyznaných środków.

Uchwała Nr XXXIX/844/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Rady Miasta Bydgoszczy w sprawie szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części wraz z odsetkami, odraczania terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia całości

lub części opłaty dla rodziców za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, w zakładzie opiekuńczo- leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej
Obwieszczenie nr 2/2021 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Rady Miasta Bydgoszczy w sprawie szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części wraz z odsetkami, odraczania terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia całości lub części opłaty dla rodziców za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zostało ogłoszone 07.05.2021 r. w Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. 2021 poz. 2383

Uchwała Nr XXXIX/845/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie wniosku do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy o przekazanie informacji o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla województwa kujawsko-pomorskiego za rok 2020
Przedmiotowy wniosek (uchwała) został przekazany Kujawsko-Pomorskiemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, pismem z dnia 13.05.2021 r. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 12.07.2021 r. przekazał informację o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla województwa za 2020 r. Przedłożona informacja zawiera ogólne dane dotyczące czynności kontrolnych podejmowanych przez WIOŚ w Bydgoszczy w stosunku do podmiotów korzystających ze środowiska w celu wyegzekwowania działań redukujących negatywny wpływ prowadzonej działalności na środowisko naturalne. Zasięg opracowania obejmuje całe województwo kujawsko-pomorskie. Informacja, pismem z dnia 12.08.2021 r., przekazana została Przewodniczącej Rady Miasta z prośbą o jej przekazanie Radnym Rady Miasta Bydgoszczy.

Uchwała Nr XXXIX/846/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie wniesienia do Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego Sp. z o.o. aportu w postaci nieruchomości oraz objęcia z tego tytułu udziałów
Uchwała została zrealizowana. Podwyższono kapitał, przeniesiono własność nieruchomości oraz objęto nowe udziały w BPPT Sp. z o.o. (akt notarialny Nr 4190/2021 i Nr 4195/2021 z dnia 9.09.2021 r.).

Uchwała Nr XXXIX/847/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie zatwierdzenia wniosku o wsparcie ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa, na sfinansowanie objęcia udziałów w Bydgoskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (ul. Jasna)
Uchwała została zrealizowana. Wniosek został skierowany do Pana Jarosława Gowina Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii za pośrednictwem Pana Bartłomieja Druzińskiego Prezesa Krajowego Zasobu Nieruchomości i pozytywnie rozpatrzony.

Uchwała Nr XXXIX/848/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie zatwierdzenia wniosku o wsparcie ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa, na sfinansowanie objęcia udziałów w Bydgoskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (ul. Swarzewska i ul. Sobieszewska)
Uchwała została zrealizowana. Wniosek został skierowany do Pana Jarosława Gowina Wiceprezesa Ray Ministrów, Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii za pośrednictwem Pana Bartłomieja Druzińskiego Prezesa Krajowego Zasobu Nieruchomości i pozytywnie rozpatrzony.

Uchwała Nr XXXIX/849/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie współdziałania z jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz na rzecz opracowania Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP BydOF)
Dnia 21.04.2021 r. Miasto Bydgoszcz oraz Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz podpisało umowę z Wykonawcą LPW Sp. z o.o. na opracowanie dokumentu pn. „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego - SUMP BydOF”. Kwota przygotowania dokumentu: 1 228 770 zł brutto. Zgodnie z umową zadanie zostanie wykonane w etapach w następujących terminach:
– etap I – zakres zgodny z OPZ (m.in.: diagnoza stanu istniejącego, pomiary i analiza cech ruchu drogowego, badania uzupełniające przemieszczeń mieszkańców na podstawie kart SIM, promocja) - w terminie 5 miesięcy od daty zawarcia umowy;

– etap II – zakres zgodny z OPZ (m.in. badania ankietowe na potrzeby aktualizacji modelu, aktualizacja modelu transportowego wraz z prognozą, kierunki i scenariusze rozwoju systemów mobilności, synteza SUMP BydOF, promocja) - w terminie 10 miesięcy od daty zawarcia umowy;

– etap III – zakres zgodny z OPZ i Strategiczna OOS – w terminie 3 miesięcy od daty zakończenia etapu II.

Dnia 21.12.2021 r. Zespół ds. Przygotowania dokumentu dla Bydgoszczy, powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Bydgoszczy nr 660/2020 z dnia 14.12.2020 r. przygotował I etap zadania SUMP - Raport Diagnostyczno-Strategiczny. Trwają prace nad II etapem zadania – Kierunki i scenariusze rozwoju mobilności dla obszaru objętego SUMP BydOF. Dokument zostanie poddany konsultacjom społecznym.

Uchwała Nr XXXIX/850/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie przyznania w 2021 r. dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz jej wysokości

Liczba przyznanych dotacji ogółem w 2021 r. – 21, zrealizowanych – 16. Umów nie popisali: właściciele ul. Stary Rynek 23, Parafia Prawosławna św. Mikołaja, Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Długa 62, Parafia Ewangelicko-Methodystyczna przy ul. Pomorskiej 41. Dotacje w całości zwrócił właściciel budynku przy ul. Pomorskiej 5 oraz częściowo Parafia Rzymsko-Katolicka św. Antoniego z Padwy i Uniwersytet Kazimierza Wielkiego. Dotowani, którzy nie zrealizowali dotacji lub nie podpisali umów, uzasadnili to brakiem wystarczających środków finansowych własnych na ten cel lub brakiem znalezienia wykonawców spowodowanych pandemią Covid-19.

Uchwała Nr XXXIX/851/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. uchylająca uchwałę w sprawie ustalenia trybu postępowania o udzielenie dotacji, sposobu ich rozliczania oraz kontroli wykonywania zleconych zadań w zakresie rozwoju sportu przez podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych

Uchwała zrealizowana. Wydział Edukacji i Sportu UMB nie udziela już dotacji celowych klubom sportowym na utrzymanie i remonty obiektów oraz na inwestycje w tych obiektach. Jednostkami zarządzającymi obiektami sportowymi Miasta są BOS Sp. z o.o. oraz BCS.

Uchwała Nr XXXIX/852/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie wyłączenia z Zespołu Szkół dla Dorosłych i likwidacji VII Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Bydgoszczy

Niniejszą uchwałą zlikwidowano VII Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Bydgoszczy, po jego wcześniejszym wyłączeniu z Zespołu Szkół dla Dorosłych w Bydgoszczy. Uchwałę o likwidacji szkoły poprzedziło przyjęcie uchwały Nr XXXII/750/20 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 16.12.2020 r. o zamiarze jej likwidacji.

Uchwała Nr XXXIX/853/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie wyłączenia z Zespołu Szkół dla Dorosłych, zmiany siedziby Szkoły Podstawowej dla Dorosłych w Bydgoszczy i włączenia do Zespołu Szkół Drzewnych im. Stanisława Staszica w Bydgoszczy

Niniejszą uchwałą zmieniono siedzibę Szkoły Podstawowej dla Dorosłych w Bydgoszczy, po jej wcześniejszym wyłączeniu z Zespołu Szkół dla Dorosłych w Bydgoszczy. Uchwałę o zmianie siedziby szkoły poprzedziło przyjęcie uchwały Nr XXXII/751/20 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 16.12.2020 r. o zamiarze zmiany jej siedziby. Szkołę Podstawową dla Dorosłych włączono do Zespołu Szkół Drzewnych im. Stanisława Staszica w Bydgoszczy.

Uchwała Nr XXXIX/854/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie rozwiązania Zespołu Szkół dla Dorosłych w Bydgoszczy

Uchwała zrealizowana. Z dniem 31.08.2021 r. rozwiązano Zespół Szkół dla Dorosłych w Bydgoszczy, po zmianie siedziby Szkoły Podstawowej dla Dorosłych i likwidacji VII Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych. Zamiary zmiany siedziby i likwidacji przedmiotowych szkół zaopiniował pozytywnie Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty.

Uchwała Nr XXXIX/855/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. w sprawie realizacji roszczenia wspólnoty mieszkaniowej o nabycie nieruchomości gruntowej zabudowanej w celu utworzenia działki budowlanej do obsługi budynku przy ul. 11 Listopada 20 oraz określenie wysokości stawki bonifikaty od ceny

Uchwała niezrealizowana – wydane zostały protokoły z rokowań. Trwa oczekiwanie na podpisy właścicieli wyodrębnionych lokali, a następnie wskazanie przez wspólnotę mieszkaniową kancelarii notarialnej celem podpisania umowy notarialnej.

Uchwała Nr XL/872/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Łęgnowo - Hutnicza” w Bydgoszczy
Plan w opracowaniu; projekt planu został wysłany do właściwych instytucji i organów w celu uzyskania opinii i uzgodnień.

Uchwała Nr XL/874/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2023”

Uchwała w realizacji. Trzyletni Program opracowany został w celu efektywnego rozwoju pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej. Ocena realizacji zadań jest monitorowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w oparciu o analizę przypisanych do poszczególnych działań indywidualnych wskaźników, określających stopień ich realizacji. Szczegółowa ocena realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej przygotowywana jest w formie sprawozdania przedkładanego Radzie Miasta Bydgoszczy po zakończeniu realizacji programu.

Uchwała Nr XL/875/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2023

Uchwała w realizacji. Szczegółowe sprawozdanie z realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny za 2021 r. jest przedkładane na Sesji Rady Miasta Bydgoszczy w miesiącu marcu roku następnego - zgodnie z art. 179.1. Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Uchwała Nr XL/876/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie nadania kategorii administracyjnej drogi w Bydgoszczy

Uchwała weszła w życie 14 dni od opublikowania w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom.

Uchwała Nr XL/877/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie przejęcia w zarząd od Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, dróg łączących odcinki dróg lokalnych realizowanych w ramach budowy drogi ekspresowej S10

Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia.

Uchwała Nr XL/878/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wydzielonych rachunków dochodów

Uchwała zrealizowana. Przyjęcie uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie wydzielonych rachunków dochodów miało na celu zaktualizowanie wykazu jednostek oświatowych prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz, przy których funkcjonują wydzielone rachunki dochodów, zgodnie z podjętymi uchwałami Rady Miasta Bydgoszczy. Zmiana skutkowałą przyznaniem dla Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 5 prawa do gromadzenia dochodów i dokonywania wydatków z wyodrębnionego rachunku z dniem 1.09.2021 r., tj. z dniem utworzenia tej jednostki oraz wykreśleniem z wykazu Przedszkola nr 58 i Szkoły Podstawowej nr 36, tj. jednostek oświatowych, które weszły w skład ww. Zespołu oraz wykreśleniem Zespołu Szkół dla Dorosłych, który na podstawie Uchwały XXXIX/854/21 Rady Miasta Bydgoszczy został zlikwidowany.

Uchwała Nr XL/879/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie przystąpienia Miasta Bydgoszczy jako członka wspierającego do Bydgoskiej Lokalnej Grupy Działania - Dwie Rzeki

Na mocy przedmiotowej Uchwały Miasto Bydgoszcz stało się członkiem wspierającym Bydgoską Lokalną Grupę Działania. Dnia 9.07.2021 r. została zawarta między Miastem a Stowarzyszeniem umowa członkostwa wspierającego, która reguluje zasady i wysokość rocznego wsparcia finansowego dla BLGD (kwota równa sumie wpłat innych członków, ale nie więcej niż 50 tys. zł) oraz zakłada powołanie Zespołu ds. Współpracy. Zespół złożony z przedstawicieli Stron został utworzony i w 2021 r. odbył spotkania, których przedmiotem było omówienie działalności BLGD i wzajemnych oczekiwań. Głównym celem współpracy jest zapewnienie spójności działań pro-społecznych BLGD, w tym ogłaszanych przez nią konkursów grantowych na inicjatywy integracyjne z polityką Miasta w obszarze rewitalizacji społeczno-gospodarczej.

Uchwała Nr XL/880/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne

Uchwała zrealizowana. Zmieniono zapis o objęcie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie miasta Bydgoszczy nieruchomości niezamieszkałych do dnia 31.12.2021 r.

Uchwała Nr XL/881/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Programu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2020”

Powyższą uchwałą przyjęto sprawozdanie z realizacji Programu.

Uchwała Nr XL/882/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej w Bydgoszczy w obrębie ulic: Aleksandra Fredry, Jana i Jędrzeja Śniadeckich i Warszawskiej, na rzecz użytkownika wieczystego

Uchwała niezrealizowana - ww. uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na sprzedaż, w drodze bezprzetargowej na rzecz użytkownika wieczystego, nieruchomości gruntowej stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy położonej w obrębie ulic: A. Fredry, Jana i Jędrzeja Śniadeckich i Warszawskiej, oznaczonej ewidencyjnie jako działki nr 9/4 o pow. 0,0174 ha, nr 8/3 o pow. 0,0162 ha, nr 193 o pow. 0,0573 ha i nr 7/1 o pow. 0,0037 ha (obręb 111). Przeprowadzone zostały rokowania z użytkownikiem wieczystym, podczas których ustalono cenę sprzedaży nieruchomości, a następnie ujęto ją w podanym do publicznej wiadomości wykazie nieruchomości przeznaczonych do zbycia. Planowany termin zawarcia umowy sprzedaży I kwartał 2022 r.

Uchwała Nr XL/883/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej niezabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy u. Żywieckiej

Uchwała niezrealizowana - ww. uchwałą Rada Miasta Bydgoszczy wyraziła zgodę na sprzedaż w drodze przetargu ustnego nieograniczonego nieruchomości położonej przy ul. Żywieckiej, ozn. jako działka nr 158/6 o pow. 0,0455 ha w obr. 42. Po uzyskaniu wyceny gruntu i akceptacji przez Prezydenta ceny wywoławczej został wywieszony wykaz do publicznej wiadomości. Przetarg na sprzedaż ww. nieruchomości ogłoszony zostanie pod koniec I kwartału 2022 r. Możliwość przeprowadzenia przetargu jest związana z usunięciem się dotychczasowego dzierżawcy i urządzeniem nowego dojazdu do swojej posesji.

Uchwała Nr XL/884/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie określenia wzoru wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego oraz wzoru deklaracji o dochodach gospodarstwa domowego

Przedmiotową uchwałą określono wzór wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego oraz wzór deklaracji o dochodach gospodarstwa domowego zgodnie z ustawą z dnia 21.06.2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 2133 ze zm.).

Rozstrzygnięciem nadzorczym nr 81/2021 z dnia 1.07.2021 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski stwierdził nieważność uchwały w części obejmującej: tabelę w pkt 10 w Części I i załącznika nr 1 do uchwały oraz Część II w załączniku nr 1 do uchwały, a także powtarzane wyrażenie PESEL * oraz sformułowanie: * podanie numeru PESEL jest dobrowolne - w załączniku nr 2 do uchwały. W związku z tym, że uchwała została unieważniona jedynie w części zastosowano się do wytycznych i poprawiono druk wniosku, który jest realizowany i nadal obowiązuje.

Uchwała Nr XL/885/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. w sprawie udzielenia pomocy finansowej Województwu Kujawsko-Pomorskiemu

Przedmiotową uchwałą udzielono pomocy finansowej Województwu Kujawsko-Pomorskiemu z przeznaczeniem na realizację zadania inwestycyjnego pn. „Rozbudowa Opery NOVA w Bydgoszczy o IV krąg” w formie dotacji celowej inwestycyjnej, z budżetu Miasta Bydgoszczy, w latach 2021-2024, w łącznej kwocie 44 679 407 zł (2021 r. – 0,00 zł, 2022 r. – 13 418 862 zł, 2023 r. – 15 430 851 zł, 2024 r. – 15 829 694 zł). W związku z brakiem wniosku Województwa Kujawsko-Pomorskiego o wywołanie uchwały w 2021 r. dotacja celowa na ww. zadanie nie została przyznana.

Uchwała Nr XLI/897/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania finansowego Miasta Bydgoszczy wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu za 2020 rok

Przedmiotową uchwałą zatwierdzono sprawozdanie finansowe Miasta Bydgoszczy wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu za 2020 rok.

Uchwała Nr XLI/899/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie powołania Rady Społecznej Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”

W dniu 18.11.2021 r. odbyło się pierwsze posiedzenie powołanej Rady Społecznej Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”.

Uchwała Nr XLI/900/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie utworzenia miejskiej jednostki organizacyjnej „Bydgoskie Biuro Finansów Oświaty” oraz nadania jej statutu
Przedmiotowa uchwała dostosowywała wykaz jednostek obsługiwanych przez BBFO. Proces obsługi realizowany jest przez Biuro wobec wszystkich wymienionych w uchwale jednostek. Realizując ww. uchwałę BBFO prowadzi wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną wskazanych w uchwale miejskich jednostek oświatowych.

Uchwała Nr XLI/901/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie wniesienia do Komunalnego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Bydgoszczy aportu w postaci węzłów cieplnych i kotłowni oraz objęcia z tego tytułu udziałów

Uchwała została zrealizowana. Podwyższono kapitał, przeniesiono własność nieruchomości oraz objęto nowe udziały w KPEC Sp. z o.o. (akt notarialny Nr 8509/2021 z dnia 07.10.2021 r. oraz Nr 9109/2021 z dnia 27.10.2021 r.).

Uchwała Nr XLI/902/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie wniesienia do Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego Sp. z o.o. aportu w postaci nieruchomości oraz objęcia z tego tytułu udziałów

Uchwała została zrealizowana. Podwyższono kapitał, przeniesiono własność nieruchomości oraz objęto nowe udziały w BPPT Sp. z o.o. (akt notarialny Nr 4190/2021 i Nr 4195/2021 z dnia 9.09.2021 r.).

Uchwała Nr XLI/903/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie zgody na przyjęcie dotacji od Gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, na pokrycie kosztów korzystania przez mieszkańców tych Gmin z niektórych ulg, w środkach publicznego transportu zbiorowego w Bydgoszczy

Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia. Upoważnia ona Prezydenta Miasta Bydgoszczy do zawierania umów w zakresie przyjęcia dotacji od Gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, na pokrycie kosztów korzystania przez mieszkańców tych Gminy z niektórych ulg, w środkach publicznego transportu zbiorowego w Bydgoszczy.

Uchwała Nr XLI/904/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. zmieniająca „uchwałę w sprawie ustalenia opłat za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w Bydgoszczy”, w zakresie rozszerzenia biletu uczniowskiego i biletu malucha na obszar Gminy Mrocza oraz wprowadzenia uprawnienia do bezpłatnych przejazdów posiadaczom Bydgoskiej Karty Turysty

Uchwała zrealizowana - wprowadzono następujące zmiany:

- w cenniku opłat rozszerzono grupę osób uprawnionych do korzystania z biletów:
  - dedykowanych „Maluchom”, o dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Mrocza,
  - uczniowskich, o uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych zamieszkałych na terenie Gminy Mrocza,
- w wykazie uprawnień do ulg w opłatach za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w Bydgoszczy wprowadzono uprawnienie do bezpłatnych przejazdów posiadaczom, wydawanej przez Bydgoskie Centrum Informacji, Bydgoskiej Karty Turysty z opcją korzystania z komunikacji publicznej.

Uchwała Nr XLI/905/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie sprostowania błędu w uchwale Rady Miasta Bydgoszczy Nr XL/876/21 z dnia 26.05.2021 r. w sprawie nadania kategorii administracyjnej drogi w Bydgoszczy

Uchwała weszła w życie 14 dni od opublikowania w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom.

Uchwała Nr XLI/906/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie nadania kategorii administracyjnej drogi w Bydgoszczy

Uchwała weszła w życie 14 dni od opublikowania w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom.

Uchwała Nr XLI/907/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie przyjęcia od Wojewody Kujawsko-Pomorskiego niektórych zadań z zakresu administracji rządowej, dotyczących kwalifikacji wojskowej na terenie Miasta Bydgoszczy w latach 2021-2023

Uchwała umożliwiła Prezydentowi Miasta zawarcie Porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w powyższej sprawie. Porozumienie stanowiło podstawę do prowadzenia wszystkich spraw o charakterze finansowym dotyczących kwalifikacji wojskowej na terenie Bydgoszczy, w oparciu o dotację na zadania zlecone. Podstawę niniejszego stanowią art. 25, 30 i 32a ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Uchwała Nr XLI/908/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie określenia średniej ceny jednostki paliwa będącej podstawą do obliczenia wysokości zwrotu kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów niepełnosprawnych do szkół w roku szkolnym 2021/2022

Uchwała zrealizowana. Przyjęcie uchwały w sprawie określenia średniej ceny jednostki paliwa, będącej podstawą do obliczenia wysokości zwrotu rodzicom/opiekunom prawnym, kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów niepełnosprawnych do szkół w roku szkolnym 2021/2022, miało na celu wypełnianie ustawowego obowiązku wynikającego z art. 390 ust. 3 ustawy z dnia 14.12.2016 r. Prawo oświatowe.

Uchwała Nr XLI/909/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Nowotoruńskiej

Uchwała zrealizowana - sprzedano nieruchomość dz. nr 88/2 o pow. 0,0025 ha - akt notarialny Rep. A Nr 6055/2021 z dnia 24.11.2021 r.

Uchwała Nr XLI/910/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie zmiany uchwały o częściowym odwołaniu darowizny nieruchomości i wyrażeniu zgody na odstąpienie od odwołania darowizny części nieruchomości gruntowej, położonej przy ul. Jana Karola Chodkiewicza

Uchwała zrealizowana - uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na odstąpienie od odwołania darowizny dokonanej aktem notarialnym Rep. A Nr 6670/2001 z dnia 31.08.2001 r., nieruchomości gruntowej położonej przy ul. Chodkiewicza, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków jako działki nr 6/2 o pow. 0,2896 ha i nr 716 o pow. 0,6088 ha w obrębie 170, jeżeli środki uzyskane ze sprzedaży ww. terenu inwestycyjnego przeznaczone zostaną do końca 2022 r. na rozbudowę dawnego budynku biblioteki przy ul. Chodkiewicza 30 lub remont zabytkowego budynku przy Placu Kościeleckich 8. Pismem z dnia 07.12.2021 r. znak: BR-074/302/21/22 Rektor Uniwersytetu poinformował, że pozostałe środki pochodzące ze sprzedaży ww. nieruchomości zostały wykorzystane do realizacji II etapu prac inwestycyjnych w obiekcie przy ul. Chodkiewicza 30 w budynku po Bibliotece Głównej.

Uchwała Nr XLI/911/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowych, stanowiących własność Miasta Bydgoszczy, położonych przy ul. Drzycimskiej

Uchwała niezrealizowana - uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na sprzedaż w drodze przetargu ustnego nieograniczonego nieruchomości położonej przy ul. Drzycimskiej, ozn. jako działki nr 1/27; 1/41; 1/30 o łącznej pow. 0,0257 ha w obr. 304. Po uzyskaniu wyceny gruntu i akceptacji ceny wywoławczej zostanie wywieziony wykaz do publicznej wiadomości. Możliwość przeprowadzenia przetargu jest związana z akceptacją wysokości nakładów poniesionych przez dotychczasowego dzierżawcę na teren stanowiący działkę nr 1/27. Przetarg na sprzedaż ww. nieruchomości planowany jest w II kwartale 2022 r.

Uchwała Nr XLI/912/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. w sprawie nadania nazwy dla placu na terenie Bydgoszczy - plac Krzysztofa Pendereckiego

Uchwała zrealizowana - uwzględniając wniosek Dyrektora Stowarzyszenia im. Ludwiga van Beethovena, pozytywne stanowisko Zespołu ds. Nazewnictwa Miejskiego oraz zgodę Dyrektora Filharmonii Pomorskiej, Rada Miasta Bydgoszczy nadała nazwę dla terenu przed budynkiem Filharmonii Pomorskiej. Uchwała została opublikowana w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 9.07.2021 r. poz. 3636 i obowiązuje od 24.07.2021 r.

Uchwała Nr XLI/913/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad programu Bydgoski Budżet Obywatelski

Uchwała została zrealizowana. Zmiana uchwały polegała na tym, że projekt do programu Bydgoski Budżet Obywatelski może złożyć każdy mieszkaniec Bydgoszczy. Takie samo rozwiązanie zastosowano podczas etapu głosowania – głosować na projekty może każdy mieszkaniec Bydgoszczy, niezależnie od wieku. W 2021 r. głosowanie odbyło się w terminie 1-30 grudnia.

Uchwała Nr XLII/924/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 18.08.2021 r. w sprawie zaopiniowania wniosku dotyczącego uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa w Zarządzie Nadleśnictwa Bydgoszcz położonych na terenie Miasta Bydgoszczy

W dniu 21.06.2021 r. do Rady Miasta Bydgoszczy wpłynęło pismo Nadleśnictwa Bydgoszcz ZG.6002.2.2021 z dnia 14.06.2021 r. zawierające prośbę o wydanie opinii dotyczącej uznania 1577,03 ha lasów stanowiących własność Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Bydgoszcz położonych na terenie Bydgoszczy za lasy ochronne. W uzasadnieniu Nadleśnictwo Bydgoszcz wskazało, że opinia Rady Miasta Bydgoszczy w tej sprawie jest niezbędna do wniosku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o wydanie decyzji nadającej powyższym lasom klauzulę ochronności przez Ministra Środowiska. Rada Miasta zaopiniowała pozytywnie przedstawiony przez Nadleśnictwo Bydgoszcz wniosek o uznanie za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa w Zarządzie Nadleśnictwa Bydgoszcz, położonych na terenie Bydgoszczy, z wyłączeniem terenów określonych w §2 i §3 uchwały oraz negatywnie uznanie za ochronne lasów wyszczególnionych w załącznikach nr 1-3 wydzieleń leśnych, położonych na obszarach o strategicznym znaczeniu dla rozwoju miasta.

Uchwała Nr XLIV/925/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie zwolnienia z opłat za korzystanie z usług publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej w Bydgoszczy w dniu 1 listopada w latach 2021-2023

Uchwała zrealizowana. W dniu 1.11.2021 r., zgodnie z decyzją Rady Miasta, pasażerowie korzystali z komunikacji miejskiej bezpłatnie, uchwała będzie również realizowana 1 listopada w latach 2022-2023.

Uchwała Nr XLIV/926/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie utworzenia Parku Kulturowego Stare Miasto w Bydgoszczy

Uchwała została opublikowana w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 8.10.2021 r., poz. 4983 i wejdzie w życie 6 miesięcy od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym.

Uchwała Nr XLIV/927/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania "Polonia" w Bydgoszczy

Uchwała ukończyła procedurę sporządzania planu miejscowego. Powyższy dokument prawa miejscowego został opublikowany w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 8.10.2021 r., poz. 4984 i zaczął obowiązywać z dniem 22.10.2021 r.

Uchwała Nr XLIV/928/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie projektu uchwały w sprawie uchwalenia zmian Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Miasta Bydgoszczy Wykonując obowiązek wyrażony w art. 39, w związku z art. 7 ustawy Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw, który określił w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, tryb i zasady ubiegania się o przyłączenie do sieci, wydawania warunków przyłączenia do sieci oraz odbioru przyłącza wodociągowego lub kanalizacyjnego. MWiK Sp. z o.o. przedstawiła Radzie Miasta Bydgoszczy opracowany projekt uchwały w sprawie zmian Regulaminu w zakresie unormowanym przez ustawę oraz dostosowania niektórych postanowień uchwały do treści ustawowej. Projekt zmian Regulaminu został przedłożony organowi regulacyjnemu do zaopiniowania.

Uchwała Nr XLIV/929/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok

W związku ze zmianą kwoty wpływów z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, zmieniono kwotę przeznaczoną na realizację Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2021 roku.

Uchwała Nr XLIV/930/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody dębu szypułkowego rosnącego przy ul. Inowrocławskiej w Bydgoszczy

Uchwała zrealizowana. Uzyskano uzgodnienie uchwały wydane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (pismo znak: WOP.623.75.2021.MWK z dnia 18.11.2021 r.).

Uchwała Nr XLIV/931/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody platana klonolistnego rosnącego na Placu Teatralnym w Bydgoszczy

Uchwała zrealizowana. Uzyskano uzgodnienie uchwały wydane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (pismo znak: WOP.623.75.2021.MWK z dnia 18.11.2021 r.).

Uchwała Nr XLIV/932/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody topoli szarej rosnącej przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy
Uchwała zrealizowana. Uzyskano uzgodnienie uchwały wydane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (pismo znak: WOP.623.83.2021.MWK z dnia 18.11.2021 r.).

Uchwała Nr XLIV/933/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie uzgodnienia odstępstw od zakazów obowiązujących w stosunku do wybranych pomników przyrody w związku z pracami wykonywanymi na potrzeby ochrony przyrody
Uchwała zrealizowana. Zabiegi ochronne wykonano na podstawie umowy WGK/48/2021 z 14.10.2021 r.

Uchwała Nr XLIV/934/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie zaopiniowania lokalizacji kasyna gry w lokalu budynku przy ul. Nakielskiej 86 „Hotel Wodnik” w Bydgoszczy
Pozytywna opinia rady gminy o lokalizacji kasyna gry jest jednym z elementów, które winien zawierać wniosek o udzielenie koncesji na prowadzenie kasyna gry. W kwestii tej ustawodawca nie sprecyzował przesłanek oceny lokalizacji, pozostawiając to swobodnemu uznaniu organu uprawnionemu do wydania opinii. Ta swoboda uznania może odnosić się jedynie do samej lokalizacji – wskazanego miejsca kasyna gry, będącego przedmiotem opinii. Podjęcie uchwały w sprawie pozytywnej opinii nie jest równoznaczne z uzyskaniem koncesji przez wnioskodawcę. Zgodnie z zapisem art. 32 ust. 1 ustawy o grach hazardowych „Koncesji na prowadzenie kasyna gry udziela minister właściwy do spraw finansów publicznych”.

Uchwała Nr XLIV/935/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie ustanowienia prawa służebności przesyłu na nieruchomości, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Granicznej 13
Uchwała niezrealizowana. Wojewoda Kujawsko-Pomorski wszczął postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały. Do momentu rozstrzygnięcia ww. postępowania, zawieszono toczące się w Wydziale Mienia i Geodezji postępowanie w sprawie ustanowienia nieodpłatnej służebności przesyłu na rzecz KPEC Sp. z o.o.

Uchwała Nr XLIV/936/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie realizacji roszczenia wspólnoty mieszkaniowej mieszczącej się w budynku przy ul. Żmudzkiej 8 o nabycie nieruchomości przyległej w celu utworzenia działki budowlanej oraz wyrażenia zgody na udzielenie bonifikaty
Uchwała niezrealizowana – zostały wydane protokoły z rokowań. Trwa oczekiwanie na ich podpisy, a następnie wskazanie przez wspólnotę mieszkaniową kancelarii notarialnej.

Uchwała Nr XLIV/937/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy położonej przy ul. Łęczyckiej
Uchwała niezrealizowana - ww. uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na sprzedaż w trybie bezprzetargowym nieruchomości położonej przy ul. Łęczyckiej, ozn. w ewidencji gruntów jako działka nr 14/7 o pow. 0,0024 ha i działka nr 18/3 o pow. 0,0231 ha w obr. 209, na poprawienie warunków zagospodarowania nieruchomości sąsiedniej. Po rokowaniach ceny nabycia zostanie opublikowany wykaz do publicznej wiadomości przeznaczaniu nieruchomości do sprzedaży. Po publikacji wykazu i stwierdzeniu braku wpływu wniosków osób, którym przysługuje nabycie nieruchomości na zasadach pierwszeństwa będzie możliwe zawarcie umowy sprzedaży.

Uchwała Nr XLIV/938/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie regulaminu określającego wysokość oraz szczegółowe warunki przyznawania nauczycielom niektórych składników wynagrodzenia
Uchwała wejdzie w życie w dniu 1.03.2022 r. Została opublikowana w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 8.10.2021 r. poz. 3986.

Uchwała Nr XLIV/939/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. w sprawie przyjęcia informacji o przebiegu wykonania budżetu Miasta Bydgoszczy, informacji o kształtowaniu się wieloletniej prognozy finansowej oraz informacji o przebiegu wykonania planów finansowych samorządowych instytucji kultury i samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej za I półrocze 2021 r.

Przedmiotową uchwałą przyjęto informację o przebiegu wykonania budżetu Miasta Bydgoszczy, informacji o kształtowaniu się wieloletniej prognozy finansowej oraz informacji o przebiegu wykonania planów finansowych samorządowych instytucji kultury i samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej za I półrocze 2021 r.

Uchwała Nr XLV/954/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie ustalenia przebiegu drogi gminnej w Bydgoszczy

Uchwałą ustalono przebieg ul. Bieszczadzkiej w Bydgoszczy. Uchwała została opublikowana w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 5.11.2021 r. poz. 5459.

Uchwała Nr XLV/955/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie ustalenia opłat za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w Bydgoszczy

Uchwała weszła w życie z dniem 1.01. 2022 r.

Uchwała Nr XLV/956/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania oraz wysokości opłat za parkowanie i sposobu pobierania tych opłat

Uchwała weszła w życie z dniem 1.02.2022 r.

Uchwała Nr XLV/957/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie korzystania z parkingów funkcjonujących w systemie Parkuj i Jedź (Park&Ride) w Bydgoszczy

Uchwała weszła w życie w dniu 20.11.2021 r. Uchwałą zmieniono wysokość opłat za usługi przewozowe w gminnych przewozach pasażerskich o charakterze użyteczności publicznej dla pasażerów komunikacji miejskiej w Bydgoszczy, korzystających z parkingów funkcjonujących w systemie Parkuj i Jedź w Bydgoszczy.

Uchwała Nr XLV/958/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowych, stanowiących własność Miasta Bydgoszczy, położonych przy ul. gen. Władysława Sikorskiego

Uchwała niezrealizowana. Przedmiotową uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na sprzedaż w drodze przetargu ustnego nieograniczonego nieruchomości położonych przy ul. gen. W. Sikorskiego, ozn. w ewidencji gruntów jako działki: nr 269/1 o pow. 0,0470 ha, nr 270/3 o pow. 0,0983 ha oraz nr 270/6 o pow. 0,0012 ha, obr. 343. Został sporządzony operat szacunkowy określający wartość tych nieruchomości i ustalono cenę wywoławczą, wobec czego sporządzony będzie wykaz do publicznej wiadomości o przeznaczeniu nieruchomości do sprzedaży. Po publikacji tego wykazu i stwierdzeniu braku wpływu wniosków osób, którym przysługuje nabycie nieruchomości na zasadach pierwszeństwa, zostanie ogłoszony I przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż ww. gruntów.

Uchwała Nr XLV/959/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Alfreda Nobla i ul. Eugeniusza Smolińskiego

Uchwała niezrealizowana. Przedmiotową uchwałą Rada Miasta Bydgoszczy wyraziła zgodę na sprzedaż w drodze bezprzetargowej nieruchomości gruntowej na rzecz Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy.

Uchwała Nr XLV/960/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie darowizny na rzecz Politechniki Bydgoskiej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy nieruchomości gruntowych, stanowiących własność Miasta Bydgoszczy położonych przy ul. Aleje Prof. Sylwestra Kaliskiego i ul. Akademickiej

Uchwała została zrealizowana – aktem notarialnym Rep A Nr 264/2022 z dnia 20.01.2022 r.

Uchwała Nr XLV/961/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie przyjęcia Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku

Uchwała w realizacji.

Uchwała Nr XLV/962/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. o przyjęciu informacji o stanie realizacji zadań oświatowych Miasta Bydgoszczy w roku szkolnym 2020/2021

Informacja została przyjęta. Uchwała zawiera informacje dotyczące zadań oświatowych, jakie były realizowane w roku szkolnym 2020/2021.

Uchwała Nr XLV/963/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Program Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030”

Uchwała w realizacji. „Program Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030” oraz wynikające z niego cele i działania będą służyć stworzeniu jak najlepszych warunków do rozwoju młodych ludzi, podnoszeniu atrakcyjności i poziomu kształcenia, pogłębieniu współpracy międzynarodowej oraz powiązaniu edukacji z rynkiem pracy - a w konsekwencji służyć również rozwojowi miasta i regionu. Miasto Bydgoszcz będzie realizowało proces rozwoju edukacji poprzez kontynuowanie dotychczasowych i inicjowanie nowych przedsięwzięć zapisanych w „Wieloletniej prognozie finansowej Miasta”. Obejmują one inwestycje oświatowe, a także projekty finansowane ze środków UE. Niniejszy Program stanowi naturalną kontynuację zakończonej w 2020 r. „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”, będąc jednocześnie dokumentem wdrożeniowym ogólnej strategii rozwoju miasta. Uchwała określa obowiązek corocznego planowania środków na finansowanie ponadstandardowych działań edukacyjnych. Na podstawie uchwały w budżecie miasta wydzielone zostały środki finansowe przeznaczone na realizację działań zaplanowanych w „Programie” w 2021 r. w wysokości 765 000 zł. Wydatki zostały zrealizowane.

Uchwała Nr XLV/964/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie wykazu ponadstandardowych działań edukacyjnych finansowanych z rezerwy celowej budżetu Miasta Bydgoszczy w 2021 r. zaplanowanych w „Programie Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030”

Uchwała zrealizowana. Uchwała zagwarantowała sfinansowanie ponadstandardowych działań edukacyjnych ujętych w Programie Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy w 2021 r. na poziomie 765 000 zł.

Uchwała Nr XLV/965/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości

Przedmiotową uchwałą określono wysokość stawek podatku od nieruchomości.

Uchwała Nr XLV/966/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie wyboru biegłego rewidenta w celu przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Miasta Bydgoszczy za lata 2021-2023

Zgodnie z art. 268 ustawy o finansach publicznych sprawozdania finansowe Miasta Bydgoszczy za lata 2021-2023 podlegają badaniu przez biegłego rewidenta. Po przeprowadzeniu postępowania w trybie zapytania ofertowego Rada Miasta ww. uchwałą dokonała wyboru biegłego rewidenta, Biuro Audytorskie Prowizja Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie, które na podstawie zawartej umowy, przeprowadzi badanie sprawozdania.

Uchwała Nr XLV/969/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. w sprawie uchwalenia zmian Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Miasta Bydgoszczy

Po uzyskaniu pozytywnej opinii Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Rada Miasta Bydgoszczy uchwaliła zmiany Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Miasta Bydgoszczy. Spółka MWiK stosuje uregulowania wprowadzone ww. uchwałą.

Uchwała Nr XLVI/978/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Czersko Polskie - Mokra II" w Bydgoszczy

Plan został opublikowany w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 3.12.2021 r., poz. 6112 i po 14 dniach od publikacji stanowi obowiązujący akt prawa miejscowego.

Uchwała Nr XLVI/979/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Fordon: osiedle Bajka - Wschód” w Bydgoszczy

Plan został opublikowany w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 3.12.2021 r., poz. 6113 i po 14 dniach od publikacji stanowi obowiązujący akt prawa miejscowego.

Uchwała Nr XLVI/980/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok

W związku ze zmianą kwoty wpływów z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, zmieniono kwotę przeznaczoną na realizację Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2021 roku.

Uchwała Nr XLVI/981/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne

Uchwała zrealizowana. Podjęcie uchwały zapewniło objęcie systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie miasta Bydgoszczy nieruchomości niezamieszkałych po dniu 31.12.2021 r.

Uchwała Nr XLVI/982/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. zmieniająca „uchwałę w sprawie ustalenia opłat za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w Bydgoszczy”, w zakresie rozszerzenia biletu uczniowskiego i biletu malucha na obszar Gminy Koronowo

Uchwałą wprowadzono następujące zapisy w cenniku opłat:

- rozszerzono grupę osób uprawnionych do korzystania z biletów dedykowanych „Maluchom” o dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Koronowo,
- rozszerzono grupę osób uprawnionych do korzystania z biletów uczniowskich, o uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych zamieszkałych na terenie Gminy Koronowo.

Bilety będą przysługiwały w okresie ważności zawartej z Gminą Koronowo umowy. Na dzień 31.12.2021 r. nie została zawarta umowa z Gminą Koronowo.

Uchwała Nr XLVI/983/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie przyjęcia Programu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2022

Uchwała jest w trakcie realizacji. Sprawozdanie z realizacji uchwały zgodnie z art. 5a ust. 3 ustawy z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zostanie przyjęte przez Radę Miasta Bydgoszczy do końca maja 2023 r.

Uchwała Nr XLVI/984/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie przyjęcia „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia Bydgoszczy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe do 2025 roku”

Uchwała w realizacji.

Uchwała Nr XLVI/985/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia Programów Polityki Zdrowotnej na 2021 rok

Uchwała nie została zrealizowana. Po rozstrzygnięciu konkursu ofert na realizację programów na 2021 rok, zaistniała możliwość przeznaczenia oszczędności na zorganizowanie akcji promującej zdrowie dla mieszkańców Bydgoszczy. Została przygotowana oferta (zamieszczona na platformie zakupowej Open Nexus), jednakże pozostała bez odpowiedzi. Ze względu na koniec roku nie ponowiono oferty.

Uchwała Nr XLVI/986/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie zatwierdzenia Programów Polityki Zdrowotnej na 2022 rok

Uchwała jest w trakcie realizacji. Po wyłonieniu realizatorów programów zdrowotnych, zostaną zawarte stosowne umowy. Programy realizowane będą do końca 2022 r.

Uchwała Nr XLVI/987/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu przeprowadzenia postępowania konkursowego na stanowisko dyrektora Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” w Bydgoszczy

Uchwała jest w trakcie realizacji. Przewodnicząca Komisji wystąpiła do jej członków o wyrażenie opinii do „Regulaminu konkursu” oraz do „Projektu ogłoszenia o konkursie” w terminie do 14.02.2022 r. Po uzyskaniu odpowiedzi zostanie przygotowane Zarządzenia Prezydenta w sprawie ogłoszenia konkursu.

Uchwała Nr XLVI/988/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie nabycia lokalu mieszkalnego wraz udziałem w nieruchomości wspólnej (ul. Gdańska)

Uchwała została zrealizowana - akt notarialny Rep. A Nr 5063/2021 z dnia 15.12.2021 r.

Uchwała Nr XLVI/989/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Karpackiej 54

Uchwała niezrealizowana. Przedmiotową uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na sprzedaż w trybie bezprzetargowym nieruchomości położonej przy ul. Karpackiej, gruntów oznaczonych jako działka nr 20/2 o pow. 0,1604 ha w obr. 492 na rzecz Starostwa Bydgoskiego. Zawarcie umowy sprzedaży nastąpi na przełomie lutego i marca 2022 r.

Uchwała Nr XLVI/990/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie ustanowienia prawa służebności drogowej na nieruchomości stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Chemicznej

Uchwała została zrealizowana - aktem notarialnym Rep. A Nr 8516/2021 z dnia 13.12.21 r. – oświadczenie o ustanowieniu służebności.

Uchwała Nr XLVI/991/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. w sprawie ustalenia na rok 2022 wysokości opłat za usunięcie pojazdu z drogi i jego przechowywanie na parkingu strzeżonym
Od 1.01.2022 r. stosowane są stawki opłat określone w uchwale.

Uchwała Nr XLVIII/1000/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok
W oparciu o ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, a także Ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii, które nakładają na samorządy gminne obowiązek realizacji ściśle określonych zadań uchwalono Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok.

Uchwała Nr XLVIII/1001/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania
Uchwała obowiązuje od dnia 1.01.2022 r. Na jej podstawie wydawane są wszystkie decyzje administracyjne dotyczące przyznania pomocy w powyższym zakresie. Powodem wywołania niniejszej uchwały była zmiana kosztu godziny usług opiekuńczych, ze stawki 24,00 zł na 26,85 zł.

Uchwały Nr:

XLVIII/1002/21 oraz XLVIII/1003/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie zaopiniowania lokalizacji kasyna gry w lokalu budynku przy ul. Aleje Adama Mickiewicza 1/ul. Gdańska 72 w Bydgoszczy

XLVIII/1004/21 oraz XLVIII/1005/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie zaopiniowania lokalizacji kasyna gry w lokalu budynku przy ul. Nakielskiej 86 „Hotel Wodnik” w Bydgoszczy

XLVIII/1006/21 oraz XLVIII/1007/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie zaopiniowania lokalizacji kasyna gry w lokalu budynku przy ul. Gdańska 66/68 w Bydgoszczy

XLVIII/1008/21 oraz XLVIII/1009/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie zaopiniowania lokalizacji kasyna gry w lokalu budynku przy ul. Gdańska 18 w Bydgoszczy

Pozytywna opinia rady gminy o lokalizacji kasyna gry jest jednym z elementów, które winien zawierać wniosek o udzielenie koncesji na prowadzenie kasyna gry. W kwestii tej ustawodawca nie sprecyzował przesłanek oceny lokalizacji, pozostawiając to swobodnemu uznaniu organu uprawnionemu do wydania opinii. Ta swoboda uznania może odnosić się jedynie do samej lokalizacji – wskazanego miejsca kasyna gry, będącego przedmiotem opinii. Podjęcie uchwały w sprawie pozytywnej opinii nie jest równoznaczne z uzyskaniem koncesji przez wnioskodawcę. Zgodnie z zapisem art. 32 ust. 1 ustawy o grach hazardowych „Koncesji na prowadzenie kasyna gry udziela minister właściwy do spraw finansów publicznych”.

Uchwała Nr XLVIII/1010/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie wniesienia do Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Bydgoszczy – Sp. z o.o. aportu w postaci nieruchomości i środków trwałych oraz objęcia z tego tytułu udziałów

Przedmiotową uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na wniesienie do MWiK Sp. z o.o. aportu w postaci zabudowanej nieruchomości gruntowej, udziału w sieci kanalizacji deszczowej w nowo wybudowanej ulicy oraz infrastruktury wod.-kan., będących własnością Miasta Bydgoszczy w celu wykonywania zadań Miasta w zakresie: dostarczania wody, odprowadzania ścieków oraz odprowadzania wód opadowych lub roztopowych. Zgodnie z ust. 6.03.2 Umowy Wsparcia zawartej w dniu 21.11.2005 r. pomiędzy Miastem Bydgoszcz, Miejskimi Wodociągami i Kanalizacją w Bydgoszczy - Sp. z o.o. oraz Bankiem Polska Kasa Opieki S.A. zamiar zmiany umowy spółki musi być poprzedzony sporządzeniem opinii renomowanej kancelarii prawnej w przedmiocie potwierdzenia, że podjęcie uchwały przez Zgromadzenie Wspólników MWiK zmieniające umowę spółki w zakresie podwyższenia kapitału zakładowego nie spowoduje bezpośrednio naruszenia postanowień Warunków Emisji lub Umowy Wsparcia. W związku z tym Zespół ds. Nadzoru Właścicielskiego wystąpił do Spółki z prośbą o przygotowanie takiej opinii. Po jej sporządzeniu i dostarczeniu do UM, opinia została przesłana do Banku PKO S.A. Po otrzymaniu zwrotnego potwierdzenia odbioru, Zarząd MWiK Sp. z o.o. przygotowuje projekty uchwał Zgromadzenia Wspólników w sprawach: podwyższenia kapitału oraz zmiany umowy spółki. Następnie

projekty uchwał zostaną przedstawione Radzie Nadzorczej Spółki. Po ich zatwierdzeniu przez ten organ, Zarząd zwoła Zgromadzenie Wspólników.

Uchwała Nr XLVIII/1011/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie ustanowienia prawa służebności drogowej na nieruchomości stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej przy ul. Marii Curie Skłodowskiej

Uchwała została zrealizowana - aktem notarialnym Rep. A Nr 295/2022 z dnia 25.01.2022 r. – oświadczenie o ustanowieniu służebności.

Uchwała Nr XLVIII/1012/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie nadania nazwy ulicy na terenie miasta Bydgoszczy (ul. Poli Negri)

Uchwała została zrealizowana - Rada Miasta, uwzględniając wniosek G. Przybyłowskiego pozytywnie zaopiniowany przez Zespół ds. Nazewnictwa Miejskiego, podjęła uchwałę, która została opublikowana w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z dnia 27.12.2021 r. poz. 6868 i obowiązuje od dnia 11.01.2022 r.

Uchwała Nr XLVIII/1013/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie sprzedaży w drodze bezprzetargowej nieruchomości gruntowej zabudowanej, stanowiącej własność Miasta Bydgoszczy, położonej w Bydgoszczy przy ul. Jagiellońskiej 2

Uchwała niezrealizowana. Przedmiotową uchwałą Rada Miasta wyraziła zgodę na sprzedaż w drodze bezprzetargowej - na rzecz Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu - nieruchomości gruntowych zabudowanych o łącznej pow. 0,1094 ha, stanowiących własność Miasta Bydgoszczy, położonych w Bydgoszczy przy ul. Jagiellońskiej 2, w obrębie 129, oznaczonych ewidencyjnie jako działki: nr 31/1 o pow. 0,0939 ha i nr 31/2 o pow. 0,0133 ha oraz nr 32/7 o pow. 0,0022 ha. Aktualnie, nieruchomość ujęta została w opublikowanym i podanym do publicznej wiadomości wykazie nieruchomości przeznaczonych do zbycia. Planowany termin zawarcia umowy sprzedaży - przełom lutego i marca 2022 r.

Uchwała Nr XLVIII/1016/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy na lata 2022-2030

Uchwała w trakcie realizacji. Opublikowano dokument w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2021 r. poz. 6869. Uchwała obowiązuje od dnia 11.01.2022 r.

Uchwała Nr XLVIII/1017/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie udzielenia pomocy finansowej Województwu Kujawsko-Pomorskiemu

Przedmiotową uchwałą zmieniono uchwałę Nr XL/885/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. udzieleno pomocy finansowej Województwu Kujawsko-Pomorskiemu z przeznaczeniem na realizację zadania inwestycyjnego pn. „Rozbudowa Opery NOVA w Bydgoszczy o IV krąg”.

Uchwały zmieniające uchwałę w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2021 rok:

- Uchwała Nr XXXIV/776/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. (1),
- Uchwała Nr XXXVI/798/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. (2),
- Uchwała Nr XXXVIII/822/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. (3),
- Uchwała Nr XXXIX/856/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. (4),
- Uchwała Nr XL/886/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. (5),
- Uchwała Nr XLI/914/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. (6),
- Uchwała Nr XLIV/940/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. (7),
- Uchwała Nr XLV/967/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. (8),
- Uchwała Nr XLVI/992/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. (9),
- Uchwała Nr XLVIII/1014/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r.,
- Uchwała Nr XLVIII/1018/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. (10).

Powyższymi uchwałami dokonano zmian w planie dochodów i wydatków, polegających na zwiększeniu subwencji, dotacji z budżetu państwa, dotacji z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego, dotacji z NFOŚiGW, odpłatności za usługi pielęgnacyjno-opiekuńcze i pobyt mieszkańców w DPS, opłat za użytkowanie wieczyste nieruchomości, wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, odpłatności z innych jst, opłat i kar za korzystanie ze środowiska, wpływów z obiektów sportowych, uzupełnienia wydatków na

odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i wpłaty na PPK, środków pochodzących z UE, środków z funduszy pomocowych, RFIL, środków pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania Covid-19, zagospodarowania odpadów komunalnych z innych gmin. Dokonano także aktualizacji wydatków majątkowych poprzez zwiększenie wartości niektórych działań inwestycyjnych, wprowadzono nowe działania inwestycyjne, zaktualizowano nakłady niektórych zadań inwestycyjnych oraz rozdysponowano rezerwy: ogólną i celowe. Zmiany te zostały ujęte w planie budżetu. Informacja z wykonania budżetu za I półrocze została przedstawiona przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy Radzie Miasta i Regionalnej Izbie Obrachunkowej w ustawowym terminie, tj. do dnia 31 sierpnia 2021 r., natomiast sprawozdanie roczne zostanie przekazane w ustawowym terminie tj. do dnia 31 marca 2022 r.

Uchwały zmieniające uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Bydgoszczy:

- Uchwała Nr XXXIV/777/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.01.2021 r. (1),
- Uchwała Nr XXXVI/797/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.02.2021 r. (2),
- Uchwała Nr XXXVIII/823/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31.03.2021 r. (3),
- Uchwała Nr XXXIX/ 857/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 28.04.2021 r. (4),
- Uchwała Nr XL/887/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.05.2021 r. (5),
- Uchwała Nr XLI/915/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.06.2021 r. (6),
- Uchwała NR XLIV/941/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.09.2021 r. (9),
- Uchwała NR XLV/968/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r. (10),
- Uchwała NR XLVI/993/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.11.2021 r. (11),
- Uchwała Nr XLVIII/1015/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r.,
- Uchwała Nr XLVIII/1015/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r.,
- Uchwała Nr XLVIII/1019/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r. (12).

W dniu 16.12.2020 r. uchwalono Wieloletnią Prognozę Finansową Miasta na lata 2021-2045, która była na bieżąco realizowana powyższymi uchwałami. Informacja o stopniu zaawansowania realizacji przedsięwzięć wieloletnich zostało przedstawione przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy Radzie Miasta i Regionalnej Izbie Obrachunkowej razem z informacją półroczną o przebiegu wykonania budżetu w ustawowym terminie, tj. do dnia 31 sierpnia 2021 r., natomiast sprawozdanie roczne zostanie przekazane w ustawowym terminie tj. do dnia 31 marca 2022 r.

Wykaz skrótów i skrótowców

ABSL	– ang. Association of Business Service Leaders in Poland - Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych
ADM	– Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.
ALDA	– Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Demokracji Lokalnej
AP	– ang. Access Point - punkt dostępu
AR	– rozszerzona rzeczywistość
BARR	– Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.
BBFO	– Bydgoskie Biuro Finansów Oświaty
BBO	– Bydgoski Budżet Obywatelski
BCI	– Bydgoskie Centrum Informacji
BCOPW	– Bydgoskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu
BCS	– Bydgoskie Centrum Sportu
BCTW	– Bydgoskie Centrum Targowo-Wystawiennicze
BDL	– Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
BGO	– Bydgoskie Granty Oświatowe
BKB	– Biuro Kultury Bydgoskiej
BKP	– Bydgoski Klaster Przemysłowy
BLGD	– Bydgoska Lokalna Grupa Działania „Dwie Rzeki”
BORPA	– Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”
BOS	– Bydgoskie Obiekty Sportowe Sp. z o.o.
BPO	– ang. Business Process Outsourcing - zlecenie wykonania usług na zewnątrz
BPPT	– Bydgoski Park Przemysłowo Technologiczny Sp. z o.o.
BRA	– Bydgoski Rower Aglomeracyjny
BSW	– Bydgoska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
BTBS	– Bydgoskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
BTEX	– lotne węglowodory aromatyczne
BTOF	– Bydgosko-Toruński Obszar Funkcjonalny
BydOF	– Bydgoski Obszar Funkcjonalny
BZPOW	– Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
c.o.	– centralne ogrzewanie
c.w.u.	– ciepła woda użytkowa
CEE	– ang. Central-Eastern Europe - Europa Środkowo-Wschodnia
CEEB	– Centralna Baza Emisyjności Budynków
CM UMK	– Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
CNC	– ang. Computerized Numerical Control - komputerowe sterowanie urządzeń numerycznych
CNG	– sprężony gaz ziemny
CWC	– projekt City Water Circles
DK	– droga krajowa
DPS	– Dom Pomocy Społecznej
Dz.U.	– Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	– Dziennik Urzędowy
EFS	– Europejski Fundusz Społeczny
EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
ePUAP	– Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
GIS	– Główny Inspektorat Sanitarny
GPR	– Gminny Program Rewitalizacji
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
IBUK	– polska biblioteka cyfrowa i wypożyczalnia e-booków
IPD	– Indywidualny Plan Działania
ITS	– ang. Intelligent Transportation System - Inteligentne Systemy Transportowe
JFTC NATO	– ang. Joint Force Training Centre Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO
jst	– jednostka samorządu terytorialnego
KMP	– Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy
KM PSP	– Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy
KPEC	– Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
KPOŚK	– Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPSW	– Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy

KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
KRUS	– Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
KS	– Klub Sportowy
L _{DWN}	– długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku
L _N	– długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku
LPG	– skroplony gaz ziemny
MCK	– Miejskie Centrum Kultury
MCIiR	– Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju
MDK	– Młodzieżowy Dom Kultury
MKUO	– Międzygminny Kompleks Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o.o.
MNiSW	– Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (obecnie Ministerstwo Edukacji i Nauki - MEiN)
MOB	– Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MOPS	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy
mpzp	– miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MRiPS	– Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
MRMB	– Młodzieżowa Rada Miasta Bydgoszczy
MSWiA	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MŚP	– małe i średnie przedsiębiorstwa
MWiK	– Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Bydgoszczy Sp. z o.o.
MZK	– Miejskie Zakłady Komunikacyjne Sp. z o.o.
NASK	– Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa
NBP	– Narodowy Bank Polski
NEET	– ang. not in employment, education or training – grupa społeczna, obejmująca młodzież pozostającą poza sferą zatrudnienia i edukacji
NFOŚiGW	– Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NGO	– ang. non-government organization - organizacja pozarządowa
NZOZ	– Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
OP	– oś priorytetowa
OZE	– odnawialne źródła energii
PASMI	– Polski Związek Producentów Leków bez Recepty
P&R/P+R	– ang. Park&Ride - parkingi parkuj i jedź
PFRON	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PIK	– Polskie Radio Pomorza i Kujaw
PINB	– Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla Miasta Bydgoszczy
PIT	– ang. Personal Income Tax - podatek dochodowy od osób fizycznych
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
PKO	– Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.
PKP	– Polskie Koleje Państwowe S.A.
PKP PLK	– Polskie Koleje Państwowe Polskie Linie Kolejowe S.A.
PLL LOT	– Polskie Linie Lotnicze LOT S.A.
PO	– program operacyjny
POIiŚ	– Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
POWER	– Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020
PSG	– Polska Spółka Gazownicza
PSP	– Państwowa Straż Pożarna
PSZOK	– punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych
PUP	– Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy
RCKiK	– Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa
RDOŚ	– Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
RFIL	– Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
rep.	– repertorium
RLM	– równoważna liczba mieszkańców
RPO WK-P	– Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
S.A.	– spółka akcyjna

SCADA	– ang. Supervisory Control And Data Acquisition - system informatyczny nadzorujący przebieg procesu technologicznego lub produkcyjnego
SCWEW	– Specjalistyczne Centrum Wspierania Edukacji Włączającej
SECAP	– ang. sustainable energy and climate action plans - Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu
SL 2014	– aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego
SMB	– Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz
SOR	– Szpitalny Oddział Ratunkowy
SP	– Szkoła Podstawowa
Sp. J.	– spółka jawna
Sp. z o.o.	– spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
SPP	– Strefa Płatnego Parkowania
SSC	– ang. Shared Service Center - centrum usług wspólnych
SUMP	– ang. Sustainable Urban Mobility Plan - Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej
TEN-T	– ang. Trans-European Transport Networks - Transeuropejska sieć transportowa
TIK	– technologia informacyjno-komunikacyjna
UE	– Unia Europejska
UKS	– Uczniowski Klub Sportowy
UKW	– Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
UMB	– Urząd Miasta Bydgoszczy
UMK	– Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UMP	– Unia Metropolii Polskich
UTP	– Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J.J. Śniadeckich w Bydgoszczy
VAT	– podatek od towarów i usług
VOD	– ang. Video on Demand – wideo na żądanie
VPN	– wirtualna sieć prywatna
VR	– ang. Virtual Reality - wirtualna rzeczywistość
WFOŚiGW	– Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WHO	– ang. World Health Organization - Światowa Organizacja Zdrowia
WiMBP	– Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy
WIOŚ	– Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WK-P	– Województwo Kujawsko-Pomorskie
wod.-kan.	– wodno-kanalizacyjne
Woj.	– Województwo
WOŚP	– Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
WSG	– Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy
WSPR	– Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego
ZDMiKP	– Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy
ZDPSiOW	– Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia
ZIT	– Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZMP	– Związek Miast Polskich
ZPP	– Zespół Pałacowo-Parkowy
ZRID	– zezwolenie na realizację inwestycji drogowej
ZS	– Zespół Szkół
ZSEE	– zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
ZTPOK	– Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych
ZUS	– Zakład Ubezpieczeń Społecznych